ธรรมะ
เพื่อประชาชน

พระธรรมเทศนา พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)

ฉบับมงคลชีวิต เล่ม ๔

ธรรมะ
เพื่อประชาชน

พระธรรมเทศนา พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)

ฉบับมงคลชีวิต เล่ม ๔

มงคลที่ ๑๗-๒๔

จัดทำเนื่องในวาระครบรอบ ๖๐ ปี
พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)
วันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ.๒๕๔๗

วัดพระธรรมกาย

มูลนิธิธรรมกาย
DHAMMAKAYA FOUNDATION

พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)

คำนำ

ย้อนประวัติศาสตร์ไปเมื่อ ๒,๕๐๐ กว่าปีก่อน พระบรมโพธิสัตว์ผู้เป็นมหาบุรุษ ทรงถืออุบัติขึ้นบนโลก พระองค์ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ เพื่อยังมวลมนุษยชาติและสรรพสัตว์ทั้งหลาย ให้หลุดพ้นจากทุกข์ภัยในสังสารวัฏไปสู่เอกันตบรมสุขในอายตนนิพพาน

ตลอดระยะเวลา ๔๕ พรรษา ของการเผยแผ่พระธรรมอันประเสริฐ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเปิดเผยความจริงแท้ของชีวิต ให้มนุษย์และเทวาได้ประจักษ์ ทรงเผยความลี้ลับของกฎแห่งกรรม อันเป็นกฎสากลของโลกที่มีผลบังคับต่อเหล่าสรรพสัตว์ในภพสาม และทรงชี้ทางรอดจากอบาย เพื่อให้สรรพชีวิตได้ดำเนินไปสู่หนทางสวรรค์และนิพพาน แม้กาลเวลาจะล่วงเลยมาจวบจนปัจจุบันนี้ พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ก็ไม่ได้สูญหายไปไหน ยังคงถูกเก็บบันทึกไว้อย่างดีในพระไตรปิฎก

คำนำ

พระเดชพระคุณพระราชภาวนาวิสุทธิ์ได้เห็นคุณค่าอันสูงยิ่งในพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงได้น้อมนำสรรพศาสตร์ที่มีอยู่ในพระไตรปิฎก มาชี้แจงแสดงธรรมให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและการนำไปประพฤติปฏิบัติ โดยได้แสดงพระธรรมเทศนาผ่านรายการ **"ธรรมะเพื่อประชาชน"** ซึ่งออกอากาศทางสถานีวิทยุทั่วประเทศ รวมทั้งมีการถ่ายทอดผ่านดาวเทียม และอินเตอร์เน็ตไปทั่วโลกเป็นประจำทุกวัน

ความรู้ธรรมะที่พระเดชพระคุณพระราชภาวนาวิสุทธิ์นำมาถ่ายทอดแก่ชาวโลก ทำให้ผู้ฟังทุกระดับ ทุกเพศ ทุกวัย สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี เป็นความรู้ที่แฝงคติ มีสาระประโยชน์ มีความลุ่มลึกไปตามลำดับก่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องสมบูรณ์ อันจะเป็นเหตุให้เกิดการพัฒนาจิตใจและเปลี่ยนแปลงชีวิตไปในทางที่ดีขึ้น เพราะสามารถดำเนินชีวิตได้ถูกต้องตามหลักวิชชาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

บรรดาศิษยานุศิษย์ล้วนซาบซึ้งในธรรมอันประเสริฐของพระพุทธองค์ ที่ได้ฟังผ่านรายการดังกล่าว จึงได้พร้อมใจกันกราบขออนุญาตพระเดชพระคุณพระราชภาวนาวิสุทธิ์ เพื่อ

คำนำ

รวบรวมสาระในพระธรรมเทศนาและจัดพิมพ์ขึ้นเป็นหนังสือธรรมะ เพื่อเป็นธรรมทานแก่ผู้มีบุญทั้งหลาย ในวาระมหามงคล ๖๐ ปี พระราชภาวนาวิสุทธิ์ ซึ่งมีทั้งหมด ๑๘ เล่มๆ ละ ๖๐ เรื่อง รวมทั้งหมด ๑,๐๘๐ เรื่อง

หนังสือธรรมะชุดนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทั้งต่อบรรพชิตและคฤหัสถ์ ในภาวะที่โลกกำลังขาดแคลนธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและต้องการยอดกัลยาณมิตรผู้เป็นแสงสว่างแก่โลก การศึกษาธรรมะในหนังสือชุดนี้ นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีเพื่อจุดประกายให้เกิดการศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎก และธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ละเอียดลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไป

คณะผู้จัดทำและเหล่าศิษยานุศิษย์ทุกคน ขอกราบขอบพระคุณพระเดชพระคุณพระราชภาวนาวิสุทธิ์ ที่ได้เมตตาอนุญาตให้นำออกพิมพ์เผยแพร่ เพื่อเป็นธรรมทาน ในวาระอันเป็นมหาอุดมมงคลนี้

คณะผู้จัดทำ
ศิษยานุศิษย์พระราชภาวนาวิสุทธิ์
๒๒ เมษายน พ.ศ.๒๕๔๗

สารบัญ

คำนำ		๓
มงคลที่ ๑๗ สงเคราะห์ญาติ	๑. รอดตายเพราะอาศัยญาติ	๑๑
	๒. อย่าทอดทิ้งกัน	๑๙
	๓. รสแห่งความคุ้นเคย	๒๙
	๔. สังคหวัตถุธรรม	๓๗
มงคลที่ ๑๘ ทำงานไม่มีโทษ	๕. กรณียกิจ	๔๕
	๖. ชีวิตดุจไม้ใกล้ฝั่ง	๕๓
	๗. กรรมเครื่องแบ่งชนชั้น	๖๑
	๘. คนกินเดนหรือคนกินซากศพ	๗๑
	๙. อามิสสุข นิรามิสสุข	๗๙
มงคลที่ ๑๙ งดเว้นจากบาป	๑๐. อย่าอาฆาตกันเลย	๘๗
	๑๑. บาปไม่กล้ำกราย	๙๕
	๑๒. ผู้ก่อบาปกรรมย่อมแพ้สงครามแห่งชีวิต	๑๐๓
	๑๓. สัตว์ร้ายรักษาอุโบสถ	๑๑๑
	๑๔. กลิ่นแห่งความหลุดพ้น	๑๑๙

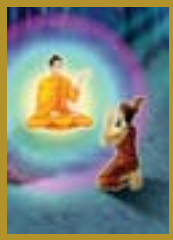

	๑๕. งดเว้นจากอกุศลกรรม	๑๒๙
	๑๖. บาปแม้น้อยนิดอย่าคิดทำ	๑๓๗
	๑๗. อย่าล่วงละเมิดเกินขอบเขต	๑๔๕
มงคลที่ ๒๐ สำรวมจากการดื่มน้ำเมา	๑๘. ชีวิตและชาติพินาศเพราะสุรา	๑๕๓
	๑๙. เลิกดื่มอย่างเด็ดขาด	๑๖๓
	๒๐. น้ำอุบาทว์ผลาญชีวิต และทรัพย์สิน	๑๗๑
	๒๑. แม้เทวดาก็ช่วยไม่ได้	๑๘๑
	๒๒. เลิกอบายมุข พบสุขแท้จริง	๑๘๙
	๒๓. สุราเป็นเหตุ	๑๙๙
มงคลที่ ๒๑ ไม่ประมาทในธรรม	๒๔. กาลเวลากับการเปลี่ยนแปลง	๒๐๗
	๒๕. สละทุกสิ่งเพื่อรักษาธรรม	๒๑๗
	๒๖. ความไม่ประมาท	๒๒๗
	๒๗. อย่าหลงใหลเพลิดเพลิน	๒๓๕
	๒๘. ความโลภทำให้คนมืดบอด	๒๔๓
	๒๙. ผู้ไม่ประมาทย่อมถึงบรมสุข	๒๕๓

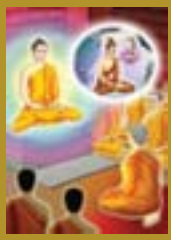

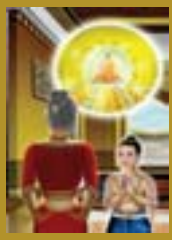

๓๐. อย่ามัวประมาทอยู่เลย	๒๖๑
๓๑. ผู้ประมาทในวัย	๒๖๙
๓๒. พระอินทร์มาเตือนสติ	๒๗๗
๓๓. ทางแห่งความเสื่อม	๒๘๕
๓๔. ควรคุ้มครองอินทรีย์	๒๙๕
๓๕. ไม่ประมาทในธรรม	๓๐๓
๓๖. หนทางสู่สวรรค์นิพพาน	๓๑๓
๓๗. แม้เป็นเทวดาก็อย่าประมาท	๓๒๑
๓๘. อรกศาสดา	๓๒๙
๓๙. ตายก่อนตาย ตายแล้วสบาย	๓๓๗
๔๐. สิ่งที่พึงพิจารณาบ่อย ๆ	๓๔๕
๔๑. แม้เป็นคนดีก็ไม่ควรประมาท	๓๕๓
๔๒. ไม่ควรประมาทในชีวิต	๓๖๓
๔๓. ประมาทแล้วต้องตั้งต้นใหม่ (๑)	๓๗๑
๔๔. ประมาทแล้วต้องตั้งต้นใหม่ (๒)	๓๘๑

	๔๕. ชีวิตใหม่ในเพศสมณะ	๓๘๙
มงคลที่ ๒๒ มีความเคารพ	๔๖. เจดีย์แห่งพระธรรม	๓๙๙
	๔๗. เคารพกันตามลำดับ	๔๐๗
	๔๘. ขาดความเคารพ พบความพินาศ	๔๑๗
	๔๙. ทางมาแห่งปัญญาบารมี	๔๒๗
มงคลที่ ๒๓ มีความถ่อมตน	๕๐. หนทางสู่ความรุ่งโรจน์	๔๓๕
	๕๑. อ่อนน้อมถ่อมตน	๔๔๕
	๕๒. พระทัพพมัลลบุตร ๑	๔๕๓
	๕๓. พระทัพพมัลลบุตร ๒	๔๖๓
	๕๔. พระทัพพมัลลบุตร ๓	๔๗๑
	๕๕. พระทัพพมัลลบุตร ๔	๔๗๙
	๕๖. พระทัพพมัลลบุตร ๕	๔๘๗
	๕๗. พระทัพพมัลลบุตร ๖	๔๙๗
มงคลที่ ๒๔ มีความสันโดษ	๕๘. รู้จักพอ ก่อให้เกิดสุข	๕๐๕
	๕๙. ความพอดีให้เกิดสุข	๕๑๓
	๖๐. สันโดษให้ถูกหลักวิชา	๕๒๓
ประวัติย่อ พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)		๕๓๑
พจนานุกรม		๕๓๕
วิธีฝึกสมาธิเบื้องต้น		๕๔๙
รายนามเจ้าภาพ		๕๕๗

มงคลที่ ๑๗

สงเคราะห์ญาติ

รอดตาย
เพราะอาศัยญาติ

ดูก่อนต้นรังผู้เป็นเจ้าแห่งป่า ภุมมเทวาผู้สิงสถิตอยู่ในที่นี้ ท่านเป็นผู้ปรารถนาประโยชน์แก่หมู่ญาติ ดูก่อนสหาย ข้าพเจ้าให้อภัยแก่ท่าน เชิญท่านไปเถิด ขอท่านผู้มีหมู่ญาติแวดล้อม ได้รับสักการะ ได้รับความเคารพ ดำรงชีพเป็นสุขเถิด

ใจของเราดวงเดียวนี้ แม้จะมีพื้นที่มากเพียงพอให้เราบันทึกทุกสิ่งทุกอย่างเก็บไว้ได้ แต่จะดีกว่าไหม ถ้าจะเลือกสรรบันทึกแต่ภาพที่ดีงามไว้ในใจ เพราะภาพในใจที่เกิดขึ้นนั้น ย่อมส่งผลต่อชีวิตเราอย่างแน่นอน ขอให้เรามีชีวิตอยู่กับความดี เพื่อให้ใจดวงเดียวนี้มีแต่ภาพที่ดีเก็บไว้ สักวันหนึ่ง หากเราต้องจากโลกนี้ไป ภาพในใจจะเป็นสิ่งที่เราภาคภูมิใจไปตลอดกาล เพราะใจเรานั้น เป็นอมตธาตุที่บริสุทธิ์ดีงามเสมอ

มีวาระพระบาลีที่ท่านกล่าวไว้ใน ภัททชาดก ว่า

“ดูก่อนต้นรังผู้เป็นเจ้าแห่งป่า ภุมมเทวาผู้สิงสถิตอยู่ในที่นี้ ท่านเป็นผู้ปรารถนาประโยชน์แก่หมู่ญาติ ดูก่อนสหายข้าพเจ้าให้อภัยแก่ท่าน เชิญท่านไปเถิด ขอท่านผู้มีหมู่ญาติแวดล้อม ได้รับสักการะ ได้รับความเคารพ ดำรงชีพเป็นสุขเถิด”

การสงเคราะห์ญาติมิตร เป็นมงคลในชีวิต เพราะตามธรรมดาแล้วไม่มีผู้ใดอยู่ตามลำพังในโลกนี้โดยไม่ต้องอาศัยคนอื่นหรือสิ่งอื่น อย่างน้อยที่สุด เราต้องอาศัยบิดามารดา ตลอดจนญาติสนิทมิตรสหาย และยังต้องอาศัยสิ่งอื่นๆ อีกมากมาย จึงจะได้รับความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตอยู่ รวมทั้งการสร้างบารมีด้วย ดังนั้น การสงเคราะห์ญาติจึงเป็นสิ่งสำคัญที่

ขาดไม่ได้

แม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังต้องสงเคราะห์ญาติเช่นกัน *ในครั้งที่พระเจ้าวิฑูฑภะไม่พอพระทัยพระญาติของพระองค์ที่เคยดูถูกดูหมิ่น เมื่อมีโอกาสจึงยกกองทัพจะมาทำลายเจ้าศากยะ พระบรมศาสดาได้เสด็จมาห้ามถึง ๓ ครั้ง แต่ในครั้งที่ ๔ ทรงตรวจดูบุพกรรมของศากยวงศ์ว่า เคยทำกรรมหนัก เพราะในอดีตได้โปรยยาพิษลงในแม่น้ำ เป็นเหตุให้ผู้คนล้มตายมากมาย พระองค์จึงไม่เสด็จไปในครั้งที่ ๔ แต่ใน ๓ ครั้งแรกนั้น ทรงทำหน้าที่ในการสงเคราะห์พระญาติอย่างเต็มที่ ทำให้พระเจ้าวิฑูฑภะมีพระทัยอ่อนลง

เมื่อพระศาสดากลับจากการเสด็จในครั้งที่ ๓ รุ่งขึ้นทรงเสด็จไปโปรดสัตว์ ครั้นเสวยภัตตาหารแล้ว พระองค์เสด็จเข้าสู่พระคันธกุฎี ถึงเวลาเย็นพวกภิกษุได้ประชุมกันในธรรมสภาต่างกล่าวแถลงพระคุณของพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า “พระศาสดาทรงแสดงพระองค์ให้พระราชากลับพระทัย ทรงเปลื้องหมู่ญาติจากมรณภัย ทรงประพฤติประโยชน์แก่หมู่พระญาติทั้งปวง” พระศาสดาเสด็จมาถึงตรัสถามว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอประชุมสนทนากันด้วยเรื่องอะไร” เมื่อพวกภิกษุ

---

*มก. ภัททสาลชาดก เล่ม ๖๐ หน้า ๑๐๙

กราบทูลเรื่องราวแล้ว พระพุทธองค์ตรัสว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มิใช่แต่ในบัดนี้เท่านั้น ที่ตถาคตประพฤติประโยชน์แก่หมู่ญาติ แม้ในครั้งก่อนก็ได้ประพฤติแล้วเช่นกัน" ภิกษุเหล่านั้นกราบทูลอาราธนาให้ตรัสเล่าถึงเรื่องในอดีต พระพุทธองค์จึงทรงนำอดีตนิทานมาเล่าให้ฟังว่า

ในอดีตกาล ครั้งพระราชาทรงพระนามว่าพรหมทัต มิได้ทรงละเมิดทศพิธราชธรรม ดำรงอยู่โดยธรรมในพระนครพาราณสี วันหนึ่ง ทรงพระดำริว่า "บรรดาพระราชาในพื้นชมพูทวีป พากันอยู่ในปรางค์ปราสาทมีเสามาก เหตุนั้นการสร้างปราสาทด้วยเสามากๆ จึงไม่เป็นของอัศจรรย์ ถ้าเช่นนั้นเราจะลองสร้างปราสาทเสาเดียวดูบ้าง ด้วยเหตุนี้เราคงเป็นพระราชาผู้เลิศกว่าใครๆ" พระราชาจึงมีรับสั่งเรียกช่างไม้มาเฝ้าพลางตรัสว่า "พวกเจ้าจงสร้างปราสาทเสาเดียว ให้ถึงความงามเลิศวิจิตรแก่เรา"

ช่างไม้เหล่านั้นพากันเข้าป่า พวกเขาพบต้นไม้ทั้งตรงทั้งใหญ่ เหมาะที่จะสร้างปราสาทเสาเดียวมาก ครั้นสำรวจเส้นทางที่จะนำต้นไม้เหล่านี้ไป ก็หนักใจ เพราะเส้นทางไม่สะดวก จึงพากันไปกราบทูลพระราชา พระราชาได้ตรัสถามว่า "จะหาวิธีการอื่นๆ ที่จะนำมาไม่ได้หรือ" เมื่อหมดหนทาง จึงตรัสว่า "ถ้าเช่นนั้น จงสำรวจดูต้นไม้ต้นหนึ่งในอุทยานของเราสิ" พวก

ช่างไม้พากันไปยังอุทยาน เห็นต้นรังอันเป็นมิ่งมงคลต้นหนึ่ง ลำต้นตรง เป็นที่สักการบูชาของชาวบ้าน แม้แต่ราชนิกุลก็ไปสักการบูชาทำพลีกรรม จึงไปทูลขอต้นรังนั้นกับพระราชา

พระราชาตรัสว่า "ธรรมดาต้นไม้ในอุทยานเรา ย่อมเป็นของเรา ไปเถิด พวกท่านจงไปโค่นต้นไม้นั้นเถิด" ช่างไม้เหล่านั้นจึงพากันไปยังอุทยานพร้อมกับถือของหอมและดอกไม้ พวกเขาต่างเจิมแป้งหอมที่ต้นไม้ วงด้ายห้อยพวงดอกไม้ และจุดประทีป ทำพลีกรรม ร้องบอกเหล่าภุมมเทวาว่า "ในวันที่ ๗ จากวันนี้ พวกเราจะมาตัดต้นไม้ ซึ่งพระราชาทรงอนุญาตแล้ว ขอเชิญเทพยดาผู้บังเกิด ณ ต้นไม้นี้ ไปอาศัยอยู่ที่อื่นเถิด"

ครั้งนั้น พระโพธิสัตว์เป็นเทพยดาเกิดที่ต้นไม้นั้น ได้ฟังถ้อยคำดังนั้นแล้ว คิดว่า "ช่างไม้เหล่านี้คงจะตัดต้นไม้นี้แน่ และวิมานของเราจักต้องฉิบหาย ชีวิตของเราก็จะสุดสิ้น รวมทั้งวิมานอีกมากที่ล้อมรอบเรา ก็จักต้องฉิบหายด้วย ความวินาศของเราจะไม่เบียดเบียนเฉพาะเรา แต่จะเบียดเบียนหมู่ญาติด้วย เหตุนี้ ควรที่เราจะให้ชีวิตแก่หมู่ญาติเหล่านั้น" ครั้นเวลากลางคืน พระโพธิสัตว์ประดับกายด้วยเครื่องอลังการอันเป็นทิพย์ เข้าไปห้องบรรทมของพระราชา และยืนร้องไห้อยู่ ณ เบื้องพระเศียรพระราชา

พระราชาทอดพระเนตรเห็นเทวดาพระโพธิสัตว์ ทรงตระหนกพระทัย ตรัสถามว่า “ท่านเป็นใคร มายืนอยู่บนอากาศร้องไห้ทำไม ภัยมาถึงท่านแต่ที่ไหน” เทวดาพระโพธิสัตว์ฟังพระดำรัสนั้นแล้ว กราบทูลว่า “เมื่อหม่อมฉันได้รับการบูชาอยู่ ๖๐,๐๐๐ ปี ชนทั้งหลายรู้จักหม่อมฉันว่า ภัททสาละ ข้าแต่พระองค์ผู้เป็นใหญ่ในทิศ เมื่อพระราชาพระองค์ก่อนสร้างพระนคร อาคารและปราสาทต่างๆ นั้น พระราชาเหล่านั้นบูชาหม่อมฉัน ฉันใด แม้พระองค์ก็จงบูชาหม่อมฉัน ฉันนั้นเถิด ความเจริญจะมีแก่ราชสำนักและประชาราษฎร์” พระราชาตรัสว่า “ก็ข้ามิได้เห็นต้นไม้อื่นๆ ที่จะใหญ่โตเช่นท่าน ท่านเป็นไม้งามเหมาะสมทุกประการ ข้าจะให้นายช่างทำปราสาทมีเสาเดียว และจะเชื้อเชิญท่านมาอยู่ที่ปราสาท ชีวิตของท่านก็จักยั่งยืน”

เทวดาพระโพธิสัตว์กราบทูลว่า “ถ้าพระองค์ทรงดำริดังนี้แล้ว ขอจงตัดหม่อมฉันทำเป็นท่อนๆ เถิด จงตัดที่ปลายก่อน แล้วตัดท่อนกลาง ภายหลังจึงตัดที่โคน เมื่อหม่อมฉันถูกตัดเช่นนี้ก็จะถึงความตายอย่างแน่นอน” พระราชาตรัสว่า “ราชบุรุษตัดมือเท้า หู และจมูก ภายหลังจึงตัดศีรษะของโจร ความตายนั้นชื่อว่า ตายเป็นทุกข์ ดูก่อนต้นรังผู้เป็นเจ้าป่า เขาตัดเป็นท่อนๆ เป็นสุขหรือหนอ ท่านมีเหตุอะไรจึงปรารถนาให้ตัดเป็นท่อนๆ ”

เทวดาไม้รังงามกราบทูลว่า “ข้าแต่มหาราช หม่อมฉันยึดมั่นเหตุอันประกอบด้วยธรรม จึงปรารถนาให้ตัดเป็นท่อนๆ เพราะหมู่ญาติของหม่อมฉัน เจริญอยู่ด้วยความสุข เกิดใกล้ต้นรังข้างหม่อมฉัน เมื่อต้นรังใหญ่ถูกตัด ก็พึงเข้าไปเบียดเบียนหมู่ญาติเหล่านั้นให้ล้มลงด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ หม่อมฉันชื่อว่าเข้าไปทำความทุกข์ให้เกิดแก่คนเหล่าอื่น เหตุนั้นหม่อมฉันจึงปรารถนาให้ตัดเป็นท่อนๆ ”

พระราชาทรงยินดีว่า “เทวบุตรนี้เป็นผู้ดำรงธรรม มิได้ปรารถนาจะทำลายวิมานของหมู่ญาติ ได้ประพฤติประโยชน์แก่หมู่ญาติ เราต้องให้อภัยแก่เธอ” จึงตรัสรับรองว่า “ดูก่อนต้นรังผู้เป็นเจ้าแห่งป่า ท่านย่อมคิดสิ่งที่ควรคิด ท่านเป็นผู้ปรารถนาประโยชน์แก่หมู่ญาติ ดูก่อนสหาย ข้าพเจ้าให้อภัยแก่ท่าน ข้าพเจ้าไม่ต้องการปราสาทแล้ว ข้าพเจ้าจักไม่ให้เขาโค่นต้นไม้นั้น เชิญท่านไปเถิด ขอท่านผู้มีหมู่ญาติแวดล้อม ได้รับสักการะ ได้รับความเคารพ ดำรงชีพเป็นสุขเถิด” เทวดาพระโพธิสัตว์แสดงธรรมถวายพระราชา แล้วลากลับไป ส่วนพระราชาทรงดำรงพระองค์อยู่ในโอวาทของพระโพธิสัตว์ ทรงทำบุญมีถวายทาน ทรงทำทางสวรรค์ให้เกิดขึ้น

พระศาสดาทรงนำพระธรรมเทศนานี้มาตรัสย้ำว่า

"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย แม้ในกาลก่อน ตถาคตก็ได้ประพฤติญาตัตถจริยา" จากนั้นทรงประชุมชาดกว่า พระราชาในครั้งนั้นได้มาเป็นพระอานนท์ เหล่าภุมมเทวาผู้เกิดโดยรอบไม้รังได้มาเป็นพุทธบริษัท ส่วนภัททสาลเทวราช ได้มาเป็นพระตถาคตเจ้า

เราจะเห็นว่า การสงเคราะห์ญาตินั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตพวกเรา เพราะหมู่ญาติจะเป็นที่พึ่งเป็นทั้งบริวารและสหายธรรมในการทำความดี เมื่อเราสงเคราะห์ญาติ ญาติก็จะสงเคราะห์เราเช่นกัน เมื่อต่างสงเคราะห์กันและกันอย่างนี้ โลกจะมีความสุขและดำรงอยู่ต่อไปได้ เหมือนรถมีตัวรถ มีล้อ แอก เพลา ค้ำจุนกันไป

พระพุทธองค์ทรงแนะนำให้เราสงเคราะห์กัน ด้วยการให้ ด้วยคำพูดที่ไพเราะ ด้วยการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ และการทำตัวให้เสมอต้นเสมอปลายในคุณธรรมความดีต่างๆ เมื่อทำได้เช่นนี้ สันติสุขจะบังเกิดขึ้นอย่างแน่นอน สันติสุขจะเกิดขึ้นมาได้อย่างรวดเร็วนั้น ต้องเกิดจากใจที่มีความปรารถนาดี เกิดจากใจที่หยุดนิ่ง ดังนั้น ให้เราหมั่นทำใจให้หยุดนิ่งกันทุกๆ คน เพื่อทำโลกของเราให้มีแต่ความสงบสุข ร่มเย็นตลอดไป

๒

อ ย่ า ท อ ด ทิ้ ง กั น

วิญญูชนผู้มีปัญญา ได้โภคะแล้ว
เขาย่อมบริโภค และทำกิจ
เขาเป็นคนอาจหาญ เลี้ยงดูหมู่ญาติ ไม่ถูกติเตียน
ย่อมเข้าถึงแดนสวรรค์

เป้าหมายชีวิตของเรา คือ การเดินทางไปสู่พระนิพพาน เป็นพระอรหันต์ หมดกิเลสอาสวะ หมดต้นเหตุที่จะทำให้เราเกิดความทุกข์ทรมาน ไม่ว่าจะเป็นทุกข์กาย ทุกข์ใจ ทุกข์ในสังสารวัฏ ทุกข์ในอบายภูมิ หรือทุกข์ต่างๆ ที่เราเคยพบ ไม่ว่าจะเกิดมากี่ภพกี่ชาติ เป้าหมายชีวิตนี้ต้องไม่เปลี่ยนแปลง เมื่อพบกัลยาณมิตร เราจะได้พบหนทางของชีวิต ได้เข้าใจเป้าหมายที่แท้จริง และได้มาประพฤติปฏิบัติธรรม ทำใจหยุดใจนิ่ง ซึ่งเป็นหนทางเดียวที่จะนำเราไปสู่เป้าหมายที่แท้จริงของชีวิตได้

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ใน สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ว่า

“ธีโร จ วิญฺญู อธิคมฺม โภเค
โส ปริภุญฺชติ กิจฺจกโร จ โหติ
โส ญาติสงฺฆํ นิสโภ ภริตฺวา
อนินฺทิโต สคฺคมุเปติ ฐานํ

วิญญูชนผู้มีปัญญา ได้โภคะแล้ว เขาย่อมบริโภค และทำกิจ เขาเป็นคนอาจหาญ เลี้ยงดูหมู่ญาติ ไม่ถูกติเตียน ย่อมเข้าถึงแดนสวรรค์”

เราไม่ได้อยู่ตามลำพังเพียงคนเดียว จำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคนรอบข้างด้วย ในสภาวะของการเป็น

มนุษย์นั้น ย่อมต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เหมือนน้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า หากต่างคนต่างมีความปรารถนาดีต่อกัน โลกย่อมจะร่มเย็น เป็นอยู่ด้วยสันติสุข ทุกคนจะรู้สึกอบอุ่นใจ มีความปลอดภัยในชีวิต

ต้นไม้แต่ละต้นที่เกิดรวมกันเป็นป่าดง ย่อมช่วยปะทะป้องกันลมพายุให้แก่กันและกัน จึงยืนต้นอยู่ได้นาน ผิดจากต้นไม้ที่เกิดอยู่โดดเดี่ยว แม้จะเป็นไม้สูงใหญ่ก็ตาม แต่เมื่อต้องโต้พายุตามลำพัง ย่อมหักโค่นลงโดยง่าย คนที่มีญาติมิตรผู้เป็นที่รัก มีพวกพ้องบริวารอยู่พร้อมหน้าก็เช่นเดียวกัน เมื่อถึงคราวคับขัน หรือยามประสบกับมรสุมชีวิต ย่อมมีคนคอยช่วยเหลือผ่อนหนักให้เป็นเบาได้

คำว่าญาติ หมายถึงบุคคลที่คุ้นเคย และไว้วางใจกันได้ ไม่ว่าจะเป็นญาติโดยสายโลหิต หรือโดยความใกล้ชิดคุ้นเคย หากเราสามารถผูกใจญาติของเราได้ ด้วยการสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเสมอ ไม่ว่าเราจะตกทุกข์ได้ยากเพียงไร ญาติเหล่านี้จะคอยช่วยเหลือในภายหลัง และจะยืนเคียงบ่าเคียงไหล่ ในยามที่เราต้องประสบกับมรสุมของชีวิต

*ดังเช่นญาติของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี ชื่อกาฬกรรณี

---

*มก. กาฬกัณณิชาดก เล่ม ๕๖ หน้า ๒๘๓

ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทกันมาตั้งแต่ยังเล็ก เติบโตมาด้วยกัน และได้ศึกษาศิลปวิทยาในสำนักของอาจารย์เดียวกันอีกด้วย เมื่อกาลเวลาผ่านไป เหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันก็ได้บังเกิดขึ้น นายกาฬกรรณีประสบเคราะห์กรรม ซึ่งทำให้เขาต้องตกทุกข์ได้ยาก ไม่มีการงานใดๆ เลี้ยงชีพ จึงไปหาท่านเศรษฐี เพื่อหวังความอนุเคราะห์จากเพื่อน

ท่านเศรษฐีเห็นชะตากรรมของนายกาฬกรรณีแล้ว เกิดความกรุณา จึงปลอบใจให้คลายจากความทุกข์ แล้วแบ่งทรัพย์สมบัติให้ ตั้งแต่นั้นมา นายกาฬกรรณีก็อยู่ในความอุปการะของท่านเศรษฐีมาโดยตลอด เขาได้ช่วยทำกิจการงานทั้งหมดอย่างสุดความสามารถ แม้จะมีคนมาล้อเลียนเสมอๆ ว่า ชื่อของเขาไม่เป็นมงคลเลย บางครั้งคอยเยาะเย้ยถากถาง ประหนึ่งว่าตัวเขาเป็นคนรับใช้ กาฬกรรณีก็ไม่เคยโกรธเคือง ยังคงวางตัวสงบเสงี่ยม อดทนตลอดมา

แม้กระนั้นก็ตาม คนใกล้ชิดของท่านเศรษฐีมักปรารภให้ฟังว่า “อย่าเลี้ยงนายกาฬกรรณีไว้เลย เพราะชื่อของเขาไม่เป็นมงคล และยังเป็นคนยากไร้ ไม่มีศักดิ์ศรีเสมอท่านเศรษฐี จะเลี้ยงคนๆ นี้ไว้ทำไม” ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีก็ไม่ได้สนใจ กลับตอบว่า “บัณฑิตย่อมไม่ถือมงคลจากชื่อเสียงเรียงนาม

เพียงแค่ชื่อที่ไม่เป็นมงคล ถึงกับจะให้ทอดทิ้งเพื่อนที่คบกันมาตั้งแต่เด็กนั้น เราทำไม่ได้ เป็นสิ่งที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง”

วันหนึ่ง ท่านเศรษฐีมีธุระจะต้องไปต่างอำเภอ จึงมอบหมายให้นายกาฬกรรณีดูแลบ้านแทน ข่าวการไปต่างอำเภอของท่านเศรษฐี รู้ไปถึงหูของพวกโจร จึงปรึกษากันว่า “ช่วงที่ท่านเศรษฐีไปต่างอำเภอนั้น คงจะไม่มีใครดูแลบ้าน เพราะฉะนั้นพวกเราจะไปปล้นบ้านของท่าน” ครั้นตกกลางคืน พวกโจรพากันถืออาวุธครบมือ ไปล้อมบ้านท่านไว้

คืนนั้น นายกาฬกรรณีคอยเฝ้าดูแลบ้านเป็นอย่างดี เขาเตรียมความพร้อมไว้ตั้งแต่แรกแล้วว่า ในช่วงที่ท่านเศรษฐีไม่อยู่บ้าน อาจมีพวกโจรฉวยโอกาสมาปล้นบ้านได้ จึงได้นั่งเฝ้าดูเหตุการณ์ตลอด ไม่ยอมนอนทั้งคืน ครั้นรู้ว่ามีโจรมา เขารีบปลุกทุกคนในบ้านให้ตื่น ให้เป่าสังข์ ตีกลอง ทำเสมือนกับมีมหรสพโรงใหญ่ ทั้งบ้านจึงมีแต่เสียงสนั่น ครื้นเครงตลอดเวลา พวกโจรได้ยินเสียงนั้นก็ตกใจ คิดว่า ที่ได้ยินข่าวว่า ท่านเศรษฐีไม่อยู่นั้น เป็นแค่ข่าวลือ ไม่เป็นความจริงเลย ต่างพากันทิ้งอาวุธในมือตรงนั้นเอง และรีบหนีไปทั้งหมด

เช้าวันรุ่งขึ้น เมื่อคนในบ้านเห็นอาวุธที่พวกโจรทิ้งไว้ ต่างเกิดความสังเวชใจว่า หากเมื่อคืนไม่มีนายกาฬกรรณี คอย

ตรวจบ้านเช่นนี้แล้ว พวกโจรคงปล้นบ้านไปหมดแล้วเป็นแน่ แต่เพราะมีเขาอยู่ด้วย ทำให้ท่านเศรษฐี รวมทั้งพวกตนไม่ต้องถึงกาลวิบัติ ต่างรู้สึกชื่นชม พากันกล่าวสรรเสริญยกย่องนายกาฬกรรณีไม่ขาดปากทีเดียว

เมื่อท่านเศรษฐีกลับมารู้เรื่องราวทั้งหมด จึงได้พูดกับคนในบ้านว่า “ถ้าหากวันนั้น เราไล่นายกาฬกรรณีไปตามที่พวกเธอบอก วันนี้เราคงจะไม่มีทรัพย์สินเหลืออยู่เลย แต่เพราะมีเขาพวกเราจึงยังอยู่เป็นปกติสุขได้” ท่านเศรษฐีมอบทรัพย์สมบัติให้นายกาฬกรรณีมากยิ่งขึ้นไปอีก ตั้งแต่นั้นมา ก็ไม่มีใครกล้ากล่าวเยาะเย้ยถากถางนายกาฬกรรณีอีกเลย

เราจะเห็นว่า เพราะการสงเคราะห์เกื้อกูลญาติมิตร ที่ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีได้ทำไว้ จึงทำให้ตระกูลของท่านมั่นคงอยู่ได้ ทรัพย์สมบัติไม่ต้องถูกพวกโจรทำลายไป ฉะนั้น เราจึงต้องให้ความสำคัญกับการสงเคราะห์ ช่วยเหลือจุนเจือหมู่ญาติอย่างเต็มกำลังความสามารถ เพราะทำให้ตระกูลของเราเจริญรุ่งเรืองได้นาน เปรียบเหมือนพระจันทร์ข้างขึ้น ที่มีแต่สว่างขึ้นทุกๆ วันจนเต็มดวง หากเราไม่มีญาติมิตร ไม่มีพวกพ้องบริวารความสะดวกย่อมไม่มี จะทำอะไรก็ติดขัด แต่หากเรามีญาติ มิตรมีพวกพ้องบริวารแล้ว ความสะดวกย่อมจะมีตามมา เพราะได้

รับการสนับสนุนดูแลจากญาติทั้งหลายนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ยังมีญาติอีกประเภทหนึ่ง ที่เราต้องไม่ลืมการสงเคราะห์ คือญาติทางธรรม เพราะโลกนี้เป็นเสมือนบ้านหลังใหญ่ ที่ทุกคนในโลกเป็นประดุจญาติมิตรของเรา จึงต้องมีการอนุเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นกัลยาณมิตรชี้แนะเส้นทางบุญ บอกหนทางสวรรค์ และยกใจเขาขึ้นสู่ทางพระนิพพานนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่พวกเรานักสร้างบารมีจะต้องช่วยกัน เพราะตราบใดที่มนุษย์ยังไม่รู้ว่าเกิดมาทำไม อะไรคือเป้าหมายที่แท้จริงของชีวิต ย่อมดำเนินชีวิตผิดพลาดได้

กัลยาณมิตร คือ ผู้ที่จะหยิบยื่นสิ่งที่ดีที่สุดให้แก่มวลมนุษยชาติ ด้วยการนำพาชาวโลกให้เข้ามาสู่เส้นทางแห่งการเข้าถึงธรรมกาย เพราะเมื่อใดผู้คนทั้งหลายเข้าถึงธรรมกายเมื่อนั้น มวลมนุษย์ย่อมมีความสุขอย่างแท้จริง ทุกคนจะมองกันด้วยความเป็นเพื่อนเป็นญาติ เป็นเพื่อน คือ เพื่อนร่วมทุกข์เกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกัน เสมอเหมือนกันหมด จะมองกันฉันญาติว่า ทุกคนในโลกนี้ประดุจครอบครัวเดียวกัน เหมือนพี่เหมือนน้อง ความคิดที่จะเบียดเบียนกัน หรือความเห็นแก่ตัวต่างๆ ก็จะหมดสิ้นไป

ตัวเราเองมีส่วนอย่างสำคัญ ในการสร้างสิ่งที่ดีงามนี้ให้

เกิดขึ้นแก่โลก ถ้าเราตั้งใจปฏิบัติธรรมจนเข้าถึงพระธรรมกาย ชักชวนหมู่ญาติให้ได้มาประพฤติปฏิบัติธรรม เจริญสมาธิภาวนา ร่วมกันเปิดบ้านของเราเป็นบ้านกัลยาณมิตร บ้านแก้วแห่งความสว่างไสว และแนะนำต่อๆ กันไป ไม่ช้าแสงสว่างแห่งธรรมก็จะแผ่ขยายไปทั่วทั้งโลก สันติสุขอันไพบูลย์จะบังเกิดขึ้นกับมวลมนุษยชาติ เพราะฉะนั้น นับจากวันนี้เป็นต้นไป ให้ทุกท่านตั้งใจปฏิบัติธรรม ให้เข้าถึงพระธรรมกายให้ได้ อีกทั้งทำหน้าที่ของกัลยาณมิตร นำแสงสว่างแห่งธรรมกายไปสู่ญาติของเรา คือ ชาวโลกทั้งมวลนั่นเอง

๓

รสแห่งความคุ้นเคย

ลาภทั้งหลาย มีความไม่มีโรคเป็นอย่างยิ่ง

ทรัพย์มีความสันโดษเป็นอย่างยิ่ง

ญาติมีความคุ้นเคยเป็นอย่างยิ่ง

พระนิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง

การพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง ต้องเริ่มต้นที่การพัฒนาคนเป็นอันดับแรก การจะพัฒนาคนให้ได้ผลดีที่สุดนั้น ต้องเริ่มต้นที่ใจก่อน ผู้รู้ท่านกล่าวไว้ว่า "จะพัฒนาอะไรก็ติด ถ้าจิตไม่พัฒนา" คือ นอกจากพัฒนาในด้านวิชาความรู้แล้ว ทุกคนยังต้องได้รับการฝึกหัดขัดเกลาจิตใจด้วย เพื่อให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม เข้าใจในเรื่องโลกและชีวิตได้ถูกต้องตามความเป็นจริง รู้จักบังคับจิตใจ ไม่ปล่อยให้หลงใหลในสิ่งที่ไร้สาระ ใจที่ได้รับการฝึกมาดีแล้ว หยุดนิ่งดีแล้ว ความคิดคำพูดและการกระทำ ย่อมจะดีตามไปด้วย และส่งผลให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

มีวาระพระบาลีที่พระบรมศาสดาตรัสไว้ใน คาถาธรรมบทว่า

"อาโรคฺยปรมา ลาภา สนฺตุฏฺฐิปรมํ ธนํ
วิสฺสาสปรมา ญาตี นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ

ลาภทั้งหลาย มีความไม่มีโรคเป็นอย่างยิ่ง ทรัพย์มีความสันโดษเป็นอย่างยิ่ง ญาติมีความคุ้นเคยเป็นอย่างยิ่ง พระนิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง"

ความไม่มีโรคภัยไข้เจ็บถือเป็นลาภอันประเสริฐ แม้จะเป็นเศรษฐีมีทรัพย์สมบัติมากมาย แต่หากถูกโรคภัยไข้เจ็บ

เบียดเบียนแล้ว จะแสวงหาความสุขแบบชาวโลกทั่วไป ก็ได้ไม่เต็มที่ เพราะความผิดปกติของสังขารร่างกาย ดังนั้น พระพุทธองค์จึงตรัสว่า “สุดยอดของความมีลาภแบบชาวโลกทั่วไป คือ ขอให้เราเป็นผู้ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ” เพราะเมื่อร่างกายแข็งแรง จะคิด พูดหรือทำอะไร ก็คล่องตัว จะทำทาน รักษาศีลหรือเจริญภาวนา ก็ทำได้อย่างเต็มที่

สนฺตุฏฺฐิ ปรมํ ธนํ ความสันโดษได้ชื่อว่าเป็นทรัพย์อันประเสริฐ สันโดษ คือ ยินดีพอใจในสิ่งที่ตนพึงมีพึงได้ เป็นอยู่อย่างสมถะ ประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย แต่ไม่ถึงกับตระหนี่ถี่เหนียว สันโดษ คือ ไม่ใช้จ่ายเกินตัว มีเท่าไรก็ใช้เท่านั้น ส่วนคนตระหนี่ คือ มีทรัพย์แล้วไม่ยอมใช้ ทรัพย์นั้นก็เป็นเพียงสุสานทรัพย์ เพราะไม่เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตัวเองและคนอื่น คนที่ตระหนี่ถี่เหนียวเช่นนี้ ถือเป็นคนยากจนที่น่าสงสารที่สุด

ส่วนพระบาลีที่ว่า วิสฺสาสปรมา ญาติมี ความคุ้นเคยเป็นอย่างยิ่งนั้น ผู้มีความคุ้นเคยสนิทสนมกันเป็นอย่างดี แม้มิได้เป็นญาติพี่น้องท้องเดียวกัน แต่ก็เป็นเสมือนพี่น้องคลานตามกันมา มีความรักและห่วงใยซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะผู้ที่มีศีลมีธรรม มีทิฏฐิเสมอกัน ผูกพันกันด้วยกุศลความดี เกิดไปกี่ภพกี่ชาติ ย่อมเป็นที่รักของกันและกันไปตลอด

*ในเรื่องของความคุ้นเคยนี้ หลวงพ่อมีตัวอย่างที่จะนำมาเล่าให้เป็นทิฏฐานุคติแก่ทุกท่าน เรื่องมีอยู่ว่า ในอดีตกาล มีดาบสท่านหนึ่งชื่อเกสวดาบส ท่านได้บำเพ็ญเพียรอยู่ในป่าหิมพานต์พร้อมด้วยลูกศิษย์อีก ๕๐๐ คน ต่อมาเกสวดาบสได้พาลูกศิษย์ออกจากป่าเพื่อไปเสพรสเค็มรสเปรี้ยวในเมือง พระราชาทอดพระเนตรเห็นดาบสที่เดินเข้ามาในเมืองด้วยความสงบสำรวมเกิดเลื่อมใส จึงนิมนต์ให้เข้าไปฉันภัตตาหารในพระราชมณเฑียร ทั้งทรงนิมนต์ให้พำนักต่อในพระราชอุทยานตลอด ๔ เดือน

เมื่อดาบสทุกรูปได้เข้าไปพำนักในพระราชอุทยานแล้ว พระราชาทรงหมั่นเสด็จไปเยี่ยมเยียน เพื่ออุปัฏฐากบำรุงดาบสทั้ง ๕๐๐ ท่าน ทั้งเช้าและเย็น ทรงอุปัฏฐากไม่ให้ขาดตกบกพร่องแม้แต่น้อย พวกดาบสอยู่ได้เพียง ๒-๓ วัน ต่างก็เกิดความรำคาญเสียงอื้ออึงต่างๆ ในเมืองหลวง จึงพากันไปกราบลาอาจารย์ เพื่อจะกลับเข้าป่าหิมพานต์ เกสวดาบสห้ามพวกลูกศิษย์ว่า “ในวันที่พวกเรามา พระเจ้าแผ่นดินทรงนิมนต์ให้พวกเราอยู่ที่นี่ตลอด ๔ เดือน พวกท่านจะกลับไปก่อนได้อย่างไรเล่า พวกเราควรจะอยู่รักษาศรัทธาของพระราชากันก่อนเถิด”

พวกลูกศิษย์แต่ละท่านต่างสารภาพว่า “แม้ที่นี่จะพรั่ง

---

*มก. เกสวชาดก เล่ม ๕๘ หน้า ๖๗๙

พร้อมด้วยอาหารหวานคาว มีที่พำนักอย่างสะดวกสบาย แต่พวกเราไม่ค่อยสบายใจเลย อยากจะกลับไปอยู่ในป่าตามเดิม” เมื่อไม่สามารถกล่อมให้ลูกศิษย์อยู่ต่อได้ อาจารย์จึงอนุญาตให้คณะลูกศิษย์เดินทางกลับไปก่อน เหลือเพียงลูกศิษย์ชื่อกัปปกะคนเดียวเท่านั้นที่อยู่เป็นเพื่อน

วันต่อมา พระราชาเสด็จมาเยี่ยมเพื่อทรงอุปัฏฐาก พระองค์ไม่เห็นดาบสมากมายเหมือนวันก่อนๆ จึงตรัสถาม ท่านดาบสทูลตอบว่า “มหาบพิตร พวกดาบสไม่คุ้นเคยกับสถานที่อื้ออึงเช่นนี้ จึงลากลับไปก่อน” ต่อมาไม่นาน กัปปกดาบส ก็ทนอยู่ไม่ได้ จึงลาอาจารย์กลับไปเช่นกัน แต่ยังไม่ได้กลับไปป่าหิมพานต์ เพียงพักอยู่ไม่ไกลนักเพราะเป็นห่วงอาจารย์ จึงคอยติดตามข่าวคราวของอาจารย์อยู่ห่างๆ

ภายหลัง ท่านดาบสคิดถึงพวกลูกศิษย์มาก จึงป่วยเป็นโรคกระเพาะ แม้พระราชาจะรับสั่งให้แพทย์หลวงมารักษา ก็ไม่ดีขึ้น นับวันอาการกลับกำเริบหนักขึ้นเรื่อยๆ จนถึงกับนอนซมอยู่บนเตียง พระราชาทรงกังวลพระทัยมากที่ไม่สามารถรักษาท่านดาบสให้หายได้ พระดาบสจึงทูลว่า “มหาบพิตร พระองค์อยากให้อาตมาหายจากโรคไหม” “ท่านผู้เจริญ หากโยมทำได้ก็จะทำเดี๋ยวนี้แหละ พระคุณเจ้าช่วยบอกวิธีรักษามาเถิด แม้จะต้องเสียเงินทองมากมายเพียงไร โยมก็จะทำเต็มที่ อย่าได้

เกรงใจเลย”

เกสวดาบสจึงทูลว่า “มหาบพิตร หากพระองค์ทรงปรารถนาให้อาตมภาพมีความสุข โปรดส่งอาตมากลับไปที่พำนักของพวกลูกศิษย์เถิด” พระราชาทรงเห็นว่าพระดาบสคงจะคิดถึงลูกศิษย์ จึงนิมนต์ให้นอนบนแคร่ และให้อำมาตย์ช่วยกันหามอาจารย์กลับไปป่าหิมพานต์ ลูกศิษย์คนสนิทชื่อกัปปกะรู้ว่าอาจารย์กลับมาแล้ว ก็ดีใจ รีบออกไปต้อนรับ และพาอาจารย์ไปหาเหล่าดาบสลูกศิษย์ ส่วนลูกศิษย์ทั้งหลายเมื่อรู้ว่าอาจารย์กลับมาแล้ว ต่างรีบมาประชุมกัน พากันถวายน้ำร้อนและผลไม้แด่อาจารย์ ภายใน ๓ วันเท่านั้น โรคกระเพาะกลับหายเป็นปลิดทิ้ง พระดาบสก็มีผิวพรรณผุดผ่องประดุจทองคำดังเดิม

อำมาตย์ที่ติดตามมาส่งพระดาบส สงสัยมากว่า “ทำไมอาการป่วยปางตายของท่านดาบส จึงหายเป็นปลิดทิ้งอย่างรวดเร็ว และทำไมท่านจึงทอดทิ้งพระราชาผู้เป็นจอมมนุษย์ผู้บันดาลสมบัติทุกอย่างให้ได้ แล้วมายินดีในอาศรมของดาบส” เกสวดาบสจึงตอบว่า “คำไพเราะชวนให้รื่นรมย์มีอยู่ รุกขชาติเป็นที่เพลินใจก็มีอยู่ ดูก่อนท่านอำมาตย์ คำที่กัปปกะกล่าวดีแล้วย่อมให้เรายินดีได้ ผู้คุ้นเคยกันจะบริโภคอาหารที่อร่อยหรือไม่อร่อยในที่ใด อาหารที่บริโภคในที่นั้นก็ให้สำเร็จประโยชน์ได้

เพราะรสทั้งหลายมีความคุ้นเคยเป็นอย่างยิ่ง เพราะความคุ้นเคยกันนี่แหละ อาตมาจึงหายป่วยอย่างรวดเร็ว”

เห็นไหมว่า ความคุ้นเคยเป็นญาติอย่างยิ่ง แม้บุคคลนั้นจะมิใช่ญาติแท้ๆ แต่เราก็จะมีความรู้สึกเสมือนหนึ่งญาติผู้ใกล้ชิดสนิทสนม เพราะความคุ้นเคยที่แท้จริง ไม่ได้ผูกพันกันที่ทรัพย์สมบัติหรือวัตถุภายนอก แต่ผูกพันกันด้วยคุณธรรมความดี อยู่ไกลกันแค่ไหน ใจก็คิดถึง อยากกลับมาอยู่ใกล้ๆ เหมือนนักสร้างบารมีทั้งหลาย ที่มีความคุ้นเคยกับการสร้างบารมี จะอยู่ใกล้ไกลกันแค่ไหน ทันทีที่มาเจอหมู่คณะ ก็จะเกิดความคุ้นเคยเหมือนหมู่ญาติที่พลัดพรากจากกันไปนาน แล้วกลับมาสร้างบารมีด้วยกันเป็นทีมอย่างมีความสุข

พวกเราทุกคนมีเชื้อสายของความเป็นนักสร้างบารมีมานับภพนับชาติไม่ถ้วน คนทั่วไปเป็นญาติผูกพันกันทางสายโลหิตเป็นญาติกันเพียงแค่ภพชาติเดียว แต่ญาติทางธรรมที่ผูกพันกันด้วยบุญกุศลความดีนี้ ผูกพันกันข้ามภพข้ามชาติ ดังนั้น แม้จะอยู่ใกล้ไกลแค่ไหน เมื่อถึงเวลา บุญในตัวย่อมดึงดูดให้เราได้มาสร้างบารมีร่วมกันอีก และเมื่อใดที่พวกเราเข้าถึงพระธรรมกาย เราจะรู้สึกเสมือนกับคนทั้งโลกเป็นญาติพี่น้องกัน เป็นคนครอบครัวเดียวกัน เพราะฉะนั้น ให้ทุกคนตั้งใจปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงพระธรรมกายภายในให้ได้กันทุกคน

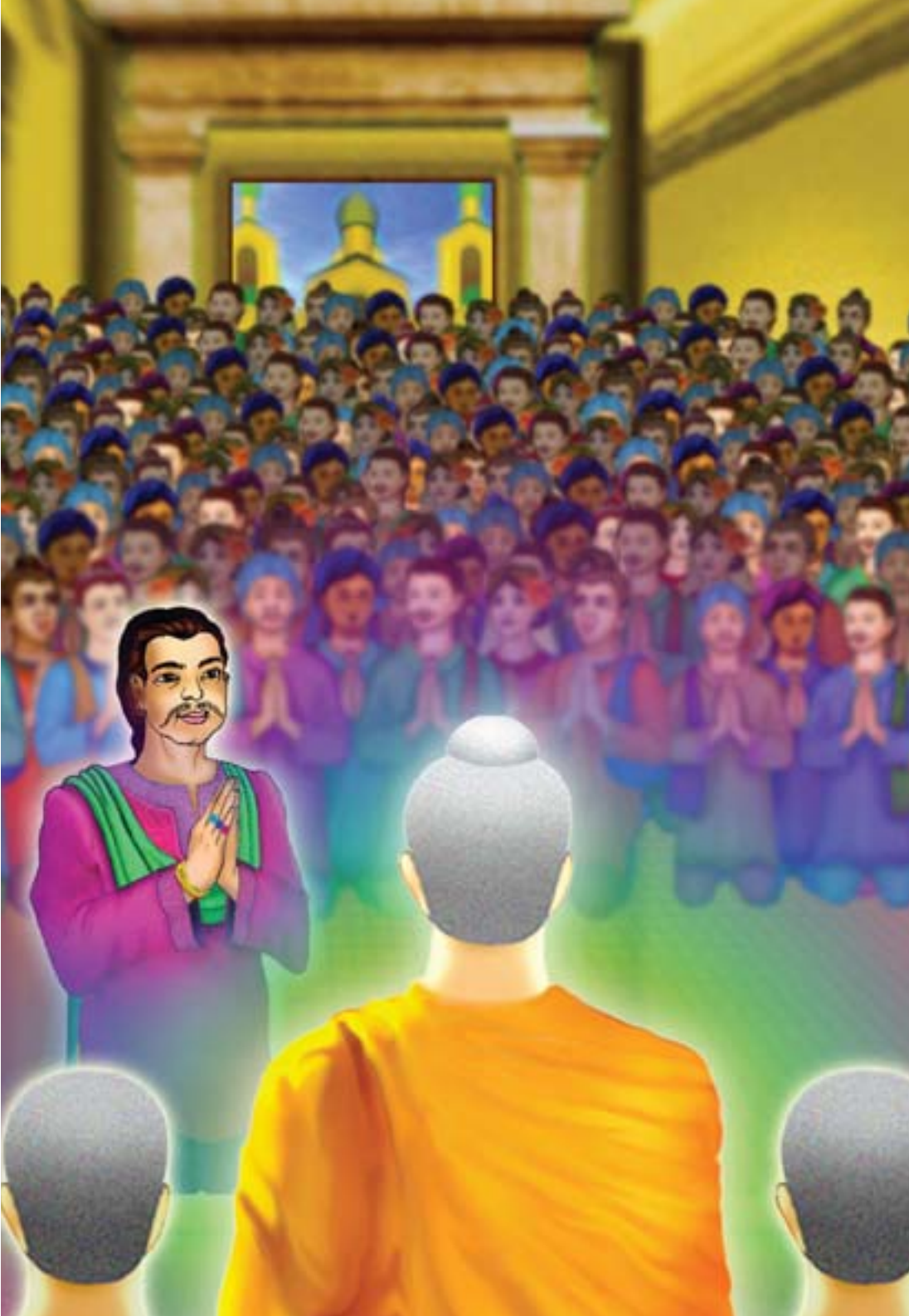

๕

สังคหวัตถุธรรม

การให้ทาน การพูดจาไพเราะ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ในโลกนี้ความเป็นผู้มีตนสม่ำเสมอในธรรมทั้งหลายนั้นตามควร

คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสัจธรรมที่ทุกคนควรมาพิสูจน์ ผู้ที่ปฏิบัติตามย่อมสามารถรู้แจ้งเห็นจริงได้ด้วยตนเอง และทำให้ผู้ปฏิบัติพ้นทุกข์ เข้าถึงความสุขและความบริสุทธิ์ภายในได้จริง ธรรมะของพระพุทธองค์เป็นความรู้อันบริสุทธิ์ที่กลั่นออกมาจากกลางพระธรรมกายที่พระองค์ได้เข้าถึงด้วยวิธีการทำใจให้หยุดนิ่งอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เป็นธรรมโอสถขนานเอก ที่สามารถเยียวยารักษาจิตใจของมวลมนุษยชาติ ให้หลุดพ้นจากความโลภ ความโกรธ ความหลง เพราะเมื่อใจปราศจากสิ่งเหล่านี้ ใจย่อมสะอาดบริสุทธิ์ มีอานุภาพ เป็นอิสระอย่างแท้จริง และจะเกิดมหากรุณา มีแต่ความรักความเมตตาปรารถนาดีต่อกันเสมอ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน สังคหวัตถุสูตร ว่า

“ทานญฺจ เปยฺยวชฺชญฺจ อตฺถจริยา จ ยา อิธ
สมานตฺตตา จ ธมฺเมสุ ตตฺถ ตตฺถ ยถารหํ

การให้ทาน การพูดจาไพเราะ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ในโลกนี้ ความเป็นผู้มีตนสม่ำเสมอในธรรมทั้งหลายนั้นๆ ตามควร”

การอยู่ร่วมกันในสังคม มนุษย์ทุกคนล้วนปรารถนาเป็นที่รักของคนรอบข้าง เป็นที่ยอมรับนับถือของทุกๆ คน และ

ปรารถนาที่จะได้ยินได้ฟังคำยกย่องสรรเสริญ มากกว่าเสียงนินทาว่าร้าย พระพุทธองค์ได้สอนวิธีที่จะทำตนให้เป็นที่รักของสังคมว่า จะต้องรู้จักการให้ ธรรมดาแล้วทุกชีวิตต่างดำรงอยู่ได้ด้วยการให้ หากมนุษย์ทุกคนในโลกรู้จักให้ทาน เสียสละแบ่งปันให้อภัยซึ่งกันและกัน ไม่พยาบาทปองร้ายกัน โลกนี้ย่อมจะเกิดความสงบสุขอย่างแน่นอน

นอกจากการให้แล้ว ต้องรู้จักพูดจาปราศรัย หัดพูดจาให้ไพเราะนุ่มนวลน่าฟัง ที่เรียกว่า ปิยวาจา คือคำพูดที่พูดแล้วเป็นที่รัก ฟังแล้วเกิดกำลังใจ ที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกคนอยากทำความดีให้ยิ่งขึ้นไป ไม่พูดจาส่อเสียด ก่อให้เกิดความแตกแยก พูดแต่คำที่จะทำให้เกิดความสามัคคี เปรียบเสมือนน้ำทิพย์ชโลมใจ ประสานใจทุกๆ ดวงให้เป็นหนึ่งเดียว เหมือนน้ำฝนประสานดินเหนียวที่แตกระแหงให้เป็นผืนแผ่นเดียวกัน

หลวงปู่วัดปากน้ำภาษีเจริญสอนเกี่ยวกับการใช้วาจาว่า “ในการสมาคมกับญาติมิตร เราต้องอาศัยวาจาที่ไพเราะเสนาะโสต วาจาใดที่พูดออกไปแล้ว เป็นที่ดึงดูดใจ เหนี่ยวรั้งใจสมานไมตรี ไม่กระทบคนอื่น ต้องใช้วาจานั้น วาจาไพเราะเช่นนี้ดึงดูดใจ ให้ฟังแล้วอยากฟังอีก อย่างนี้เรียกว่า ปิยวาจา วาจาเช่นนี้ เป็นของสำคัญยิ่งในหมู่มนุษย์ จะต้องรู้จักพูดให้เป็น” นี่ท่านสอนไว้อย่างนี้ ถ้าใครรู้จักใช้วาจาให้เป็น ถือว่าวิเศษนัก จะ

มีวาจาศักดิ์สิทธิ์ และเป็นที่รักของทุกๆ คน

อัตถจริยา คือ ต้องรู้จักทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อคนอื่น ให้มีน้ำใจประดุจพระโพธิสัตว์ ที่ช่วยเหลือเพื่อนร่วมโลกให้พ้นจากทุกข์ หากรู้ว่าใครกำลังประสบปัญหา แม้เขาไม่ขอความช่วยเหลือ ก็ให้มีมหากรุณา อาสาเข้าไปช่วย นี่เป็นสิ่งที่แสดงถึงจิตใจอันดีงาม เป็นจิตใจของนักสร้างบารมีผู้รักในการฝึกฝนอบรมตน ซึ่งนอกจากจะฝึกตนเองให้บริสุทธิ์แล้ว ยังปรารถนาให้โลกบริสุทธิ์ด้วย

สมานัตตตา คือ ต้องรู้จักวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ว่าจะเข้าไปสู่สมาคมไหน ให้รักษาภาวะปกติที่ดีของตนไว้ รักษาใจให้บริสุทธิ์เป็นกลางๆ ไม่หวั่นไหวไปตามกระแส ปรับตัวให้เข้ากันได้กับทุกๆ คน อีกทั้งควบคุมตนเองด้วยสติและปัญญา เราย่อมเป็นที่รักที่พอใจของทุกคน ดังเช่นเรื่องของหัตถกอุบาสกชาวเมืองอาฬวีผู้มีสังคหวัตถุธรรมประจำใจ

*ในสมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ที่เมืองอาฬวี ท่านหัตถกะ ได้ชวนพวกพ้องบริวารประมาณ ๕๐๐ คน ไปเข้าเฝ้าและสนทนาปราศรัยกับพระพุทธองค์ พระผู้มีพระภาคเจ้า

---

*มก. ทุติยหัตถกสูตร เล่ม ๓๗ หน้า ๔๓๖

ได้ตรัสถามว่า "หัตถกะ ท่านมีมิตรสหายมากมาย ได้ยินว่าทุกๆ คน เป็นที่รักของท่าน และท่านเองก็เป็นที่รักของทุกๆ คน ท่านสงเคราะห์พวกพ้องของท่านอย่างไร"

ท่านหัตถกะทูลตอบว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ได้สงเคราะห์เพื่อนๆ และบริวารมากมายด้วยสังคหวัตถุ ๔ คือ ถ้ารู้ว่าผู้นี้ควรสงเคราะห์ด้วยการให้ทาน ข้าพระองค์จะสงเคราะห์ด้วยการให้ทาน ผู้นี้ควรสงเคราะห์ด้วยวาจาที่อ่อนหวาน ข้าพระองค์จะสงเคราะห์ด้วยวาจาที่อ่อนหวาน ผู้นี้ควรสงเคราะห์ด้วยการประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ ข้าพระองค์สงเคราะห์ด้วยการประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ ผู้นี้ควรสงเคราะห์ด้วยการวางตัวให้เหมาะสม ข้าพระองค์ก็จะสงเคราะห์ด้วยการวางตัวให้เหมาะสม พระเจ้าข้า"

พระบรมศาสดาทรงสรรเสริญหัตถกะว่า "ท่านทำดีแล้ว สมแล้วที่เป็นสาวกของเรา เพราะเมื่อฟังธรรมก็นำไปพิจารณาไตร่ตรอง และลงมือปฏิบัติตาม ปฏิบัติแล้วก็ได้ผลสมควรแก่การปฏิบัติ" พระพุทธองค์ตรัสสอนต่อไปว่า "ผู้ที่เป็นใหญ่ เป็นที่ยอมรับของมหาชนในสมัยก่อน ล้วนปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุธรรมทั้ง ๔ ประการ แม้ในยุคปัจจุบัน ผู้นำก็ต้องสงเคราะห์บริวารด้วยสังคหวัตถุ ๔ และถึงในอนาคต ถ้าผู้นำจะให้เป็นที่รัก

ก็ต้องสงเคราะห์ด้วยสังคหวัตถุ ๔ ประการนี้แหละ”

จากนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสกับพระภิกษุว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย หัตถกะนี้เป็นผู้มีคุณธรรมมากมาย แต่ก็ไม่แสดงให้ใครรู้ว่าเป็นผู้มีธรรมะประจำใจ สามารถวางตัวได้เสมอต้นเสมอปลาย” พระพุทธองค์ทรงแต่งตั้งท่านหัตถกะ ให้เป็นอุบาสกสาวกผู้เลิศในด้านการสงเคราะห์พวกพ้องบริวาร แม้พระบรมศาสดาเองก็ทรงทำเช่นนั้นเหมือนกัน คือ ทรงบำเพ็ญสังคหวัตถุธรรมได้อย่างยอดเยี่ยม และบำเพ็ญอย่างสม่ำเสมอตลอดมา จนกระทั่งบารมีทั้ง ๓๐ ทัศเต็มเปี่ยมบริบูรณ์ ทำให้มีสาวกพุทธบริษัทมากมาย ทั้งที่เป็นเทวดา พรหม และอรูปพรหมอีกนับไม่ถ้วน

พระพุทธองค์ได้กล่าวถึงอานิสงส์ที่เกิดจากการปฏิบัติสังคหวัตถุธรรมว่า บุญที่เกิดจากการให้ทานเป็นประจำ จะทำให้ได้ลักษณะมหาบุรุษ คือ มีฝ่ามือและฝ่าเท้าอ่อนนุ่ม และมีลายเป็นตาข่ายงดงาม น่าดูน่าชมมาก และบุญที่เกิดจากการใช้ปิยวาจานั้น จะทำให้มีเสียงดุจท้าวมหาพรหม ที่ชัดเจน แจ่มใสไพเราะ ไม่แหบเครือ ก้องกังวาน สามารถเหนี่ยวรั้งใจผู้ฟัง ให้ดื่มด่ำไปกับน้ำเสียงนั้น และหากเมื่อใดได้ฟังพระธรรมเทศนาใจก็จะน้อมนำเข้าสู่กระแสแห่งธรรมได้โดยง่าย และจะเข้าถึงความบริสุทธิ์ภายใน หลังจากฟังธรรมจบนั้นเอง

อานิสงส์ของอัตถจริยาและสมานัตตตานั้น จะทำให้มีญาติสนิทมิตรสหายตลอดจนพวกพ้องบริวารมากมาย รวมถึงพระราชา มหาอำมาตย์ เศรษฐี มหาเศรษฐี พ่อค้า ประชาชนทุกชาติทุกภาษา ทั้งวรรณะต่างๆ ให้การยอมรับนับถือ ทั้งหมดจะมาเป็นพันธมิตร เป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน และไม่ว่าจะไปที่ไหนย่อมได้รับการปฏิสันถารเป็นอย่างดี

เพราะฉะนั้น หากใครปรารถนาอานิสงส์เช่นนี้ ให้หมั่นประกอบเหตุ คือ สังคหวัตถุ ๔ คือ หมั่นทำทาน มีปิยวาจา อัตถจริยาและสมานัตตตารวมทั้งการปฏิบัติธรรมควบคู่กันไปด้วย ทำทั้งหยาบและละเอียดให้สมบูรณ์พร้อมทุกอย่าง ยิ่งถ้าเราหมั่นปฏิบัติธรรม ฝึกใจให้หยุดนิ่ง จะทำให้สิ่งเหล่านี้ยิ่งสมบูรณ์มากขึ้น เมื่อใจละเอียดสะอาดบริสุทธิ์ คุณธรรมเหล่านี้ก็จะได้รับการพัฒนาให้สูงขึ้น จนกระทั่งนำเราไปสู่จุดหมายปลายทางของชีวิตได้ คือสามารถขจัดกิเลสอาสวะให้หลุดร่อนออกจากใจได้เข้าถึงพระธรรมกายที่ละเอียด บริสุทธิ์ที่สุด นี่คือเป้าหมายชีวิตซึ่งเราจะต้องปฏิบัติให้เข้าถึงให้ได้กันทุกๆ คน

มงคลที่ ๑๘
ทำงานไม่มีโทษ

กรณียกิจ

ผู้เข้าใจสิ่งที่ไม่เป็นสาระว่าเป็นสาระ และเห็นสิ่งที่เป็นสาระว่าไม่เป็นสาระ เขามีความดำริผิดเป็นอารมณ์ จึงไม่ประสบสิ่งที่เป็นสาระ

การทำใจหยุดนิ่ง เป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตของเราทุกคน ชีวิตของผู้ที่มีใจหยุดดีแล้ว เป็นชีวิตที่มีพลัง มีความบริสุทธิ์ มีอานุภาพในการที่จะทำความดี เอาชนะความชั่ว ขจัดความไม่บริสุทธิ์ ทำให้ใจเราได้เข้าถึงความหลุดพ้น มุ่งตรงไปสู่จุดหมายปลายทางของชีวิต ใจหยุดนิ่งจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เราเกิดมาชาตินี้ จะต้องฝึกใจหยุดนิ่งให้ได้ บุคคลใดหยุดใจได้สมบูรณ์ บุคคลนั้นจะได้ชื่อว่า เป็นผู้ชนะโลก เป็นผู้สมปรารถนาในชีวิตอย่างแท้จริง

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

“อสาเร สารมติโน สาเร จาสารทสฺสิโน
เต สารํ นาธิคจฺฉนฺติ มิจฺฉาสงฺกปฺปโคจรา

ผู้เข้าใจสิ่งที่ไม่เป็นสาระว่าเป็นสาระ และเห็นสิ่งที่เป็นสาระว่าไม่เป็นสาระ เขามีความดำริผิดเป็นอารมณ์ จึงไม่ประสบสิ่งที่เป็นสาระ”

กรณียกิจที่เรากำลังทำอยู่นี้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชีวิต เช่นเดียวกับลมหายใจเข้าออก ที่สืบต่อชีวิตให้ยืนยาว กรณียกิจจะเกี่ยวข้องกับตัวของเรา และเกี่ยวโยงกับสรรพสัตว์ทั้งหลาย การแสวงหาหนทางหลุดพ้นจากความทุกข์ ไปให้ถึงที่สุดแห่งธรรม เป็นกรณียกิจที่มีผลต่อประโยชน์สุขของมวล-

มนุษยชาติและธาตุธรรม เป็นงานที่ไม่มีโทษ มีแต่คุณประโยชน์ล้วนๆ

พื้นฐานของชีวิตมนุษย์ทุกคนในโลก ต่างมีความทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงบัดนี้ ต้องพบกับความทุกข์เสมอ ส่วนใหญ่ยังไม่เคยพบกับความสุขที่แท้จริง มักเจอแต่สภาพความทุกข์ที่ลดลงบ้างเป็นครั้งคราว อยู่ในสภาพที่พอทนได้ แต่เราหลงเข้าใจว่า นั่นคือความสุข แท้ที่จริง เป็นแค่ความทุกข์ที่ลดลงเท่านั้น หรือมัวหลงเพลิดเพลินไปกับสิ่งที่ไม่เป็นสาระ ไม่เป็นแก่นสาร เพื่อให้ลืมความทุกข์กันไปชั่วขณะเท่านั้น

ความสุขที่แท้จริงนั้นอยู่ไม่ไกลเกินเอื้อม คืออยู่ภายในตัวของเราทุกๆ คน ไม่ได้อยู่ที่วัตถุสิ่งของ หรืออยู่ที่บุคคลอื่น เราจะไปแสวงหาความสุขที่แท้จริงจากคน สัตว์ สิ่งของ แก้วแหวนเงินทองทรัพย์สินต่างๆ เหล่านั้นไม่ได้ เพราะความสุขที่แท้จริงไม่ได้อยู่ที่ตรงนั้น แต่อยู่ที่ใจของเราเอง ดังนั้น ถ้าอยากพบความสุขที่แท้จริง ต้องแสวงหาที่ใจของเราเอง

เช่นเดียวกับพระภัททิยะ ผู้เสวยราชสมบัติสืบต่อศากยวงศ์ ท่านได้สละราชสมบัติ ออกผนวชในสำนักของพระบรมศาสดา ไม่นานก็ได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์รูปหนึ่งในพระพุทธศาสนา เมื่อท่านบรรลุอรหัตผลแล้ว ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน

จะอยู่ในป่า โคนไม้ หรือเรือนว่าง ท่านมักจะเปล่งอุทานอยู่เนืองๆ ว่า “สุขจริงหนอ สุขจริงหนอ”

ภิกษุทั้งหลายได้ยินได้ฟัง พากันนำความนั้นไปกราบทูลพระบรมศาสดาว่า “พระภัททิยะอุทานเช่นนี้ คงไม่ยินดีในการประพฤติพรหมจรรย์ คงนึกถึงความสุขในราชสมบัติเป็นแน่” ทั้งๆ ที่พระบรมศาสดาทรงรู้ความจริง แต่ด้วยมีพระประสงค์จะเปลื้องความสงสัยของเหล่าภิกษุ จึงตรัสถามพระภัททิยะว่า “ที่อุทานเช่นนั้นเพราะอะไร”

พระภัททิยะกราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เมื่อก่อนข้าพระองค์เป็นพระเจ้าแผ่นดินมีเจ้าพนักงานป้องกันอารักขาทั้งภายในและภายนอกตลอดจนทั่วอาณาบริเวณ แม้จะได้รับการอารักขามากเพียงใด ข้าพระองค์ยังต้องหวาดสะดุ้งกลัวภัยจากศัตรูที่จะมารุกรานอยู่ร่ำไป แต่บัดนี้ แม้ข้าพระองค์จะอยู่คนเดียวในป่า อยู่โคนไม้ หรืออยู่เรือนว่างก็ตาม กลับไม่รู้สึกหวาดกลัว หรือสะดุ้งเพราะความระแวงภัยใดๆ ไม่ว่าจะเป็นภัยจากคน สัตว์ สิ่งของ หรือภัยจากวัฏสงสารก็ตาม ข้าพระองค์ได้เว้นจากเหตุแห่งภัยเหล่านั้นโดยเด็ดขาดแล้ว ได้เข้าถึงความสุขอันเกิดจากวิเวก และได้รับผลของนิโรธสมาบัติอันยอดเยี่ยม จึงเปล่งอุทานเช่นนั้น พระเจ้าข้า”

เราจะเห็นว่า แม้พระภัททิยะจะเคยเป็นพระราชาปกครองอาณาประเทศ มีราชสมบัติมากมาย แต่พระองค์ยังมีความทุกข์เพราะราชสมบัตินั่นแหละ ต้องคอยดูแลรักษา จะแสวงหาความสุขก็ได้ไม่เต็มที่ มีแต่ความหวาดระแวง สะดุ้งกลัวตลอดเวลา ดังนั้น ความสุขที่แท้จริง จึงไม่ได้อยู่ที่วัตถุสิ่งของ เมื่อไปแสวงหาความสุขผิดที่ ก็หาไม่พบ คนมีปัญญาต้องหาให้ถูกที่และถูกส่วน จึงจะพบความสุขที่แท้จริง พระภัททิยะแสวงหาได้ถูกที่และถูกส่วน จึงได้บรรลุธรรมและอุทานอยู่เนืองๆ ว่า “สุขจริงหนอ สุขจริงหนอ”

แสวงหาถูกที่ คือ ต้องนำใจมาตั้งถูกที่ตั้งของใจ ที่เป็นแหล่งกำเนิดแห่งความสุข ซึ่งอยู่ในกลางกายของเรา ตรงศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ต้องนำใจของเรามาหยุดอยู่ที่ตรงนี้ให้ได้ตลอดเวลา อย่างนี้เรียกว่า วางใจถูกที่ตั้งแห่งความสุขที่แท้จริง และประคองใจไปเรื่อยๆ หยุดให้นิ่งๆ อย่างสบายๆ เดี๋ยวจะถูกส่วนเอง

คำว่าถูกส่วน คือ ความพอดี ใจจะเปลี่ยนจากภาวะหยาบไปสู่ความละเอียด ความสุขจะพรั่งพรูขึ้นมา เป็นความสุขที่เราเริ่มจะยอมรับว่า “อย่างนี้เรียกว่าความสุข” เป็นอารมณ์ที่แตกต่างจากที่เราเคยพบมาก่อน เมื่อหยุดได้สนิทถูกส่วนจะ

เข้าถึงดวงธรรม ที่มาพร้อมกับความสุขที่เพิ่มพูนทับทวีขึ้น เป็นจุดเริ่มต้นที่จะเดินทางไปสู่พระนิพพาน เป็นทางเดินของพระ-อริยเจ้า และพระอรหันต์ผู้ห่างไกลจากกิเลสอาสวะ หนทางนี้เรียกว่าอริยมรรค ต้องเริ่มจากดวงธรรมนี้แหละ

เมื่อเข้าถึงดวงธรรมแล้ว ความสุข ความบริสุทธิ์ ความสว่างไสวแห่งดวงจิตและสัมมาทิฏฐิจะเกิดขึ้น เราจะมีความเห็นถูกต้องว่า ต้องไปสู่อายตนนิพพานเท่านั้น จึงจะหลุดพ้นจากความทุกข์ และต้องเดินไปในเส้นทางสายนี้เท่านั้น ถึงจะหลุดพ้นจากสรรพกิเลสทั้งหลาย เข้าถึงบรมสุขอันเป็นอมตะได้

ความเห็นถูกจะเป็นต้นทางของความคิดถูก ความคิดของเราจะเริ่มมีระบบระเบียบแบบแผนที่ดี มีความคิดมุ่งตรงไปสู่อายตนนิพพาน ซึ่งจะแตกต่างจากความคิดเดิมๆ ที่คิดอยากจะเป็นใหญ่ อยากจะครองโลก ครองบ้านครองเมือง ครองทรัพย์สินเงินทอง ครอบครองทุกสิ่งทุกอย่างที่เราเห็น และเบียดเบียนกัน แก่งแย่งชิงดีกัน แต่เมื่อเข้าถึงตรงกลางกายฐานที่ ๗ ความคิดเห็นจะถูกต้องสมบูรณ์ คือคิดที่จะออกจากทุกข์ สิ่งใดที่เป็นเครื่องร้อยรัด เป็นพันธนาการของชีวิต จะปลดปล่อยวาง แล้วมุ่งตรงต่อหนทางแห่งความบริสุทธิ์ เพื่อไปให้ถึงจุดหมายปลายทางของชีวิต

ถึงตอนนี้ กำลังใจจะเกิดขึ้นมา อยากจะทำกายวาจาใจให้บริสุทธิ์ การพูดถูก ทำถูก เกิดขึ้นมาพร้อมๆ กัน จะเกิดความเพียร เพื่อไปให้ถึงเป้าหมาย ดวงปัญญาจะเกิดขึ้นมาว่า การทำความเพียรที่ถูกต้องนั้น ต้องเพื่อที่จะทำกายวาจาใจให้บริสุทธิ์ เพียรทำใจให้หยุดนิ่ง สิ่งใดที่เป็นบาปอกุศล จะพยายามไม่ให้เกิด ที่เกิดแล้วจะพยายามปรับปรุงแก้ไข สิ่งใดที่เป็นความบริสุทธิ์เพิ่มเติมขึ้นมา จะทำให้เจริญยิ่งขึ้น เมื่อหยุดใจเข้าไปเรื่อยๆ สติจะตั้งมั่นเป็นมหาสติ สมาธิถูกต้องที่เรียกว่าสัมมาสมาธิจะบังเกิดขึ้น เมื่อหยุดถูกที่และถูกส่วนไปเรื่อยๆ ในที่สุดจะเข้าถึงธรรมกาย ซึ่งเป็นเป้าหมายชีวิตของทุกคน

ทั้งหมดนี้เป็นกรณียกิจที่สำคัญสำหรับการเกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นงานที่มีแต่คุณอย่างเดียว ไม่มีโทษแม้แต่น้อย เมื่อเราเข้าถึงแล้ว ชีวิตของเราก็จะสมบูรณ์ แต่หากยังเข้าไม่ถึง ชีวิตก็ไม่ต่างไปจากนกกา ที่ตื่นแต่เช้าออกไปทำมาหากิน กลับมานอนหลับพักผ่อน วนเวียนกันไปเช่นนี้ จนกระทั่งแก่ชราและตายไปในที่สุด เช่นนี้เรียกว่า เกิดมาตายฟรี ชีวิตไม่มีสาระ ดังนั้น อย่ามัวเกียจคร้านในการปฏิบัติธรรม ให้หมั่นฝึกใจให้หยุดนิ่ง ให้เข้าถึงพระธรรมกายกันทุกคน

๖

ชีวิตดุจไม้ใกล้ฝั่ง

ความเพียรควรทำในวันนี้

ใครเลยจะรู้ว่า ความตายจักมีในวันพรุ่งนี้

เพราะการผัดเพี้ยนกับพญามัจจุราชผู้มีเสนาใหญ่ย่อมไม่มี

ยามใดที่บุคคลทั้งหลายละเลยการฟังธรรม ยามนั้นเขาย่อมเสียโอกาส ที่จะได้สัมผัสกับอมตธรรมอันทรงคุณค่า ทุกวันนี้มนุษย์ยังสับสนอยู่ ไม่รู้ว่าเกิดมาทำไม อะไรคือเป้าหมายที่แท้จริงของชีวิต เมื่อไม่ได้ฟังธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชีวิตจึงต้องเวียนวนอยู่ในกระแสแห่งความทุกข์ระทม หากจะมีความสุขบ้าง ก็เพียงเล็กน้อยหรือชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้น เหมือนหลับแล้วฝันไป ครั้นตื่นขึ้นมาก็ยังพบกับความทุกข์อยู่เหมือนเดิม ชีวิตจึงเหมือนถูกตรึงด้วยเครื่องพันธนาการ ยากจะสลัดออกได้ ต่อเมื่อมีโอกาสได้ฟังพระสัทธรรม จึงจะเข้าใจความเป็นจริงของชีวิต และสามารถสร้างคุณค่าให้แก่ชีวิตได้อย่างแท้จริง

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ภัทเทกรัตตสูตร ว่า

“อชฺเชว กิจฺจมาตปฺปํ โก ชญฺญา มรณํ สุเว
น หิ โน สงฺครนฺเตน มหาเสเนน มจฺจุนา

ความเพียร ควรทำในวันนี้ ใครเลยจะรู้ว่า ความตายจักมีในวันพรุ่งนี้ เพราะการผัดเพี้ยนกับพญามัจจุราชผู้มีเสนาใหญ่ย่อมไม่มี”

ปัจจุบัน มนุษย์น้อยคนนักที่จะนึกถึงความตาย คนส่วนมากจะคิดแต่เรื่องการทำมาหากิน คิดว่าวันนี้ หรือวันข้างหน้า

จะแสวงหาทรัพย์มาเลี้ยงตัวเอง เลี้ยงครอบครัว ทำให้ประมาทในชีวิต ละเลยต่อการสร้างบุญบารมี อันเป็นงานหลัก งานที่แท้จริงของชีวิต การแสวงหาทรัพย์ภายนอกนั้นเป็นเพียงงานรองเพื่อให้เราสามารถดำรงชีวิตอยู่เพื่อจะได้ทำงานหลักต่อไปเท่านั้น

การมีชีวิตอยู่เพื่ออะไรนั้น เป็นสิ่งที่เราต้องทำความเข้าใจให้ดี เราจะได้ไม่ประมาท เพราะในที่สุดจะต้องตายกันทุกคน หากมีสติระลึกเสมอว่า ชีวิตของเราดุจไม้ใกล้ฝั่ง ไม่รู้จะล้มในวันใด เวลาของชีวิตที่เหลืออยู่ จึงควรเร่งสร้างความดีทำงานไปด้วย สร้างบุญไปด้วย ชีวิตจะได้ปลอดภัย อันที่จริงเราไม่อาจรู้ได้ว่า เราจะมีชีวิตอยู่ยืนยาวแค่ไหน ความตายเป็นสิ่งที่ยากจะกำหนด ดีที่สุด คือ เราควรรีบทำความดีตั้งแต่วันนี้

*ในสมัยพุทธกาล มีพ่อค้าท่านหนึ่ง มีอาชีพค้าขายผ้าหลากหลายชนิดด้วยกัน วันหนึ่ง ขณะที่กำลังบรรทุกผ้าเต็มเกวียน ๕๐๐ เล่ม เดินทางจากเมืองพาราณสี ไปยังเมืองสาวัตถี เพื่อทำการค้าตามปกติ ครั้นเดินทางมาจนถึงแม่น้ำสายหนึ่ง พ่อค้าได้สั่งให้ลูกน้องพักเกวียน คืนนั้นเกิดฝนตกหนัก จนกระทั่งน้ำล้นตลิ่ง พ่อค้าจึงคิดว่า “เราเองก็เดินทางมาไกล ถ้าเดินทางต่อก็จะเสียเวลา ควรทำการค้าที่นี่ให้แล้วเสร็จตลอด

---

*มก. พ่อค้ามีทรัพย์มาก เล่ม ๔๓ หน้า ๑๓๒

ทั้งฤดูฝน ฤดูร้อน และฤดูหนาวดีกว่า”

ขณะเดียวกันนั้นเอง พระศาสดาได้เสด็จผ่านมาเพื่อจะอนุเคราะห์ ทรงแย้มพระโอษฐ์ พระอานนท์จึงทูลถามถึงเหตุนั้น พระศาสดาตรัสว่า “อานนท์ เธอเห็นพ่อค้าผู้มีทรัพย์คนนั้นหรือไม่” พระอานนท์ทูลตอบว่า “เห็นพระเจ้าข้า” พระศาสดาตรัสต่อไปว่า “พ่อค้านั้นไม่รู้ว่า อันตรายของชีวิตจักเกิดขึ้นแก่ตัวเขา ยังมีความคิดจะอยู่ที่นี่ตลอดปี เพื่อค้าขาย” พระอานนท์ทูลถามว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อันตรายจักมีแก่เขาหรือ” พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “ใช่แล้ว อานนท์ พ่อค้านั้นจะมีชีวิตอยู่อีกเพียง ๗ วันเท่านั้น”

พระอานนท์จึงทูลขออนุญาตเพื่อไปบอกพ่อค้า ด้วยการไปบิณฑบาต พ่อค้าได้ถวายอาหารแด่พระเถระ พระอานนท์จึงถือโอกาสสนทนากับพ่อค้า โดยถามว่า “ท่านจะอยู่ที่นี่นานไหม” พ่อค้าตอบว่า “กระผมเดินทางมาไกล ถ้าจะเดินทางต่อไปอีก ก็กลัวจะเสียเวลาเสียงาน จึงตั้งใจจะอยู่ขายสินค้าที่นี่ตลอดปี” พระอานนท์กล่าวต่อว่า “อุบาสก อันตรายของชีวิตรู้ได้ยาก ทำไมท่านมัวประมาทในชีวิตเล่า” “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อันตรายอะไรหรือ จักมีแก่กระผม” “อุบาสก ท่านจะมีชีวิตอยู่อีกเพียง ๗ วันเท่านั้น”

พ่อค้าได้ฟังดังนั้นรู้สึกสลดใจ จึงตั้งใจว่า เวลาที่เหลืออยู่นี้จะต้องรีบทำความดี เพราะชีวิตตนดุจไม้ใกล้ฝั่งแล้ว จึงตั้งใจถวายสังฆทานมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นประมุขตลอด ๗ วัน ในวันที่ ๗ พระศาสดาได้ประทานโอวาทว่า “ดูก่อนอุบาสก ธรรมดาบัณฑิตไม่ควรประมาท อย่าคิดว่าเราจะอยู่ที่นี่ ประกอบการงานตลอดฤดูทั้งสาม ควรคิดถึงความตายบ้าง” ทรงสอนไม่ให้ประมาทในชีวิต ครั้นจบพระธรรมเทศนา พ่อค้าก็มีดวงตาเห็นธรรม เข้าถึงธรรมกายพระโสดาบัน เมื่อพระศาสดาเสด็จกลับ พ่อค้าเดินตามไปส่งพระพุทธองค์ และหมู่ภิกษุสงฆ์ ทันทีที่กลับมาถึงที่พัก เขาเกิดปวดศีรษะกระทันหัน จึงนอนพักและสิ้นชีวิตวันนั้นเอง ด้วยอานิสงส์แห่งบุญที่ได้ตั้งใจทำในช่วงบั้นปลายชีวิตตลอด ๗ วัน ประกอบกับมีดวงตาเห็นธรรม จึงได้ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นดุสิต

พวกเราควรจะได้ข้อคิดว่า ชีวิตดุจไม้ใกล้ฝั่ง ชีวิตเราใกล้ความตายทุกขณะ จะกำหนดวัน เวลา สถานที่ตายไม่ได้ เหมือนต้นไม้ที่ริมตลิ่ง ซึ่งจะถูกกระแสน้ำเซาะให้พังลงไป ชีวิตของเราก็เช่นเดียวกัน ย่อมถูกกระแสแห่งความชรา ความเจ็บ ความตาย ทำให้เสื่อมและดับไปได้ทุกเมื่อ บุคคลใดไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต หมั่นตักเตือนตัวเองอยู่เสมอ และรีบเร่งทำความเพียร ชีวิตของเขาย่อมจะปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง

อย่างแน่นอน

นอกจากนี้เราควรพิจารณาว่า สังขารทั้งหลายเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น อีกทั้งยังต้องหมั่นพิจารณาบ่อยๆ เพื่อจะได้ไม่ลืม จะได้ไม่หลงเพลิดเพลิน ไม่ไปหมกมุ่นพัวพันกับสิ่งเหล่านั้น อันจะเป็นเหตุให้เราห่างจากการเข้าถึงธรรมกาย ยิ่งห่างจากธรรมกายซึ่งเป็นต้นแหล่งกำเนิดของความสุขอันเป็นอมตะ ความทุกข์จะยิ่งได้โอกาสพรั่งพรูเข้ามาสู่กายและใจของเรา

ในขณะที่เรากำลังปฏิบัติธรรมอยู่นี้ เราจะต้องพิจารณาว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา แม้แต่ร่างกายของเราก็เปลี่ยนแปลงเรื่อยมา ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาเป็นจุดเล็กๆ เจริญเติบโตด้วยอาหารของมารดา จนกระทั่งลืมตามาดูโลก และก็เจริญเติบโตเรื่อยมา ไม่มีคงที่เลย เปลี่ยนเรื่อยมาตามลำดับ สู่วัยหนุ่มวัยสาว วัยกลางคน วัยชรา จนกระทั่งสู่เชิงตะกอนในที่สุด

เพราะฉะนั้น ร่างกายของเราจึงเป็นแต่เพียงเครื่องอาศัยเหมือนบ้านเรือนที่อาศัยอยู่ชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้น ในที่สุดมันก็ต้องผุพังลง ไม่คงที่ เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จะเป็นที่พึ่งที่แท้จริงไม่ได้ สิ่งที่จะเป็นสรณะ เป็นที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุดได้นั้น จะ

ต้องคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง และก่อให้เกิดความสุขตลอดกาล คือ เป็นนิจจัง เป็นสุขัง เป็นอัตตานั่นเอง

พระพุทธเจ้าได้ทรงพิสูจน์แล้วว่า ธรรมกายนั่นแหละ เป็นนิจจัง เป็นสุขัง เป็นอัตตา เป็นสรณะ เป็นที่พึ่งที่ระลึกที่แท้จริง การที่จะเข้าถึงสรณะนี้จะต้องเอาตัวเรานี้ เอากายนี้ ลงมือฝึกฝนปฏิบัติ รู้จักพึ่งตัวเอง ทำความเพียร โดยการฝึกใจหยุดใจนิ่ง ไม่ใช่ไปอ้อนวอน สวดมนต์ขอ หรือไปอ้อนวอนจุดธูปบูชาตามจอมปลวกบ้าง เจ้าทรงผีสิงผู้วิเศษบ้าง เพื่อจะให้เข้าถึงสรณะที่พึ่งที่ระลึก อย่างนั้นเข้าถึงไม่ได้ ต้องอาศัยตัวของเราเท่านั้น การมีสัมมาวายามะ คือ มีความเพียรชอบ เพียรทำใจให้หยุดให้นิ่ง จะทำให้เราเข้าถึงสิ่งที่เป็นนิจจัง เป็นสุขัง เป็นอัตตา และจะมีความสุขอย่างไร้ขอบเขต ทั้งไม่มีการเปลี่ยนแปลงอีกด้วย

ความเพียรชอบ คือ มีความเพียรในการทำใจหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ เช่นนี้จึงจะได้ชื่อว่าไม่ประมาทในชีวิต ถือเป็นความเพียรเพื่อความหลุดพ้น ความเพียรของพระอริยเจ้า เพียรทำใจให้หยุดในหยุดเข้าไปเรื่อยๆ หยุดโดยไม่ต้องยั้ง หยุดอย่างไม่มีถอนถอย หยุดตลอดเวลา หยุดทุกอนุวินาที ทำใจหยุดอย่างนี้ แม้พญามัจจุราชก็ย่อท้อ มัจจุราชมองไม่เห็นผู้ที่ใจหยุดอย่างแท้จริง ดังนั้น ใจหยุดนิ่ง จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด

เพียรหยุดต่อไปเถิด จะเกิดผล ไม่ช้าเราจะได้บรรลุธรรมไปตามลำดับ

ขอให้ทุกคนจงจำไว้เสมอว่า สิ่งที่เราจะสูญเสียไปไม่ได้อีกแล้ว คือ เวลา เพราะเวลาที่ผ่านไปนั้น ได้ดึงเอาความแข็งแรงความสดชื่นของร่างกายเราไปด้วย เราควรสงวนเวลาสำหรับชีวิตของเราเพื่อประพฤติธรรม ฝึกใจให้หยุด ให้นิ่ง ให้เข้าถึงที่พึ่งที่ระลึกภายในให้ได้ ให้คิดกันอย่างนี้ทุกวัน

๑

กรรมเครื่องแบ่งชนชั้น

บุรุษทำกรรมเหล่าใดไว้
เขาย่อมเห็นกรรมเหล่านั้นในตน
ผู้ทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี
ผู้ที่ทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว
บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น

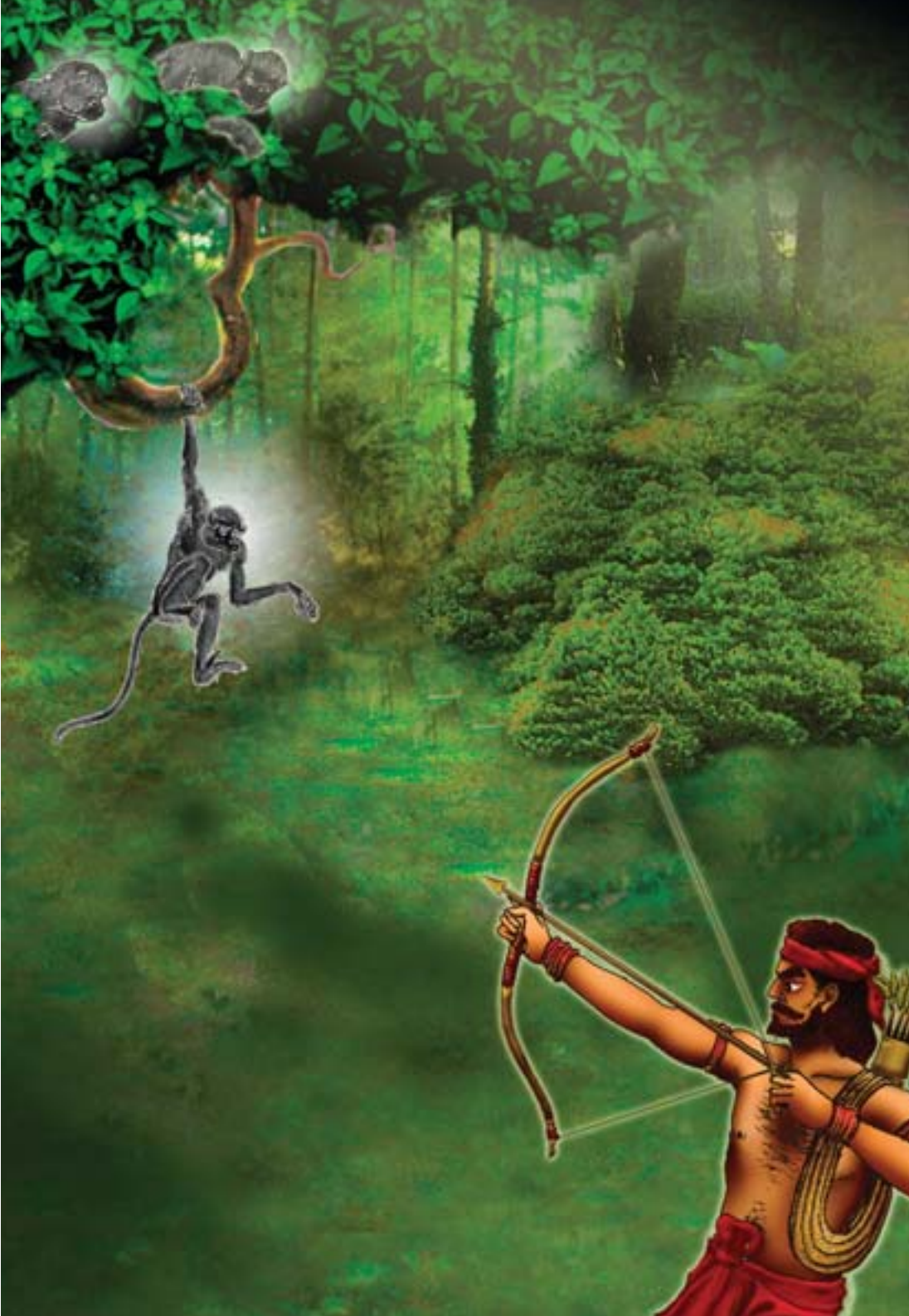

สมบัติล้ำค่าในโลกนี้มีอยู่มากมาย ล้วนเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนายิ่ง สมบัติล้ำค่าของมหาเศรษฐี คือ การมีทรัพย์สินเงินทอง พวกพ้องบริวารมากๆ สมบัติล้ำค่าของคนเจ็บไข้ได้ป่วย คือ การมีสุขภาพที่แข็งแรง ส่วนสมบัติล้ำค่าของผู้คงแก่เรียน คือ การได้อยู่กับตำรับตำรา สมบัติล้ำค่าที่สุดของนักปฏิบัติธรรมนั้นไม่มีสิ่งใดที่จะมีคุณค่าเท่ากับการได้เข้าถึงความสุขภายใน ได้เข้าถึงความสงบ เพราะความสงบจะนำมาซึ่งอารมณ์สบาย จนกระทั่งเข้าถึงพระธรรมกายภายใน ซึ่งเป็นสมบัติอันล้ำค่าที่สุดนั่นเอง พระธรรมกาย คือ ตัวของรัตนะ ซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุด ผู้เข้าถึงรัตนะภายใน คือ บุคคลที่ทรงคุณค่า แม้เทวดาก็ลงรักษา ทำให้ดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้อย่างปลอดภัย แม้ต้องจากโลกนี้ไป ย่อมไปอย่างผู้มีชัยชนะแน่นอน

มีธรรมภาษิตใน จุลลนันทิยชาดก ว่า

“บุรุษทำกรรมเหล่าใดไว้ เขาย่อมเห็นกรรมเหล่านั้นในตน ผู้ทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ผู้ที่ทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น”

เชื้อชาติเผ่าพันธุ์ หรือชนชั้นวรรณะ ไม่ได้เป็นเครื่องแบ่งแยกว่า เป็นคนดีหรือเลว การกระทำต่างหากที่จะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าเป็นคนดีหรือคนเลว แม้จะมีชาติกำเนิดต่ำ แต่หากมีจิตใจสูงส่ง

ย่อมควรค่าต่อการยกย่องสรรเสริญ เหมือนดอกบัวเกิดจากโคลนตม แต่กลับชูช่อออกดอกขึ้นเหนือน้ำ ไม่จมปลักอยู่ในโคลนตม ตรงกันข้ามหากมีชาติกำเนิดสูง แต่กลับประพฤติตัวต่ำทราม ย่อมได้รับคำติเตียน และได้รับผลกรรมอันหยาบช้า มีวิบากอันทุกข์ทรมาน ดังเรื่องที่หลวงพ่อจะนำมาเล่าให้ฟังในวันนี้ เรื่องมีอยู่ว่า

*ในอดีตกาล พระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติอยู่ในกรุงพาราณสี พระโพธิสัตว์ถือกำเนิดเป็นวานร ชื่อนันทิยะ อาศัยอยู่ในหิมวันตประเทศ มีน้องชายชื่อจุลลนันทิยะ ทั้งสองพี่น้องมีวานรบริวารถึงตัวละ ๘๔,๐๐๐ ตัว วานรสองพี่น้องเป็นวานรยอดกตัญญู คือจะช่วยกันปรนนิบัติดูแลมารดาซึ่งตาบอด โดยจะให้นอนพักอยู่ที่พุ่มไม้ จากนั้นจะเข้าป่าไปหาผลไม้ที่มีรสอร่อย แล้วให้ลิงที่เป็นบริวารนำไปส่งให้มารดาทุกวัน แต่ลิงบริวารเห็นผลไม้มีรสอร่อย เกิดความโลภจึงกินเอง ไม่ได้นำไปให้มารดาของพระโพธิสัตว์ ทำให้มารดาถูกความหิวครอบงำจนร่างกายผอมซูบซีด เหลือแต่หนังหุ้มกระดูก

ต่อมา พระโพธิสัตว์กลับมาเยี่ยมมารดา เห็นร่างกายของท่านผอมลงผิดปกติ จึงถามว่า “แม่จ๋า ลูกส่งผลไม้รสอร่อย

---

*มก. จุลนันทิยชาดก เล่ม ๕๗ หน้า ๓๘๙

มาให้แม่ทุกวัน แม่ไม่ได้รับประทานหรือไร ทำไมแม่ถึงได้ซูบผอมเช่นนี้ " มารดาตอบลูกวานรด้วยความแปลกใจว่า "ลูกเอ๋ย แม่ไม่เคยได้ผลไม้ที่ลูกฝากมาเลย" พระโพธิสัตว์รู้ทันทีว่า ลิงบริวารเห็นแก่กิน ไม่ยอมนำผลไม้มาให้แม่ของตน ท่านไม่โกรธบริวาร แต่คิดแก้ไขว่า "หากเรายังมัวแต่ปกครองฝูงวานรอยู่เช่นนี้ แม่ของเราคงต้องอดตายแน่ อย่ากระนั้นเลย เราจะลาออกจากการเป็นหัวหน้าฝูงวานร เพื่อไปปรนนิบัติแม่ตามลำพัง"

คิดได้ดังนี้ พระโพธิสัตว์จึงเรียกน้องชายจุลลนันทิยะมาปรึกษาว่า "น้องเอ๋ย เจ้าจงปกครองฝูงวานรแทนพี่เถิด พี่จะไปปรนนิบัติแม่เอง" จุลลนันทิยะอยากอุปัฏฐากดูแลแม่อย่างใกล้ชิดเช่นกัน จึงกล่าวกับวานรพี่ชายว่า "พี่จ๋า แม้ฉันเองก็ไม่ต้องการปกครองฝูงวานร แต่อยากจะปรนนิบัติแม่บ้าง" เมื่อทั้งสองพี่น้องยอดกตัญญู ต่างมีความคิดตรงกัน จึงแยกตัวจากฝูงวานร พามารดาออกจากหิมวันตประเทศ พากันไปอาศัยอยู่ที่ต้นไทรแห่งหนึ่ง คอยปรนนิบัติดูแลมารดาเป็นอย่างดี

สมัยนั้น มาณพหนุ่มคนหนึ่งไปเรียนศิลปะจากสำนักอาจารย์ทิศาปาโมกข์ในเมืองตักสิลา เมื่อเรียนจบ ได้ลาอาจารย์กลับบ้าน อาจารย์รู้นิสัยของลูกศิษย์ดีว่า มาณพนี้เป็นคนกักขฬะชอบฆ่าสัตว์ จึงสั่งสอนลูกศิษย์ด้วยความเมตตาสงสารว่า

“พ่อหนุ่มเอ๋ย เมื่อกลับบ้านแล้ว ให้ละนิสัยหยาบกระด้างเสีย อย่าไปฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ให้ประกอบแต่สัมมาอาชีวะ อย่าได้ทำกรรมชั่ว อันจะทำให้ตัวท่านเดือดร้อนในภายหลัง ผู้ทำกรรมดี ย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น ดังนั้น ให้ทำแต่กุศลกรรมไว้เถิด”

หลังจากลูกศิษย์รับฟังโอวาทแล้ว เขาได้เดินทางกลับกรุงพาราณสี พ่อแม่ให้แต่งงานมีคู่ครอง เขาพยายามทำตามคำสอนอาจารย์ทิศาปาโมกข์ ด้วยการประกอบอาชีพค้าขาย แต่เนื่องจากไม่ชอบวุ่นวายกับคนหมู่มาก จึงเปลี่ยนอาชีพเป็นนายพรานล่าสัตว์ ทำให้จิตใจหยาบกระด้างเช่นเดิม เขาลืมคำสอนของอาจารย์ที่ได้สั่งไว้จนหมดสิ้น

ทุกเช้าชายหนุ่มจะผูกสอดธนู เข้าป่าล่าเนื้อชนิดต่างๆ เลี้ยงชีพด้วยการขายเนื้อที่ล่ามาได้ ทำเช่นนี้อยู่เป็นประจำจนชีวิตคุ้นกับการฆ่าเป็นปกติ วันหนึ่ง เขาล่าสัตว์ไม่ได้แม้สักตัวเดียว ขณะกำลังเดินทางกลับ เห็นวานรสองพี่น้องนั่งอยู่ระหว่างคาคบไม้ กำลังให้มารดาเคี้ยวกินผลไม้ วานรทั้งสองเห็นนายพรานหนุ่มเดินตรงเข้ามา ต่างพาซื่อคิดว่า “พรานเห็นมารดาเราตาบอด คงไม่กล้าทำอะไรหรอก” จึงแอบสังเกตการณ์อยู่ระหว่างกิ่งไม้นั้น

เมื่อนายพรานเดินมาถึงโคนต้นไม้ เห็นมารดาของวานรทั้งสอง เขาคิดว่า “เราจะกลับมือเปล่าทำไมล่ะ ลิงตาบอดตัวนี้แหละ จะเป็นอาหารอันโอชะของเรา” คิดดังนั้นแล้ว เขาโก่งธนูขึ้นหมายจะยิงนางลิงแก่ พระโพธิสัตว์เห็นท่าไม่ดี จึงรีบบอกน้องชายว่า “น้องเอ๋ย นายพรานคนนี้เป็นคนกักขฬะผิดมนุษย์ทั่วไป จะต้องยิงมารดาของเราแน่นอน พี่จะสละชีวิตแทนมารดา เมื่อพี่ตายแล้ว น้องจงเลี้ยงดูมารดาแทนพี่ด้วยเถิด” กล่าวจบวานรโพธิสัตว์รีบกระโดดออกมา พลางขอร้องพรานหนุ่มว่า “ขอท่านอย่าได้ยิงมารดาของเราเลย มารดาของเราตาบอดทั้งแก่ชรามากแล้ว จงเอาชีวิตของเราแทนเถิด” พระโพธิสัตว์รีบไปนั่งอยู่ในวิถีของลูกศร เพื่อป้องกันมารดาด้วยชีวิตของตน

เนื่องจากนายพรานมีจิตใจหยาบช้า ฟังภาษาสัตว์ไม่รู้เรื่อง แม้ยิงพระโพธิสัตว์ตายแล้ว เขายังโก่งคันธนูขึ้น เพื่อจะยิงมารดาของพระโพธิสัตว์อีก จุลลนันทิยะเห็นเหตุการณ์คับขันเช่นนั้น ก็คิดว่า “แม้มารดาของเราจะมีชีวิตอยู่เพียงวันเดียวก็ได้ชื่อว่ารอดชีวิตแล้ว เราจะสละชีวิตแทนมารดา” ด้วยความเป็นลูกยอดกตัญญู จึงกระโดดออกมา พลางอ้อนวอนนายพรานว่า “ท่านอย่ายิงมารดาของเราเลย เราจะสละชีวิตแทนมารดา ท่านยิงเราแล้ว เอาเราสองพี่น้องไปแทน จงไว้ชีวิตมารดาของเราเถิด” เมื่อสละชีวิตให้นายพรานแล้ว วานรน้อง

ชายรีบไปนั่งอยู่ในวิถีลูกศร เพื่อปกป้องมารดาโดยไม่หวาดหวั่นต่อความตายแต่อย่างใด

ครั้นนายพรานผู้มีใจบาปยิงจุลลนันทิยะตกลงจากต้นไม้แล้ว ยังคิดจะเอาไปเผื่อเด็กๆ ที่บ้านอีก จึงยิงมารดาของวานรทั้งสองด้วย เขาหาบวานรทั้งสามตัว เดินมุ่งหน้ากลับบ้านด้วยความดีใจ ขณะเดียวกันนั้นเอง เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันขึ้น คือ ฟ้าได้ผ่าลงที่บ้านของนายพราน ไหม้ภรรยาและลูกสองคนพร้อมบ้านของเขา เหลือเพียงซากเสากับขื่อเท่านั้น

เมื่อนายพรานกลับถึงบ้าน พบเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดเช่นนั้น เขาเสียใจมากเหมือนคนเสียสติ ทิ้งหาบเนื้อและธนูกับแล่งไว้ แล้วรีบวิ่งเข้าไปในบ้านที่เหลือแต่ตอ ทันใดนั้น ขื่อได้หักตกลงมาทับศีรษะของเขา แผ่นดินไม่อาจรองรับความชั่วของเขาได้ แยกออกเป็นช่อง เปลวไฟแลบขึ้นมาจากอเวจีมหานรก เขาถูกแผ่นดินสูบลงไปในอเวจีมหานรกทันที

จากเรื่องนี้ เราจะเห็นว่า แม้วานรโพธิสัตว์สองพี่น้องจะเป็นสัตว์เดียรัจฉาน แต่ทั้งสองเต็มเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม คือ ความกตัญญู ยอมสละชีวิตเพื่อผู้มีพระคุณ ส่วนนายพรานผู้เป็นมนุษย์ ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ แต่ประเสริฐเพียงร่างกายเท่านั้น จิตใจกลับหยาบกระด้าง ประเสริฐแต่เพียงชาติ

กำเนิด ส่วนการกระทำไม่ได้ประเสริฐตาม ฉะนั้น เราจะต้องไม่เป็นเช่นนั้น เมื่อเราได้อัตภาพของผู้มีใจสูงแล้ว ควรทำให้สูงยิ่งๆ ขึ้นไป คือ สูงส่งด้วยคุณธรรมความดี เพราะอัตภาพของมนุษย์เหมาะต่อการทำความดีในทุกรูปแบบ ทั้งทาน ศีล ภาวนา ละโลกแล้วจะได้ไปสู่ภพภูมิที่สูงขึ้น คือ ไปสู่สุคติโลกสวรรค์ เมื่อบุญบารมีเต็มเปี่ยม จะทำให้เราหลุดพ้นจากอาสวกิเลสทั้งมวล ยกตนและสรรพสัตว์ทั้งหลายไปสู่ที่สุดแห่งธรรมกันทั้งหมด

๑

คนกินเดน
หรือคนกินซากศพ

ความเป็นคนประพฤติเยี่ยงนักบวช แต่เป็นผู้หมักหมมด้วยธุลีกิเลส มีความเศร้าหมองในกายที่เต็มไปด้วยความปรารถนา แม้จะอาศัยมนต์และการเซ่นสรวง ก็ไม่อาจทำให้ผู้นั้นข้ามความสงสัยไปได้ หรือทำให้หมดจดได้

แต่ผู้ใด คุ้มครองดีแล้วในอินทรีย์ทั้งหก คือตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ รู้แจ้งอินทรีย์แล้วตั้งอยู่ในธรรม ยินดีในความเป็นคนตรง อ่อนโยน ล่วงธรรมเป็นเครื่องข้องเสียได้ ก็ย่อมละทุกข์ได้หมด ผู้นั้น ได้ชื่อว่าเป็นบัณฑิตที่แท้จริง

ชีวิตของผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร เป็นชีวิตที่มีคุณค่า เพราะเกิดมาแล้วมุ่งทำพระนิพพานให้แจ้ง และแสวงบุญสร้างบารมี เมื่อครั้งที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังทรงมีพระชนมชีพอยู่ ผู้มีบุญในยุคสมัยนั้น ต่างพากันออกบวชเพราะเห็นภัยในวัฏฏะ คือเห็นว่าชีวิตมีทุกข์ ผู้ที่มีฐานะดี ซึ่งดูเผินๆ ก็เหมือนจะมีความสุข แต่จริงๆ แล้วล้วนมีความทุกข์ทั้งสิ้น มีชีวิตแบบหน้าชื่นอกตรม มีทุกข์สุมอยู่ในใจที่ไม่รู้จะไปบอกใคร ดังนั้น หลายๆ ท่านจึงปลีกตัวออกบวช มาใช้ชีวิตที่เรียบง่าย มีแค่อัฐบริขาร หล่อเลี้ยงสังขารด้วยอาหารของสาธุชน และมีเป้าหมายที่จะทำพระ-นิพพานให้แจ้ง ส่วนญาติโยมในสมัยพุทธกาล ต่างทำทั้งธุรกิจกับจิตใจไปด้วยกัน กลางวันทำงานหาเลี้ยงชีพ ตอนเย็นเข้าวัดฟังธรรม ยุคสมัยนี้ น่าจะเอาอย่างสมัยพุทธกาล เพราะแม้เป็นฆราวาสผู้ครองเรือน ก็สามารถบรรลุธรรมได้ และมีหลายท่านที่ได้บรรลุธรรมเป็นพระอริยบุคคล เช่น มหาอุบาสิกาวิสาขา เป็นต้น ฉะนั้น ผู้มีบุญมีปัญญา จึงต้องรู้จักใช้ชีวิตให้มีคุณค่าเช่นนี้

มีพระพุทธภาษิตใน อามคันธสูตร ว่า

“ความเป็นคนประพฤติเยี่ยงนักบวช แต่เป็นผู้หมักหมมด้วยธุลีกิเลส มีความเศร้าหมองในกายที่เต็มไปด้วยความปรารถนา แม้จะอาศัยมนต์และการเซ่นสรวง ก็ไม่อาจทำให้ผู้นั้นข้ามความสงสัยไปได้ หรือทำให้หมดจดได้

แต่ผู้ใด คุ้มครองดีแล้วในอินทรีย์ทั้งหก คือตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ รู้แจ้งอินทรีย์แล้วตั้งอยู่ในธรรม ยินดีในความเป็นคนตรง อ่อนโยน ล่วงธรรมเป็นเครื่องข้องเสียได้ ก็ย่อมละทุกข์ได้หมด ผู้นั้น ได้ชื่อว่าเป็นบัณฑิตที่แท้จริง”

ผู้ที่ไม่รู้จักสำรวมระวังตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ย่อมเปิดช่องทางให้ความทุกข์หลั่งไหลเข้ามาสู่ตนได้ง่าย ความไม่สำรวมจะเป็นเหตุให้ชีวิตพลั้งพลาด ให้เผลอไปก่อกรรมทั้งทางกาย วาจา และใจได้ ทำให้ต้องมารับผลกรรม มีวิบากที่ทุกข์ทรมานรองรับ อาจดูคล้ายๆ กับชีวิตจะถูกกลั่นแกล้ง แต่แท้ที่จริง เป็นวิบากกรรมที่ตนได้ทำไว้นั่นเอง ส่วนผู้ที่อบรมใจ รู้จักสำรวมอินทรีย์ ไม่คะนองปาก คะนองมือ คะนองเท้า มีใจสงบนิ่ง ตั้งมั่นอยู่ในธรรม มีใจฝักใฝ่ในบุญกุศล มั่นคงในพระรัตนตรัย จะสามารถข้ามเครื่องข้อง คือ เบญจกามคุณทั้งหลาย ที่หลอกล่อให้มนุษย์หลงใหลเพลิดเพลินในโลกนี้ได้ คือ แม้จะอาศัยกามภพนี้สร้างบารมี แต่ใจไม่ติดอยู่ในกามภพ มีใจอยู่เหนือโลกพ้นโลก

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญในเรื่องการสำรวมอินทรีย์มาก ยิ่งเป็นนักบวชที่คุ้มครองอินทรีย์ได้ดีแล้ว ย่อมยังความศรัทธาเลื่อมใสให้เกิดขึ้นกับพุทธบริษัท ๔ และยังเป็นพลวปัจจัยให้บรรลุมรรคผลนิพพานในปัจจุบันชาตินี้ด้วย พระพุทธองค์ได้ทรงกล่าวเตือนเกี่ยวกับเรื่องนี้แก่พระภิกษุ ๗ รูป

เมื่อครั้งประทับอยู่ที่บุพพาราม ซึ่งเป็นอารามของมหาอุบาสิกาวิสาขา ที่ได้สร้างถวายไว้ในพระพุทธศาสนา

*เรื่องมีอยู่ว่า มีภิกษุ ๗ รูปในบุพพารามที่ไม่ค่อยสำรวมอินทรีย์ มีความคึกคะนอง เพราะยังเป็นวัยรุ่นอยู่ จนเป็นเหตุให้หมู่สงฆ์ยกเรื่องนี้ขึ้นมาสนทนากัน แม้ท่านทั้งเจ็ด จะมีศรัทธามาบวช แต่เพราะไม่ได้ศึกษาพระธรรมวินัยให้ดี จึงประพฤติตัวไม่เหมาะสมกับความเป็นบรรพชิตผู้เห็นภัยในวัฏ-สงสาร พระบรมศาสดาจึงรับสั่งให้เรียกท่านเหล่านั้นมา ทรงระลึกชาติในหนหลังเพื่อตรัสเตือนภิกษุเหล่านั้นให้เกิดธรรมสังเวช และได้ให้สติว่า

สมัยหนึ่ง ครั้งพระเจ้าอดิศรพรหมทัตเสวยราชสมบัติอยู่ในเมืองพาราณสี มีชายหนุ่ม ๗ คน เป็นพี่น้องกัน ได้อาศัยอยู่ในตำบลหนึ่งในแขวงเมืองพาราณสี ชายหนุ่มทั้ง ๗ คน มีใจฝักใฝ่ในการบวช จึงพากันออกบวชเป็นฤาษีอยู่ในป่า แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไป แทนที่จะทำหน้าที่ของนักบวชให้สมบูรณ์ คือมุ่งทำพระนิพพานให้แจ้ง กลับมาละความเพียร หันมาเล่นคึกคะนองกัน ปล่อยวันเวลาให้ล่วงไปอย่างไร้ค่า ไร้ประโยชน์

---

*มก. วิฆาสาทชาดก เล่ม ๕๙ หน้า ๑๘๗

ไร้สาระแก่นสาร

ครั้งนั้น พระโพธิสัตว์ได้บังเกิดเป็นพระอินทร์ ทรงสอดส่องทิพยจักษุมายังโลกมนุษย์ เห็นพฤติกรรมของท่านทั้งเจ็ดผู้เคยมีความตั้งใจดีในตอนต้น แต่กลับมาเป็นผู้ประมาทในภายหลัง จึงหวังที่จะสงเคราะห์ด้วยมหากรุณา ได้เสด็จลงมาจากเทวโลก แปลงเป็นพญานกแขกเต้าที่พูดภาษามนุษย์ได้ และบินไปใกล้อาศรมของฤาษีทั้ง ๗ จับอยู่บนกิ่งไม้ พลางกล่าวลอยๆ ขึ้นว่า "พวกคนกินเดน เลี้ยงชีวิตอยู่อย่างสบาย ถ้าสำรวมก็จะไปสู่สุคติในปรโลกได้"

ฤาษีได้ยินนกพูดดังนั้น ต่างถามกันว่า "ที่นกแขกเต้าพูดนั้นชมเราหรือติพวกเรากันแน่" นกพูดขึ้นทันทีว่า "เราไม่ได้กล่าวชมพวกท่านหรอก เพราะพวกท่านกินซากศพ ไม่ได้กินเดน" ฤาษีย้อนถามว่า "พวกเราได้สละเรือน สละเพศฆราวาสออกบวช ไม่เคยไปเบียดเบียนใคร มีชีวิตอยู่ในป่าด้วยการอาศัยซากสัตว์ที่เสือเหลือง เสือโคร่งล่ามาแล้วทิ้งไว้ อาชีพของเราบริสุทธิ์ ท่านจะมาติเตียนเราได้อย่างไร"

พญานกแขกเต้าพูดว่า "เราไม่ได้ติเตียนท่าน และไม่ได้กล่าวชมท่าน แต่เราพูดไปตามความเป็นจริงว่า ใครก็ตามที่บริโภคอาหารที่เหลือจากสมณะหรือพราหมณ์ผู้ประพฤติธรรม

หรือได้ประพฤติตนเป็นคนขอทานก็ตาม คนเหล่านั้นได้ชื่อว่าเป็นคนกินเดน ส่วนท่านทั้งหลายไม่ใช่คนกินเดน เป็นแต่กินซากศพที่เหลือจากสัตว์ อาชีพท่านบริสุทธิ์ไม่เบียดเบียนใคร แต่อาจเบียดเบียนตัวเอง เพราะการไม่ประพฤติธรรม เหมือนคนประมาทที่ตายไปแล้วเช่นเดียวกับซากศพ นี้ไม่ใช่คำติเตียนของเรา แต่เป็นคำกล่าวของบัณฑิตที่กล่าวว่า ผู้ประมาทเหมือนคนที่ตายไปแล้ว”

ฤาษีทั้งเจ็ดฟังวาจาสุภาษิตของพญานกแขกเต้า เกิดความละอาย และเกิดจิตสำนึกของความเป็นนักบวชขึ้นมาทันทีว่า “แต่เดิมเราสู้อุตส่าห์มาบวช เพื่อจะทำพระนิพพานให้แจ้ง แสวงหาทางพ้นทุกข์ แต่ไฉนบัดนี้ เรากลับกลายเป็นคนประมาท เลินเล่อ คึกคะนอง ไม่ทำตามมโนปณิธานดั้งเดิมที่ได้ตั้งใจไว้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์”

เมื่อท่านได้สติแล้ว ต่างกลับมาสำรวมใจ สำรวมอินทรีย์ทั้งหก และตั้งใจทำความเพียร ยังวันคืนให้ล่วงไปด้วยการปรารภความเพียร จนกระทั่งได้บรรลุฌานสมาบัติ เกิดคุณวิเศษเป็นนักบวชผู้ทรงธรรม ที่ควรแก่การเคารพสักการบูชาของมนุษย์และเทวดาทั้งหลาย

ครั้นภิกษุทั้งเจ็ดได้ฟังพระธรรมเทศนาจากพระบรมศาสดา

แล้ว ต่างเกิดธรรมสังเวช และกลับได้มหาสติขึ้นมา ดวงปัญญาก็ผ่องแผ้ว สว่างไสว มีใจตั้งมั่นอยู่ในธรรม ในพระรัตนตรัย ได้บรรลุธรรมาภิสมัยกันทุกรูป ตามกำลังบุญและกำลังแห่งความเพียรของแต่ละท่านที่ได้สั่งสมมา

เราจะเห็นได้ว่า ความสำรวม และความเพียร มีอุปการคุณอย่างมากต่อการบรรลุมรรคผลนิพพาน เพราะบุคคลจะล่วงทุกข์ได้ด้วยความเพียร ชีวิตที่จะประสบความสำเร็จทั้งทางโลกและทางธรรมได้ ก็ด้วยอาศัยความเพียร ยิ่งถ้าเป็นนักปฏิบัติธรรม ความเพียรถือเป็นหัวใจสำคัญในการเข้าถึงธรรม และผู้มีความเพียรย่อมอยู่ใกล้หนทางพระนิพพาน จุดสุดท้ายของทุกๆ ชีวิตจะต้องไปนิพพานในที่สุด ต่างกันเพียงช้าหรือเร็ว ขึ้นอยู่กับอินทรีย์อ่อนหรือแก่ บารมีมากหรือน้อย แต่สุดท้ายต้องไปนิพพานกันหมด เพราะฉะนั้น เมื่อเกิดมาชาตินี้แล้ว ควรมาศึกษาทำความเข้าใจความเป็นจริงของชีวิตให้ดี อย่าประมาท ให้หันมาประพฤติธรรม ฝึกทำใจหยุดใจนิ่งให้เข้าถึงพระรัตนตรัย จะได้ทำพระนิพพานให้แจ้งกันทุกคน

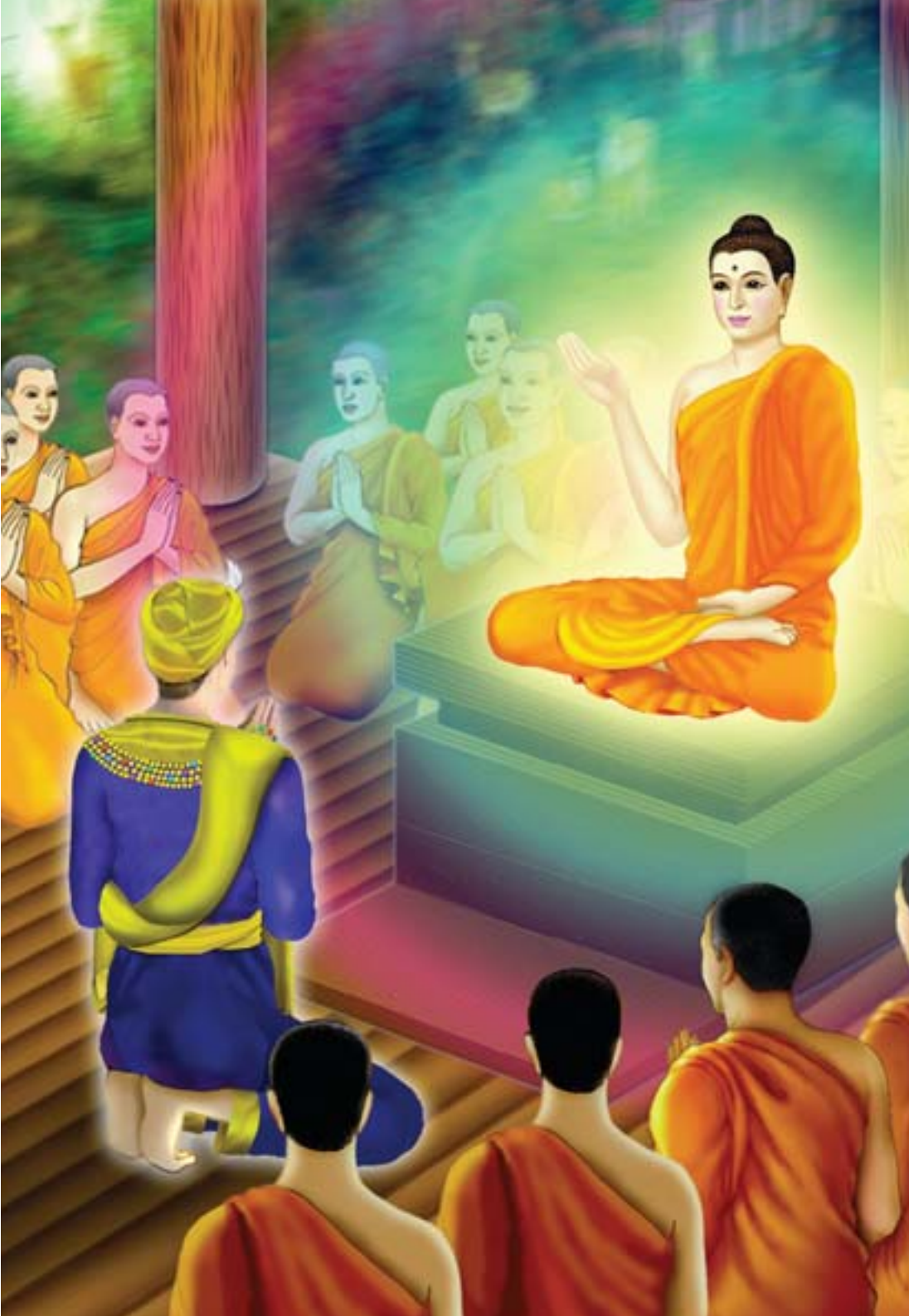

๑

อามิสสุข
นิรามิสสุข

ดูก่อนคฤหบดี สุข ๔ ประการนี้ คฤหัสถ์ผู้บริโภคกาม ควรจะได้รับตามกาล ตามสมัย บุคคลผู้มีปัญญาดี รู้ว่า ความไม่เป็นหนี้เป็นสุข และระลึกรู้ว่าความมีทรัพย์ ก็เป็นสุข เมื่อได้จ่ายทรัพย์บริโภค ก็รู้ว่าการจ่ายทรัพย์บริโภคเป็นสุข

อนึ่ง ย่อมพิจารณาเห็นสุขที่ยิ่งหย่อนกว่ากันด้วยปัญญา เมื่อพิจารณาดูก็ทราบว่า สุขทั้ง ๓ ประการข้างต้นนั้น ไม่ถึงส่วนเสี้ยวที่ ๑๖ แห่งสุขอันเกิดจากการประกอบการงานที่ปราศจากโทษ ซึ่งเป็นสุขประการที่สี่

การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นนั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจเป็นอันดับแรก เพราะใจของเรานั้น เป็นจุดเริ่มต้นของทุกสิ่งทุกอย่าง บัณฑิตนักปราชญ์ที่แท้จริง ก่อนจะทำสิ่งใด ท่านจะเริ่มต้นที่ใจก่อน เพราะการฝึกใจนั้นเป็นสิ่งที่ยาก โดยธรรมชาติของใจนั้นแล่นเร็ว ไม่เคยอยู่นิ่งเหมือนลิงที่ไม่เคยอยู่เฉย ช่วงเวลาแค่นาทีเดียว ใจเราสามารถคิดไปได้หลายเรื่อง แม้ใจเป็นสิ่งที่ฝึกได้ยาก แต่ก็เป็นสิ่งที่ฝึกฝนได้ด้วยวิธีการง่ายๆ โดยนำใจที่แวบไปแวบมา คิดไปในเรื่องราวต่างๆ ที่ไร้สาระ ให้มาหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ อย่างเบาสบายสม่ำเสมอ ถ้าใจตั้งมั่นอยู่ตรงนี้ได้ ใจจะมีพลังและทรงอานุภาพ หากเราฝึกใจของเราได้ เราย่อมสามารถทำงานทุกอย่างให้สำเร็จได้โดยไม่ยาก

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน อันนนาถสูตร ว่า

“ดูก่อนคฤหบดี สุข ๔ ประการนี้ คฤหัสถ์ผู้บริโภคกามควรจะได้รับตามกาล ตามสมัย บุคคลผู้มีปัญญาดี รู้ว่าความไม่เป็นหนี้เป็นสุข และระลึกรู้ว่าความมีทรัพย์ ก็เป็นสุข เมื่อได้จ่ายทรัพย์บริโภค ก็รู้ว่าการจ่ายทรัพย์บริโภคเป็นสุข

อนึ่งย่อมพิจารณาเห็นสุขที่ยิ่งหย่อนกว่ากันด้วยปัญญา เมื่อพิจารณาดูก็รู้ว่า สุขทั้ง ๓ ประการข้างต้นนั้น ไม่ถึงส่วน

เสี้ยวที่ ๑๖ แห่งสุขอันเกิดจากการประกอบการงานที่ปราศจากโทษ ซึ่งเป็นสุขประการที่สี่”

ความสุขนั้นเป็นสิ่งที่ทุกคนล้วนปรารถนา แต่ละคนจึงมีวิธีการแสวงหาที่แตกต่างกันไป บางคนมีความสุขจากการดูรูปสวยๆ ฟังเสียงเพราะๆ ดมกลิ่นหอมๆ ลิ้มรสอร่อยๆ หรือมีความสุขกับสัมผัสที่นุ่มนวล แต่ความสุขเหล่านี้ล้วนเป็นความสุขจอมปลอม เป็นความสุขที่เจือปนไปด้วยกิเลสกามและวัตถุกาม ยิ่งชื่นชมยินดีก็ยิ่งลุ่มหลงมัวเมา ถอนตัวออกได้ยาก เหมือนกุหลาบที่มีหนามแหลม แม้รูปลักษณ์ภายนอกจะดูสวยงาม แต่กลับซ่อนเร้นความแหลมคมไว้ภายใน

พื้นฐานของชีวิตมนุษย์นั้น คือ ความทุกข์ ทั้งทุกข์ประจำสังขาร และทุกข์จรที่หมุนเวียนเปลี่ยนกันมา ดังนั้นความสุขจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนแสวงหา พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสถึงความสุขขั้นพื้นฐานของคฤหัสถ์ผู้ครองเรือนไว้ ๔ ประการ คือ สุขที่เกิดจากการมีทรัพย์ สุขที่เกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ สุขที่เกิดจากการไม่เป็นหนี้ และสุขที่เกิดจากการประกอบการงานที่ไม่มีโทษ ส่วนรายละเอียดจะเป็นอย่างไรนั้น เรามาติดตามรับฟังกันต่อไป

*สมัยหนึ่ง ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีได้ทูลถามปัญหา ที่ค้างคาใจมานานกับพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ มนุษย์ในโลกนี้ต่างปรารถนาความสุขที่ผิดแผกแตกต่างกันออกไป การปรารถนาความสุขของมนุษย์แต่ละคนไม่เหมือนกันเลย ดังนั้น ข้าพระองค์อยากรู้ว่า มนุษย์ส่วนมากปรารถนาความสุขอะไรกันบ้าง พระเจ้าข้า"

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า "คฤหบดี เมื่อคฤหัสถ์ผู้บริโภคกามได้ความสุข ๔ ประการ คือ อัตถิสุขัง สุขเกิดจากการมีทรัพย์ โภคะสุขัง สุขเกิดแต่การจ่ายทรัพย์ อะนะณะสุขัง สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ อะนะวัชชะสุขัง สุขเกิดจากการประกอบการงานที่ปราศจากโทษ ย่อมได้รับความสุขตามกาลสมัย

ความสุขเกิดจากการมีทรัพย์ หมายถึง โภคทรัพย์ทั้งหลายที่กุลบุตรต้องขยันหมั่นเพียร ใช้กำลังเรี่ยวแรงอาบเหงื่อต่างน้ำ จึงได้โภคทรัพย์มา และโภคทรัพย์ที่ได้มานี้ต้องประกอบด้วยความชอบธรรม ฉะนั้น เมื่อกุลบุตรพิจารณาเห็นว่าโภคทรัพย์ทั้งหลายที่ตนได้มาด้วยความขยันหมั่นเพียรประกอบด้วยความชอบธรรมนี้ ย่อมได้รับความสุขโสมนัส ความสุขเช่นนี้เรียกว่า ความสุขเกิดจากการมีทรัพย์

---

*มก. อันนนาถสูตร เล่ม ๓๕ หน้า ๒๐๕

ความสุขที่เกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์บริโภค หมายถึง การได้ใช้สอยบ้าง ทำบุญบ้าง ด้วยโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร อันประกอบด้วยความชอบธรรม เมื่อกุลบุตรนึกย้อนถึงการใช้ทรัพย์ของตน ย่อมโสมนัสยินดี ความสุขเช่นนี้เรียกว่า ความสุขที่เกิดจากการได้ใช้จ่ายทรัพย์

ความสุขเกิดจากการไม่ต้องเป็นหนี้ หมายถึง การที่กุลบุตรไม่ต้องไปกู้ยืมทรัพย์จากใคร ไม่ว่าจะน้อยหรือมากก็ตาม ฉะนั้น กุลบุตรจึงปลอดกังวล และได้รับความสุขโสมนัสจากการไม่ต้องเป็นหนี้ เช่นนี้เรียกว่า ความสุขที่เกิดจากการไม่ต้องเป็นหนี้

ความสุขที่เกิดจากการประกอบการงานที่ปราศจากโทษ คือ การเป็นผู้ประกอบการงานทางกาย ทางวาจา และทางใจที่ไม่มีโทษ ดังนั้น เมื่อพิจารณาเห็นว่า ตนได้ประกอบการงานทางกาย ทางวาจา และทางใจที่ไม่มีโทษเช่นนี้ ย่อมได้รับความสุขโสมนัส ความสุขเช่นนี้เรียกว่า ความสุขที่เกิดจากการประกอบการงานอันปราศจากโทษ

ดูก่อนคฤหบดี ความสุข ๔ ประการนี้ เมื่อคฤหัสถ์ผู้บริโภคกามได้กระทำ ย่อมจะได้รับความสุขตามกาล ตามสมัย ดังนั้น บุคคลผู้มีปัญญาดี รู้ว่าการไม่เป็นหนี้เป็นความสุข และ

ระลึกรู้ว่าการมีทรัพย์ก็เป็นสุข เมื่อได้ใช้จ่ายทรัพย์เพื่อนำมาบริโภค ก็รู้ว่าเป็นความสุข อนึ่ง บุคคลผู้มีปัญญาได้พิจารณาเห็นความสุขที่ยิ่งหย่อนกว่ากันด้วยปัญญา รู้ว่าสุข ๔ อย่างนี้ เมื่อแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ความสุข ๓ ประการแรกนั้นย่อมไม่ถึงส่วนเสี้ยวที่ ๑๖ ของความสุขที่เกิดจากการประกอบการงานอันปราศจากโทษ”

จากพระดำรัสนี้ คำว่าการงานไม่มีโทษนั้น มีทั้งส่วนที่เป็นโลกิยะและโลกุตระ การทำงานที่ไม่มีโทษในภาคโลกิยะนั้น คือการประกอบสัมมาอาชีวะ ส่วนในภาคโลกุตระนั้น หมายเอาการประพฤติปฏิบัติธรรม ซึ่งเป็นการงานที่แท้จริง ที่ทำให้กายวาจาใจสะอาดบริสุทธิ์ จนกระทั่งหลุดพ้นจากโทษภัยและกิเลสอาสวะทั้งหลาย ความสุขที่เกิดจากการมีทรัพย์ หรือการใช้จ่ายทรัพย์นั้น จึงเทียบไม่ได้กับความสุขที่เกิดจากการได้เข้าถึงธรรม เพราะรสแห่งธรรมย่อมชนะรสทั้งปวง

ดังนั้น ความสุขที่เกิดจากการประพฤติธรรม หรือการประกอบการงานที่ไม่มีโทษที่แท้จริงนี้ จึงเป็นเรื่องหลักที่สำคัญของชีวิต โลกและธรรมต้องไปด้วยกัน การประกอบอาชีพที่ไม่มีโทษในชีวิตประจำวันก็สำคัญเช่นกัน เราต้องศึกษาและพิจารณาให้ดี เพราะถ้าเราเลือกประกอบอาชีพที่มีโทษ นอกจากจะมีโทษต่อตัวเราแล้ว ยังเดือดร้อนถึงผู้อื่นอีกด้วย ทั้งต้องเดือดร้อนใน

ปัจจุบันและในสัมปรายภพ เหมือนเด็กที่หยิบของใส่ปาก โดยไม่รู้จักเลือกว่า สิ่งไหนมีโทษหรือไม่มีโทษ บางอย่างกินเข้าไปก็อาจถึงตายได้ ฉะนั้น เราต้องรู้จักเลือกประกอบแต่สัมมาอาชีวะให้ธุรกิจกับจิตใจไปด้วยกัน พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสถึงมิจฉาอาชีวะ ที่ไม่ควรประกอบไว้ ๕ อย่าง คือ ค้าอาวุธ ค้ามนุษย์ ค้ายาพิษ ค้าสุรายาเสพติด และค้าสัตว์เพื่อนำไปฆ่า นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงอาชีพที่ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม และไม่ผิดศีลผิดธรรมด้วย

อย่างไรก็ตาม ความสุขทั้ง ๔ อย่างของคฤหัสถ์ยังคงเป็นเพียงแค่อามิสสุข เป็นความสุขที่อิงวัตถุ ทรัพย์สินเงินทองของนอกกายยังเป็นโลกียสุข เป็นความสุขแบบชาวโลกทั่วๆ ไป จะพึงมีพึงได้ ยังไม่ใช่ความสุขที่แท้จริง ความสุขที่แท้จริงนั้นไม่ใช่ความสุขจากสิ่งภายนอก แต่เป็นความสุขภายในที่เกิดจากการได้เข้าถึงพระธรรมกาย เพราะพระธรรมกายเป็นแหล่งรวมแห่งความสุขที่แท้จริง เป็นนิรามิสสุข ที่เกิดจากการทำใจหยุดใจนิ่ง เป็นความสุขที่ควบคู่กับความบริสุทธิ์ เป็นสุขล้วนๆ ไม่มีทุกข์เจือปน เป็นเอกันตบรมสุข และเป็นความสุขที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระสาวกทั้งหลายทรงเข้าถึง และยกย่องว่าเป็นสุขอย่างยิ่ง ดังนั้น ให้หมั่นประพฤติปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงความสุขที่แท้จริงกันทุกๆ คน

๑๐

มงคลที่ ๒๒

งดเว้นจากบาป

อย่าอาฆาตกันเลย

บุคคลที่ทำกรรมชั่วไว้ แม้จะหนีไปในอากาศ หนีไปในท่ามกลางมหาสมุทร หรือหนีไปยังซอกเขา ก็ไม่อาจพ้นจากกรรมชั่วของตนได้ เพราะไม่มีที่ใดที่ความตายจะไม่มาสู่เขา

การไปสู่พระนิพพาน เปรียบเสมือนการเดินทางไกล จึงจำเป็นจะต้องมีเสบียง คือบุญเป็นเครื่องสนับสนุน ให้เราได้สร้างบารมีอย่างสะดวกสบาย พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ท่านได้สร้างบารมี ๓๐ ทัศจนเต็มเปี่ยมบริบูรณ์ ในที่สุดก็ได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะอาศัยบุญอย่างเดียวเท่านั้น ดังนั้น บุญจึงเป็นเรื่องใหญ่ที่เราต้องให้ความสำคัญ เมื่อโอกาสแห่งการสร้างบุญสร้างบารมีมาถึง จงอย่าปล่อยให้โอกาสนี้ผ่านไปอย่างน่าเสียดาย ให้รีบขวนขวายสะสมสร้างบารมีกันทุกคน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท ว่า

“น อนฺตลิกฺเข น สมุทฺทมชฺเฌ
น ปพฺพตานํ วิวรํ ปวิสํ
น วิชฺชตี โส ชคติปฺปเทโส
ยตฺรฏฺฐิตํ นปฺปสเหยฺย มจฺจุ

บุคคลที่ทำกรรมชั่วไว้ แม้จะหนีไปในอากาศ หนีไปในท่ามกลางมหาสมุทร หรือหนีไปยังซอกเขา ก็ไม่อาจพ้นจากกรรมชั่วของตนได้ เพราะไม่มีที่ใดที่ความตายจะไม่มาถึงเขา”

ไม่มีใครที่จะหนีผลแห่งกรรมที่ตนได้กระทำไว้ ไม่ว่าจะเป็นกุศลกรรมหรืออกุศลกรรมย่อมให้ผลเสมอ ถ้าใครสร้างกุศลกรรมไว้ บุญก็จะบันดาลให้ประสบแต่สิ่งที่ดีงาม แต่ถ้าใครสร้างบาปกรรมก็จะได้รับวิบากกรรมที่แสนทุกข์ทรมาน จะหนีไปไหนก็หนีไม่พ้น เมื่อถึงขีดถึงคราวที่กรรมตามมาทันก็จะให้ผลทันที ยิ่งผู้ใดได้ทำบาปกรรมหยาบช้ามากๆ ยิ่งมีโทษหนัก ไม่มีสถานที่ใด ที่จะพ้นไปจากเงื้อมมือของพญามัจจุราชได้

*ดังเรื่องในสมัยพุทธกาล พระเจ้าสุปปพุทธะ ซึ่งเป็นพระราชบิดาของพระนางพิมพาแห่งกรุงเทวทหะ ได้ผูกอาฆาตในพระบรมศาสดา ด้วยเหตุที่เจ้าชายสิทธัตถะได้ทอดทิ้งพระมเหสีคือพระนางพิมพา แล้วออกผนวช

เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับอยู่ในนิโครธาราม พระเจ้าสุปปพุทธะผู้ทรงเก็บความแค้นเคืองในพระทัยมาเป็นเวลานาน จึงมีโอกาสชำระความแค้น ได้หาวิธีการกลั่นแกล้งพระบรมศาสดา และกระทำกรรมอันหยาบช้า ด้วยการเสด็จไปขัดขวางการเสด็จบิณฑบาตของพระพุทธองค์ โดยประทับนั่งเสวยน้ำจัณฑ์อยู่กลางถนน แม้มหาดเล็กจะทูลทัดทานอย่างไรก็ไม่ฟัง

---

*มก. พระเจ้าสุปปพุทธะ เล่ม ๔๒ หน้า ๖๑

เมื่อพระพุทธองค์เสด็จมาถึง เห็นพระเจ้าสุปปพุทธะประทับนั่งขวางถนนอยู่ ทรงรู้ว่ามีพระประสงค์จะกลั่นแกล้ง จึงเสด็จกลับไปยังพระวิหาร และทรงแย้มพระโอษฐ์ให้ปรากฏ พระอานนท์เถระเห็น จึงทูลถามว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อะไรหนอ เป็นเหตุให้พระองค์ทรงแย้มพระโอษฐ์ พระเจ้าข้า" พระศาสดาตรัสถามว่า "เมื่อครู่นี้ เธอได้เห็นพระเจ้าสุปปพุทธะไหม" พระอานนท์ทูลรับว่า "เห็นพระเจ้าข้า"

พระบรมศาสดาตรัสว่า "พระเจ้าสุปปพุทธะทรงปิดกั้นหนทาง ขัดขวางการดำเนินของตถาคตเพื่อไปโปรดสัตว์ ครั้งนี้นับว่าพระองค์ได้ทำกรรมหนักมาก เพราะกรรมนี้ ในวันที่ ๗ หลังจากนี้ไป พระองค์จะถูกธรณีสูบที่เชิงบันได ภายใต้มหาปราสาทของพระองค์"

เมื่อพระพุทธองค์เสด็จกลับพระวิหารแล้ว พระเจ้าสุปปพุทธะทรงยินดีปรีดาสาสมพระทัย และได้ส่งมหาดเล็กคนหนึ่งให้คอยติดตามหมู่ภิกษุสงฆ์ไป เพื่อสอดแนมว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสว่าอย่างไร และให้กลับมาถวายรายงานพระเจ้าสุปปพุทธะด้วย

เมื่อพระเจ้าสุปปพุทธะทรงรู้ถึงพุทธพยากรณ์ ทรงหวั่นพระทัยเป็นอย่างมาก พลางดำริว่า "คำพยากรณ์ของพระ-

สัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายย่อมเป็นจริง แต่พระพุทธองค์ตรัสเฉพาะเจาะจงว่า เราจะต้องถูกธรณีสูบที่เชิงบันไดในวันที่ ๗ เราจะทำให้วาจานี้คลาดเคลื่อน โดยเราจะไม่ไปใกล้ที่เชิงบันไดปราสาท”

พระเจ้าสุปปพุทธะผู้มีความอาฆาตในพระราชหฤทัยอย่างยากที่จะลบเลือน ได้สั่งให้ข้าราชบริพารทั้งหลายขนเครื่องอุปโภคบริโภคไปไว้บนปราสาทชั้น ๗ และทรงคัดเลือกทหารที่มีรูปร่างกำยำล่ำสัน ให้ผลัดเปลี่ยนกันเฝ้าที่ประตูปราสาททุกๆ ชั้น ประตูละ ๒ คน เป็นกรณีพิเศษ

จากนั้นทรงเรียกประชุมทหารผู้มีความจงรักภักดีเหล่านั้นโดยมีรับสั่งอย่างเฉียบขาดว่า “ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป หากพวกเจ้าเห็นเราลงมาจากปราสาทด้วยความประมาทแล้ว พวกเจ้าอย่าได้เกรงใจ จงฉุดกระชากเราขึ้นไปอยู่บนปราสาทตามเดิม อย่าได้ปล่อยให้เราลงไปอย่างเด็ดขาด พวกเจ้าจงปฏิบัติหน้าที่นี้อย่างเคร่งครัด”

คนในพระราชวังได้รู้ข่าวที่พระเจ้าสุปปพุทธะทรงเตรียมการทุกอย่างด้วยความพยายามอย่างยิ่ง ที่จะไม่ให้พระองค์ต้องถูกธรณีสูบที่เชิงบันได จึงได้นำความนี้ไปบอกพระภิกษุสงฆ์ ภิกษุทั้งหลายจึงไปเข้าเฝ้าพระบรมศาสดา และกราบทูลพระองค์

พลางถามถึงพระพุทธฎีกาที่ทรงพยากรณ์แก่พระอานนท์ว่า จะยังคงเป็นจริงอยู่หรือไม่

พระบรมศาสดาผู้ทรงพระสัพพัญญุตญาณทรงประทานพุทธดำรัสว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อย่าว่าแต่พระเจ้าสุปปพุทธะจะขึ้นไปอยู่บนปราสาทชั้น ๗ และมีทหารกำยำล่ำสันเฝ้ารักษาประตูอยู่เช่นนี้เลย แม้จะมีฤทธิ์เหาะไปได้ในอากาศ หรือจะทรงหนีไปทางมหาสมุทร หรือจะทรงหนีเข้าไปในซอกเขา ก็จะต้องถูกแผ่นดินสูบที่เชิงบันไดของปราสาทนั่นแหละ เพราะถ้อยคำของตถาคตไม่เป็นสอง เรากล่าวอย่างไร ย่อมเป็นอย่างนั้น"

พระเจ้าสุปปพุทธะทรงกระสับกระส่ายมาตลอดราตรี จนกระทั่งถึงเช้ามืดของวันที่ ๗ เมื่อทรงเห็นว่ายังไม่มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ก็ทรงมีความสบายพระทัยว่า พระวจนะของพระ-สัมมาสัมพุทธเจ้าคงจะไม่เป็นจริง แต่ก็ยังไม่ทรงวางพระทัย จึงสั่งกำชับทหารยามทุกคนให้ทำหน้าที่อย่างแข็งขัน

กระทั่งเวลาล่วงไป จนตรงกับเวลาที่พระราชาได้ปิดกั้นหนทางเสด็จของพระบรมศาสดาเมื่อ ๗ วันก่อน ม้าพระที่นั่งตัวโปรดของพระราชาเกิดพยศขึ้นมาอย่างไม่มีสาเหตุ ทั้งเตะทั้งถีบผนังโรงเลี้ยงม้าเสียงดังสนั่น และเป็นที่รู้กันว่า ม้าตัวนี้เมื่อเกิดพยศขึ้นมาแล้ว มีเพียงพระเจ้าสุปปพุทธะเท่านั้นที่จะ

ปราบให้สงบลงได้ เสียงพยศของม้าดังขึ้นตลอดเวลา จนพระราชาทรงกระวนกระวายพระทัยยิ่งนัก

ในที่สุดพระราชาทรงลืมพุทธพยากรณ์จนหมดสิ้น มีพระประสงค์จะไปปราบม้าพยศอย่างเดียว จึงออกจากห้องประทับ ทันใดนั้น กรรมได้บันดาลให้ประตูทุกบานเปิดออกได้เอง ฝ่ายทหารต่างลืมหน้าที่ของตนจนหมดสิ้น กลับช่วยกันผลักให้พระองค์ลงบันไดไปอย่างรวดเร็ว เมื่อใกล้ถึงเชิงบันไดเบื้องล่าง มหาปฐพีส่งเสียงดังสนั่น ทันทีที่พระบาทของพระราชาแตะถึงพื้นดิน แผ่นดินก็แยกออกเป็นสองส่วน และสูบเอาร่างของพระเจ้าสุปปพุทธะลงไปยังอเวจีมหานรกทันที

เพราะฉะนั้น บาปกรรมที่ล่วงเกินต่อพระรัตนตรัยนั้นเป็นกรรมหนัก เพราะพระรัตนตรัยเป็นของสูง มีคุณอนันต์ ถ้าหากใครไปลบหลู่ดูหมิ่นแม้เพียงเล็กน้อย ผู้นั้นย่อมได้รับโทษอย่างมหันต์ แต่ถ้าเราเคารพกราบไหว้ด้วยจิตเลื่อมใส บูชาท่านด้วยอามิสบูชา และปฏิบัติบูชาแล้ว ย่อมได้รับอานิสงส์มากมายสุดที่จะนับจะประมาณ ดังนั้น อย่าให้อกุศลธรรมความเห็นผิดเข้ามาครอบงำจิตใจของเรา อย่าได้ผูกโกรธหรืออาฆาตพยาบาทกัน แต่ให้อภัย และมีความเมตตาปรารถนาดีต่อกัน ชักชวนกันสร้างบุญกุศล จะได้เป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิตกันทุกคน

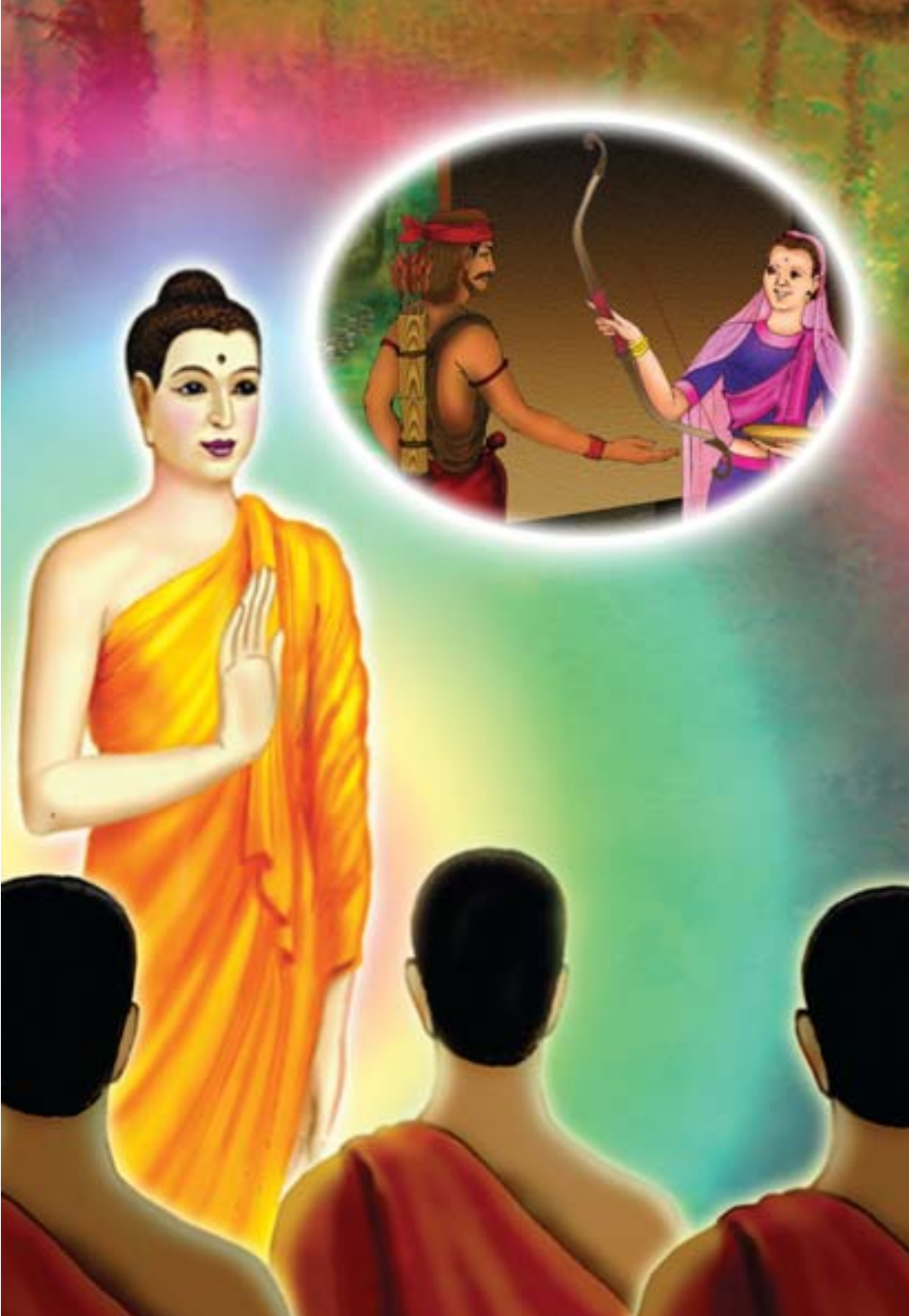

๑๑

บาปไม่กล้ำกราย

ถ้าแผลไม่มีที่ฝ่ามือ บุคคลพึงนำยาพิษไปได้
เพราะยาพิษไม่ซึมเข้าไปในฝ่ามือที่ไม่มีแผล ฉันใด
บาปย่อมไม่มีแก่ผู้ไม่ทำ ฉันนั้น

มวลมนุษยชาติล้วนปรารถนาให้โลกมีสันติสุขที่แท้จริง แต่ไม่มีใครรู้ว่า สันติสุขที่แท้จริงนั้นอยู่ที่ไหน จะเข้าถึงได้อย่างไร จนกระทั่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบว่า การที่จะทำให้เกิดสันติสุขที่แท้จริงนั้น มนุษย์ทุกคนจะต้องปฏิบัติให้เข้าถึงสันติสุขภายใน คือ เข้าถึงพระธรรมกาย ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดแห่งความสุขที่แท้จริง และเป็นสิ่งที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันโดยเชื้อชาติ ศาสนา หรือเผ่าพันธุ์ หากได้ลงมือปฏิบัติอย่างถูกวิธี ย่อมเข้าถึงพระธรรมกายด้วยกันหมดทั้งสิ้น

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท ว่า

“ปาณิมฺหิ เจ วโณ นาสฺส หเรยฺย ปาณินา วิสํ
นาพฺพณํ วิสมเนฺวติ นตฺถิ ปาปํ อกุพฺพโต

ถ้าแผลไม่มีที่ฝ่ามือ บุคคลพึงนำยาพิษไปได้ เพราะยาพิษไม่ซึมเข้าไปในฝ่ามือที่ไม่มีแผล ฉันใด บาปย่อมไม่มีแก่ผู้ไม่ทำ ฉันนั้น”

ยาพิษเป็นสิ่งที่ใครๆ ไม่อยากแตะต้อง เพราะมีอันตรายต่อชีวิต แต่ถ้าจำเป็นจะต้องจับจริงๆ ก็ต้องทำด้วยความระมัดระวัง ยิ่งถ้าฝ่ามือของเรามีบาดแผล หากไม่ระวัง ยาพิษ

อาจซึมเข้าไปทำอันตรายได้ แต่ถ้าฝ่ามือของเราไม่มีบาดแผล ยาพิษก็ไม่อาจซึมเข้าสู่ร่างกายได้ บาปก็เช่นเดียวกัน เป็นสิ่งที่ต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดขึ้น เพราะเป็นเหมือนยาพิษ ที่นำความทุกข์ทรมานมาสู่ชีวิตของเรา

หากเราไม่ทำบาปด้วยกาย วาจา ใจ บาปก็ไม่อาจทำอะไรเราได้ การเกิดขึ้นของบาปนั้นเริ่มต้นที่ใจ เมื่อใจคิดไม่ดี คำพูด และการกระทำก็พลอยไม่ดีไปด้วย แต่เมื่อใจสะอาดบริสุทธิ์คิดดีแล้ว คำพูด และการกระทำจะพลอยสะอาดบริสุทธิ์ตามไปด้วย ดังเรื่องที่เกิดขึ้นในสมัยพุทธกาล

*สมัยนั้นมีธิดาของเศรษฐีคนหนึ่งอยู่ในกรุงราชคฤห์ ได้ฟังธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จนได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบันตั้งแต่อายุ ๗ ขวบ บิดามารดาได้เลี้ยงดูอย่างดีบนปราสาทชั้น ๗ เมื่อโตเป็นสาวแล้ว วันหนึ่ง นางมองลงมาจากหน้าต่างปราสาทชั้น ๗ เห็นนายพรานคนหนึ่งชื่อ กุกกุฏมิตร กำลังนำเนื้อสัตว์บรรทุกเกวียนเข้าไปขายในเมือง ทันทีที่นางเห็นนายพรานก็เกิดความรักขึ้นมา จึงให้คนรับใช้ส่งของฝากไปให้ ส่วนนางตัดสินใจหนีตามนายพรานไป

---

*มก. นายพรานกุกกุฏมิตร เล่ม ๔๒ หน้า ๓๖

มารดาบิดาของนางให้คนค้นหาจนทั่วก็ไม่พบ จึงคิดว่าลูกของตนคงตายไปแล้ว ได้พากันทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ ธิดาเศรษฐีไปอยู่กับนายพรานในป่า จนกระทั่งมีลูกชายถึง ๗ คน เมื่อลูกชายเติบโตขึ้น ได้แต่งงานกันทุกคน รวมแล้วจึงเป็นครอบครัวใหญ่ มีสมาชิกถึง ๑๖ คนด้วยกัน

วันหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเห็นในข่ายพระญาณว่า นายพรานและลูกชายพร้อมลูกสะใภ้ทุกคน จะได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน รุ่งอรุณของวันนั้น พระพุทธองค์จึงเสด็จโดยลำพังเพียงพระองค์เดียว ไปยังที่ที่นายพรานทำบ่วงดักสัตว์ไว้ ซึ่งในวันนั้น ไม่มีสัตว์สักตัวเข้าไปติดบ่วงของนายพรานเลย

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประทับรอยพระบาทใกล้ๆ บ่วงของนายพรานจากนั้นทรงเสด็จไปประทับนั่งอยู่ใต้ร่มไม้ใกล้ๆ นั้น นายพรานได้เดินไปตรวจดูบ่วงแต่เช้า ไม่เห็นสัตว์สักตัวเดียวติดบ่วง ทั้งยังเห็นรอยเท้าคนอยู่ใกล้บ่วง จึงเกิดความขัดเคืองใจคิดว่า ต้องมีคนมาปล่อยสัตว์ออกจากบ่วงแน่ นายพรานรีบตามรอยเท้านั้นไป จนพบพระพุทธองค์ประทับอยู่ใต้ร่มไม้ เขาโกรธมาก คิดว่า “สมณะองค์นี้แน่ ที่ปล่อยสัตว์หลุดออกจากบ่วง” จึงตั้งใจจะฆ่าสมณะองค์นี้ เขาโก่งธนูเล็งลูกศรไปยังพระบรมศาสดาทันที

ด้วยพุทธานุภาพ ทำให้นายพรานปล่อยลูกธนูไปไม่ได้ ครั้นจะลดคันธนูลงก็ลดไม่ได้ ได้แต่ยืนง้างธนูอยู่นานจนเมื่อยจะเปลี่ยนอิริยาบถอื่นก็เปลี่ยนไม่ได้ ลูกๆ ทั้งเจ็ดของนายพรานเห็นว่า สายแล้วพ่อของตนยังไม่กลับบ้าน สงสัยพ่อจะมีอันตราย จึงพากันออกตามหา พบพ่อยืนโก่งธนูหันไปทางพระสัมมา-สัมพุทธเจ้า พวกเขาคิดว่า “บุรุษนี้คงจะเป็นศัตรูของพ่อ” ลูกของนายพรานทั้ง ๗ คน จึงโก่งธนูเล็งลูกศรไปทางพระบรมศาสดา ทันทีที่โก่งธนูขึ้น ทุกคนก็เหมือนถูกมนต์สะกด พวกเขายืนค้างอยู่เช่นนั้น จะปล่อยลูกธนูก็ไม่ได้ ครั้นจะลดคันธนูลงก็ไม่ได้ หรือแม้จะขยับตัวก็ไม่ได้อีกเช่นกัน

ฝ่ายธิดาเศรษฐี และลูกสะใภ้ทั้ง ๗ เห็นสามีและลูกชายไปนานผิดปกติ จึงพากันออกไปตามหา พบสามีและลูกชายกำลังยืนง้างธนู หันลูกศรไปทางพระบรมศาสดา ธิดาเศรษฐีตกใจรีบพนมมือขึ้นร้องเสียงดังว่า “พวกท่านอย่าทำร้ายบิดาของเรา ขอพวกท่านอย่าทำร้ายบิดาของเรา” นายพรานได้ยินดังนั้น คิดว่า เป็นพ่อตาของตน จึงมีจิตอ่อนโยน ส่วนลูกๆ ก็คิดว่า เป็นตาของตน จึงเลิกคิดที่จะยิงธนู

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงทราบว่า คนเหล่านี้มีจิตอ่อนโยนแล้ว จึงทรงคลายฤทธิ์ให้ทุกคนลดธนูลงได้ ธิดาเศรษฐีจึง

บอกให้ทุกคนไปกราบขอขมาพระพุทธองค์ และขอให้พระพุทธองค์ทรงยกโทษให้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงตรัสอนุปุพพิกถาแก่พวกเขา เมื่อแสดงธรรมจบ นายพรานและลูกชาย ลูกสะใภ้ต่างก็ได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบันทั้งหมด

เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จกลับที่ประทับ พระอานนท์ได้ทูลถามถึงการเสด็จไปของพระพุทธองค์ พระบรมศาสดาจึงตรัสเล่าเรื่องราวทั้งหมด พลางตรัสว่า “นายพราน ลูกชาย และลูกสะใภ้ มีศรัทธาอันไม่คลอนแคลน เป็นผู้หมดความสงสัยในพระรัตนตรัยแล้ว” เขาจะไม่ทำกรรมคือปาณาติบาตอีก

พระภิกษุได้สนทนากันว่า ภรรยาของนายพรานได้บรรลุโสดาบันตั้งแต่ยังเด็ก พอโตเป็นสาวแล้ว หนีตามนายพรานไป นางถูกสามีสั่งให้นำธนู นำลูกศร นำหอก นำหลาว นำบ่วงมา นางก็ทำตาม จากนั้นนายพรานก็นำเครื่องประหารเหล่านั้นไปล่าสัตว์ เหล่าพระภิกษุต่างสงสัยกันว่า แม้พระโสดาบันยังทำปาณาติบาตอยู่อีกหรือ

ขณะนั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมา พลางตรัสถามถึงเรื่องที่พระภิกษุสนทนากัน เมื่อภิกษุกราบทูลเรื่องทั้งหมด พระพุทธองค์จึงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ธรรมดาพระโสดาบัน

ย่อมไม่ทำปาณาติบาต แต่ที่ธิดาเศรษฐีทำอย่างนั้น เพราะคิดว่าจักทำตามหน้าที่ ทำตามคำของสามี แต่จิตของนางบริสุทธิ์ไม่ได้คิดจะให้สามีไปทำปาณาติบาต เหมือนฝ่ามือที่ไม่มีแผลยาพิษก็ไม่อาจให้โทษแก่ผู้ถือยาพิษฉันใด บาปก็ย่อมไม่มีแก่ผู้ไม่ทำบาป เพราะไม่มีอกุศลเจตนา ฉันนั้น”

เพราะฉะนั้น ถ้าจิตเราบริสุทธิ์ไม่มีเจตนา บาปย่อมไม่มี เพราะบาปเกิดที่ใจ ถ้าใจคิดอกุศล บาปก็เกิดแล้ว แต่ถ้าคิดดีบุญก็เกิด บุญบาปอยู่ที่ใจ หากต้องการจะให้เป็นผู้มีบุญมาก ให้นำใจหยุดนิ่งตรงศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ตลอดเวลา รักษาใจให้สะอาดบริสุทธิ์เสมอ เราจึงจะเป็นผู้มีบุญมาก

ยิ่งถ้าเราทำใจหยุดนิ่งอยู่ที่ตรงนี้ไม่ให้คลาดเคลื่อน ไม่ช้าเราจะเข้าถึงความบริสุทธิ์ที่แท้จริง ได้เข้าถึงพระธรรมกายที่มีอยู่ในตัวของเรา ความบริสุทธิ์ความสุขที่ไม่มีประมาณจะหลั่งไหลพรั่งพรูออกมา ยิ่งถ้าเราหยุดในหยุด นิ่งในนิ่งต่อไปอีก จิตของเรายิ่งสะอาดบริสุทธิ์จนกระทั่งหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ เป็นผู้อยู่เหนือบาปกรรมทั้งหลาย พ้นแล้วจากวัฏสงสาร ดังนั้นให้หมั่นทำใจหยุดนิ่งกันทุกๆ คน

๑๒

ผู้ก่อบาปกรรม
ย่อมแพ้สงครามแห่งชีวิต

ผู้ทำบาปเป็นปกติ ย่อมเศร้าโศกในโลกนี้
ครั้นละโลกไปแล้วย่อมเศร้าโศก
เขาย่อมเศร้าโศกในโลกทั้งสอง
เมื่อเห็นกรรมเศร้าหมองของตนแล้วย่อมเดือดร้อน

มีคำกล่าวไว้ว่า ซ้อมรบกันร้อยวัน รบกันจริงแค่เพียงวันเดียว จะแพ้ชนะก็รู้กันวันนั้น เหมือนนักกีฬาที่ฟิตซ้อมกันมาหลายเดือน หรือบางทีก็เก็บตัวกันเป็นปีๆ แต่เมื่อถึงเวลาแข่งขันก็รู้แพ้รู้ชนะกันในวันเดียวนั่นเอง สงครามแห่งชีวิตก็เช่นเดียวกัน จะแพ้ชนะก็อยู่ที่วินาทีสุดท้ายตอนใกล้จะละจากโลก แต่จะมีสักกี่คนที่ชนะสงครามของชีวิต คือ แม้ถึงคราวที่ใกล้จะละโลก ก็ยังยิ้มแย้มแจ่มใส มีใจเบิกบานอยู่ในบุญ และภาคภูมิใจในผลงานแห่งการสร้างบารมีของตนว่า ตลอดชีวิตที่เกิดมาเป็นมนุษย์นั้น ได้สั่งสมความดีไว้มากพอ แล้วจากไปอย่างผู้ชนะ เราจะเป็นนักรบที่เข้มแข็ง เอาชนะในสงครามของชีวิตได้ เมื่อฝึกฝนใจให้คุ้นเคยกับความดี บุญหรือความดีที่ทำนั่นแหละ จะส่งเสริมสนับสนุนให้เราเอาชนะศึกในวันสุดท้ายของชีวิต

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย คาถาธรรมบทว่า

“อิธ โสจติ เปจฺจ โสจติ ปาปการี อุภยตฺถ โสจติ
โส โสจติ โส วิหญฺญติ ทิสฺวา กมฺมกิลิฏฺฐมตฺตโน

ผู้ทำบาปเป็นปกติ ย่อมเศร้าโศกในโลกนี้ ครั้นละโลกไปแล้วย่อมเศร้าโศก เขาย่อมเศร้าโศกในโลกทั้งสอง เมื่อเห็นกรรมเศร้าหมองของตนแล้วย่อมเดือดร้อน”

เมื่อคนเราละโลกแล้ว จะไปสู่สุคติหรือทุคติ ขึ้นอยู่กับจิตในวาระสุดท้ายของชีวิต ถ้าจิตผ่องใส ไม่เศร้าหมอง ก็มีสุคติเป็นที่ไป แต่ถ้าจิตมัวหมองไม่ผ่องใส จะมีทุคติเป็นที่ไป ขณะใกล้จะละโลก สิ่งที่เราได้ทำมาตลอดชีวิต ทั้งด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงวินาทีสุดท้าย จะมาปรากฏให้เห็นเป็นภาพ ที่เรียกว่า กรรมนิมิต ซึ่งตนเองจะเห็นสิ่งที่ตนได้กระทำไว้ จะเห็นอยู่คนเดียว คนอื่นไม่เห็น เห็นเหมือนกรอวีดีโอกลับ ฉันใดฉันนั้น

ถ้าหากภาพที่มาปรากฏเป็นภาพที่ไม่ดี เป็นภาพของบาปอกุศลที่เคยทำไว้ เช่น เคยไปดื่มสุรา ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พูดปด พูดเพ้อเจ้อไร้สาระ พูดคำหยาบ พูดส่อเสียดให้เขาทะเลาะกัน ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต หรือมีความคิดเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม มีความผูกโกรธ ผูกพยาบาท มีจิตเพ่งเล็งอยากจะได้ของคนอื่น เป็นต้น ภาพเหล่านี้จะปรากฏชัดขึ้นมาในตอนนั้น เหมือนอย่างกับดูภาพยนตร์ของชีวิต โดยที่ตัวเราเป็นผู้แสดงเอง จะเห็นเป็นเรื่องเป็นราวไปเลย ถ้าไปทำบาปมาเห็นแล้วใจก็เศร้าหมองไม่ผ่องใส ถ้าละโลกไปในตอนนั้น เมื่อถอดกายออกไป ภพภูมิที่เต็มไปด้วยความทุกข์ทรมาน ที่พอเหมาะกับจิตดวงนั้น ก็จะดึงดูดไปทันที

*ดังเช่นนายจุนทะ ผู้เลี้ยงชีพด้วยการขายเนื้อสุกร เขามีชีวิตอยู่กับการฆ่าสุกรมาตลอด ๕๕ ปี ทุกวันหลังจากที่ฆ่าสุกรแล้ว เขาจะแบ่งเนื้อไว้กินกันเองในครอบครัว และนำเนื้อส่วนที่เหลือไปขายเลี้ยงชีพ ตลอดชีวิตที่ผ่านมา เขาไม่เคยประกอบกุศลกรรมใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำทาน รักษาศีล หรือเจริญภาวนา แม้พระบรมศาสดาจะประทับอยู่ในวัดเวฬุวัน ซึ่งอยู่ใกล้ๆ บ้านเขาก็ไม่เคยไปวัด ไม่เคยถวายอาหารแม้เพียงข้าวทัพพีเดียว มีแต่ทำบาปกรรมมาตลอด

ครั้นถึงคราวใกล้จะละโลก อกุศลกรรมที่เขาทำไว้ก็ส่งผลทำให้มีอาการเร่าร้อน เหมือนถูกไฟในอเวจีมหานรกแผดเผา ต้องทนทุกข์ทรมานอย่างน่าเวทนา เขาส่งเสียงร้องเหมือนสุกรและคลานไปมาในบ้าน ทุกคนในบ้านพยายามจับเขาปิดปากไว้เพื่อไม่ให้ส่งเสียงร้อง แต่ไม่มีใครสามารถห้ามเขาได้ จึงได้แต่ปิดประตู ป้องกันไม่ให้เขาคลานออกไปนอกบ้าน เสียงร้องของนายจุนทะที่ดังอยู่ตลอดเวลา ทำให้คนบ้านใกล้เรือนเคียงเข้าใจว่า นายจุนทะฆ่าสุกรครั้งใหญ่ เขาต้องทนทุกข์ทรมานอยู่อย่างนั้นถึง ๗ วัน ก็ละจากโลก และไปเสวยผลแห่งกรรมชั่วต่อในอเวจีมหานรก

---

*มก. นายจุนทสูกริก เล่ม ๔๐ หน้า ๑๗๐

นายจุนทะต้องทนทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส ทั้งขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ และเมื่อละจากโลกไปแล้ว เพราะกระแสบาปที่ทำไว้ เขาฆ่าสุกรมามากมายตลอดชีวิต เมื่อใกล้จะละโลก ภาพแห่งการฆ่ากรอกลับมาฉายให้เห็น มาบังคับใจ บังคับกายให้ร้องออกมาเป็นเสียงสุกร เพื่อที่จะประกาศให้ชาวโลกได้รับรู้ถึงสิ่งที่ตนเคยทำไว้ว่า ขณะนี้สิ่งที่เคยทำได้มาปรากฏให้เห็นแล้ว

เมื่อเห็นเช่นนี้ จิตใจก็เศร้าหมอง เมื่อจิตเศร้าหมอง อายตนะของอบายภูมิก็ดึงดูดไป แม้ก่อนตายจะตั้งจิตปรารถนาว่าจะไปสวรรค์ แต่กระแสบาปก็ฉุดไปนรก เพราะเมื่อภาพแห่งการทำบาปในอดีตย้อนมาฉายให้เห็น จะเห็นคตินิมิต คือ เห็นหนทางของตนที่จะไป และในที่สุด เมื่อแตกกายทำลายขันธ์ ทันทีที่จิตดับลง อายตนะของอบายภูมิที่พอเหมาะกับกระแสบาปก็จะดึงดูดไปสู่ภพภูมินั้น เพราะฉะนั้น การทำบาปไม่ดีเลย เพราะบาปจะส่งผลให้เราเกิดความทุกข์ทรมานทั้งในโลกนี้ และโลกหน้า

สาเหตุที่เราทำบาปอกุศล เพราะไม่สำรวมระวังจิต ปล่อยให้ใจท่องเที่ยวออกไปนอกตัว ถ้าเราสำรวมระวัง เราจะพ้นจากบ่วงแห่งมาร ใจของคนเรานั้น ปกติไม่ชอบอยู่นิ่ง มักจะหลงเวียนวนอยู่ในความยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ที่วน

อยู่ เพราะกิเลสมารเข้าไปบังคับบัญชาไว้ ดึงใจของเราให้หลุดออกจากศูนย์กลางกาย ออกห่างจากธรรมะ จากความถูกต้องดีงาม ออกจากเหตุ และผลที่เที่ยงแท้เที่ยงธรรม แล้วเอาไปแช่อิ่มหมักดองไว้ในกิเลสอาสวะ ในกามาสวะ ภวาสวะ ทิฏฐาสวะ อวิชชาสวะ ในกาม ในภพ ในความเห็นผิด ในความไม่รู้จริงทั้งหลาย ในสิ่งที่ไม่ดี มีความโลภ ความโกรธ ความหลง ความกำหนัดยินดี ความทะยานอยาก เขาเอาเราไปแช่อิ่มอยู่ในกัณหธรรม คือ ธรรมดำ

ในที่สุดเราก็เคยชิน คิดวนเวียนอยู่แต่ในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ วนอยู่เช่นนี้ จึงทำให้สูญเสียคุณงามความดีที่มีอยู่ในใจ ความชั่วก็ได้ช่องเข้ามาแทนที่ ในที่สุดกายเราใจเรา เลือดเนื้อเชื้อไขของเรา ก็เป็นของอกุศลธรรม ความคิด คำพูด การกระทำ ถูกพญามารครอบงำไปหมด เขาถึงได้เรียกว่าคน คือ ผู้ที่ยังวนอยู่ในบ่วงของมาร

ถ้าหากเราสำรวมระวังจิต ด้วยการฝึกใจให้หยุดให้นิ่ง เมื่อใจหยุดนิ่งถูกส่วนแล้ว จะพ้นจากภาวะของความเป็นคน จิตจะหลุดพ้น เข้าถึงความเป็นมนุษย์ มนุษย์ แปลว่า ผู้ที่มีใจสูง คือเข้าไปถึงกายมนุษย์ละเอียดที่อยู่ภายในตัวของเราถ้าเราเข้าถึงได้ใจเราจะสูงขึ้น ใจสูงเพราะว่ามนุษยธรรมเกิดขึ้น มีดวงธรรม

ปรากฏขึ้นมา ศีล ๕ ก็ครบถ้วนบริบูรณ์

เราจะเข้าถึงกายที่ละเอียดกว่านั้นอีก ซึ่งอยู่ภายในกายมนุษย์ละเอียด คือเข้าถึงกายทิพย์ เทวธรรมก็ปรากฏขึ้นมาในใจ เราจะมีหิริโอตตัปปะ มีความละอายต่อการทำบาป มีความเกรงกลัวผลของบาป จะไม่ทำบาปทั้งในที่ลับ และที่แจ้ง ทั้งต่อหน้า และลับหลัง ที่ไหนก็ไม่ทำทั้งนั้น เพราะละอายแก่ใจตนเอง และเกรงกลัวผลของบาป เพราะเห็นว่า ถ้าผิดพลาดทำบาปกรรมแม้เพียงนิดเดียว ผลของบาปนั้นจะส่งผลให้มีความทุกข์ทรมาน ทั้งในปัจจุบัน และในภพเบื้องหน้า ถ้าเข้าถึงกายทิพย์ได้ จะเข้าถึงความเป็นเทวดา ตั้งแต่ยังเป็นมนุษย์ จะปิดประตูอบายภูมิ เพราะหิริโอตตัปปะเป็นธรรมะที่คุ้มครองเรา ไม่ให้ตกไปในที่ต่ำ ไม่ให้ทำความชั่ว

ในกลางกายทิพย์ ยังมีกายที่ละเอียดประณีตเป็นชั้นๆ เข้าไปอีก คือ กายรูปพรหม กายอรูปพรหม จนถึงกายธรรมกายสุดท้าย คือ กายธรรมอรหัต ถ้าเข้าถึงกายธรรมอรหัตได้ ใจจะหยุดนิ่งไม่หวั่นไหว ไม่ง่อนแง่นคลอนแคลน ใจจะไม่ติดกับอะไรทั้งสิ้นในภพทั้งสาม จะอยู่แต่ในพระนิพพาน เป็นผู้ห่างไกลแล้วจากกิเลสอาสวะทั้งหลาย พ้นจากบ่วงของมารอย่างสิ้นเชิง

เพราะฉะนั้น หยุดกับนิ่งจึงเป็นสิ่งสำคัญ เป็นหลักใน

การดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์ของทุกๆ คน และเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะทำให้เราเอาชนะสงครามของชีวิตได้ ถ้าเราฝึกหยุดฝึกนิ่งทุกๆ วัน เท่ากับเราเตรียมหนทางไปสู่สุคติภูมิ ตั้งแต่ยังมีชีวิต ดังนั้น ในระหว่างที่เรายังมีชีวิต ร่างกายยังแข็งแรง เราจะต้องพยายามปฏิบัติธรรม เพื่อให้เข้าถึงธรรมกาย ถ้าเข้าถึงธรรมกายได้ ชีวิตก็จะปลอดภัย เพราะฉะนั้น ต้องหมั่นนั่งสมาธิกันทุกๆ วัน

๑๓

สัตว์ร้าย
รักษาอุโบสถ

ผู้มีปัญญาพึงรักษาจิตที่เห็นได้ยาก ละเอียดยิ่งนัก
มักตกไปในอารมณ์ที่น่าใคร่
เพราะว่าจิตที่คุ้มครองแล้วนำสุขมาให้

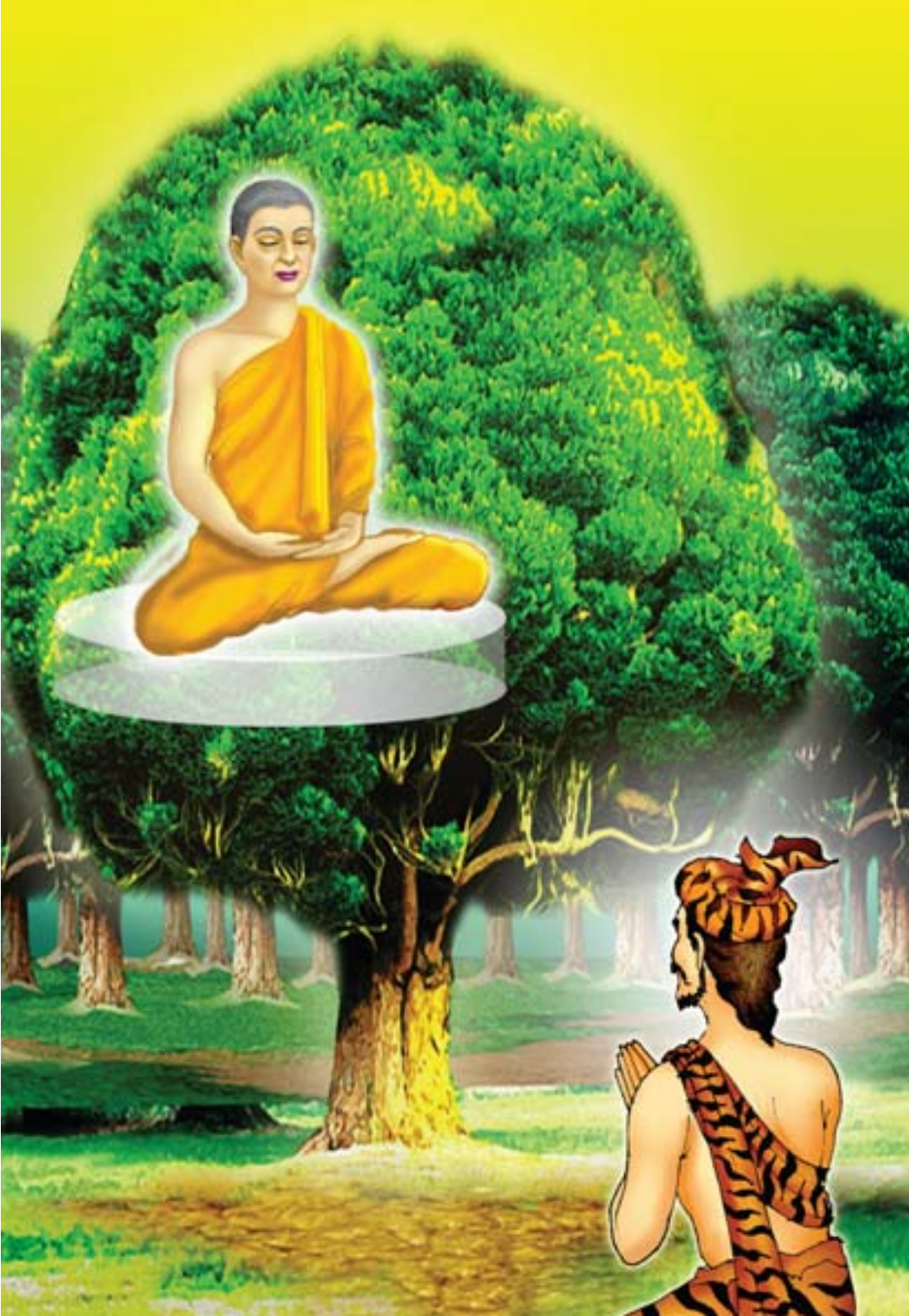

ต้นหญ้าเล็กๆ ที่อยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ เมื่อถูกใบไม้ร่วงหล่นทับถม หากขาดคนดูแลปัดกวาด ปล่อยให้ใบไม้ทับถมหญ้าทุกๆ วัน ทำให้หญ้าไม่มีโอกาสได้รับออกซิเจนหรือสังเคราะห์แสง จากหญ้าสีเขียวย่อมจะกลายเป็นสีเหลือง และเหี่ยวเฉาตายไป ในที่สุดฉันใด จิตใจที่ถูกอาสวกิเลส คือ ความโลภ โกรธ หลง ครอบงำทุกวันทุกเวลา โดยเจ้าตัวไม่หาโอกาสขจัดออกไป จิตนั้นย่อมมัวหมอง ระทมทุกข์และเสื่อมจากความดีได้ ฉันนั้น ดังนั้น การให้โอกาสกับตนเอง ด้วยการสละเวลามานั่งธรรมะ ฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง จึงเป็นวิธีการอันประเสริฐ ที่จะทำให้จิตดวงนี้เป็นจิตที่ประภัสสร สว่างไสวและใสบริสุทธิ์ เป็นใจที่เหมาะสมต่อการเข้าถึงที่พึ่งอันประเสริฐ คือ พระรัตนตรัยนั่นเอง

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

“สุทุทฺทสํ สุนิปุณํ ยตฺถ กามนิปาตินํ
จิตฺตํ รกฺเขถ เมธาวี จิตฺตํ คุตฺตํ สุขาวหํ

ผู้มีปัญญาพึงรักษาจิตที่เห็นได้ยาก ละเอียดยิ่งนัก มักตกไปในอารมณ์ที่น่าใคร่ เพราะว่าจิตที่คุ้มครองแล้วนำสุขมาให้”

ความสุขของมนุษย์เริ่มจากจิตใจที่ดีงามใสบริสุทธิ์ ถ้าจิตมีมลทินมีกิเลสอาสวะห่อหุ้มมาก ย่อมมีความสุขน้อย ถ้ามี

กิเลสเข้ามาปนน้อย ย่อมมีความสุขมาก นักปราชญ์บัณฑิตวัดความสุขกันที่ความบริสุทธิ์ของใจ เพราะเป็นนิรามิสสุข คือสุขที่ไม่ต้องเจือด้วยอามิสหรือวัตถุสิ่งของ แต่ถ้าเป็น สามิสสุข คือสุขที่ต้องอาศัยอามิสแล้ว ไม่ว่าจะเป็นรถราบ้านช่อง ทรัพย์สินเงินทองมากมายขนาดไหน หรือจะพรั่งพร้อมด้วยเครื่องอำนวยความสะดวกครบครัน แต่หากมีใจขุ่นมัว จิตยังคุกรุ่นด้วยไฟ คือราคะ โทสะ โมหะ ก็ไม่ชื่อว่าเป็นผู้มีความสุขอย่างแท้จริง

พระบรมศาสดาทรงสอนว่า ถ้าอยากพบกับความสุขเป็นอมตะ คือสุขล้วนๆ ที่ไม่มีทุกข์เจือปน ต้องตามรักษาจิตไว้ให้ตั้งมั่น หากไม่ฝึกฝนอบรมจิตให้ดีแล้ว จะส่งผลกระทบเสียหายไปถึงวาจาและการกระทำทางกาย เพราะธรรมชาติของจิตมีปกติดิ้นรนเหมือนลิง คือไม่ชอบอยู่นิ่ง ถ้าไม่ควบคุมให้ดี มักจะดิ้นรนซัดส่ายไปหากิเลส ซึ่งเป็นเหตุให้ต้องเดือดร้อนอยู่ร่ำไป

ผู้ปรารถนาความสุข จึงต้องเริ่มต้นที่การฝึกฝนจิต ถ้าหมั่นรักษาไว้ ให้คงความบริสุทธิ์ จนเห็นเป็นดวงใสสว่างอยู่กลางกายเสมอ ประคองให้หยุดนิ่งอยู่ตลอดเวลา เมื่อถึงคราวจะพูด หรือกระทำสิ่งใด ก็จะมีความพอเหมาะพอดี และจะนำแต่สิ่งที่ดีมีสิริมงคลเข้ามาสู่ตัวเรา ดังนั้น จิตที่ฝึกดีแล้ว จึงนำสุขมาให้

มีเรื่องเล่าว่า *มีงูพิษตัวหนึ่งเลื้อยออกจากป่าไปหาเหยื่อตามทุ่งนา ขณะเดียวกันนั้นเอง โคตัวหนึ่งกำลังขวิดจอมปลวกเล่นอยู่ งูกลัวจะถูกเหยียบ จึงรีบเลื้อยไปหลบอยู่ในจอมปลวก แต่เลื้อยหลบไม่พ้นจึงถูกโคเหยียบหาง มันโกรธจัดจึงฉกโคแล้วพ่นพิษใส่ ทำให้โคล้มตายในทันที เจ้าของเห็นโคของตนตายรู้สึกโศกเศร้าเสียใจมาก จึงขุดหลุมฝังมันด้วยความอาลัยอาวรณ์ยิ่งนัก

เมื่อเจ้าของโคกลับไปแล้ว งูได้สำนึกว่า “เพราะความโกรธของเราแท้ๆ ทำให้โคตัวนี้ต้องตาย ผู้คนต้องมาโศกเศร้าเสียใจไปด้วย หากเราข่มความโกรธไว้ไม่ได้ เราจะไม่ยอมออกหาอาหารอย่างเด็ดขาด” จากนั้นมันได้เลื้อยเข้าไปในอาศรมของฤาษี นอนสมาทานอุโบสถศีลเพื่อข่มความโกรธตามที่ตั้งใจไว้

สุนัขจิ้งจอกตัวหนึ่งเที่ยวหาอาหาร เห็นช้างตายอยู่ข้างทาง มันดีใจคิดว่า เป็นลาภลอยชิ้นใหญ่ของเราแล้ว จึงตรงเข้าไปกัดที่งวง แต่กัดไม่เข้า จึงเปลี่ยนไปแทะที่งา ก็รู้สึกเหมือนกับแทะแผ่นหิน กัดที่หาง ก็รู้สึกเหมือนกัดสากตำข้าว ครั้นกัดช่องทวารหนักก็รู้สึกว่า ได้กินเนื้อนุ่มๆ จึงเกิดติดใจมุดเข้าไปอยู่ข้างในท้องช้าง แล้วกัดกินเครื่องในอย่างเอร็ดอร่อย

---

*มก. ปัญจอุโบสถชาดก เล่ม ๖๐ หน้า ๔๔๐

เมื่ออิ่มแล้วมันจึงยึดท้องช้างนั้นเป็นที่พักผ่อนนอนหลับ ไม่ยอมออกไปไหนเลย

หลายวันผ่านไป ซากของช้างเริ่มแห้งลง ทำให้ช่องทวารหนักถูกปิด มันจึงติดอยู่ข้างในหาทางออกไม่ได้ วันหนึ่งฝนตกหนักทำให้ช่องทวารหนักของช้างอ่อนตัวลง สุนัขจิ้งจอกเห็นแสงสว่างลอดเข้ามา จึงรีบตะเกียกตะกายออกไปจนสุดกำลัง เมื่อรอดชีวิตมาได้ มันสอนตนเองว่า “เพราะความโลภแท้ๆ ทำให้เราแทบเอาชีวิตไม่รอด ถ้าเราข่มความโลภไม่ได้ เราจะไม่ยอมออกหากินเด็ดขาด” จากนั้น มันได้ไปนอนสมาทานอุโบสถเพื่อข่มความโลภที่อาศรมของฤาษี

หมีตัวหนึ่งไม่พอใจในถิ่นที่อยู่ของตน อยากทดลองไปเที่ยวในถิ่นของมนุษย์ จึงออกจากป่าไปหากินตามแถบชนบท พวกชาวบ้านเห็น จึงพากันเอาธนูยิงหมี เอาไม้พลองทุบตีจนเลือดไหลอาบทั้งตัว เมื่อหลบหนีเงื้อมมือมนุษย์มาได้ มันได้คิดว่า “เป็นเพราะเราไม่รู้จักประมาณตนแท้ๆ จึงต้องได้รับความเจ็บปวดถึงเพียงนี้” จากนั้น มันได้ไปสมาทานอุโบสถศีลที่อาศรมของฤาษี เพื่อข่มความทะยานอยากของตน

ฝ่ายฤาษีโพธิสัตว์กำลังมัวเมาอยู่ในอำนาจมานะ ถือตัวว่าตนเองมีชาติตระกูลสูง จึงไม่หมั่นเจริญสมาธิภาวนา แม้จะ

แสดงตนว่าเป็นนักบวชที่เคร่งครัด แต่มีจิตใจฟุ้งซ่าน ไม่สามารถทำฌานสมาบัติให้บังเกิดขึ้นได้ ขณะนั้น พระปัจเจกพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง หวังจะอนุเคราะห์ท่านฤาษี เพราะเห็นว่าบำเพ็ญบารมีมานาน จึงมาปรากฏกายให้เห็น พร้อมทั้งแนะนำให้รีบเร่งทำความเพียร หมั่นสำรวมระวังจิตให้ดี อย่าได้ประมาท แต่ท่านกลับไม่เชื่อ เพราะถือตัวว่า เป็นนักบวชเหมือนกัน พระ-ปัจเจกพุทธเจ้าจึงได้เหาะขึ้นไปในอากาศให้เห็นในขณะนั้นเอง

ท่านฤาษีเห็นความอัศจรรย์เช่นนั้นก็ได้สติและเกิดความสลดใจว่า “ท่านผู้นี้เป็นสมณะ มีสรีระหนักแต่สามารถเหาะไปในอากาศได้เหมือนปุยนุ่น ส่วนเรามัวแต่ถือตัว จึงไม่มีคุณวิเศษอะไร ชาติตระกูลจะช่วยอะไรได้ ศีลและจรณะเท่านั้นเป็นใหญ่ เมื่อทิฏฐิมานะของเรายังพอกพูนอยู่เช่นนี้ก็มีแต่จะพาเราไปสู่นรก ฉะนั้น หากเรายังข่มมานะไม่ได้ เราจะไม่ไปหาผลไม้มาขบฉันอย่างเด็ดขาด”

ท่านรีบเข้าสู่บรรณศาลาสมาทานอุโบสถศีลเพื่อข่มมานะ นั่งขัดสมาธิคู้บัลลังก์ เพียงไม่กี่วันก็สามารถละมานะความถือตัวลงได้ ทำใจให้หยุดนิ่งจนได้อภิญญาสมาบัติ แล้วจึงเหาะไปหาผลไม้มาฉันตามปกติ เมื่อท่านเห็นสัตว์ทั้งสามที่มาสมาทานอุโบสถศีลเพื่อข่มจิต ท่านเมตตาสั่งสอนให้ตั้งใจรักษา

อุโบสถศีลไว้ให้มั่น ภพชาติต่อไปจะได้ไม่ต้องเกิดเป็นสัตว์เดียรัจฉานอีก

เราจะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นคนหรือสัตว์ หากรู้จักการสำรวมระวังจิตแล้ว ย่อมก่อให้เกิดผลดีทั้งต่อตนเองและเพื่อนร่วมโลก เหตุที่มนุษย์เกิดมามีความแตกต่างกัน เพราะได้ทำกรรมที่แตกต่างกัน การกระทำที่แตกต่างกันนั้น ล้วนมาจากจิตใจที่ต่างกัน เพราะใจเป็นบ่อเกิดของคำพูดและการกระทำ พระพุทธองค์จึงตรัสว่า กมฺมํ สตฺเต วิภชติ กรรมเป็นเครื่องจำแนกสัตว์ให้แตกต่างกัน กรรมที่แตกต่างกัน เพราะกิเลสตัณหาทำให้จิตไม่บริสุทธิ์ เมื่อจิตไม่บริสุทธิ์ผ่องใสแล้ว คำพูดหรือการกระทำก็ไม่บริสุทธิ์ไปด้วย

การตามรักษาจิตให้หยุดนิ่ง เป็นภารกิจหลักของพวกเราทุกคน ที่จะต้องช่วยเหลือตนเองก่อนสิ่งอื่นใด เพื่อให้เข้าถึงความบริสุทธิ์ภายใน เข้าถึงดวงธรรม ถึงพระรัตนตรัยภายใน เพราะฉะนั้น ให้ช่วยกันชักชวนสร้างความดีต่อไป เพื่อนร่วมโลกของเราจะได้มีที่พึ่งที่ระลึกที่แท้จริงในชีวิตกันทุกคน

๑๔

กลิ่นแห่งความหลุดพ้น

การไม่กินปลา และเนื้อ ความประพฤติเป็นคนเปลือย ความเป็นคนโล้น การเกล้าชฎา ความเป็นผู้หมักหมมด้วยธุลี การครองหนังเสือพร้อมเล็บ การบำเรอไฟ หรือแม้ว่าความเศร้าหมองในกายที่เป็นไปด้วยความปรารถนา การย่างกิเลสเป็นอันมากในโลก มนต์และการเซ่นสรวง การบูชายัญและการซ่องเสพฤดู ย่อมไม่ยังสัตว์ ผู้ไม่ข้ามพ้นความสงสัยให้หมดจดได้ ผู้ใดคุ้มครองดีแล้วในอินทรีย์ทั้งหลาย รู้แจ้งอินทรีย์แล้ว ตั้งอยู่ในธรรม ยินดีในความเป็นคนตรง และอ่อนโยน ย่อมล่วงธรรมเป็นเครื่องข้อง ละทุกข์ได้ทั้งหมด ผู้นั้นเป็นนักปราชญ์ที่แท้จริง

การเดินทางไกลสู่อายตนนิพพาน เป็นเป้าหมายอันสูงสุดของสรรพสัตว์ทั้งหลาย ทุกชีวิตที่เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏนี้ ความตั้งใจดั้งเดิมจริงๆ คือ มุ่งกำจัดอาสวกิเลสให้หมดสิ้นไป จะได้ไม่ต้องกลับมาเกิดอีก นั่นคือวัตถุประสงค์ดั้งเดิมของทุกๆ ชีวิต การที่จะดำเนินจิตของเราให้หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะนั้น ต้องดำเนินไปตามเส้นทางสายกลาง ที่เรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทา หนทางแห่งความบริสุทธิ์ในกลางกาย ทำใจหยุดในหยุดลงไป ไม่ถอนถอย ตรงศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทั้งหลาย ต่างดำเนินจิตไปสู่อายตนนิพพาน ดังนั้น ตรงศูนย์กลางกายนี้จึงสำคัญมาก เพราะเป็นต้นทางที่จะบรรลุมรรคผลนิพพาน ถ้าเราอยากสมปรารถนามีความสุขที่แท้จริงก็ให้ทำใจให้หยุดนิ่งที่ตรงนี้

พระผู้มีพระภาคเจ้าพระนามว่ากัสสปะ ได้ตรัสพระ-คาถาไว้ใน อามคันธสูตรว่า

“การไม่กินปลา และเนื้อ ความประพฤติเป็นคนเปลือย ความเป็นคนโล้น การเกล้าชฎา ความเป็นผู้หมักหมมด้วยธุลี การครองหนังเสือพร้อมเล็บ การบำเรอไฟ หรือแม้ว่าความเศร้าหมองในกายที่เป็นไปด้วยความปรารถนา การย่างกิเลสเป็นอันมากในโลก มนต์และการเซ่นสรวง การบูชายัญและการซ่องเสพฤดู ย่อมไม่ยังสัตว์ ผู้ไม่ข้ามพ้นความสงสัยให้

หมดจดได้ ผู้ใดคุ้มครองดีแล้วในอินทรีย์ทั้งหลาย รู้แจ้งอินทรีย์แล้ว ตั้งอยู่ในธรรม ยินดีในความเป็นคนตรง และอ่อนโยน ย่อมล่วงธรรมเป็นเครื่องข้อง ละทุกข์ได้ทั้งหมด ผู้นั้นเป็นนักปราชญ์ที่แท้จริง”

คำว่านักปราชญ์ในทางพระพุทธศาสนานั้น หมายเอาผู้รู้แจ้งในธรรมทั้งหลายทั้งปวง เป็นผู้มีความบริสุทธิ์สำรวมอินทรีย์ทั้งหก คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้บาปอกุศลธรรมอันใดเข้ามาในจิตใจ อันจะทำให้จิตใจเหินห่างจากกุศลธรรม ดังนั้น ผู้ที่จะเป็นนักปราชญ์ จะต้องมีทั้งความรู้ และความประพฤติที่สมบูรณ์ พูดง่ายๆ คือ ต้องถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ ส่วนคำว่าตั้งอยู่ในธรรมนี้เป็นคำลึกซึ้ง ไม่ใช่ของที่จะเข้าใจกันได้ง่ายๆ แบบผิวเผิน ถ้าเข้าถึงธรรมกายแล้ว จึงจะเข้าใจความหมายที่แท้จริง เพราะการตั้งอยู่ในธรรมนี้ คือ ใจต้องหยุดนิ่งแช่อิ่มอยู่ในกลางธรรมกาย จนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมกาย นิ่งสนิทอยู่ในแกนกลางกายธรรม ในกลางพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างนี้

ใจที่ตั้งมั่นอยู่ในกลางพระรัตนตรัยนี้ จึงจะเป็นการตั้งอยู่ในธรรมที่แท้จริง ถ้าตั้งอยู่ในธรรมอย่างนี้ จึงจะล่วงพ้นจากทุกข์ได้ ละทุกข์ได้ทั้งหมด ฉะนั้น ผู้ที่จะได้ชื่อว่าเป็นผู้ตั้งอยู่ในธรรมก็ดี หรือเป็นนักปราชญ์บัณฑิตก็ดี ผู้รู้ทั้งหลายท่านหมาย

เอาผู้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ของชีวิต ได้เข้าถึงธรรมกายแล้ว เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระธรรมกายตลอดเวลา ในใจท่านมีเพียงพระนิพพานเป็นอารมณ์

เพราะฉะนั้น เราต้องทำความเข้าใจตรงนี้ให้ลุ่มลึกไปตามลำดับ เพราะการเป็นผู้ที่ตั้งอยู่ในธรรมนี้ ไม่ใช่ดูกันที่การไม่กินปลาไม่กินเนื้อ ดูความเคร่งครัดอะไรต่างๆ เหล่านั้น แต่ดูที่ความบริสุทธิ์กาย วาจา ใจ ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ยากเกินกว่าที่ปุถุชนคนธรรมดาจะเข้าใจได้ เพราะเป็นเรื่องคุณธรรมภายใน แต่ก็ไม่ยากจนเกินไปสำหรับผู้ที่ตั้งใจฝึกฝนอบรมตน เพื่อให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์พร้อมทั้งคุณธรรมภายนอกและภายใน

ถ้าเราตั้งใจกันอย่างจริงๆ จังๆ ปฏิบัติธรรมให้ถูกส่วนให้สมควรแก่ธรรม สักวันหนึ่งเราก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้ทรงธรรม เราจะได้รับรสแห่งธรรม รู้รสแห่งพระนิพพาน ที่ว่าเป็นเอกันต-บรมสุขนั้นเป็นอย่างไร ถ้าเรารับรู้ และกระจ่างแจ้งในสิ่งเหล่านี้ เราก็จะหายสงสัยในธรรมของพระอริยเจ้า หากเราไม่รู้แจ้งเห็นจริงสิ่งเหล่านี้ด้วยตัวของเราเอง เราก็จะไม่ซาบซึ้ง ที่ไม่ซาบซึ้งเพราะไม่ได้ลงมือปฏิบัติ หรืออาจจะลงมือปฏิบัติแล้ว แต่ทำไม่ได้ เพราะทำไม่ถูกวิธี หรืออะไรก็แล้วแต่ เมื่อไม่รู้แจ้งก็จะมีความสงสัยอยู่ร่ำไป ฉะนั้น สิ่งที่ดีที่สุด คือ ลงมือพิสูจน์ให้รู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเอง

*เหมือนดังเรื่องที่เกิดขึ้นในอดีต ในยุคของพระกัสสป-ทศพล ช่วงพุทธันดรที่ผ่านมา ในสมัยนั้น พระโพธิสัตว์ซึ่งหมายถึงพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านบังเกิดในตระกูลพราหมณ์ในเมืองพาราณสี เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยลักษณะมหาบุรุษทุกประการ แตกฉานในไตรเพท และศิลปศาสตร์ทุกชนิด ต่อมาเมื่อพระบรมโพธิสัตว์บารมีเต็มเปี่ยมมีอินทรีย์แก่กล้า ก็รู้ตนเองว่าจะได้ตรัสรู้สัพพัญญุตญาณ ทั้งๆ ที่ยังอยู่ในปราสาทนั้นเอง ท่านได้กำหนดใจเข้าสู่ภายใน ทำฌานและอภิญญาให้บังเกิดขึ้น และเสด็จออกบวชพร้อมปราสาททั้งหลัง ทั้งตัวท่านและปราสาทได้เลื่อนลอยไปถึงควงไม้ศรีมหาโพธิ์ แล้วท่านก็อธิษฐานให้ปราสาทกลับไปอยู่ที่เดิม ท่านนั่งบำเพ็ญเพียรอยู่บนรัตนบัลลังก์ใต้ต้นโพธิ์เพียง ๗ วัน ก็ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ในคราวนั้น ที่ป่าอิสิปตนะมีนักบวช ๒๐,๐๐๐ รูป พระผู้-มีพระภาคเจ้าตรัสเรียกบรรพชิตเหล่านั้นมา เพื่อทรงแสดงธรรมจักรให้ฟัง เมื่อจบพระธรรมเทศนา นักบวชทั้ง ๒๐,๐๐๐ รูป ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ทันที พระพุทธองค์จึงมีภิกษุสงฆ์ ๒๐,๐๐๐ รูปเป็นบริวารในขณะนั้น

วันหนึ่ง พรานชาวเมืองพาราณสีเข้าไปหาของป่าในป่าลึก

---

*มก. อามคันธสูตร เล่ม ๔๗ หน้า ๘๐

เดินเข้าไปถึงอาศรมของติสสฤาษี ผู้เคยเป็นเพื่อนสนิทกับพระ-สัมมาสัมพุทธเจ้า ในสมัยที่ยังไม่ได้บวช พรานป่าเห็นเข้าจึงยกมือไหว้ ฤาษีถามถึงเรื่องราวความเป็นไปในเมือง พรานเล่าให้ฟังว่า ขณะนี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าบังเกิดขึ้นแล้วในเมืองพาราณสี ท่านรู้ทันทีว่า ต้องเป็นกัสสปะผู้เป็นสหายแน่นอน และถามต่อไปว่า "พระองค์เสวยกลิ่นดิบหรือไม่" พรานไม่เข้าใจในความหมายของกลิ่นดิบว่าคืออะไร ท่านจึงบอกว่ากลิ่นดิบก็คือปลาและเนื้อ พรานจึงตอบว่า "พระองค์เสวยอยู่" ฤาษีคิดอยู่ในใจว่า "ทำอย่างนี้ไม่สมควร เราควรจะห้ามพระองค์" ติสสฤาษีจึงเดินทางไปเข้าเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ป่าอิสิปตนะ พลางทูลถามพระพุทธองค์ว่า "พระองค์ยังเสวยกลิ่นดิบอยู่หรือเปล่าพระเจ้าข้า" พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า "ท่านฤาษี เราหาเสวยกลิ่นดิบไม่" ฤาษีจึงกล่าวชื่นชมอนุโมทนาพระ-สัมมาสัมพุทธเจ้า

วันต่อมา พระพุทธองค์ไม่เสด็จออกบิณฑบาต ด้วยหวังจะโปรดติสสฤาษี เรื่องการปรารภเหตุกลิ่นดิบ พระราชาพระนามว่ากิกี ผู้เป็นโยมอุปัฏฐากของพระพุทธองค์ ได้รับสั่งให้อำมาตย์นำพระกระยาหาร มีข้าวยาคู และเนื้อนานาชนิดอันประณีตมาถวาย ดาบสเห็นดังนั้นก็คิดว่า "พระพุทธองค์คงไม่เสวยเนื้อ" แต่พระพุทธองค์ทรงเสวยข้าวยาคู และเนื้อที่เขา

ถวายมาตามปกติ ติสสฤาษีเห็นดังนั้น เกิดความไม่พอใจว่า "ทำไมพระองค์ตรัสอย่างหนึ่งแล้วทำอีกอย่างหนึ่ง" จึงกล่าวตัดพ้อพระพุทธองค์ว่า "สัตบุรุษทั้งหลายบริโภคข้าวฟ่าง ลูกเดือย ถั่วเขียว ใบไม้ เหง้ามัน และผลไม้ที่ได้แล้วโดยธรรม หาปรารถนาบริโภคกาม หรือกล่าวคำเหลาะแหละ แต่พระองค์เสวยเนื้อที่คนอื่นนำมาถวาย เสวยข้าวสุกแห่งข้าวสาลี ชื่อว่าเสวยกลิ่นดิบ ไฉนเลยพระองค์ถึงบอกว่า ไม่เสวยกลิ่นดิบ แต่ยังเสวยเนื้อที่ปรุงแล้ว พระองค์จะแก้ความข้อนี้ว่าอย่างไร"

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงตรัสตอบติสสฤาษีว่า "ชนเหล่าใดฆ่าสัตว์ ไม่สำรวมในกามทั้งหลาย มีความเห็นว่า ทานที่บุคคลให้แล้วไม่มีผล เป็นผู้ประทุษร้ายมิตร มีปกติไม่ให้ นี้ชื่อว่ากลิ่นดิบของชนเหล่านั้น เนื้อ และโภชนะไม่ชื่อว่าเป็นกลิ่นดิบ และสัตว์เหล่าใดขวนขวายในอกุศลกรรม ตายแล้วย่อมเข้าถึงที่มืด มีศีรษะลงตกไปสู่นรก นี้ชื่อว่ากลิ่นดิบของชนเหล่านั้น เนื้อและโภชนะหาชื่อว่ากลิ่นดิบไม่ บุคคลผู้ไม่เสวยกลิ่นดิบ คือ ผู้ไม่ทำบาปอกุศลด้วยกาย วาจา ใจ เป็นผู้ไม่มีตัณหา และทิฏฐิ เป็นผู้ที่มารไม่อาจครอบงำได้ เพราะหลุดพ้นแล้วจากบ่วงแห่งมาร"

เมื่อติสสฤาษีฟังถ้อยคำสุภาษิตของพระพุทธองค์แล้ว ก็

เข้าใจได้แจ่มแจ้ง หายสงสัย เกิดดวงปัญญา และความศรัทธาที่จะประพฤติธรรมตามพระพุทธองค์ จึงถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้าเพื่อขอบรรพชา ณ ที่ตรงนั้น ท่านทำความเพียรได้ ๒-๓ วัน ก็บรรลุเป็นพระอรหันต์

เราจะเห็นได้ว่า ความหมายแห่งธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีความละเอียดลึกซึ้งไปตามลำดับ กลิ่นดิบที่แท้จริง คือ บาปอกุศลธรรมทั้งปวง เป็นสิ่งที่ใครๆ ไม่ควรบริโภคเป็นอย่างยิ่ง แต่ควรทำใจให้หยุดให้นิ่ง ให้ใจใสสว่าง ตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงธรรมกายในตัวให้ได้ ทำทั้งวันทั้งคืน ให้ใจแช่อิ่มอยู่ในกลางพระธรรมกายตลอดเวลา ถ้าทำได้อย่างนี้ อย่างที่พระอริยเจ้าทั้งหลายท่านทำ จะได้ชื่อว่า เป็นผู้บริโภคกลิ่นศีล กลิ่นธรรม กลิ่นแห่งความหลุดพ้น ไม่ใช่กลิ่นดิบ ถ้าใจเราหยุดได้ เราจะมีความสุขอยู่ในกลางองค์พระธรรมกาย ชีวิตเราเกิดมาจะมีคุณค่า ได้บรรลุเป้าหมายของการเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาไม่เสียชาติเกิด เพราะได้ทำประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ดังนั้นให้หมั่นหยุดใจกันทุกๆ วัน

๑๕

งดเว้นจากอกุศลกรรม

ใครทำบาป คนนั้นก็เศร้าหมองเอง
ใครไม่ทำบาป คนนั้นก็บริสุทธิ์
ความบริสุทธิ์ และไม่บริสุทธิ์เป็นเรื่องเฉพาะตน
คนอื่นไม่สามารถไถ่บาป ชำระให้ผู้อื่นบริสุทธิ์ได้

ในสังสารวัฏอันหาเบื้องต้น ท่ามกลาง และเบื้องปลายไม่ได้นี้ ยังมีเรื่องราวมากมายที่ลึกลับซับซ้อน มีฉากหลังที่คอยบังคับบัญชาให้มวลมนุษยชาติทั้งหลายตกอยู่ในความประมาท ให้มัวเมาในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสอันเป็นเหยื่อล่อของพญามาร ที่ร้อยรัดสรรพสัตว์ทั้งหลายไว้ ทำให้เขาเหล่านั้นต่างลืมเลือนเป้าหมายดั้งเดิม ที่เกิดมาเพื่อแสวงหาหนทางของพระนิพพาน เมื่อถูกความไม่รู้คืออวิชชาเข้าครอบงำ จึงไม่ได้คิดถึงความเป็นจริงของชีวิตที่ว่า เราทุกๆ คนเกิดมาแล้วต้องตาย สังขารร่างกายนี้ มีไว้เพื่อใช้สร้างบารมี เมื่อเวลาในโลกมนุษย์หมดลง ต้องเคลื่อนย้ายไปสู่ภพใหม่ ยิ่งหากใครได้ตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรม กลั่นกาย วาจา ใจของตนให้สะอาดบริสุทธิ์ผ่องใสอยู่ตลอดเวลา ชีวิตของผู้นั้นจะปลอดภัย เพราะดำเนินอยู่บนเส้นทางของผู้มีชีวิตอันประเสริฐ เป็นชีวิตที่มีคุณค่า และน่ายกย่องสรรเสริญอย่างยิ่ง

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ธรรมบทว่า

“อตฺตนาว กตํ ปาปํ อตฺตนา สงฺกิลิสฺสติ
อตฺตนา อกตํ ปาปํ อตฺตนาว วิสุชฺฌติ
สุทฺธิ อสุทฺธิ ปจฺจตฺตํ นาญฺโญ อญฺญํ วิโสธเย

ใครทำบาป คนนั้นก็เศร้าหมองเอง ใครไม่ทำบาป

คนนั้นก็บริสุทธิ์ ความบริสุทธิ์ และไม่บริสุทธิ์เป็นเรื่องเฉพาะตน คนอื่นไม่สามารถไถ่บาป ชำระให้ผู้อื่นบริสุทธิ์ได้”

บาปอกุศล คือ สิ่งที่ทำให้จิตเศร้าหมอง ขุ่นมัว ทำให้ใจเสื่อมคุณภาพลง เป็นสิ่งที่ไม่ดี เมื่อทำลงไปแล้วก็มีทุกข์เป็นวิบาก ใครไปทำชั่ว บาปก็กัดกร่อนใจของคนนั้นให้เสียคุณภาพ เศร้าหมองขุ่นมัวเป็นปกติ ถ้าทำบาปมากก็ประสบความทุกข์มาก ทำบาปน้อยความทุกข์ก็ลดน้อยลงตามลำดับ ในภพชาติอดีตที่ผ่านมานั้น เราไม่อาจรู้ว่าได้สั่งสมบาปอกุศลอะไรไว้บ้าง หรือภพชาตินี้เราอาจเคยประมาทพลาดพลั้งไปทำบาปอกุศล เกรงว่าผลของบาปนั้นจะติดตามมาทัน มาเป็นอุปสรรคขัดขวางความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตของเรา ท่านผู้รู้จึงสอนให้หมั่นสั่งสมบุญกุศลให้มากเข้าไว้ ให้บุญกุศลมาเจือจางบาปลงไป และก็ตั้งใจมั่นว่า จะงดเว้นจากบาปอกุศลทุกอย่าง

งดเว้นจากบาป หมายความว่า การกระทำใดก็ตาม ทั้งกาย วาจา ใจ ที่เป็นความชั่ว ทำให้ใจเศร้าหมอง ถ้าเราเคยทำอยู่ก็งดเสีย ที่ไม่เคยทำก็เว้นไม่ยอมทำโดยเด็ดขาด สิ่งที่ทำไปแล้วมีทุกข์เป็นวิบากมีอยู่ด้วยกันมากมาย หลวงพ่อขอสรุปลงเหลือเพียง ๑๐ อย่าง ที่ท่านเรียกว่า อกุศลกรรมบถ ๑๐ ได้แก่ ปาณาติบาต การฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ฆ่าคน ยิงนกตกปลา รวมถึง

การทรมานเบียดเบียนสัตว์ อทินนาทาน การลักทรัพย์ ฉ้อโกง จี้ ปล้น หรือฉ้อราษฎร์บังหลวง กาเมสุมิจฉาจาร การประพฤติผิดในกาม มุสาวาท พูดเท็จ หรือ พูดโกหก ทำหลักฐานเท็จให้คนอื่นหลงเชื่อ ปิสุณวาจา พูดส่อเสียด คือยุยงให้เขาแตกสามัคคีกัน ใส่ร้ายป้ายสีคนอื่นทั้งๆ ที่เขาไม่ได้มีความผิดอะไร

ผรุสวาจา พูดคำหยาบคาย สัมผัปปลาปะ พูดเพ้อเจ้อเหลวไหล พูดโอ้อวด พูดเกินความเป็นจริง อภิชฌา คิดโลภมากอยากได้ของคนอื่นในทางทุจริต เพ่งเล็งทรัพย์คนอื่นหวังเอามาเป็นของตัว พยาบาท คิดแก้แค้น คิดปองร้ายผู้อื่น และประการสุดท้ายคือ มิจฉาทิฏฐิ คิดเห็นผิด เช่น เห็นว่าบุญบาปไม่มี เห็นว่าพ่อแม่ไม่มีพระคุณ ตายแล้วสูญ ไม่เชื่อกฎแห่งกรรม เป็นต้น

บาปอกุศลทั้ง ๑๐ อย่างนี้ เป็นสิ่งที่เราต้องงดเว้น อย่าได้หลงไปทำกัน พระบรมศาสดาได้สอนไว้ว่า บุคคลไม่ควรดูหมิ่นบาปว่ามีประมาณเล็กน้อย จักไม่มาถึง หม้อน้ำยังเต็มด้วยหยาดน้ำที่ตกลงทีละหยาดได้ ฉันใด คนพาลเมื่อสั่งสมบาปแม้ทีละน้อย ย่อมเต็มด้วยบาปได้ ฉันนั้น หรือแม้เมื่อเคยทำบาปอกุศลใดไว้ พระพุทธองค์ทรงสอนว่า อย่าไปยินดีหรือทำความพอใจในบาปนั้น เพราะการสั่งสมบาปนำทุกข์มาให้อย่างเดียว

นักปราชญ์บัณฑิตในกาลก่อน นอกจากจะไม่ทำบาปแล้ว ท่านยังรังเกียจบาปอกุศลอีกด้วย พยายามที่จะทำตนเองให้เป็นผู้มีความบริสุทธิ์กาย วาจา ใจอยู่เสมอ มีเรื่องเล่าว่า *มีนายพรานนกคนหนึ่ง จับนกกระทามาเป็นนกต่อ โดยนำมาเลี้ยงไว้ที่บ้าน เมื่อถึงเวลา นายพรานนกจะนำนกกระทาตัวนี้ไปปล่อยไว้ในป่า ให้ส่งเสียงร้องเรียกหาเพื่อนนกด้วยกัน นกกระทาตัวอื่นได้ยินเสียงร้องของเพื่อน ก็พากันมาติดกับดักที่นายพรานดักไว้

นกกระทาคิดว่า "หมู่ญาติของเรามากมายพากันฉิบหายเพราะอาศัยเราผู้เดียว บาปคงจะติดตามเราไปข้ามภพข้ามชาติเป็นแน่" วันต่อมา เมื่อนายพรานนำนกไปปล่อยไว้ในป่าเพื่อเป็นนกต่อตามปกติ นกกระทาก็ไม่ยอมร้อง แต่ถ้าไม่ร้องนายพรานก็จะเอาแขนงไม้ไผ่ตีศีรษะ นกกระทาได้รับความเจ็บปวด จึงจำเป็นต้องส่งเสียงร้อง ทำให้มีนกกระทาอีกมากมายต้องมาตายด้วยน้ำมือของนายพราน เพราะอาศัยเสียงของนกกระทาตัวนั้น

นกกระทาคิดว่า "แม้เราไม่มีเจตนาให้นกเหล่านี้ตาย แต่กรรมนี้อาจจะตกถึงตัวเราสักวันหนึ่ง เพราะถ้าเราไม่ร้องนกเหล่านี้ก็ไม่มา ต่อเมื่อเราร้องจึงมา บาปจะมีแก่เราหรือไม่หนอ"

---

*มก. ติตติรชาดก เล่ม ๕๘ หน้า ๕๐๖

ตั้งแต่นั้นมา นกกระทาคิดหาวิธีเพื่อถามนักปราชญ์ผู้จะมาแก้ข้อข้องใจของตัว

มีอยู่วันหนึ่ง พรานนกถือกรงนกกระทาไปวางไว้ใกล้อาศรมของท่านฤาษี นกกระทาเห็นเป็นโอกาสดี จึงเปล่งเสียงเป็นภาษามนุษย์ เล่าเรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้นให้พระฤาษีฟัง และถามถึงผลแห่งบาปที่จะบังเกิดขึ้นกับตนว่า จะเป็นเช่นไร พระฤาษีผู้มีตบะกล้าได้ตอบนกกระทาว่า "ดูก่อนปักษี ถ้าใจของท่านไม่น้อมไปเพื่อกรรมอันเป็นบาป บาปย่อมไม่แปดเปื้อนท่านผู้บริสุทธิ์ ผู้ไม่ขวนขวายกระทำบาปกรรม"

นกกระทาได้ฟังดังนั้น ก็ยังไม่มั่นใจ ได้กล่าวต่อไปว่า "นกกระทาหลายตัวพากันมาด้วยคิดว่าญาติของเขาถูกจับ นายพรานนกกระทำกรรม คือ ปาณาติบาต เพราะอาศัยข้าพเจ้า ใจของข้าพเจ้ารังเกียจในบาปกรรม ไม่เคยยินดีในบาปนั้นเลย" พระฤาษีให้กำลังใจว่า "ถ้าใจของท่านไม่ได้คิดประทุษร้าย ไม่น้อมไปในบาป กรรมที่นายพรานอาศัยท่านกระทำแล้ว ย่อมไม่สามารถมาถูกต้องท่านได้ บาปกรรมย่อมไม่แปดเปื้อนท่านผู้บริสุทธิ์อย่างแน่นอน ขอให้ท่านสบายใจเถิด" นกกระทาฟังคำตอบเป็นที่น่าพอใจเช่นนั้น ก็หมดความสงสัย แต่เพราะไม่อยากให้สัตว์อื่นต้องมาตายเพราะตน จึงไม่ยอมร้องอีกต่อไป ทำให้

นายพรานฆ่าเป็นอาหาร เมื่อนกนั้นตายไปแล้ว ได้ไปบังเกิดในสวรรค์

เราจะเห็นว่า นักปราชญ์บัณฑิตในสมัยก่อน รังเกียจบาปกรรมแม้เพียงเล็กน้อย ท่านไม่ดูเบา เพราะไม่ปรารถนาให้เกิดเป็นวิบากกรรมติดตามตัวไปข้ามภพข้ามชาติ พวกเราทุกคนอย่าได้ดูเบากัน ต้องงดเว้นจากบาปทุกอย่างให้ได้ งด คือ บาปอกุศลใดที่เคยทำก็หยุดเสีย เว้น คือ บาปอกุศลอันใดที่ยังไม่เคยทำเราก็อย่าไปทำมัน

การทำชั่วเหมือนการเดินตามกระแสน้ำพัดไป เดินไปได้ง่าย ทุกคนพร้อมที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ไปตามกระแสกิเลสอยู่แล้ว ถ้าไม่ควบคุมให้ดี ยอมตกเป็นทาสของกิเลส กระทำสิ่งต่างๆ ตามอำนาจของตัณหา คือ ความทะยานอยาก เช่นนั้นแล้วย่อมจะประสบทุกข์ในบั้นปลายอย่างแน่นอน

ส่วนการทำดีเหมือนการเดินทวนกระแสน้ำ เดินลำบาก ต้องใช้ความอดทน ใช้ความมุมานะพยายาม ต้องระมัดระวังไม่ให้ลื่นล้ม การทำความดีเปรียบเหมือนการทวนกระแสน้ำ ทวนกระแสกิเลสในตัว ไม่ไปทำสิ่งต่างๆ ตามอำเภอใจ คำนึงถึงความถูกต้องดีงามเป็นที่ตั้ง ไม่ยอมเป็นทาสของกิเลส ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ต้องใช้ความสุขุมรอบคอบ ใช้ความอดทนความ

พยายามสูง แต่เราจะประสบสุขในบั้นปลาย มีสุขเป็นกำไร ดังนั้นพวกเราทุกคนนอกจากจะต้องพยายามงดเว้นบาป เพื่อป้องกันใจของเราไม่ให้ไหลเลื่อนไปในทางต่ำแล้ว จะต้องหมั่นยกใจของเราให้สูงขึ้น ด้วยการขวนขวายสร้างบุญกุศลอยู่เป็นประจำอย่าได้ขาด และหมั่นนั่งธรรมะ เพื่อเพิ่มเติมความบริสุทธิ์ให้กับใจทุกวัน เราจะได้เข้าถึงพระธรรมกายในตัวกันทุกๆ คน

๑๖

บาปแม้น้อยนิด อย่าคิดทำ

หงส์ก็ดี นกกระเรียนก็ดี นกยูงก็ดี ช้างก็ดี เก้งก็ดี ย่อมกลัวราชสีห์ทั้งนั้น ดังนั้น จะถือเอาร่างกาย เป็นประมาณไม่ได้ ฉันใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉันนั้น แม้เด็กมีปัญญา ก็เป็นผู้ใหญ่ได้ คนโง่ถึงร่างกายจะใหญ่โต ก็เป็นผู้ใหญ่ไม่ได้

ผู้ฝึกตนดีแล้ว ย่อมได้ในสิ่งที่บุคคลอื่นได้โดยยาก เกิดเป็นคนต้องฝึกฝนตนเอง จึงจะสามารถประสบความสำเร็จได้ ช้างเผือก ได้ชื่อว่าเป็นช้างประเสริฐกว่าช้างทั้งปวง ย่อมเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และเป็นสิ่งที่หาได้ยาก แต่บุคคลผู้ประเสริฐในหมู่มนุษย์นั้น ต้องอาศัยการฝึกฝน แก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ดียิ่งขึ้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและเหล่าพระอรหันต์ทั้งหลาย ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในสังสารวัฏ ท่านเหล่านั้นล้วนผ่านการฝึกฝนตน มานับภพนับชาติไม่ถ้วน เราก็เช่นเดียวกัน จะประสบความสำเร็จของชีวิตในสังสารวัฏได้ ต้องหมั่นฝึกฝนใจให้สะอาดบริสุทธิ์ยิ่งๆ ขึ้นไป ดังนั้น การฝึกฝนใจจึงเป็นสิ่งที่เราต้องทำเป็นประจำ เพราะใจที่ฝึกดีแล้ว สามารถกำจัดกิเลสอาสวะให้หมดสิ้นได้ และจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ประเสริฐอย่างแท้จริง

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน เกฬิสีลชาดก ว่า

“หงส์ก็ดี นกกระเรียนก็ดี นกยูงก็ดี ช้างก็ดี เก้งก็ดี ย่อมกลัวราชสีห์ทั้งนั้น ดังนั้น จะถือเอาร่างกาย เป็นประมาณไม่ได้ ฉันใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉันนั้น แม้เด็กมีปัญญาก็เป็นผู้ใหญ่ได้ คนโง่ถึงร่างกายจะใหญ่โต ก็เป็นผู้ใหญ่ไม่ได้”

แม้พญาราชสีห์จะไม่ใช่สัตว์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุด แต่ได้ชื่อ

ว่าเป็นเจ้าแห่งป่า เป็นที่ครั่นคร้ามของเหล่าสัตว์ทั้งหลาย เพราะมีกำลังเรี่ยวแรงและสติปัญญามากกว่าสัตว์ทั้งปวง คนเราก็เช่นกัน จะเป็นคนดีหรือเป็นคนเลว ไม่ได้ขึ้นอยู่กับชาติตระกูล ทรัพย์สมบัติ รูปร่างหน้าตา ความรู้ความสามารถ ยศถาบรรดาศักดิ์ พวกพ้องบริวาร หรือมีอายุยืนอายุสั้น แต่ขึ้นอยู่กับการใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตต่างหากว่าใครจะใช้ชีวิตให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าได้มากกว่ากัน

*ดังเรื่องของพระอรหันต์รูปหนึ่งผู้มีรูปร่างเตี้ย เพราะกรรมที่ทำไว้ในอดีต แต่ท่านก็ได้รับการยกย่องจากพระบรมศาสดาว่า เป็นผู้แสดงธรรมได้ไพเราะที่สุด เรื่องของท่านมีอยู่ว่า

ในสมัยพุทธกาล ภิกษุชาวชนบทประมาณ ๓๐ รูป พากันเดินทางไปเข้าเฝ้าพระบรมศาสดาที่วัดพระเชตวัน ขณะกำลังเข้าวัดนั้นเหล่าภิกษุได้พบพระลกุณฏกภัททิยเถระที่ซุ้มประตู ต่างหยอกล้อด้วยการจับชายจีวรของท่านบ้าง จับมือบ้าง จับศีรษะบ้าง จับหูของท่านเล่นบ้าง บางรูปก็เขย่าท่านไปมาด้วยความเอ็นดู ที่พระภิกษุทั้ง ๓๐ รูปทำเช่นนี้ ก็เพราะท่านมีรูปร่างเตี้ยมาก จึงนึกว่าท่านเป็นสามเณรนั่นเอง

หลังจากหยอกล้อพระเถระแล้ว พระภิกษุทั้ง ๓๐ รูป

---

*มก. เกฬิสีลชาดก เล่ม ๕๗ หน้า ๒๘๑

ได้เข้าไปในโรงธรรมสภาเพื่อเข้าเฝ้าพระบรมศาสดา ครั้นได้รับการปฏิสันถารแล้ว จึงทูลถามพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ได้ข่าวว่า มีพระเถระรูปหนึ่งชื่อลกุณฏกภัททิยเถระ ท่านแสดงธรรมได้ไพเราะมาก บัดนี้ พระเถระรูปนั้นอยู่ที่ไหน พระพุทธเจ้าข้า”

พระบรมศาสดาตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่พวกเธอหยอกเย้าด้วยความคะนองที่ซุ้มประตูเมื่อสักครู่นี้ คือลกุณฏกภัททิยะ” พวกภิกษุชาวชนบทฟังแล้ว ต่างพากันตกใจที่ล่วงเกินพระอรหันต์ พลางเกิดความสงสัยในสรีระของพระเถระว่า ทำไมจึงมีร่างกายเตี้ย เหมือนสามเณรอายุ ๗ ขวบ ครั้นได้รู้ว่า ที่เป็นเช่นนั้นเพราะกรรมที่ทำไว้ในอดีต จึงได้ทูลขอให้พระพุทธองค์ทรงเล่าเรื่องในอดีตให้ฟังพระพุทธองค์จึงตรัสเล่าว่า

เมื่อครั้งพระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติในกรุงพาราณสี พระองค์ทรงมีอัธยาศัยชอบสนุกบนความทุกข์ของผู้อื่น คือหากทอดพระเนตรเห็นช้างแก่ม้าแก่ ก็จะรับสั่งให้ต้อนไล่แข่งกัน บางครั้งเห็นเกวียนเก่าๆ ก็ให้นำไปแข่งกันจนพัง เห็นสตรีแก่ก็รับสั่งให้เรียกมากระแทกที่ท้องให้ล้มลง แล้วจับให้ลุกขึ้นบ้าง ให้ร้องเพลงบ้าง หรือเห็นชายแก่ก็รับสั่งให้หกคะเมนตีลังกา หรือแม้เพียงได้ยินข่าวว่ามีคนแก่อยู่ที่บ้านหลังใด จะรับสั่งให้

เรียกตัวมา และให้แสดงต่อหน้าพระที่นั่ง เหล่านี้เป็นต้น

เมื่อเป็นเช่นนี้ ชาวเมืองจึงพากันส่งมารดาบิดาออกไปอยู่นอกเมือง ทำให้ขาดการดูแลมารดาบิดา ส่วนพวกข้าราชบริพาร ต่างพอใจในการเล่นสนุกสนานตามเจ้านาย ครั้นตายไปจึงพากันไปอบายภูมิมากมาย ทำให้ผู้ไปเกิดเป็นเทวดามีจำนวนน้อยลง เมื่อท้าวสักกะไม่ทรงเห็นเทพบุตรเกิดใหม่ ทรงพิจารณาถึงต้นสายปลายเหตุ ครั้นรู้สาเหตุแล้ว จึงดำริที่จะทรมานพระเจ้าพรหมทัต พระองค์ได้แปลงเป็นชายแก่ และนำตุ่มเปรียง ๒ ใบ บรรทุกในเกวียนเก่าๆ ที่เทียมโคแก่ ๒ ตัว

ในวันมหรสพวันหนึ่ง เมื่อพระเจ้าพรหมทัตทรงช้างพระที่นั่ง ซึ่งประดับด้วยเครื่องอลังการ เสด็จเวียนประทักษิณพระนครแล้ว ท้าวสักกะทรงขับยานมุ่งไปตรงหน้าพระราชา พระราชาทอดพระเนตรเห็นชายแก่ขับยานเก่า เทียมด้วยโคแก่ จึงรับสั่งให้นำมาเข้าเฝ้าทันที พวกอำมาตย์จึงพากันทูลถามว่า “ยานนั้นอยู่ที่ไหน พระเจ้าข้า พวกข้าพระองค์มองไม่เห็นเลย” ที่เป็นเช่นนี้ เพราะท้าวสักกะทรงใช้เทวานุภาพ แสดงให้พระราชาเห็นเพียงพระองค์เดียวเท่านั้น

เมื่อเกวียนไปถึงกลางฝูงชนแล้ว ท้าวสักกะทรงขับเกวียนไปในอากาศ พลางทุบตุ่มเปรียงทั้ง ๒ ใบ ราดรดบน

พระเศียรของพระราชา น้ำเปรียงไหลลงเปรอะเปื้อนพระราชา ตั้งแต่พระเศียรจนนองพื้น ทำให้พระราชาทรงขยะแขยงและได้รับความอับอายมาก

ท้าวสักกะรู้ว่าพระราชาทรงกริ้วมาก จึงขับเกวียนหายไป จากนั้นพระองค์ได้กลายร่างเป็นท้าวสักกะดังเดิม ทรงถือวชิราวุธประทับยืนบนอากาศ ตรัสข่มขู่ว่า “ดูก่อนอธรรมิกราช ผู้หยาบช้า ดูเหมือนท่านจะไม่แก่ชราเลย ทำไมท่านจึงมัวแต่เห็นแก่เล่น เบียดเบียนคนแก่มากมาย เพราะท่านผู้เดียว คนที่ตายไปแล้ว จึงเต็มอยู่ในอบายภูมิ และเพราะท่านนั่นเอง ทำให้ชาวบ้านไม่ได้บำรุงมารดาบิดา หากท่านยังไม่เลิกทำกรรมนี้อีก เราจะตัดศีรษะของท่านด้วยจักรเพชรนี้”

จากนั้นท้าวสักกะทรงกล่าวถึงคุณของมารดาบิดา ทรงชี้แจงอานิสงส์ของการอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้สูงอายุ ครั้นทรงสั่งสอนแล้ว ได้เสด็จกลับเทวโลกตามเดิม พระราชาได้สดับคำสั่งสอนเช่นนั้นแล้ว รู้สึกสำนึกผิด และทรงเลิกรักสนุกบนความทุกข์ของผู้อื่นอย่างเด็ดขาด

เมื่อพระบรมศาสดานำเรื่องในอดีตมาตรัสเล่าแล้ว ทรงสอนภิกษุทั้งหลายว่า “หงส์ก็ดี นกกระเรียนก็ดี ช้างก็ดี เก้งก็ดี ย่อมกลัวราชสีห์ทั้งนั้น ดังนั้น จะถือร่างกายเป็นประมาณมิได้

ฉันใด ในหมู่มนุษย์ ก็ฉันนั้น แม้เด็กมีปัญญา ก็เป็นผู้ใหญ่ได้ คนโง่ถึงจะมีร่างกายใหญ่โต ก็เป็นผู้ใหญ่ไม่ได้” จากนั้นพระพุทธ-องค์สรุปว่า “พระราชาในครั้งนั้น ได้มาเป็นพระลกุณฏกภัททิยะที่ถูกล้อเลียนจากผู้อื่น เพราะชอบเล่นสนุกในครั้งนั้น ส่วนท้าวสักกเทวราช คือ เราตถาคตนั่นเอง”

เห็นไหมว่า เรื่องของวิบากกรรม ไม่มีข้อยกเว้น แม้แต่พระอรหันต์ผู้หมดกิเลสแล้ว ยังมีวิบากติดมากระทั่งภพชาติสุดท้าย สิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดจากการดำเนินชีวิตที่ผิดพลาดของตนในอดีต จะโทษใครก็ไม่ได้ นอกจากตัวเอง

ดังนั้น เราจึงจำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ให้ดีว่า จะใช้ชีวิตอย่างไร จึงจะไม่ผิดพลาดอีก และจะใช้ชีวิตอย่างไร ให้ดีที่สุด คุ้มค่ามากที่สุด เพื่อจะได้ไม่ต้องเสียดายภายหลังว่า รู้อย่างนี้ไม่ทำดีกว่า เพราะถึงตอนนั้นก็สายไปแล้ว เพราะฉะนั้น ขณะที่เรายังมีลมหายใจอยู่ ให้ทุ่มเทสร้างบารมีให้เต็มที่ ทำทั้งทาน ศีล ภาวนา สร้างไปให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จะได้มีแต่บุญกุศลล้วนๆ ติดตัวไป วิบากบาปศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจะได้ไม่มารบกวน จะได้สร้างบารมีอย่างมีความสุขกันทุกคน

๑๑

อย่าล่วงละเมิด
เกินขอบเขต

สัตว์ทั้งหลาย เป็นผู้กำหนัดกล้า ในโภคทรัพย์น่าใคร่ มักมากหลงใหลในกามคุณ ย่อมไม่รู้สึกการล่วงเกิน เหมือนพวกปลา กำลังเข้าไปสู่เครื่องดัก ซึ่งเปิดอ้าดักรออยู่ ผลอันเผ็ดร้อน ย่อมมีแก่สัตว์พวกนั้นในภายหลัง เพราะว่ากรรมเช่นนั้น มีวิบากที่ทุกข์ทรมาน

ในท่ามกลางกระแสโลกที่สับสนวุ่นวาย เราต่างมีภารกิจหน้าที่มากมาย ต้องประกอบสัมมาอาชีวะ เพื่อยังชีพให้เป็นอยู่ได้ และต้องอยู่ท่ามกลางผู้ไม่รู้เรื่องกฎแห่งกรรม เมื่อเขาไม่รู้ จึงอาจทำผิดพลาดได้ อาจเกิดการกระทบกระทั่งกันได้ การที่จะประคองตัว ประคองใจ ให้รอดพ้นจากสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ ไม่ใช่ง่ายเลย แต่ถ้าเรามีสติ ควบคุมอารมณ์ให้ดี ให้ใจอยู่ในบุญ อยู่กับธรรมะภายใน เราจะสามารถเอาชนะอุปสรรคทั้งหลายได้ ยิ่งถ้าเราได้เข้าถึงพระธรรมกาย เราจะยิ่งรู้สึกสงสารเพื่อนมนุษย์ มีความรัก และความปรารถนาดีอย่างแท้จริง และพร้อมที่จะให้อภัยกับทุกๆ สิ่งได้

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน อรรถกรณสูตร ว่า

“สัตว์ทั้งหลาย เป็นผู้กำหนัดกล้า ในโภคทรัพย์น่าใคร่ มักมากหลงใหลในกามคุณ ย่อมไม่รู้สึกการล่วงเกิน เหมือนพวกปลา กำลังเข้าไปสู่เครื่องดัก ซึ่งเปิดอ้าดักรออยู่ ผลอันเผ็ดร้อน ย่อมมีแก่สัตว์พวกนั้นในภายหลัง เพราะว่ากรรมเช่นนั้น มีวิบากที่ทุกข์ทรมาน”

การล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ที่ไม่ถูกทำนองคลองธรรม เป็นทางมาแห่งบาปอกุศล และเป็นความหมองใจ ที่ชักนำไปสู่อบายได้ การผิดศีลข้อที่ ๓ ในสังคมปัจจุบันนี้ ก็มีกันอยู่เนืองๆ

เมื่อผิดพลาดล่วงเกินกันแล้ว ส่วนใหญ่มักไม่รู้ถึงโทษของการล่วงเกิน เหมือนดังพุทธพจน์ที่อุปมาไว้ว่า เหมือนปลาที่กำลังว่ายเข้าไปสู่เครื่องดัก ผลก็คือความตาย กรรมที่มนุษย์ได้ประพฤติผิดพลาดก็เช่นเดียวกัน ผลคือความทุกข์ทรมานในอบาย

นี่คือสิ่งที่เราจะต้องเรียนรู้กัน ไม่เช่นนั้นจะเกิดความผิดพลาด ในยุคนั้นๆ เมื่อมนุษย์ตกลงเป็นสามีภรรยากัน จะอยู่ร่วมกันตามหน้าที่ ครั้นภรรยาตั้งครรภ์ ทั้งสามีภรรยาก็หมดความกำหนัดในกาม จากนั้นต่างก็อยู่กันเหมือนเพื่อน เหมือนญาติพี่น้อง ช่วยกันเลี้ยงดูลูก ให้อยู่ในศีลในธรรม ความสัมพันธ์อันเกิดจากความรัก จึงเป็นทางผ่านให้มนุษย์ได้มาเกิดเพื่อสร้างบารมี เพราะกายมนุษย์เป็นกายที่สำคัญที่สุดในการสร้างบารมี และเมื่อมนุษย์เกิดขึ้นมาแล้ว ความยินดีในกามของพ่อแม่ก็หมดไป ไม่มีการล่วงละเมิดประเวณี ดูแล้วน่าชื่นชม น่าเอาเป็นแบบอย่าง แต่ต่อมาภายหลัง กิเลสราคะกล้าขึ้น เข้าไปสิงอยู่ในใจมนุษย์ ความมักมากในกามเกิดขึ้น มนุษย์จึงยินดีแม้กับผู้ที่ไม่ใช่คู่ครองของตน และทำผิดศีลข้อที่ ๓

กิเลสบังคับให้สร้างกรรม เมื่อสร้างกรรมก็มีวิบาก เพราะฉะนั้น มหานรกขุมต่างๆ จึงเกิดขึ้น เป็นคุกขนาดใหญ่ มีนายนิรยบาลเป็นผู้ลงโทษ ครั้นหมดกรรมจากขุมใหญ่ ก็มา

อุสสทนรก ซึ่งเป็นขุมบริวาร และมายมโลก มาเป็นอสุรกาย เปรต สัตว์เดียรัจฉาน แล้วก็กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ถ้าทำไม่ดีอีก ก็มีสิทธิ์วนกลับลงไปใหม่ เรื่องความผิดพลาดในศีลข้อนี้ เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเล่าเรื่องที่ไม่ควรในทำนองนี้ให้พระภิกษุฟังว่า

*ในอดีตกาล ราชาแห่งกรุงพาราณสี ชื่อตัมพราช ทรงมีอัครมเหสีผู้เลอโฉมนามว่า สุสันธี พระนางประพฤติผิดศีลข้อ ๓ เป็นประจำ พระราชาก็ยังไม่ล่วงรู้ความประพฤติอนาจารของนาง ต่อมาพระนางพบกับสุบรรณมาณพ ผู้เป็นนาคแปลงมาเล่นสกากับพระราชาเป็นประจำ ก็เกิดจิตปฏิพัทธ์ ภายหลังสุบรรณมาณพได้ลักพานางไปร่วมอภิรมย์ในนาคพิภพ นางก็ไปด้วยความเต็มใจ

เมื่อพระราชาไม่เห็นมเหสี จึงรับสั่งให้คนธรรพ์ชื่ออัคคะผู้มีฝีมือในการบรรเลงดนตรี ให้ช่วยออกตามหาทั้งทางบก และทางน้ำ คนธรรพ์รับราชโองการแล้ว ก็ออกเดินทางไปพร้อมกับพ่อค้า โดยรับปากว่า เมื่อไปถึงฝั่ง จะบรรเลงดนตรีเป็นค่าตอบแทน แต่ในระหว่างทาง พวกพ่อค้ารบเร้าให้คนธรรพ์เล่นดนตรีให้ฟัง คนธรรพ์ตอบว่า ถ้าเล่นดนตรี ปลาอาจจะแห่กัน

---

*มก. สุสันธีชาดก เล่ม ๕๘ หน้า ๗๘๕

มาทำให้เรือแตกได้ แต่พ่อค้าก็ยังรบเร้าจนคนธรรพ์ต้องจำยอม และก็นำพิณออกมาบรรเลงเพลงที่ไพเราะมาก

ครั้นฝูงปลาได้ยินเสียงเพลง ต่างแห่กันมามากมาย ทั้งปลาเล็กปลาใหญ่ โดยเฉพาะมีปลามังกรตัวหนึ่งซึ่งตัวโตมาก กระโจนขึ้นไปบนเรือ จนทำให้เรือแตก ทุกคนต่างดิ้นรนจนสุดชีวิตเพื่อเอาตัวรอด ส่วนคนธรรพ์อาศัยไม้กระดานแผ่นหนึ่งลอยไปตามกระแสน้ำ ล่วงเข้าไปยังเขตนาคพิภพ ซึ่งเป็นเกาะกลางน้ำพอดี

เผอิญวันนั้น พระนางสุสันธีออกมาจากวิมาน ไปเดินเที่ยวเล่นตามริมฝั่งมหาสมุทร ทอดพระเนตรเห็นคนธรรพ์ ที่ถูกคลื่นพัดเข้ามาหาฝั่ง จึงให้ความช่วยเหลือ ด้วยการพาเข้าไปในวิมานของพญานาค และเกิดมีจิตปฏิพัทธ์ต่อคนธรรพ์ จึงแอบมีสัมพันธ์รัก โดยไม่ให้สุบรรณมาณพรู้ ทั้งสองได้ล่วงละเมิดเช่นนี้จนเวลาล่วงไปได้หนึ่งเดือน คนธรรพ์รู้สึกละอายใจตนเอง พยายามหาทางหลบหนีออกมาจากวิมานของพญานาค เมื่อกลับไปถึงพระนครแล้ว ก็เล่าเรื่องราวทั้งหมดถวายพระราชา

เมื่อความจริงถูกเปิดเผย สุบรรณมาณพรู้สึกละอาย จึงนำมเหสีมาคืนพระราชา และรู้สึกสลดใจมากในพฤติกรรมอันไม่สมควรทั้งของตนและมเหสี ตั้งแต่นั้นมา สุบรรณมาณพก็ไม่

กลับมาเล่นสกากับพระราชาอีก ส่วนพระราชาทรงสลดพระทัยในพฤติกรรมไม่ดีของมเหสี ทรงเบื่อหน่ายในกาม ได้สำรวมพระองค์ และประพฤติธรรมจนตลอดพระชนมชีพ ส่วนมเหสีผู้ประพฤติผิดศีลข้อ ๓ เป็นประจำ ครั้นละโลกแล้ว ก็มีทุคติเป็นที่ไป ตกลงไปในมหานรกทันที

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสเรื่องราวของการตกไปในอบายภูมิไว้ว่า "สัตว์โลกผู้ไปอบาย มีมากเท่ากับฝุ่นในผืนปฐพี ส่วนผู้ที่ไปสุคติ มีปริมาณเท่ากับธุลีในเล็บ" เพราะฉะนั้น ผู้ที่ผิดพลาดแล้วไปอบายมีมาก เราดูพฤติกรรมของชาวโลกในปัจจุบันนี้ก็พอจะเข้าใจได้อย่างดีว่า เป็นเช่นนั้นจริงๆ แต่เราไม่ควรที่จะเป็นเช่นนั้น เมื่อเราเกิดมาเป็นมนุษย์ ควรศึกษาความเป็นจริงของชีวิต และกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เราจะต้องเจออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น กฎแห่งกรรม และนอกจากกฎแห่งกรรมแล้ว ยังมีกฎแห่งไตรลักษณ์ซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน คือ ลักษณะ ๓ อย่างที่เราจะต้องพบ ได้แก่ ความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ที่เรียกว่า อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นกฎสามัญที่เราหลีกเลี่ยงไม่ได้ เหมือนกฎแห่งกรรมซึ่งต้องค่อยๆ ศึกษากันไป

สิ่งเหล่านี้เป็นความจริงที่กำลังรอคอยการพิสูจน์จากพวกเรา ซึ่งพิสูจน์ได้ด้วยการเจริญสมาธิภาวนา โดยทำดวงตา

ให้เกิดขึ้น คือ ดวงตาเห็นธรรม แล้วเรื่องกฎแห่งกรรม กฎแห่งไตรลักษณ์ ก็จะแจ่มแจ้งแก่เรา แต่เมื่อเรายังไม่มีธรรมจักษุและญาณทัสสนะ เราก็ต้องสำรวมระวังไว้ ให้ละเลิกสิ่งที่ไม่ดีและอย่าไปทำอีก ใครที่เคยทำกรรมอะไรที่เป็นอกุศล ไม่ว่าจะทางความคิด คำพูด หรือการกระทำ ให้ลืมมันไป อย่าไปทบทวนและไม่ต้องรื้อฟื้นมาเล่าให้ใครฟัง อย่าไปตอกย้ำซ้ำเดิม จะเป็นการเปิดช่องให้บาปทำงาน ดวงบาปจะค่อยๆ โตขึ้น แล้วจะไปดึงดูดบาปเก่าๆ มาอีก ทำให้ใจเราหมอง หากเราละโลกไปตอนนั้น จิตเศร้าหมอง มีสิทธิ์วูบลงไปอบายภูมิอย่างง่ายๆ

เพราะฉะนั้น อย่าไปย้ำคิด ย้ำพูด ย้ำทำ อย่าไปทำบาปกรรมนั้นอีก ให้จำกันง่ายๆ คือ ศีล ๕ รักษาให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ อย่าให้ด่างพร้อย ทะลุ หรือขาดไป ยิ่งเรารักษาได้ดีเพียงไร ก็เหมือนกับเราได้เกราะแก้วคุ้มกันภัยให้กับตนเอง ในการเดินทางไกลในสังสารวัฏที่เต็มไปด้วยภยันตรายนานาชนิด อีกทั้งหมั่นให้ทาน เจริญภาวนาให้มากๆ ทำแล้วก็ให้นึกถึงบุญไว้บ่อยๆ ทบทวนบ่อยๆ ยิ่งนึกถึงบุญที่เคยทำไว้ ดวงบุญก็โตขึ้น เมื่อดวงบุญโตก็จะไปดึงดูดบุญเล็กบุญน้อย บุญใหญ่ บุญปานกลาง บุญที่เราทำมานับภพนับชาติไม่ถ้วน ใจจะได้ผ่องใส และที่สำคัญที่สุด คือ ปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงพระรัตนตรัยในตัวให้ได้ นั่นแหละจึงจะปลอดภัยอย่างแท้จริง

มงคลที่ ๒๐

สำรวมจากการดื่มน้ำเมา

ชีวิตและชาติ

พินาศเพราะสุรา

คนใดเป็นนักเลงหญิง นักเลงสุรา และนักเลงการพนัน

ย่อมล้างผลาญทรัพย์ที่ตนได้แล้ว

ข้อนั้นเป็นปากทางแห่งความเสื่อม

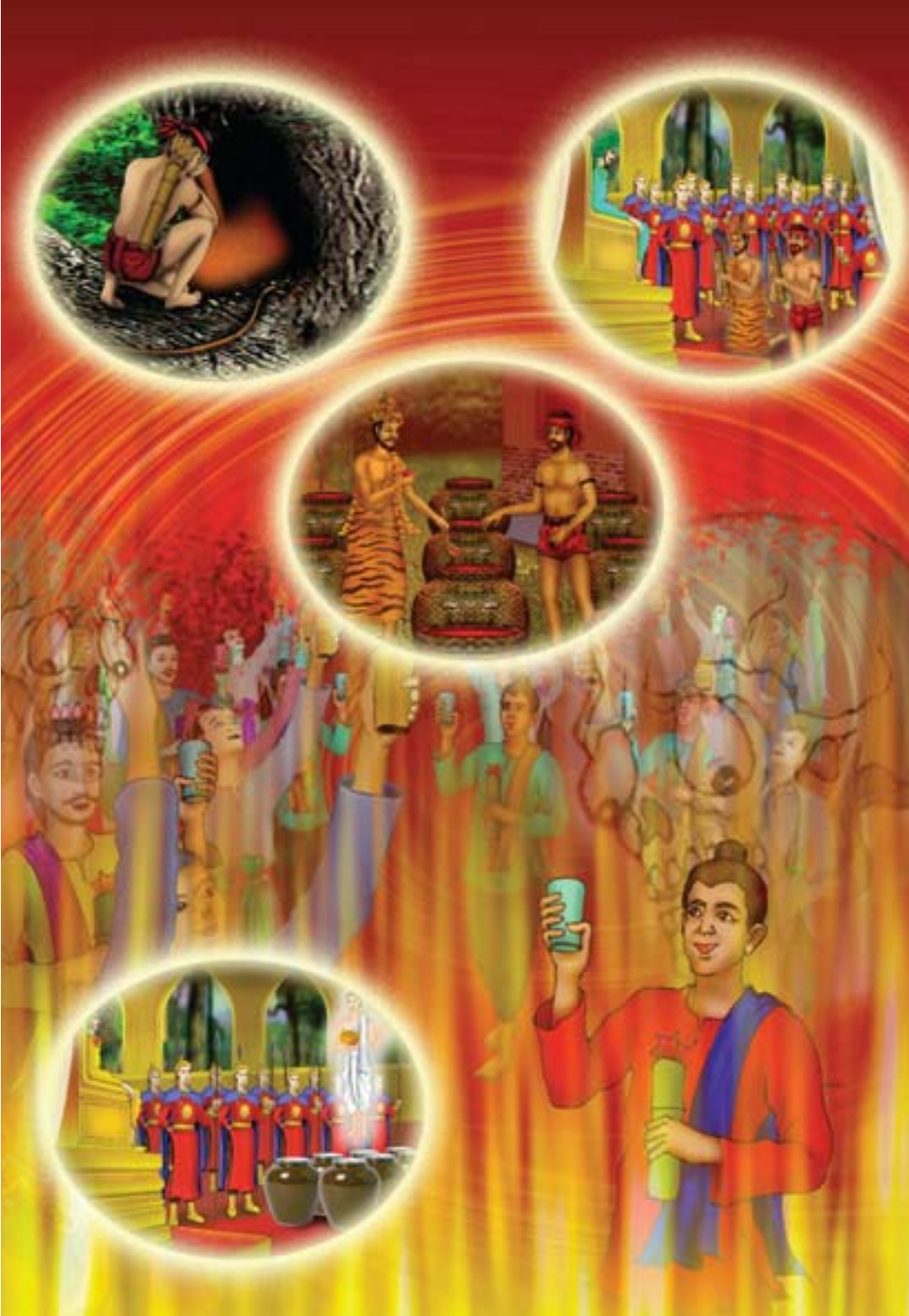

เราเกิดมาเพื่อสร้างบุญบารมีเท่านั้น ไม่ใช่เกิดมาเพื่อเพลิดเพลินอยู่ในโลกนี้ไปวันๆ เป้าหมายสูงสุดในชีวิตของเราทุกคน จะต้องบรรลุมรรคผลนิพพานให้ได้ คือ ต้องทำพระนิพพานให้แจ้ง เพราะฉะนั้น ในขณะที่เรายังอยู่ในระหว่างการเดินทางไกลเพื่อไปสู่จุดหมายปลายทาง เราจะต้องเตรียมเสบียงของเราติดตัวไปในภพเบื้องหน้า เสบียงที่ดีที่สุดคือบุญกุศล ซึ่งเกิดจากการให้ทาน การรักษาศีล และการเจริญภาวนา ที่เรียกว่า บุญกิริยาวัตถุ ๓ หากเราทำสิ่งเหล่านี้ได้สมบูรณ์ เราจะมีเสบียงติดตัวไปในภพชาติเบื้องหน้า ทำให้สร้างบารมีได้อย่างสะดวกสบายยิ่งขึ้น

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

“เอถ ปสฺสถิมํ โลกํ จิตฺตํ ราชรถูปมํ
ยตฺถ พาลา วิสีทนฺติ นตฺถิ สงฺโค วิชานตํ

ท่านทั้งหลายจงมาดูโลกนี้ อันตระการ ดุจราชรถที่พวกคนเขลาหมกอยู่ แต่ผู้รู้หาข้องอยู่ไม่”

มนุษย์ส่วนใหญ่ เกิดมาแล้วต่างปรารถนาความสุขด้วยกันทั้งสิ้น ทุกคนปรารถนาจะเป็นคนดี ถ้าเขารู้วิธีที่ทำให้เป็นคนดีก็สามารถพัฒนาตนให้เป็นคนดีที่สมบูรณ์ ซึ่งเป้าหมายที่แท้จริงของคนดี คือ การขจัดกิเลสอาสวะให้หมดสิ้นไป แต่เนื่องจาก

ภพชาติมาขวางกั้น ทำให้ลืมความตั้งใจที่ดีแต่ดั้งเดิม หรือเกิดมาแล้วไม่ได้พบกัลยาณมิตร ทำให้ชีวิตหลงลืมเป้าหมาย ที่แท้จริง ไปเพลิดเพลินยินดีอยู่กับรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ที่เกิดขึ้น จึงมองไม่เห็นหนทางที่จะไปถึงเส้นชัยของชีวิต

เมื่อหลงลืมก็หลงใหล แล้วก็หลงผิด และติดอยู่กับเรื่องที่ไม่เป็นสาระแก่นสาร ปล่อยชีวิตให้ติดอยู่กับกระแสโลก กระแสกิเลส มองไม่เห็นโลกไปตามความเป็นจริง ชีวิตจึงต้องวนเวียนอยู่ในห้วงทะเลทุกข์แห่งสังสารวัฏนี้ร่ำไป ต่อเมื่อได้กัลยาณมิตรผู้ที่เข้าใจโลกและชีวิตอย่างดี มาแนะนำให้ได้พบแสงสว่างแห่งชีวิต จึงจะรู้จักโลกตามความเป็นจริง ความยึดมั่นถือมั่น หลงติดหลงใหลในสิ่งไร้สาระจะเริ่มคลายลง และหมดไปในที่สุด

เหมือนดังเรื่องของหญิงสหายของนางวิสาขา ที่มัวหลงใหลติดอยู่กับการดื่มสุรา แต่เพราะอาศัยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นกัลยาณมิตร จึงทำให้เลิกสิ่งนั้นได้อย่างเด็ดขาด และหันมาปฏิบัติธรรม ทำตนให้บริสุทธิ์ ยกใจสู่กระแสพระนิพพาน

เรื่องมีอยู่ว่า *ในนครสาวัตถี มหาอุบาสิกาวิสาขา เป็น

---

*มก. หญิงสหายของนางวิสาขา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๔๓

ผู้ที่มีชื่อเสียงมากในเรื่องการทำความดี ทำให้เป็นที่รักของคนทั้งเมือง ใครๆ ก็ปรารถนาจะคบหาด้วย ในสมัยนั้น ถ้าหากมหาอุบาสิกาวิสาขาไปร่วมงานมหากุศลที่ใด สถานที่นั้นก็นับว่าเป็นสิริมงคล เวลามีงานสำคัญๆ ถ้าหากเชิญนางไปเป็นประธานได้งานนั้นถือว่าเป็นงานที่ทรงเกียรติอย่างยิ่ง แม้นางจะมีอายุถึง ๑๐๐ ปี ก็ดูเหมือนยังเป็นสาว เพราะงามทุกวัย ถึงพร้อมด้วยเบญจกัลยาณี และที่สำคัญนางงดงามทั้งภายนอกและภายในเพราะได้เข้าถึงความเป็นพระอริยเจ้า เป็นโสดาบันบุคคล มีธรรมะเป็นอาภรณ์ หอมฟุ้งไปด้วยกลิ่นศีลของพระอริยเจ้า

สมัยนั้น กุลบุตร ๕๐๐ คน ได้พาภรรยาไปเพื่อให้รู้จักกับมหาอุบาสิกาวิสาขา เพื่อจะได้ซึมซับคุณธรรมความดี เพราะใครก็ตามที่ได้คบหากับนางวิสาขา ได้ชื่อว่า มียอดกัลยาณมิตรผู้ชี้แนะเส้นทางบุญ เพื่อเปิดหนทางสวรรค์นิพพาน ฉะนั้น คนดีใครๆ ก็อยากคบหาสมาคมด้วย บังเอิญช่วงนั้น มีงานมหรสพเกี่ยวกับการดื่มสุรา ในงานจะมีการนำสุราที่หมักไว้เป็นอย่างดีมาประกวดกันว่า สุราของใครจะครองใจนักดื่มได้มากที่สุด

ภายใน ๗ วันนั้น ทั้งเมืองจะหยุดการทำงานทุกอย่างมีแต่การละเล่นมหรสพ และการดื่มสุราเท่านั้น โดยภรรยาจะจัดแจงหาสุรามาให้สามีดื่ม และคอยต้อนรับเลี้ยงแขกที่มาเยือน

เมื่อครบ ๗ วัน ทุกคนจะเลิกดื่มกันทันที และต่างเริ่มงานกันตามปกติ แต่พวกภรรยาเห็นว่า สุราที่เตรียมไว้ยังมีเหลืออยู่ จึงอยากจะดื่มบ้าง

หญิงทั้ง ๕๐๐ คนพากันชักชวนไปหานางวิสาขาเพื่อให้พาไปเที่ยวชมสวนดอกไม้ และซ่อนสุราไว้ในเสื้อ เมื่อไปถึงพวกนางได้แอบดื่มกันจนเมามาย นางวิสาขามารู้ภายหลัง จึงกล่าวตักเตือนหญิงเหล่านั้นว่า “ธรรมดามนุษย์ผู้มีใจสูง ไม่ควรลดตัวลงต่ำไปดื่มสุรา ซึ่งเป็นทางแห่งความประมาท ทำให้ขาดสติสัมปชัญญะ พวกเธอได้ทำสิ่งที่ไม่สมควร ทำให้ฉันต้องได้รับความเสื่อมเสีย นี่ถ้าสามีของพวกเธอรู้ เธอก็จะเดือดร้อน”

พวกนางไม่เชื่อฟัง พากันดื่มอย่างสนุกสนาน เมื่อกลับไปบ้าน สามีได้กลิ่นสุรา ก็จับได้ว่า ภรรยาไปแอบดื่มสุรา จึงลงมือลงไม้ทุบตี และสั่งห้ามภรรยาดื่มสุราอย่างเด็ดขาด ถึงกระนั้น เมื่อมีงานมหรสพประจำปี หญิงทั้ง ๕๐๐ คนเกิดความคึกคะนองอยากดื่มสุราอีก พวกนางได้ออกอุบาย ด้วยการไปหานางวิสาขาให้พาไปชมสวนอีก

คราวนี้ นางวิสาขาปฏิเสธไม่ยอมพาไป พวกนางอ้อนวอนใหม่ว่า “ถ้าอย่างนั้นขอให้ช่วยพาไปที่วัดพระเชตวันก็ได้” นางวิสาขารีบตกลงเพราะนางชอบไปวัดอยู่แล้ว และเข้าใจว่า

หญิง ๕๐๐ คนอยากจะไปฟังธรรม เมื่อไปถึงวัด หญิงทั้ง ๕๐๐ คน ได้แอบซ่อนสุราขวดเล็กๆ ไปด้วย พวกนางแอบดื่มกันอย่างครื้มอกครื้มใจ จากนั้นพากันไปนั่งต่อหน้าพระพักตร์ของพระบรมศาสดา

นางวิสาขากราบทูลอาราธนาพระบรมศาสดาให้แสดงธรรมแก่พวกนาง ขณะนั้นสุราที่หญิงทั้ง ๕๐๐ คนดื่มเข้าไปเริ่มออกฤทธิ์ จึงมึนเมากัน ต่างแสดงอาการไม่สำรวม บางพวกก็ปรบมือคุยกันเสียงดังหัวเราะชอบใจ ทำกิริยาไม่สมควรต่อหน้าพระบรมศาสดา เมื่อพระพุทธองค์เห็นเหตุการณ์เช่นนั้น ทรงมีพระประสงค์จะให้พวกนางได้สติ และเกิดความละอาย จึงบันดาลให้ความมืดบังเกิดขึ้นครอบคลุมทั่วบริเวณนั้น พวกนางรู้สึกหวาดกลัว ขนลุกขนพองขึ้นมา ส่งผลให้สร่างเมาในทันที

พระบรมศาสดาทรงหายไปจากที่ประทับ ทรงปรากฏบนท้องฟ้า เปล่งฉัพพรรณรังสีสว่างไสว ยิ่งกว่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์นับพันดวง และตรัสกับหญิงเหล่านั้นว่า “พวกเธอมาถึงสำนักของเราไม่ควรเป็นผู้ประมาท เพราะพวกเธอประมาทขาดสติ หมู่มารจึงได้โอกาสหัวเราะเยาะเอา บัดนี้ พวกเธอควรทำความอุตสาหะรีบดับไฟ คือ ราคะ โทสะ โมหะ ให้หมดสิ้นไป” ทันทีที่จบพระธรรมเทศนาหญิงเหล่านั้นต่างได้บรรลุโสดาปัตติผล

เป็นอริยบุคคลผู้ไม่ล่วงละเมิดศีลอีกต่อไป และเลิกดื่มน้ำเมาได้อย่างเด็ดขาด เพราะมีจิตดื่มด่ำอยู่ในกระแสแห่งธรรม

เพราะฉะนั้น รสแห่งธรรมจึงชนะรสทั้งปวง เมื่อเราได้เข้าถึง และได้ลิ้มรสแห่งธรรมแล้ว เราจะไม่สนใจรสอย่างอื่นอีกต่อไป จะไม่ติดใจหลงใหลในสิ่งที่ไม่เป็นสาระ และจะเกิดดวงปัญญาเห็นโทษเห็นภัยในสุรายาเสพติดทั้งหลาย เราจะเห็นว่าการดื่มสุราทำให้เสียทรัพย์โดยเปล่าประโยชน์ และยังเป็นบ่อเกิดของโรคต่างๆ มากมาย ดื่มแล้วก็ทำให้ขาดสติ ก่อการทะเลาะวิวาท และเงินทองที่หามาได้แทนที่จะใช้ให้เกิดประโยชน์กลับนำไปเป็นอุปกรณ์ในการทำร้ายสุขภาพร่างกายตนเองและทำลายชื่อเสียงเกียรติยศอีกด้วย

นอกจากนี้ ยังทำให้ไม่ได้รับความเชื่อถือ ขาดความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน ถ้าดื่มมากๆ ก็จะขาดความละอาย แล้วสติปัญญาความทรงจำก็จะเสื่อมถอยลงไปทุกวัน ดังนั้น สุราเมรัยทุกชนิดจึงเป็นบ่อเกิดแห่งความประมาท ซึ่งผู้ประมาทเปรียบเสมือนคนที่ตายไปแล้ว คือ ตายจากกุศลความดีทั้งหลาย หาความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตได้ยาก

พระผู้มีพระภาคเคยตรัสไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย น้ำเมาคือสุราเมรัย ที่บุคคลเสพแล้ว ดื่มให้มากแล้ว ย่อมทำให้

ไปเกิดในนรก ในเปตวิสัย และสัตว์เดียรัจฉาน ผลกรรมของการดื่มสุรา และเมรัย อย่างเบาที่สุดเมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์จะทำให้เป็นบ้า สติสัมปชัญญะไม่สมบูรณ์”

เพราะฉะนั้น ท่านที่ยังดื่มสุรา ขอให้เลิกดื่มกันเถิด ใครมีลูกหลานพวกพ้องบริวาร ก็แนะนำให้เขาเห็นถึงโทษภัยของสิ่งเหล่านี้ และชักชวนกันมาดื่มรสพระธรรมแทน แนะนำให้มาสั่งสมบุญทำความดี ประพฤติปฏิบัติธรรมกัน ให้ชวนกันมาพิสูจน์ว่า รสแห่งธรรมชนะรสทั้งปวงนั้น เป็นอมตรสได้อย่างไร เข้าถึงแล้วดีอย่างไร โดยเริ่มจากการให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา รักษาใจให้สะอาดบริสุทธิ์ให้มากที่สุด ช่วงเย็นก็แบ่งเวลาชวนลูกๆ และคนในบ้านมาสวดมนต์และนั่งสมาธิร่วมกัน เพื่อเราจะได้เข้าถึงพระธรรมกายกันทุกๆ คน

๒๐

น้ำอุบาทว์
ผลาญชีวิตและทรัพย์สิน

ดูก่อนคฤหบดีบุตร โทษในการเสพน้ำเมา คือสุรา และเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ๖ ประการ ที่ผู้เสพพึงเห็นเอง คือ ความเสื่อมทรัพย์ ก่อการทะเลาะวิวาท เป็นบ่อเกิดแห่งโรค เป็นเหตุเสียชื่อเสียง เป็นเหตุไม่รู้จักอาย เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา ดูก่อนคฤหบดีบุตร โทษ ๖ ประการ ในการเสพน้ำเมา คือสุรา และเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทมีดังนี้แล

การใช้ชีวิตอยู่ในโลกนั้น เราจะต้องรับผิดชอบในหลายสิ่งหลายอย่าง จนบางครั้งทำให้เราลืมเลือนสิ่งที่มีค่าที่สุดไป คือ การทำตัวของเราให้บริสุทธิ์บริบูรณ์จากมลทินทั้งหลาย โดยลืมพินิจพิจารณาว่า สิ่งนอกตัวทั้งปวงนั้น ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริงที่เรากำลังแสวงหา เมื่อปล่อยชีวิตไปวันๆ เท่ากับว่า ชีวิตกำลังตกอยู่ในความประมาท เราจึงควรที่จะทำประโยชน์ให้เกิดขึ้นทั้งประโยชน์ตน และประโยชน์ของผู้อื่นให้สมบูรณ์ เพื่อเราจะได้รับประโยชน์ทั้งในชาตินี้ และชาติหน้า ตลอดจนถึงประโยชน์อย่างยิ่ง คือ พระนิพพาน ประโยชน์ตนที่สำคัญที่สุดในช่วงเวลานี้ คือ เราจะต้องทำใจหยุดนิ่งให้เข้าถึงพระธรรมกายให้ได้ ชีวิตจะได้ปลอดภัย และมีชัยชนะตลอดไป

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน สิงคาลกสูตร ว่า

“ดูก่อนคฤหบดีบุตร โทษในการเสพน้ำเมา คือสุรา และเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ๖ ประการ ที่ผู้เสพพึงเห็นเอง คือ ความเสื่อมทรัพย์ ก่อการทะเลาะวิวาท เป็นบ่อเกิดแห่งโรค เป็นเหตุเสียชื่อเสียง เป็นเหตุไม่รู้จักอาย เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา ดูก่อนคฤหบดีบุตร โทษ ๖ ประการในการเสพน้ำเมา คือสุรา และเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทมีดังนี้แล”

โดยทั่วไปน้ำเมาหมายถึงเหล้า รวมไปถึงของมึนเมาให้โทษทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นชนิดน้ำหรือชนิดผง รวมทั้งสิ่งเสพติดทุกอย่าง การนำของเหล่านี้ให้ผ่านเข้าไปในร่างกาย ไม่ว่าจะโดยวิธีดื่ม ดม อัด นัตถุ์ สูบหรือฉีด ก็ตาม ถือเป็นการเสพสิ่งเสพติดทั้งสิ้น พระพุทธองค์ทรงสรุปโทษของการดื่มสุราเมรัยไว้ถึง ๖ ประการด้วยกัน อย่างแรกทำให้เสียทรัพย์ เพราะจะต้องซื้อเหล้ามาดื่มเอง จะต้องเลี้ยงเพื่อนฝูงที่มีนิสัยรักการดื่มเหล้าเหมือนกัน งานการก็ไม่ได้ทำ แม้เป็นมหาเศรษฐี ถ้าติดเหล้าก็อาจจะล่มจมได้

เหมือนตัวอย่างหลานชายขี้เมาของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี จากเคยรวยต้องกลับกลายเป็นคนยากจน และต้องตายอย่างอเนจอนาถขาดสติ เพราะเหล้าเป็นต้นเหตุ เรื่องมีอยู่ว่า *สมัยหนึ่ง เมื่อพระบรมศาสดาประทับอยู่ที่พระเชตวัน ทรงปรารภหลานของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี ซึ่งได้ผลาญทรัพย์ถึง ๔๐ โกฏิ ที่เป็นมรดกตกทอดของบิดามารดา โดยนำเงินที่มีอยู่ไปเที่ยวซื้อสุรามาดื่มกินกับเพื่อนๆ และไม่ยอมทำมาหากิน

เมื่อหมดเงินแล้ว จึงไปขอความช่วยเหลือจากท่าน

---

*มก. ภัทรฆฏเภทชาดก เล่ม ๕๘ หน้า ๓๒๒

อนาถบิณฑิกเศรษฐี ท่านเศรษฐีเห็นว่าเป็นหลานชายก็สงสาร ได้ให้ทรัพย์หลานชายไปพันหนึ่งก่อนให้ก็แนะนำสั่งสอนอย่างดีว่า "อย่าเอาไปกินเหล้านะ จงเอาไปทำทุนค้าขาย ชีวิตจะได้ไม่ลำบาก ให้เลิกดื่มสุราเสีย" แต่หลานชายก็ไม่ได้ทำตามคำแนะนำของเศรษฐี กลับนำทรัพย์นั้นไปซื้อเหล้าเลี้ยงเพื่อนจนหมด เมื่อหมดเงินก็กลับมาขอคุณลุงผู้ใจบุญอีก ท่านเศรษฐีสงสารให้ไปอีก ๕๐๐ กหาปณะ เจ้าหลานชายขี้เมาก็เอาไปซื้อเหล้าดื่มกินกับเพื่อนอีกตามเคย

ครั้นกลับมาขออีก คราวนี้ท่านเศรษฐีให้ผ้าสาฎกเนื้อหยาบไป ๒ ผืน ไม่ยอมให้เป็นเงินเหมือนครั้งก่อนๆ เจ้าหลานชายก็เอาผ้าสาฎกไปขาย ได้เงินมาก็นำไปซื้อเหล้ากินอีกจนได้ครั้งสุดท้าย เมื่อหลานชายเข้ามาในบ้านเพื่อขอเงิน ท่านเศรษฐีเห็นว่าเป็นคนสั่งสอนไม่ได้แล้ว จึงสั่งให้คนรับใช้ให้ช่วยกันหิ้วปีกนำออกจากบ้านไป ไม่ยอมให้เข้ามาในบ้านอีกเด็ดขาด หลานชายขี้เมาก็กลายเป็นคนอนาถา ต้องไปอาศัยชายคาเรือนของคนอื่นอยู่ เมื่อตายไป ชาวบ้านลากศพไปทิ้งที่ป่าช้า โดยไม่มีญาติคนใดมาเหลียวแล

ท่านเศรษฐีรู้ว่าหลานชายตายแล้ว จึงไปวัดพระเชตวันมหาวิหาร กราบทูลเรื่องราวทั้งหมดของหลานชายให้พระผู้มี-

พระภาคเจ้าทรงทราบ พระบรมศาสดาตรัสว่า “ในอดีต เราเอง ได้ให้หม้อสารพัดนึกแก่เขา ก็ยังไม่สามารถทำให้เขาอิ่มหนำได้ ท่านจะทำบุคคลเช่นนั้น ให้อิ่มหนำได้อย่างไรเล่า” ทรงนำเรื่องในอดีตมาตรัสเล่าให้ท่านเศรษฐีฟังว่า

ในอดีตกาล พระโพธิสัตว์บังเกิดในตระกูลเศรษฐี เมื่อบิดาล่วงลับไปแล้วก็ได้ตำแหน่งเศรษฐี มีทรัพย์สมบัติที่ฝังดินไว้ประมาณ ๔๐ โกฏิ พระโพธิสัตว์มีบุตรชายคนเดียว ท่านได้ทำบุญกุศลต่างๆ มากมายจนตลอดชีวิต ครั้นละโลก ได้ไปบังเกิดเป็นท้าวสักกเทวราช แต่ลูกชายของพระโพธิสัตว์กลับมีอัธยาศัยแตกต่างจากท่าน คือ เป็นคนตระหนี่ ได้แต่ให้สร้างมณฑปเพื่อใช้เป็นที่ดื่มสุรากับมิตรสหาย และได้ตกรางวัลให้แก่พวกนักเต้นระบำรำฟ้อนอย่างมือเติบ จนกลายเป็นนักเลงหญิงนักเลงสุรา ได้ผลาญเงิน ๔๐ โกฏิจนหมด นอกจากเงินจะหมดแล้ว เครื่องอุปโภคบริโภค ก็ค่อยๆ ร่อยหรอไป เพราะต้องเอาไปขายเพื่อนำเงินไปซื้อเหล้าดื่ม สุดท้ายก็กลายเป็นขอทานเที่ยวขอเขากิน ได้เงินก็นำมาซื้อเหล้าดับความกลุ้มใจไปวันๆ

ท้าวสักกะทรงรำพึงถึงอดีตบุตรชายคนเดียว ทรงรู้ว่ากำลังตกระกำลำบาก จึงเสด็จลงจากเทวโลกมาหา เพราะความรักในบุตรชาย ท่านได้ให้หม้อสารพัดนึก และให้โอวาทสั่ง

สอนว่า “ลูกเอ๋ย เจ้าจงรักษาหม้อนี้ให้ดี อย่าให้ตกแตก เมื่อลูกยังมีหม้อใบนี้อยู่ ปรารถนาสิ่งใดก็จงนึกเอาจากหม้อวิเศษใบนี้เถิด ลูกอย่าได้ประมาทในชีวิต ให้เริ่มต้นกลับตัวกลับใจเสียใหม่เถิด แล้วพ่อจะช่วยให้ลูกสมปรารถนาในทุกสิ่ง” จากนั้นก็เสด็จกลับไปยังเทวโลกตามเดิม

เมื่อลูกชายขี้เมาได้หม้อสารพัดนึก แทนที่จะทำตามโอวาทที่ท้าวสักกะให้ไว้ กลับยิ้มย่องคิดว่า “ตัวเรานี้ช่างโชคดีเหลือเกิน มีเทวดาคอยช่วยเหลือ” จึงเที่ยวดื่มสุรากับเพื่อนๆ ไม่ยอมทำมาหากิน วันหนึ่ง ลูกชายเมามาก และด้วยความคึกคะนอง ได้โยนหม้อขึ้นไปในอากาศ แต่โชคร้ายที่เกิดรับพลาด หม้อได้ตกลงมาแตก ตั้งแต่นั้นมาลูกชายกลับเป็นคนจน นุ่งผ้าเก่าๆ ถือกระเบื้องเที่ยวขอทานตามสถานที่ต่างๆ ในที่สุดก็อดอาหารตายอย่างน่าเวทนา

ครั้นจบพระธรรมเทศนา พระบรมศาสดาจึงตรัสย้ำว่า “นักเลงสุราได้หม้อสารพัดนึกใบหนึ่ง ถ้ายังรักษาหม้อนั้นไว้ได้ตราบใด เขาก็จะได้รับความสุขอยู่ตราบนั้น แต่เมื่อใด เขาประมาทได้ทำลายหม้อให้แตก เพราะความประมาท ก็เป็นคนเปลือยและนุ่งผ้าเก่า เป็นคนโง่เขลา ต้องเดือดร้อนในภายหลัง คนผู้ประมาทโง่เขลา ได้ทรัพย์มาแล้ว ใช้สอยสุรุ่ยสุร่าย จะต้อง

เดือดร้อนในภายหลัง”

เราจะเห็นว่า การดื่มสุราเมรัย นอกจากจะเป็นเหตุให้เสียทรัพย์ใหญ่หลวงแล้ว ยังเสียทั้งอนาคต เสียทั้งชีวิต และสูญเสียการบรรลุมรรคผลนิพพาน เพราะเมื่อคนเราดื่มสุราเมรัยจนเมามายแล้ว ก็ไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี มีแต่คิดจะกินเหล้าให้สนุกสนาน ไม่ได้มองถึงโทษที่จะเกิดขึ้น ยิ่งเมาก็ยิ่งเรียกเพิ่มเติมให้เมาขึ้นไปอีก ไม่รู้จักอิ่มไม่รู้จักพอ

การดื่มสุราเมรัยเป็นเหตุให้เสียทรัพย์มากมาย นอกจากนี้ยังทำให้เกิดโรคร้ายหลายอย่าง ทั้งโรคตับแข็ง โรคกระเพาะ โรคความดัน โรคหัวใจ โรคทางระบบประสาท ทำให้สติปัญญาเสื่อมถอย เมื่อเมาแล้วจะคิดอะไรก็คิดไม่ออก พูดจาก็วกวน ครั้นดื่มหนักเข้าก็กลายเป็นคนหลงลืม สมองเสื่อม ดังนั้น สุราเมรัยยาเสพติดทั้งหลายจึงผลาญทุกสิ่งทุกอย่าง ผลาญทรัพย์สิน ผลาญไมตรี ผลาญสุขภาพ ผลาญเกียรติยศ ผลาญศักดิ์ศรี ผลาญสติปัญญา ที่สำคัญคือผลาญโอกาสการสร้างความดี และผลาญทางมรรคผลนิพพาน

โบราณว่า ไม้ขีดเพียงก้านเดียวอาจเผาผลาญเมืองทั้งเมืองให้มอดไหม้ไปได้ สุราเมรัยแม้เพียงเล็กน้อย อาจทำลายทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตให้ล่มจมลงได้เช่นกัน เพราะฉะนั้น ใครที่

ดื่มอยู่ก็ให้เลิกดื่ม ดีที่สุดคือต้องหักดิบกันเลย ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ ต้องเอาชนะใจตนเองให้ได้ ซึ่งวิธีที่ดีที่สุด คือ จะต้องปฏิบัติธรรม ทำใจให้หยุดนิ่งทุกๆ วัน ใจจะได้มีพลังที่จะเอาชนะความไม่ดีทั้งหลาย หากทำได้เช่นนี้ ชีวิตของเราจะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทำให้ชีวิตเรามีความสุข และความบริสุทธิ์เพิ่มขึ้น เพราะฉะนั้น เลิกแล้วต้องหมั่นสร้างความดีและปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงพระธรรมกายให้ได้กันทุกคน

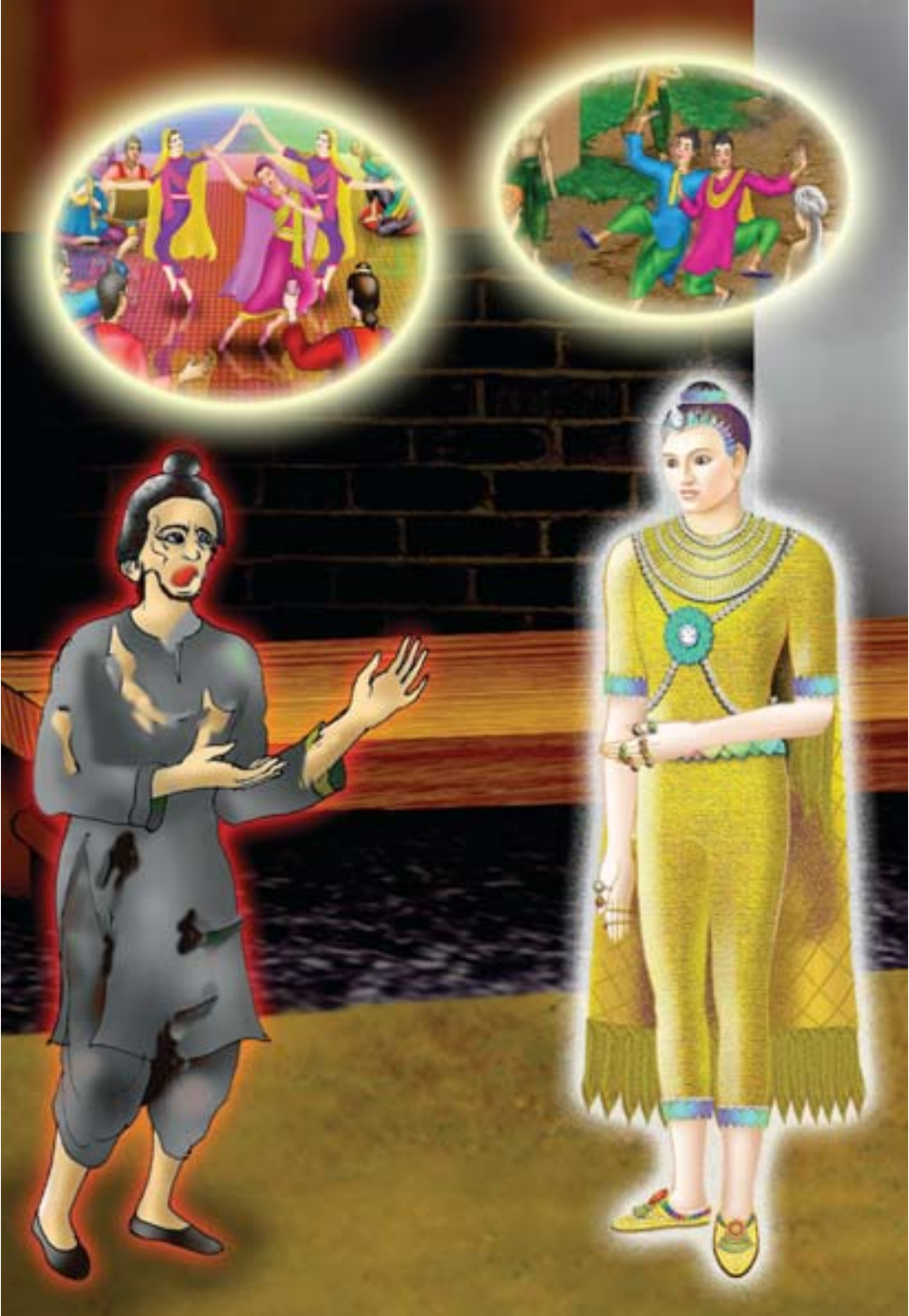

๒๑

แม้เทวดาก็ช่วยไม่ได้

คฤหบดีบุตร การประกอบเนือง ๆ
ซึ่งการดื่มน้ำเมาคือสุรา
และเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท
เป็นทางเสื่อมแห่งโภคะ

เราเกิดกันมาชีวิตหนึ่งเพื่อสร้างบุญบารมีเท่านั้น ไม่ใช่เกิดมาเพื่อเพลิดเพลินอยู่ในโลกนี้ไปวันหนึ่งๆ เป้าหมายสูงสุดในชีวิตของทุกคน จะต้องบรรลุมรรคผลนิพพาน ดังนั้นในขณะที่เรายังอยู่ในระหว่างการเดินทางไกล เพื่อไปสู่จุดหมายปลายทาง เราจะต้องเตรียมเสบียงติดตัวไปในภพเบื้องหน้า เสบียงที่ดีที่สุดคือบุญกุศล ซึ่งเกิดจากการให้ทาน การรักษาศีล และการเจริญภาวนา ที่เรียกว่า บุญกิริยาวัตถุ ๓ หากเราทำสิ่งเหล่านี้ได้สมบูรณ์ เราจะมีเสบียงติดตัวไปในภพชาติเบื้องหน้า จะทำให้การสร้างบารมีเป็นไปได้อย่างง่ายดาย

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน สิงคาลกสูตร ว่า

“สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานานุโยโค โข คหปติปุตฺต โภคานํ อปายมุขํ

คฤหบดีบุตร การประกอบเนืองๆ ซึ่งการดื่มน้ำเมา คือสุรา และเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เป็นทางเสื่อมแห่งโภคะ ”

ชีวิตของคนในโลกนี้ ที่ประสบกับความเสื่อม สิ้นเนื้อประดาตัว ล้วนมาจากสาเหตุหลายประการ ตั้งแต่เป็นคนเกียจคร้านไม่ขยันทำงาน เที่ยวกลางคืน ชอบเล่นการพนัน เสพสุรายาเสพติด ยินดีในการคบหาสมาคมกับคนไม่ดี เป็นต้น

ซึ่งมักจะชักนำไปในทางที่เสื่อมและสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ หมดบุญ

ถ้าไม่ได้สั่งสมบุญเพิ่มเติม กินแต่บุญเก่า เมื่อบุญหมดก็หมดทุกสิ่งทุกอย่าง ใครๆ ก็ช่วยไม่ได้ ทรัพย์สมบัติที่มีอยู่ อาจจะสูญหายไปหมด ตั้งแต่ทรัพย์สมบัติถูกน้ำพัดพาไป เรือกสวนไร่นาเป็นร้อยๆ พันๆ ไร่ อาจจะสูญเสียไปภายในวันเดียว โดยเฉพาะหากโชคร้ายถูกโจรปล้น หรือไฟไหม้ ทรัพย์ที่มีอยู่ก็วอดวายไปภายในไม่กี่ชั่วโมง แต่ถ้ามีบุญมากแล้ว ชีวิตก็สมปรารถนาในทุกสิ่ง

พระพุทธองค์ตรัสว่า การประกอบเนืองๆ ซึ่งการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เป็นทางเสื่อมแห่งโภคะ เป็นโทษที่นอกจากจะส่งผลเฉพาะชาตินี้แล้ว ยังเป็นวิบากข้ามภพข้ามชาติอีกด้วย พระพุทธองค์ตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย น้ำเมาคือสุราเมรัย ที่บุคคลเสพแล้ว ดื่มให้มากแล้ว ย่อมทำให้ไปเกิดในนรก ในเปตวิสัย และสัตว์เดียรัจฉาน ผลกรรมของการดื่มสุรา และเมรัย อย่างเบาที่สุดเมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ จะทำให้เป็นบ้า มีสติสัมปชัญญะไม่สมบูรณ์”

ขอยกตัวอย่างที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในสมัยก่อน *เรื่องมี

นิทานพื้นบ้าน

อยู่ว่า ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีเทวดาองค์หนึ่งได้เห็นจุตินิมิต เหงื่อไหลออกจากรักแร้ ทิพยภูษาอาภรณ์จากที่เคยเปล่งปลั่งสว่างไสว ก็เศร้าหมองลงทันตา มีความรุ่มร้อนขึ้นมาในกาย ท่านรู้ชัดว่า ถึงคราวตนเองจะต้องจุติแล้ว จึงเกิดความเสียดายในทิพยสมบัติที่เคยครอบครอง แต่ก็ไม่รู้ว่า จะทำอย่างไรดี จึงจะได้ครอบครองสมบัติเหล่านี้อีก

ขณะนั้นเอง ความคิดถึงท้าวสักกะจอมเทพปรากฏเข้ามาในใจ ท่านจึงคิดจะไปขอความช่วยเหลือจากท้าวสักกะ โดยรีบเหาะเข้าไปนอบน้อมต่อจอมเทพในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ และกราบทูลเรื่องราวที่เกิดขึ้น พระอินทร์บังเกิดความสงสารเทพบุตรท่านนั้น ได้ปลอบใจว่า “ท่านอย่าได้กังวลไปเลย การเกิดการตายเป็นเรื่องปกติในเทวโลก ถ้าท่านมีบุญก็จะได้มาเสวยทิพยสมบัติในเทวโลกนี้อีก เพราะฉะนั้น ตอนนี้ท่านต้องจุติลงไปเกิดในโลกมนุษย์ เพื่อสร้างบุญเพิ่มให้มากๆ เมื่อหมดอายุขัยจะได้มาเสวยสมบัติในเทวโลกตามเดิม”

เทพบุตรท่านนี้รู้ว่า หากลงไปเกิดเป็นมนุษย์ ส่วนใหญ่จะประมาทในชีวิต เพราะการเข้าสู่ครรภ์มารดาจะทำให้หลงลืม เมื่อหลงลืม ก็หลงใหล หลงผิด ไปทำบาปอกุศลได้ง่าย จึงทูลขอความช่วยเหลือว่า “ข้าแต่เทวราช หากข้าพระองค์จุติลงไป

เกิดในโลกมนุษย์แล้ว เมื่อปรารถนาจะทำอะไร ขอพระองค์จงช่วยบันดาลความสำเร็จแก่ข้าพระองค์ด้วยเถิด” พระอินทร์ทรงรับคำว่าจะช่วย

ต่อมา เทพบุตรท่านนี้จุติลงไปเกิดเป็นลูกของเศรษฐีในเมืองพาราณสี เนื่องจากเศรษฐีมีลูกชายเพียงคนเดียว จึงเฝ้าฟูมฟักทะนุถนอมเลี้ยงดูเป็นอย่างดี ไม่ว่าลูกชายปรารถนาสิ่งใดก็หามาให้ เลี้ยงดูชนิดตามใจทุกอย่าง ครั้นเติบโตขึ้น ด้วยความรัก และเป็นห่วงลูก แทนที่จะส่งลูกไปเรียนตามสำนักต่างๆ กลับคิดว่า ตนเองมีทรัพย์มาก จึงจ้างครูมาสอนที่บ้าน เพื่อลูกชายจะได้ไม่ลำบาก

เนื่องจากลูกชายไม่ชอบเรียนหนังสือ ไม่ยอมทำการบ้าน ครูอยากให้ลูกศิษย์ได้ดี บางครั้งก็เฆี่ยนตี บางทีก็ดุด้วยความปรารถนาดี แต่ลูกชายเศรษฐีไม่พอใจที่ถูกทำโทษ จึงไปฟ้องพ่อแม่ว่า ถูกครูรังแก ท่านเศรษฐีจึงไล่ครูออกจากบ้าน แล้วจ้างครูคนใหม่มาแทน เมื่อครูคนใหม่เข้ามาสอน ก็ต้องประสบกับเหตุการณ์เดิมๆ สอนได้ไม่กี่วันก็ถูกเลิกจ้าง ท่านเศรษฐีต้องเปลี่ยนครูหลายคน เพื่อให้ถูกใจลูกชายสุดที่รัก ในที่สุดก็เจอครูในอุดมคติของลูกชาย คือ ลูกศิษย์จะทำอะไรก็ตามใจทุกอย่าง จะเล่นก็ไม่ตักเตือน ไม่ทำการบ้านก็ไม่ลงโทษ ครูคนนี้จึงอยู่ได้นาน

แต่ลูกศิษย์ก็โง่เหมือนเดิม

ต่อมาลูกชายคบเพื่อนที่เกเร ได้ชักชวนกันไปเที่ยวเตร่เฮฮาไปวันๆ ไม่ทำมาหากิน เพราะเห็นว่าสมบัติมากมายที่พ่อแม่หามาได้ ใช้ทั้งชาติก็ไม่หมด อีกทั้งลูกเศรษฐีเป็นผู้มีบุญอย่างหนึ่ง คือ เมื่อมองขึ้นไปบนท้องฟ้า จะเห็นท้าวสักกเทวราชเสมอ จึงคิดว่า เรามีผู้ช่วยที่ดีที่สุด ทำให้ประมาท ไม่ยอมทำมาหากิน เอาแต่ดื่มสุราเมรัย ปล่อยชีวิตไปวันๆ เมื่อเศรษฐีละโลกไปแล้ว ลูกเศรษฐีก็ไม่มีใครช่วยดูแลการเงินอีกต่อไป ไม่รู้จักการบริหารงาน บริหารเงิน สมบัติก็ถูกคนรับใช้โกงไปเรื่อยๆ ครั้นดื่มเหล้าหนักเข้าก็กลายเป็นนักเลงสุรา หาความสำราญไปวันๆ เงินทองก็เริ่มร่อยหรอลงไปเรื่อยๆ แต่ก็ไม่รู้สึกกังวลใจ เพราะเห็นพระอินทร์เฝ้ามองดูตนตลอดเวลา

เพียงไม่กี่ปีที่พ่อแม่ละโลกไป ลูกเศรษฐีผลาญทรัพย์ของตนจนหมดตัว ต้องขายบ้าน ขายที่เพื่อไปเล่นการพนันและซื้อเหล้าดื่มกิน สุดท้ายเมื่อไม่มีทรัพย์แล้ว เพื่อนเกลอทั้งหลายก็กลายเป็นอื่น ไม่มีใครคบหาสมาคมด้วย ตนเองก็กลายเป็นคนไม่มีที่พึ่ง เอากะลาไปเที่ยวขอทานเขากิน ก่อนตายได้แหงนหน้ามองดูพระอินทร์เป็นครั้งสุดท้าย และต่อว่าต่อขานพระอินทร์ว่าทำไมถึงไม่ยอมช่วย

พระอินทร์บอกลูกเศรษฐีว่า “เราพร้อมจะช่วยท่านทุกเมื่อ แต่ตัวท่านไม่เคยคิดจะทำอะไรสักอย่าง ถ้าหากจะลงทุนทำธุรกิจ เราก็จะช่วยดลบันดาลให้ซื้อง่ายขายคล่องกำไรงาม แต่ท่านเอาแต่ดื่มสุราทุกเช้าค่ำ เที่ยวเตร่เฮฮาหาสาระไม่ได้ แล้วจะให้เราช่วยท่านได้อย่างไร” จากนั้นได้อันตรธานจากไป เมื่อลูกเศรษฐีตายแล้ว ก็ไปตกในมหานรกทันที

จะเห็นได้ว่า การดื่มสุราเมรัย นอกจากจะเป็นทางมาแห่งความเสื่อมแห่งโภคะแล้ว ยังเสื่อมจากสมบัติที่พึงได้ในปรโลก และเสื่อมจากนิพพานสมบัติอีกด้วย เงินทองที่หามาได้ แทนที่จะใช้ให้เกิดประโยชน์ กลับนำไปเป็นอุปกรณ์ในการทำร้ายสุขภาพร่างกายตนเอง และทำลายชื่อเสียงเกียรติยศอีกด้วย ดังนั้น สุราเมรัยทุกชนิด จึงเป็นบ่อเกิดแห่งความประมาท ซึ่งผู้ประมาทเปรียบเสมือนคนที่ตายไปแล้ว คือ ตายจากกุศลความดีทั้งหลาย หาความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตได้ยาก

เพราะฉะนั้น ท่านที่ยังดื่มสุรา ขอให้เลิกเสีย ความทุกข์ที่เกิดขึ้น เพราะดื่มสุราในชาตินี้ยังพอทนได้ แต่ความทุกข์ที่จะต้องไปชดใช้กรรมในมหานรกนั้น แสนสาหัสกว่านี้มากมายหลายเท่านัก ใครมีลูกมีหลานพวกพ้องบริวาร ก็แนะนำให้เขาเห็นถึงโทษภัยของสิ่งเหล่านี้ และชักชวนกันมาทำความดี มา

ดื่มรสพระธรรมกันดีกว่า เพราะรสแห่งธรรมย่อมชนะรสทั้งปวง และควรเพิ่มเติมคุณค่าของชีวิต ด้วยการห่างไกลจากยาเสพติดและอบายมุขทุกชนิด อีกทั้งให้หมั่นทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนาให้เต็มที่ นอกจากจะได้ความสุขในโลกนี้แล้ว ยังจะได้ไปเสวยสุขในสุคติโลกสวรรค์อีกด้วย

๒๒

เลิกอบายมุข
พบสุขที่แท้จริง

ดูก่อนคฤหบดี บุคคลผู้ดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ย่อมประสบภัยเวรอันใด ที่เป็นไปในปัจจุบันก็มี ที่เป็นไปในสัมปรายภพก็มี ได้เสวยทุกข์โทมนัสที่เป็นไปทางใจก็มี ก็เพราะดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทเป็นปัจจัย เมื่ออริยสาวกงดเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ภัยเวร อันนั้น เป็นอันสงบระงับไปด้วยประการฉะนี้

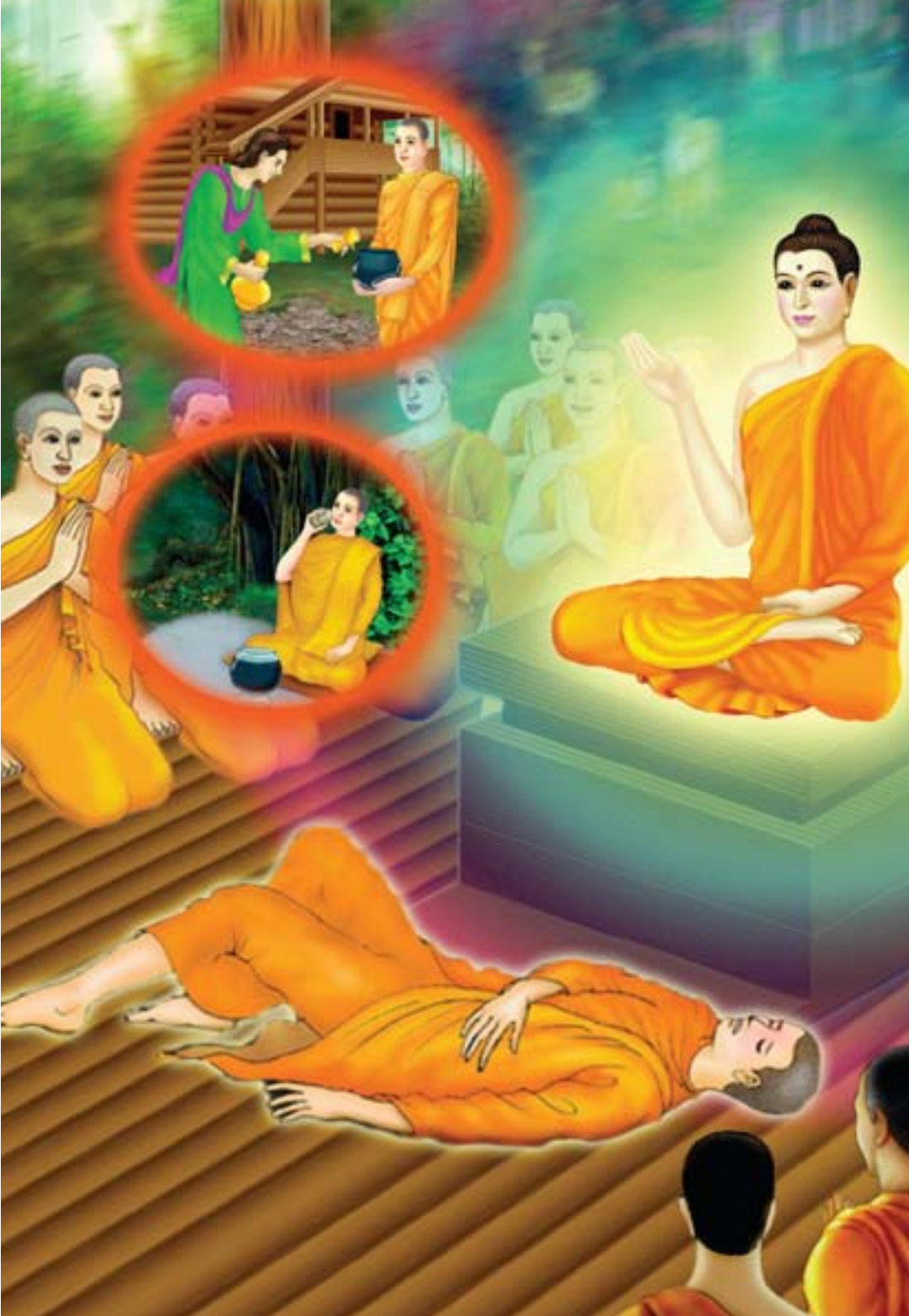

ความตายติดตามตัวเรามาพร้อมๆ กับการลืมตาขึ้นมาดูโลก เหมือนกับดอกเห็ดที่ผุดขึ้นมาพร้อมกับดิน เราไม่สามารถหนีพ้นจากความตายไปได้ บัณฑิตนักปราชญ์ผู้มีปัญญา ท่านเห็นว่าความตายนั้น ไม่ใช่เรื่องที่น่ากลัว ไม่ใช่เรื่องเลวร้าย แต่เป็นเรื่องปกติธรรมดา ที่ทุกๆ คนจะต้องเผชิญ อันที่จริง ความตายเป็นเพียงการย้ายที่อยู่อาศัย ไปสู่ภพภูมิที่เหมาะสมกับบุญบารมีหรือบาปอกุศลที่ได้ทำไว้ ผู้มีบุญมากก็ย้ายที่อยู่ไปสู่สุคติ ผู้มีบาปมากก็ต้องไปอยู่ในอบายภูมิ เสวยวิบากกรรมในแดนแห่งทุคติ หากว่าเราไม่ประสงค์จะตายอีก มีวิธีเดียวเท่านั้น คือ เราต้องแสวงหาหนทางที่ไม่กลับมาเกิดอีก ด้วยการหมั่นฝึกฝนอบรมใจให้หยุดนิ่ง เข้ากลางของกลางไปให้เข้าถึงกายธรรมอรหัต ขจัดกิเลสอาสวะให้หมดสิ้นไป เมื่อทำได้อย่างนี้ เราจะหลุดพ้นจากพญามัจจุราชได้อย่างถาวร

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ ในปฐมภยเวรสูตร ว่า

“ยํ คหปติ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐายี สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานปจฺจยา ทิฏฺฐธมฺมิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ สมฺปรายิกมฺปิ ภยํ เวรํ ปสวติ เจตสิกมฺปิ ทุกฺขํ

โทมนสฺสํ ปฏิสํเวทยติ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานาปฏิวิรตสฺส เอวนฺตํ ภยํ เวรํ วูปสนฺตํ โหติ

ดูก่อนคฤหบดี บุคคลผู้ดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ย่อมประสบภัยเวรอันใด ที่เป็นไปในปัจจุบันก็มี ที่เป็นไปในสัมปรายภพก็มี ได้เสวยทุกข์โทมนัสที่เป็นไปทางใจก็มี ก็เพราะดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทเป็นปัจจัย เมื่ออริยสาวกงดเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ภัยเวรอันนั้น เป็นอันสงบระงับไปด้วยประการฉะนี้”

โดยทั่วไป แม้คนเรายังไม่ได้ดื่มสุราเมรัย ก็เมาอยู่แล้ว เพียงแต่ไม่รู้ว่าตนเองเมา คือ เมาในความเป็นหนุ่มเป็นสาว คิดว่ายังมีเวลาสนุกสนานอยู่อีกนานหลายปี ยังไม่แก่ชราง่ายๆ จึงไม่รีบขวนขวายประพฤติธรรม บ้างก็เมาในความเป็นผู้ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ คิดว่าตนเองยังแข็งแรงอยู่ และจะแข็งแรงต่อไปอีกนาน โดยหารู้ไม่ว่า โรคร้ายต่างๆ กำลังคืบคลานเข้ามาเยือน เพราะร่างกายนี้ เป็นรังแห่งโรค เมื่อวิบากกรรมในอดีตตามส่งผล ก็พร้อมจะนำโรคร้ายมาสู่ตัวเราได้ตลอดเวลา บางคนเมาในชีวิต คือ คิดว่าความตายยังอยู่ห่างไกล อีกนานกว่าความตายจะมาถึง โดยหารู้ไม่ว่า ความตายไม่มีนิมิตหมายบอกล่วงหน้า พญา-มัจจุราชสามารถคร่าเอาชีวิตไปได้ทุกขณะจิต

ผู้รู้ทั้งหลาย ท่านสงสารชาวโลก เพราะเห็นว่าส่วนใหญ่ยังประมาทกันอยู่มาก โดยไม่เฉลียวใจว่า ความตายพร้อมจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา อันที่จริงตั้งแต่เกิดมาก็มีความแก่ ความเจ็บและความตายติดตามมาอยู่แล้ว เหมือนดวงอาทิตย์ที่โผล่พ้นขอบฟ้า ย่อมบ่ายหน้าไปสู่การอัสดง ไม่เคยยืนยงส่องสว่างตลอดกาล ชีวิตมีภัยอันตรายอยู่รอบด้าน พร้อมจะดับลงได้ทุกขณะ จึงควรไม่ประมาท รีบเร่งสร้างบุญกุศลติดตัวไปให้ได้มากที่สุด

คนที่ประมาท ดื่มสุราเสพยาเสพติด จึงล้วนแต่เพิ่มความขาดสติให้แก่ตนเองมากยิ่งขึ้น เพิ่มความเมาที่เห็นเป็นรูปธรรมให้หนักขึ้นไปอีก นอกจากนี้ยังเกิดโทษอีกมากมาย ทั้งแก่ตนเอง และคนรอบข้าง รวมถึงประเทศชาติ คนส่วนมากเข้าใจว่า คนที่ดื่มเหล้าเมาจนเดินไม่ไหว หรือพูดไม่รู้เรื่องแล้ว คือคนขาดสติ แต่จริงๆ แล้ว ในทางธรรม ถือว่าขาดสติตั้งแต่คิดจะดื่มและคิดจะซื้อแล้ว ยิ่งถ้าลงมือเปิดขวดรินเหล้าใส่แก้ว แล้วดื่มล่วงลำคอลงไป ก็ยิ่งขาดสติมากยิ่งขึ้นไปอีก ยิ่งดื่มมากเท่าไรความเป็นคนก็ค่อยๆ ลดน้อยถอยลงไป เมื่อความเป็นคนเหลือน้อย ความดีก็ลดลงตามลำดับ จนกระทั่งหมดสติ หมดความเป็นคนไปชั่วขณะ ตอนนี้ใจจะหมองมาก หากละโลกตอนนี้ย่อมมีทุคติเป็นที่ไป

มีตัวอย่างเกี่ยวกับโทษของการดื่มสุราจนขาดสติอยู่เรื่องหนึ่ง เรื่องมีอยู่ว่า *ในสมัยหนึ่ง เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้ากำลังเสด็จจาริกในเจติยชนบทอยู่นั้น คนเลี้ยงโค คนเลี้ยงสัตว์และชาวนาที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น ได้เห็นพระผู้มีพระภาคเจ้ากำลังเสด็จดำเนินมาแต่ไกล ด้วยความเป็นห่วงพระพุทธองค์จึงเข้าไปกราบทูลว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ที่ต้นมะม่วงในอาศรมร้างของชฎิลมีพญานาคอาศัยอยู่ เป็นสัตว์มีฤทธิ์ เป็นอสรพิษที่มีพิษร้าย ขอพระองค์อย่าได้เสด็จเข้าไปเลย"

พระผู้มีพระภาคเจ้าสดับแล้ว ทรงดุษณีภาพ คือ นิ่งๆ ไม่แสดงอาการเห็นด้วยหรือคัดค้าน ได้แต่เสด็จดำเนินไปเรื่อยๆ จนครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓ ที่ชาวบ้านได้ทูลห้าม พระพุทธองค์ก็ยังทรงเฉยๆ เสด็จมุ่งหน้าไปใกล้บริเวณที่พญานาคอยู่ ในครั้งนั้น พระสาคตะได้ตามเสด็จไปด้วย ท่านเดินผ่านไปทางต้นมะม่วงซึ่งเป็นอาศรมร้างของชฎิล ครั้นถึงแล้วได้เข้าไปยังโรงบูชาไฟ ปูหญ้าเครื่องลาด นั่งคู้บัลลังก์ ตั้งกายตรง ดำรงสติไว้เฉพาะหน้า เพื่อจะแสดงอานุภาพให้ชาวบ้านแห่งนั้นได้รู้ถึงคุณของพระบรมศาสดา พญานาคเป็นสัตว์ดุร้าย เมื่อเห็นพระสาคตะเข้ามานั่ง เกิดความโกรธเป็นกำลัง จึงบังหวนควันขึ้นเพื่อ

---

*มก. สาคตเถระ เล่ม ๔ หน้า ๖๓๐

ทำร้ายท่านทันที พระสาคตะรู้ว่ากำลังจะถูกประทุษร้าย ก็เข้าฌานบังหวนควันโต้ตอบ นาคทนควันของพระสาคตะไม่ได้ เพราะร้อนแรงกว่า จึงเปลี่ยนเป็นพ่นไฟเข้าใส่ หวังจะเผาท่านให้ไหม้เป็นจุณ พระสาคตะก็เข้าเตโชกสิณสมาบัติ บันดาลไฟที่ร้อนแรงกว่าต้านทานไว้

เมื่อต่อสู้กันไม่นาน ในที่สุดท่านสามารถปราบพญานาคดุร้ายนั้นให้หมดฤทธิ์ลงได้ จากนั้นก็ให้มากราบขอขมาโทษต่อพระบรมศาสดา ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ชื่อเสียงของพระสาคตะก็เลื่องลือไปทั่วทั้งตำบลอย่างรวดเร็ว ทำให้ชาวเมืองอยากถวายวัตถุอันเลิศ แต่เนื่องจากเป็นช่วงปฐมโพธิกาล แม้ชาวเมืองมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา แต่ก็ยังไม่เข้าใจในสิ่งที่เหมาะกับสมณบริโภค ชาวเมืองจึงพร้อมใจกันถวายสุราใสสีแดงเหมือนเท้านกพิราบ ที่มีรสหอมกลมกล่อม ซึ่งเป็นของหายาก

ทันทีที่พระสาคตะเดินมาบิณฑบาต แต่ละครัวเรือนต่างพากันกล่าวเชื้อเชิญให้ดื่มน้ำสุราชั้นเลิศ พระสาคตะไม่อยากขัดศรัทธา จึงดื่มสุราจากทุกๆ ครัวเรือนที่เขาถวาย เมื่อดื่มมากเข้าก็เริ่มเมาประคองสติไม่อยู่ เมื่อจะเดินออกนอกเมืองเพื่อกลับวัดก็เดินโซเซไปมา แล้วล้มกลิ้งเกลือกลงบนพื้นถนน บาตรและอาหารที่บิณฑบาตได้มา กระจัดกระจายไปคนละทิศละทาง

ขณะนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จออกจากเมือง พร้อมด้วยภิกษุเป็นจำนวนมาก ได้ทอดพระเนตรเห็นพระสาคตะล้มกลิ้งอยู่ที่หน้าประตูเมือง จึงรับสั่งให้ภิกษุช่วยกันพยุงกลับวัด

เมื่อนำพระสาคตะไปถึงวัด ให้นอนหันศีรษะไปทางพระบรมศาสดา เพื่อเป็นการแสดงความเคารพ แต่พระสาคตะถูกพิษสุราเล่นงาน ยังไม่สร่างเมา จึงพลิกกลับนอนหันเท้าทั้งสองไปทางพระผู้มีพระภาคเจ้า พระพุทธองค์จึงรับสั่งถามภิกษุทั้งหลายว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สาคตะมีความเคารพ มีความยำเกรงในตถาคตมิใช่หรือ” ภิกษุสงฆ์กราบทูลว่า “เป็นดังรับสั่งพระพุทธเจ้าข้า”

“ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ สาคตะไม่มีความเคารพยำเกรงในตถาคตเลย เพราะไปดื่มน้ำเมา ซึ่งไม่ใช่เป็นของพระอริยะ สาคตะเคยต่อสู้กับพญานาคที่ดุร้ายได้ แต่เดี๋ยวนี้แม้งูน้ำธรรมดาก็ไม่สามารถจะต่อสู้ได้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย น้ำที่ดื่มเข้าไปแล้วถึงวิสัญญีภาพ เป็นน้ำที่ไม่ควรดื่ม การกระทำของสาคตะไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ” ตั้งแต่นั้นทรงบัญญัติสิกขาบทไม่ให้ภิกษุดื่มน้ำเมา

เมื่อพระสาคตะเมื่อสร่างเมาแล้ว ได้ฟังเรื่องราวที่เกิดขึ้นของตนจากเพื่อนภิกษุ ก็ตกใจ และเกิดความละอายใจยิ่งนัก

รีบเข้าไปกราบขอขมาโทษต่อพระบรมศาสดา ท่านนำความผิดพลาดนั้นมาเป็นบทเรียนสอนตน และตั้งใจบำเพ็ญภาวนาอย่างเอาชีวิตเป็นเดิมพัน ในที่สุดก็ได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ และได้เป็นเลิศทางด้านผู้มีเตโชกสิณอีกด้วย

จากเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า โทษของการดื่มสุราเมรัยที่เห็นด้วยตาเฉพาะในปัจจุบันนี้ยังอันตรายถึงเพียงนี้ แต่โทษที่ยิ่งกว่านี้ในอบายในมหานรก ยังไม่ได้นำมากล่าว ชาวโลกทั้งหลายทั้งๆ ที่รู้โทษของการดื่มสุรา แต่แสร้งทำเป็นเหมือนไม่รู้ เพราะหักห้ามใจตนเองไม่ได้ จึงยินดีที่จะดื่มน้ำเมาเหล่านี้ เมื่อดื่มจนเป็นอาจิณกรรมแล้ว สุดท้ายก็ต้องไปรับใช้กรรมในมหานรกเป็นเวลายาวนาน โทษที่จะเกิดตามมาในสังสารวัฏยังทำให้เป็นผู้ที่ไม่สมประกอบ ปัญญาทึบ และอีกมากมาย ท่านใดที่เคยดื่มก็ให้เลิก จะได้เกิดใหม่ในเส้นทางแห่งความดี สรรพสิริมงคลจะได้หลั่งไหลมาสู่ชีวิตของเรา ส่วนท่านที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสุราเมรัยและอบายมุขทุกชนิด อยู่แล้ว ขอให้ตั้งใจพัฒนาจิตใจ ให้สูงขึ้นไป ด้วยการสร้างความดีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

๒๓

สุราเป็นเหตุ

บัณฑิตเห็นภัยในนรกแล้ว พึงเว้นบาปเสีย สมาทานอริยธรรม ไม่พึงเบียดเบียนสัตว์ทั้งหลาย ในเมื่อความพยายามมีอยู่ ไม่พึงกล่าวคำเท็จทั้งที่รู้ ไม่พึงแตะต้องของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ยินดีด้วยภริยาของตน ไม่พึงยินดีภริยาผู้อื่น และไม่พึงดื่มสุราเมรัยเครื่องยังจิตให้หลงใหล พึงระลึกถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่เสมอ

ทุกครั้งที่เราสร้างความดี ไม่ว่าจะเป็นการให้ทาน รักษาศีลหรือเจริญภาวนา บุญเกิดขึ้นในตัวของเราที่ศูนย์กลางกาย ฐานที่ ๗ เป็นบุญธาตุที่ใส สว่าง สะอาด บริสุทธิ์ เมื่อกระแสบุญเมื่อหลั่งไหลเข้าสู่ศูนย์กลางกายจะรวมเป็นดวง เรียกว่า ดวงบุญ ติดอยู่ที่ศูนย์กลางกำเนิดของกายมนุษย์ ดวงบุญนี้เป็นบ่อเกิดแห่งความสุขความสำเร็จในชีวิต เมื่อเราปรารถนาสิ่งใดก็ให้อธิษฐานจิตที่กลางดวงบุญนั้น แล้วบุญในตัวจะอำนวยผลให้เราได้สำเร็จสมดังใจ ดังนั้น การสั่งสมบุญเป็นเรื่องสำคัญสำหรับชีวิตของมนุษย์ทุกๆ คน โดยเฉพาะบุญละเอียด ที่เกิดจากการเจริญสมาธิภาวนา ทำใจให้หยุดให้นิ่ง เป็นสิ่งที่เราทั้งหลายต้องทำกันทุกวัน วันละหลายๆ ครั้ง ยิ่งทำได้ตลอดเวลายิ่งดี เพราะเป็นหนทางที่จะทำให้เราได้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายในกันทุกคน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน คิหิสูตร ว่า

“นิรเยสุ ภยํ ทิสฺวา ปาปานิ ปริวชฺชเย
อริยธมฺมํ สมาทาย ปณฺฑิโต ปริวชฺชเย
น หึเส ปาณภูตานิ วิชฺชมาเน ปรกฺกเม
มุสา จ น ภเณ ชานํ อทินฺนํ น ปรามเส
เสหิ ทาเรหิ สนฺตุฏฺโฐ ปรทารญฺจ นารเม

เมรยํ วารุณึ ชนฺตุ น ปิเว จิตฺตโมหนึ
อนุสฺสเรยฺย สมฺพุทฺธํ ธมฺมํ จานุวิตกฺกเย

บัณฑิตเห็นภัยในนรกแล้ว พึงเว้นบาปเสีย สมาทานอริยธรรม ไม่พึงเบียดเบียนสัตว์ทั้งหลาย ในเมื่อความพยายามมีอยู่ ไม่พึงกล่าวคำเท็จทั้งที่รู้ ไม่พึงแตะต้องของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ยินดีด้วยภริยาของตน ไม่พึงยินดีภริยาผู้อื่น และไม่พึงดื่มสุราเมรัยเครื่องยังจิตให้หลงใหล พึงระลึกถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพึงตรึกถึงธรรมอยู่เสมอ”

เมื่อกล่าวถึงนรก บางคนมักจะบอกว่า “เป็นเรื่องที่อุปโลกน์กันขึ้นมา เพื่อต้องการให้มนุษย์กลัวบาป หรือเป็นเพียงเรื่องที่เล่าสืบๆ กันมาเท่านั้นเอง เหมือนการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มองไม่เห็นด้วยตาเนื้อ ไม่เชื่อก็ไม่เห็นจะเป็นไร” แต่ในทางพระพุทธศาสนา ท่านให้วางความเชื่อไว้ชั่วคราวแล้วมาพิสูจน์ความจริงโดยใช้คำว่า เอหิปัสสิโก คือพร้อมเสมอต่อการพิสูจน์ แต่ต้องพิสูจน์ด้วยพุทธวิธีคือหยุดกับนิ่ง ที่หลวงพ่อกล่าวเช่นนี้ เพราะผู้มีรู้มีญาณท่านได้ไปรู้ไปเห็นมาแล้ว เป็นพยานยืนยันในการเห็นนรกสวรรค์ ซึ่งเป็นปรโลกที่ทุกๆ คนไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ไม่ใช่เป็นเพียงความเชื่อที่นำมาเล่าขู่กันเฉยๆ

ผู้รู้ทั้งหลายมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นต้น ทรงไปรู้ไป

เห็นมาแล้ว อาศัยมหากรุณา จึงนำมาบอกกล่าวให้เรารู้ และทรงแนะวิธีที่จะไม่ต้องไปอบาย คือ ให้รักษาศีล ๕ ดังพุทธพจน์ที่หลวงพ่อได้กล่าวไว้ข้างต้น ท่านอยากให้เรามีความสุข และมีสวรรค์เป็นที่ไปจึงแนะนำหนทางที่ถูกต้องให้ปฏิบัติให้ลองปฏิบัติดู ถ้าเป็นจริง ตายแล้วก็ได้ไปสุคติ หากไม่ทำตามแต่ไปรู้ตอนตายก็สายเกินแก้แล้ว ถ้าแม้ไม่เชื่อก็ควรเผื่อเหนียวไว้บ้าง

มีตัวอย่างเกี่ยวกับผู้พิจารณาเห็นโทษของการดื่มสุราจนสามารถหลุดพ้นจากกิเลส สำเร็จเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า มาเล่าสู่กันฟัง เรื่องมีอยู่ว่า *ในสมัยที่โลกว่างเว้นจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีนายอำเภอหนุ่มคนหนึ่ง ซึ่งเป็นคนดีมีศีลธรรมคอยสอดส่องดูแลอำเภอกาสิกรัฐ และท่านได้ออกกฎบัญญัติห้ามขายสุราในเขตปกครอง ซึ่งบทบัญญัตินี้ ไม่เป็นที่พอใจของนักเลงสุราเป็นอันมาก แต่ไม่อาจทำอะไรนายอำเภอได้ เพราะออกกฎห้ามในสิ่งที่ถูกที่ควร

วันหนึ่ง ประชาชนเข้ามาขอร้องนายอำเภอว่า “ข้าแต่นายในงานมหรสพประจำปี ซึ่งจะมีขึ้นในวันพรุ่งนี้ ทุกๆ ปีตั้งแต่โบราณกาล ชาวบ้านต่างพากันดื่มสุราเลี้ยงฉลองกันใหญ่โตเป็นที่สนุกสนาน เวลาอื่นท่านห้ามขายสุรา พวกเราก็ไม่ว่า แต่

หนังสือวิมุตติรัตนมาลี ของพระพรหมโมลี

พรุ่งนี้เป็นงานประจำปี ซึ่งทำกันเป็นประเพณีมานาน เพราะฉะนั้น ขอท่านนายอำเภอ จงอนุญาตให้ซื้อขาย และดื่มสุรากันสักวันหนึ่งเถิด เพื่อรักษาธรรมเนียมประเพณีไว้”

นายอำเภอไม่อาจต้านแรงกดดันจากชาวบ้านได้ จึงบอกว่า “ประเพณีของชาวบ้านชาวเมือง เคยมีมาอย่างไร ท่านทั้งหลายจงทำอย่างนั้นเถิด ข้าพเจ้าอนุญาตให้วันหนึ่ง พวกท่านจงทำตามใจปรารถนาเถิด”

วันรุ่งขึ้น ซึ่งเป็นงานใหญ่ประจำปี ชาวเมืองและมหาชนจากที่อื่น ต่างพากันสนุกสนานครึกครื้นเป็นการใหญ่ เที่ยวเล่นดูมหรสพ และมีการซื้อขายดื่มสุรากันอย่างโจ่งแจ้ง เพราะได้รับอนุญาตเป็นพิเศษจากท่านนายอำเภอ หลังจากที่ถูกห้ามปรามมาเป็นเวลานาน เมื่อนานๆ ได้ดื่มกันที นักเลงสุราพากันดื่มกันจนเมามาย ครั้นเมาหนักเข้า ก็เกิดการทะเลาะวิวาทกันบ้าง ตีรันฟันแทงกันบ้าง ทั้งแสดงกิริยาต่างๆ คล้ายกับเป็นคนบ้าด้วยอำนาจฤทธิ์สุรามหาโทษ

นายอำเภอเห็นคนเมาแสดงกิริยาอาการต่างๆ เช่นนั้น ก็บังเกิดความสลดสังเวชใจ และเพราะตัวท่านเองเป็นคนมีจิตใจบริสุทธิ์ ได้ตั้งจิตปรารถนาปัจเจกโพธิญาณมานานหลายแสนล้านโกฏิชาติ กระทั่งบัดนี้ก็ครบ ๒ อสงไขยกับอีกแสนมหากัป

ควรแก่การที่จะได้บรรลุธรรมอันวิเศษแล้ว

ในขณะที่มองดูชาวเมืองกำลังเมาสุราอยู่นั้น ท่านพิจารณาโทษของสุราว่า "คนเหล่านี้แต่เดิมเป็นคนมีปัญญา กลับทรามปัญญา เพราะดื่มสุรายาเมา แล้วแสดงกิริยาอันโง่เขลาต่างๆ หารู้ไม่ว่า การดื่มสุราเมรัยนี้ มีโทษหนัก จัดเป็นอกุศลกรรม ซึ่งจะเป็นเหตุนำไปสู่อบาย หลังจากที่ตายไปแล้วจะต้องได้รับทุกขเวทนาอย่างแสนสาหัสในมหานรก การที่พวกเขาพากันหลงระเริง ประกอบความชั่วเช่นนี้ เพราะโมหะแท้ๆ โมหะนี้มีฤทธิ์ร้าย สามารถนำสัตว์ทั้งหลายให้ไปสู่อบายภูมิได้อย่ากระนั้นเลย เราจักประหารโมหะที่มีอยู่ในใจให้มลายหายสูญไปจากใจ ในกาลบัดนี้"

เมื่อคิดประหารโมหะเช่นนี้ ท่านยืนพิจารณาความไม่เที่ยงของสรรพสิ่ง เจริญวิปัสสนา จนกระทั่งได้บรรลุธรรมเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า เมื่อได้สำเร็จเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า ฌานและอภิญญาก็บังเกิดขึ้น ขณะที่ยกมือขึ้นลูบศีรษะนั้น เพศคฤหัสถ์ก็อันตรธานหายไป เพศบรรพชิตทรงสมณศักดิ์ใหญ่ประกอบด้วยไตรจีวร และอัฐบริขารครบถ้วนปรากฏขึ้นมาแทนที่ แล้วเหาะลอยขึ้นไปบนท้องฟ้า พลางให้โอวาทประชาชนว่า "อย่าได้ดื่มสุราเมรัยกันเลย เพราะนั่นเป็นทางมาแห่งความเสื่อม

เป็นทางไปสู่นรก ขอท่านทั้งหลายจงอย่าได้ประมาท” จากนั้นก็เหาะบ่ายหน้าไปยังภูเขาคันธมาทน์ พำนักอยู่ที่เงื้อมเขานันทมูลกะ ซึ่งเป็นที่สถิตของพระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลาย

จากเรื่องนี้จะเห็นได้ว่า ศักดิ์ศรีของมนุษย์อยู่ที่การรักษาศีล ๕ ได้อย่างบริสุทธิ์ รักษาภาวะของความเป็นคนไว้ได้อย่างสมบูรณ์ การดื่มเหล้า สูบบุหรี่ นับว่าเสียศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ นอกจากไม่สูบ ไม่ดื่มแล้ว ถ้ายังมีอยู่ในบ้านก็ให้นำออกมาเททิ้ง ทุบทำลายให้หมด บ้านของเราจะได้มีสิริมงคล อย่าลืมว่าชีวิตของนักสร้างบารมี เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และต่อชาวโลกมากมาย จงใช้เวลาทุกอนุวินาทีเพื่อการสร้างบารมี ไปทำหน้าที่ชักชวนคนให้ละบาปอกุศล คือ ชวนให้เขาเลิกเหล้าเลิกบุหรี่ ด้วยการใช้มธุรสวาจา และปัญญาของเราที่มีอยู่ชี้แจงให้เขาเห็นโทษภัยของสุราเมรัย เพราะยังมีคนอีกมากมายที่คิดอยากเลิก แต่เขาขาดกำลังใจ ถ้าเขาเกิดกำลังใจ เขาก็กล้าที่จะทำความดี

เมื่อเขาเลิกจากอบายมุขได้แล้ว ก็ชวนให้มาทำความดี ทำกิจกรรมที่เป็นบุญเป็นกุศล เริ่มต้นชีวิตใหม่ที่สดใสกว่าเดิม ชวนคนทำความดี ต้องประคับประคอง เหมือนปลูกต้นไม้ก็ต้องรดน้ำ พรวนดิน ใส่ปุ๋ย จะปลูกแล้วทิ้งเลยก็ไม่ได้ เดี๋ยวต้นไม้จะ

เหี่ยวเฉา คนที่เริ่มทำความดีใหม่ๆ ก็อยากได้กำลังใจจากผู้ที่ทำความดีเป็นปกติอยู่แล้ว ความแก่ ความชรา ได้มาฟรีๆ แต่การที่จะได้บารมี เราต้องสร้าง เพราะฉะนั้น ให้ใช้เวลาจากนี้ไปทำหน้าที่ผู้นำบุญยอดกัลยาณมิตร ด้วยจิตใจที่สดชื่นเบิกบาน ตั้งใจทำความดีทุกรูปแบบ ใช้เวลาทุกวินาทีให้เป็นประโยชน์ โดยการประพฤติปฏิบัติธรรม ตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งเข้านอน ให้รักษาใจไว้ที่ศูนย์กลางกายตลอดเวลา หากทำได้เช่นนี้ จะสมปรารถนา ได้เข้าถึงพระรัตนตรัยในตัวกันทุกๆ คน

๒๔

มงคลที่ ๒๑
ไม่ประมาทในธรรม

กาลเวลา
กับการเปลี่ยนแปลง

กาลย่อมล่วงไป ราตรีย่อมผ่านไป
ชั้นแห่งวัยย่อมละไปตามลำดับ
บุคคลเมื่อเห็นมรณภัยแล้ว
พึงละอามิสในโลกเสีย มุ่งสู่สันติเถิด

วันคืนล่วงไปๆ สรรพสิ่งและสรรพสัตว์ทั้งหลาย ล้วนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ใบหญ้า รถราบ้านช่อง คน สัตว์ สิ่งของ ทั้งหมดเหล่านี้ล้วนมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ เหมือนต้นไม้ซึ่งแต่เดิมเราเคยเห็นมันเป็นต้นเล็กๆ ไม่นานก็เจริญเติบโต แผ่กิ่งก้านสาขา แตกใบ ผลิดอกออกผล ให้ความสดชื่นแก่ทุกชีวิต ครั้นไม่นานดอกไม้ที่ดูสวยสดงดงามนั้น ก็เหี่ยวแห้งร่วงโรยไปตามกาลเวลา

ชีวิตของเราก็เช่นเดียวกันมีการเปลี่ยนแปลงเป็นธรรมดา เปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อม แล้วนำไปสู่ความตาย เราจึงไม่ควรประมาทในการดำเนินชีวิต ควรมองให้เห็นโทษของความเสื่อม จะได้คลายความยึดมั่นถือมั่นในโลกทั้งปวง เราเกิดมาในโลกนี้เพียงแค่อาศัยสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในโลกไว้ใช้สร้างบารมี อย่าไปคิดเป็นจริงเป็นจังอะไร เมื่อปล่อยวางจากสิ่งที่ไม่เป็นจริงแล้ว ใจจะได้มุ่งแสวงหาสิ่งที่เป็นจริงของชีวิต ที่เรียกว่า อริยสัจ มีใจมุ่งตรงต่อหนทางพระนิพพาน ชีวิตจะได้เข้าถึงความสุขที่แท้จริง

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ใน อัจเจนติสูตร ว่า

“อจฺเจนฺติ กาลา ตรยนฺติ รตฺติโย
วโยคุณา อนุปุพฺพํ ชหนฺติ
เอตํ ภยํ มรเณ เปกฺขมาโน
โลกามิสํ ปชเห สนฺติเปกฺโข

กาลย่อมล่วงไป ราตรีย่อมผ่านไป ชั้นแห่งวัยย่อมละไปตามลำดับ บุคคลเมื่อเห็นมรณภัยแล้ว พึงละอามิสในโลกเสีย มุ่งสู่สันติเถิด”

ท่านตรัสไว้ชัดเจนอย่างนี้ เพราะว่าวันคืนผ่านไปอย่างรวดเร็ว ชีวิตของเราร่วงโรยไปทุกขณะ ความแข็งแรงก็เสื่อมถอยไปตามลำดับ เริ่มแรกจากวัยทารกที่ไร้เดียงสา ก็มาสู่วัยเด็กที่มีแต่ความสนุกสนานเพลิดเพลิน แล้วย่างเข้าสู่วัยรุ่น วัยแห่งความเป็นหนุ่มเป็นสาว มีร่างกายแข็งแรงไม่ค่อยมีโรคภัยไข้เจ็บ เป็นวัยที่สนุกสนานร่าเริง จากนั้นชีวิตเข้าสู่วัยกลางคน เป็นวัยของการทำงาน ทุกคนต่างต้องมีหน้าที่รับผิดชอบมากมาย ต้องดูแลทั้งครอบครัว ธุรกิจการงาน ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อสร้างฐานะความมั่นคงในชีวิต

เมื่อผ่านชีวิตช่วงนี้มาแล้ว ก็ก้าวเข้าสู่วัยที่มากด้วยประสบการณ์ ร่างกายเริ่มแก่ชรา เรี่ยวแรงค่อยๆ ถดถอยลงไป สังขารมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อม ในที่สุดก็เสื่อมสลายนำไปสู่ความตาย ชั้นแห่งวัยของมนุษย์ได้ละลำดับไปอย่างนี้ ท่านทรงสอนต่อไปอีกว่า ผู้ไม่ประมาทในชีวิตควรมองให้เห็น “มรณภัย” คือ ความตายที่เข้ามาเยือนอยู่ทุกวินาทีว่า เป็นภัยใหญ่หลวงจะหลีกหนีอย่างไรก็หนีไม่พ้น

แม้พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านมีบารมีเต็มเปี่ยมยังต้องดับขันธปรินิพพาน ฉะนั้น พวกเราคนธรรมดาก็ต้องพบกับสัจธรรมนี้เช่นกัน จึงควรละอามิส คือ เหยื่อล่อที่ทำให้ติดอยู่ในโลก ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ที่ทำให้เราเพลินอยู่ในโลก หาทางรอดพ้นจากมรณภัยไม่ได้ ทำให้เราประมาทหลงทางพระนิพพาน ดังนั้น ท่านจึงสอนให้ละอามิสในโลกและมุ่งสู่สันติ คือ ทำใจให้หยุดนิ่ง มุ่งเข้าไปสู่สันติสุขภายในจนกระทั่งเข้าถึงบรมสุข ความสุขอย่างยิ่งคือพระนิพพาน ที่มีแต่สุขล้วนๆ ไม่มีทุกข์เจือปน ไม่มีความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย เป็นชีวิตอมตะ

เวลาในโลกมนุษย์นี้มีจำกัด เราควรจะใช้เวลาที่มีอยู่อย่างจำกัดนี้ ให้เกิดประโยชน์แก่ตัวเราเอง และแก่เพื่อนร่วมโลกให้มากที่สุด เพื่อยังสันติสุขให้บังเกิดขึ้นแก่มวลมนุษยชาติ เราจะต้องใช้ชีวิตให้คุ้มค่าต่อกาลเวลาที่สูญเสียไป จะต้องใช้เวลาทุกอนุวินาทีสร้างบารมีให้เต็มที่ ให้วันหนึ่งคืนหนึ่งผ่านไปพร้อมบุญกุศลที่เพิ่มขึ้น เวลาในโลกมนุษย์สั้นนิดเดียว เมื่อเปรียบเทียบกับเวลาในสัมปรายภพแล้ว ต่างกันมาก เพราะชีวิตหลังความตายนั้นยาวนานจริงๆ เป็นแสนเป็นล้าน เป็นหลายๆ ล้านปี มีเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสมัยพุทธกาลว่า

*มีเทพธิดาท่านหนึ่ง อยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์กับเหล่าเทพธิดาอีก ๕๐๐ นางกำลังเก็บดอกไม้ เพื่อจะนำมาประดับให้มาลาภารีเทพบุตร ในสวนนันทวัน ซึ่งเป็นทิพยอุทยานที่สวยงามมากของชาวสวรรค์ ในขณะที่นางกำลังเพลิดเพลินอยู่กับการเที่ยวเด็ดดอกไม้ทิพย์ ทันใดนั้นเองก็ได้จุติจากสรวงสวรรค์ลงมาเกิดในโลกมนุษย์ ครั้นเกิดมาอายุได้ไม่กี่ขวบ นางก็สามารถระลึกชาติได้ เพราะสั่งสมบุญเก่ามาดี เห็นว่าชาติก่อนตนเองเคยเป็นเทพธิดาอยู่บนสวรรค์ เป็นบริวารของมาลาภารีเทพบุตร จึงอยากจะกลับไปเกิดบนสวรรค์อีก เพราะรู้ว่า บนสวรรค์มีความสุขที่ประณีตกว่าโลกมนุษย์มากมายนัก

เมื่อเติบโตขึ้นนางหมั่นทำบุญกุศลไม่ได้ขาด ได้ถวายทานแด่พระภิกษุสงฆ์เป็นประจำ เมื่อถึงวันพระ ก็รักษาอุโบสถศีลเข้าวัดฟังธรรมจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามิได้ขาด ครั้นอายุได้ ๑๖ ปีก็แต่งงาน มีครอบครัวตามประสาชาวโลกทั่วไป แต่แปลกอยู่อย่างหนึ่ง คือ ไม่ว่านางจะทำบุญอะไรก็ตาม จะอธิษฐานจิตขอให้ได้ไปเกิดอยู่ร่วมกับสามีเทพบุตรที่อยู่บนสวรรค์

บางคนได้ยินนางอธิษฐานเช่นนั้น ก็ไม่เข้าใจ หาว่านางเสียสติเพ้อเจ้อบ้าง เพราะไม่รู้ว่าจะอธิษฐานอย่างนั้นไปทำไม

---

*มก. นางปติปูชิกา เล่ม ๔๑ หน้า ๔๓

ในเมื่อสามีคนปัจจุบันก็ยังมีชีวิตอยู่ ชาวบ้านจึงเรียกนางว่า "ปติปูชิกา" หมายถึง หญิงผู้บูชาสามี นางก็ไม่ได้ใส่ใจแต่อย่างใด ตั้งใจทำความดีเรื่อยไป ด้วยหวังว่า สักวันหนึ่งจะได้ไปเกิดอยู่ร่วมกับสามีเดิมบนสวรรค์ ก็นางใช้ชีวิตครอบครัวอย่างมีความสุขตามประสาชาวโลกเรื่อยมา จนกระทั่งมีบุตรถึง ๔ คนด้วยกัน และได้แนะนำเส้นทางไปสู่สวรรค์ให้ลูกๆ ด้วยการสอนให้หมั่นทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนา

วันหนึ่ง นางล้มป่วยกะทันหัน ถึงแก่ความตาย และก็ได้กลับไปบังเกิดเป็นเทพธิดาอยู่กับมาลาภารีเทพบุตรเหมือนเดิม ซึ่งขณะนั้นเทพธิดาทั้งหลายกำลังประดับประดาดอกไม้ให้เทพบุตรอยู่ในสวนนันทวัน ทันทีที่เทพบุตรเห็นนาง ถามว่า "เธอหายหน้าไปไหนมา" เทพธิดาตอบว่า"หม่อมฉันได้จุติจากสวรรค์ไปบังเกิดบนมนุษยโลก" เทพบุตรไต่ถามต่อไปว่า "เธอลงไปเกิดในโลกมนุษย์แล้ว ไปทำอะไรมาบ้าง มนุษย์ในโลกเขาทำอะไรกัน"

นางได้เล่าเรื่องทั้งหมดที่ไปประสบมา และบอกว่า "มนุษย์ส่วนใหญ่มีความประมาทกันมาก คิดว่าอายุ ๑๐๐ ปีนั้นยาวนานเป็นอสงไขย เหมือนกับว่าจะไม่แก่ไม่ตายกัน แต่หม่อมฉันไม่ประมาท จึงตั้งใจทำความดีอย่างเต็มที่ เพื่อจะได้

กลับมาอยู่บนสวรรค์ร่วมกับท่านอีก”

จะเห็นว่า เวลา ๑๐๐ ปีในโลกมนุษย์ เท่ากับชั่วครู่เดียวในสวรรค์เท่านั้นเอง ซึ่งไม่เพียงพอต่อการทำความดี ดังนั้นเราจึงไม่ควรประมาทในวัยและชีวิต จำเป็นที่จะต้องหมั่นประกอบความดี สร้างบารมีโดยไม่มีข้อแม้ ข้ออ้าง และเงื่อนไข เพื่อจะได้ดำเนินชีวิตไม่ผิดพลาด รีบสั่งสมบุญติดตัวไปข้ามภพข้ามชาติ เพราะบุญเป็นเพื่อนแท้ในการเดินทางไกลในสัมปรายภพ และเป็นที่พึ่งในระหว่างที่ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ บุญเท่านั้นเป็นที่พึ่งทั้งในโลกนี้ และโลกหน้า บุญเป็นสิ่งเดียวที่เราจะนำเอาติดตัวไปได้ เหมือนเงาที่จะคอยติดตามเจ้าของไปทุกหนทุกแห่ง

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนว่า ผู้ประมาทก็เหมือนคนตายแล้ว เพราะความประมาทเป็นภัยในวัฏสงสาร ที่ทำให้สรรพสัตว์ทั้งหลายหลงวนอยู่ในทะเลแห่งความทุกข์ หาทางหลุดพ้นไม่ได้ เมื่อละความประมาทได้ ก็จะหลุดพ้นจากห้วงทะเลแห่งความทุกข์ มีปัญญาขึ้นสู่ฝั่งแห่งพระนิพพาน เสวยบรมสุขอันแท้จริง

เพราะฉะนั้น ความไม่ประมาทจึงเป็นยอดของความดี ถ้าจะให้ไม่ประมาท จะต้องนำใจหยุดไปที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗

ไม่ให้พลั้งเผลอ มีสติตลอดเวลา ไม่ให้ใจเคลื่อนจากศูนย์กลางกาย ทำอย่างนี้ได้ชื่อว่า ไม่ประมาท เพราะใจหยุด คือ สุดยอดของความไม่ประมาท ต้องหยุดให้ได้ตลอดเวลา หยุดนิ่งอย่างสบายๆ อย่าให้เผลอ เมื่อหยุดถูกส่วนเข้า เดี๋ยวเราจะเข้าถึงปฐมมรรค อย่างง่ายๆ จะเห็นดวงใสกลมรอบตัว อย่างเล็กขนาดดวงดาวในอากาศ อย่างกลางขนาดพระจันทร์ในคืนวันเพ็ญ อย่างใหญ่ขนาดพระอาทิตย์ตอนเที่ยงวัน ใสบริสุทธิ์อยู่ภายใน

เมื่อเข้าถึงปฐมมรรคแล้ว ให้นำใจหยุดนิ่งไปในกลางดวงนั้น จะเข้าถึงกายที่ละเอียดเป็นชั้นๆ เข้าไป ตั้งแต่กายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายพรหม กายอรูปพรหม ละเอียดหนักขึ้นไปอีก ใจบริสุทธิ์มากขึ้น ก็จะเข้าถึงกายธรรมที่เรียกว่า ธรรมกาย ธรรมกายมีลักษณะ สวยงามมาก ใสบริสุทธิ์ เป็นแก้วใสยิ่งกว่าเพชร ใสเกินใส หยุดใจได้สนิทมาก องค์พระก็ใหญ่โตขึ้นตามลำดับ ตั้งแต่เล็กกว่าตัวเรา โตเท่ากับตัวเรา กระทั่งใหญ่กว่าตัวเรา องค์พระจะผุดขึ้นมาเรื่อยๆ นี่คือ พุทธรัตนะ

รัตนะ แปลว่า แก้ว พุทธรัตนะ คือ พระแก้ว เกิดขึ้นในกลางกาย ใสบริสุทธิ์ เกตุดอกบัวตูม งามไม่มีที่ติ ในกลางองค์พระ เราจะเห็นดวงกลมๆ ใสๆ อยู่ในกลางกายท่าน ดวงใสนี่เรียกว่า ดวงธรรมรัตนะ ใสสว่างอยู่ในกลางกายท่าน ดวง

ธรรมรัตนะ คือ ที่รวมของความรู้แจ้งทั้งหลาย เมื่อเรานำใจหยุดในกลางดวงนี้ ก็จะมีพระธรรมกายละเอียดผุดเกิดขึ้นมาอีก เรียกว่า สังฆรัตนะ อยู่ตรงกลางของดวงธรรมรัตนะ ทำหน้าที่รักษาธรรมรัตนะไว้ ธรรมรัตนะก็รักษาพุทธรัตนะไว้ รักษาซึ่งกันและกันไว้ หากเข้าถึงได้อย่างนี้ ชีวิตของเราจึงนับว่า เป็นชีวิตที่ไม่ประมาท มีพระรัตนตรัยเป็นสรณะ

ท่านทั้งหลายถือว่าเป็นผู้มีบุญมาก ที่ได้มาพบหนทางอันประเสริฐ จะได้ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท ด้วยการฝึกฝนใจของเราให้หยุดนิ่ง เพื่อเข้าถึงพระรัตนตรัยซึ่งเป็นที่พึ่งภายใน ใครทำใจหยุดนิ่งได้ ถือว่าเป็นผู้มีบุญมากจริงๆ เหลือเพียงอย่างเดียวเท่านั้น คือ เราจะต้องทุ่มเทชีวิตจิตใจ ศึกษาฝึกฝนอบรมใจของเรา ให้ใจหยุด ให้ใจนิ่งให้ได้นานๆ ฝึกกัน ทั้งวันในทุกอิริยาบถ ไม่ว่าจะนั่งนอนยืนเดิน หมั่นทำใจหยุดนิ่งตลอดเวลา เพื่อให้เข้าถึงกายธรรมให้ได้ นี่เป็นหน้าที่ของพวกเราทั้งหลาย เพราะฉะนั้น ให้ขยันนั่งธรรมะกันทุกคน สักวันหนึ่งเราจะสมปรารถนา มีพระรัตนตรัยภายในเป็นที่พึ่งอย่างแน่นอน

๒๕

สละทุกสิ่ง
เพื่อรักษาธรรม

พึงสละทรัพย์ เพื่อรักษาอวัยวะ
พึงสละอวัยวะ เพื่อรักษาชีวิต
เมื่อเล็งเห็นประโยชน์สูงสุด
พึงสละทั้งอวัยวะ และชีวิต เพื่อรักษาธรรมไว้

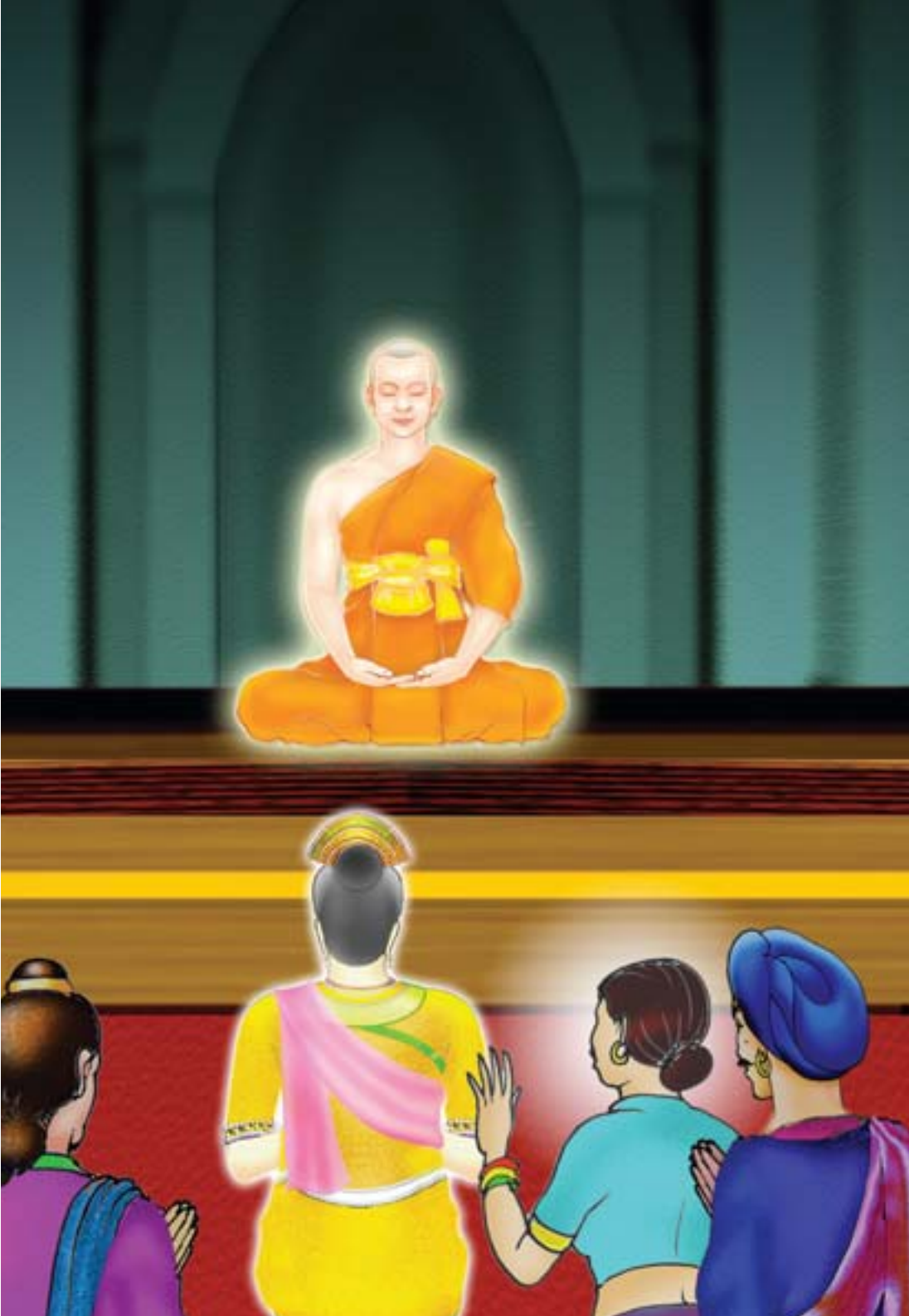

เวลาแห่งการประพฤติธรรม เป็นเวลาที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อตัวของเรา และต่อโลก การสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่โลกนั้น ไม่ใช่เรื่องเพ้อฝัน เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เพราะธรรมกาย มีอยู่แล้วในตัวของมนุษย์ทุกคนในโลก ไม่ว่าจะเป็นชาติไหน ศาสนาไหน หรือเผ่าพันธุ์ใดก็ตาม ขึ้นชื่อว่าเป็นมนุษย์ ทุกคนสามารถเข้าถึงธรรมกายได้ทั้งนั้น ด้วยการฝึกใจให้หยุดนิ่ง ณ ศูนย์กลางกาย ฐานที่ ๗ เมื่อเข้าถึงธรรมกายแล้ว ความสุข ความบริสุทธิ์ ความเบิกบาน ที่เกิดขึ้นจากการเข้าถึงธรรมกาย จะแผ่ขยายออกไป กลั่นบรรยากาศ และทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัว ให้สะอาดบริสุทธิ์ขึ้นไปเรื่อยๆ จนกระทั่งแผ่คลุมไปทั่วโลก และในไม่ช้าโลกก็จะเข้าถึงสันติสุขอันไพบูลย์

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้ชาวพุทธเข้าถึงธรรม ท่านยอมสละได้แม้กระทั่งชีวิตเพื่อรักษาธรรมไว้ ในการเสียสละบางสิ่งบางอย่าง เพื่อให้เข้าถึงสิ่งที่มีคุณค่ามากกว่า ท่านได้เรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้

“จเช ธนํ องฺควรสฺส เหตุ
องฺคํ จเช ชีวิตํ รกฺขมาโน
องฺคํ ธนํ ชีวิตญฺจาปิ สพฺพํ
จเช นโร ธมฺมมนุสฺสรนฺโต

พึงสละทรัพย์ เพื่อรักษาอวัยวะ พึงสละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต

เมื่อเล็งเห็นประโยชน์สูงสุด พึงสละทั้งอวัยวะ และชีวิตเพื่อรักษาธรรมไว้”

พระบรมศาสดาของเรา ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีงามในการเสียสละ ในสมัยที่พระองค์สั่งสมบารมียังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่นั้น บางชาติทรงยอมสละแม้กระทั่งชีวิต เพื่อแลกกับคำว่า “เทว-ธรรม“ คืออยากรู้ว่า ธรรมอะไรที่ทำให้เป็นเทวดา ถึงกับยอมสละชีวิตให้ยักษ์กิน ฉะนั้น พระองค์จึงเป็นยอดนักสร้างบารมีผู้เสียสละที่ยิ่งใหญ่

พระองค์ทรงบริจาคลูกนัยน์ตาเป็นทาน มากกว่าดวงดาวบนท้องฟ้า ทรงตัดศีรษะให้เป็นทาน มากกว่าผลมะพร้าวในชมพูทวีป ทรงสละเลือดเป็นทานมากกว่าน้ำในท้องพระ-มหาสมุทรทั้งสี่ และทรงสละเนื้อเป็นทาน มากกว่าผืนแผ่นดินนี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ใครๆ ยากจะทำได้ เพราะน้ำใจของพระโพธิสัตว์นั้นยิ่งใหญ่ จะยอมสละได้ทุกสิ่ง เพื่อการบรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณ

พระองค์ได้ทรงสอนเกี่ยวกับเรื่องการเสียสละว่า ในคราวที่จำเป็นจะต้องสละบางสิ่งไปเพื่อรักษาบางสิ่งไว้ ให้เรียงลำดับการเสียสละดังนี้ คือ ให้สละทรัพย์ เพื่อรักษาอวัยวะ

เพราะทรัพย์สินเงินทองเป็นของนอกกาย หมดไปแล้วเรายังหาใหม่ได้ ให้สละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต เพราะชีวิตเป็นสิ่งสำคัญ ชีวิตมีค่าต่อการสร้างบารมี แม้ต้องสูญเสียอวัยวะบางส่วนไป ก็ให้รักษาชีวิตไว้ เพื่อการสร้างบารมี

เมื่อเห็นคุณประโยชน์อันยิ่งใหญ่ในการบรรลุธรรม ก็ทรงให้สละทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อรักษาธรรมไว้ แม้ชีวิตจะสูญสิ้น แต่ธรรมะไม่สิ้นสูญ ให้เอาชีวิตเป็นเดิมพัน เพื่อแลกกับธรรมะ แม้เนื้อเลือดจะแห้งเหือดหายไป เหลือแต่หนัง เอ็น กระดูกก็ตาม ถ้ายังไม่ได้บรรลุธรรมก็ยอมตายกันเลย

ในสมัยก่อน พุทธศาสนิกชนเป็นผู้ใคร่ในการฟังธรรมกันมาก เขาฟังธรรมตลอดทั้งคืน บางท่านถึงกับยอมสละทุกสิ่งทุกอย่าง แม้โจรจะเข้าบ้าน มาขโมยทรัพย์สมบัติก็ไม่สะทกสะท้าน ไม่ยอมให้เสียโอกาสในการฟังธรรม เพราะเห็นว่า อริยทรัพย์นั้นประเสริฐกว่าโลกิยทรัพย์

เรื่องมีอยู่ว่า *อุบาสิกาท่านหนึ่ง อยากฟังธรรมจากพระลูกชาย คือ พระโสณกุฏิกัณณะ เพราะได้ยินว่าพระลูกชายเคยแสดงธรรมเฉพาะพระพักตร์พระบรมศาสดา พระพุทธองค์ทรงอนุโมทนา แม้แต่เทวดาก็ยังมาอนุโมทนาด้วย เมื่อนาง

---

*มก. มารดาของพระโสณะ เล่ม ๔๓ หน้า ๓๖๓

ได้ยินข่าวว่า พระลูกชายมาแสดงธรรมที่วัดใกล้บ้าน คืนนั้นจึงตั้งใจจะไปฟังธรรมให้ได้ ครั้นถึงเวลา นางได้พาบริวารทั้งหมดไปฟังธรรมที่วัด เหลือแค่หญิงรับใช้อยู่เฝ้าบ้านเพียงคนเดียว

บ้านของอุบาสิกานั้น ล้อมด้วยกำแพง ๗ ชั้น มีซุ้มประตู ๗ ซุ้ม และยังเลี้ยงสุนัขดุไว้ทุกๆ ประตูอีกด้วย เมื่อพวกโจรสืบรู้ว่าอุบาสิกากับบริวารไปวัดฟังธรรม จึงพากันขุดอุโมงค์เข้าไปในบ้านของนาง โดยหัวหน้าโจรไปดักรออยู่หน้าประตูวัด ตั้งใจว่าถ้าอุบาสิกานั้นรู้ว่า พวกโจรบุกเข้าไปในบ้านนาง นางจะต้องรีบกลับบ้าน หัวหน้าโจรก็จะดักฆ่านางตรงหน้าประตูวัดนั้นเอง

เมื่อพวกโจรเข้าบ้านได้แล้ว ก็เปิดประตูห้องเก็บสมบัติขนแก้วแหวนเงินทองกันใหญ่ สาวใช้เห็นพวกโจรเข้ามา จึงรีบไปบอกอุบาสิกา ซึ่งกำลังนั่งฟังธรรมจากพระลูกชายอยู่ที่วัด แทนที่นางจะรีบกลับบ้าน กลับบอกว่า “ใครจะขนเอาอะไรก็เอาไปเถิด ฉันจะฟังธรรม เจ้าอย่ามาทำให้ฉันเสียอารมณ์ในการฟังธรรมเลย”

ครั้นพวกโจรขนสมบัติจากห้องหนึ่งแล้ว ก็เปิดห้องเก็บสมบัติอีกห้องหนึ่งสาวใช้รีบกลับมาบอกอุบาสิกาอีกเป็นครั้งที่สอง อุบาสิกาก็ยังพูดเหมือนเดิม ไล่สาวใช้กลับบ้านไป ไม่ใส่ใจกับเงินทองเหล่านั้น ยังนั่งฟังธรรมเฉย เหมือนกับไม่มีอะไรเกิดขึ้น

จนพวกโจรขนเงินทองของมีค่าออกจากบ้านไปจนหมด สาวใช้ทนไม่ไหว รีบไปแจ้งนายอีก อุบาสิกาเกิดความรำคาญ จึงดุไปว่า "เจ้ามารบกวนฉันหลายครั้งแล้ว ทำให้ฉันฟังธรรมไม่ต่อเนื่อง โจรจะขนอะไรไป ก็ให้เอาไปตามชอบใจเถิด ฉันจะฟังธรรม"

ฝ่ายหัวหน้าโจรซึ่งแอบฟังอุบาสิกาอยู่ เกิดความเลื่อมใสอย่างท่วมท้นในความเด็ดเดี่ยวมีใจแน่วแน่ในการฟังธรรมของนาง จึงคิดว่า "ถ้าหากพวกเราเอาทรัพย์สินของอุบาสิกาผู้มีคุณธรรมสูงเช่นนี้ไป สายฟ้าคงจะฟาดลงกลางกระหม่อมของเราแน่" หัวหน้าโจรรีบกลับไปสั่งลูกน้อง ให้ขนสมบัติเข้าไปเก็บไว้ในบ้านดังเดิม

พวกลูกน้องโจรต่างงงไปตามๆ กัน แต่เชื่อในคำสั่งหัวหน้า จึงพากันขนสมบัติกลับเข้าไปเก็บ จากนั้นพวกโจรทั้งหมดพากันไปฟังธรรมที่วัด เพื่อว่าอุบาสิกาฟังธรรมอะไรอยู่ ทำไมนางจึงสละได้แม้กระทั่งสมบัติ

เมื่อไปถึงวัด พวกโจรต่างตั้งใจนั่งฟังธรรมตลอดคืน จนกระทั่งเลื่อมใสในพระรัตนตรัย ขณะฟ้าสาง มหาโจรทั้งหมดได้เข้าถึงไตรสรณคมน์ ขอบวชเป็นพระภิกษุในเช้าวันนั้นทันที และภายหลังได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์กันทั้งหมด ส่วนมหาอุบาสิกาก็ได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน

จะเห็นได้ว่า ถ้ารักธรรมะจริงๆ แม้จะสูญเสียทรัพย์สมบัติไปเท่าไรก็ยอมแลกได้ โดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคใดๆ นี่หากมหาอุบาสิกาท่านนี้ เลิกฟังธรรมแล้วกลับบ้าน นอกจากจะไม่ได้บรรลุธรรมแล้ว ยังต้องถูกโจรฆ่าอีก ไม่ได้ทั้งโลกิยทรัพย์ และอริยทรัพย์ แต่เพราะใจปักแน่นในการฟังธรรมอันประเสริฐ ไม่ยอมให้มหาโจรที่มาปล้นบ้านเป็นอุปสรรคในการฟังธรรม นางยอมที่จะสละทรัพย์ภายนอก เพื่อให้ได้มาซึ่งอริยทรัพย์ภายใน ทำให้โจรเกิดจิตเลื่อมใส หันมาประพฤติปฏิบัติธรรมตามนาง จนได้บรรลุธรรมกันทั้งหมด ธรรมะย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรมเสมอ

เพราะฉะนั้น การให้โอกาสที่สำคัญแก่ตัวเราเอง ในการทำสิ่งที่ดีที่สุดนั้น เราจะรอคอยความพร้อมทุกอย่างไม่ได้ เพราะความพร้อมต่างๆ ในโลกนี้ยังไม่มี มีแต่เราต้องสร้างความพร้อมขึ้นมา เราเป็นนักสร้างบารมี ต้องพร้อมเสมอต่อการทำความดี เพราะเราเกิดมาเพื่อสร้างความดีเท่านั้น การทำมาหากิน เราทำไปเพื่อมีทรัพย์ไว้หล่อเลี้ยงชีวิต และครอบครัว แต่เป้าหมายหลักของการเกิดมาเป็นมนุษย์ คือ การสร้างบุญบารมีเพื่อขจัดอาสวกิเลสให้หมดสิ้นไป โดยเฉพาะการทำใจหยุดใจนิ่ง เพื่อให้เข้าถึงความสุขภายใน ถือเป็นเรื่องสำคัญ

ให้สละความวิตกกังวลต่างๆ ออกไปจากใจให้หมด ให้มีแต่ดวงธรรมที่สว่างไสวอยู่กลางกาย มีพระธรรมกายใสแจ่มอยู่ภายใน แล้วเราจะได้เข้าถึงที่พึ่งที่ระลึกอันแท้จริง ได้เข้าถึงสรณะอันประเสริฐ ได้อริยทรัพย์ที่จะคอยช่วยเหลือเราได้ตลอดเวลา ในยามที่เรามีทุกข์ ท่านจะช่วยให้พ้นจากทุกข์ เมื่อมีสุขแล้วก็จะเพิ่มเติมความสุขยิ่งขึ้นไป จนกระทั่งเป็นบรมสุข เพราะฉะนั้นตอนนี้ให้สละทุกเรื่องออกจากใจไปก่อน ทำใจหยุดใจนิ่งให้ดี หยุดนิ่งเบาๆ สบายๆ อย่างมีความสุขกันทุกๆ คน

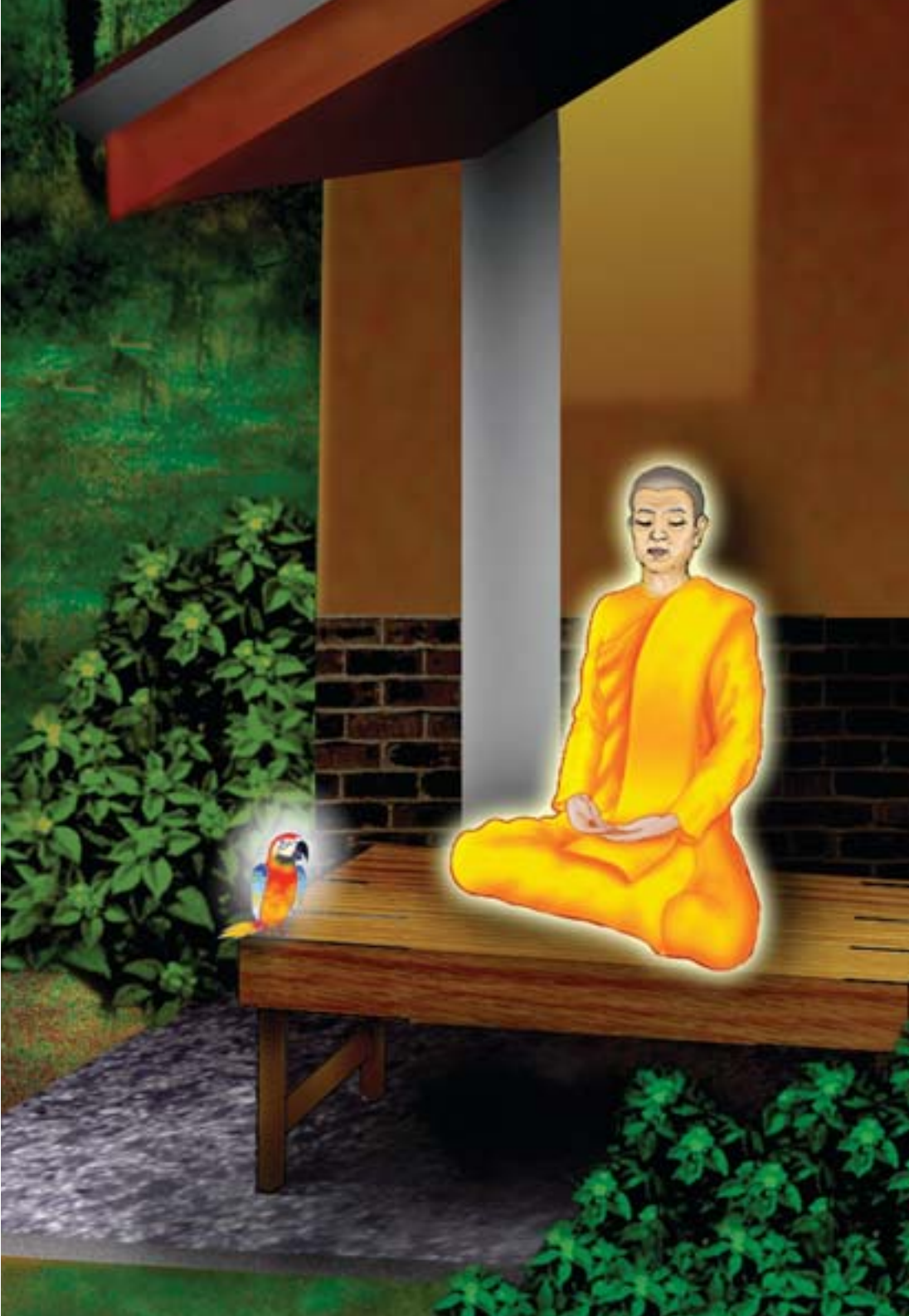

๒๖

ความไม่ประมาท

หนทางนี้เป็นทางสายเอก เพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์ เพื่อล่วงความโศก และปริเทวะ เพื่อความดับสูญแห่งทุกข์โทมนัส เพื่อบรรลุธรรมที่ถูกต้อง เพื่อทำพระนิพพานให้แจ้ง หนทางสายนี้คือ สติปัฏฐาน ๔ มีการพิจารณาเห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต ธรรมในธรรม เมื่อมีความเพียร มีสติสัมปชัญญะ ย่อมกำจัดอวิชชา และโทมนัสในโลกได้

มนุษย์ทุกชาติทุกศาสนา ล้วนปรารถนาให้โลกมีสันติสุขที่แท้จริง แต่ไม่มีใครรู้ว่าจะทำอย่างไร จนกระทั่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงค้นพบว่า วิธีการที่จะทำให้โลกเกิดสันติสุขที่แท้จริงนั้น จะต้องให้ทุกคนในโลกเข้าถึงสันติสุขภายในก่อน คือเข้าถึงพระธรรมกาย ซึ่งมีอยู่แล้วในตัวของทุกๆ คน ธรรมกายเป็นแหล่งกำเนิดของความสุข ความบริสุทธิ์ เป็นแหล่งของสติแหล่งของปัญญา เมื่อเข้าถึงแล้ว มนุษย์จะมีความคิด คำพูดและการกระทำที่ดี มีจิตเปี่ยมด้วยเมตตาปรารถนาดีต่อกัน จะมีการแบ่งปันซึ่งกันและกัน เมื่อนั้นสันติสุขที่แท้จริงก็จะบังเกิดขึ้นในโลก

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ใน สติปัฏฐานสูตร ว่า

"หนทางนี้เป็นทางสายเอก เพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์ เพื่อล่วงความโศก และปริเทวะ เพื่อความดับสูญแห่งทุกข์โทมนัส เพื่อบรรลุธรรมที่ถูกต้อง เพื่อทำพระนิพพานให้แจ้ง หนทางสายนี้คือ สติปัฏฐาน ๔ มีการพิจารณาเห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต ธรรมในธรรม เมื่อมีความเพียร มีสติสัมปชัญญะ ย่อมกำจัดอวิชชา และโทมนัสในโลกได้"

พระพุทธองค์ทรงสอนสัตว์โลก ให้ปฏิบัติตามหลักใน

สติปัฏฐาน ๔ ซึ่งสรรพสัตว์ทั้งหลายที่ต้องการความบริสุทธิ์หมดจดจากสรรพกิเลส จะต้องทำความเพียรให้แก่กล้า มีสติสัมปชัญญะ วางใจเป็นกลางๆ ไม่ให้ติดอะไรในโลกนี้ ไม่ให้ยินดียินร้าย เพราะว่าของทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ ล้วนตกอยู่ในไตรลักษณ์ คือ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตา

สรรพสัตว์ และสรรพสิ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และเสื่อมสลายไปในที่สุด ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ สิ่งของ ล้วนตกอยู่ในสภาพอย่างนี้ ที่ทรงสอนเช่นนี้ เพื่อให้เราไม่ติด ไม่ยึดมั่นถือมั่น จะได้ละวาง ปล่อยหลุด ปล่อยพ้น มุ่งเข้าหาสิ่งที่เป็นนิจจัง เป็นสุขัง และเป็นอัตตา ท่านให้พิจารณาอย่างหนึ่ง เพื่อมุ่งเข้าหาอีกอย่างหนึ่ง

ท่านให้ตามเห็นกายในกายเข้าไปเรื่อยๆ เมื่อใจปล่อยวางโลกภายนอก ปล่อยวางกายภายนอก คือ กายมนุษย์หยาบ ใจก็มุ่งเข้าไปสู่ภายในตรงฐานที่ ๗ ไปพบดวงธรรมภายใน หยุดนิ่งต่อไปก็จะพบกายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายรูปพรหม กายอรูปพรหม ไปตามลำดับ พอถึงกายธรรมเท่านั้น หลุดพ้นจากกายเหล่านี้ทั้งหมด

พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ตามเห็นกายในกายเข้าไปอย่างนี้ เพราะฉะนั้น กายธรรมนี่แหละเป็นหลักของพระพุทธศาสนา

คำสอนของพระพุทธเจ้าเริ่มต้นจากธรรมกาย และเมื่อพระองค์เข้าถึงกายธรรมละเอียด ที่หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะทั้งปวง ไม่ติดอะไรเลยในภพทั้งสาม มีพระนิพพานเป็นอารมณ์ พระพุทธองค์จึงปฏิญาณตนว่า ทรงเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า

การที่จะเข้าไปเห็นกายต่างๆ ดังกล่าว มีวิธีเดียวเท่านั้น คือ ฝึกใจให้หยุดนั่นเอง หยุดที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ อย่าให้คลาดเคลื่อน จะต้องมีสติเสมอ สติ คือ ทำใจหยุดนิ่งอยู่กลางกายไม่ให้เผลอ ดังนั้น จะต้องเจริญสติให้ใจตั้งมั่นเป็นสมาธิเสมอ เหมือนดังชาวแคว้นกุรุในสมัยพุทธกาล

*ชาวแคว้นกุรุทุกคนล้วนมีจิตใจเข้มแข็ง สภาพภูมิอากาศก็เป็นที่สบาย ที่เรียกว่าเป็นสัปปายะ จึงสามารถรับฟังพระธรรมเทศนาที่ลึกซึ้งได้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเห็นความพร้อมในการรองรับธรรมะของชาวกุรุ จึงทรงแสดงมหาสติปัฏฐานสูตรให้ฟัง

ชาวกุรุต่างเจริญสติปัฏฐานเป็นปกติ คือ การตั้งสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลาย ให้รู้เห็นเท่าทันตามความเป็นจริง แม้กระทั่งคนรับใช้ยังสนทนากันแต่เรื่องที่เกี่ยวกับสติปัฏฐาน

---

*มก. มหาสติปัฏฐานสูตร เล่ม ๑๔ หน้า ๒๐๙

ไม่ว่าจะเป็นที่ท่าน้ำหรือที่ไหนๆ ชาวเมืองจะไม่พูดกันในเรื่องไร้สาระ ถ้ามีใครถามว่า "ท่านยังใส่ใจในการเจริญสติปัฏฐานตลอดเวลาไหม" หากคนนั้นไม่ค่อยได้ปฏิบัติหรือตอบไม่ได้ ก็จะถูกติเตียนว่า "ชีวิตของท่านเปล่าประโยชน์ แม้มีชีวิตอยู่ก็เหมือนตายแล้ว ขอท่านอย่าได้ประมาทอีกเลย" พวกเขาจะให้สติและแนะนำการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐานต่อไป

หากตอบว่า "ยังใส่ใจในการเจริญสติปัฏฐานอยู่" ชาวกุรุจะกล่าวคำชื่นชมสรรเสริญว่า "ชีวิตของท่านประเสริฐแล้ว นับเป็นบุญลาภที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ พบพระพุทธศาสนา มีชีวิตที่ไม่เปล่าประโยชน์" ไม่เพียงแต่ชาวกุรุที่เกิดมาเป็นมนุษย์เท่านั้น ที่ตั้งใจในการเจริญสติปัฏฐาน แม้แต่สัตว์เดียรัจฉานก็ใส่ใจในการเจริญสติปัฏฐานด้วยเหมือนกัน คือ มีนักฟ้อนคนหนึ่งได้จับลูกนกแขกเต้ามาเลี้ยง และสอนให้พูดภาษาคน นักฟ้อนคนนี้ได้อาศัยอยู่ในสำนักของภิกษุณี คราวหนึ่งเขาไปเปิดการแสดงที่เมืองอื่น ได้ลืมลูกนกทิ้งไว้ สามเณรีจึงนำมาเลี้ยง และตั้งชื่อให้ว่า พุทธรักขิต

วันหนึ่ง มันบินไปจับอยู่เบื้องหน้าพระมหาเถรี พระมหาเถรีจึงกล่าวกับมันว่า "เจ้าใส่ใจในการทำภาวนาอะไรบ้างไหม" ลูกนกตอบว่า "ไม่มีจ้ะ คุณแม่" พระมหาเถรีจึงสอนว่า "ผู้ที่อยู่

ในสำนักของนักบวช จะปล่อยตัวปล่อยใจนั้นไม่สมควร เจ้าจงใส่ใจในการทำภาวนาคำว่า อัฐิ อัฐิ”

ตั้งแต่วันนั้น ลูกนกก็อยู่ในโอวาทของพระมหาเถรี ไม่ว่าจะบินไปที่ไหน ก็ท่องคำว่า “อัฐิ อัฐิ” ตลอดเวลา เช้าวันหนึ่งขณะที่มันกำลังเกาะอยู่ที่ประตู เพื่อรับแดดอ่อนๆ แม่เหยี่ยวก็บินมาโฉบมันไป เหล่าสามเณรีพากันร้องตะโกนว่า “พุทธรักขิตถูกเหยี่ยวโฉบไป” ต่างช่วยกันขว้างก้อนดิน และวิ่งไล่ตาม จนในที่สุดเหยี่ยวก็ปล่อยลูกนก สามเณรีรีบนำนกมาให้พระมหาเถรี

พระมหาเถรีถามว่า “พุทธรักขิต ขณะที่เจ้าถูกเหยี่ยวโฉบไป เจ้าคิดอะไร” ลูกนกตอบว่า “ไม่ได้คิดอะไรหรอกคุณแม่ คิดแต่ อัฐิ อัฐิ มีกองกระดูกมา พาเอากองกระดูกไป ไม่นานก็จักเรี่ยราดไปที่ไหนก็ไม่รู้” พระมหาเถรีจึงกล่าวสาธุการว่า “ดีแล้วพุทธรักขิตนี้จักเป็นปัจจัยแห่งความสิ้นไปแห่งภพของเจ้า”

ลองคิดดู แม้แต่สัตว์เดียรัจฉานในแคว้นกุรุ ยังประกอบด้วยการเจริญสติถึงเพียงนี้ ไม่ยอมเป็นผู้ประมาทในชีวิตแม้มีมรณภัยมาถึง เราทุกคนซึ่งได้โอกาสเกิดมาเป็นมนุษย์ มีชีวิตที่ประเสริฐกว่า มีสองแขนสองขา มีสติปัญญา สามารถทำความดีได้เต็มที่มากกว่า เราจึงควรดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงรับสั่งใน ปัจฉิมโอวาท ว่า

"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราจักเตือนเธอทั้งหลายว่า สังขารทั้งหลายเป็นของไม่เที่ยง มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงยังประโยชน์ตน และผู้อื่น ให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทเถิด"

พระพุทธองค์ทรงสอนให้เราพิจารณาความเสื่อมไปของสังขารว่า เป็นธรรมดาที่ทุกคนจะต้องเจอ ทั้งคฤหัสถ์ บรรพชิต หญิงชาย เด็กหรือผู้ใหญ่ สัตว์ในกำเนิดทั้งสี่ ได้แก่ สังเสทชะ คือ สัตว์เกิดในของชื้นแฉะโสโครก เช่น หนอน อัณฑชะ คือ สัตว์เกิดในไข่ ชลาพุชะ คือ สัตว์เกิดในครรภ์ เช่น มนุษย์ โอปปาติกะ คือ สัตว์เกิดผุดขึ้นมา และโตในทันที ตายก็ไม่ต้องมีเชื้อหรือซากปรากฏ เช่น เทวดา และสัตว์นรก หรือแม้แต่วัตถุสิ่งของ ตึกรามบ้านช่อง ต้นหมากรากไม้ ภูเขาเลากา ทุกอย่างล้วนต้องเสื่อมสลายไปหมด

ถ้าเราหมั่นนึกถึงความไม่เที่ยงอยู่เป็นประจำ ก็จะมีสติเตือนตนเองให้ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท มีความขยันหมั่นเพียรในการทำความดีและฝึกใจให้หยุดนิ่ง หมั่นเจริญสติปัฏฐานตามเห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต ธรรมในธรรม เข้าไปเรื่อยๆ จนถึงที่สุดก็จะพบกายธรรมอรหัตซึ่งเป็นกายสุดท้าย เป็นกายธรรมที่ละเอียดที่สุด เป็นเป้าหมายชีวิต

ของทุกคน

เพราะฉะนั้น ให้ขยันปฏิบัติธรรม สั่งสมแต่ความดี ถ้าเป็นฆราวาสผู้ครองเรือน ก็ให้ทำงานควบคู่กับการทำใจให้หยุดนิ่งไปด้วย งานทางใจนั้น เราสามารถทำได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะอยู่ในอิริยาบถใด จะยืน เดิน นั่ง นอน หรือทำภารกิจอะไรก็ตาม เราสามารถฝึกใจให้หยุดนิ่งอยู่ที่ศูนย์กลางกายได้ตลอดเวลา

ดังนั้น ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป ให้ทุกท่านปฏิบัติธรรมกันอย่างสม่ำเสมอทุกๆ วัน อย่าได้ขาดในการฝึกใจให้หยุดนิ่ง ไม่ว่าเราจะมีภารกิจมากน้อยเพียงไรก็ตาม เราจะไม่เอาภารกิจเหล่านั้นมาเป็นข้ออ้าง แล้วเลื่อนเวลาของการปฏิบัติธรรมออกไป ทำให้เสียโอกาสในการเข้าถึงธรรม ขอให้ตั้งใจปฏิบัติธรรมกันทุกวัน จะได้เข้าถึงพระรัตนตรัยซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันแท้จริงของพวกเราทุกคน

๒๑

อ ย่ า ห ล ง ใ ห ล เ พ ลิ ด เ พ ลิ น

รูปกายนี้แก่หง่อมแล้ว เป็นรังของโรค เน่าเปื่อยผุพังลงทุกขณะ ร่างกายของเรานี้ เป็นของเน่าเหม็นจักต้องแตกทำลายไป เพราะชีวิตของเรา มีความตายเป็นที่สุด

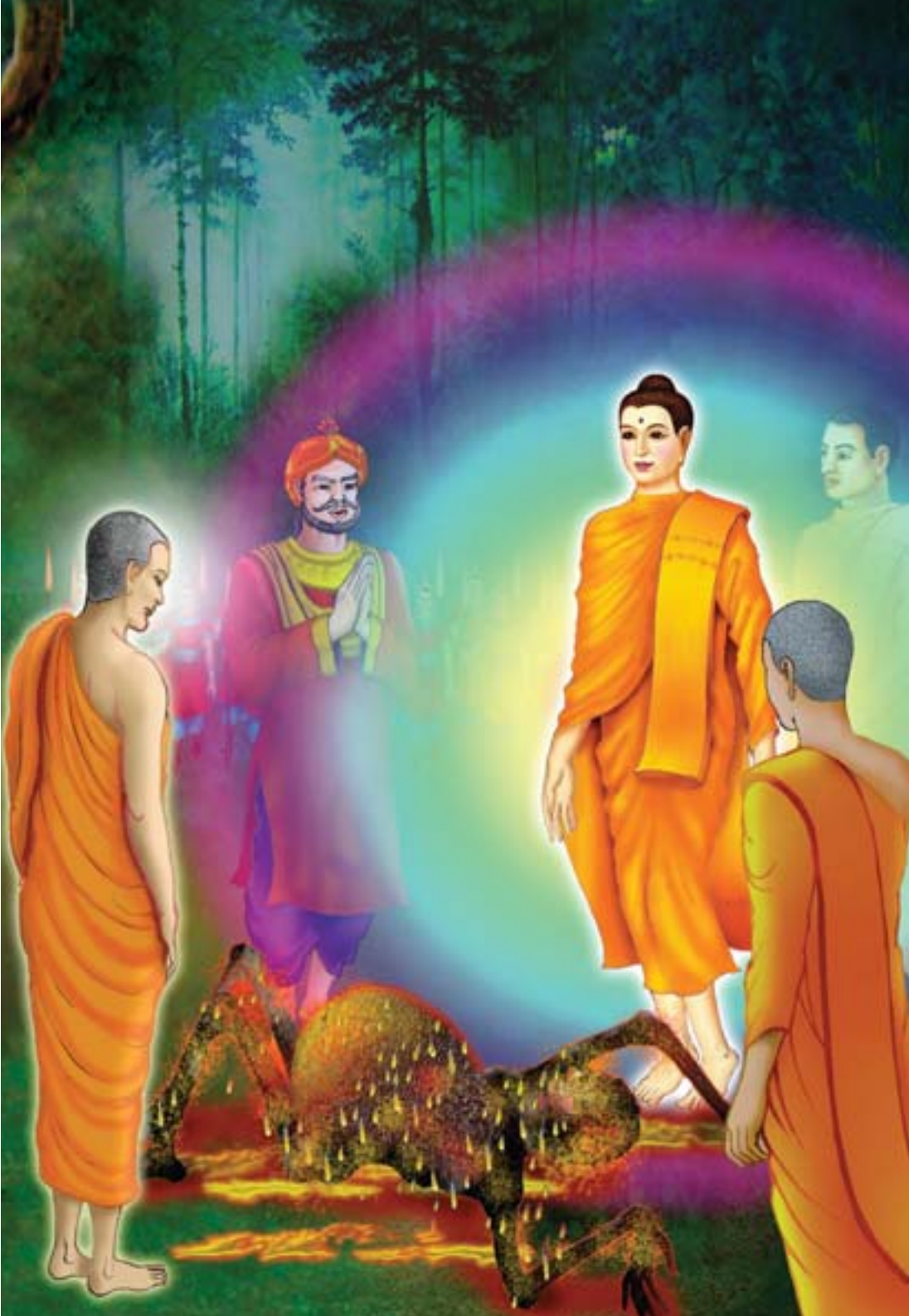

เราเกิดมาภพชาติหนึ่งเพื่อแสวงหาที่พึ่งที่ระลึกอันแท้จริง แสวงหาสิ่งที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เป็นสุขได้ด้วยตนเอง และเป็นตัวตนที่แท้จริง สิ่งที่เราต้องการนี้ รวมประชุมอยู่ในธรรมกายทั้งหมด ธรรมกายคือแก่นของชีวิต เป็นชีวิตในระดับลึกที่อยู่ภายในตัวของเรา ที่ทุกคนมีสิทธิ์จะเข้าถึงได้ หากฝึกใจให้หยุดนิ่ง ถ้าหยุดได้เมื่อไร ก็เข้าถึงได้เมื่อนั้น ไม่จำกัดด้วยกาลเวลา ถ้าเราเข้าถึงธรรมกายแล้ว ชีวิตเราจะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีความสุขเพิ่มขึ้น ชีวิตจะมีแต่ความมั่นคง และปลอดภัยเสมอ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

“ปริชิณฺณมิทํ รูปํ โรคนิทฺธํ ปภงฺคุณํ
ภิชฺชติ ปูติ สนฺเทโห มรณนฺตํ หิ ชีวิตํ

รูปกายนี้แก่หง่อมแล้ว เป็นรังของโรค เน่าเปื่อยผุพังลงทุกขณะ ร่างกายของเรานี้ เป็นของเน่าเหม็น จักต้องแตกทำลายไป เพราะชีวิตของเรา มีความตายเป็นที่สุด”

การได้อัตภาพเป็นมนุษย์เป็นการยาก ต้องมีบุญบารมีมากพอ จึงจะได้เกิดเป็นมนุษย์ แต่พระบรมศาสดาก็ทรงสอนไม่ให้ยึดติดกับร่างกายนี้มากเกินไป ถึงแม้จะเป็นอุปกรณ์สำคัญในการสร้างบุญบารมีเพื่อไปสู่พระนิพพานก็ตาม เพราะร่างกายนี้

ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา มีความแปรปรวน เปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อมสลายในที่สุด

ผู้ที่ยังหลงยึดติดกับร่างกายนี้ ซึ่งเป็นของภายนอก จะไม่สามารถหยุดใจเข้าไปสู่กายธรรมอันบริสุทธิ์ที่เที่ยงแท้เป็นอมตะอยู่ภายในได้ เหมือนผู้อยู่บนเรือที่ยังมีความพอใจในการล่องเรือไปบนท้องทะเลทุกข์ ไม่ยอมลงจากเรือเพื่อขึ้นฝั่งฉันใด ผู้นั้นย่อมไม่อาจก้าวไปสู่ฝั่งแห่งพระนิพพานฉันนั้น

*สมัยหนึ่งในกรุงราชคฤห์ มีหญิงงามเมืองผู้มีความงดงามคนหนึ่ง ชื่อ สิริมา ได้เคยประทุษร้ายต่อนางอุตตรา ซึ่งเป็นลูกสาวของท่านปุณณเศรษฐี เมื่อสำนึกผิดแล้วได้ขอโทษนางอุตตรา และทูลขอขมาโทษพระบรมศาสดาด้วย ในวันนั้นหลังจากได้ฟังพระธรรมเทศนาจากพระบรมศาสดาว่า “พึงชนะคนโกรธ ด้วยความไม่โกรธ พึงชนะคนไม่ดี ด้วยความดี พึงชนะคนตระหนี่ ด้วยการให้ พึงชนะคนพูดคำไม่จริง ด้วยคำจริง” นางก็ทำใจหยุดนิ่ง ปล่อยใจไปตามพระกระแสเสียง จนได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบันในขณะนั้นเอง

ครั้นบรรลุโสดาปัตติผลแล้ว นางได้นิมนต์พระผู้มีพระภาคเจ้าในวันรุ่งขึ้น เพื่อถวายมหาทาน จากนั้นนางตั้งใจว่า

---

*มก. นางสิริมา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๔๘

จะทำบุญตักบาตรเลี้ยงพระภิกษุสงฆ์ ๘ รูปทุกวัน ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา ภิกษุ ๘ รูป ได้สับเปลี่ยนกันไปบิณฑบาตที่บ้านนางเป็นประจำ นางได้ตั้งใจถวายทานที่ประณีต โดยไม่มีความตระหนี่หลงเหลืออยู่ในใจ ตั้งใจทำบุญด้วยความเคารพเลื่อมใสในพระรัตนตรัยเป็นอย่างยิ่ง

ภิกษุสงฆ์ที่มาฉันภัตตาหารที่บ้านของนาง บางรูปที่ยังไม่หมดกิเลส เมื่อกลับไปถึงวัด ก็ได้เล่าให้เพื่อนสหธรรมิกฟังว่า "นางสิริมาทำอาหารถวายประณีตมาก ภัตตาหารที่ภิกษุรูปหนึ่งได้รับนั้น เพียงพอสำหรับภิกษุถึง ๓-๔ รูป แต่การได้เห็นนาง ดียิ่งกว่าไทยธรรมของนางอีก เพราะนางเป็นหญิงที่สวยงามมาก" ภิกษุรูปหนึ่งได้ฟังถ้อยคำพรรณนาคุณของนาง เกิดความเสน่หาขึ้นมาจับใจ ปรารถนาจะได้เห็นนางสิริมาบ้าง

วันรุ่งขึ้น ท่านเป็นหนึ่งใน ๘ รูป ที่ได้รับนิมนต์ไปฉันที่บ้านของนาง ในวันนั้น นางสิริมาได้ล้มป่วยไม่สบาย จึงถอดอาภรณ์เครื่องประดับแล้วลงนอนบนเตียงคนป่วย ขณะนั้นคนรับใช้เห็นภิกษุมาถึงเรือนแล้ว จึงไปบอกนาง แต่นางไม่อาจจะถวายอาหารด้วยมือของตน จึงบอกคนรับใช้ให้ช่วยพยุงลุกขึ้นเพื่อจะได้กราบนมัสการพระภิกษุหลังจากที่ได้ถวายทานแล้ว

นางไหว้พระภิกษุด้วยอาการสั่นเทิ้มเพราะพิษไข้ ภิกษุ

รูปนั้นไม่สำรวมระวังจิต มองดูนางพลางคิดว่า “ความสวยงามของนางสิริมา แม้ยามป่วยไข้ยังสวยงามถึงเพียงนี้ แล้วในเวลาที่ไม่ป่วย รูปสมบัติของนางที่ตกแต่งด้วยอาภรณ์จะสวยงามสักเพียงไหน” ขณะนั้นเอง กิเลสที่ท่านสั่งสมไว้ตั้งหลายโกฏิปีได้กำเริบขึ้น ภิกษุรูปนั้นข่มความรักที่มีต่อนางไม่ได้ จึงเดินกลับวัดด้วยอาการเหม่อลอย นึกถึงแต่หน้านางสิริมาเท่านั้น

เมื่อกลับถึงกุฏิแล้ว ท่านไม่ยอมฉันภัตตาหารได้แต่ปิดบาตร นอนคิดถึงนางสิริมา เพื่อนภิกษุจึงบอกให้รู้ถึงโทษของกามและให้คลายจากความกำหนัดยินดี แต่ก็ไม่ได้ผล

เย็นวันนั้นเอง นางสิริมาได้เสียชีวิตลง พระบรมศาสดาจึงส่งข่าวไปบอกพระราชาว่า “อย่าเพิ่งให้เผาศพนางสิริมา ให้เอาศพนั้นไปไว้ในป่าช้าผีดิบ แล้วให้ดูแลให้ดี อย่าให้กาและสุนัขกินเป็นอาหาร” พระราชาทรงทำตามรับสั่ง นำศพของนางไปไว้ในป่าช้า จนเวลาผ่านไปถึงวันที่ ๔ ศพของนางสิริมาพองขึ้นอืด มีหนอนไต่ออกจากทวารทั้งเก้า ทั่วร่างกายมีน้ำเหลืองไหลเยิ้ม ส่งกลิ่นคลุ้งไปทั่วบริเวณ

พระบรมศาสดาทรงรับสั่งให้พระภิกษุไปร่วมดูนางสิริมาด้วย ภิกษุหนุ่มรูปนั้นซึ่งอดอาหารนอนซมอยู่ถึง ๔ วัน จนบาตรเป็นสนิม เพียงได้ยินคำว่า “สิริมา” เท่านั้น ก็ลุกขึ้นได้อย่าง

กระฉับกระเฉง รีบสอบถามเพื่อนสหธรรมิก และเดินทางไปกับหมู่ภิกษุทันที พระบรมศาสดาทรงรับสั่งกับพระราชาว่า ให้ราชบุรุษตีกลองประกาศทั่วพระนครว่า ถ้าใครให้เงิน ๑,๐๐๐ กหาปณะ จะได้นางสิริมาไปครอบครอง

พระราชาทรงทำตามพุทธประสงค์ แต่ไม่มีใครยอมจ่ายเงิน ๑,๐๐๐ กหาปณะ เพื่อแลกกับนางสิริมา พระบรมศาสดาจึงให้พระราชาลดราคาลงอีก พระราชารับสั่งให้ตีกลองประกาศลดราคาจาก ๑,๐๐๐ เป็น ๕๐๐ จาก ๕๐๐ เป็น ๒๕๐ เป็น ๒๐๐ ๑๐๐ ๕๐ ๒๕ ๑๐ กหาปณะ จนเหลือเพียง ๑ กหาปณะ ก็ไม่มีใครยอมจ่ายเพื่อแลกนางสิริมา สุดท้ายแม้จะให้เปล่าๆ ก็ไม่มีใครต้องการ

พระบรมศาสดาจึงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงดูหญิงสาวซึ่งเป็นที่รักของมหาชน เมื่อก่อน ผู้คนให้เงินมากถึงพันกหาปณะจึงจะได้อภิรมย์กับนางหนึ่งวัน บัดนี้ แม้ผู้ที่จะรับนางสิริมาโดยไม่ต้องเสียเงินก็ไม่มีรูปที่เห็นอยู่นี้เข้าถึงความสิ้นและความเสื่อมแล้ว ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงพิจารณาดูอัตภาพนี้ ที่ไม่มีความยั่งยืน อันวิบากกรรมปรุงแต่งให้วิจิตรเต็มไปด้วยแผล มีกระดูก ๓๐๐ ท่อน และเอ็นยึดเหนี่ยวไว้ที่มหาชนต่างหลงใหลกัน” เมื่อจบพระธรรมเทศนา มหาชน

๘๔,๐๐๐ ต่างได้บรรลุธรรมาภิสมัย ส่วนภิกษุรูปนั้นสามารถปล่อยจิตไปตามกระแสธรรม ได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบันในขณะนั้นเอง

เราจะเห็นว่า อัตภาพร่างกายของมนุษย์นี้ ไม่เที่ยงแท้ ต้องดูแลรักษาเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลา เป็นทุกข์ บังคับบัญชาควบคุมไม่ได้ ใครไปหลงยึดติดก็จะมีแต่นำความทุกข์ใส่ตนเอง เหมือนลิงติดตัง ที่ไปจับยางเหนียวที่นายพรานล่อไว้ เมื่อมือข้างหนึ่งติดแล้ว หวังจะเอามือข้างที่สองช่วยแกะออก กลับติดแน่นหนักเข้าไปอีก สุดท้าย ทั้งหัวทั้งตัวก็ติดยางเหนียว เคลื่อนไหวไม่ได้ กลายเป็นเหยื่อของนายพรานไป

การจะไม่ให้ไปยึดติดในรูปกายภายนอก ต้องพิจารณาให้เห็นความไม่งามของกายนี้ โดยเทียบกับพระธรรมกายภายในที่เป็นกายมาตรฐาน มีความงามไม่มีที่ติ จะเห็นกายธรรมได้ต้องอาศัยใจที่หยุดนิ่ง และเปรียบเทียบกายธรรมกับกายภายนอก จึงจะรู้ว่า กายภายนอกนี้ เป็นกายที่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม ไม่น่าดูน่าชมเลย เราอาศัยกายนี้เพื่อสร้างบารมีเท่านั้น เพราะฉะนั้นให้พวกเราทุกคนหมั่นสั่งสมบุญบารมี ฝึกใจให้หยุดนิ่งกันให้ดี อย่ามัวประมาทในชีวิต อย่าหลงใหลเพลิดเพลินในเบญจกามคุณ ให้รีบเร่งทำความเพียรในช่วงที่ยังแข็งแรงอยู่ จะได้เข้าถึงพระ-ธรรมกายกันอย่างง่ายดายทุกๆ คน

๒๐

ความโลภ
ทำให้คนมืดบอด

คนโลภไม่รับรู้ถึงเหตุ
คนโลภไม่มองถึงผล
ความโลภเข้าครอบงำนรชนเมื่อใด
เมื่อนั้น ก็จะมีแต่ความมืดบอด

ช่วงเวลาที่ทรงคุณค่าที่สุดของชีวิต คือ เวลาแห่งใจหยุดนิ่ง กำลังกายยังต้องเคลื่อนไหว แต่กำลังใจต้องหยุดนิ่ง สุขภาพร่างกายของเราจะแข็งแรง ย่อมต้องอาศัยการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และยังเป็นการรักษาสุขภาพอนามัยที่ดี แต่ใจของเราต้องอาศัยการหยุดนิ่ง ถึงจะมีพลัง และทรงอานุภาพ ถ้าใจชัดส่ายไปมาคิดไปในเรื่องราวต่างๆ ปล่อยให้เป็นไปตามกระแสกิเลส โดยไม่รู้จักประคับประคองให้หยุดนิ่ง ใจจะหย่อนประสิทธิภาพ แต่ถ้าจะให้ใจมีคุณภาพ จะต้องฝึกใจให้หยุดให้นิ่งเป็นประจำทุกๆ วัน ใจจะหยุดนิ่งได้ ต้องลงมือปฏิบัติธรรมอย่างเดียวเท่านั้น

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย อิติวุตตกะว่า

“ลุทฺโธ อตฺถํ น ชานาติ ลุทฺโธ ธมฺมํ น ปสฺสติ
อนฺธตมํ ตทา โหติ ยํ โลโภ สหเต นรํ

คนโลภไม่รับรู้ถึงเหตุ คนโลภไม่มองถึงผล ความโลภเข้าครอบงำนรชนเมื่อใด เมื่อนั้นก็จะมีแต่ความมืดบอด”

ในโลกแห่งความเป็นจริง มนุษย์ต่างแสวงหาความพอดี แต่เนื่องจากอวิชชามาบดบังดวงปัญญาไว้ จึงทำให้แสวงหาสิ่งต่างๆ มากเกินพอดี กลายเป็นความโลภ เป็นผลให้กิเลสพอกพูน

ขึ้น เพราะไม่อาศัยหลักธรรมมาคอยกำกับ ทำให้มีความอยากอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ส่วนการเป็นการแสวงหาแก่นสารของชีวิต แสวงหาเพื่อมุ่งไปสู่การไม่ต้องแสวงหา คือ การแสวงหาทางพ้นทุกข์นั้น ยิ่งแสวงหา ความอยากก็ยิ่งลดน้อยลง แต่ความบริสุทธิ์จะเพิ่มขึ้น

ความโลภเป็นอกุศลมูล คือ รากเหง้าหรือต้นเหตุที่ทำให้คนทำบาปอกุศล จนมีจิตใจมืดบอด มองไม่เห็นความดีของใคร ทำให้กลายเป็นคนไม่มีเหตุผล มองไม่เห็นประโยชน์ของการทำความดี คิดแต่จะเป็นผู้รับอย่างเดียว หากไม่ฝึกเป็นผู้ให้ ที่ให้ด้วยใจบริสุทธิ์ ให้เพราะเห็นคุณค่าของบุญ ความโลภก็จะเข้ามาแทนที่ ทำให้มีความทะยานอยากอยู่ร่ำไป และพลาดพลั้งไปทำสิ่งที่ไม่ดี กระทั่งต่อผู้มีพระคุณ

เหมือนดังเรื่องของมาณพคนหนึ่งผู้ไม่รู้จักพอในสิ่งที่ได้มา จึงทำร้ายมารดาเพราะเห็นแก่ความโลภ ทำให้ต้องได้รับทุกข์ทรมานแสนสาหัส เรื่องมีอยู่ว่า *มีเศรษฐีนีผู้เป็นพระโสดาบันท่านหนึ่ง มีลูกชายชื่อมิตตวินทุกะ เป็นคนไม่มีศรัทธาในพระรัตนตรัย มารดาจึงสั่งสอนลูกชายเสมอๆ ว่า “ลูกรัก การเกิดเป็นมนุษย์ไม่ใช่ของง่าย ลูกควรให้ทาน รักษาศีล และฟังธรรม

---

*มก. มิตตวินทุกะ เล่ม ๑๖ หน้า ๓๐๕

บ้าง” แต่ลูกชายไม่เคยทำตามที่มารดาสั่งสอน อย่างไรก็ตาม มารดาก็ยังคงทำหน้าที่กัลยาณมิตรให้ลูก คอยแนะนำพร่ำสอน ด้วยความเอื้ออาทรตลอดมา

วันหนึ่ง เป็นวันพระ มารดาได้บอกลูกให้ไปวัดโดยกล่าวว่า “ลูกรัก วันนี้เป็นวันอุโบสถ เจ้าควรสมาทานอุโบสถศีล และฟังธรรมให้ได้ตลอดทั้งคืน แล้วแม่จะให้เงินเป็นรางวัล” ลูกชายเห็นแก่รางวัลที่มารดาจะให้ จึงไปอยู่ที่วัดตลอดทั้งวัน เอาแต่นอนหลับตลอดคืน ไม่ได้ฟังธรรมอะไรเลย ครั้นรุ่งเช้าก็รีบกลับบ้านทันที

เมื่อกลับถึงบ้าน แม่รู้สึกดีใจที่ชักชวนลูกไปทำความดีได้ จึงนำอาหารหวานคาวอย่างดีมาให้ลูกกิน แต่ลูกชายไม่ยอม ได้แต่รบเร้าแม่ว่า “ที่แม่สัญญาว่าจะให้เงินผม ๑,๐๐๐ กหาปณะ แม่ต้องให้เงินผมก่อน ผมจึงจะกินข้าว” แม่ทนคำรบเร้าไม่ไหว จึงนำเงิน ๑,๐๐๐ กหาปณะมาให้ด้วยความรักเหมือนเดิม

ครั้นได้เงินมาแล้ว เขาคิดจะทำธุรกิจการค้า จึงไปร่วมกับเพื่อนๆ ต่อเรือเพื่อจะไปค้าขายในต่างแดน ด้วยความรักลูก แม่จึงห้ามลูกไป และอ้อนวอนด้วยความเป็นห่วงเป็นใยว่า “ลูกรัก เจ้าเป็นลูกคนเดียวของแม่ ในบ้านของเราก็มีเงินทองมากมาย แม่จะยกให้ลูกทั้งหมด ลูกอย่าไปเลยนะลูก”

ลูกชายไม่ยอมเชื่อ และด้วยความโมโหจึงผลักแม่จนล้มลง แล้วรีบลงเรือไปกับเพื่อน เมื่อเรือแล่นไปได้ ๗ วัน ก็หยุดแล่นอยู่กลางทะเลโดยไม่มีสาเหตุ คนในเรือจึงได้ทำสลากเพื่อหาตัวคนกาลกิณี มิตตวินทุกะจับได้คนเดียวถึง ๓ ครั้ง พวกที่ไปด้วยกันพากันลงความเห็นว่า ให้จับเขาลอยแพทิ้งไป ทุกคนจึงช่วยกันจับเขาโยนลอยแพไป

หลังจากเขาถูกลอยแพ เรือก็แล่นต่อไปได้ตามปกติ ส่วนแพได้ลอยไปถึงเกาะน้อยแห่งหนึ่ง บนเกาะนั้นเขาได้พบนางเวมานิกเปรต ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงเสวยสุขอยู่ในวิมานแก้วผลึก ๗ วัน เขาได้ร่วมเสวยทิพยสมบัติอยู่กับนางเปรตเหล่านั้น ครั้นถึงวาระที่นางเปรตต้องไปรับกรรม จึงได้สั่งลาว่า “พวกฉันจะกลับมาอีกในวันที่ ๗ ขอให้ท่านรออยู่ที่นี่ก่อน จนกว่าพวกฉันจะกลับมา”

มิตตวินทุกะถูกอำนาจตัณหาครอบงำ มีความกระวนกระวายรอไม่ไหว จึงลอยแพต่อไปในมหาสมุทร โดยหวังว่าจะได้พบหญิงที่งามกว่า แพได้ลอยไปถึงอีกเกาะหนึ่งที่มีนางเปรต ๘ ตน ในวิมานเงิน จากนั้นก็ไปเกาะที่มีนางเปรต ๑๖ ตน ในวิมานแก้วมณี และเกาะที่มีนางเปรต ๓๒ ตน ในวิมานทอง เขาได้เสวยทิพยสมบัติอยู่กับนางเปรตเหล่านั้น เพราะอานิสงส์ที่เกิด

จากการรักษาอุโบสถศีลเพียงคืนเดียว

เมื่อถึงเวลาที่นางเปรตเหล่านั้นต้องไปรับทุกข์ทรมาน เขาก็ล่องแพต่อไปอีก แพได้ลอยไปเรื่อยๆ จนถึงเมืองแห่งหนึ่ง ซึ่งอันที่จริงเป็นอุสสทนรก เป็นที่เสวยผลกรรมของเหล่าสัตว์นรก แต่กรรมบันดาลให้เขามองเห็นเป็นเมืองที่วิจิตรตระการตา สวยงามมาก ทำให้เขาคิดจะเป็นพระราชาของเมืองนี้

ทันทีที่เข้าไปในเมืองนั้น เขาเห็นนายประตูทูนจักรกรด หมุนบดขยี้อยู่บนศีรษะ แต่เขากลับมองเห็นเหมือนมงกุฎดอกบัว และมองเห็นเครื่องจองจำ ๕ ชิ้นที่หน้าอก เหมือนเป็นสังวาลย์ เครื่องประดับของเทวดา ส่วนโลหิตที่ไหลจากศีรษะ ก็มองเห็นเป็นจันทน์แดงที่ชะโลมทา และเสียงครวญครางของสัตว์นรก ก็ฟังเป็นเสียงเพลงขับที่ไพเราะ

เขาจึงขอนายประตูว่า “ท่านได้ทัดทรงมงกุฎดอกบัวมานานแล้ว ขอท่านให้ข้าพเจ้าลองใส่บ้างเถิด” สัตว์นรกคิดว่า “บาปกรรมของเราคงจะสิ้นสุดแล้ว บุรุษผู้นี้คงจะมารับกรรมแทนเรา” จึงขว้างจักรกรดไป จักรกรดได้หมุนบดขยี้บนศีรษะของเขา ทำให้เลือดไหลอาบแก้ม ได้รับทุกขเวทนาแสนสาหัส เขาต้องกลายเป็นสัตว์นรกเสวยวิบากกรรมเพราะทำกรรมหนักต่อผู้มีพระคุณ ได้ทำร้ายมารดาผู้เป็นพระโสดาบัน

เพราะฉะนั้น การประทุษร้ายผู้มีพระคุณ จึงเป็นสิ่งที่บัณฑิตนักปราชญ์ไม่ทำกัน เพราะเป็นกรรมหนัก ตรงกันข้าม บัณฑิตจะคอยหาโอกาสตอบแทนผู้มีอุปการคุณเสมอ และจะประกาศคุณความดีของผู้มีพระคุณนั้น ขณะเดียวกันก็จะเร่งฝึกฝนอบรมตนให้หลุดพ้นจากกิเลสความโลภ ความโกรธ ความหลง จะได้ไม่ต้องมาเวียนว่ายอยู่ในห้วงทะเลทุกข์ เพราะการทำความดีประพฤติดีปฏิบัติชอบนั้น ถือเป็นการประกาศคุณของผู้มีพระคุณอีกทางหนึ่งเหมือนกัน

การดำเนินชีวิตตามพุทธวิธี ด้วยการหมั่นให้ทาน รักษาศีล และเจริญภาวนาเป็นประจำ จะทำให้เราเข้าถึงความเต็มเปี่ยมของชีวิตเพิ่มมากขึ้น ทำให้เข้าใกล้แหล่งแห่งความดี และรู้จักแสวงหาความพอดีที่แท้จริงด้วยตนเอง จนสามารถนำใจมาตั้งไว้ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ได้อย่างพอเหมาะพอดี ใจจะกลับมาสู่แหล่งแห่งความดีที่สมบูรณ์ เราจะรู้จักความพอดีที่นำไปสู่ความพอใจ จนไม่อยากแสวงหาอะไรอีกแล้ว นอกจากจะทำใจให้หยุดนิ่ง ให้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายในเท่านั้น

ถ้าหากชาวโลกพร้อมใจกัน นำใจกลับเข้ามาสู่แหล่งแห่งความพอดี ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ถูกต้องนี้ได้ สังคมโลกจะเปลี่ยนจากการแสวงหาผลประโยชน์ มาเป็นการให้คุณ

ประโยชน์ต่อกัน โลกนี้จะเกิดสันติภาพที่แท้จริง สันติสุขจะเบ่งบานไปทั่วทั้งโลก เป็นโลกแก้วที่บริสุทธิ์ และครอบครัวธรรมกายจะเกิดขึ้นทั่วโลก ดังนั้น ให้ทุกๆ ท่านตั้งใจทำใจหยุดนิ่งให้สม่ำเสมอ เราจะได้เข้าถึงพระธรรมกายซึ่งเป็นสรณะที่แท้จริงทุกๆ คน

๒๙

ผู้ไม่ประมาท
ย่อมถึงบรมสุข

อย่ามัวแต่ประมาท

อย่ามัวแต่สนิทชิดชอบในกาม

เพราะผู้ไม่ประมาท พิจารณาอยู่ ย่อมถึงบรมสุข

ความไม่ประมาทเป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างยิ่ง คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอด ๔๕ พรรษา ต่างมาประชุมรวมกันอยู่ในความไม่ประมาททั้งสิ้น ดังจะเห็นได้จากปัจฉิมโอวาทก่อนปรินิพพาน ที่พระพุทธองค์ตรัสเตือนภิกษุทั้งหลาย ให้นึกถึงสังขารร่างกายที่ไม่เที่ยง เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และเสื่อมสลายไป เมื่อพิจารณาเช่นนี้ จะได้ไม่ยึดมั่นถือมั่นสิ่งใดในโลก แล้วดำรงชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท คือ ดำเนินจิตอยู่ในหนทางสายกลาง มีสติควบคุมใจ ให้หยุดอยู่ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ตลอดเวลา

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ใน สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ว่า

“มา ปมาทมนุยุญฺเชถ มา กามรติสนฺถวํ
อปฺปมตฺโต หิ ฌายนฺโต ปปฺโปติ ปรมํ สุขํ

อย่ามัวแต่ประมาท อย่ามัวแต่สนิทชิดชอบในกาม เพราะผู้ไม่ประมาท พิจารณาอยู่ ย่อมถึงบรมสุข”

สิ่งทั้งหลายทั้งปวงในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ หรือสิ่งของก็ตาม ล้วนมีความไม่เที่ยง แปรปรวนอยู่ตลอดเวลา เปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อมโทรมทุกอนุวินาที และในที่สุดต้องแตกดับสลายไป มนุษย์ทุกคนเกิดมาแล้วก็ต้องตาย แม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นเลิศกว่าใครในภพสาม ยังต้องทิ้งพระ-

วรกายของพระองค์ไว้ในโลก และดับขันธปรินิพพาน

ก่อนที่พระผู้มีพระภาคเจ้าจะเสด็จดับขันธปรินิพพานนั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสปัจฉิมโอวาทว่า “ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราขอเตือนพวกเธอว่า สังขารทั้งปวง มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา พวกเธอจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด” จากนั้นพระองค์ทรงเข้าปฐมฌาน ออกจากปฐมฌาน เข้าออกทุติยฌาน ตติยฌาน และจตุตถฌานตามลำดับ แล้วเข้าออกอากาสานัญจายตนฌาน วิญญาณัญจายตนฌาน อากิญจัญญายตนฌาน เนวสัญญาณาสัญญายตนฌานจนถึงสัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ ทำทั้งอนุโลมและปฏิโลม ฟอกจิตให้บริสุทธิ์ถึงที่สุด

เมื่อออกจากสัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติ ทรงย้อนกลับไปเข้าออกเนวสัญญาณาสัญญายตนฌาน เรื่อยลงไปจนถึงปฐมฌาน จากนั้นทรงเข้าออกทุติยฌาน ตติยฌาน และจตุตถ-ฌาน ตามลำดับอีก เมื่อออกจากจตุตถฌานแล้ว พระพุทธองค์ก็เสด็จดับขันธปรินิพพาน ขณะเดียวกันนั้นเอง แผ่นดินก็หวั่นไหวกึกก้องราวกับแผ่นดินจะทรุดลงไป หลังจากพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน ท้าวสหัมบดีพรหมได้กล่าวคาถาว่า “สัตว์ทุกหมู่เหล่าจะต้องทอดทิ้งร่างกายไว้ในโลกโดยแท้ ดูแต่พระบรมศาสดาผู้เป็นเลิศหาใครเปรียบมิได้ในโลก ยังต้องปรินิพพาน”

ส่วนท้าวสักกะจอมเทพกล่าวคาถาว่า “สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง มีความเกิด และความเสื่อมเป็นธรรมดา เกิดขึ้นแล้วย่อมดับไป มีแต่พระนิพพานนั่นแหละที่เป็นบรมสุข” แม้แต่พระบรมศาสดา ซึ่งเต็มเปี่ยมด้วยพระบุญญาบารมี มีพระวรกายประกอบด้วยลักษณะมหาบุรุษครบถ้วน เมื่อถึงคราวหมดอายุขัย ก็ยังต้องเสด็จดับขันธปรินิพพาน ทอดทิ้งพระวรกายของพระองค์ไว้ในโลกนี้ พระปัจเจกพุทธเจ้า ที่ท่านตรัสรู้ธรรมด้วยตนเอง โดยไม่มีครูสอน และก็ไม่สอนใคร พระอัครสาวกทั้ง ๒ องค์ จนถึงพระอสีติมหาสาวก ผู้เป็นเลิศในด้านต่างๆ ๘๐ องค์ และพระอรหันตสาวกที่มีมากมายนับประมาณไม่ได้ ในที่สุดต่างต้องทอดทิ้งร่างกายไว้ในโลกนี้ เอาไปด้วยไม่ได้เหมือนกันทั้งนั้น

พระอนาคามี ผู้ละสังโยชน์เบื้องต่ำได้หมดสิ้น พระสกิทาคามี ซึ่งชำระราคะโทสะ โมหะ ให้เบาบางลงไปได้ พระโสดาบัน ผู้ซึ่งไม่ยึดมั่นถือมั่นในขันธ์ ๕ หายสงสัยในพระรัตนตรัย มีศีล ๕ บริสุทธิ์ และผู้ที่เข้าถึงธรรมกายโคตรภู เป็นโคตรภูบุคคล ครอบงำทำลายความเป็นปุถุชน แต่ยังไม่เข้าถึงความเป็นอริยบุคคล ยังอยู่ตรงกึ่งกลางระหว่างปุถุชนกับพระอริยเจ้า มีความสุข เย็นกายเย็นใจ อยู่ในธรรมกายโคตรภู ตลอดถึงฌานลาภีบุคคล ผู้เข้าถึงฌานสมาบัติ มีฌานเป็นเครื่องอยู่ เป็นสุขในปัจจุบัน

ทั้งหมดนี้เมื่อถึงขีดถึงคราวหมดอายุขัย ก็ต้องละทิ้งร่างกายไว้ในโลกนี้เหมือนกัน

พวกเราก็เช่นเดียวกัน สักวันหนึ่งจะต้องทอดทิ้งร่างกายที่เปื่อยเน่าไว้ในโลกเหมือนกัน เราต้องตายแน่ๆ แต่จะตายวันไหน เวลาไหน สถานที่ใด นั้นเรากำหนดไม่ได้ หรือเราจะกะคะเนว่า อายุเราจะต้องเท่านั้นเท่านี้เราจึงจะยอมตาย ก็กำหนดไม่ได้ บังคับไม่ได้อีกเช่นกัน

ถ้าหากเราหมั่นนึกถึงความตายเช่นนี้ เราจะได้ไม่มัวเมาในชีวิต ไม่มัวเมาว่ายังเป็นหนุ่มเป็นสาว ไม่หลงมัวเมาในลาภ ยศ สรรเสริญ ในความสุขเล็กๆ น้อยๆ เราจะได้สละ ละ เลิก ปล่อยวางจากสิ่งเหล่านี้ได้

ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ทุกชีวิตล้วนเต็มไปด้วยความทุกข์ เพราะความทุกข์ทั้งหลายมารวมประชุมอยู่ที่กายมนุษย์ ทุกข์ที่เกิดจากความแก่ ความเจ็บ ความตาย ความทุกข์เกิดจากกิเลสที่เผาใจให้เร่าร้อนบ้าง เกิดจากการทำมาหากินบ้าง เกิดจากการแสวงหาทรัพย์ แล้วต้องคอยรักษา หวงแหนทรัพย์ไว้เหล่านี้เป็นต้น ชีวิตจึงมีแต่ความทุกข์ทรมานตลอดเวลา ความทุกข์จะเกิดขึ้นวันใด เวลาใด สถานที่ใดก็กำหนดไม่ได้

เพราะฉะนั้น การที่เรามีชีวิตอยู่ เพื่อจะแสวงหาสิ่งที่

ทำให้ใจเรามั่นคงที่สุด ไม่มีความทุกข์เจือปนเลยแม้แต่นิดเดียว มีความสุขอย่างแท้จริง สิ่งนี้มีอยู่ในกลางตัวของเรานี่แหละ ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ซึ่งเป็นแหล่งของสติ ของปัญญา เมื่อใจเรากลับเข้าไปสู่ภายในตัว ไปหยุดอยู่ที่ศูนย์กลางกาย ความรู้เห็นไปตามความเป็นจริงก็จะเกิดขึ้น เมื่อรู้เห็นตามความเป็นจริงแล้ว เราจะเบื่อหน่ายในทุกข์ ซึ่งจะเป็นเหตุให้คลายความกำหนัด คลายความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งทั้งหลาย เมื่อคลายความกำหนัด จิตของเราจะปล่อยวาง เมื่อปล่อยวางจากสิ่งภายนอกก็จะเข้าถึงธรรมกายภายในตัว

ธรรมกายนั่นแหละ เป็นเนื้อหนังของความสุขที่แท้จริง ถ้าเราเข้าถึง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมกายได้เมื่อไร ความสุขที่แท้จริงจะเป็นของเรา เราจะเข้าถึงตัวตนที่แท้จริง จะเห็นหน้าตาที่แท้จริงของเรา และจะพ้นจากสิ่งทั้งหลายทั้งปวง ที่เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ทรมาน

เพราะฉะนั้น เป้าหมายของการเกิดมามีชีวิตในแต่ละภพแต่ละชาติ เพื่อแสวงหาธรรมกายที่มีอยู่ในตัวของเรานี้เอง ถ้าอยากจะหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งหลาย จากกิเลสทั้งหลายที่เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ เราจะต้องหยุดใจของเราที่ศูนย์กลางกาย สุดปลายทาง คือ อายตนนิพพาน ถ้าอยากจะเลิกเวียนว่ายตายเกิด ใจต้องอยู่ในศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ แต่ถ้าอยากจะเวียน

ว่ายตายเกิด ยังอยากจะมีความทุกข์ ก็ให้เอาใจออกห่างจากฐานที่ ๗ ไปติดรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และคิดวนเวียนกับสิ่งทั้งห้าอย่างนั้น นั่นแหละจะเวียนว่ายตายเกิด เกิดเรื่อยไป ยิ่งเกิดบ่อยๆ ก็เป็นทุกข์บ่อยๆ

เมื่อเรารู้เช่นนี้ ผู้มีปัญญาเป็นบัณฑิตนักปราชญ์ จะต้องนำใจหยุดอยู่ที่ตรงนี้ ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ต้องดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท ความประมาท หมายถึง ปล่อยสติให้หลุดจากใจ ไม่ได้ประคองใจให้หยุดอยู่ที่ฐานที่ ๗ ใจจึงแวบไปคิดเรื่องรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ต่างๆ เหล่านั้น

ถ้าจะบรรเทาความประมาทด้วยความไม่ประมาท จะต้องเอาสติคุมใจ ให้หยุดอยู่ที่ฐานที่ ๗ หยุดนิ่งมั่นคงอยู่ที่ตรงนี้ แล้วจิตของเราจะไม่หวั่นไหวในโลกธรรมทั้งหลาย หยุดได้อย่างนี้ได้ชื่อว่าไม่ประมาท เป็นผู้ที่ดับความกระหาย ดับความกระวนกระวายใจได้ เพราะฉะนั้น ให้เราตระหนักถึงความสำคัญของฐานที่ ๗ กันทุกคน

๓๐

อ ย่ า มั ว ป ร ะ ม า ท อ ยู่ เ ล ย

ท่านทั้งหลาย

จงยินดีในความไม่ประมาท

จงตามรักษาจิตของตน

จงถอนตนขึ้นจากหล่ม

ประหนึ่งช้างที่จมลงในเปือกตม ถอนตนขึ้นได้ฉะนั้น

วันคืนล่วงไปๆ สรรพสิ่งและสรรพสัตว์ทั้งหลาย ล้วนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ใบหญ้า รถราบ้านช่อง คน สัตว์ สิ่งของ ทั้งหมดเหล่านี้ ล้วนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เหมือนดอกไม้ แต่เดิมเราเคยเห็นมันเป็นต้นเล็กๆ ไม่นานก็เจริญเติบโตขึ้น แตกใบแผ่กิ่งก้านสาขา ผลิดอกออกผล ให้ความสดชื่นแก่ทุกชีวิต ครั้นไม่นานดอกไม้ที่ดูสวยสดงดงามนั้น ก็เหี่ยวแห้งร่วงโรยไปตามกาลเวลา ชีวิตของเราก็เช่นเดียวกัน กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อมสลาย เราจึงไม่ควรประมาทในชีวิต

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ธรรมบทว่า

“อปฺปมาทรตา โหถ สจิตฺตมนุรกฺขถ
ทุคฺคา อุทฺธรถตฺตานํ ปงฺเก สนฺโนว กุญฺชโร

ท่านทั้งหลาย จงยินดีในความไม่ประมาท จงตามรักษาจิตของตน จงถอนตนขึ้นจากหล่ม ประหนึ่งช้างที่จมลงในเปือกตม ถอนตนขึ้นได้ฉะนั้น”

เป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ทุกคน คือ ทำตนให้หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ พ้นจากกรอบอวิชชาที่เขาบังคับบัญชาไว้ แล้วมุ่งสู่อายตนนิพพาน อันเป็นเอกันตบรมสุข เป็นสุขล้วนๆ ที่ไม่มีทุกข์เจือปนเลย และการจะไปให้ถึงเป้าหมายนั้นได้ จะต้อง

ทุ่มเทชีวิตจิตใจ ฝึกใจให้หยุดนิ่งตลอดทั้งวันทั้งคืน โดยไม่ประมาท เพราะเส้นทางสายนี้ยาวไกลเกินกว่าคนที่ใจยังไม่หยุดนิ่งจะไปถึง แต่ถ้าทำใจหยุดนิ่งได้เมื่อไร หนทางนั้นก็ใกล้เข้ามา ไม่ช้าเราย่อมไปถึงจุดหมายปลายทางได้

การจะไปให้ถึงจุดหมายปลายทางนั้น ต้องมีสติปัญญาและไม่ประมาท เพราะความประมาทเป็นภัยในสังสารวัฏ เป็นเหตุให้ต้องพบกับความทุกข์ทรมานในอบายภูมิ อีกทั้งเป็นต้นทางนำไปสู่การเวียนว่ายตายเกิดอย่างไม่รู้จักจบสิ้น ผู้ประมาทจึงเปรียบเสมือนผู้ที่ตายแล้ว คือ ตายจากความดี จากกุศลธรรมทั้งปวง ทำให้ห่างเหินจากหนทางพระนิพพาน ดังนั้นพระพุทธองค์จึงทรงสอนย้ำว่าอย่าประมาท อย่ามัวยินดีว่าเราอายุยังน้อย สุขภาพร่างกายยังแข็งแรง จึงทำให้ชะล่าใจ ไม่เร่งขวนขวายในการสร้างบารมี

พระโพธิสัตว์เป็นต้นแบบของผู้ที่ไม่ประมาทในชีวิต *ในอดีตท่านได้บังเกิดเป็นพระโอรสองค์เล็กที่สุดในจำนวนพระโอรสทั้งหมด ๑๐๐ พระองค์ของพระเจ้าพรหมทัต ในกรุงพาราณสี ครั้งนั้นพระปัจเจกพุทธเจ้าได้เสด็จมาฉันภัตตาหารที่พระบรมมหาราชวัง และตรัสบอกพระโพธิสัตว์ว่า “ถ้าพระองค์ได้เดิน

---

*มก. เตลปัตตชาดก เล่ม ๕๖ หน้า ๓๕๓

ทางไปนครตักสิลาโดยไม่ประมาท ก็จะได้เป็นกษัตริย์ แต่ถ้าประมาทก็จะไม่ได้ราชสมบัติในพระนครนี้ เพราะระยะทางจากนี้ถึงนครตักสิลา มีพวกยักษิณีคอยหลอกฆ่ามนุษย์กินเป็นประจำ หากพระองค์มีสติไม่ประมาท รู้จักสำรวมอินทรีย์ ไม่สนใจไยดีกับนางยักษิณีเหล่านั้น ก็จะได้เป็นกษัตริย์ที่นครนั้นภายใน ๗ วันนี้แหละ”

พระโพธิสัตว์ได้รับโอวาทจากพระปัจเจกพุทธเจ้าแล้ว ก็อำลาพระราชบิดา และพระราชมารดา เพื่อออกเดินทางไปยังนครตักสิลาพร้อมเหล่าอำมาตย์อีก ๕ คน ที่ตามเสด็จไปอารักขา ระหว่างทางเหล่ายักษิณีเห็นว่า มีมนุษย์ผ่านมา จึงได้เนรมิตกายเป็นหญิงสาวผู้งดงาม ตกแต่งประดับประดาประหนึ่งนางฟ้า บางพวกก็ประดับด้วยดอกไม้ บางพวกก็แปลงเป็นแม่ค้าเปิดร้านอาหาร บางพวกก็เนรมิตที่หลับที่นอนอ่อนนุ่มคอยต้อนรับเป็นต้น

อำมาตย์ที่ตามเสด็จล้วน เป็นผู้ชื่นชอบในรูปสวยๆ งามๆ เมื่อเห็นหญิงเหล่านั้น ก็เกิดติดอกติดใจ ถูกความกำหนัดยินดีเข้าครอบงำ พระโพธิสัตว์นึกถึงโอวาทของพระปัจเจกพุทธเจ้าที่ได้ให้ไว้ก่อนออกเดินทาง จึงสำรวมอินทรีย์ ตัดใจไม่ให้ไปยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ท่านมองดูลูกนัยน์ตาสาวงามเหล่านั้น เห็นนัยน์ตาแดงก่ำ แข็งกระด้าง ก็รู้ว่าเป็นพวกนางยักษ์

แปลงมา จึงบอกอำมาตย์ทั้งหลายว่า หญิงเหล่านี้เป็นยักษิณีที่แปลงตัวมา แต่ไม่มีใครเชื่อ ต่างละทิ้งพระกุมารไปหานางยักษิณีกันหมดต่อมาไม่นานอำมาตย์ทั้งหมดก็ถูกยักษิณีจับกินเป็นอาหาร เหลือแต่พระโพธิสัตว์เพียงลำพังเท่านั้น

นางยักษิณีคิดว่า บุรุษนี้มีใจเข้มแข็ง เราจะต้องจับกินให้ได้ นางเดินตามหลังพระโพธิสัตว์ไปเรื่อยๆ จนถึงปากทางออกจากป่าใหญ่ พบพวกคนหาของป่า คนเหล่านั้นกล่าวกับพระโพธิสัตว์ว่า “กุมาริกาที่เดินตามหลังท่าน น่ารักน่าทะนุถนอมเหมือนพวงดอกไม้งาม ผิวพรรณก็งามเหมือนดั่งทอง เหตุใดท่านจึงปล่อยให้นางลำบาก ไม่จูงนางไปด้วยเล่า” พระโพธิสัตว์กล่าวว่า “พ่อคุณทั้งหลาย นั่นไม่ใช่ภรรยาของเรา แต่เป็นยักษิณี คนของเรา ๕ คน ถูกมันจับกินไปหมดแล้ว”

ยักษิณีจึงแสร้งกล่าวว่า “ท่านทั้งหลาย ธรรมดาผู้ชายในยามโกรธ ก็คิดว่าภรรยาของตนเป็นนางยักษ์นางเปรต ท่านอย่าได้ถือสาสามีของข้าเลย” พระโพธิสัตว์ไม่อยากต่อล้อต่อเถียงกับนางยักษิณี จึงมุ่งหน้าเดินทางต่อไป จนถึงนครตักสิลา

ขณะพระโพธิสัตว์กำลังประทับนั่งที่ศาลาหลังหนึ่งเพื่อพักเหนื่อย เป็นเวลาเดียวกันกับที่พระราชาแห่งนครตักสิลากำลังเสด็จชมพระนคร พระราชาทอดพระเนตรเห็นหญิงงามที่

เดินตามหลังพระโพธิสัตว์ ทรงมีจิตปฏิพัทธ์ จึงตรัสเรียกให้มาเข้าเฝ้า และแต่งตั้งนางเป็นอัครมเหสี คืนนั้น ขณะพระราชาบรรทมหลับสนิท นางยักษิณีได้ไปชวนพรรคพวกของตนที่เมืองยักษ์ ให้เข้ามาจับคนในวังเคี้ยวกินตายหมด เหลือเพียงกระดูกเท่านั้น

ชาวเมืองเห็นประตูวังยังไม่เปิด จึงพากันพังประตูเข้าไปพบแต่ความเงียบสงบ เมื่อเข้าไปภายในวัง พบทุกหนทุกแห่งเกลื่อนไปด้วยกระดูก ครั้นซักไซ้ถึงต้นเหตุจึงรู้ว่าเป็นเพราะนางยักษ์ที่พระราชาทรงหลงใหล แล้วแต่งตั้งให้เป็นมเหสีนั่นเอง คนในวังถึงต้องประสบกับความวิบัติในเวลาเพียงคืนเดียว

ส่วนพระโพธิสัตว์ไม่ได้รับอันตรายใดๆ เพราะท่านอยู่ในโอวาทของพระปัจเจกพุทธเจ้า มีพระรัตนตรัยเป็นสรณะ และมีสติสัมปชัญญะ ตักเตือนตนเองตลอดเวลาไม่ให้ประมาท ทำให้พวกยักษ์ไม่มีโอกาสทำอันตรายท่านได้ เมื่อชาวเมืองรู้ความจริงทั้งหมด ต่างพากันสรรเสริญพระโพธิสัตว์ว่า เป็นบุคคลพิเศษที่เอาชนะนางยักษิณีได้อย่างน่าอัศจรรย์และลงความเห็นว่าบุคคลท่านนี้แหละ ที่จะสามารถปกครองบ้านเมือง ให้รอดพ้นจากอันตรายได้ จึงพร้อมใจกันสถาปนาให้ท่านเป็นพระเจ้าแผ่นดินปกครองนครตักสิลาต่อไป

เพราะฉะนั้น การมีสติคุ้มครองอินทรีย์ ไม่ให้ใจไปติดกับสิ่งภายนอก ที่เป็นมายาล่อหลอก จึงเป็นสิ่งที่บัณฑิตพึงกระทำให้ยิ่งๆ ขึ้นไป เพื่อชีวิตจะได้ประสบกับความสวัสดีมีชัย ความสุขความเจริญรุ่งเรือง ส่วนผู้มีสติย่อหย่อน ไม่ได้คุ้มครองจิตของตนปล่อยให้ใจไปหลงติดในอารมณ์ที่น่าใคร่น่าปรารถนาต่างๆ ย่อมตกเป็นเหยื่อของพญามาร เพราะมารย่อมข่มเหงผู้ที่เห็นอารมณ์ว่างาม ความลุ่มหลงในสิ่งไม่ดีต่างๆ เหล่านี้ จะทำให้ชีวิตของเราระทมทุกข์ไปตลอด ฉะนั้น จงอย่าได้ไม่ควรประมาท หมั่นฝึกสติคุ้มครองอินทรีย์ รักษาใจให้อยู่ภายในกลางตัว ณ ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ เรื่อยไป เพื่อเราจะได้ปลอดภัยจากภัยพิบัติทั้งหลาย

นอกจากนี้ ให้ขยันประพฤติปฏิบัติธรรม หมั่นปฏิบัติให้สม่ำเสมอทุกวัน อย่าให้ขาด รักษาจิตของเรา เช่นเดียวกับคนที่ประคองถาดน้ำมันที่เต็มเปี่ยมเสมอขอบถาด มีสติประคับประคองไว้บนศีรษะไม่ให้หก การรักษาใจของเราก็เช่นเดียวกัน ประคับประคองใจไว้ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ อย่าให้ซัดส่ายออกไปนอกตัว ถ้าเราหมั่นประคองใจให้หยุดนิ่งอยู่เสมอๆ ไม่ช้าเราจะได้เข้าถึงพระธรรมกายกันทุกคน

๓๑

ผู้ประมาทในวัย

หากบุคคลรู้ว่าตนเป็นที่รักไซร้ พึงรักษาตนนั้นไว้ให้ดี บัณฑิต ควรประคับประคองตนไว้ ในบรรดาวัยทั้ง ๓ อย่าง น้อยที่สุด ก็รักษาตนไว้ในวัยใดวัยหนึ่ง

ผู้ประมาทในวัย

๒๗๐

ร่างกายของคนเรา เป็นสิ่งสำคัญต่อการประกอบภารกิจการงาน จึงมีความจำเป็นจะต้องดูแล และชำระล้างให้สะอาดทุกวันด้วยน้ำ ฉันใด จิตใจก็จำเป็นต้องชำระล้างให้สะอาดบริสุทธิ์ ด้วยการเจริญภาวนา ฉันนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงสั่งสอนให้พุทธบริษัท เจริญภาวนาอยู่ในหนทางสายกลาง ฝึกฝนใจให้ผ่องใสอันจะนำสุขมาให้ เป็นทางมาแห่งมหากุศล เป็นเครื่องนำสัตวโลกทั้งหลายไปสู่สุคติโลกสวรรค์ และนำทุกชีวิตไปสู่เป้าหมายอันสูงสุด คือ การบรรลุมรรคผลนิพพาน

มีพุทธพจน์บทหนึ่ง ในขุททกนิกาย ธรรมบท กล่าวว่า

“อตฺตานญฺเจ ปิยํ ชญฺญา รกฺเขยฺย นํ สุรกฺขิตํ
ติณฺณมญฺญตรํ ยามํ ปฏิชคฺเคยฺย ปณฺฑิโต

หากบุคคลรู้ว่าตนเป็นที่รักไซร้ พึงรักษาตนนั้นไว้ให้ดี บัณฑิตควรประคับประคองตนไว้ ในบรรดาวัยทั้งสาม อย่างน้อยที่สุดก็รักษาตนไว้ในวัยใดวัยหนึ่ง”

เมื่อมองไปรอบตัวทั่วทุกสารทิศ จะเห็นว่า ไม่มีใครที่จะเป็นที่รักยิ่งไปกว่าตนเอง น้อยคนนักที่จะรักคนอื่นมากกว่ารักตน มนุษย์ทุกคนจึงพยายามแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุดให้กับตนเองเสมอ

ช่วงชีวิตของทุกคนสามารถแบ่งได้เป็น ๓ วัย คือ ช่วงเป็นเด็ก ซึ่งช่วงนี้พ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญยิ่งเพราะอยู่ใกล้ชิด จึง

ควรอบรมสั่งสอน และเป็นต้นแบบในการทำตนให้เป็นคนดี สอนให้รู้จักทำบุญกุศล รักษาศีล นั่งสมาธิ ตั้งแต่ยังเยาว์ เมื่อเติบโตขึ้น เด็กจะคุ้นกับการทำความดี และจะเป็นคนดีของสังคมต่อไป

ในมัชฌิมวัย คือ วัยกลางหรือวัยหนุ่มวัยสาว ซึ่งเป็นวัยที่ร่างกายกำลังเจริญเติบโต และสมองกำลังพัฒนากระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ จึงเป็นวัยที่ควรได้ความรู้ที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต และรู้ว่าทำอย่างไรเรียกว่าความชั่ว ทำอย่างไรเป็นการทำความดี รู้เป้าหมายของการเกิดมาสร้างบารมี ผู้ปกครองและครูบาอาจารย์จึงควรให้ความรู้และประคับประครองเด็กให้ใช้ชีวิตช่วงนี้อย่างมีคุณค่ามากที่สุด เนื่องจากมีสิ่งยั่วยุรอบตัวให้เด็กเขวไปทำสิ่งไม่ดีได้ง่ายๆ

วัยสุดท้าย คือ ปัจฉิมวัย เป็นวัยชราที่ความแข็งแรงของร่างกายเริ่มถดถอย มีโรคภัยไข้เจ็บมาเยือนบ่อยๆ แต่ถ้าหากเราตั้งใจจริงที่จะเรียนรู้ธรรมะและปฏิบัติตนตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ถือว่ายังไม่สายเกินไป

เนื่องจากความตายไม่มีนิมิตหมาย เราจึงควรเร่งรีบขวนขวายในการทำความดีตั้งแต่วันนี้ ขณะยังแข็งแรงและมีโอกาสสร้างบารมี เพื่อลูกหลานจะได้ยึดถือเป็นแบบอย่างและ

ประพฤติตาม

หากไม่ได้ทำความดีในวัยใดวัยหนึ่งจะเป็นชีวิตที่สูญเปล่า เป็นโมฆะบุรุษ คือบุคคลผู้ว่างเปล่าจากความดี แม้จะมีอายุยืนยาวนาน แต่มิได้ทำอะไรให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น ชีวิตจึงเปรียบเหมือนจอกแหน หรือสวะลอยน้ำ ไหลไปอย่างไร้จุดหมายปลายทาง

พระพุทธองค์จึงตรัสว่า “พวกคนเขลา ไม่กระทำความดี ไม่ขวนขวายหาทรัพย์ในคราวเป็นหนุ่ม ย่อมซบเซา ดังนกกระเรียนแก่ ที่ซบเซาอยู่ในเปือกตมที่หมดปลา เขาย่อมนอนทอดถอนใจถึงทรัพย์เก่าที่หมดไป”

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสเล่าเรื่องของมหาเศรษฐีที่กลายเป็นยาจกว่า *ในกรุงราชคฤห์ มหาเศรษฐีคนหนึ่ง มีทรัพย์มากถึง ๘๐ โกฏิ มีลูกชายคนเดียว เศรษฐีรักลูกคนนี้มาก ไม่อยากให้ลูกลำบาก จึงไม่ให้เรียนหนังสือ เพราะเห็นว่าลำพังเงินที่พ่อแม่หามาทั้งหมด รวมทั้งทรัพย์สมบัติประจำตระกูลคงพอที่จะให้ลูกอยู่อย่างมีความสุขไปตลอดชีวิต

เมื่อเติบโตขึ้น ได้แต่งงานกับลูกสาวของเศรษฐีอีก

---

*มก. บุตรเศรษฐีมีทรัพย์มาก เล่ม ๔๒ หน้า ๑๘๑

ตระกูลหนึ่ง ซึ่งมีฐานะเท่าเทียมกัน เมื่อนำทรัพย์มารวมกัน จึงเป็นตระกูลที่ร่ำรวยมั่งคั่งมาก วันเวลาที่ผ่านไป ทั้งคู่เอาแต่การขับร้องประโคมดนตรี เที่ยวเล่นสนุกสนานเฮฮา ไม่ได้สนใจเรื่องการทำมาหากิน เอาแต่ใช้จ่ายทรัพย์สุรุ่ยสุร่าย ทำให้ทรัพย์หมดไปอย่างไร้ค่า หาสาระอันใดไม่ได้เลย

ต่อมา พ่อแม่ของทั้งสองได้ถึงแก่กรรม มหาสมบัติทั้งหลายจึงตกเป็นของลูกชายลูกสาวรวมเป็นทรัพย์มากถึง ๑๖๐ โกฏิ ซึ่งถ้าหากใช้จ่ายธรรมดา ตลอดชีวิตก็ใช้ไม่หมด แต่ลูกชายเศรษฐีกลับคบคนพาล ถูกหลอกให้ดื่มเหล้า บอกว่า “นี่เป็นน้ำกระชับไมตรี มีรสชาติอร่อย ประดุจน้ำผึ้ง” ลูกเศรษฐีอยากคบหาเพื่อน จึงลองดื่มดู เกิดติดใจในรสชาติ พวกนักเลงสุราพากันแกล้งประจบเพราะเห็นแก่ทรัพย์ จึงตั้งให้ลูกเศรษฐีเป็นหัวหน้าของพวกตน ตั้งแต่นั้นมา เขามีบริวารที่เป็นคนพาลขี้เมา เอาแต่เที่ยวเตร่เฮฮา เล่นการพนัน เงินทองร่อยหรอไปเรื่อยๆ จนทรัพย์สมบัติหมดในเวลาเพียงไม่กี่ปี

เนื่องจากลูกชายเศรษฐีไม่ได้เรียนหนังสือ ไม่รู้จักการทำมาหากิน จึงต้องขายที่นา ขายสวน สุดท้ายต้องขายบ้าน เพื่อนๆ ที่เคยเที่ยวด้วยกัน ค่อยๆ หายหน้า หมดไปพร้อมๆ กับมหาสมบัติ ๑๖๐ โกฏิ ในที่สุดไม่มีแม้ที่อยู่อาศัย ต้องเร่ร่อน

ขอทานเขากินไปวันๆ

วันหนึ่ง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จบิณฑบาตผ่านมาเห็นเขายืนอยู่ที่ประตูโรงฉัน คอยรับอาหารจากพระภิกษุสามเณร หลังจากพระพุทธองค์เสวยภัตตาหารแล้ว แย้มพระโอษฐ์ พระ-อานนท์ทูลถามถึงสาเหตุ พระพุทธองค์ตรัสว่า "บุตรของเศรษฐีผู้นี้เคยมีทรัพย์มาก แต่ได้ผลาญสมบัติถึง ๑๖๐ โกฏิ พาภรรยาเที่ยวขอทานอยู่ในเมือง ถ้าเขาตั้งใจทำงานประกอบอาชีพสุจริตในปฐมวัย เขาจะได้เป็นมหาเศรษฐีอันดับ ๑ ในเมืองนี้ และหากออกบวชจะบรรลุอรหัตผล แม้ภรรยาของเขาจักดำรงอยู่ในอนาคามิผล

ถ้าเขาไม่ผลาญทรัพย์ให้หมดไป ตั้งใจทำงานในมัชฌิมวัย จะได้เป็นเศรษฐีอันดับ ๒ หากออกบวช จะได้บรรลุอนาคามิผล แม้ภรรยาของเขาจะบรรลุสกิทาคามิผล

หากไม่ผลาญทรัพย์ให้สิ้นไป ไม่มัวประมาท ตั้งใจทำงานในปัจฉิมวัย เขาจะได้เป็นเศรษฐีอันดับ ๓ และหากออกบวชจะได้บรรลุสกิทาคามิผล แม้ภรรยาของเขาจักดำรงอยู่ในโสดาปัตติผล แต่เดี๋ยวนี้บุตรของเศรษฐีได้เสื่อมแล้วจากโภคะของคฤหัสถ์ และเสื่อมแล้วจากสามัญญผล จึงเป็นเหมือนนกกระเรียนแก่ในเปือกตมที่แห้งขอด ฉะนั้น"

ความประมาทมัวเมาในชีวิต และการคบคนพาลเป็นเพื่อน จะทำให้เราสูญเสียทุกสิ่งทุกอย่างไปอย่างน่าเสียดาย สูญเสียทั้งโลกียทรัพย์และโลกุตรทรัพย์ ดังนั้น คนมีปัญญาจึงไม่ประมาท แต่จะดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมาย คือ เกิดมาสร้างบารมี มีพระ-นิพพานเป็นเป้าหมาย ถ้าหากเรารักตัวเองจริง ต้องไม่มัวเกียจคร้าน ไม่มีข้อแม้ ข้ออ้างและเงื่อนไขในการสร้างบารมี โดยเฉพาะความรักตนที่แท้จริงนั้น คือ ต้องไม่ประมาท ซึ่งพระพุทธองค์ทรงสรรเสริญความไม่ประมาทว่า

"รอยเท้าของสัตว์ทั้งหลาย ผู้สัญจรไปบนแผ่นดิน ชนิดใดชนิดหนึ่ง ทั้งหมดนั้นย่อมถึงความประชุมลงในรอยเท้าช้าง บัณฑิตกล่าวว่า รอยเท้าช้าง เลิศกว่ารอยเท้าสัตว์ทั้งหลาย เพราะเป็นรอยใหญ่ แม้ฉันใด กุศลธรรมเหล่าใดเหล่าหนึ่งทั้งหมดนั้น มีความไม่ประมาทเป็นมูล รวมลงในความไม่ประมาท บัณฑิตกล่าวว่า ความไม่ประมาท เลิศกว่ากุศลธรรมทั้งหลาย ฉันนั้น ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้ไม่ประมาท พึงหวังข้อนี้ได้ว่า จักเจริญอริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ จักกระทำให้มากซึ่งอริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘"

ฉะนั้น ผู้ที่รักตนอย่างแท้จริง ควรฝึกทำใจให้หยุดนิ่ง เพราะเป็นวิธีที่ดีที่สุดของความไม่ประมาท หยุดใจไว้ตรง

ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ อย่าให้คลาดเคลื่อน เมื่อหยุดใจได้สนิท มรรคสมังคี คือ การประชุมกันของมรรคมีองค์ ๘ ก็บังเกิดขึ้น รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เราจะเห็นดวงปฐมมรรค กลม ใส สว่าง ปรากฏเกิดขึ้นที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ดวงปฐมมรรค นี่แหละ คือ ต้นทางที่จะไปสู่อายตนนิพพาน

เมื่อเราดำเนินจิตเข้าสู่เส้นทางสายกลาง กลางของกลางเรื่อยไป เมื่อจิตยิ่งบริสุทธิ์มากขึ้น การรู้ การเห็น ก็ยิ่งละเอียดมากขึ้น เริ่มตั้งแต่เห็นแสงสว่าง เห็นดวง เห็นกายในกาย ตั้งแต่กายมนุษย์ละเอียด เข้าไปเรื่อยๆ จนสุดท้ายจะเห็นเป็นองค์พระธรรมกาย เข้าถึงธรรมกายอรหัต เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมกายอรหัต ชัดใสแจ่มอยู่ภายใน เข้าถึงตัวตนที่แท้จริงอย่างนี้ จึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้รักตนอย่างแท้จริง

๓๒

พระอินทร์
มาเตือนสติ

นรชนใด มีจิตประกอบด้วยเมตตา
อนุเคราะห์สรรพสัตว์ทั้งหลาย
นรชนนั้นย่อมประสบบุญเป็นอันมาก

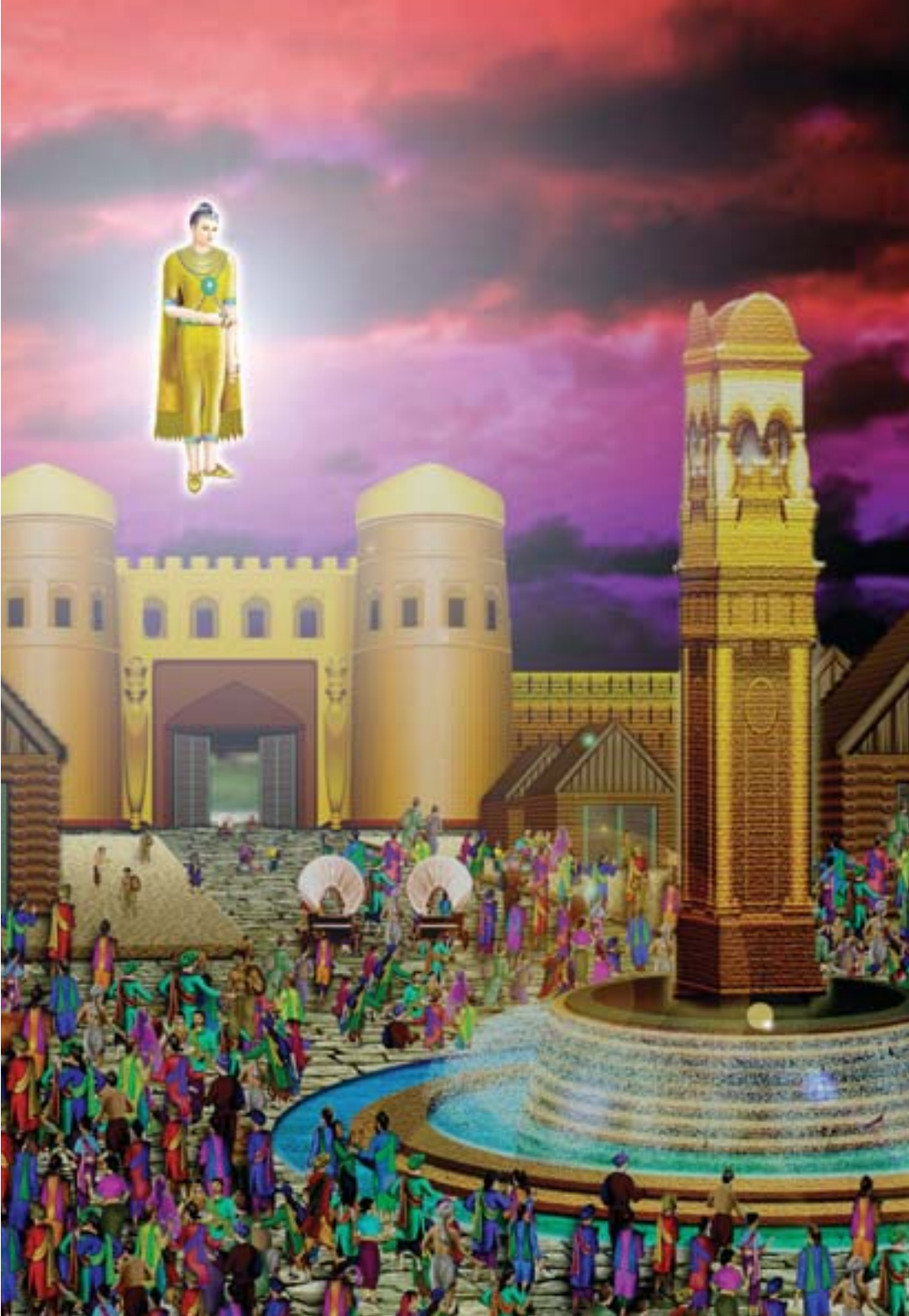

สรรพสัตว์ทั้งหลายที่เกิดมาล้วนเคยเป็นญาติกันมาก่อน โลกใบนี้เปรียบเสมือนบ้านหลังใหญ่ ที่มีประชากรโลกเป็นสมาชิกครอบครัวใหญ่ การมีจิตเมตตาปรารถนาดีต่อกัน มีจิตกรุณาช่วยเหลือกันให้พ้นทุกข์ มีมุทิตาจิตต่อความดีของผู้อื่น รวมทั้งมีอุเบกขาธรรม วางใจเป็นกลางๆ ทั้งในเรื่องดี และเรื่องร้ายที่บังเกิดขึ้น นับเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนพึงมีต่อกัน ความรู้สึกเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อจิตของเราได้พัฒนาให้มีคุณภาพ มีความบริสุทธิ์ยิ่งขึ้น เราจะมีความสุข และอยากจะแบ่งปันความสุขให้กับทุกๆ คน ซึ่งความรู้สึกนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสันติสุขอันไพบูลย์ ที่จะนำไปสู่การบรรลุมรรคผลนิพพาน

มีธรรมภาษิต ในวารณเถรคาถา ว่า

“โย จ เมตฺเตน จิตฺเตน สพฺพปาณานุกมฺปติ
พหุํ หิ โส ปสวติ ปุญฺญํ ตาทิสโก นโร

นรชนใด มีจิตประกอบด้วยเมตตา อนุเคราะห์สรรพสัตว์ทั้งหลาย นรชนนั้นย่อมประสบบุญเป็นอันมาก”

ในท่ามกลางความหลากหลายของเชื้อชาติ ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อต่างๆ มนุษย์ส่วนใหญ่ยังมีความรู้ไม่สมบูรณ์ และมักติดอยู่ในเรื่องปลีกย่อย มากกว่าที่จะมาสนใจในเรื่องที่เป็นสาระแก่นสาร จึง

เป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งขัดแย้งกัน เกิดการแตกแยกทางความคิด มีความหวาดระแวง ขาดความสมัครสมานสามัคคีกัน สังคมโลกจึงต้องเดือดร้อน และเต็มไปด้วยการต่อสู้แข่งขันชิงดีชิงเด่นแย่งชิงอำนาจ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวให้มากที่สุด แต่ดูเหมือนว่า ยิ่งแสวงหาก็ยิ่งพบกับความทุกข์ทรมานที่ทับทวีมากยิ่งขึ้น

เมื่อใดที่ทุกคนในโลก รู้จักที่พึ่งที่ระลึกว่า มีสิ่งเดียวเท่านั้น คือ พระรัตนตรัย ซึ่งทุกคนสามารถปฏิบัติให้เข้าถึงได้ด้วยตนเอง ด้วยการทำใจให้หยุดนิ่ง จนเข้าไปพบกับแหล่งกำเนิดของความสุขที่แท้จริง และได้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายในตัว เมื่อนั้นความขัดแย้งก็จะหมดสิ้นไป จะมีแต่ความเมตตาปรารถนาดีที่เกิดจากใจบริสุทธิ์หยุดนิ่งความรู้สึกว่าเป็นเครือญาติกันจะเกิดขึ้น จะมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจกัน ความรู้สึกแบ่งปันจะเกิดขึ้น เพราะรู้ว่า ทุกคนยังตกอยู่ในห้วงทุกข์แห่งสังสารวัฏ ยังไม่หลุดพ้นจากกรงขังสัตวโลกขนาดใหญ่ ซึ่งมองไม่เห็นด้วยตาเปล่าคือภพสามนี้ไปได้ การช่วยกันเพื่อให้หลุดพ้นจากความทุกข์ ไปสู่ฝั่งพระนิพพาน จึงเป็นภารกิจที่เป็นสาระที่แท้จริงในการมาเกิดของมวลมนุษยชาติ

เนื่องจากบางยุคบางสมัย เมื่อมนุษย์เกิดมาแล้ว ขาดกัลยาณมิตรผู้ชี้ทางสว่าง ไม่ได้ฟังพระธรรมคำสอนของพระ-

สัมมาสัมพุทธเจ้า ชีวิตจึงเต็มไปด้วยการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น ไม่รู้จักเป้าหมายชีวิตที่แท้จริง จึงไปแสวงหาความสุขที่ไม่ถูกวิธี แสวงหาความสุขบนความทุกข์ของผู้อื่น ขาดความรักความเมตตาต่อกัน ทำให้ประพฤติผิดศีลธรรมจนเป็นเรื่องปกติ เมื่อละโลกไปแล้วย่อมต้องไปเกิดในอบายภูมิ

*เหมือนในสมัยที่พระกัสสปพุทธเจ้า เสด็จดับขันธ-ปรินิพพานแล้ว หลังจากนั้นไม่กี่ร้อยปี พระพุทธศาสนาเริ่มเสื่อมลงไปมาก ประชาชนละเลยการประพฤติธรรม ไม่รักษาศีล เจริญภาวนา บ้านเมืองเต็มไปด้วยการคดโกง คนพาลมีอำนาจในการปกครอง ส่วนคนดีก็ถูกกลั่นแกล้ง คนทำบาปอกุศลกันมาก ทำให้ชีวิตหลังความตาย ต้องไปสู่อบาย ทุคติ วินิบาต นรก ที่จะไปบังเกิดในสุคติภูมินั้นมีน้อยมาก

ในที่สุดพระอินทร์ต้องลงมาเตือนสติ เพราะทรงเห็นว่าที่มนุษย์ไปบังเกิดในอบายภูมิ เป็นเพราะตกอยู่ในความประมาท ขาดความเมตตาต่อกัน คนดีถูกรังแก คนพาลเป็นหัวหน้าใช้อำนาจในทางที่ผิด พระอินทร์จึงทรงหาวิธีที่จะช่วยเหลือมนุษย์ให้ได้มาบังเกิดบนสวรรค์ และหาทางที่จะรักษาพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวต่อไป จึงรับสั่งให้มาตลีเทพบุตร แปลงเป็นสุนัขดำ

---

*มก. มหากัณหชาดก เล่ม ๖๐ หน้า ๑๖๘

ตัวใหญ่เท่าม้าอาชาไนย ท่าทางดุร้ายน่าสะพรึงกลัว บนหัวมีพวงดอกไม้แดง มีรัศมีร้อนแรงเป็นไฟลุกโพลงออกจากเขี้ยวทั้งสี่ มีเชือกเส้นใหญ่ผูกคอไว้

ส่วนพระอินทร์แปลงเป็นพรานป่า ประดับพวงดอกไม้สีแดง ถือธนูขนาดใหญ่ กวัดแกว่งวชิราวุธ ทำให้เกิดสายฟ้าแลบ เสียงดังสนั่นสั่นสะเทือนไปทั่วทั้งโลก พลางประกาศด้วยเสียงดังกึกก้องไปทั่วโลกว่า “พวกมนุษย์ผู้ใจบาป โลกกำลังจะพินาศแล้ว” จากนั้น พระอินทร์ให้สุนัขเห่ากรรโชกขู่ขวัญชาวเมือง ทำให้ชาวเมืองเกิดความกลัวตายไปตามๆ กัน

เหล่าอำมาตย์ข้าราชบริพารพากันกราบทูลให้พระราชาสั่งปิดประตูเมืองทุกทิศทุกทาง เพื่อไม่ให้สุนัขดำเข้ามา แต่นายพรานพร้อมด้วยสุนัขดำกระโดดข้ามกำแพงมาได้ พระเจ้าอุสสินนรราชซึ่งเป็นผู้ปกครองสมัยนั้น ได้ขอร้องนายพรานว่าอย่าให้สุนัขดำเข้ามา นายพรานตอบว่า “สุนัขนี้ต้องการกินเนื้อมนุษย์ที่เป็นศัตรูกับเรา”

พระราชาตรัสถามถึงคนที่เป็นศัตรูของนายพรานว่ามีลักษณะอย่างไร นายพรานจึงประกาศให้ชาวเมืองรู้ว่า “ผู้ประพฤติผิดศีลผิดธรรม ไม่เลี้ยงดูบิดามารดา เป็นคนอกตัญญูดูหมิ่นผู้มีพระคุณ คนเหล่านี้แหละที่เป็นศัตรูของเรา สุนัขดำจะ

เคี้ยวกินผู้ที่ไม่มีจิตเมตตา ชอบรังแกเบียดเบียนผู้อื่น ไม่ประกอบสัมมาอาชีวะ ประพฤติผิดในกาม แสวงหาความสุขบนความทุกข์ของผู้อื่น หมกมุ่นอยู่ในอบายมุข โดยไม่ทำความดีอะไร”

เมื่อพรานป่ากล่าวจบ ทั้งพระราชาพร้อมด้วยอำมาตย์ข้าราชบริพาร ต่างหวาดหวั่นสะดุ้งกลัวไปตามๆ กัน เพราะรู้ตัวว่าบุคคลที่นายพรานกล่าวถึง ก็คือพวกตน จึงพากันอ้อนวอนขอร้องให้นายพรานช่วยห้ามสุนัขอย่าให้เข้ามาทำร้าย แต่สุนัขก็ยิ่งแสดงอาการดุร้ายหนักยิ่งขึ้น ทำท่าเหมือนจะกระโดดกัดพระราชาพร้อมทั้งบริวาร

เมื่อนายพรานเห็นว่าทุกคนมีจิตอ่อนโยนลงแล้ว จึงได้เหาะขึ้นไปในอากาศ กลับร่างเป็นพระอินทร์ดังเดิม และประกาศให้มนุษย์รู้ว่า คนที่ละโลกและไปเสวยทุกข์ทรมานแออัดอยู่ในนรกมีมากมายนับไม่ถ้วน ส่วนคนที่ไปเสวยสุขบนสวรรค์นั้นมีเพียงนิดเดียว ถ้าผู้ใดปรารถนาจะไปสวรรค์ก็ให้หันมาประพฤติธรรม เริ่มต้นทำความดีตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ตั้งแต่นั้น มนุษย์พากันตั้งใจทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนาหมั่นประพฤติธรรมอยู่เป็นนิตย์ ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สันติภาพก็กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง พระพุทธศาสนาก็ได้เจริญรุ่งเรืองยาวนานสืบต่อไป เมื่อผู้คนละโลกไปแล้ว ได้

ไปบังเกิดในสวรรค์กันมากมาย

เพราะฉะนั้นพวกเราทุกคนจะต้องตั้งใจทำความดีให้เต็มที่ ไปชักชวนคนมาทำความดี ช่วงนี้เป็นโอกาสดีของพวกเรา ที่จะได้ทำหน้าที่ผู้นำบุญยอดกัลยาณมิตรเหมือนอย่างพระอินทร์ เพราะกระแสโลกในปัจจุบันถูกอวิชชาปนอยู่มาก ในยุคข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดนนี้ มีสื่อต่างๆ ที่นำมาซึ่งความร้อนใจ เป็นทางมาแห่งบาปอกุศล ทำให้ใจของเราเหินห่างจากศูนย์กลางกาย และดูเบาในเรื่องการทำบุญกุศล ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตของเรา บุญนี้จะเป็นเสบียงในการเดินทางไกลข้ามภพข้ามชาติ จนกระทั่งถึงที่สุดแห่งธรรม

เพราะฉะนั้น ให้ทุกท่านทำหน้าที่ยอดกัลยาณมิตร ผู้มีหัวใจประดุจพระบรมโพธิสัตว์ชักชวนชาวโลกให้มาประพฤติธรรม เข้าวัดฟังธรรม และสั่งสมบุญกันให้เต็มที่ นอกจากเราจะมีสุคติเป็นที่ไปแล้ว ชาวโลกอีกมากมายจะได้พบความสุขในสัมปรายภพเหมือนพวกเราอีกด้วย

๓๓

ทางแห่งความเสื่อม

ผู้รู้ดีเป็นผู้เจริญ ผู้รู้ชั่วเป็นผู้เสื่อม ผู้ใคร่ธรรมเป็นผู้เจริญ ผู้เกลียดธรรมเป็นผู้เสื่อม เพราะเหตุนั้นแล เราจงทราบชัด ข้อนี้เถิดว่า เป็นความเสื่อมประการที่หนึ่ง

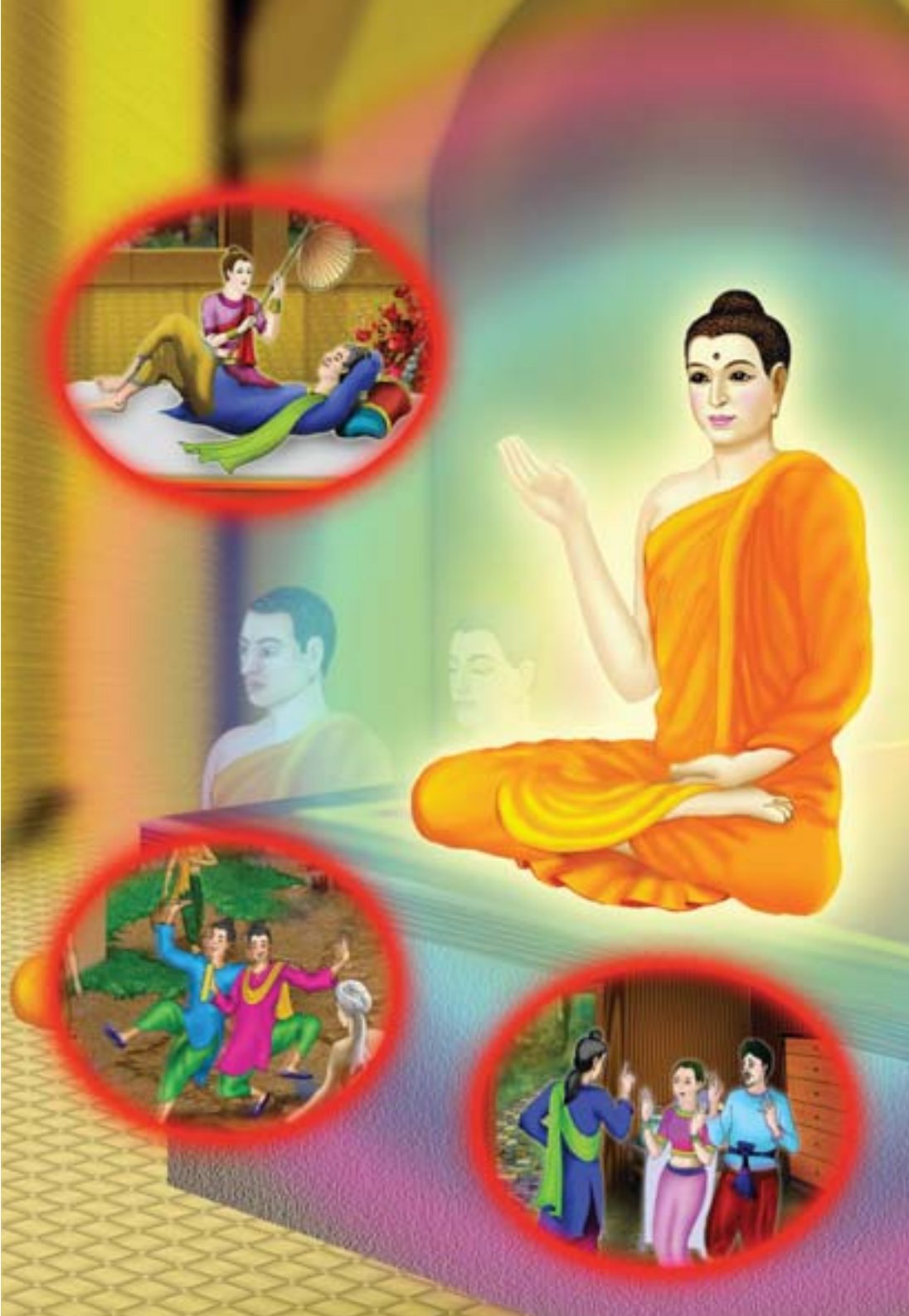

ทุกชีวิตที่เกิดมา ล้วนปรารถนาความเจริญรุ่งเรือง ในธุรกิจการงาน และสิ่งที่พึงปรารถนา ต้องการจะมีความสุขทุกๆ เวลา ไม่ว่าจะยืน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด ทุกชีวิตล้วนปรารถนาจะอยู่เย็นเป็นสุข เป็นครอบครัวก็เป็นครอบครัวที่อบอุ่น แต่ชีวิตทางโลกนั้นโอกาสทองเช่นนี้ พวกเราทุกคนต้องแสวงหาและรักษาไว้ แม้สิ่งแวดล้อมในบางครั้งยังเป็นสิ่งที่เราไม่ปรารถนา แต่เราสามารถทำใจเสมือนเข้าไปสู่จุดเย็นกลางเตาหลอมได้ ด้วยการหมั่นประพฤติปฏิบัติธรรม ทำใจหยุดใจนิ่ง ทำทุกๆ วันเป็นประจำสม่ำเสมอ เช่นนี้แล้ว เราย่อมสมปรารถนาในทุกสิ่ง

มีวาระพระบาลีที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ในปราภวสูตร ว่า

“สุวิชาโน ภวํ โหติ ทุวิชาโน ปราภโว
ธมฺมกาโม ภวํ โหติ ธมฺมเทสฺสี ปราภโว
อิติ เหตํ วิชานาม ปจฺโม โส ปราภโว

ผู้รู้ดีเป็นผู้เจริญ ผู้รู้ชั่วเป็นผู้เสื่อม ผู้ใคร่ธรรมเป็นผู้เจริญ ผู้เกลียดธรรมเป็นผู้เสื่อม เพราะเหตุนั้นแล เราจงรู้ชัดข้อนี้เถิดว่า เป็นความเสื่อมประการที่ ๑”

การดำรงตนให้หนักแน่น มั่นคงอยู่บนความเป็นมงคลนั้น

ย่อมนำสิ่งที่ดีมาให้กับชีวิตของเรา มงคล แปลว่า เหตุแห่งความเจริญ หากรู้เช่นนี้แล้ว เราจะเป็นผู้ที่ห่างไกลจากเหตุแห่งความเสื่อม ทางแห่งความเสื่อมนี้ เคยมีคนสงสัยเหมือนกันว่า ผู้ที่เสื่อมกับผู้ที่เจริญนั้น พวกเขาดำรงตนอยู่บนเส้นทางเช่นไร

*ในสมัยหนึ่ง เมื่อครั้งที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับอยู่ในพระเชตวัน ขณะที่พระพุทธองค์ประทับอยู่นั้น ได้มีเทวดาตนหนึ่งยังพระเชตวันให้สว่างไสว เข้ามากราบพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และทูลถามพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้ที่ถึงความเสื่อม และผู้ที่เจริญนั้นเป็นเพราะสาเหตุอะไร” พระบรมศาสดาจึงแสดงทางแห่งความเสื่อมไว้ถึง ๑๒ ประการ ซึ่งเป็นธรรมะที่น่าสนใจ เมื่อเรารู้แล้ว จะได้ระมัดระวัง และดำรงตนอยู่ในทางแห่งความเป็นผู้เจริญเพียงอย่างเดียว

พระพุทธองค์ทรงกล่าวว่า ผู้รู้ดีเป็นผู้เจริญ ผู้รู้ชั่วเป็นผู้ถึงความเสื่อม ผู้ใคร่ธรรมเป็นผู้เจริญ ผู้เกลียดชังธรรมเป็นผู้เสื่อม ท่านหมายถึงว่า รู้สิ่งที่เป็นประโยชน์ เป็นความดีงาม และยังเป็นผู้รักการประพฤติในสิ่งที่ดีงามนั้นด้วย รู้ธรรม คือ รู้ตั้งแต่ข้อวัตรปฏิบัติอันเป็นความดีงามจนกระทั่งใจบริสุทธิ์หยุดนิ่ง

---

*มก. ปราภวสูตร เล่ม ๔๖ หน้า ๓๐๙

รู้แจ้งเห็นจริงในธรรม มีดวงตาเห็นธรรม เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมนั้นตลอดเวลา ทำให้เป็นผู้มีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต ผู้เกลียดชังธรรมมักจะประสบเหตุตรงกันข้าม คือ พบแต่ความเสื่อมเสียเสมอๆ เพราะไม่ประพฤติธรรมของพระอริยเจ้านั่นเอง นี่เป็นทางแห่งความเสื่อมข้อที่ ๑

ส่วนทางแห่งความเสื่อมประการที่ ๒ นั้น พระพุทธองค์ตรัสว่าคนที่รักอสัตบุรุษ ไม่รักสัตบุรุษ และชอบใจธรรมคำสอนของอสัตบุรุษนั้น เป็นความเสื่อม ความหมายตรงนี้ หมายถึงการคบหาสมาคมกับอสัตบุรุษ พูดง่ายๆ อสัตบุรุษ ก็คือ คนพาล ใครคบคนพาล เชื่อคำสอน และทำตามคำสอนของคนพาล ก็มีแต่ความเสื่อมถ่ายเดียว

ทางแห่งความเสื่อมประการที่ ๓ คือ คนที่ชอบนอนชอบคุย ไม่ขยัน เป็นคนเกียจคร้าน โกรธง่าย คนชอบนอนนั้นได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่ปล่อยเวลาให้สูญเปล่า เป็นอยู่ก็สักแต่ว่ามีชีวิตเป็นอยู่สักแต่ว่ามีลมหายใจเข้าออก ไม่ได้สงวนเวลาไว้เพื่อฝึกฝนตนเอง ไม่ได้สร้างบุญบารมี มักขุ่นมัวอยู่เสมอ เมื่อใจไม่มีคุณภาพ ก็ผลักดันสิ่งดีออกไป

ทางแห่งความเสื่อมประการที่ ๔ คือ เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ แต่ไม่สนใจเลี้ยงดูมารดาบิดาผู้แก่เฒ่า มีความรู้

แต่ไม่มีคุณธรรมไม่ระลึกถึงแม้ผู้มีพระคุณไม่มีความกตัญญูกตเวที ผู้ที่ไม่มีความกตัญญูกตเวที ไม่มีใครอยากคบค้าสมาคมหรือให้การสนับสนุน เพราะเหตุว่า พึงให้แผ่นดินหมดทั้งโลก ก็ไม่ทำให้คนอกตัญญูพอใจได้เลย คนอกตัญญู คือ ผู้มีใจคับแคบลืมบุญคุณคน แม้มีผู้ทำคุณประโยชน์มากมายเพียงใดให้ เหมือนทิ้งก้อนกรวดลงทะเล ไม่มีผลอะไรเลย เมื่อเทียบกับความสูงแห่งคลื่น ใครที่ไม่สนใจบำรุงมารดาบิดาผู้มีพระคุณ ก็จัดเป็นทางแห่งความเสื่อม

คนที่ชอบหลอกลวงหรือโกหกสมณพราหมณ์ผู้ทรงศีลหรือโกหกหลอกลวงคนอื่น มีวาจาเป็นสอง เป็นผู้ต่อหน้าพูดอย่างลับหลังทำอีกอย่าง จิตใจไม่มั่นคง ทำให้เป็นผู้มีวาจาเชื่อถือไม่ได้ หากประพฤติตัวเช่นนี้กับผู้ทรงศีลผู้เป็นเนื้อนาบุญ ก็ยิ่งเป็นการสั่งสมบาปอกุศลให้กับตนเองเพิ่มขึ้น นี่เป็นทางแห่งความเสื่อมประการที่ ๕

ทางแห่งความเสื่อมประการที่ ๖ นั้นคือ เป็นคนมีทรัพย์สินเงินทองมากมาย แต่เป็นคนตระหนี่ มีของกินก็กินคนเดียว มีของใช้ก็ใช้คนเดียว ไม่รู้จักการเสียสละ ดวงตระหนี่ครอบงำจิตใจอยู่ตลอดเวลา เมื่อไม่รู้จักการให้แบ่งปัน ก็ย่อมจะไม่เป็นที่รักของใครๆ ไม่มีรั้วรอบๆ กายเลย เป็นเหมือนต้นไม้ที่ขึ้นอยู่

โดดเดี่ยวตามลำพัง ยามเมื่อมีลมพัดกระหน่ำ ย่อมจะประสบกับความหายนะได้ง่าย เพราะรอบข้างไม่มีต้นไม้บริวารที่จะช่วยกันต้านแรงลม อยู่อย่างโดดเดี่ยว ย่อมจะอยู่ได้ไม่นาน นี่เป็นความเสื่อมเหมือนกัน

ทางแห่งความเสื่อมประการที่ ๗ คือ เป็นคนที่เย่อหยิ่งเพราะชาติตระกูล และทรัพย์สมบัติ ทั้งดูหมิ่นญาติของตนเอง ผู้ที่ประพฤติตนเช่นนี้ แสดงว่า เป็นคนที่หลงตนเอง จนทำให้เป็นผู้ที่ขาดความเคารพ ไม่รู้จักควรไม่ควร จะทำให้ชีวิตผิดพลาดตกลงไปในหนทางแห่งความเสื่อมได้ง่าย

ประการที่ ๘ ที่พระพุทธองค์ตรัสไว้คือ คนเป็นนักเที่ยวผู้หญิง นักดื่มสุรา นักเล่นการพนัน ผลาญทรัพย์สมบัติให้หมดสิ้นไปถ่ายเดียว การทำเช่นนี้ทำให้เป็นผู้ที่ไม่รู้จักการใช้จ่ายทรัพย์ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองทั้งในภพนี้ และภพหน้า การใช้ทรัพย์ให้เป็นประโยชน์นั้น เมื่อใช้ไปแล้ว จะต้องเกิดเป็นบุญกุศลเป็นการเปลี่ยนโลกียทรัพย์ให้เป็นอริยทรัพย์ ทำได้อย่างนี้จึงชื่อว่าเป็นผู้ใช้ทรัพย์เป็น ส่วนใครที่นำทรัพย์ตนเองไปทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดบาปอกุศล การทำเช่นนั้นย่อมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขใดๆ พระพุทธองค์จึงตรัสว่า เป็นทางแห่งความเสื่อม

ทางแห่งความเสื่อมประการที่ ๙ คือ คนไม่พอใจเฉพาะ

ภรรยาของตนเอง ชอบคบชู้ภรรยาของคนอื่น หรือฝ่ายหญิงก็ไม่เคารพสามีเสมือนเทวดา เป็นคนไม่รู้จักพอ ก่อให้เกิดภัยทั้งทางร่างกาย และสังคมรอบด้าน ก่อให้เกิดความหวาดระแวงระหองระแหง ระหว่างครอบครัวและสังคม นี่เป็นทางแห่งความเสื่อมของชีวิตอีกทางหนึ่ง

ประการที่ ๑๐ คือ การที่ชายแก่ได้หญิงสาวเป็นภรรยาต้องเสียเวลาติดตามดูความประพฤติของนาง ห่วงภรรยาจนนอนไม่หลับ เมื่อเป็นอย่างนี้ทำให้สุขภาพทรุดโทรมเพราะกังวลมากเกินไป ก็เป็นทางแห่งความเสื่อม

ประการที่ ๑๑ คือการแต่งตั้งชายหรือหญิงผู้เป็นนักเลงโต ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย เมื่อได้ตำแหน่งที่สำคัญๆ ในการบริหารก็เอาอำนาจมาข่มขู่ผู้ใต้บังคับบัญชา นี่เป็นประการที่สำคัญเมื่อคนดีมีอำนาจ คนพาลจะถูกข่ม เมื่อคนพาลมีอำนาจ คนดีก็จะถูกข่ม ไม่กล้าสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้สังคม อำนาจถ้าอยู่ในมือของคนพาล ก็จะนำความเดือดร้อนมาสู่สังคม และประเทศชาติได้ ดังนั้นขอให้ตระหนักถึงความสำคัญในข้อนี้ให้ดี

ทางแห่งความเสื่อมประการสุดท้ายที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ คือ ผู้เกิดในสกุลกษัตริย์มีโภคสมบัติน้อย แต่มีความมักใหญ่ใฝ่สูงปรารถนาจะเป็นพระราชา ก็เป็นทางแห่งความเสื่อมได้เช่นกัน

เพราะความเป็นพระราชานั้น ไม่ใช่สิ่งที่จะได้มาง่ายๆ แต่เกิดขึ้นมาด้วยอานุภาพของบุญที่สั่งสมไว้ดีแล้วเท่านั้น

ทางแห่งความเสื่อมทั้ง ๑๒ อย่าง ที่พระพุทธองค์ตรัสสอนนี้ ผู้เจริญย่อมไม่ประพฤติ หรือดำเนินชีวิตบนหนทางอย่างนั้น แต่จะทำแต่สิ่งที่เป็นบุญบารมี เป็นคุณงามความดี อันจะเป็นประโยชน์สุขต่อตนเองทั้งในภพนี้ และภพหน้า

บนเส้นทางชีวิตของพวกเราทั้งหลาย ทุกคนต่างปรารถนาความสุขความสมหวัง และต้องการยืนอยู่บนหนทางแห่งความเจริญตลอดกาล ดังนั้น ขอให้ทุกคนดำรงตนอยู่ในพุทธโอวาทอย่างไม่ประมาท โดยไม่เดินไปบนทางแห่งความเสื่อม หมั่นประพฤติสิ่งที่ดีงาม สิ่งใดที่พระพุทธองค์ตรัสว่าเป็นความเสื่อมเราก็ไม่ประพฤติ หากทำเช่นนี้ ชีวิตของเราจะมีแต่ความสุขความเจริญ ตั้งแต่ปัจจุบันชาตินี้ตลอดไปทุกภพทุกชาติ เราจะได้ดำเนินชีวิตอยู่บนเส้นทางการสร้างบารมี จนถึงที่สุดแห่งธรรมกันทุกคน

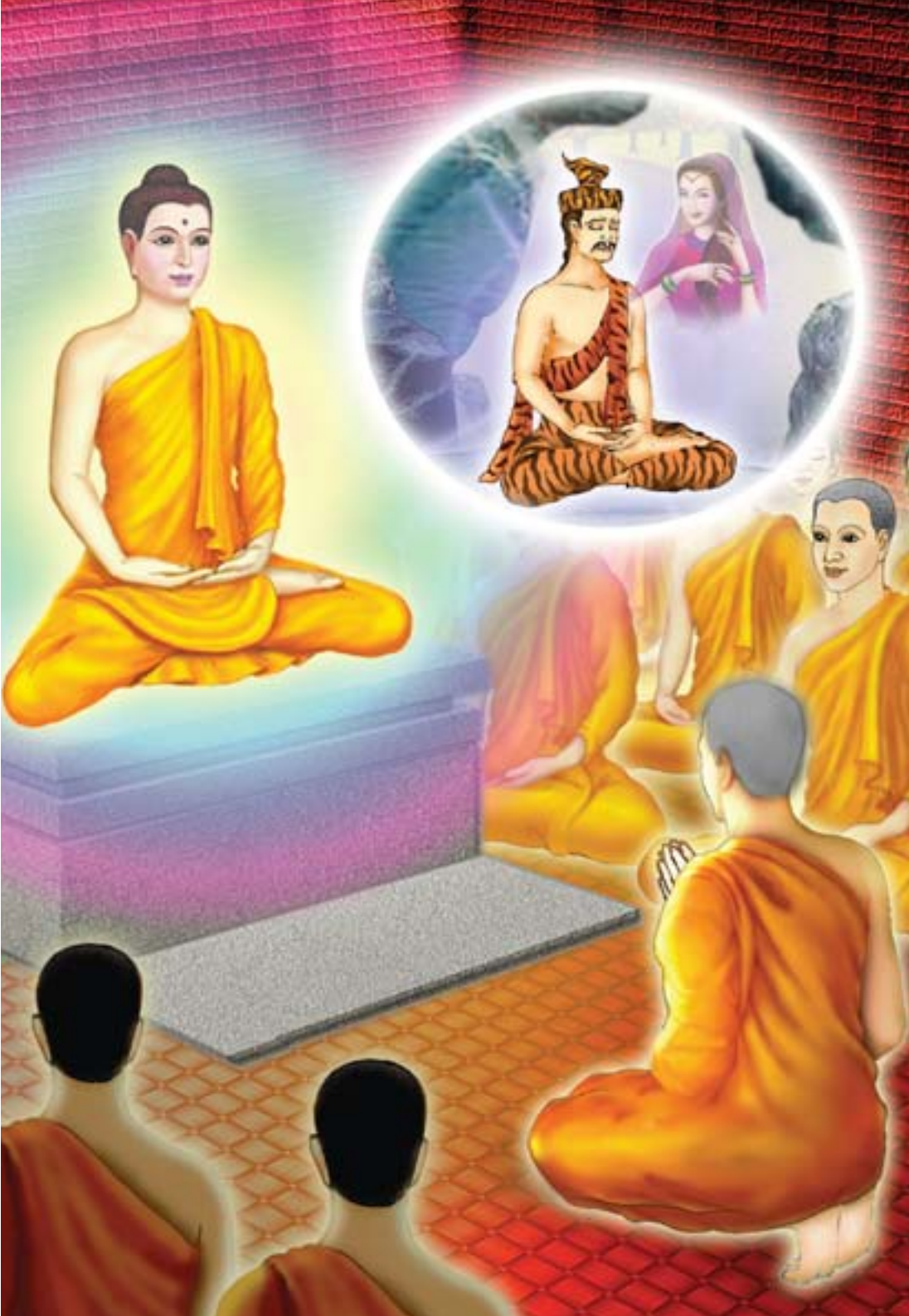

๓๔

ควรคุ้มครองอินทรีย์

ในเวลาเกิดความลำบาก บุคคลใดอดทนต่อความลำบากได้ บุคคลนั้นย่อมไม่เป็นไปตามความลำบาก บุคคลนั้นเป็นนักปราชญ์ ย่อมบรรลุสุขปราศจากเครื่องประกอบอันเป็นที่สุดของความลำบาก

มวลมนุษยชาติทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใด ภาษาใดก็ตาม ล้วนปรารถนาสันติภาพที่แท้จริง เพื่อให้การดำรงชีวิตอยู่อย่างปราศจากภัยทั้งหลาย จึงแสวงหาสันติสุขกันมายาวนาน สันติในทางพระพุทธศาสนานั้น คือ พระนิพพาน เป็นจุดหมายปลายทางที่มนุษย์ทุกคนแสวงหา เป็นความสงบจากกิเลสอาสวะและอวิชชา มีแต่ความบริสุทธิ์ และความสุขอันเกิดจากธรรมล้วนๆ ที่ไม่มีความทุกข์ใดเจือปนเลย เป็นเอกันตบรมสุข สุขอย่างยิ่งเหนือสิ่งอื่นใด ถ้าใครได้เข้าถึงพระธรรมกาย ได้บรรลุมรรคผลนิพพานก็เท่ากับว่า ได้บรรลุถึงสันติสุขอันไพบูลย์

มีวาระพระบาลีที่ปรากฏอยู่ใน อินทริยชาดก ความว่า

“กิจฺฉกาเล กิจฺฉสโห โย กิจฺฉํ นาติวตฺตติ
ส กิจฺฉนฺตํ สุขํ ธีโร โยคํ สมธิคจฺฉติ

ในเวลาเกิดความลำบาก บุคคลใดอดทนต่อความลำบากได้ บุคคลนั้นย่อมไม่เป็นไปตามความลำบาก บุคคลนั้นเป็นนักปราชญ์ ย่อมบรรลุสุขปราศจากเครื่องประกอบอันเป็นที่สุดของความลำบาก”

การที่เราจะประคับประคองชีวิตให้อยู่รอดนั้น เราต้องเหน็ดเหนื่อยกับหลายสิ่งหลายอย่าง เพื่อที่จะแสวงหาปัจจัยสี่มาเลี้ยงชีวิต ความลำบากนี้บางทีก็มีประโยชน์ คือช่วยสร้างคน

ให้มีความเข้มแข็ง และก่อให้เกิดสิ่งที่ดีงามมากมาย ในประวัติศาสตร์โลก ไม่มีเรื่องราวที่ยิ่งใหญ่ตอนใด ที่เกิดขึ้นอย่างง่ายดายโดยไม่มีอุปสรรคมาขัดขวาง มีแต่ต้องผจญกับอุปสรรคความยากลำบาก ในการใช้ชีวิตก็เช่นกัน หากบุคคลใดอดทนต่อความลำบากได้ บุคคลนั้นย่อมจะประสบความสุขในที่สุด

ทุกๆ ชีวิตไม่ว่าจะเป็นสมณะ อุบาสก อุบาสิกาหรือฆราวาส ล้วนต้องมีสิ่งที่ต้องระมัดระวัง สิ่งนั้น คือ การคุ้มครองอินทรีย์อันได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ หากเราไม่รู้จักคุ้มครองให้ดี ก็จะเป็นช่องทางมาแห่งความทุกข์ ช่องทางของอาสวกิเลสทั้งหลาย ซึ่งเป็นสาเหตุแห่งทุกข์ทั้งมวล การคุ้มครองระวังอินทรีย์นี้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งสำหรับทุกๆ คน หากใครได้ระวังอย่างดีแล้ว หนทางที่จะพ้นทุกข์ก็ปลอดโปร่ง แต่ถ้าใครดูเบาตรงนี้ การที่จะบรรลุมรรคผลนิพพานก็ยืดเวลาออกไป

*ในสมัยพุทธกาล ครั้งที่พระบรมศาสดาประทับอยู่ที่วัดพระเชตวัน ได้มีกุลบุตรท่านหนึ่งมาฟังธรรมที่วัดพระเชตวันและเกิดความซาบซึ้งในรสพระธรรม จึงสละความสะดวกสบายในทางโลก ออกบวชในสำนักของพระพุทธองค์ ครั้นบวชแล้วได้ประพฤติปฏิบัติสมณกิจด้วยดีตลอดมา เนื่องจากท่านเป็น

---

*มก. อินทริยชาดก เล่ม ๕๙ หน้า ๕๕๒

ภิกษุนวกะ เพิ่งบวชได้ไม่นาน จึงต้องนั่งท้ายอาสนะเสมอๆ และในสมัยนั้นมีภิกษุบวชเข้ามามากมาย อาหารที่ท่านได้ฉันในแต่ละวันก็ไม่เพียงพอ ทั้งยังเป็นอาหารที่ไม่ประณีต บางวันมีแค่น้ำข้าวต้ม บางวันได้อาหารบูดบ้าง ไม่มีวันใดที่ท่านได้ฉันอย่างอิ่มหนำสำราญ

ภิกษุนั้นถืออาหารของตนกลับไปที่บ้าน ภรรยาเก่าของท่านเห็นอาหารที่บูดบ้าง แข็งบ้างก็เททิ้ง และจัดอาหารที่ละเอียดประณีตถวายท่านเป็นประจำ ทำให้ท่านติดในรส วันหนึ่งภรรยาเก่าคิดว่า เราจะทดลองใจภิกษุนี้ดูว่า ติดในรสอาหารหรือไม่ นางจึงเชิญแขกให้มานั่งในเรือน และให้คนรับใช้นำอาหารมาให้เขาเหล่านั้นเคี้ยวกิน จากนั้นนางให้คนรับใช้เทียมเกวียน ทำทีว่าจะเดินทาง ส่วนตนแอบไปนั่งทอดขนมอยู่หลังบ้าน เมื่อถึงเวลาพระภิกษุนั้นก็มายืนหน้าประตู คนรับใช้ก็รีบส่งเสียงบอกว่า มีพระมาบิณฑบาตหน้าบ้าน นางตอบว่า “นิมนต์ท่านไปโปรดบ้านข้างหน้าเถิด เราไม่ว่าง” แม้คนรับใช้จะนิมนต์ให้ท่านไปอย่างไร ท่านก็ไม่ไป คนรับใช้จึงแจ้งแก่นาย ภรรยาเก่ารู้อยู่แก่ใจแล้ว จึงออกจากหลังเรือน และกล่าวกับท่านว่า

“พระคุณเจ้า วันนี้เป็นวันสุดท้ายที่ท่านจะได้เห็นดิฉัน ตั้งแต่ท่านออกบวช ดิฉันยังซื่อสัตย์ต่อท่านเสมอ แต่การอยู่ครองเรือนด้วยหญิงตัวคนเดียวนั้นเป็นไปได้ยาก วันนี้ดิฉัน

จะเดินทางไปแต่งงานใหม่ ถ้าเคยล่วงเกินพระคุณเจ้าก็ขอให้ยกโทษให้ด้วยเถิด” ภิกษุรูปนั้นถึงกับใจหาย รีบกล่าวว่า “ท่านอย่าไปเลย ฉันจะสึกในวันนี้แหละ” ท่านรีบเดินย้อนกลับไปพระเชตวันวิหาร เข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ขอลาสิกขา พระอาจารย์และพระอุปัชฌาย์แต่ละองค์ต่างไม่ปรารถนาจะให้ท่านสึก จึงนำท่านไปยังสำนักของพระบรมศาสดา เพื่อรับฟังพุทธโอวาท เมื่อไปถึงพระพุทธองค์ก็ตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุ การที่เธอไม่คุ้มครองอินทรีย์แล้วเป็นอย่างนี้ ไม่ใช่เพียงแต่ภพชาตินี้เท่านั้น แม้ในกาลก่อน เธอก็เสื่อมจากฌานสี่ เพราะเหตุที่ไม่สำรวมอินทรีย์” จากนั้นพระพุทธองค์นำเรื่องอดีตมาตรัสเล่าว่า

เมื่อพระโพธิสัตว์เกิดในตระกูลพราหมณ์ผู้เป็นปุโรหิตของพระเจ้าพรหมทัต ในวันที่พระโพธิสัตว์เกิดนั้น ได้มีเหตุอัศจรรย์เกิดขึ้น คือ บรรดาสรรพาวุธทั้งหมดในพระนคร สว่างโพลงไปหมด เพราะสาเหตุนั้น หมู่ญาติจึงขนานนามว่า โชติปาละ ครั้นเติบใหญ่ขึ้น หลังจากเรียนจบศิลปวิทยาต่างๆ แล้ว แทนที่ท่านจะรับราชการต่อจากบิดา ท่านกลับละทิ้งความสบายในทางโลก เข้าป่าหิมพานต์บวชเป็นฤาษีบำเพ็ญเพียรจนกระทั่งได้ฌาน และอภิญญา อยู่อาศรมเล็กๆ ที่ป่ามะขวิดที่ท้าวสักกะเนรมิตถวาย และมีพระฤาษีหลายร้อยตนเป็นบริวาร ท่านมีลูกศิษย์ชั้นหัวหน้าถึง ๗ ตนด้วยกัน บางตนมีลูกศิษย์อีกหลายพันตน และ

ได้แยกย้ายไปอยู่ที่อื่น ยกเว้นอนุสิสสฤาษีที่อยู่คอยอุปัฏฐากรับใช้พระโพธิสัตว์เท่านั้น

ฤาษีตนหนึ่งชื่อว่า นารทฤาษี ผู้เป็นน้องชายของกาฬเทวิลฤาษี ได้ไปอยู่ที่ถ้ำภูเขาอัญชนะในป่ามัชฌิมประเทศ ใกล้หมู่บ้านใหญ่แห่งหนึ่งเพียงตนเดียว ซึ่งมีแม่น้ำใหญ่คั่นกลางไว้ ที่แม่น้ำใหญ่นี้เป็นที่ประชุมของมหาชนทั้งหลาย จึงทำให้ที่บริเวณนั้นไม่สงบมีเสียงดังอึกทึก แรกๆ นารทฤาษีก็ไม่คิดอะไร เพราะท่านได้ฌานสมาบัติ และคุ้มครองอินทรีย์ตลอดเวลา

วันหนึ่งท่านละเลยการคุ้มครองอินทรีย์ ได้ยืนมองดูมหาชน และเหลือบไปเห็นนางวรรณทาสีคนหนึ่งที่มีรูปร่างงดงาม จึงมีจิตปฏิพัทธ์ เมื่อเกิดความกำหนัดยินดี ฌานก็เสื่อม กินไม่ได้นอนไม่หลับ ทนทุกข์ทรมานอยู่ถึง ๗ วัน

ในวันที่ ๗ นั้นเอง กาฬเทวิลฤาษีตรวจตราดู รู้ว่าน้องชายตกอยู่ในสภาพเช่นนั้น จึงเหาะมาเยี่ยมถึงถ้ำ นารทดาบสเห็นพี่ชายมาก็ถามว่า “มาทำไม” ท่านตอบว่า “ก็เธอไม่สบาย เราจะมารักษาเธอ” นารทดาบสตอบแก้เขินว่า “ท่านพูดอะไรกล่าวเหลวไหล” กาฬเทวิลรู้ว่าน้องชายไม่ฟังตน จึงไปเชิญฤาษีมาอีก ๓ ตนคือ สาลิสสระ เมณฑิสสระ และบรรพติสสระ ให้มาช่วยเป็นกัลยาณมิตรให้ แต่ถูกนารทดาบสปฏิเสธ และกล่าว

กลบเกลื่อน กาฬเทวิลดาบสจึงคิดว่า “เราต้องไปเชิญอาจารย์มาให้โอวาท” ท่านรีบเหาะไปอาราธนาพระโพธิสัตว์ทันที

เมื่อพระโพธิสัตว์ผู้เป็นอาจารย์ เห็นสภาพของศิษย์รักเช่นนั้น ก็กล่าวว่า “ดูก่อนนารทะ เธอไม่คุ้มครองอินทรีย์ถึงตกอยู่ในสภาพอย่างนี้” นารทดาบสเห็นอาจารย์มา ก็ลุกขึ้นไหว้และยอมรับผิด พระโพธิสัตว์ให้โอวาทต่อไปว่า “ดูก่อนนารทะ คนที่ตกอยู่ใต้อำนาจของกิเลส เพราะไม่ระวังอินทรีย์ในชาตินี้ก็มีอัตภาพซูบซีด ชาติต่อไปก็มีนรกเป็นที่ไป บุรุษใดตกอยู่ในอำนาจแห่งสตรีเพราะกาม บุรุษนั้นละโลกนี้ไปแล้ว ย่อมเกิดในอบายมีนรก เป็นต้น เธอจงอดทน และไม่ควรที่จะเคลื่อนจากธรรมอันดีที่เคยได้ เพราะปรารถนากามเลย จงตั้งใจบำเพ็ญเพียรด้วยดีเถิด ชีวิตของเธอจะประสบสุขในบั้นปลาย”

เมื่อนารทดาบสได้ฟังโอวาทของพระโพธิสัตว์ผู้เป็นอาจารย์เช่นนี้ ท่านกลับได้สติดังเดิม รีบดำรงอยู่ในโอวาทของพระโพธิสัตว์ เริ่มตั้งความเพียรอย่างกล้ำกล้า ทำฌาน และอภิญญาให้บังเกิดขึ้นเหมือนเดิม ครั้นพระศาสดาแสดงธรรมจบแล้ว พระภิกษุผู้มีใจอยากสึกก็มีดวงตาเห็นธรรมได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน และได้สำเร็จเป็นพระอริยบุคคลในพระพุทธศาสนา

เราจะเห็นว่า การคุ้มครองอินทรีย์เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง หากเราคุ้มครองอินทรีย์ได้ ก็เท่ากับเราได้ปิดช่องทางของอาสวกิเลสที่จะเข้ามาในจิตใจเรา และได้ให้โอกาสแก่ตนเองที่จะสั่งสมความบริสุทธิ์ สั่งสมความดีเพิ่มยิ่งขึ้น เป็นการปิดโอกาสของบาปอกุศล และเปิดโอกาสให้กุศลธรรมได้เจริญงอกงามขึ้นมาในใจ ได้ชื่อว่าเดินบนหนทางแห่งความบริสุทธิ์ที่จะไปสู่อายตนนิพพาน ดังนั้น ขอให้รู้จักคุ้มครองอินทรีย์ของเราให้ดี เพื่อความบริสุทธิ์บริบูรณ์ของเราตลอดไป

๓๕

ไม่ประมาทในธรรม

พวกคนพาลผู้มีปัญญาทราม มัวตามประกอบความประมาท ส่วนนักปราชญ์ย่อมรักษาความไม่ประมาท เหมือนรักษาทรัพย์อันประเสริฐ บุคคลไม่ควรประมาท และอย่าตามประกอบความสนิทสนม ด้วยอำนาจความยินดีทางกาม เพราะว่าผู้ไม่ประมาท เพ่งพินิจอยู่ ย่อมบรรลุบรมสุข

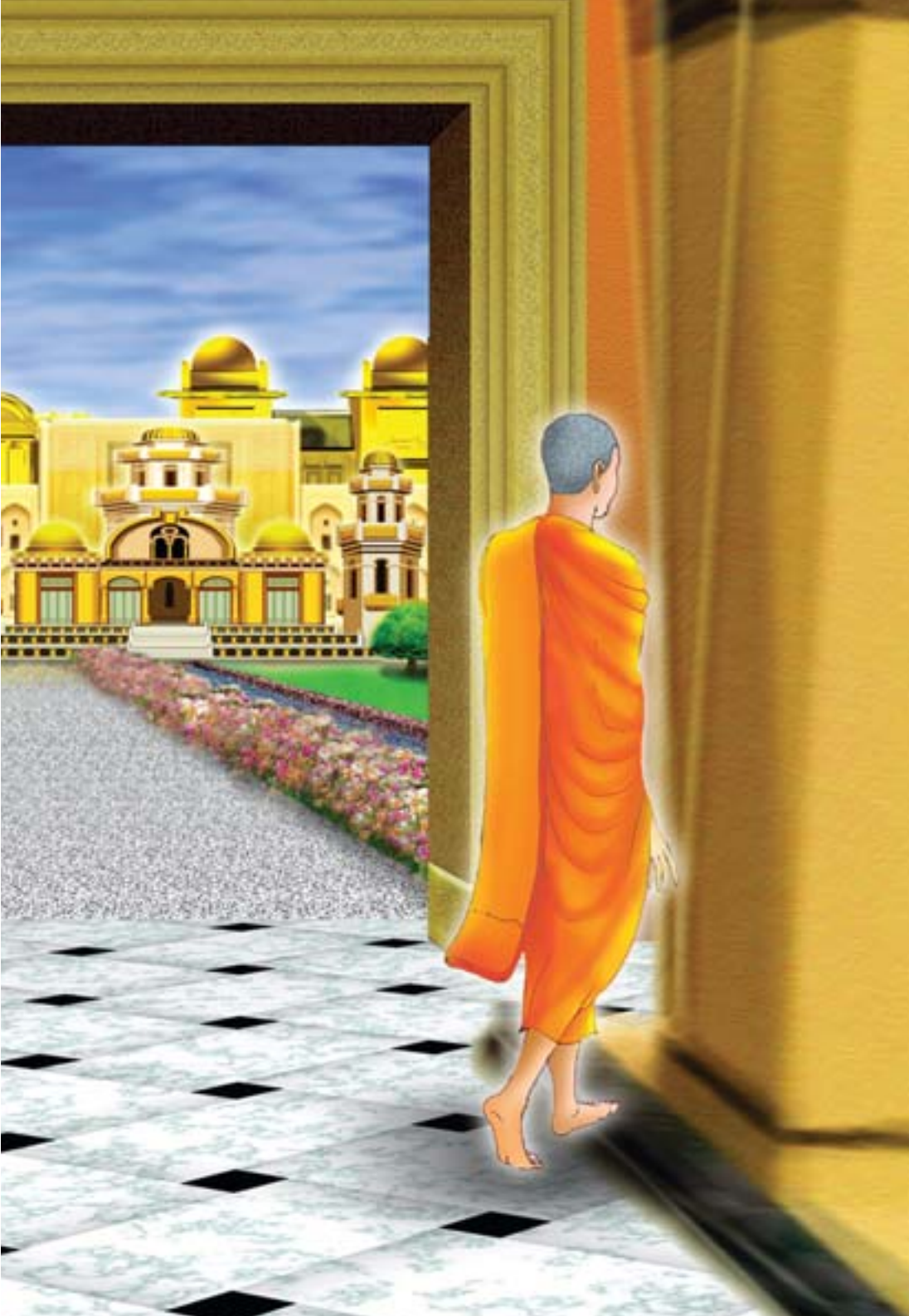

การที่จะไปให้ถึงที่สุดแห่งธรรมนั้น จำเป็นต้องอาศัยกำลังบุญบารมีที่มากเป็นพิเศษ ต้องทำพร้อมกันเป็นทีม ไม่มีใครน้อยหน้า ไม่มีใครล้ำหน้า และต้องสวมหัวใจของพระบรมโพธิสัตว์ มุ่งอุทิศตนให้กับงานสร้างบารมี และทำหน้าที่ของยอดนักสร้างบารมีอย่างเต็มที่เต็มกำลัง เพื่อขยายธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปสู่มวลมนุษยชาติ การฝึกฝนอบรมตนเองให้สมบูรณ์พร้อมในทุกๆ ด้าน และเป็นต้นแบบต้นบุญให้กับชาวโลก เป็นสิ่งสำคัญยิ่งของนักสร้างบารมี ที่จะดำรงตนเป็นผู้นำบุญผู้นำแห่งสันติภาพโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการฝึกฝนใจให้ใสบริสุทธิ์หยุดนิ่ง ให้เข้าถึงพระธรรมกาย มีพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ถือว่าเป็นกรณียกิจของทุกๆ คนที่จะต้องทำ และเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงว่า สันติสุขที่แท้จริงของโลกจะบังเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน สัทธาสูตร ว่า

“ปมาทมนุยุญฺชนฺติ พาลา ทุมฺเมธิโน ชนา
อปฺปมาทญฺจ เมธาวี ธนํ เสฏฺฐํว รกฺขติ
มา ปมาทมนุยุญฺเชถ มา กามรติสนฺถวํ
อปฺปมตฺโต หิ ฌายนฺโต ปปฺโปติ ปรมํ สุขํ

พวกคนพาลผู้มีปัญญาทราม มัวตามประกอบความ

ประมาท ส่วนนักปราชญ์ย่อมรักษาความไม่ประมาท เหมือนรักษาทรัพย์อันประเสริฐ บุคคลไม่ควรประมาท และอย่าตามประกอบความสนิทสนม ด้วยอำนาจความยินดีทางกาม เพราะว่าผู้ไม่ประมาท เพ่งพินิจอยู่ ย่อมบรรลุบรมสุข”

ความประมาทเป็นมลทินของใจ เป็นหนทางแห่งความตาย ผู้ที่ประมาท แม้มีชีวิตอยู่ก็เหมือนคนที่ตายแล้ว คือ ตายจากคุณธรรมความดี พลาดจากกุศลธรรมที่จะเป็นบันไดก้าวขึ้นสู่สวรรค์ และนิพพาน เพราะเป้าหมายชีวิตของการเกิดมาเป็นมนุษย์ก็เพื่อสั่งสมบุญกุศลอย่างเดียว ส่วนเรื่องการทำมาหากินนั้นเป็นเพียงการแสวงหาทรัพย์มาหล่อเลี้ยงอัตภาพนี้ให้คงอยู่เท่านั้น ดังนั้นผู้มีปัญญาจึงแสวงหาทรัพย์มาเพื่อสร้างบารมี และเร่งรีบทำความดีแข่งกับเวลาที่ผ่านไป

นักปราชญ์บัณฑิตทั้งหลาย ล้วนไม่มัวประมาทเพลิดเพลินในเบญจกามคุณ เพราะท่านพิจารณาเห็นความประมาทว่าเปรียบเสมือนตอขวางวัฏฏะ ทำให้นาวาชีวิตต้องสะดุดแล้วจมลงในทะเลแห่งความทุกข์ กว่าจะข้ามขึ้นฝั่งมาได้ก็ต้องผจญภัยในสังสารวัฏอีกยาวนาน

พระบรมศาสดาของเราทรงย้ำเตือนให้พุทธบริษัทไม่ประมาทในชีวิต ให้เร่งรีบสั่งสมบุญบารมี และฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง

จะได้หลุดพ้นจากอาสวกิเลสซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ทรมาน *เหมือนในสมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าเมื่อประทับอยู่ที่บุพพาราม มีภิกษุบวชใหม่จำนวน ๕๐๐ รูป ได้เข้าไปพักอยู่ในปราสาทชั้นบน เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นพระบวชใหม่เพิ่งเข้าสู่พระธรรมวินัยไม่นาน จึงมีจิตใจฟุ้งซ่าน เพราะอินทรีย์ยังไม่แก่กล้า

ครั้นภิกษุทั้ง ๕๐๐ รูป เข้าไปในห้องพักแล้ว ต่างพากันนอนหลับในเวลากลางวัน ไม่ได้ปรารภความเพียร ตอนเย็นก็ลุกขึ้นมาสนทนากันในเรื่องไร้สาระ ทำให้ใจออกห่างจากศูนย์กลางกายซึ่งเป็นต้นแหล่งแห่งกุศลธรรม ส่วนใหญ่มักจะสนทนาในเรื่องลาภสักการะ เรื่องคน สัตว์ สิ่งของทั่วๆ ไป อีกทั้งส่งเสียงดังลั่นเหมือนพ่อค้าขายปลาในตลาด ขาดสมณสัญญา ไม่ได้สนทนาในเรื่องที่เป็นไปเพื่อมรรคผลนิพพาน

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสดับเสียงนั้น ทรงดำริว่า "ภิกษุเหล่านี้ มีกุศลจิตศรัทธาบวชเข้ามาในธรรมวินัยซึ่งเป็นเหตุนำออกจากทุกข์ แม้อยู่ใกล้กับเราผู้ตรัสรู้แล้วเองโดยชอบ แต่ก็เหมือนอยู่ห่างไกลกันคนละโยชน์ เพราะยังมัวเมาในลาภสักการะ มีความเป็นอยู่อย่างประมาท หากตายไปก็ต้องไปบังเกิดในอบายภูมิ" ทรงมีพุทธประสงค์จะให้ภิกษุเหล่านั้น

---

*ปรมัตถทีปนี เล่ม ๕๓ หน้า ๔๖๖

เกิดความสลดสังเวช จะได้ไม่ประมาทในชีวิต จึงทรงดำริถึงพระมหาโมคคัลลานเถระ ซึ่งในขณะนั้นพระมหาโมคคัลลานะรู้วาระจิตของพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงเหาะมาด้วยฤทธิ์ พลางถวายบังคมพระพุทธองค์

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า "ดูก่อนโมคคัลลานะ เพื่อนสหพรหมจารีย์ของเธอยังเป็นผู้ประมาท มัวเมาในโลกามิสมากกว่าการแสวงหาหนทางของพระนิพพาน เธอจงช่วยทำให้ภิกษุเหล่านั้นเกิดความสลดใจเถิด" พระมหาเถระรับพุทธบัญชาแล้วก็เข้าอาโปกสิณ ใช้นิ้วหัวแม่เท้าทำพื้นมหาปราสาทให้หวั่นไหว แผ่นดินก็สั่นสะเทือน ทำให้มหาปราสาทสั่นไหวประดุจจะโค่นล้มลง

เหล่าภิกษุทั้ง ๕๐๐ รูป ต่างก็ขนลุกขนพองเกิดกลัวตายไปตามๆ กัน พากันร้องขอความช่วยเหลือเสียงดังลั่น ขาดสติสัมปชัญญะ ทิ้งจีวรของตนเอง รีบออกจากมหาปราสาทเพราะเกรงปราสาทจะล้ม เมื่อออกมาข้างนอก ก็ได้พบพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงพร้อมใจกันเข้าไปกราบถวายบังคม พลางกราบทูลเหตุการณ์อันน่าสะพรึงกลัวที่พวกตนได้ประสบมา

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย ปราสาทหลังนี้โมคคัลลานะทำให้ไหวเอง เพื่อจะทำให้พวกเธอซึ่งมีสติหลงลืม

ไร้สัมปชัญญะ อยู่ด้วยความประมาท ให้เกิดความสังเวช” จากนั้นพระพุทธองค์ได้ตรัสให้โอวาทว่า“เธอทั้งหลายจงลุกขึ้นเถิด จงนั่งเถิด เธอทั้งหลายจะได้ประโยชน์อะไรด้วยความหลับ จงหมั่นศึกษาเพื่อสันติเถิด พญามารอย่ารู้เลยว่าเธอทั้งหลายประมาทแล้ว อย่าทำพวกเธอผู้ตกอยู่ในอำนาจให้ลุ่มหลงเลย เธอทั้งหลายจงข้ามตัณหาอันซ่านไปในอารมณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นเหตุให้เทวดา และมนุษย์ ต้องลำบากในสังสารวัฏ โอกาสดีในการปรารภความเพียรอย่าได้ผ่านไปเปล่าเลย เพราะผู้ทำประโยชน์ให้ล่วงเลยไปย่อมยัดเยียดกันในนรก เธอทั้งหลายอย่าได้มีธุลี คือความประมาทกันอยู่เลย พึงถอนลูกศรคือกิเลสของตนเสีย ด้วยความไม่ประมาท และด้วยวิชชา”

พระพุทธองค์ทรงอุปมาว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นายขมังธนู ๔ คน มีความชำนาญในการยิงธนู ยืนอยู่ในทิศทั้งสี่ ถ้าบุรุษพึงมากล่าวว่า เราจักจับลูกธนูที่นายขมังธนูทั้งสี่ ยิงมาจากทิศทั้งสี่ ไม่ให้ตกถึงแผ่นดิน เธอทั้งหลายจะสำคัญว่าบุรุษนั้นมีความเร็วอย่างยอดเยี่ยมหรือไม่”

พวกภิกษุกราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ถ้าแม้บุรุษนั้นจะพึงจับลูกธนูที่นายขมังธนูเพียงคนเดียวยิง ไม่ให้ตกถึงแผ่นดิน ก็ควรจะกล่าวได้ว่า เป็นผู้มีความเร็วอย่างยอดเยี่ยม

จะกล่าวไปไยถึงการจับลูกธนูทั้งสี่ ที่นายขมังธนู ๔ คนยิงมาจาก ๔ ทิศ” พระบรมศาสดาตรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความเร็วของพระจันทร์ และพระอาทิตย์ เร็วกว่าความเร็วของบุรุษนั้น ความเร็วของเทวดาที่ไปข้างหน้าของพระจันทร์และพระอาทิตย์ เร็วกว่าความเร็วของบุรุษนั้น ทั้งของพระจันทร์และพระอาทิตย์ ส่วนอายุสังขารสิ้นไปเร็วกว่าความเร็วเหล่านั้นทั้งหมด เพราะฉะนั้น เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราทั้งหลายจักเป็นผู้ไม่ประมาท เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้แล”

ครั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสสอนภิกษุให้เห็นโทษของความประมาท และชี้ให้เห็นโทษเห็นภัยในอบายภูมิทั้งสี่แล้ว ทรงทำให้ภิกษุเกิดความอุตสาหะในการปรารภความเพียรให้ยิ่งๆ ขึ้นไป ภิกษุทั้ง ๕๐๐ รูปเริ่มพิจารณาเห็นโทษของความประมาท อันจะเป็นเหตุให้ตกไปในอบายภูมิ ในที่สุดก็ปล่อยใจไปตามกระแสพระธรรมเทศนา เจริญวิปัสสนา และได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์กันทุกๆ รูป

เราจะเห็นว่า พระพุทธองค์ทรงชี้ให้เห็นโทษของความประมาทว่า เป็นเหตุให้พลัดตกไปในอบายภูมิ ชีวิตหลังความตายของผู้ที่ประมาทแล้ว เป็นชีวิตที่น่าสะพรึงกลัว มีทุกข์เป็นอนันต์ กว่าจะรู้ตัว ก็สายไปแล้ว พวกเราทุกคนจึงไม่ควรประมาท

สิ่งที่ต้องเร่งรีบทำกันในขณะนี้ คือ ต้องไม่ประมาทในการปฏิบัติธรรม ในการสั่งสมบุญ และมีสติเตือนตนอยู่เสมอว่า จะปฏิบัติให้เข้าถึงพระธรรมกายให้ได้ และทำอย่างสม่ำเสมอไม่ย่อท้อ โดยเริ่มต้นตั้งแต่วินาทีนี้เป็นต้นไป ไม่ใช่รอจนแก่ชราแล้วจึงเข้าวัด จะฟังเทศน์ก็ฟังไม่ถนัด จะนั่งสมาธิก็ปวดเมื่อยไปหมด ลุกก็โอยนั่งก็โอย ดังนั้น ก่อนสังขารจะร่วงโรย ให้เร่งรีบฝึกฝนใจให้บริสุทธิ์หยุดนิ่ง ให้หมั่นประคองใจอยู่ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ตลอดเวลา นำใจหยุดนิ่งอยู่ในกลางพระธรรมกาย หากทำได้เช่นนี้ เมื่อมรณภัยมาถึง เราจะได้เดินทางไปสู่สัมปรายภพอย่างชื่นบานด้วยความองอาจมั่นใจ และมีชัยชนะ จะมีความสุขไปทุกภพทุกชาติตราบวันถึงที่สุดแห่งธรรม

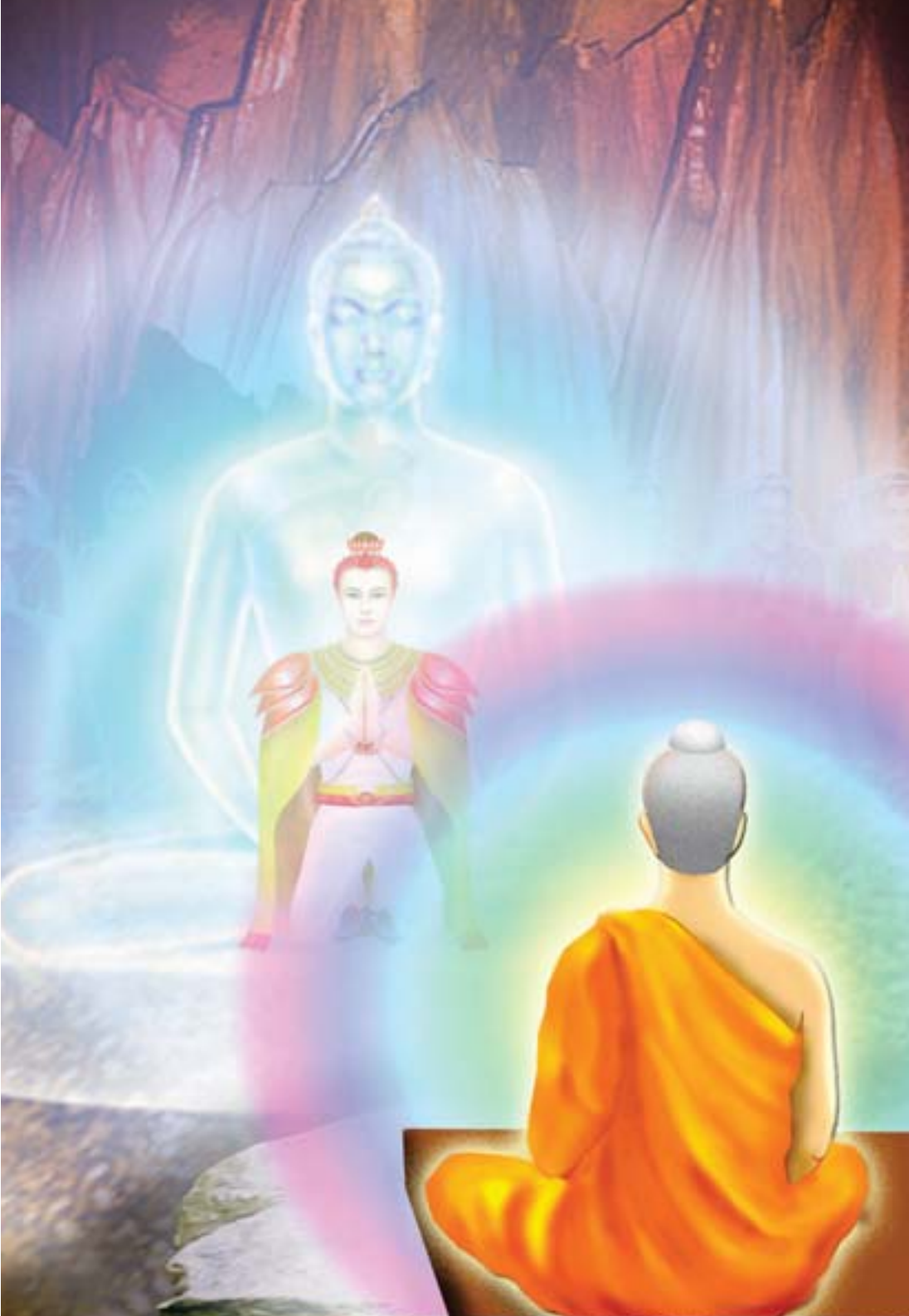

๓๖

หนทาง
สู่สวรรค์นิพพาน

บุคคลปรารถนาอยู่ซึ่งอายุ ความไม่มีโรค วรรณะ สวรรค์ ความเกิดในตระกูลสูง และความยินดีอันโอฬาร พึงบำเพ็ญความไม่ประมาท บัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญความไม่ประมาทในบุญกิริยาทั้งหลาย บัณฑิตผู้ไม่ประมาท ย่อมยึดไว้ได้ซึ่งประโยชน์ทั้ง ๒ คือประโยชน์ในปัจจุบันนี้ และประโยชน์ในภพหน้า เพราะยึดไว้ได้ซึ่งประโยชน์นั้น ปราชญ์ผู้มีปัญญาท่านจึงเรียกว่า บัณฑิต

เป้าหมายอันสูงสุดของมวลมนุษยชาติ คือ การฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง จนเข้าถึงกายธรรมอรหัต เป็นพระอรหันต์ผู้หลุดพ้นจากอาสวกิเลสทั้งปวง กายธรรมอรหัตนี้ เป็นกายที่คงความเป็นอมตะ มีแต่สุขล้วนๆ ไม่มีทุกข์เจือปนเลย เป็นสุขที่กว้างขวางไม่มีประมาณ นี่คือเป้าหมายชีวิตของทุกๆ คนในโลก ที่เราจะต้องเข้าถึงให้ได้ ด้วยการฝึกใจให้หยุดนิ่ง เพราะใจที่หยุดนิ่งเท่านั้นจึงจะเข้าถึงกายธรรมอรหัตได้ ความสุข ความบริสุทธิ์ และความปลอดภัยทั้งมวล ประชุมรวมกันอยู่ที่กายธรรมอรหัตนี้ เพราะฉะนั้น การฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง จึงเป็นภารกิจหลักที่เราต้องทำกันทุกคน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ปฐมอัปปมาทสูตร ว่า

“บุคคลปรารถนาอยู่ซึ่งอายุ ความไม่มีโรค วรรณะสวรรค์ ความเกิดในตระกูลสูง และความยินดีอันโอฬาร พึงบำเพ็ญความไม่ประมาท บัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญความไม่ประมาทในบุญกิริยาทั้งหลาย บัณฑิตผู้ไม่ประมาทย่อมยึดไว้ได้ซึ่งประโยชน์ทั้งสอง คือประโยชน์ในปัจจุบันนี้และประโยชน์ในภพหน้า เพราะยึดไว้ได้ซึ่งประโยชน์นั้นปราชญ์ผู้มีปัญญาท่านจึงเรียกว่า บัณฑิต”

ความไม่ประมาท คือ การมีสติกำกับตัวอยู่เสมอ ไม่ว่าจะ

คิด พูด ทำสิ่งใด ก็ไม่ยอมถลำลงไปในทางเสื่อม และไม่ยอมพลาดโอกาสในการทำความดี ตระหนักมั่นถึงสิ่งดีที่ต้องทำ และบาปกรรมที่ต้องเว้น ความไม่ประมาทเป็นคุณธรรมที่สำคัญยิ่ง คำสอนในพระพุทธศาสนาทั้งหมด ล้วนประมวลลงที่ความไม่ประมาท เหมือนรอยเท้าทั้งหลายประชุมรวมได้ในรอยเท้าช้าง กุศลธรรมทั้งหมดก็ประมวลลงในความไม่ประมาท ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งกุศลธรรมทั้งปวง

พระศาสดาของเราทรงสอนว่า เราจะต้องไม่ประมาทในชีวิต มีสติเตือนตนอยู่เสมอว่า วันคืนล่วงไปๆ บัดนี้เรากำลังทำอะไรอยู่ เพื่อจะได้ไม่มัวเมาทำในสิ่งไร้สาระ เพราะเวลาแห่งการสั่งสมบุญกุศลในโลกนี้มีเพียงเล็กน้อย กาลเวลาได้กลืนกินชีวิตของเรา และสรรพสัตว์ไปทุกขณะ และจะเรียกกลับคืนมาก็ไม่ได้

เราไม่ควรประมาทในชีวิต ต้องมีสติเตือนตนเสมอว่าเราอาจจะตายเมื่อไรก็ได้ ความตายไม่มีเครื่องหมายนำหน้า พึงเร่งขวนขวายสร้างความดี ละบาปอกุศล และทำจิตใจให้ผ่องใสเหมือนพระอินทร์ผู้เป็นจอมเทพในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เมื่อเห็นว่าอีกไม่นานจะต้องจุติจากความเป็นเทพ พระองค์ก็ไม่ประมาทหาโอกาสสั่งสมบุญให้กับตนเองทันที

*ครั้งหนึ่ง ท้าวสักกเทวราชได้ทรงเห็นบุพนิมิต ๕ ประการ ตั้งแต่ดอกไม้เหี่ยวแห้งไม่แย้มบานเหมือนแต่ก่อน ภูษาอาภรณ์อันเป็นทิพย์ก็ดูเศร้าหมอง เหงื่อไหลออกจากรักแร้ ผิวพรรณก็เศร้าหมองลง รัศมีกายที่เคยสว่างไสวในตัวก็ลดลง เมื่อทรงเห็นอย่างนั้นก็รู้ว่า ใกล้จะหมดเวลาที่จะเสวยทิพยสมบัติเหล่านี้แล้ว สำหรับเทวดาทั่วไป ผู้ที่ไม่ได้เตรียมตัวไว้ ได้ทิพยสมบัติมาเพราะบุญเพียงเล็กน้อย ถึงคราวกำลังบุญจะหมดก็หวาดกลัว ส่วนผู้ที่สั่งสมบุญไว้มาก จะไม่รู้สึกสะดุ้งหวาดกลัว เพราะรู้ว่าจะได้ขึ้นไปเสวยบุญในเทวโลกชั้นสูงๆ ขึ้นไปอีก

ส่วนท้าวสักกเทวราชเมื่อทรงเห็นบุพนิมิต ทรงมองดูสมบัติทั้งหมด ตั้งแต่เทพนคร ๑๐,๐๐๐ โยชน์ ปราสาทไพชยันต์สูง ๑,๐๐๐ โยชน์ สุธรรมาเทวสภา ๓๐๐ โยชน์ ต้นมหาปาริฉัตรสูง ๑๐๐ โยชน์ บัณฑุกัมพลศิลาอาสน์ ๖๐ โยชน์ เทพอัปสร ๒๕ โกฏิ เทพบริษัทในเทวโลก สวนจิตรลดา และทิพยสถานต่างๆ เมื่อทอดพระเนตรแล้ว ทรงถูกความกลัวครอบงำ จึงรีบตรวจดูว่ามีบุคคลใดบ้าง ไม่ว่าจะเป็นสมณพราหมณ์ หรือมหาพรหมที่จะถอนลูกศร คือความโศกของพระองค์ให้หลุดไปได้ ใครหนอที่จะทำให้พระองค์ได้เสวยมหาทิพยสมบัติเหล่านี้อีกต่อไป

---

*มก. สักกปัญหสูตร เล่ม ๑๔ หน้า ๑๒๑

ท้าวสักกะทรงตรวจดูทั่วทั้งเทวโลก และมนุษยโลก ไม่พบผู้ใดจะช่วยได้ ยกเว้นพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงชักชวนเหล่าเทพบุตรเทพธิดาลงไปกราบนมัสการพระบรมศาสดาทันที สมัยนั้นพระบรมศาสดาทรงประทับอยู่ที่ถ้ำอินทสาล ทรงสนทนากับท้าวสักกะว่า “ดูก่อนมหาบพิตร ตามปกติพระองค์เป็นผู้มีกิจมาก มีกรณียะมาก เสด็จมา ณ ที่แห่งนี้ เพราะเหตุไรหนอ”

ท้าวสักกะทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์หลีกไปเสียนาน ตั้งใจจะมาเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า แต่ข้าพระองค์มัวประมาทยุ่งด้วยกรณียกิจบางอย่างของหมู่เทพชั้นดาวดึงส์ จึงไม่อาจจะเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ ข้าแต่พระองค์ผู้เป็นนาถะของโลก ข้าพระองค์ยังมีความสงสัยเคลือบแคลงในธรรมอีกมากมาย จึงหวังคำตอบจากพระองค์ในการที่จะช่วยถอนลูกศร คือความโศกในหทัยของข้าพระองค์”

จากนั้นท้าวสักกะได้ทูลถามปัญหาที่ค้างคาใจมานาน ซึ่งมีกล่าวไว้ในสักกปัญหาสูตร เป็นคำถามที่น่าศึกษามาก และคำตอบของพระบรมศาสดาแต่ละข้อ สามารถแก้ไขข้อข้องใจของท้าวสักกะได้หมด จนเป็นเหตุให้ท้าวสักกะมีดวงตาเห็นธรรมได้บรรลุเป็นพระโสดาบัน ทรงพิจารณาเห็นไตรลักษณ์ว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีอันเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมด มีอันดับไป

เป็นธรรมดา นอกจากนี้ ธรรมจักษุยังได้เกิดขึ้นแก่เหล่าทวยเทพอีก ๘๔,๐๐๐ องค์ด้วย

เมื่อท้าวสักกะได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบันแล้ว ด้วยบุญที่เกิดจากการฟังธรรม และด้วยจิตที่เลื่อมใสในพระรัตนตรัย ทำให้พระองค์จุติต่อหน้าพระบรมศาสดา และเปลี่ยนอัตภาพเป็นท้าวสักกะผู้มีรัศมีกายที่สว่างไสวรุ่งโรจน์กว่าเดิม ทั้งได้ครองเทพนครดังเดิม ซึ่งการจุติของพระองค์นั้นไม่มีใครล่วงรู้ มีเพียงท้าวสักกะ และพระบรมศาสดาเท่านั้น

ท้าวสักกะทรงเปล่งอุทานด้วยจิตที่เลื่อมใสถึง ๓ ครั้งว่า นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น ผู้เป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้แล้วเองโดยชอบ จากนั้นก็ทูลลากลับเทวโลกไปเสวยทิพยสมบัติดังเดิม ตั้งแต่นั้นมาท้าวสักกะก็ไม่ประมาทเหมือนแต่ก่อน จะหาโอกาสลงมาอุปัฏฐากบำรุงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และฟังธรรมเป็นประจำไม่เคยขาดเลย

จะเห็นได้ว่า การที่ท้าวสักกะทรงได้ความเป็นจอมเทพกลับมาดังเดิม ก็เพราะอาศัยความไม่ประมาท และเพราะทรงฉลาดในการหาบุญกุศลเพิ่มเติมให้กับตนเอง เมื่อได้ยินได้ฟังเช่นนี้แล้ว พวกเราทุกคนอย่าได้ประมาทชะล่าใจในการสั่งสม

บุญกุศลให้กับตนเอง เพราะถ้าขาดบุญ สมบัติที่มีอยู่ก็วิบัติไป จะทำอะไรก็ติดๆ ขัดๆ ไปหมด บางช่วงชีวิตทำบุญมากและทำต่อเนื่อง สายสมบัติก็ยาว บางช่วงบางตอนช่วงบุญก็สั้น สายสมบัติไม่ว่าจะเป็นของมนุษย์หรือทิพย์ก็สั้นตามไปด้วย ช่วงรอยต่อก็เป็นเรื่องของบาปอกุศล บางช่วงก็ยาว บางช่วงก็สั้น เพราะฉะนั้น การสั่งสมบุญอย่างต่อเนื่องจะทำให้เรามีชีวิตที่ดีต่อไปทุกภพทุกชาติกระทั่งถึงที่สุดแห่งธรรม ต้องให้สายบุญบารมีต่อเนื่องกันไปให้ยิ่งกว่าท้าวสักกเทวราช ที่ไม่ต้องเสียเวลามาต่อสายสมบัติ

ดังนั้น เราจะต้องไม่ประมาทในวัย และชีวิต ให้เร่งรีบสั่งสมบุญเรื่อยไป มากบ้างน้อยบ้างก็ทำไปเถิด ที่ไม่ทำเลยนั้นไม่ควร ให้มีสติเตือนตนอยู่เสมอ อย่าคิดว่าตัวเรายังเป็นเด็กอายุยังไม่มาก จึงเที่ยวเล่นเพลิดเพลินไปวันๆ ความตายไม่มีนิมิตหมายเหมือนบุพนิมิตในเทวโลก อย่าคิดว่าเราจะแข็งแรงอยู่อย่างนี้ตลอดไป ถ้ากรรมชั่วในอดีตตามมาทัน อาจป่วยเป็นโรคหรือไม่สบายเมื่อไรก็ได้ ในขณะที่สุขภาพยังดีอยู่ ต้องรีบขวนขวายสร้างความดีให้เต็มที่ ฉะนั้น ให้ทุกๆ คนหมั่นฝึกฝนอบรมตน อย่าได้ประมาท จะได้เป็นผู้ที่มีชีวิตไม่ผิดพลาด ไม่หลุดจากเส้นทางสวรรค์ และนิพพานกันทุกคน

๓๑

แม้เป็นเทวดา
ก็อย่าประมาท

บุคคลผู้ปรารถนาโภคะอันโอฬารต่อ ๆ ไป พึงบำเพ็ญความไม่ประมาท บัณฑิตทั้งหลาย ย่อมสรรเสริญความไม่ประมาทในบุญกิริยาทั้งหลาย บัณฑิตผู้ไม่ประมาทย่อมยึดไว้ได้ซึ่งประโยชน์ทั้งสอง คือ ประโยชน์ในภพนี้ และประโยชน์ในภพหน้า

สรรพสัตว์ทั้งหลายต่างปรารถนาความสุข ห่างไกลจากความทุกข์ แล้วมุ่งแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุด และความปลอดภัยให้กับชีวิต แม้ผู้คนจำนวนมากจะมีความสุขทางด้านทรัพย์สินเงินทอง หรือยศถาบรรดาศักดิ์ แต่ก็ยังต้องทุกข์ใจในหลายๆ เรื่อง บางคนแสวงหาความสุขตลอดชีวิตก็ไม่เคยพบเจอ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราทรงค้นพบว่า ทางที่จะนำไปสู่ความสุขอันเป็นนิรันดร์นั้น ต้องทำใจให้หยุดนิ่งในกลางกาย กลั่นใจให้ใสบริสุทธิ์ จนหลุดพ้นจากต้นแหล่งแห่งทุกข์ หลุดจากความมืดคืออวิชชา กลายมาเป็นความสว่างแห่งปัญญาความรู้แจ้ง การฝึกฝนใจให้หยุดนิ่งจึงเป็นวิธีที่ดีที่สุด สำหรับชีวิตของผู้ที่ปรารถนาความสุขที่แท้จริง

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ทุติยอัปปมาทสูตร ว่า

“โภเค ปตฺถยมาเนน อุฬาเร อปราปเร
อปฺปมาทํ ปสํสนฺติ ปุญฺญกิริยาสุ ปณฺฑิตา
อปฺปมตฺโต อุโภ อตฺเถ อธิคฺคณฺหาติ ปณฺฑิโต

บุคคลผู้ปรารถนาโภคะอันโอฬารต่อๆ ไป พึงบำเพ็ญความไม่ประมาท บัณฑิตทั้งหลาย ย่อมสรรเสริญความไม่ประมาทในบุญกิริยาทั้งหลาย บัณฑิตผู้ไม่ประมาทย่อมยึดไว้ได้ซึ่งประโยชน์ทั้งสอง คือ ประโยชน์ในภพนี้ และประโยชน์ในภพหน้า”

เวลาในโลกนี้แสนสั้น เดี๋ยววันเดี๋ยวคืน ยังไม่ทันได้สั่งสมบุญให้เต็มอิ่ม ความชราก็เข้ามาเยือนแล้ว บางคนเกิดมายังไม่ทันได้สั่งสมบุญ กรรมในอดีตก็มาตัดรอนเสียก่อน ทำให้มีเหตุที่ต้องละสังขารไปก่อนถึงเวลาอันควร ดังนั้น เราจึงไม่ควรประมาทในชีวิต ให้เห็นคุณค่าของเวลาแต่ละนาทีที่ผ่านไป โดยมีสติเตือนตนเสมอว่า เราจะไม่ประมาท โดยเฉพาะไม่ประมาทในการประพฤติธรรม เพราะเราตระหนักดีแล้วว่า การปฏิบัติธรรมทำให้เกิดความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า และเป็นวิธีการเดียวเท่านั้นที่จะทำให้เราบรรลุเป้าหมายอันสูงสุดของชีวิต

ภพสามนี้ประกอบด้วยความเพลิน แม้เทพบุตรเทพธิดาในสวรรค์ ก็เสวยทิพยสมบัติกันเพลิน บางครั้งก็ประมาทในชีวิตเหมือนกัน เพราะบนสวรรค์ มีเบญจกามคุณอันเป็นทิพย์ ปรารถนาอะไรก็สำเร็จสมหวังดังใจนึก แค่คิดก็สำเร็จแล้ว ชีวิตประจำวันของเขา ไม่มีการทำธุรกิจการงาน การศึกษาเล่าเรียนก็ไม่ต้อง เพราะทุกอย่างบังเกิดขึ้นด้วยบุญอย่างเดียว บางครั้งเทวดาก็ลืมนึกไปว่า สักวันหนึ่งตัวก็ต้องจุติ มัวประมาทเพลิดเพลินในเบญจกามคุณ ซึ่งเป็นเหยื่อล่อของพญามาร ครั้นหมดบุญก็ต้องจุติลงมาเกิดเหมือนเดิม ส่วนผู้ที่ไม่ประมาทหาโอกาสเพิ่มพูนบุญกุศลให้กับตนเอง บุญนั้นจะส่งผลให้ได้เสวยทิพยสมบัติเป็นเวลายาวนาน หรือเมื่อจุติแล้ว ก็ได้ไปบังเกิดใน

สวรรค์ชั้นที่สูงยิ่งๆ ขึ้นไป

*ในสมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ที่บุพพาราม คืนนั้น ท้าวสักกะเสด็จไปเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ถวายอภิวาทพลางทูลถามปัญหาว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ด้วยข้อปฏิบัติเพียงเท่าไร ภิกษุจึงจะได้ชื่อว่าน้อมไปแล้วในธรรมเป็นที่สิ้นไปแห่งตัณหา มีความสำเร็จล่วงส่วน มีความปลอดโปร่งจากกิเลสเป็นเครื่องประกอบล่วงส่วน เป็นพรหมจารีล่วงส่วน มีที่สุดล่วงส่วน เป็นผู้ประเสริฐกว่าเทวดา และมนุษย์ทั้งหลาย"

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า "ดูก่อนจอมเทพ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ได้สดับว่า ธรรมทั้งปวงไม่ควรยึดมั่น ถ้าข้อนี้ ภิกษุได้สดับแล้ว ภิกษุนั้นย่อมรู้ชัดถึงธรรมทั้งปวงด้วยปัญญาอันยิ่ง ครั้นรู้ชัดถึงธรรมทั้งปวงด้วยปัญญาอันยิ่งแล้ว ย่อมกำหนดรู้ธรรมทั้งปวง ครั้นกำหนดรู้ธรรมทั้งปวงแล้ว เมื่อเธอได้เสวยเวทนาอย่างใดอย่างหนึ่ง สุขก็ดีทุกข์ก็ดี มิใช่ทุกข์มิใช่สุขก็ดี เธอย่อมพิจารณาเห็นว่าไม่เที่ยง พิจารณาเห็นความหน่าย พิจารณาเห็นความดับ พิจารณาเห็นความสละคืนในเวทนาทั้งหลายเหล่านั้น

เมื่อพิจารณาเห็นดังนั้น ย่อมไม่ยึดมั่นสิ่งใดๆ ในโลก

---

*มก. จูฬตัณหาสังขยาสูตร เล่ม ๑๙ หน้า ๑๔๗

เมื่อไม่ยึดมั่น ย่อมไม่สะดุ้งหวาดกลัว เมื่อไม่สะดุ้ง ย่อมดับกิเลสให้สงบได้เฉพาะตน และรู้ชัดว่า ชาติสิ้นแล้วพรหมจรรย์อยู่จบแล้ว กิจที่ควรทำได้ทำเสร็จแล้ว กิจอื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้ มิได้มีอีก ดูก่อนจอมเทพ ด้วยข้อปฏิบัติเท่านี้แล ภิกษุได้ชื่อว่าน้อมไปแล้วในธรรม เป็นที่สิ้นไปแห่งตัณหา มีความสำเร็จล่วงส่วน มีความปลอดโปร่งจากกิเลส เป็นเครื่องประกอบล่วงส่วน เป็นพรหมจารีล่วงส่วน เป็นผู้ประเสริฐกว่าเทวดา และมนุษย์ทั้งหลาย”

ท้าวสักกะจอมเทพ มีความชื่นชมยินดีในพระภาษิตของพระผู้มีพระภาคเจ้า รีบถวายอภิวาท ทำประทักษิณและหายไปในทันที ฝ่ายพระมหาโมคคัลลานะนั่งอยู่ไม่ไกลจากพระผู้มีพระภาคเจ้า มีความดำริว่า ท้าวสักกะทรงด่วนกลับไปเทวโลกเพราะมัวยินดีในการเสวยทิพยสมบัติที่บังเกิดขึ้นด้วยบุญในอดีต พระเถระตั้งใจจะไปเตือนสติให้พระองค์เกิดความสลดสังเวช จึงไปปรากฏกายในหมู่เทวดาชั้นดาวดึงส์ทันที

ท้าวสักกะจอมเทพกำลังอิ่มเอิบพร้อมพรั่งด้วยทิพย-ดนตรีในสวนดอกไม้ เมื่อได้เห็นพระมหาโมคคัลลานะมาแต่ไกล จึงให้หยุดเสียงดนตรีทิพย์ พลางเสด็จเข้าไปหา และทรงเล่าความอลังการของเวชยันตปราสาทให้พระเถระฟังว่า เมื่อสงครามครั้งสุดท้ายระหว่างเทวดากับอสูร พวกเทวดาเป็นฝ่าย

ได้ชัยชนะ ทำให้เวชยันตปราสาทสูง ๑๐๐ ชั้นบังเกิดขึ้น ในชั้นหนึ่งๆ มีเรือนยอด ๗๐๐ ในเรือนยอดแต่ละแห่ง มีนางอัปสร ๗๐๐ นางอัปสรแต่ละนาง มีเทพธิดาผู้บำรุงบำเรออีก ๗๐๐

ท้าวสักกะได้นิมนต์พระเถระนำหน้า และเข้าไปยังเวชยันตปราสาท พวกเทพธิดาผู้บำเรอของท้าวสักกะ เห็นพระเถระต่างทำความนอบน้อม พระเถระได้สำรวจดูความอลังการของเวชยันตปราสาท สมกับเป็นที่ประทับของจอมเทพจริงๆ สวรรค์ชั้นนี้เป็นภพภูมิที่น่ารื่นรมย์มาก ตั้งแต่เวชยันตปราสาทสูง ๑,๐๐๐ โยชน์ เทวสภาชื่อสุธรรมาสูง ๕๐๐ โยชน์ เวชยันตรถสูง ๑๕๐ โยชน์ ช้างเอราวัณสูง ๑๕๐ โยชน์ สวนนันทวัน จิตรลดาวัน ปารุสกวัน มิสสกวันประดับด้วยต้นไม้ทิพย์ ๑,๐๐๐ ต้น ต้นทองหลาง ต้นทองกวาวสูง ๑๐๐ โยชน์ ภายใต้ต้นไม้นั้นมีแท่นบัณฑุกัมพลศิลาอาสน์ยาว ๖๐ โยชน์ กว้าง ๕๐ โยชน์ สูง ๑๕ โยชน์ มีสีเหมือนดอกชัยพฤกษ์ เพราะความอ่อนนุ่มของบัณฑุกัมพลศิลาอาสน์นั้น เมื่อท้าวสักกะประทับนั่ง ทำให้บัณฑุกัมพลศิลาอาสน์ครึ่งหนึ่งยุบลงไป ครั้นเสด็จลุกขึ้นก็กลับฟูขึ้นเหมือนดังเดิม

เวชยันตปราสาทประดับด้วยเรือนยอดมีประตูหลายพันประตู เป็นรูปต่างๆ ที่เสาทอง เสาเงิน เสาแก้วมณี เสาแก้ว

ประพาฬ เสาแก้วทับทิม เสาแก้วลาย เสาแก้วมุกดา มีความสวยงามมาก เพราะเครื่องบำรุงบำเรออันเป็นทิพย์นี้ ทำให้ท้าวสักกะทรงประมาทไม่ใส่ใจในการประพฤติธรรมให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

พระเถระตั้งใจจะให้ท้าวสักกะไม่ประมาทในความเป็นจอมเทพ จึงบันดาลอิทธาภิสังขาร เอาหัวแม่เท้ากดเวชยันตปราสาทเขย่าให้สั่นสะท้านหวั่นไหว ทันใดนั้น ท้าวสักกะจอมเทพ ท้าวเวสสวัณมหาราช และพวกเทวดาชั้นดาวดึงส์ เมื่อเห็นทิพย-ปราสาทหวั่นไหว ต่างเกิดความโกลาหลสะดุ้งตกใจกันไปทั่ว เมื่อรู้ว่าเกิดจากอานุภาพของพระเถระจึงค่อยโล่งใจครั้นได้โอกาส พระเถระจึงได้แนะนำให้ท้าวสักกะ และทวยเทพทั้งหลาย อย่าได้เพลิดเพลินในการเสวยทิพยสมบัติจนลืมประพฤติธรรมให้ยิ่งๆ ขึ้นไป จากนั้น ท่านก็อันตรธานหายไปจากเทวโลก กลับมาปรากฏในบุพพารามเหมือนเดิม

เราจะเห็นว่า ผู้รู้ทั้งหลายท่านมักจะสอนให้เราไม่ประมาทในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นชีวิตในโลกมนุษย์หรือบนสุคติโลกสวรรค์ เมื่อได้โอกาสดีเช่นนี้แล้ว อย่ามัวหลงมัวเมาเสวยสุขในสมบัติเหล่านั้นจนเพลิน ต้องหาโอกาสสั่งสมบุญให้ยิ่งๆ ขึ้นไป เพื่อจะได้ทำพระนิพพานให้แจ้ง เพราะยังมีสุขที่ยิ่งกว่าเทวโลกหรือพรหมโลกอีกมากมายหลายเท่านัก นั่นคือสุขอันเกิดจากพระ-

นิพพาน ซึ่งเป็นธรรมธาตุที่ละเอียดประณีต พระพุทธองค์จึงตรัสว่า นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง ไม่มีสุขอื่นใดมาทัดเทียมได้ ดังนั้น พวกเราจึงไม่ควรประมาทในชีวิต ให้เร่งรีบสั่งสมบุญให้เต็มที่ ทั้งทาน ศีล ภาวนา อย่าให้ขาดแม้แต่วันเดียว เพื่อให้ชีวิตสมบูรณ์ยิ่งๆ ขึ้นไป จนกว่าจะก้าวไปสู่จุดหมายปลายทางอันสูงสุดเข้าสู่นิพพานกันทุกคน

๓๑

อรกศาสดา

คนแจวเรือรับคนไปส่งฝั่งโน้น และนำเรือกลับมาฝั่งนี้ ฉันใด ความเจ็บไข้และความแก่ ย่อมนำชีวิตสัตวโลก ส่งไปสู่อำนาจของพญามัจจุราชเรื่อยไป ฉันนั้น

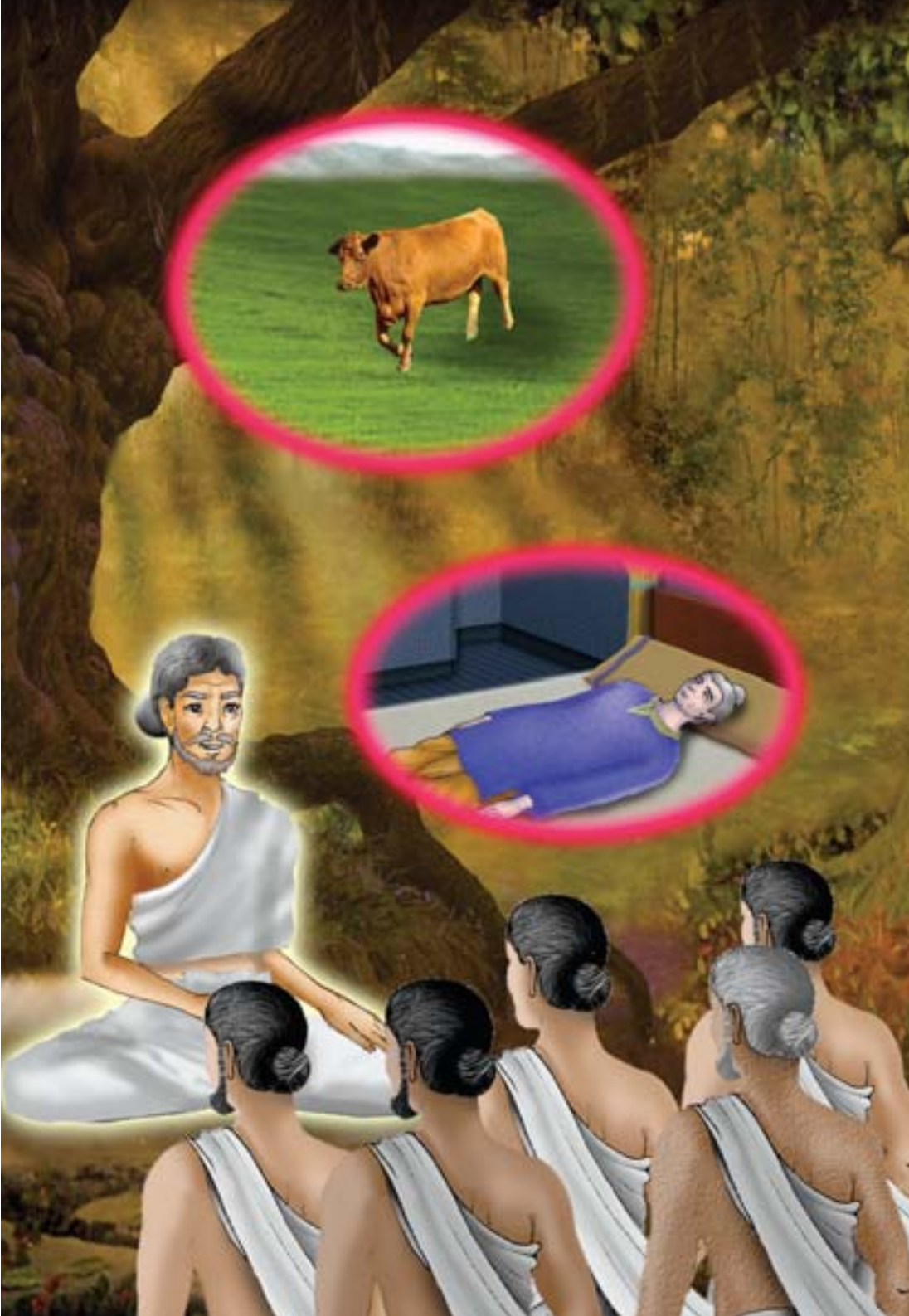

ธรรมชาติของใจนั้น สุดแสนจะว่องไว พร้อมจะท่องเที่ยวไปได้ทุกที่ทุกเวลา แม้ช่วงเวลาเพียงเล็กน้อย ใจยังล่องลอยไปได้จนเราตามไม่ทัน ผู้ที่ไม่คอยระวังรักษาใจ มัวปล่อยให้ใจฟุ้งซ่าน ย่อมมีชีวิตที่สับสนวุ่นวาย เป็นอันตรายทั้งต่อตนเองและผู้อื่น แม้ใจคนเราจะเป็นสิ่งที่อ่อนไหว เปลี่ยนแปลงได้ง่าย แต่เป็นสิ่งที่ฝึกหัดให้หยุดนิ่งได้ด้วยการปฏิบัติธรรม การวางใจไว้ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ อย่างเบาสบายให้ต่อเนื่อง ถือเป็นศิลปะที่จะต้องอาศัยการฝึกฝน วางหนักไปก็ไม่ได้ เบาไปก็ไม่พอดี ต้องวางพอดีๆ เหมือนคนเอามีดกรีดลงบนใบบัวให้เป็นรอย หนักไปใบก็ขาด เบาไปใบก็ไม่เป็นรอย ต้องวางมีดพอดีๆ อย่างมีศิลปะ การวางใจก็เช่นกัน ต้องวางอย่างมีศิลปะ วางเบาๆ สบายๆ ไม่ช้าใจเราย่อมจะหยุดนิ่งได้อย่างง่ายดาย และเข้าถึงพระธรรมกายภายในได้ในที่สุด

หัตถิปาลกุมารได้กล่าวอมตวาจาไว้ใน หัตถิปาลชาดก ว่า

“ยถาปิ นาวํ ปุริโสทกมฺหิ
เอเรติ เจนํ อุปเนติ ตีรํ
เอวํ พฺยาธิ สตตํ ชรา จ
อุปเนติ มจฺจุวสมนฺตกสฺส

คนแจวเรือรับคนไปส่งฝั่งโน้น และนำเรือกลับมาฝั่งนี้

ฉันใด ความเจ็บไข้และความแก่ ย่อมนำชีวิตสัตวโลก ส่งไปสู่อำนาจของพญามัจจุราชเรื่อยไป ฉันนั้น”

การดำเนินชีวิตของทุกคนล้วนต้องผจญภัยต่างๆมากมาย ทั้งภัยที่เกิดจากตัวของเราเอง และภัยที่เกิดจากคน สัตว์ สิ่งของที่อยู่รอบๆ ตัวเรา หรือภัยที่เกิดจากน้ำท่วม ไฟไหม้ ถูกโจรปล้น เหล่านี้เป็นต้น บางครั้งเราสามารถหลบหลีก หรือแก้ไขและป้องกันได้ แต่ภัยที่เกิดจากชราภัย พยาธิภัย และมรณภัย ที่ติดตัวเรามาตั้งแต่เกิดนั้น เป็นสิ่งที่เราหนีไม่ได้ เพราะสัตว์ที่เกิดมาแล้ว ล้วนบ่ายหน้าไปสู่ความแก่ ความเจ็บ และความตาย เหมือนดวงอาทิตย์ที่โผล่พ้นขอบฟ้า ย่อมเคลื่อนคล้อยอัสดงลับขอบฟ้าไป มิได้หมุนย้อนกลับไปทางทิศตะวันออกฉะนั้น

อย่างไรก็ตาม ภัยที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังไม่อันตรายเท่ากับภัยอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นภัยที่อันตรายที่สุดกว่าภัยทั้งปวง เพราะภัยชนิดนี้เรามองไม่เห็นด้วยจักษุของมนุษย์ ของเทวดา พรหม หรืออรูปพรหม ภัยชนิดนี้คือ กิเลสที่หมักดองอยู่ภายในใจของเรา จะเห็นได้ด้วยจักษุของพระธรรมกายอย่างเดียวเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ชีวิตของเราย่อมต้องผจญกับภยันตรายต่างๆมากมาย ทั้งภัยในปัจจุบันชาติและภัยในสังสารวัฏ คือ กิเลสอาสวะที่หมักดองอยู่ภายในใจของเรานั้นเอง

เมื่อชีวิตเต็มไปด้วยภัยรอบด้านเช่นนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องศึกษา และดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท ที่สำคัญคือเวลาในชีวิตของเรานั้นมีอยู่อย่างจำกัด แต่ละวันผ่านไปอย่างรวดเร็ว เดี๋ยววันเดี๋ยวคืน เดี๋ยวก็หมดเวลาแล้ว เพราะฉะนั้น เราอย่าได้ประมาท อย่าคิดว่ายังหนุ่มยังสาว ยังมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ยังมีชีวิตอีกยาวนาน เพราะมรณภัยไม่มีสัญญาณเตือนล่วงหน้า จะเกิดขึ้นกับเราเมื่อไรก็ได้

ในพระไตรปิฎกกล่าวถึงความตายไว้ ๒ อย่าง ได้แก่ กาลมรณะ คือ ความตายที่เกิดขึ้นเพราะหมดบุญบ้าง เพราะหมดอายุขัยบ้าง หรือเพราะหมดทั้งสองอย่าง และอกาลมรณะ คือ ความตายที่เกิดขึ้นเพราะอำนาจกรรมเข้ามาตัดรอน ทำให้มีอายุสั้น แต่ไม่ว่าจะเป็นกาลมรณะหรืออกาลมรณะ สุดท้ายต่างต้องตายเช่นกัน ชีวิตของมนุษย์นั้นเกิดยากแต่ตายง่าย เป็นชีวิตที่เปราะบาง ไม่แข็งแรงทนทาน เสื่อมสลายเร็ว ฉะนั้นดีที่สุดคือต้องไม่ประมาท และใช้ชีวิตที่มีอยู่น้อยนิดนี้ให้คุ้มค่า ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อตัวเราและชาวโลก

*ในยุคสมัยที่มนุษย์มีอายุเฉลี่ย ๖๐,๐๐๐ ปี มีเจ้าลัทธิผู้เรืองปัญญาท่านหนึ่ง ชื่ออรกะ เป็นเจ้าลัทธิผู้ปราศจากความ

---

*มก. อรกานุสาสนีสูตร เล่ม ๓๗ หน้า ๒๗๓

กำหนัดยินดีในกาม อรกศาสดามีสาวกหลายร้อยคน ท่านสอนสาวกเสมอว่า “ดูก่อนพราหมณ์ ชีวิตของมนุษย์ทั้งหลาย มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก ควรรีบทำบุญกุศล ควรประพฤติพรหมจรรย์ เพราะสัตว์ที่เกิดมาแล้ว จะไม่ตายนั้นย่อมไม่มี ดูก่อนพราหมณ์ หยาดน้ำค้างบนยอดหญ้า เมื่อดวงอาทิตย์อุทัยทอแสงขึ้นมา ย่อมแห้งหายไปได้อย่างรวดเร็ว ไม่ตั้งอยู่นานแม้ฉันใด ชีวิตของมนุษย์ทั้งหลายเปรียบเสมือนหยาดน้ำค้างฉันนั้น คือ ชีวิตเป็นของน้อยและแสนสั้น มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก จะพึงถูกต้องได้ด้วยปัญญา ควรรีบทำบุญกุศล ควรประพฤติพรหมจรรย์ เพราะสัตว์ที่เกิดมาแล้ว จะไม่ตายนั้น ย่อมไม่มีเลย”

ท่านยกอุปมาอย่างอื่นมาสอนสาวกให้เข้าใจถึงความเป็นจริงของอายุมนุษย์ว่า “ชีวิตมนุษย์เปรียบเหมือนเมื่อฝนตกหนัก หนาเม็ดขึ้น ฟองน้ำย่อมแตกเร็ว ตั้งอยู่ไม่นาน เหมือนรอยไม้ที่ขีดลงไปในน้ำ ย่อมกลับเข้าหากันเร็ว ไม่ตั้งอยู่นาน แม่น้ำไหลลงจากภูเขา ไหลไปไกล มีกระแสเชี่ยว พัดพาเอาสิ่งที่พอจะพัดไปได้ ไม่ได้หยุดพักตรงไหน สายน้ำไหลเรื่อยไปตามหน้าที่ของมัน แม้ฉันใด ชีวิตของมนุษย์ทั้งหลาย ก็ฉันนั้น เมื่อเกิดมาแล้ว ทุกชีวิตย่อมบ่ายหน้าไปสู่ความตายเพียงอย่างเดียว

ชีวิตเป็นสิ่งเปราะบางเปรียบเหมือนน้ำลายที่ถ่มทิ้งไป

อย่างง่ายดาย ชีวิตตั้งอยู่ได้ไม่นาน ถูกไฟ คือ ความแก่ ความเจ็บ และความตาย เผาผลาญอยู่ทุกอนุวินาที กาลเวลาที่ผ่านไป พร้อมกับความตายที่มาเยือน เปรียบเหมือนชิ้นเนื้อที่ใส่ไว้ในกระทะเหล็ก ถูกไฟเผาอยู่ตลอดเวลา ความร้อนยิ่งเพิ่มมากขึ้น ชิ้นเนื้อก็ถูกเผาต้มให้แตกทำลายไปอย่างรวดเร็ว

แม่โคที่จะถูกเชือด ถูกนำไปสู่ที่ฆ่า ทุกย่างก้าวที่เดินไป คือความตายที่ใกล้เข้ามาทุกขณะ ไม่อาจหลุดพ้นจากการถูกฆ่าฉันใด ชีวิตของมนุษย์ก็เปรียบเหมือนแม่โคที่จะถูกเชือดฉันนั้น เพราะมีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก จะหลีกหนีจากความตายอย่างไร ย่อมหนีไม่พ้น ควรรีบกระทำบุญกุศล ประพฤติพรหมจรรย์ เพราะสัตว์ที่เกิดมาแล้ว ต้องตายหมดทุกคน”

ในยุคที่มนุษย์มีอายุเฉลี่ยประมาณ ๖๐,๐๐๐ ปี เด็กผู้หญิงมีอายุประมาณ ๕๐๐ ปีจึงมีสามี ส่วนโรคภัยไข้เจ็บก็มีไม่มากเหมือนในยุคของเรา ยุคนั้นมีอาพาธน้อย โรคภัยไข้เจ็บมีอยู่ ๖ ประการเท่านั้น คือ ความเย็น ความร้อน ความหิว ความกระหาย ปวดอุจจาระ และปวดปัสสาวะ แต่ในปัจจุบันเต็มไปด้วยโรคภัยไข้เจ็บมากมาย โรคบางชนิดยังไม่มียารักษา อายุขัยของมนุษย์ก็สั้นมาก เวลาในการสร้างความดีจึงมีน้อย คนที่มีอายุยืนยาวอย่างมากก็เพียงร้อยปี หรือเกินกว่านั้นก็มีไม่มาก

การระลึกนึกถึงความตายบ่อยๆ จะทำให้เราไม่ประมาทในการสั่งสมบุญกุศล และเร่งประกอบความเพียร เพราะก่อนที่เราจะตายจากโลกนี้ไป เราจะต้องเตรียมตัวของเราให้พร้อม เพื่อไม่ต้องเสียดายภายหลังว่า รู้อย่างนี้ตอนยังมีลมหายใจอยู่น่าจะเร่งรีบทำความเพียร หรือทุ่มเททำบุญให้มากกว่านี้

ฉะนั้น ตอนนี้เรายังแข็งแรง ความทรงจำยังดีอยู่ สังขารร่างกายยังเหมาะสมกับการสร้างบารมี เหมาะสมกับการประกอบความเพียร เพื่อทำพระนิพพานให้แจ้ง ต้องรีบฉวยโอกาส และเวลาที่เหลือเพียงน้อยนิด สร้างบารมีและทำความเพียรให้เต็มที่ เอาชีวิตเป็นเดิมพัน ส่วนบาปอกุศลที่เคยทำให้ลดละ เลิก และอย่าไปนึกถึงบาปอกุศลที่ยังไม่ได้ทำ อย่าไปทำเพิ่มอีก มิฉะนั้น ดวงบาปจะโตขึ้น ส่วนบุญกุศลที่ยังไม่ได้ทำขอให้รีบทำ บุญกุศลที่ทำแล้วก็ให้ทำยิ่งขึ้นไปอีก ให้บุญบารมีของเราเพิ่มพูนขึ้นทุกๆ วัน ทั้งทาน ศีล ภาวนา อย่าให้ขาดแม้แต่วันเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเราจะต้องทำใจหยุดใจนิ่ง ให้เข้าถึงพระธรรมกายภายในให้ได้ ถึงตอนนั้นเราจะเป็นผู้ไม่หวาดหวั่นต่อมรณภัย และได้ชื่อว่าเป็นผู้ไม่ประมาทอย่างแท้จริง

๗๙

ตายก่อนตาย
ตายแล้วสบาย

ภิกษุใด เจริญมรณานุสติอย่างนี้ว่า โอหนอ เราพึงมีชีวิตอยู่ได้ชั่วขณะที่เคี้ยวข้าวคำหนึ่งกลืนกิน หรือเราพึงมีชีวิตอยู่ได้ชั่วขณะที่หายใจเข้าแล้วหายใจออก หรือหายใจออกแล้วหายใจเข้า เราพึงมนสิการคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า เราพึงกระทำกิจให้มากหนอ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเหล่านี้เรากล่าวว่า เป็นผู้ไม่ประมาท ย่อมเจริญมรณานุสติ เพื่อความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลายอย่างแรงกล้า

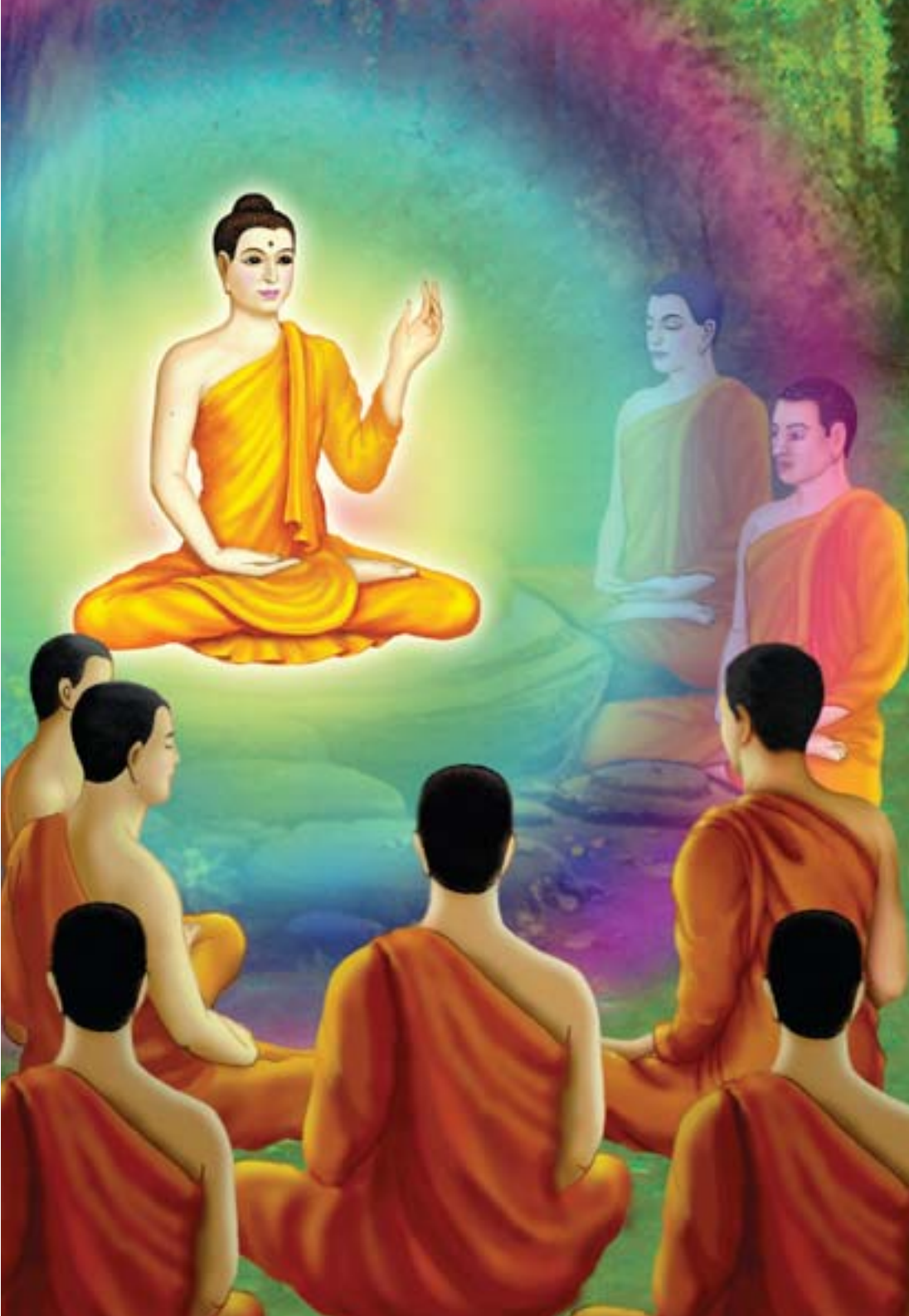

อุปสรรคและความพ่ายแพ้ ไม่เคยทำให้นักสู้ยอมแพ้ได้ เพราะนักสู้ที่แท้จริง แม้จะล้มเหลวครั้งแล้วครั้งเล่า เขายังคงสู้ต่อไป จนกว่าจะประสบชัยชนะ นักปฏิบัติธรรมก็เช่นเดียวกันที่ผ่านมา บางท่านอาจจะยังไม่สมหวังกับผลการปฏิบัติธรรม ให้สวมหัวใจของนักสู้ผู้ไม่ยอมแพ้ ความไม่สมหวังจะอยู่กับเราได้ไม่นาน ให้หมั่นทำความเพียร ทำใจหยุดใจนิ่งเป็นประจำสม่ำเสมอ ในไม่ช้าเราย่อมจะเข้าถึงพระธรรมกายภายใน มีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่ระลึกอย่างแน่นอน

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ใน ปฐมมรณัสสติสูตร ว่า

“ภิกษุใด เจริญมรณานุสติอย่างนี้ว่า โอหนอ เราพึงมีชีวิตอยู่ได้ชั่วขณะที่เคี้ยวข้าวคำหนึ่งกลืนกิน หรือเราพึงมีชีวิตอยู่ได้ชั่วขณะที่หายใจเข้าแล้วหายใจออก หรือหายใจออกแล้วหายใจเข้า เราพึงมนสิการคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า เราพึงกระทำกิจให้มากหนอ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเหล่านี้เรากล่าวว่า เป็นผู้ไม่ประมาท ย่อมเจริญมรณานุสติ เพื่อความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลายอย่างแรงกล้า”

ความตายเป็นเรื่องปกติธรรมดาสำหรับทุกๆ ชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ คนโง่หรือฉลาด เศรษฐีหรือยาจก ต่างมี

สิ่งหนึ่งที่เสมอเหมือนกันหมด ไม่มีใครได้เปรียบหรือเสียเปรียบ นั่นคือความตายนั่นเอง ไม่เพียงแต่บนโลกมนุษย์นี้เท่านั้น ที่จะต้องเผชิญหน้ากับพญามัจจุราชผู้มีเสนาใหญ่ แม้ชาวสวรรค์ทุกชั้นฟ้าที่เสวยทิพยสมบัติ หรือพรหมผู้วิเศษที่เสวยสุขด้วยฌานสมาบัติในพรหมโลกก็ตาม สุดท้ายต่างต้องจุติเหมือนกันหมด มีเพียงพระนิพพานเท่านั้น ที่พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ

เพราะฉะนั้น ความตายจึงเป็นสิ่งที่เราหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่เป็นสิ่งที่เราเลือกได้ คือ เราจะเลือกตายแบบไหน แต่ที่แน่ๆ เราจะต้องตายด้วยความมั่นใจและมีชัยชนะ เมื่อเรายังไม่หมดกิเลสเข้าสู่พระนิพพาน เราต้องไปพักที่ดุสิตบุรี เสวยทิพย-สมบัติอยู่ตรงนั้น ครั้นถึงเวลา เราก็ลงมาสร้างบารมีกันต่อ

ความตายของมนุษย์มีอยู่ ๓ ประเภท คือ ตายหลังตาย ตายขณะตาย และตายก่อนตาย ตายหลังตาย คือ ขณะตายนั้นไม่มีสติ หรือไม่รู้เนื้อรู้ตัวมาก่อน เสียชีวิตกระทันหัน เช่นนี้เป็นต้น กว่าจะรู้ตัวว่า ตนเองเสียชีวิตแล้ว ก็ ๓ วันบ้าง ๗ วันบ้าง หรือเกินไปกว่านั้นก็มี ต้องไปเป็นกายสัมภเวสีที่ล่องลอยไปมา จะทักทายใครก็ไม่มีใครรู้เรื่อง เพราะอยู่กันคนละภพภูมิ

ตายขณะตาย คือ ในขณะเสียชีวิตนั้น มีสติสัมปชัญญะ

รู้ตัวตลอดเวลา ว่าขณะนี้ตนเองกำลังหมดบุญหรือหมดอายุขัยแล้ว และพยายามประคับประคองสติให้ระลึกถึงบุญกุศลต่างๆ ที่ได้สั่งสมไว้ คนที่ตายในลักษณะนี้ มีทั้งไปสบายและไปอบาย ซึ่งแล้วแต่บุญบาปที่ทำไว้ เป็นเครื่องชักนำไปสู่ปรโลก

ประเภทสุดท้าย คือ พวกตายก่อนตาย ประเภทนี้ต้องมีการเตรียมพร้อมมาอย่างดี ฝึกซ้อมมาอย่างดี เหมือนทหารที่เตรียมพร้อมอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการสั่งสมยุทโธปกรณ์ หรือหมั่นฝึกซ้อมรบอยู่เป็นประจำมิได้ขาด เมื่อถึงคราวต้องออกทำศึกสงคราม ย่อมได้รับชัยชนะในสงครามเสมอ ในสมรภูมิของชีวิตก็เช่นกัน เราต้องมีการเตรียมพร้อมอยู่เสมอ ด้วยการสั่งสมบุญกุศลไว้ให้มาก ทำความดีกันอย่างต่อเนื่องจนตลอดชีวิต ยิ่งถ้าเราเข้าถึงพระธรรมกายภายใน มีพระรัตนตรัยภายในเป็นที่พึ่ง เราย่อมอาศัยธรรมจักษุของพระธรรมกาย ไปกำหนดรู้การหมดอายุขัยของตัวเราได้

เหมือนผู้รู้ทั้งหลายที่กำหนดรู้วันละสังขารของตัวท่านเอง เมื่อมรณภัยมาถึงก็ไม่ได้หวั่นไหว เพราะเตรียมตัวพร้อมแล้ว ดังเช่นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือพระอริยสาวกทั้งหลาย ที่รู้วันดับขันธ์ของท่านเองด้วยญาณทัสสนะว่า จะดับขันธ์วันไหน ผู้ที่ตายก่อนตายจะมีลักษณะเช่นนี้

*ในสมัยพุทธกาล พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสอนให้พระภิกษุเจริญมรณานุสติอยู่เนืองๆ จะได้ไม่ประมาทในชีวิต และรีบบำเพ็ญสมณธรรม ทรงถามภิกษุสงฆ์ว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มรณานุสติที่ภิกษุเจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก หยั่งลงสู่อมตะ มีอมตะเป็นที่สุด เธอทั้งหลายเจริญมรณานุสติกันเป็นประจำหรือไม่"

ภิกษุรูปแรกทูลว่า "ข้าพระองค์เจริญมรณานุสติเป็นประจำ ข้าพระองค์คิดอย่างนี้ว่า โอหนอ เราพึงเป็นอยู่ได้ตลอดวันหนึ่ง เราพึงมนสิการคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า เราพึงกระทำกิจให้มาก ข้าพระองค์เจริญมรณานุสติอย่างนี้ พระเจ้าข้า"

ภิกษุอีกรูปหนึ่งทูลว่า "ข้าพระองค์เจริญมรณานุสติอย่างนี้ว่า โอหนอ เราพึงเป็นอยู่ชั่วขณะที่ฉันบิณฑบาตมื้อหนึ่ง เราพึงมนสิการคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า เราพึงกระทำกิจให้มากหนอ"

ภิกษุอีกรูปหนึ่งได้กราบทูลว่า "ข้าพระองค์เจริญมรณานุสติอย่างนี้ว่า โอหนอ เราพึงเป็นอยู่ชั่วขณะที่เคี้ยวคำข้าว ๔ คำกลืนกิน เราพึงมนสิการคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า เราพึงกระทำกิจให้มากหนอ" อีกรูปหนึ่งกราบทูลว่า "แม้

---

*มก. ปฐมมรณัสติสูตร เล่ม ๓๖ หน้า ๕๗๐

ข้าพระองค์ก็เจริญมรณานุสติอย่างนี้ว่า โอหนอ เราพึงเป็นอยู่ชั่วขณะที่เคี้ยวข้าวคำหนึ่งกลืนกิน เราพึงมนสิการคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า เราพึงกระทำกิจให้มากหนอ”

ภิกษุรูปถัดไปทูลว่า “แม้ข้าพระองค์ก็เจริญมรณานุสติอย่างนี้ว่า โอหนอ เราพึงเป็นอยู่ได้ชั่วขณะที่หายใจเข้าแล้วหายใจออก หรือหายใจออกแล้วหายใจเข้า เราพึงมนสิการคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า เราพึงกระทำกิจให้มากหนอ”

เมื่อภิกษุแต่ละรูปกราบทูลเช่นนี้แล้ว พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุใดย่อมเจริญมรณานุสติอย่างนี้ว่า โอหนอ เราพึงเป็นอยู่ได้ตลอดคืนหนึ่งวันหนึ่ง เราพึงเป็นอยู่ได้ตลอดวันหนึ่ง เราพึงเป็นอยู่ได้ชั่วขณะที่ฉันบิณฑบาตมื้อหนึ่ง และเราพึงเป็นอยู่ได้ชั่วขณะที่เคี้ยวคำข้าว ๔ คำกลืนกิน เราพึงมนสิการคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า เราพึงกระทำกิจให้มากหนอ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเหล่านี้เรากล่าวว่า ยังเป็นผู้ประมาทอยู่ เจริญมรณานุสติเพื่อความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลายช้า

ส่วนภิกษุใดเจริญมรณานุสติอย่างนี้ว่า โอหนอ เราพึงเป็นอยู่ได้ชั่วขณะที่เคี้ยวข้าวคำหนึ่งกลืนกิน หรือเราพึงเป็นอยู่ได้ชั่วขณะที่หายใจเข้าแล้วหายใจออก หรือหายใจออกแล้ว

หายใจเข้า เราพึงมนสิการคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า เราพึงกระทำกิจให้มากหนอ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเหล่านี้เรากล่าวว่า เป็นผู้ไม่ประมาท ย่อมเจริญมรณานุสติ เพื่อความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลายแรงกล้า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายพึงศึกษาว่า เราทั้งหลายจักเป็นผู้ไม่ประมาท จักเจริญมรณานุสติเพื่อความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลายอย่างแรงกล้า”

จากพระดำรัสนี้ ทำให้เรารู้ว่า บางครั้งเราเองก็ยังได้ชื่อว่า เป็นผู้ประมาทอยู่ ยังสนุกสนานเพลิดเพลินกับสิ่งที่ไร้สาระ ใครเป็นเช่นนี้ก็แก้ไขเสีย ตอนนี้เรายังมีชีวิตอยู่ ยังแข็งแรง ความทรงจำยังดีอยู่ ให้เร่งรีบทำความดี สั่งสมบุญบารมีติดตัวไปให้ได้มากที่สุด เพื่อแข่งกับเวลาของชีวิต ที่เหลือน้อยลงไปเรื่อยๆ โดยเฉพาะในเรื่องของการปฏิบัติธรรมนั้น พระพุทธองค์จะตรัสเตือนพุทธบริษัทเสมอๆ ไม่ให้ประมาทในการทำความเพียร หลังจากให้โอวาทแล้ว ทรงแนะนำว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นั่นโคนไม้ โน่นเรือนว่าง โน่นลอมฟาง เธอทั้งหลายจงประกอบความเพียร อย่าได้ประมาท อย่าต้องเป็นผู้เดือดร้อนใจในภายหลังเลย” ดังนั้น ให้เราหมั่นฝึกใจให้เข้าถึงพระธรรมกายให้ได้ โดยเอาชีวิตเป็นเดิมพัน ไม่เข้าถึงเป็นไม่ยอม เมื่อทำได้เช่นนี้ จึงจะได้ชื่อว่า เป็นผู้ไม่ประมาทอย่างแท้จริง

๔๐

สิ่งที่พึงพิจารณาบ่อยๆ

บุคคลเมื่อถูกมัจจุราชครอบงำแล้ว จะยินดีไปทำไม จะมีประโยชน์อะไรด้วยการแสวงหาทรัพย์ ผลไม้ที่สุกแล้วย่อมเกิดภัยจากการหล่นเป็นนิตย์ ฉันใด สัตว์ทั้งหลายที่เกิดแล้วย่อมมีภัยจากความตายเป็นนิตย์ ฉันนั้น ชนเป็นอันมาก เห็นกันอยู่ในเวลาเช้า บางคนครั้นพอตกเย็นก็ไม่เห็นกันเสียแล้ว ชนเป็นอันมากเห็นกันอยู่ในเวลาเย็น บางคนครั้นพอรุ่งเช้าก็ไม่เห็นกันอีก

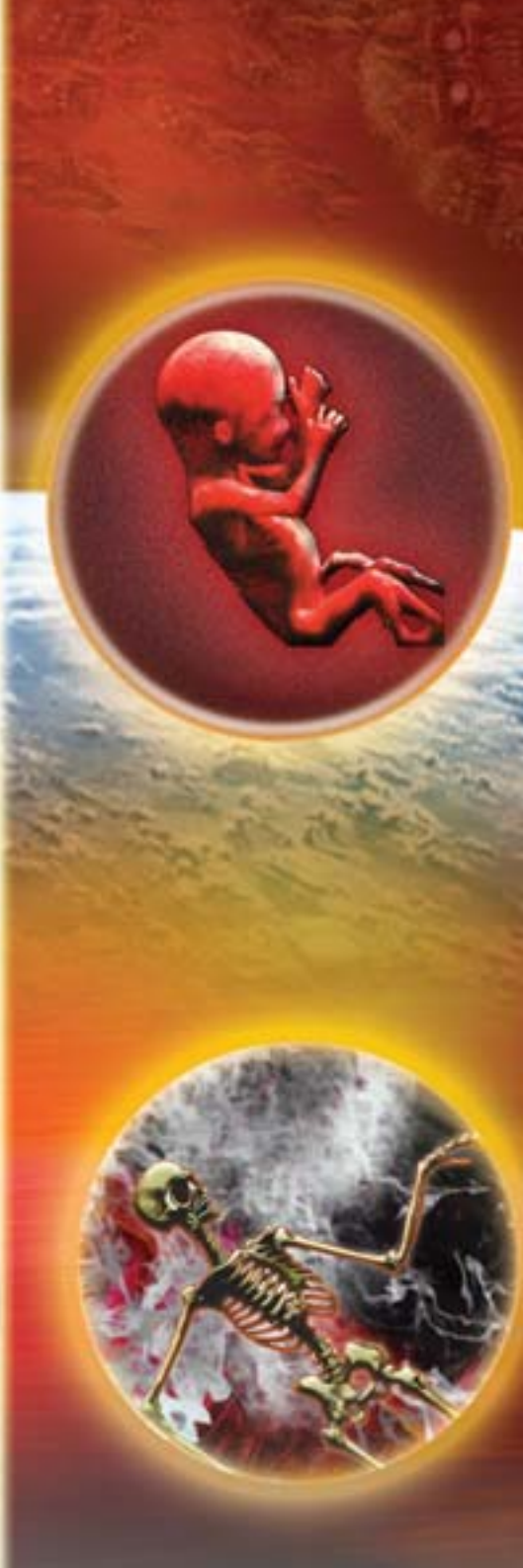

ทุกชีวิตที่เกิดมาล้วนแสวงหาความสุขด้วยกันทั้งนั้น เพราะพื้นฐานของทุกชีวิตตั้งอยู่บนความทุกข์ ทั้งทุกข์ประจำและทุกข์จรที่สับเปลี่ยนหมุนเวียนกันมา แต่ละคนต่างมีวิธีการบำบัดทุกข์บำรุงสุขที่แตกต่างกันไป แต่ความสุขเหล่านั้น มักจะเป็นความสุขชั่วคราว เช่น สุขที่เกิดจากการดูภาพสวยๆ ฟังเสียงเพราะๆ ดมกลิ่นหอมๆ ลิ้มรสที่อร่อยๆ ความสุขที่อิงด้วยอามิสเหล่านี้ ไม่นานก็จืดจางห่างหาย และแปรเปลี่ยนไป เพราะไม่ใช่สุขที่แท้จริง ตำแหน่งแห่งความสุขที่แท้จริง มีจุดเริ่มต้นและจุดสูงสุดอยู่ที่จุดเดียวกัน คือ ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ณ ที่ตรงนี้เป็นจุดที่ปลอดความคิด แต่เต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข และความสำเร็จสมหวัง เพียงเรานำใจมาหยุดนิ่งอย่างเบาสบายให้ต่อเนื่องกันไป ไม่นานเราย่อมจะพบกับความสุขอันเป็นอมตะที่แท้จริง

มีวาระพระบาลีที่ปรากฏใน เตมิยชาดก ว่า

“บุคคลเมื่อถูกมัจจุราชครอบงำแล้ว จะยินดีไปทำไม จะมีประโยชน์อะไรด้วยการแสวงหาทรัพย์ ผลไม้ที่สุกแล้ว ย่อมเกิดภัยจากการหล่นเป็นนิตย์ ฉันใด สัตว์ทั้งหลายที่เกิดแล้ว ย่อมมีภัยจากความตายเป็นนิตย์ ฉันนั้น ชนเป็นอันมากเห็นกันอยู่ในเวลาเช้า บางคนครั้นพอตกเย็นก็ไม่เห็นกันเสีย

แล้ว ชนเป็นอันมากเห็นกันอยู่ในเวลาเย็น บางคนครั้นพอรุ่งเช้าก็ไม่เห็นกันอีก”

การเจริญมรณานุสติไม่ใช่เรื่องการมองโลกในแง่ร้ายที่คิดแล้วทำให้จิตใจของเราหดหู่ แต่เป็นการพิจารณาเห็นโลกและชีวิตไปตามความเป็นจริง เราต้องยอมรับความจริงข้อหนึ่งว่าความตายเกิดขึ้นกับเราได้ตลอดเวลา เพียงหายใจเข้าแล้ว ไม่หายใจออกก็ตายแล้ว ขณะเรานอนหลับ เราไม่อาจรู้ได้ว่า จะมีโอกาสตื่นมาดูโลกในเช้าวันใหม่หรือไม่ นี่เป็นความจริงที่ต้องพิจารณากันบ่อยๆ เพื่อเราจะได้ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต เมื่อไม่ประมาท ชีวิตย่อมปลอดภัย การเดินทางไกลในสังสารวัฏเพื่อมุ่งไปสู่พระนิพพานก็ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

การเจริญมรณานุสติมีอยู่หลายวิธี พระวิปัสสนาจารย์ในสมัยโบราณได้รวบรวมวิธีการไว้ถึง ๘ อย่างด้วยกัน คือ ท่านให้พิจารณาถึงความตายโดยอาการเหมือนเพชฌฆาตที่เงื้อดาบขึ้นเตรียมฟังคำสั่งของเจ้าหน้าที่ให้ประหาร เพราะความตายมาพร้อมกับการเกิด แล้วคร่าเอาชีวิตของสรรพสัตว์ทั้งหลายไปเหมือนดอกเห็ดที่ผุดขึ้นมา ย่อมเอาดินติดขึ้นมาด้วย ฉันใด สัตว์ทั้งหลายที่เกิดมา ต่างพกพาเอาความแก่ และความตายมาด้วย ฉันนั้น เมื่อเกิดมาแล้ว ต่างบ่ายหน้าไปสู่ความตาย

เปรียบดังดวงสุริยาที่ขึ้นแล้ว ย่อมมีเวลาอัสดง ฉะนั้น

ท่านให้พิจารณาถึงความตาย โดยอาการวิบัติแห่งสมบัติ คือ สมบัติทั้งหลายในโลกนี้ ย่อมอยู่ได้ชั่วขณะที่วิบัติยังไม่ครอบงำ แต่เมื่อวิบัติครอบงำ ย่อมไม่สามารถตั้งอยู่ได้ ขึ้นชื่อว่าสมบัติ ที่จะล่วงพ้นวิบัติไปได้นั้น ย่อมไม่มีเลย ทั้งรูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติ และคุณสมบัติ ไม่ช้าก็เร็วต้องเสื่อมสภาพไปหมด

ให้พึงพิจารณาถึงความตาย โดยเปรียบเทียบกับคนอื่นๆ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้มียศใหญ่ มีบุญมาก มีฤทธิ์มาก มีปัญญามาก เป็นพระราชามหากษัตริย์ เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ แม้กระทั่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต่างต้องจากโลกนี้ไป ไฉนเราจะไม่ตาย ทุกคนต่างต้องตายเหมือนกันหมด

ให้พิจารณาถึงความตาย โดยร่างกายนี้เป็นของสาธารณะแก่สัตว์มากมาย คือ เป็นที่อาศัยอยู่ของสัตว์หลายจำพวก พวกที่อาศัยผิวหนังก็กัดกินผิวหนัง พวกที่อาศัยเนื้อก็กัดกินเนื้อ พวกที่อาศัยกระดูกก็กัดกินกระดูก สัตว์ที่อาศัยอยู่เหล่านั้น ต่างเกิด แก่ ตาย ถ่ายอุจจาระและปัสสาวะอยู่ในกายนี้ ร่างกายนี้เป็นทั้งเรือนคลอด เป็นโรงพยาบาล สุสาน ของหมู่สัตว์เหล่านั้น กายนี้เป็นของสาธารณะแก่สัตว์ต่างๆ อีกหลายชีวิตที่เรามองไม่เห็น และไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เป็นปัจจัยแห่ง

ความตาย ทั้งที่เป็นภายใน ได้แก่โรคหลายร้อยหลายพันชนิด ทั้งที่เป็นภายนอก ได้แก่สัตว์มีพิษ ทั้งธาตุพิษและไอพิษ หรือเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น อุปมาเหมือนลูกศร หอก และก้อนหิน ที่ถูกซัดขว้างมาจากทิศต่างๆ มุ่งเป้ามาที่ตัวเรา ดังนั้น อันตรายแห่งชีวิต ต่างมุ่งมาที่ร่างกายเรานี้ เหมือนถูกกำหนดชะตากรรมไว้แล้ว ด้วยบุญและบาปที่เป็นตัวปรุงแต่ง ตัวเราจะเต็มใจหรือไม่เต็มใจต้อนรับ ล้วนต้องรับมือกับความตายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ฉะนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องเตรียมตัวให้พร้อมกันทุกคน

พึงพิจารณาถึงความตาย โดยอายุนั้นไม่ยั่งยืน เพราะชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย อาศัยลมหายใจเข้าออกจึงเป็นอยู่ได้ ถ้าไม่หายใจก็ตาย และผูกพันอยู่กับอิริยาบถ ๔ จึงดำเนินอยู่ได้ อิริยาบถใดเกินประมาณ เช่น ยืนนานเกินไป เดินนานไม่ได้หยุดพัก อายุสังขารย่อมเสื่อมลง และยังผูกพันกับความร้อนความเย็น เย็นเกินไปหรือร้อนเกินไป สังขารอาจวิบัติไป เพราะทนอยู่ไม่ได้ อีกทั้งผูกพันกับมหาภูตทั้งสี่ คือ ธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ หากธาตุอย่างหนึ่งอย่างใดกำเริบเสียสมดุลในร่างกาย ย่อมถึงแก่ชีวิตได้ และผูกพันอยู่กับอาหาร เมื่อไม่ได้อาหาร กายนี้ก็ไม่มีเรี่ยวแรงที่จะดำรงชีวิตต่อไปได้

พึงพิจารณาถึงความตายโดยไม่มีนิมิตหมาย เพราะไม่มี

กำหนดว่าเราจะมีชีวิตอยู่ถึงเมื่อไร จะตายตอนไหน เพราะบางคนตายตอนอยู่ในครรภ์ก็มี ตอนเด็กก็มี ตอนหนุ่มสาวก็มี หรือตอนแก่ก็มี จะตายด้วยโรคอะไรก็ไม่รู้ จะป่วยตายหรือประสบอุบัติเหตุตาย จะตายตอนเช้า ตอนกลางวัน หรือตอนเย็นก็ไม่อาจรู้ได้เช่นกัน จะตายที่โรงพยาบาล ในบ้านหรือนอกบ้าน บนบกหรือในน้ำ ก็ไม่มีนิมิตหมายบอกล่วงหน้า และเมื่อตายไปแล้วจะมีคติอย่างไร จะไปเกิดในภพภูมิไหน ก็มิอาจรู้ได้อีกเช่นกัน เหมือนโคที่เขาเทียมเกวียน แล้วเดินวนไปเวียนมาเช่นนั้น

พึงพิจารณาถึงความตายโดยที่ชีวิตเป็นของน้อย ชีวิตของมนุษย์ทั้งหลายมีเวลาอยู่ในโลกนี้อย่างจำกัด สั้นจนน่าใจหาย เพราะอายุโดยเฉลี่ยของมนุษย์ยุคนี้อยู่ในช่วง ๗๕ ปี เมื่อเทียบกับบางยุคที่มนุษย์มีอายุถึง ๑๐,๐๐๐ ปีบ้าง ๘๐,๐๐๐ ปีบ้าง ๑๐๐,๐๐๐ ปีบ้าง นับเป็นช่วงอายุที่แตกต่างกันมาก ปัจจุบันผู้ใดมีอายุขัยเกิน ๑๐๐ ปี ถือว่าอายุยืนมาก แต่จะมีสักกี่คนที่อยู่ถึง ๑๐๐ ปี ดีที่สุด คือ อย่าประมาท ให้เร่งทำความดีเข้าไว้

ประการสุดท้าย พึงพิจารณาถึงความตายที่ว่าโดยปรมัตถ์ คือ ขณะแห่งชีวิตของสัตว์ทั้งหลายสั้นนัก ชั่วความเป็นไปแห่งจิตดวงหนึ่งเท่านั้นเอง เมื่อจิตดวงนี้ดับ สัตว์ย่อมได้ชื่อว่าดับ คือตายนั่นเอง เพราะธาตุ ๔ ซึ่งเป็นส่วนของรูป ไม่มีส่วนที่เป็นนาม

คือ ใจควบคุมแล้ว เสมือนท่อนไม้ผุพังที่ถูกทิ้งไว้ในป่า มีแต่ต้องเอาไปเผาไฟเท่านั้น

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมีพุทธประสงค์ให้พุทธบริษัททั้งหลาย หมั่นเจริญมรณานุสติอยู่เนืองๆ ชนิดทุกลมหายใจเข้าออก เพราะชีวิตมนุษย์นั้นสั้นยาว เพียงแค่ลมหายใจเข้าออกที่ปลายจมูกเท่านั้น ไม่ได้ยืนยาวอย่างที่เรานึกคิดกันเอง การพิจารณาถึงความตายนี้ เป็นสิ่งที่พวกเราต้องพิจารณาโดยแยบคาย พิจารณาบ่อยๆ ครั้นความตายมาปรากฏต่อหน้าเราจริงๆ จะได้ไม่หวาดกลัวต่อมรณภัย แต่จะรับกับสถานการณ์นั้นได้อย่างสงบ ด้วยใจที่ผ่องใสว่า และจะจากโลกนี้ไปอย่างผู้มีชัยชนะ

ฉะนั้น อย่าลืมหลักวิชชา ถ้าใจหมองไปอบาย ใจใสไปสวรรค์ เมื่อเรายังมีชีวิตอยู่ ให้ตั้งใจสั่งสมบุญกันให้เต็มที่ เพื่อแข่งกับเวลาที่เหลือน้อยลงทุกขณะ และมรณภัยก็กำลังคืบคลานเข้ามา โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้หมั่นทำใจหยุดใจนิ่ง ปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงพระธรรมกายในตัวให้ได้ จะได้เป็นเครื่องยืนยันความมั่นใจ และความปลอดภัยให้กับตัวเรา เมื่อเข้าถึงและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระธรรมกาย ย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้ไม่ประมาท และฉลาดในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง

๔๑

แม้เป็นคนดี
ก็ไม่ควรประมาท

บุคคลในโลกนี้ ตั้งใจไว้ผิด กล่าววาจาผิด ทำผิดทางกาย เป็นผู้มีการสดับน้อย ทำกรรมอันไม่เป็นบุญไว้ในชีวิต อันมีประมาณน้อยในมนุษยโลกนี้ เขาผู้มีปัญญาทราม เมื่อตายไป ย่อมเข้าถึงนรก เสวยทุกข์เป็นเวลายาวนาน

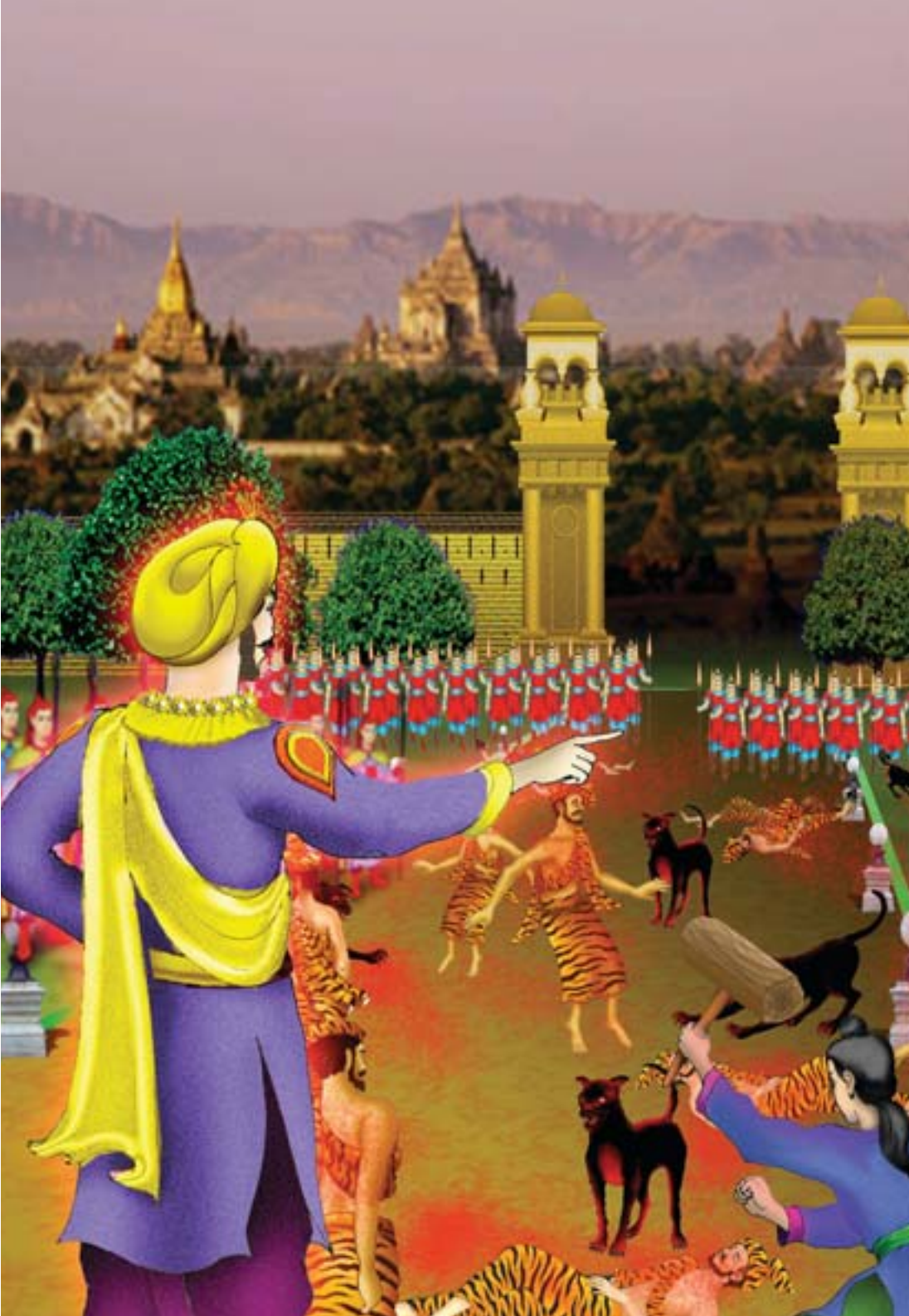

เราเกิดมาในโลกนี้ ไม่อาจหนีโลกธรรม คือ มีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ มีสรรเสริญ มีนินทา มีทั้งสุขและทุกข์ คลุกเคล้ากันไป ไม่มีใครที่เจอแต่โลกธรรมฝ่ายร้าย และไม่มีใครเจอแต่เรื่องดีตลอดชีวิต บุคคลใดรู้จักมองโลกธรรมเหล่านี้ไปตามความเป็นจริง ย่อมดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข พร้อมที่จะอดทนต่อโลกธรรมฝ่ายร้ายที่เกิดขึ้นได้ ไม่ทุกข์จนขาดสติ มีธรรมะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ แม้ประสบโลกธรรมฝ่ายร้ายก็แปรเปลี่ยนให้กลับกลายเป็นโลกธรรมฝ่ายดีได้ การรักษาใจให้แช่มชื่น เบิกบานผ่องใสเสมอ ด้วยการทำสมาธิเจริญภาวนาทุกวัน จะทำให้เราชนะปัญหาและอุปสรรคทั้งหลายได้อย่างแน่นอน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน มิจฉาทิฏฐิสูตร ว่า

“มิจฺฉามนํ ปณิธาย มิจฺฉาวาจํ อภาสิย
มิจฺฉากมฺมานิ กตฺวาน กาเยน อิธ ปุคฺคโล
อปฺปสฺสุโต อปุญฺญกโร อปฺปสฺมึ อิธ ชีวิเต
กายสฺส เภทา ทุปฺปญฺโญ นิรยํ โส อุปปชฺชติ

บุคคลในโลกนี้ ตั้งใจไว้ผิด กล่าววาจาผิด ทำผิดทางกาย เป็นผู้มีการสดับน้อย ทำกรรมอันไม่เป็นบุญไว้ในชีวิตอันมีประมาณน้อยในมนุษยโลกนี้ เขาผู้มีปัญญาทราม เมื่อ

ตายไป ย่อมเข้าถึงนรก”

การตั้งใจไว้ไม่ชอบเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อชีวิต *ในสมัยก่อนพุทธกาล มีฤาษี ๕๐๐ ตน อาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์ มีรากไม้ผลไม้ป่าเป็นอาหาร ต่อมา พวกฤาษีประสงค์จะเสพรสเค็มรสเปรี้ยว จึงพากันเข้ามายังถิ่นมนุษย์ ถึงเมืองของพระเจ้านาฬิกีระ แคว้นกาลิงคะ ชาวเมืองเห็นฤาษีทั้งหลาย ต่างเกิดศรัทธาเลื่อมใส พากันถวายข้าวปลาอาหารเครื่องบริโภคใช้สอยมากมาย เหล่าฤาษีบริโภคอาหารแล้ว ได้อนุโมทนาต่อทานกุศลที่มหาชนได้ทำไว้ดีแล้ว มหาชนเกิดจิตเลื่อมใสยิ่งขึ้น จึงได้นิมนต์ให้พำนักอยู่ในพระราชอุทยาน เพื่อพวกตนจะได้มีโอกาสไปฟังธรรม และถวายทานได้อย่างสะดวก เหล่าฤาษีทั้ง ๕๐๐ เห็นว่า ชาวเมืองมีความศรัทธาไม่คลอนแคลน จึงรับคำเชื้อเชิญที่จะอยู่ต่ออีก ๒-๓ คืน

ชาวเมืองดีใจมากที่จะได้ทำบุญกับเหล่าฤาษี ตกเย็นต่างพากันนุ่งขาวห่มขาว ชักชวนกันเป็นกลุ่มๆ มุ่งหน้าไปยังพระราชอุทยาน เพื่อไปฟังธรรมกถา พระราชาประทับยืนบนปราสาท ทอดพระเนตรเห็นมหาชนกำลังมุ่งหน้าไปในทิศทางเดียวกัน จึงตรัสถามเจ้าพนักงานผู้รับใช้ใกล้ชิด ก็รู้ว่า ชาว

---

*มก. อุปาลิวาทสูตร เล่ม ๒๐ หน้า ๑๑๒

เมืองกำลังจะไปฟังธรรมกถาจากฤาษีที่เดินทางมาจากป่า

ตามปกติ พระราชาไม่ได้ศรัทธาเลื่อมใสในฤาษี หรือนักบวชทุกประเภท เพราะตนเป็นผู้ทุศีล ไม่ได้ปกครองแผ่นดินโดยธรรม แต่เพื่อเป็นการเอาใจชาวเมือง จึงมีรับสั่งให้ประกาศว่า พระราชามีพระราชศรัทธาอยากฟังธรรมพร้อมชาวเมือง ข่าวนั้นแพร่สะพัดอย่างรวดเร็ว ชาวเมืองดีใจว่า หากพระราชาได้สดับธรรมะจากมหาฤาษี จะได้ปกครองแผ่นดินโดยธรรม ชาวเมืองจึงพากันมารอรับเสด็จ และไปฟังธรรมในพระราชอุทยานพร้อมพระราชาด้วยความปลื้มปีติใจยิ่งนัก

หัวหน้าฤาษีได้มอบหมายให้ฤาษีตนหนึ่ง ซึ่งฉลาดในการกล่าวธรรมกถา แสดงธรรมถวายพระราชา ท่านฤาษีผู้เป็นธรรมกถึกได้แสดงเรื่องศีล ๕ คือ ไม่ควรฆ่าสัตว์ ไม่ควรลักทรัพย์ ไม่ควรประพฤติผิดในกาม ไม่ควรพูดเท็จ และไม่ควรดื่มน้ำเมา ศีล ๕ เป็นธรรมะที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่ต้องระแวงภัยต่อกัน ท่านได้แสดงอานิสงส์ในการรักษาศีลว่า เป็นบันไดก้าวไปสู่สวรรค์ได้อย่างไรบ้าง

จากนั้นได้กล่าวโทษในการผิดศีล ๕ ว่า ปาณาติบาตทุกชนิดย่อมส่งผลให้เกิดในนรก ในเปตวิสัย ในกำเนิดสัตว์เดียรัจฉาน ครั้นได้เกิดเป็นมนุษย์ จะเป็นผู้มีอายุสั้น ต้องตายก่อนกำหนด

อายุขัยของมนุษย์ในยุคนั้นๆ โทษของอทินนาทานก็เช่นเดียวกัน เมื่อหมกไหม้ในนรกเป็นเวลายาวนานแล้ว ทันทีที่พ้นจากอบายภูมิ กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ วิบากกรรมนั้นจะส่งผลให้เป็นผู้มีโภคทรัพย์น้อย แม้มีทรัพย์ก็จะไม่มีโอกาสได้ใช้ ต้องสูญหาย เพราะถูกขโมยบ้าง เพราะน้ำท่วม ไฟไหม้บ้าง

กาเมสุมิจฉาจารย่อมส่งผลให้เป็นผู้มีศัตรูมาก ไม่เป็นที่รักของคนรอบข้าง เป็นผู้มีปกติสะดุ้งหวาดระแวงเป็นนิตย์ โทษของมุสาวาทส่งผลให้เป็นผู้ถูกกล่าวตู่ มักถูกใส่ความด้วยเรื่องไม่เป็นจริงเสมอ ทำให้บุคคลนั้นต้องเดือดร้อนทั้งๆ ที่ไม่ได้ทำผิด กรรมของผู้ดื่มน้ำเมา ย่อมส่งผลให้เป็นคนบ้า สติสัมปชัญญะไม่สมประกอบ เป็นคนไม่มีปัญญา ดังนั้น เมื่อได้มีโอกาสเกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว ควรรักษาศีลให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ ไม่ควรล่วงละเมิดศีล ๕

มหาชนได้ฟังธรรมะแล้ว ต่างบันเทิงในธรรม ตั้งใจนำคำสอนไปปฏิบัติ แต่พระราชากลับรู้สึกว่า ธรรมะของท่านฤาษีเปรียบเหมือนหอกที่ทิ่มแทงพระกรรณ จึงดำริว่า “เราเดินทางมาฟังธรรมเพื่อเป็นการให้เกียรติต่อหมู่ฤาษี แต่ฤาษีเหล่านี้กลับพูดทิ่มแทงเราผู้เดียว” เมื่อความแค้นสุมอยู่ในพระทัย จึงคิดกลอุบายที่จะแก้แค้นให้ได้ ก่อนจะเสด็จกลับ ได้ทรงนิมนต์ฤาษี

ทั้ง ๕๐๐ ตน เข้าไปฉันภัตตาหารในพระราชมณเฑียร

รุ่งขึ้น พระราชาให้นำไหขนาดใหญ่บรรจุคูถจนเต็ม เอาใบตองมาผูกปากไหไว้ ให้ไปตั้งเรียงกัน ใส่น้ำมันยาง ต้นกากะทิง และหนามงิ้วหนาๆ จนเต็มหม้อ วางไว้หัวบันได ทรงให้พวกนักมวยร่างใหญ่ ถือค้อนยืนอยู่ใกล้ๆ หัวบันได จากนั้นพระองค์ทรงรอคอยด้วยความอาฆาตแค้นที่สุมแน่นอยู่ในอก

หัวหน้าฤาษีได้สอนหมู่ฤาษีทั้ง ๕๐๐ ตนว่า “ขึ้นชื่อว่าเรือนหลวง เป็นสถานที่มีภัย ธรรมดาบรรพชิตพึงสำรวมในทวารทั้งหก ขอให้พวกเราสำรวมระวังตัวเป็นพิเศษ แม้มีภัยเกิดขึ้นก็ให้รักษาใจ อย่าได้โกรธแค้นพระราชา” รุ่งขึ้น เหล่าฤาษีได้นุ่งผ้าเปลือกไม้ ห่มหนังเสือเหลืองเฉวียงบ่า มุ่นชฎา ถือภาชนะใส่อาหาร ขึ้นสู่พระราชนิเวศน์ตามลำดับ

พระราชาทรงรู้ว่า ดาบสขึ้นมาแล้ว ทรงสั่งให้เปิดปากไห ทันทีที่เปิดปากไห คูถก็ส่งกลิ่นเหม็นกระทบโพรงจมูกของดาบสแทบจะอาเจียน แต่ต่างพยายามสำรวมอินทรีย์ ทุกท่านรู้ตัวว่ากำลังถูกพระราชาลวงมาเพื่อประทุษร้าย พระราชาตรัสว่า “ท่านผู้เจริญ คูถเหล่านี้แหละ คือ อาหารของพวกท่าน เมื่อวานเราตั้งใจจะยกย่องพวกท่าน แต่พวกท่านกลับพูดเสียดแทงเรา วันนี้ท่านจะต้องรับกรรมที่ท่านได้ตำหนิเรา” จากนั้นทรงสั่งให้

นำกระบวยตักคูถไปถวายฤาษี

พวกฤาษีเห็นท่าไม่ดีจึงหันหลังเพื่อเดินทางกลับ พระราชารับสั่งให้เจ้าหน้าที่นำหม้อสาดหนามงิ้วราดลงที่บันได สั่งพวกนักมวยให้เอาค้อนตีที่ศีรษะฤาษี นักมวยบางคนก็จับคอฤาษีเหวี่ยงลงไปที่บันได ฤาษีทั้งหมดกลิ้งลงมาที่เชิงบันได ถูกฝูงสุนัขดุจำนวนมากรุมกัดอีก บางตนพยายามจะหลบหนี แต่ต้องพลัดตกลงไปในหลุมคูถขนาดใหญ่ ฝูงสุนัขก็ตามไปในหลุมคูถและกัดฤาษีรูปนั้นจนตายอย่างน่าเวทนา

พวกเทวดาเห็นเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น ต่างไม่พอใจในกิริยาที่โหดเหี้ยมของพระราชา จึงบันดาลฝนอาวุธต่างๆ ให้ตกลงมา ต่อจากนั้นก็บันดาลฝนถ่านเพลิงที่ปราศจากเถ้าและควัน บันดาลก้อนหินขนาดเท่าเรือนยอด บันดาลทรายละเอียดให้ตกลงมา ถมเมืองทั้งเมืองให้จมลงในธรณีภายในวันเดียว ส่วนพระเจ้านาฬิกีระได้ตกสู่อเวจีมหานรก เสวยทุกข์ทรมานเป็นเวลายาวนาน

เห็นไหมว่า กรรมของผู้ประทุษร้ายผู้ทรงศีลนั้น เป็นความวิบัติของชีวิตที่ยากต่อการแก้ไข มีโทษถึงขั้นเทวดาพิโรธ เมืองทั้งเมืองหายสาบสูญไปในพริบตา สังสารวัฏนี้ยังไม่ปลอดภัยสำหรับเรา แม้เราจะเป็นคนดี แต่อาจถูกคนไม่ดีกลั่น

แกล้งถึงกับชีวิตได้ เราจึงไม่ควรประมาท ชีวิตนี้ยังไม่มีอะไรเป็นหลักประกันว่า เราจะสร้างบารมีได้อย่างปลอดภัย ต้องใช้สติปัญญาในการสร้างบารมี มุ่งหน้าสร้างบารมีต่อไป อย่าได้หวั่นไหว และหมั่นประพฤติธรรม ทำใจให้หยุดนิ่ง ให้ละเอียดไว้เรื่อยๆ จนกว่าจะเข้าถึงพระธรรมกาย เมื่อใจมีที่พึ่ง มีที่ยึดที่เกาะแล้ว เราจะจากโลกนี้ไปอย่างผู้มีชัยชนะ ประดุจพระราชาที่รบชนะศึกในสงครามฉะนั้น

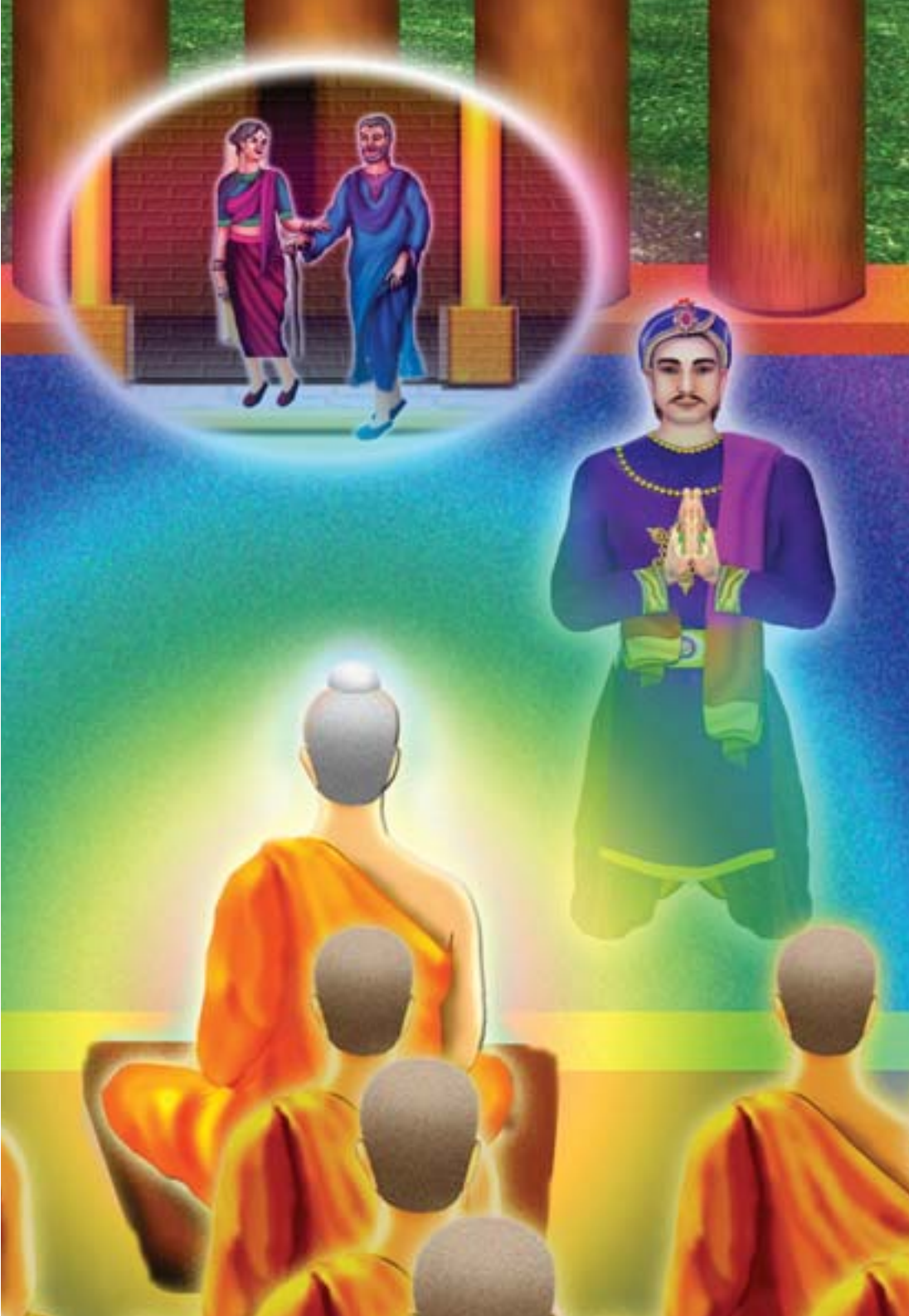

๔๒

ไม่ควรประมาทในชีวิต

ราชรถอันวิจิตรย่อมคร่ำคร่าโดยแท้
อนึ่ง แม้สรีระก็ย่อมเข้าถึงชรา
แต่ทว่าธรรมของสัตบุรุษหาเข้าถึงชราไม่
สัตบุรุษกับสัตบุรุษเท่านั้น ย่อมรู้กันได้

ธรรมดาของสรรพสัตว์ และสรรพสิ่งทั้งหลาย ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อมสลาย โลกใบนี้ก็เช่นเดียวกัน มีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ จากบรรยากาศที่เคยสะอาดบริสุทธิ์ ผู้คนมีอายุยืนเป็นหมื่นเป็นแสนปี แต่เพราะการกระทำของมนุษย์ จึงทำให้โอกาสโลก ขันธโลก สัตวโลกเริ่มไม่บริสุทธิ์ อายุของมนุษย์เริ่มลดน้อยถอยลงไป เหลือเพียงไม่กี่สิบปี เกิดมาก็เริ่มแก่แปรเปลี่ยนไปสู่ความเสื่อมสลาย นำเข้าสู่ความตาย ผู้ฉลาดจึงไม่ควรประมาทในการดำเนินชีวิต ควรมองให้เห็นโทษของความเสื่อม และความตาย จะได้คลายจากความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งทั้งหลายทั้งปวง แล้วมุ่งแสวงหาหนทางแห่งความหลุดพ้นไปสู่อายตนนิพพาน

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสไว้ ในราชสูตร สังยุตตนิกาย สคาถวรรคว่า

“ชีรนฺติ เว ราชรถา สุจิตฺตา
อโถ สรีรมฺปิ ชรํ อุเปติ
สตญฺจ ธมฺโม น ชรํ อุเปติ
สนฺโต หเว สพฺภิ ปเวทยนฺติ

ราชรถอันวิจิตรย่อมคร่ำคร่าโดยแท้ อนึ่ง แม้สรีระก็ย่อมเข้าถึงชรา แต่ทว่าธรรมของสัตบุรุษหาเข้าถึงชราไม่

สัตบุรุษกับสัตบุรุษเท่านั้น ย่อมรู้กันได้”

ราชรถอันวิจิตรที่ประดับประดา งดงามไปด้วยเครื่องอลังการต่างๆ เป็นที่ชื่นชมของผู้คน ไม่นานย่อมกลายเป็นของที่เก่าคร่ำคร่าผุพัง ไม่สามารถนำมาใช้ได้อีก ร่างกายของเราก็เช่นเดียวกัน เมื่อยังอยู่ในวัยอันสดใสแข็งแรง ก็วิจิตรงดงามด้วยการแต่งเติม ด้วยเครื่องประเทืองผิวหรือเครื่องประดับต่างๆ ทำให้ดูน่าทัศนา ครั้นไม่นานความชราเข้ามาเยือน ก็ไม่น่าดูชมแล้ว แต่ธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหาเป็นเช่นนั้นไม่ เป็นสิ่งที่หลุดพ้นจากความแก่ ความเจ็บ และความตาย เป็นสิ่งที่เป็นอมตะ คงอยู่ตลอดกาล ยิ่งเราเข้าถึงธรรมะที่ลึกซึ้งมากเพียงไร เรายิ่งสามารถขจัดความมืดคืออวิชชาให้หมดสิ้นไปได้มากเพียงนั้น

ธรรมะคือความถูกต้องดีงาม ความบริสุทธิ์ ผู้รู้หมายเอาพระธรรมกายภายใน ซึ่งมีอยู่ในตัวของพวกเราทุกๆ คน เป็นสิ่งที่เป็นนิจจัง เป็นสุขัง และเป็นอัตตาที่แท้จริง เมื่อเราเข้าถึงแล้ว เราจะพบกับแหล่งแห่งความสุขที่แท้จริง ได้พบกับหนทางของความหลุดพ้น จากความเกิด ความแก่ และความตาย หลุดพ้นจากพันธนาการของพญามาร เข้าถึงอายตนนิพพาน

เมื่อเกิดมาแล้ว ทุกชีวิตล้วนบ่ายหน้าไปสู่ความตายทั้งสิ้น ไม่มีผู้ใดพ้นจากความตายไปได้ นับจากวันแรกที่เกิดมา ทุกชีวิต

ล้วนพกพาความแก่ ความเจ็บ ความตายติดตัวมาด้วยกันทั้งนั้น เปรียบเสมือนผลมะม่วงที่เริ่มจากผลเล็กๆ ค่อยๆ เจริญเติบโต เป็นผลไม้ใหญ่ เป็นผลห่าม แล้วก็สุก ถูกนกและสัตว์ทั้งหลายกิน ในที่สุดก็หลุดร่วงหล่นไปจากขั้ว

ชีวิตของมนุษย์ก็เช่นเดียวกัน เมื่อมาเกิดแล้ว ต่างถูกความชราเข้าครอบงำทันที เหมือนมะม่วงที่เจริญขึ้น ครั้นเข้าสู่วัยหนุ่มสาว ก็เหมือนมะม่วงที่กำลังห่าม เมื่อย่างเข้าสู่วัยชรา เหมือนมะม่วงที่สุกงอม ยิ่งอายุมากก็ยิ่งมีโรคต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย เหมือนกับมะม่วงที่ถูกสัตว์และแมลงแทะกิน และเมื่อร่างกายทนไม่ได้ ก็แตกดับเสื่อมสลายไป เหมือนผลมะม่วงสุกที่หลุดจากขั้วร่วงหล่นลงสู่พื้นดินฉะนั้น

อย่างไรก็ตาม มนุษย์โดยมากยังไม่รู้ว่าตนเองได้นำอาวุธร้าย เหมือนระเบิดเวลาติดตัวมาตั้งแต่เกิด ต่างพากันคิดว่าเรายังไม่แก่ เรายังเป็นหนุ่มเป็นสาวอยู่ นี่เป็นเพราะพญามารเขาทำให้เราหลงลืม ประมาทมัวเมาในชีวิต เพราะหากเรารู้ว่าเรามีความแก่ตั้งแต่เกิด จะทำให้เรารีบทำความดี สั่งสมบุญบารมีกันตั้งแต่เล็กแต่น้อย ไม่ประมาทมัวเมาในวัย คิดว่าตอนนี้เรายังแข็งแรง ไว้ตอนแก่ค่อยมาทำบุญค่อยมาสร้างบารมีก็ได้ กลับนำความแข็งแรงที่มีอยู่ไปใช้ทำอย่างอื่น พอถึงวัยชรา

เรี่ยวแรงที่เคยมีก็ถดถอยลงไป แรงที่จะยกมือไหว้พระก็แทบจะไม่มี การสร้างบารมีด้านอื่นยิ่งไม่ต้องพูดถึง เพราะเรี่ยวแรงที่จะเดินก็ไม่มี ต้องนั่งรถเข็นให้ลูกหลานเข็นไปมา แม้นอนเฉยๆ ก็ยังเหนื่อย หายใจก็เหนื่อย เรามีความเสื่อมเป็นธรรมดาอย่างนี้

เราทุกคนมีสิทธิ์เลือกดำเนินชีวิตของตนว่า จะให้ชีวิตเราเป็นอย่างไร ทุกคนมีเวลาเท่าๆ กันในแต่ละวัน ต่างกันแต่เพียงว่า ใครจะใช้เวลาได้คุ้มค่ากว่ากัน การจะใช้เวลาให้มีคุณค่ามากที่สุด คือการทำใจให้หยุดให้นิ่งที่ศูนย์กลางกาย ถือเป็นการใช้เวลาที่คุ้มค่ามากที่สุด เพราะเราจะได้เข้าถึงแหล่งแห่งความบริสุทธิ์ภายใน และจะได้หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด

*สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ในพระวิหารเชตวัน อารามของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี ในกรุงสาวัตถี ครั้งนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลได้เสด็จไปเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า พลางทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าถึงเรื่องราวต่างๆ ของมนุษย์ว่า ทำไมอายุของมนุษย์ในแต่ละยุคแต่ละสมัย มีความสั้นยาวไม่เท่ากัน บางยุคมนุษย์มีอายุตั้ง ๘๐,๐๐๐ ปี และทำไมบางยุคอายุของมนุษย์สั้นเหลือเพียง ๑๐ ปี พระพุทธเจ้าทั้งหลายในอดีต

---

*มก. ราชสูตร เล่ม ๒๔ หน้า ๔๒๒

จะนิยมลงมาอุบัติในโลกมนุษย์ ในยุคที่มนุษย์มีอายุยืนยาวสักเท่าใด และข้อสุดท้ายตรัสถามว่า มนุษย์ที่เกิดมาแล้ว ที่พ้นจากชรา และมรณะมีอยู่บ้างหรือไม่

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า การที่อายุของมนุษย์มีความสั้นยาวไม่เท่ากัน ก็เพราะกิเลสในตัวมีมากน้อยไม่เท่ากัน คือ ความอิจฉาริษยา ความพยาบาทเบียดเบียน ความมีทิฏฐิมานะ ไม่อ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ในตระกูล ไม่ประพฤติกุศล ทำแต่อกุศล เหล่านี้เป็นต้น จึงทำให้มนุษย์อายุยืนไม่เท่ากันในแต่ละยุค

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายจะอุบัติขึ้นในช่วงที่มนุษย์มีอายุยืนยาวไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ ปี และไม่มากกว่า ๑๐๐,๐๐๐ ปี และทุกๆ พระองค์จะตรวจดูชาติตระกูลในสมัยนั้นว่า คนส่วนใหญ่นับถือตระกูลไหนมากที่สุดในระหว่างตระกูลกษัตริย์และพราหมณ์ ประเทศก็ต้องเป็นมัชฌิมประเทศ ทวีปก็ต้องเป็นชมพูทวีป และสุดท้ายจะเป็นอายุของพระชนนี จะต้องเป็นผู้มีบุญที่สามารถรองรับพระองค์ได้ และจะต้องไม่มีบุตร หรือธิดาใดอื่นมาเกิดร่วมอยู่ด้วย

ทุกคนที่เกิดมาแล้ว ที่จะพ้นจากชรามรณะไม่มีเลย แม้กษัตริย์มหาศาลซึ่งเป็นผู้มีพละมาก มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก มีทรัพย์สมบัติมากมายที่น่าปลื้มใจต่างไม่อาจพ้นจากชราและมรณะ

แม้พราหมณ์มหาศาล หรือคฤหบดีมหาศาล ก็ไม่พ้นจากชรามรณะ ภิกษุทุกรูปซึ่งเป็นพระอรหันต์ สิ้นอาสวะแล้วอยู่จบพรหมจรรย์แล้ว กระทำกรณียกิจเสร็จแล้ว วางภาระหนักลงได้แล้ว ได้บรรลุประโยชน์ของตน สิ้นกิเลสเครื่องประกอบไว้ในภพ หลุดพ้นแล้วด้วยดี เพราะรู้สรรพสิ่งในโลกนี้ตามความเป็นจริง แม้ร่างกายของพระอรหันต์เหล่านั้น ก็ยังต้องแตกดับ

ดังนั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ในราชสูตร สังยุตตนิกาย สคาถวรรคว่า ราชรถอันวิจิตรดีย่อมคร่ำคร่าโดยแท้ อนึ่ง แม้สรีระก็ย่อมเข้าถึงชรา แต่ธรรมของสัตบุรุษหาเข้าถึงชราไม่ สัตบุรุษกับสัตบุรุษเท่านั้นย่อมรู้กันได้ ฉะนั้น พวกเราทุกคนจึงควรใช้เวลาที่มีอยู่ให้คุ้มค่า สมกับการที่เราได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เพราะพวกเราทุกคนเกิดมาสร้างบุญบารมีให้กับตนเอง อย่าปล่อยให้กิเลสครอบงำ ทำสิ่งที่ไร้ประโยชน์ อย่ารอให้ถึงวันนั้น วันที่ต้องนั่งอยู่บนรถเข็น แล้วค่อยคิดจะมาสั่งสมบุญ เพราะเมื่อวันนั้นมาถึง ทุกอย่างอาจสายไปแล้ว

ดังนั้น ให้หมั่นสั่งสมบารมีให้เต็มที่ เพราะพญามารไม่เคยให้โอกาสกับใครๆ ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ หญิงหรือชาย ล้วนแต่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของพญามารทั้งนั้น ตราบใดที่เรายังไม่เป็นพระอรหันต์ ตราบนั้นเรายังต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ร่ำไป ฉะนั้น สิ่งที่เราต้องรีบทำคือ รีบสั่งสมบุญ สั่งสมบารมีให้

ได้มากที่สุด ก่อนที่ชีวิตของเราจะถูกพญามารช่วงชิงไป

เราควรทำวันเวลาของเราให้เกิดประโยชน์ ด้วยการทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา เพราะทานจะทำให้เรามีเสบียงติดตัวไปสำหรับใช้สร้างบารมีในภพชาติต่อไป ศีลจะทำให้เรามีร่างกายที่สมบูรณ์พร้อมทั้งกาย วาจา และใจ ไม่พิกลพิการ หรือเป็นบ้าใบ้ซึ่งจะทำให้สร้างบารมีไม่สะดวก การเจริญภาวนาจะทำให้เรามีปัญญา สามารถเลือกสร้างบารมีได้อย่างถูกต้องร่องรอยตามรอยบาทพระบรมศาสดา รู้ถึงเป้าหมายของการเกิดมาเป็นมนุษย์ ไม่หลงเดินทางผิด เป็นสัมมาทิฏฐิบุคคล เมื่อเกิดมาแล้ว ก็รู้เป้าหมายชีวิตว่า เกิดมาสร้างบารมี และรีบสร้างบารมีต่อไปเลย ไม่ต้องมาเสียเวลาลองผิดลองถูกกันอีก เพราะฉะนั้น ต้องเร่งสร้างบารมีให้เต็มที่กันทุกคน

๔๓

ประมาทแล้ว ต้องตั้งต้นใหม่ (๑)

ดูก่อนพราหมณ์ ภิกษุถึงพร้อมด้วยศีล เข้าถึงปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌานอยู่ ชื่อว่าเป็นผู้กำลังบูชายัญ และยัญนี้แล ใช้ทรัพย์น้อยกว่า มีการตระเตรียมน้อยกว่า มีผลมากกว่า และมีอานิสงส์มากกว่ายัญเหล่าอื่น ในฌานเหล่านี้ ปฐมฌานย่อมให้อายุในพรหมโลก ๑ กัป ทุติยฌาน ๘ กัป ตติยฌาน ๖๔ กัป จตุตถฌาน ๕๐๐ กัป จตุตถฌานที่บุคคลเจริญด้วยอำนาจแห่งสมาบัติมีอากาสานัญจายตนะเป็นต้น ย่อมให้อายุยืนยาวตลอด ๒๐,๐๐๐ กัป ๔๐,๐๐๐ กัป และ ๘๔,๐๐๐ กัป ฌานนั้นพึงทราบว่า เป็นยัญเพราะสละเสียได้ซึ่งธรรมอันเป็นข้าศึกมีนิวรณ์เป็นต้น

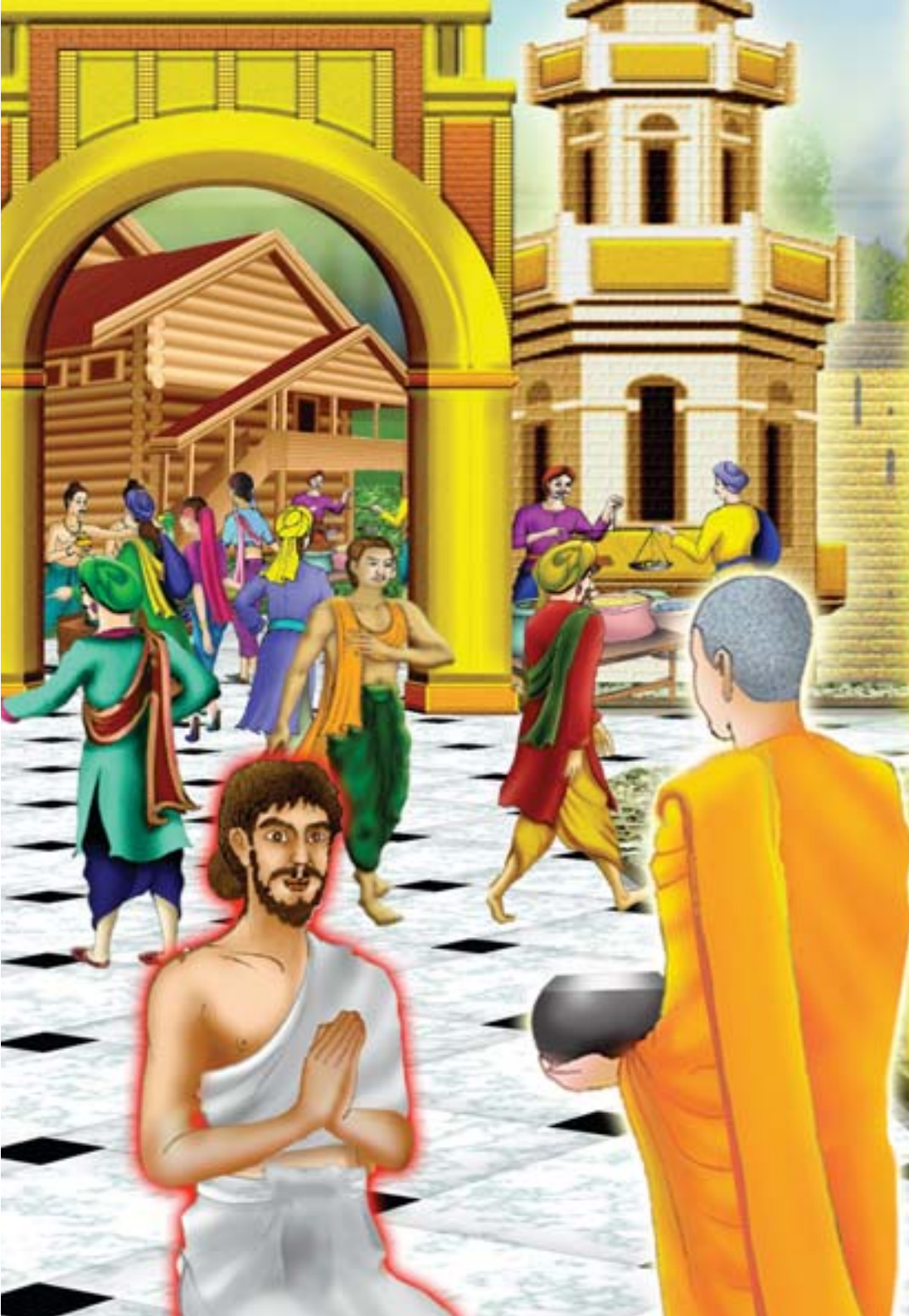

พระรัตนตรัยเป็นสิ่งที่ประเสริฐสุด และมีอยู่ในตัวของพวกเราทุกๆ คน เป็นธรรมที่สงบ ละเอียด ประณีต ลึกซึ้ง เราจะนึกคิดหรือคาดคะเนเอาไม่ได้เลย เพราะเป็นเรื่องของการปฏิบัติเพื่อให้เข้าถึง ซึ่งเราจะต้องปรับใจที่หยาบให้ละเอียดลุ่มลึกไปตามลำดับ จนกระทั่งได้เข้าไปถึงแหล่งของสติ แหล่งของปัญญา เราก็จะรู้เห็นไปตามความเป็นจริงของธรรมทั้งหลาย วิธีการคือ ต้องทำใจให้หยุดนิ่งอย่างเดียวเท่านั้น หยุดตั้งแต่เบื้องต้นจนกระทั่งเป็นพระอรหันต์ หยุดนิ่งจะทำให้ชีวิตสุขสดใส ได้เข้าถึงที่พึ่งภายใน คือ พระรัตนตรัย

มีวาระพระบาลี ที่ปรากฏอยู่ใน กูฏทันตสูตร ว่า

“ดูก่อนพราหมณ์ ภิกษุถึงพร้อมด้วยศีล เข้าถึงปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌานอยู่ ชื่อว่าเป็นผู้กำลังบูชายัญ และยัญนี้แล ใช้ทรัพย์น้อยกว่า มีการตระเตรียมน้อยกว่า มีผลมากกว่า และมีอานิสงส์มากกว่ายัญเหล่าอื่น ในฌานเหล่านี้ ปฐมฌานย่อมให้อายุในพรหมโลก ๑ กัป ทุติยฌาน ๘ กัป ตติยฌาน ๖๔ กัป จตุตถฌาน ๕๐๐ กัป จตุตถฌานที่บุคคลเจริญด้วยอำนาจแห่งสมาบัติมีอากาสานัญจายตนะเป็นต้น ย่อมให้อายุยืนยาวตลอด ๒๐,๐๐๐ กัป ๔๐,๐๐๐ กัป และ ๘๔,๐๐๐ กัป ฌานนั้นพึงรู้ว่า เป็นยัญเพราะสละเสียได้ซึ่งธรรมอันเป็นข้าศึกมีนิวรณ์เป็นต้น”

การบูชายัญในทางพระพุทธศาสนาไม่ได้หมายถึงว่า ต้องฆ่าสัตว์มาเซ่นไหว้เจ้าพ่อเจ้าแม่เจ้าป่าเจ้าเขา แต่เป็นการสั่งสมบุญโดยวิธีสัมมาปฏิบัติ ที่ไม่ขัดกับหลักเมตตา และดำเนินตามหลักของบุญกิริยาวัตถุในส่วนที่เป็นภาวนานั่นเอง จากเนื้อหาพระบาลีข้างต้นนั้น พระพุทธเจ้าทรงแนะนำพราหมณ์ท่านหนึ่งว่า การทำทานก็ดี การรักษาศีลก็ดี ถือว่าเป็นการบูชายัญทั้งหมด แต่สู้การบูชายัญที่เกิดจากการบำเพ็ญภาวนาไม่ได้ เพราะภาวนาเป็นเหตุให้ได้ไปบังเกิดในสุคติ และโลกียฌานก็เป็นเหตุให้ไปเกิดในพรหมโลก ซึ่งเป็นที่ปรารถนาของพวกพราหมณ์ทั้งหลาย และถ้าได้โลกุตรฌานก็ยังเป็นเหตุให้หมดกิเลสเป็นพระ-อรหันต์ได้อีกด้วย

หลวงพ่อเคยพูดถึงเรื่องพรหมโลกมามากพอสมควร เราได้ทำความรู้จักกับพรหมโลกชั้นต่างๆ พร้อมทั้งสภาพความเป็นอยู่ของเหล่าพรหม ตลอดถึงปฏิปทาที่จะนำไปสู่พรหมโลก และอายุขัยของพรหมมาเป็นลำดับว่า ต้องประพฤติปฏิบัติอย่างไรบ้างถึงจะได้ไปสู่พรหมโลก ดังเช่นพวกเทวดาหรือมนุษย์ผู้มีศรัทธาแก่กล้า หวังจะได้ไปอุบัติในพรหมโลก จะต้องประกอบความเพียรพยายามบำเพ็ญภาวนา จนกระทั่งได้สำเร็จฌานสมาบัติในระดับต่างๆ ครั้นละโลกแล้ว ก็จะได้ไปบังเกิดในพรหมโลกชั้นต่างๆ ตามกำลังแห่งฌานที่ตนได้บรรลุ ถ้ากำลัง

แห่งฌานละเอียดประณีตมาก ก็จะไปบังเกิดในพรหมโลกชั้นสูงๆ ขึ้นไป เหมือนรถที่มีกำลังมาก ก็สามารถนำผู้โดยสารไปส่งได้ไกลและเร็วขึ้นฉะนั้น

*ในสมัยพุทธกาล เมื่อพระสารีบุตรเถระได้พาพระภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่เที่ยวจาริกไปยังทักขิณาคิรีชนบท และพักอยู่ที่นั่นเป็นเวลาหลายวัน วันหนึ่ง ได้มีภิกษุหนุ่มเดินทางมาจากกรุงราชคฤห์ เข้ามานมัสการท่านพระสารีบุตร หลังจากทักทายสนทนาปราศรัยกันแล้ว พระเถระได้ไต่ถามถึงข่าวคราวทางเมืองราชคฤห์ว่า พระบรมศาสดาและหมู่ภิกษุสงฆ์สบายดีหรือ ภิกษุหนุ่มได้กราบเรียนท่านว่า ทั้งพระบรมศาสดาและภิกษุสงฆ์อยู่สำราญดี

จากนั้นพระเถระได้ถามไถ่ถึงพราหมณ์ที่ท่านคุ้นเคยชื่อธนัญชานี ภิกษุหนุ่มนิ่งอยู่ครู่หนึ่ง จึงกราบเรียนท่านว่า ธนัญชานีพราหมณ์อยู่สุขสบายดี แต่บัดนี้ไม่เหมือนก่อน จากที่เคยเป็นผู้มีศีลเป็นผู้ประพฤติธรรม ก็กลายมาเป็นคนประมาทในชีวิต อาศัยอำนาจหน้าที่ฉ้อราษฎร์บังหลวง ไม่ตั้งอยู่ในศีลในธรรม ส่วนภรรยาซึ่งเป็นคนดีเป็นสัมมาทิฏฐิ มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา บัดนี้นางเสียชีวิตแล้ว เขาได้มีภรรยาใหม่ แต่

---

*มก. ธนัญชานิสูตร เล่ม ๒๑ หน้า ๓๘๔

ภรรยาใหม่ของพรามหณ์ เป็นหญิงทุศีล ไม่ประพฤติธรรม

พระสารีบุตรได้ฟังแล้ว พลันเกิดความกรุณาต่อพราหมณ์ผู้หลงผิด ท่านจึงพาภิกษุสงฆ์ออกจากทักขิณาคิรีชนบท เดินทางมุ่งหน้ามายังนครราชคฤห์ เพื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ครั้นยามรุ่งอรุณ ขณะที่พระสารีบุตร กำลังเดินบิณฑบาตโปรดสัตว์ตามสมณวิสัย ธนัญชานีพราหมณ์เห็นพระเถระกำลังเดินมาแต่ไกล พราหมณ์นี้มีความรักเคารพนับถือพระมหาเถระเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงรีบเข้าไปกล่าวทักทายด้วยความยินดีปรีดาเสมือนหนึ่งญาติผู้จากไปไกลกลับมาที่บ้าน พระเถระเห็นเป็นโอกาสเหมาะจึงชักชวนพราหมณ์ให้นั่งพักที่โคนร่มไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง และได้ถามถึงความไม่ประมาทในการประพฤติธรรมของพราหมณ์

พราหมณ์ได้รับคำถามเช่นนั้นก็รู้สึกละอายใจ กราบเรียนพระเถระตามความเป็นจริงว่า ที่ผ่านมาตนมัวแต่ตั้งหน้าตั้งตาทำมาหากิน มุ่งหน้าแต่ในการแสวงหาทรัพย์ จึงทำให้ย่อหย่อนในการประพฤติธรรม ประมาทในการดำเนินชีวิต เพราะการครองเรือนเต็มไปด้วยเครื่องกังวลใจ มีกิจธุระมากมาย ต้องเลี้ยงดูบิดามารดา บุตรภรรยา ต้องเลี้ยงพวกทาสกรรมกร ต้องฝืนใจทำบาปทั้งๆ ที่มีความละอายต่อบาปอย่างยิ่ง

พระเถระมองดูพราหมณ์ด้วยสายตาที่เปี่ยมด้วยเมตตา

แต่ก็ต้องการจะเตือนพราหมณ์ให้ได้สติ จะได้กลับตัวกลับใจมาตั้งมั่นในการทำความดีเหมือนเดิม จึงกล่าวกับพราหมณ์ว่า "ท่านพราหมณ์ อาตมาเข้าใจความรู้สึกของท่านดี แต่อาตมามีปัญหาอยากจะถามท่าน ให้ท่านช่วยตอบสักหน่อย พราหมณ์ มีบุคคลผู้หนึ่ง ประกอบอกุศลกรรม ประพฤติทุจริตเพียงเพื่อประสงค์จะเลี้ยงดูบิดามารดา เลี้ยงดูบุตรภรรยา ต้องการทำสงเคราะห์ให้แก่ญาติสายโลหิต ต่อมาเมื่อเขาตายแล้ว ถูกนายนิรยบาลฉุดคร่าโยนลงไปยังมหานรกอันน่าสะพรึงกลัวอย่างยิ่ง เขาจึงอ้อนวอนต่อยมบาลว่า

การที่ข้าพเจ้ามีความประมาท ประพฤติอกุศลธรรม ประกอบทุจริตกรรม ก็เพราะข้าพเจ้ามีความต้องการจะได้ทรัพย์มาบำรุงเลี้ยงบิดามารดา เลี้ยงดูบุตรภรรยา ต้องสงเคราะห์ให้แก่ญาติสายโลหิต ต้องทำบุญส่งไปให้แก่บุรพเปตชน ต้องบวงสรวงแก่เทวดา ต้องทำกิจให้แก่องค์พระราชาธิบดี ฉะนั้นขอท่านนายนิรยบาล ได้โปรดเมตตากรุณาต่อข้าพเจ้าด้วยเถิด อย่าได้ฉุดคร่าข้าพเจ้าลงไปในมหานรกเลย หรือบิดามารดาของเขาผู้นั้น เมื่อเห็นว่าบุตรสุดที่รักกำลังจะถูกนำไปไต่สวนในยมโลก และต้องเสวยวิบากกรรมในมหานรก จะพึงเข้าไปอ้อนวอนต่อนายนิรยบาลว่า ขอท่านนายนิรยบาลได้โปรดเมตตาบุตรของข้าพเจ้าด้วยเถิด อย่าได้ฉุดคร่าเขาลงไปในมหา

นรกเลย

ดูก่อนพราหมณ์ นายนิรยบาลจะเกิดจิตเมตตายินยอมตามคำอ้อนวอนขอร้องนั้นหรือ ก็หาเป็นเช่นนั้นไม่ นายนิรยบาลยังคงทำตามหน้าที่ของตน ถึงแม้บุคคลทั้งสองฝ่าย จะร้องไห้คร่ำครวญจนน้ำตาไหลเป็นสายเลือด แต่นายนิรยบาลก็ไม่ยินยอมและย่อมฉุดคร่าเขาโยนลงไปในมหานรกตามเดิม เขาย่อมได้เสวยวิบากกรรมอันทุกข์ทรมานที่ตนได้กระทำไว้สิ้นกาลนาน”

พราหมณ์ได้ฟังพระเถระผู้เป็นยอดกัลยาณมิตรแล้วก็ได้สติหันมาปฏิญญาตั้งมั่นอยู่ในการทำความดีอีกครั้ง และท่านธนัญชานีพราหมณ์ผู้นี้เป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากตระกูลของพราหมณ์ ซึ่งจะมีความเชื่อว่า ตนเองสืบเชื้อสายมาจากพระพรหม เพราะฉะนั้น ท่านจึงได้รับการปลูกฝังให้มีความเลื่อมใสในพระ-พรหม และมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะได้ไปบังเกิดในพรหมโลก พระเถระรู้จริตอัธยาศัยของพวกพราหมณ์เป็นอย่างดี เพราะตัวท่านเองก็เป็นพราหมณ์มาก่อน จึงกล่าวสอนปฏิปทาข้อปฏิบัติให้ถึงพรหมโลกแก่พราหมณ์

พวกเราทุกคนอย่าได้ประมาทในชีวิต เราจะทำมาหากินอะไรที่เป็นสัมมาอาชีวะก็ทำไปเถอะ แต่ต้องประพฤติธรรมไปด้วย โดยปฏิบัติตามหลักกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ สร้างบารมีของ

เราไปด้วย ตราบใดที่เรายังมีลมหายใจอยู่ ต้องเร่งสร้างบารมีกันต่อไป เพราะเวลาในโลกนี้ มีอยู่จำกัด ให้ทุ่มเทกันให้เต็มที่ และฝึกฝนใจให้หยุดนิ่งเรื่อยไป จนกว่าจะได้เข้าถึงพระรัตนตรัย ซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกภายในกันทุกคน

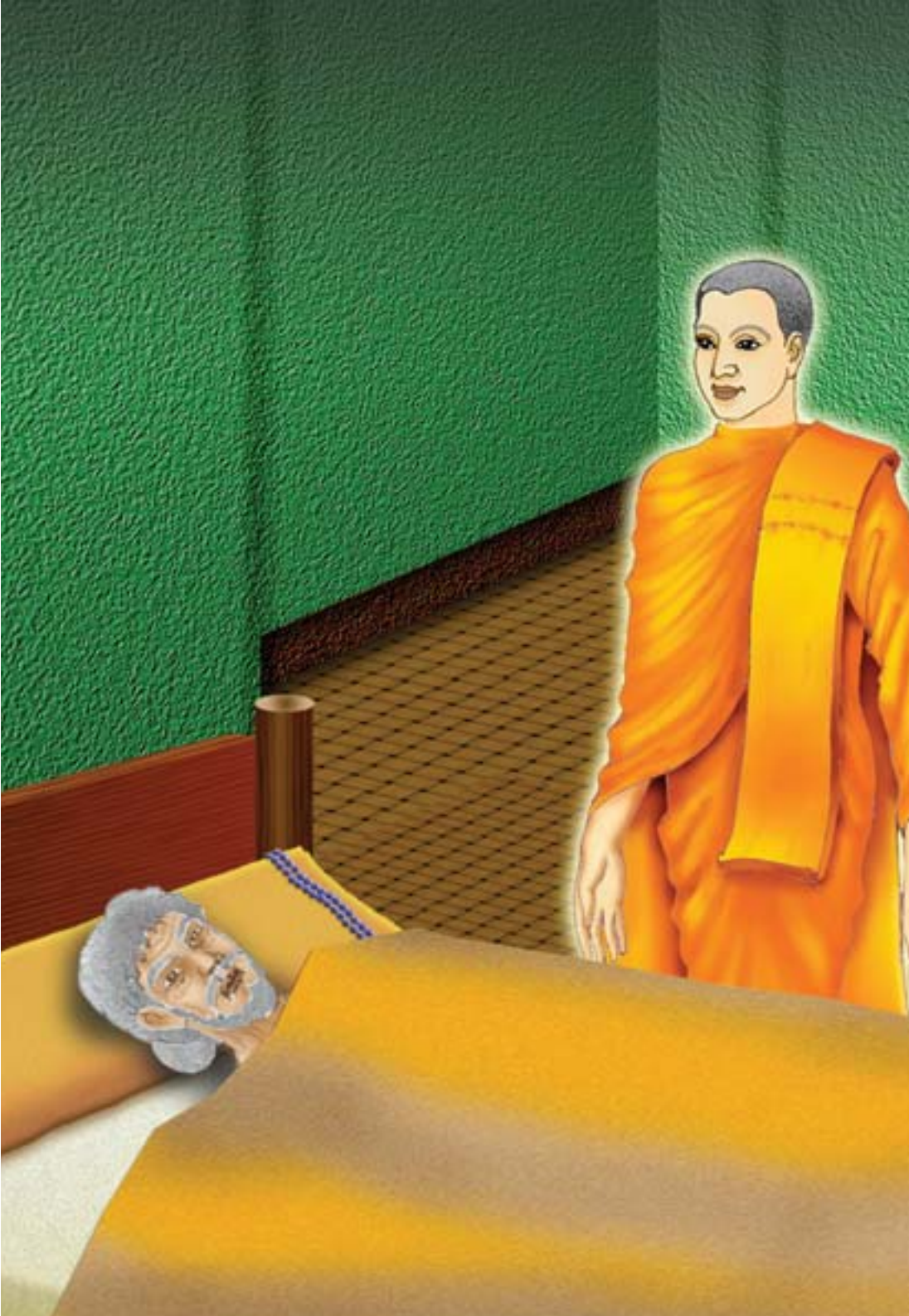

๔๔

ประมาทแล้ว
ต้องตั้งต้นใหม่ (๒)

ถ้าพวกพระองค์ละกามทั้งหลาย ซึ่งเป็นแหล่งที่ปุถุชนข้องได้แล้ว จงปรารภความเพียรมั่นคง เป็นผู้มีขันติเป็นกำลัง ทั้งมีใจตั้งมั่นเถิด ทางนั้นเป็นทางตรง ทางนั้นเป็นทางยอดเยี่ยม เป็นพระสัทธรรมที่เหล่าสัตบุรุษรักษาแล้วเพื่อการเข้าถึงพรหมโลก

สิ่งที่เป็นสุดยอดของบุญ คือการฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง ถึงแม้ใจจะไม่ค่อยอยู่นิ่ง มักจะท่องเที่ยวไปตลอดเวลา บางครั้งก็ล่องลอยไปไกลจนตามไม่ทัน ผู้ที่ไม่ระวังรักษาใจปล่อยให้ฟุ้งซ่านไปอย่างนั้น จะมีชีวิตที่เต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวายไม่มีความสุข หากเรารู้เท่าทันธรรมชาติของใจแล้ว เราจะได้หันมาฝึกใจ และจะได้เอาบุญละเอียดให้กับตนเองมากที่สุด ด้วยการนำใจที่ซัดส่ายล่องลอยไปตามที่ต่างๆ ให้มาหยุดมานิ่งอยู่ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ เราย่อมจะพบกับความสุขที่ไม่เคยได้รับมาก่อนเลยในชีวิต

มีวาระพระบาลีที่ปรากฏใน มหาโควินทสูตร ว่า

“ถ้าพวกพระองค์ละกามทั้งหลายซึ่งเป็นแหล่งที่ปุถุชนข้องได้แล้ว จงปรารภความเพียรมั่นคง เป็นผู้มีขันติเป็นกำลังทั้งมีใจตั้งมั่นเถิด ทางนั้นเป็นทางตรง ทางนั้นเป็นทางยอดเยี่ยม เป็นพระสัทธรรมที่เหล่าสัตบุรุษรักษาแล้วเพื่อการเข้าถึงพรหมโลก”

นอกจากอายตนนิพพานซึ่งเป็นเป้าหมายอันสูงสุดของมวลมนุษยชาติแล้ว การไปบังเกิดในพรหมโลกไม่ใช่ของง่าย เป็นสถานที่ที่ไปบังเกิดได้ยากเพราะบุคคลที่จะบังเกิดในพรหมโลกต้องปฏิบัติตามหลักธรรมขั้นพื้นฐานตามที่ได้กล่าวมาแล้ว และ

จะต้องบำเพ็ญเพียรภาวนาจนสำเร็จฌานสมาบัติ และอาศัยอำนาจฌานสมาบัตินำไปบังเกิดในพรหมโลก พรหมที่อยู่ในพรหมโลก ท่านจะมีความสุขอยู่ด้วยการเข้าฌานสมาบัติ

ฉะนั้น บุคคลที่จะไปบังเกิดในพรหมโลกได้นั้น ต้องได้สำเร็จฌานอันเป็นปฏิปทาที่จะไปบังเกิดในพรหมโลก *เหมือนกับธนัญชานีพราหมณ์ที่เมื่อปฐมวัยไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต ตั้งใจสั่งสมบุญทำความดีมาตลอด จนกระทั่งเข้าสู่มัชฌิมวัยเกิดความประมาท ดำเนินชีวิตผิดพลาดไม่ยอมทำความดี ได้ประพฤติผิดศีลผิดธรรม ดำรงตนอยู่บนหนทางไปสู่อบายภูมิ มุ่งหน้าแสวงหาทรัพย์เลี้ยงชีพเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงศีลธรรมอันดีงาม แต่เพราะได้พระสารีบุตรเป็นยอดกัลยาณมิตร ท่านได้ให้โอวาทเตือนสติพราหมณ์ให้กลับตัวกลับใจใหม่ เพื่อจะได้ดำเนินชีวิตถูกต้องปลอดภัย ซึ่งธนัญชานีพราหมณ์ได้ปฏิบัติตามทุกอย่าง

หลังจากที่พราหมณ์กลับกลายมาเป็นผู้ไม่ประมาทอีกครั้งหนึ่ง ก็ได้ตั้งใจสั่งสมคุณงามความดีเรื่อยมา เมื่อวันเวลาล่วงเลยไปหลายปี จากพราหมณ์หนุ่มก็กลายมาเป็นพราหมณ์แก่ชรา และกำลังนอนอยู่บนเตียง เป็นที่พักครั้งสุดท้ายของ

---

*มก. ธนัญชานิสูตร เล่ม ๒๑ หน้า ๓๘๔

คนไข้ที่กำลังป่วยหนัก ได้รับทุกขเวทนาแสนสาหัส แต่ยังมีสติอยากจะฟังธรรมิกถาจากพระสารีบุตร เพื่อจิตของตนจะได้ผ่องใส มีสุคติเป็นที่ไปในเบื้องหน้า จึงสั่งคนรับใช้ให้ไปบอกพระเถระว่า บัดนี้ตนเองป่วยหนัก ได้รับทุกขเวทนาแสนสาหัส ถ้าพระคุณเจ้าสะดวกขอให้มาโปรดด้วยเถิด

พระเถระรับการอาราธนาด้วยอาการดุษณีภาพ และเมื่อคนรับใช้นั้นกราบลากลับไปแล้ว ท่านก็ทรงจีวรและมุ่งหน้าไปที่บ้านของท่านพราหมณ์ ครั้นไปถึงก็นั่งบนอาสนะที่เขาจัดเตรียมไว้ให้ ใกล้ๆ กับเตียงนอนของพราหมณ์ที่กำลังป่วยหนัก พระเถระได้ถามถึงอาการเจ็บป่วยของพราหมณ์ว่า “ท่านพราหมณ์ ท่านยังพอทนได้ไหม พอจะยังอัตภาพให้เป็นไปได้หรือ ทุกขเวทนาของท่านทุเลาลงบ้างไหม อาการเจ็บป่วยของท่านปรากฏค่อยคลายไปไม่ทวีขึ้นมิใช่หรือ”

ธนัญชานีพราหมณ์ตื้นตันใจ ประนมมือไหว้พระธรรมเสนาบดี กล่าวกับท่านด้วยเสียงอันแผ่วเบาว่า “พระคุณเจ้าผู้เปี่ยมด้วยกรุณาได้มาเยือนกระผมในยามนี้ ทุกขเวทนาแสนสาหัสปรากฏอยู่ในร่างกายของกระผม ลมชนิดหนึ่งซึ่งมีอยู่ในท้องมันมีฤทธิ์เหลือประมาณ นอกจากนี้ยังมีอาการเจ็บปวดไปทั่วร่างกาย กระผมแทบจะทนไม่ไหว คงจะมีชีวิตอยู่อีกไม่นาน อายุขัยของผมจะถึงที่สุดแล้ว เพราะทุกขเวทนาแรง

กล้านัก อาการนี้ได้หนักทวีขึ้นเรื่อยๆ ไม่ถอยเลย ขอรับกระผม” พราหมณ์กราบเรียนอาการเจ็บป่วยแล้ว ก็นอนนิ่งเฉยน้ำตาคลออยู่ด้วยอาการของคนที่รู้ตัวว่าตนจักต้องตาย

พระเถระได้มองดูพราหมณ์ด้วยสายตาอันเต็มเปี่ยมไปด้วยความกรุณา ท่านรู้ว่าธนัญชานีพราหมณ์ผู้ได้สั่งสมคุณงามความดีไว้มาก บัดนี้ มรณภัยได้มาปรากฏอยู่เบื้องหน้า ในยามนี้สิ่งที่มีค่ามากที่สุดคือ ธรรมโอสถเท่านั้น อันจะเป็นที่พึ่งอย่างแท้จริง ฉะนั้น ท่านจึงได้แสดงธรรมิกถาว่าด้วยความประเสริฐกว่ากันของภพภูมิชั้นต่างๆ ตั้งแต่นรกกับกำเนิดสัตว์เดียรัจฉานไล่เรื่อยมาตามลำดับ กระทั่งถึงความประเสริฐประณีตกว่ากันของสวรรค์ในแต่ละชั้น พราหมณ์ปล่อยใจตามไปเรื่อยๆ มีความรู้สึกว่าตนเองจะได้ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นนั้นๆ

เมื่อพระสารีบุตรกล่าวถึงพรหมโลก ซึ่งประเสริฐกว่าสวรรค์ทุกชั้น ทันทีที่พราหมณ์ได้ฟังคำว่าพรหมโลก ดวงตาก็เปล่งประกายสุกใส ยิ้มแย้มสดชื่นด้วยความปีติยินดียิ่งนัก เพราะพราหมณ์มีความศรัทธาเลื่อมใสในพระพรหมมาก มีความปรารถนาจะไปบังเกิดในพรหมโลก เมื่อพระเถระได้แสดงธรรมถึงพรหมโลก เห็นพราหมณ์มีใจเบิกบานมากขึ้น จึงดำริที่จะแสดงปฏิปทาทางไปพรหมโลกแก่พราหมณ์ และก็กล่าวเตือนสติพราหมณ์ว่า

"ท่านพราหมณ์ อาตมาจะแสดงปฏิปทาทางไปสู่พรหมโลกเพื่อความเป็นสหายกับเหล่าพรหมให้ฟัง ขอท่านจงตั้งใจเงี่ยโสตสดับเถิด ภิกษุในธรรมวินัยนี้ มีใจประกอบด้วยเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา แผ่ไปสู่ทิศเบื้องหน้า ทิศเบื้องหลัง ทิศเบื้องซ้าย ทิศเบื้องขวา ทั้งในทิศเบื้องบน เบื้องล่าง และเบื้องขวาง แผ่ไปตลอดโลกธาตุตลอดจนเหล่าสรรพสัตว์ทั้งปวง ในที่ทุกสถานตลอดกาลทุกเมื่อ ด้วยใจที่ประกอบด้วยเมตตาเป็นต้น ทำจนเป็นมหัคคตารมณ์อันหาประมาณมิได้ เป็นผู้ไม่มีเวร ไม่มีภัย และไม่มีความเบียดเบียน ข้อนี้แล ก็เป็นปฏิปทาเพื่อความบังเกิดเป็นสหายกับพระพรหม"

เมื่อพระเถระแสดงปฏิปทาทางไปสู่พรหมโลก ด้วยการเจริญพรหมวิหารธรรม พราหมณ์ผู้มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะไปบังเกิดในพรหมโลก ก็เจริญพรหมวิหารธรรมจนได้บรรลุปฐมฌาน มีความสุขอันเกิดจากการเข้าปฐมฌาน ดับทุกขเวทนากล้าอันเกิดจากพยาธิภัยได้หมด มีใบหน้าสดชื่นแจ่มใสเหมือนไม่ใช่คนป่วย เมื่อเกิดปีติซาบซ่านอันเกิดจากความสุขในการเข้าฌานแล้ว พราหมณ์ได้ฝากพระเถระให้ไปทูลลาพระบรมศาสดา เพราะเกรงว่าตนจะไม่มีโอกาสไปถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว

ครั้นพระเถระเห็นว่าพอสมควรแก่เวลา จึงได้อำลาพราหมณ์กลับ ในขณะที่พระเถระเดินทางกลับ ยังไม่ทันถึงพระเวฬุวันมหาวิหาร พราหมณ์ก็ได้ดับชีพลง ด้วยอำนาจแห่งฌานกุศลที่ตนได้บรรลุ กำลังฌานส่งผลให้ได้ไปอุบัติเป็นพรหมผู้มีรูปงาม มีรัศมีกายรุ่งเรืองสว่างไสว ประดิษฐานอยู่ในพรหมวิมานเสวยพรหมสมบัติอยู่ในพรหมโลกชั้นปาริสัชชาภูมิ

เราจะเห็นว่า ชีวิตของเราทุกคน เสมือนมีระเบิดเวลาติดตัวมา ที่พร้อมจะระเบิดทุกเมื่อ เวลาที่อยู่ในโลกนี้มีอยู่อย่างจำกัด ฉะนั้น เราจำเป็นต้องชิงช่วงเวลาที่เหลืออยู่ทำความดีประกอบความเพียรให้เต็มที่ ก่อนที่จะถูกพญามัจจุราชช่วงชิงชีวิตของเราไป ขณะนี้เรายังมีสุขภาพแข็งแรง มีกำลังใจที่แข็งแกร่ง ถ้าไม่ประมาทในการปฏิบัติธรรม เราย่อมเข้าถึงธรรมได้ไม่ยาก แต่ตอนนี้ถ้าเรามัวประมาทอยู่ เราก็อาจจะได้เห็นก่อนตายเหมือนอย่างท่านธนัญชานีพราหมณ์ ซึ่งกำลังถูกทุกขเวทนารุมเร้าอย่างหนัก อีกทั้งพญามัจจุราชก็กำลังคุกคามที่จะช่วงชิงเอาชีวิตไป แต่เพราะได้ยอดกัลยาณมิตรอย่างท่านพระสารีบุตรจึงทำให้พราหมณ์เอาตัวรอดได้ มีที่พึ่งเข้าถึงปฐมฌานได้ไปบังเกิดในพรหมโลก แต่ที่โชคดีได้กัลยาณมิตรอย่างนี้ก็มีไม่มาก

ดังนั้น ช่วงชีวิตที่เหลืออยู่น้อยนิดในมนุษยโลกนี้ แม้จะ

เป็นช่วงสั้นๆ แต่มีความหมายสำหรับการสร้างบารมีของเรามาก เราจะไปแสวงหาบุญหรือสร้างบารมีในภพภูมิอื่น ก็ไม่ได้หรอก มนุสสภูมิซึ่งก็คือภพภูมิที่เราอาศัยอยู่นี้ เป็นที่สร้างบารมีของเรา มีกำลังมีเรี่ยวแรงเท่าไร ให้สร้างบารมีให้เต็มที่ อย่าได้ประมาท ในการประพฤติปฏิบัติธรรม ให้หมั่นสั่งสมบุญ และฝึกฝนใจให้บริสุทธิ์หยุดนิ่งกันตลอดเวลา

๕

ชีวิตใหม่ในเพศสมณะ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พรหมจรรย์นี้มิใช่มีลาภสักการะและความสรรเสริญเป็นอานิสงส์ มิใช่มีความถึงพร้อมแห่งศีลเป็นอานิสงส์ มิใช่มีความถึงพร้อมแห่งสมาธิเป็นอานิสงส์ มิใช่มีญาณทัสสนะเป็นอานิสงส์ แต่พรหมจรรย์นี้มีเจโตวิมุตติอันไม่กำเริบเป็นประโยชน์เป็นแก่นสาร เป็นที่สุด

จุดมุ่งหมายในการสร้างบารมีของพวกเรา ก็คือการทำกาย วาจา ใจ ให้สะอาดบริสุทธิ์ จะบริสุทธิ์ได้ต้องเอาใจมาหยุดนิ่งไว้ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ จนกระทั่งเข้าถึงแสงสว่างภายในถึงดวงธรรม ถึงกายภายในไปตามลำดับ และเข้าถึงพระธรรมกายซึ่งเป็นกายที่สำคัญมาก เพราะจะทำให้เราหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะทั้งหลาย แต่กว่าเราจะเข้าถึงตรงนี้ได้ ก็ต้องอาศัยการปฏิบัติที่ถูกวิธีและความเพียรอันกล้ำกล้า ไม่ท้อแท้ใจ ในการที่จะหมั่นประพฤติปฏิบัติธรรมให้ได้ทุกวันโดยไม่ขาดเลย ฉะนั้นเพื่อความสมปรารถนาในชีวิต และเพื่อเป็นการเพิ่มเติมบุญบารมีของเราให้เต็มเปี่ยม ก็ให้ตั้งใจปฏิบัติธรรมกันให้ดี

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน มหาสาโรปมสูตร ความว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พรหมจรรย์นี้มิใช่มีลาภสักการะและความสรรเสริญเป็นอานิสงส์ มิใช่มีความถึงพร้อมแห่งศีลเป็นอานิสงส์ มิใช่มีความถึงพร้อมแห่งสมาธิเป็นอานิสงส์ มิใช่มีญาณทัสสนะเป็นอานิสงส์ แต่พรหมจรรย์นี้มีเจโตวิมุตติอันไม่กำเริบเป็นประโยชน์เป็นแก่นสาร เป็นที่สุด”

พระภิกษุสามเณรที่บวชเข้ามาในบวรพระพุทธศาสนา คือผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร เห็นว่าชีวิตนี้เต็มไปด้วยความทุกข์ ทั้ง

ทุกข์ประจำและทุกข์จร ไม่ว่าจะเกิดเป็นชนชั้นสูง ชั้นกลาง หรือชั้นล่าง ต่างก็มีทุกข์ด้วยกันทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น จึงสละเพศฆราวาส ออกบวชเป็นบรรพชิต ปลงผมและหนวด ละทิ้งเครื่องนุ่งห่มที่มีราคาของคฤหัสถ์ ละทิ้งความสนุกสนานเพลิดเพลินในทางโลก หันมาใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายแบบสมณะ มีเพียงแค่อัฐบริขารในการดำรงชีพ เลี้ยงสังขารอยู่ด้วยอาหารบิณฑบาตของสาธุชน ดำเนินตามวิถีชีวิตของนักบวชที่มุ่งทำพระนิพพานให้แจ้ง ในสมัยพุทธกาล ผู้มีบุญหลายท่าน ที่มาบวชก็ประสบความสำเร็จในชีวิตสมณะได้บรรลุมรรคผลนิพพาน คือได้บรรลุวิชชา ๓ วิชชา ๘ อภิญญา ๖ วิโมกข์ ๘ ปฏิสัมภิทา-ญาณ ๔ จรณะ ๑๕ มีตาทิพย์ หูทิพย์ รู้วาระจิต มีฤทธิ์ทางใจ แสดงอิทธิวิธีได้ และก็ทำกิเลสอาสวะให้หมดสิ้นไปได้

นี่คือเป้าหมายที่แท้จริงของการออกบวชเป็นบรรพชิต ส่วนกิจวัตรหรือกิจกรรมอย่างอื่น เช่น การศึกษาพระปริยัติธรรม การอบรมเทศน์สอนญาติโยม การทำงานสงเคราะห์โลก การสร้างศาสนสถานสร้างโบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญและศาสนถาวรวัตถุต่างๆ ถือว่าเป็นเรื่องรองลงมา แต่ก็เป็นสิ่งที่ต้องทำ เพราะโลกกับธรรมต้องเกื้อกูลกัน เป็นการพัฒนาสาธุชนควบคู่กันไปด้วย

แม้ว่าชีวิตของนักบวช จะเป็นชีวิตที่ปลอดจากเครื่องกังวลทั้งหลายคือไม่ต้องทำมาหากินแบบชาวโลก มีเวลาในการแสวงหาหนทางพระนิพพานอย่างเต็มที่ แต่กรณียกิจของนักบวชก็คือ ศึกษาในเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา และก็ลงมือปฏิบัติให้เป็นพระแท้ เป็นพระที่สมบูรณ์ทั้งภายนอกและภายใน และเพื่อทำพระนิพพานให้แจ้ง หรือโดยย่อ ก็คือ การฝึกใจให้หยุดนิ่งให้เข้าถึงพระรัตนตรัยในตัว ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการบวชอย่างแท้จริง ถ้าทำได้อย่างนี้จึงจะถูกต้องตามพุทธประสงค์

*เหมือนในสมัยพุทธกาล เมื่อครั้งพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จประทับอยู่ที่มหาวิหารเชตวัน ในพระนครสาวัตถี ครั้งนั้นพระพุทธองค์ทรงเสด็จออกจากที่หลีกเร้นในเวลาเย็น ได้เสด็จเข้าไปประทับนั่งบนพุทธอาสน์ในบรรณศาลา ขณะนั้นพระมหาเถระทั้งหลายมีพระสารีบุตรเถระเป็นต้น ก็ได้ออกจากที่หลีกเร้นในเวลาเย็น เข้าไปยังบรรณศาลาเช่นกัน ท่านได้ถวายบังคมพระบรมศาสดา แล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

ตกกลางคืน เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าแสดงธรรมให้ภิกษุสงฆ์ฟังจบแล้ว ก็ประทับนั่งนิ่งอยู่สักครู่หนึ่งแล้วก็เสด็จไปยังที่พำนัก เมื่อพระพุทธองค์เสด็จไปได้ไม่นาน พระมหาเถระทั้งหลาย

---

*มก. กุสลสูตร เล่ม ๓๖ หน้า ๕๖๓

ต่างก็พากันลุกจากอาสนะไปยังที่พักของตน เหลือแต่พวกภิกษุบวชใหม่ ที่เพิ่งมาสู่ธรรมวินัยนี้ได้ไม่นาน ยังไม่มีที่พักเป็นส่วนตัว ต่างก็พากันนอนหลับโดยขาดสติกัดฟันเสียงดังอยู่บนบรรณศาลา จนกระทั่งพระอาทิตย์ขึ้น

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรวจดูด้วยพุทธจักษุ ก็เห็นภิกษุเหล่านั้น ซึ่งกำลังนอนหลับใหลกันอยู่จนพระอาทิตย์ขึ้น ก็ไม่มีองค์ไหนลุกขึ้นมาปรารภความเพียรในยามเช้าตรู่ เพราะเห็นแก่การหลับนอน เมื่อทอดพระเนตรเห็นเช่นนั้นแล้ว จึงเสด็จเข้าไปยังบรรณศาลา ประทับนั่งบนพุทธอาสน์ ภิกษุที่บวชใหม่ครั้นรู้สึกตัว ก็รีบลุกลี้ลุกลน ปลุกกันให้ตื่นขึ้น เพื่อนุ่งห่มจีวรให้เรียบร้อย พระบรมศาสดาตรัสกับภิกษุเหล่านั้นว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายเป็นภิกษุบวชใหม่ นอนหลับกัดฟันอยู่จนกระทั่งพระอาทิตย์ขึ้น เธอเคยได้เห็นหรือได้ฟังมาบ้างไหมว่า กษัตริย์เมื่อได้รับการมูรธาภิเษกแล้ว ทรงมัวแต่บรรทมหลับอยู่อย่างสบาย ไม่ใส่พระทัยในราชกรณียกิจ เสวยราชสมบัติตลอดพระชนมชีพ ย่อมเป็นที่รักที่พอใจของมหาชน เธอเคยได้ยินบ้างไหม”

พระนวกะก็กราบทูลว่า “หามิได้ พระเจ้าข้า พวกข้าพระองค์ไม่เคยได้ยินจากที่ไหนเลย” พระบรมศาสดาทรงรับสั่งว่า

"ภิกษุทั้งหลาย แม้เราตถาคตก็ไม่เคยเห็น ไม่เคยได้ยินได้ฟังมาเหมือนกัน ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอเคยได้เห็นหรือได้ยินได้ฟังมาบ้างไหมว่า ท่านผู้ครองนคร ท่านผู้เป็นทายาทแห่งตระกูล ท่านผู้เป็นเสนาบดี ท่านผู้ปกครองบ้านเมือง ท่านผู้ปกครองหมู่คณะ ประกอบการนอนอย่างสบายตามความประสงค์ของตน ปกครองหมู่คณะอยู่จนตลอดชีวิต แล้วเขาจะเป็นที่รัก เป็นที่พอใจของหมู่คณะหรือ" "หามิได้ พระเจ้าข้า"

"ภิกษุทั้งหลาย แม้ข้อนั้นเราก็ไม่เคยเห็น หรือไม่เคยได้ยินได้ฟังเหมือนกัน ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอเคยได้เห็น หรือเคยได้ยินได้ฟังมาบ้างไหมว่า สมณะหรือพราหมณ์ประกอบการนอนอย่างสบายตามประสงค์ของตน ไม่คุ้มครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลาย ไม่รู้ประมาณในโภชนะ ไม่ประกอบความเพียร ไม่เห็นแจ้งในกุศลธรรมทั้งหลาย ไม่ประกอบการเจริญโพธิปักขิยธรรมทั้งเบื้องต้นและเบื้องปลาย ตลอดทั้งวันและคืนอยู่ แล้วกระทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติอันหาอาสวะมิได้ เพราะอาสวะทั้งหลายสิ้นไปได้ด้วยปัญญาอันยิ่งเองในปัจจุบัน" "หามิได้ พระเจ้าข้า"

จากนั้นพระพุทธองค์จึงทรงสรุปว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย แม้ข้อนั้นเราเองก็ไม่เคยเห็น หรือไม่เคยได้ยินได้ฟังมา เพราะฉะนั้น

เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราจักเป็นผู้คุ้มครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลาย จักเป็นผู้รู้ประมาณในโภชนะ จักเป็นผู้ประกอบความเพียร จักเป็นผู้เห็นแจ้งในกุศลธรรมทั้งหลาย จักประกอบการเจริญโพธิปักขิยธรรมทั้งเบื้องต้นและเบื้องปลายตลอดทั้งกลางวันและกลางคืนอยู่ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้แล" ตั้งแต่นั้นมา ภิกษุบวชใหม่ทั้งหลายจึงปรับปรุงตัวเองใหม่ แล้วเริ่มบำเพ็ญสมณธรรมกันเต็มที่

จากพุทธวจนะนี้เราจะเห็นได้ว่า ชีวิตของภิกษุเมื่อบวชเข้ามาแล้ว ต้องเป็นผู้สงบสำรวมไม่เห็นแก่การนอน จะง่วงหงาวหาวนอนเพียงใด เมื่อถึงเวลาปฏิบัติธรรม ก็ต้องลุกขึ้นมาทำความเพียร จะได้เป็นเนื้อนาบุญให้กับญาติโยม และต้องคอยระวังคุ้มครองอินทรีย์คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่เห็นแก่ปากแก่ท้อง คือ รู้ประมาณในการบริโภคโภชนะ หมั่นปรารภความเพียรด้วยการเจริญสมาธิภาวนา เจริญโพธิปักขิยธรรมคือสติปัฏฐาน ๔ สัมมัปปธาน ๔ อิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ อริยมรรคมีองค์ ๘ แต่ว่าสรุปโดยย่อก็คือ ให้หมั่นฝึกฝนอบรมใจให้หยุดให้นิ่ง ให้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายในตัว จะได้กำจัดกิเลสอาสวะให้หมดสิ้นไป พระนิพพานก็จะได้แจ่มแจ้งขึ้นมานั่นเอง

นี่ก็เป็นเป้าหมายของการบวชที่แท้จริง แต่สิ่งนี้ก็มิได้จำกัดเฉพาะพระภิกษุเท่านั้น เพราะความจริงแล้ว การทำพระ-นิพพานให้แจ้งนั้น เป็นเป้าหมายของทุกชีวิตที่เกิดมาเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นคฤหัสถ์หรือบรรพชิตก็ตาม ดังนั้น ก็ให้ทุกๆ คนหมั่นทำความเพียร ต้องให้ความสำคัญกับการเจริญสมาธิภาวนากันให้มากๆ การทำมาหากิน เราก็ทำกันไป แต่งานทางใจก็ต้องไม่ทิ้ง ต้องฝึกใจหยุดใจนิ่งให้ได้ทุกวัน ถ้าทำได้อย่างนี้สักวันหนึ่งเราจะสมปรารถนา และได้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายในตัวกันทุกๆ คน

๒๒

มงคลที่ ๒๒

มีความเคารพ

เจดีย์แห่งพระธรรม

ผู้ใดมีความเคารพในพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ ย่อมได้รับการสรรเสริญในปัจจุบัน เขาเป็นผู้มีปัญญา เมื่อละโลกไปแล้ว ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

เรามีชีวิตอยู่ในโลกนี้ เพื่อแสวงหาสิ่งที่ทำให้ใจเราบริสุทธิ์จนกระทั่งพบกายที่มั่นคงที่สุด ไม่มีการเปลี่ยนแปลง และมีความสุขอย่างแท้จริง พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงพบว่า พระรัตนตรัยเป็นสิ่งที่ประเสริฐสุด มีอยู่ในตัวของเราทุกคน เป็นธรรมที่สงบ ละเอียด ประณีต ลึกซึ้ง มีคุณมาก ยากที่เราจะนึกคิดหรือคาดคะเนได้ เพราะเป็นเรื่องของการปฏิบัติให้เข้าถึง ซึ่งเราจะต้องปรับใจที่หยาบให้ละเอียด ลุ่มลึกไปตามลำดับด้วยการเจริญสมาธิภาวนา จนกระทั่งใจของเราเข้าไปถึงแหล่งของสติ แหล่งของปัญญา รู้เห็นธรรมได้อย่างถูกต้องตรงไปตามความเป็นจริง

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย เปตวัตถุ ว่า

“ทิฏฺเฐว ธมฺเม ปาสํโส โย พุทฺเธสุ สคารโว
กายสฺส เภทา สปฺปญฺโญ สคฺคํ โส อุปปชฺชติ

ผู้ใดมีความเคารพในพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ ย่อมได้รับการสรรเสริญในปัจจุบัน เขาเป็นผู้มีปัญญา เมื่อละโลกไปแล้ว ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์”

พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ในเบื้องสูงหมายเอาพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ และสังฆรัตนะ ที่มีอยู่แล้วภายในตัวของมนุษย์ทุกคนในโลก เป็นสรณะอันเกษม ที่เป็นแหล่งกำเนิด

ของความสุข ความบันเทิงใจ เมื่อเราเข้าถึงพระรัตนตรัย ใจเราจะไม่นึกถึง ไม่ติด ไม่ผูกพันกับเรื่องอื่นเลย ในใจมีแต่พระรัตนตรัยอย่างเดียวเท่านั้น อย่างนี้ จึงจะได้ชื่อว่า เคารพเลื่อมใสในพระรัตนตรัยจริง ถ้าทำได้อย่างนี้ ความทุกข์ทั้งหลายก็จะดับไป ความสุขจะพรั่งพรูขึ้นมาแทนที่ กระแสของความสุขที่ท่วมท้นออกมาจากภายใน จะแผ่ขยายออกไปภายนอก ปรับปรุงบรรยากาศ และกระแสใจของคนที่อยู่รอบข้างให้ชุ่มเย็นขึ้น ในที่สุดทุกคนจะหันมาสนใจการประพฤติปฏิบัติธรรม เพื่อให้เข้าถึงพระรัตนตรัยที่อยู่ในตัวของทุกๆ คน

*ในสมัยที่พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ในตำบลเมทฬุปะ แคว้นสักกะ พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงปกครองแคว้นโกศล ซึ่งอยู่ไกลออกไปถึง ๓ โยชน์ (ประมาณ ๔๘ กิโลเมตร) ได้เสด็จไปเข้าเฝ้าพระพุทธองค์

เมื่อเสด็จไปถึงบริเวณวิหาร พระเจ้าปเสนทิโกศลได้เข้าไปเพียงลำพังจนถึงที่ประทับของพระบรมศาสดา ทรงซบพระเศียรลงแทบเบื้องพระยุคลบาท พลางนวดพระบาทของพระบรมศาสดาด้วยความเคารพเลื่อมใส พระบรมศาสดาจึงตรัสถามว่า “มหาบพิตร พระองค์เป็นถึงกษัตริย์ แว่นแคว้นที่

---

*มก. ธรรมเจติยสูตร เล่ม ๒๑ หน้า ๑๙๓

ปกครองก็ใหญ่โตมโหฬาร เหตุใดถึงได้มาเคารพนอบน้อมตถาคตถึงปานนี้” พระราชาได้ทูลตอบถึงสาเหตุแห่งความเคารพเลื่อมใสว่า

“พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเป็นผู้ที่ตรัสรู้แล้วเองโดยชอบ พระธรรมของพระองค์ก็ตรัสไว้อย่างดีแล้ว ถูกต้องสมบูรณ์แล้ว พระสงฆ์สาวกของพระองค์ก็ประพฤติดี ปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัย ข้าพระองค์เคยเห็นนักบวชบางพวก ที่บำเพ็ญข้อวัตรปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เป็นเวลาหลายสิบปี แต่มาภายหลังก็กลับเปลี่ยนใจ ลาสิกขาออกมาครองเรือน บริโภคกามคุณก็มี แต่พระสงฆ์สาวกของพระองค์ได้แต่ชวนกัน ให้กำลังใจกันในการประพฤติพรหมจรรย์ในบวรพระพุทธศาสนา ตามพระธรรมวินัยอย่างบริสุทธิ์บริบูรณ์จนตลอดชีวิต

นอกจากนี้ บรรดามนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลาย แม้จะเป็นญาติสนิทมิตรสหาย จนถึงพ่อกับลูก พี่กับน้อง ก็ยังทะเลาะวิวาท แก่งแย่งชิงดีกัน เบียดเบียนให้เกิดทุกข์ร้อนซึ่งกันและกัน แต่ภิกษุทั้งหลายกลับสมัครสมานสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มองดูเพื่อนสหธรรมิกด้วยความเมตตา ข้าพระองค์ไม่เคยเห็นหมู่คณะใดพร้อมเพรียงกันเช่นนี้มาก่อนเลย

อีกประการหนึ่ง ข้าพระองค์ได้สังเกตเห็นพระภิกษุสงฆ์

ท่านมีความสุขในเพศสมณะ ไม่ว่าจะนั่ง นอน ยืน เดิน หรืออยู่ในอิริยาบถใด ก็มีความสดชื่นแจ่มใส ศีลาจารวัตรก็งดงาม ผิวพรรณวรรณะก็อิ่มเอิบผ่องใส ทำให้เชื่อมั่นว่าพระสงฆ์สาวกเหล่านั้น ต้องเข้าถึงความสุขภายใน เข้าถึงธรรมะอันบริสุทธิ์และวิเศษสุดที่มีอยู่ภายในอย่างแน่นอน

แม้ข้าพระองค์จะเป็นถึงกษัตริย์ มีอำนาจที่จะสั่งลงโทษใครๆ ด้วยการโบยตี จำคุก หรือแม้กระทั่งประหารชีวิตใครๆ ได้ก็ตาม แต่เมื่อข้าพระองค์นั่งตัดสินคดีความบนบัลลังก์ กำลังพูดซักถามโจทก์ หรือจำเลยอยู่ ก็ยังมีคนอื่นพูดแทรก ถึงแม้ข้าพระองค์จะห้ามปราม หรือขู่ลงโทษ ทำทัณฑ์บนขนาดไหนก็ตาม ก็ยังไม่อาจห้ามพวกเขาโต้เถียงกันได้ แต่ในเวลาที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงธรรม พุทธบริษัทกลับพากันจรดใจนิ่งฟังอย่างตั้งใจ ไม่มีเสียงกระแอม ไอ หรือจามเลย ข้าพระองค์จึงรู้ว่าพุทธบริษัท ๔ นี้ ได้รับการฝึกสอนจากพระพุทธองค์มาดีแล้ว โดยธรรม โดยที่ไม่ต้องมีการลงโทษ จองจำหรือโบยตีใดๆ เลย

นอกจากนี้ ข้าพระองค์ได้พบเห็นคนหลายจำพวก พากันตั้งตัวเป็นศาสดา มีแง่คิดมุมมองต่างๆ กัน และโต้วาทีเอาชนะคนอื่นด้วยถ้อยคำสำนวน แต่เมื่อพวกเขามาเข้าเฝ้าทูลถามปัญหากับพระองค์ทั้งๆ ที่ไม่ต้องการความรู้ ความเข้าใจ

อะไร เพียงแค่อยากจะมีชื่อเสียงว่าโต้วาทีชนะพระองค์ได้เท่านั้น พระองค์ก็ไม่เคยถือสาหาความเลยแม้สักนิดเดียว กลับทรงแสดงธรรมให้ฟังอย่างละเอียดลออ จนทำให้พวกเขาเกิดความเข้าใจแจ่มแจ้ง อาจหาญร่าเริงในธรรม และมากราบทูลขออุปสมบทเป็นพระภิกษุกันอย่างมากมาย

ในพระราชวังของข้าพระองค์ มีช่างไม้รับราชการอยู่ ๒ คน ชื่อ อิสิทันตะ และปุราณะ ซึ่งข้าพระองค์ชุบเลี้ยงไว้ ได้ให้ทั้งยศถาบรรดาศักดิ์ เงินเดือน ทั้งให้เครื่องอุปโภคบริโภคตลอดจนยานพาหนะ แต่ว่าพวกเขาก็ไม่เคยแสดงความเคารพนอบน้อมต่อข้าพระองค์ เหมือนที่แสดงความเคารพต่อพระผู้มีพระภาคเจ้าเลย เมื่อเขารู้ว่าพระพุทธองค์ประทับอยู่ในทิศใดก็จะนอนหันศีรษะไปทางทิศนั้น แม้จะเป็นการหันเท้าชี้มาทางข้าพระองค์ก็ตาม แม้ข้าพระองค์จะรู้สึกน้อยอกน้อยใจในพวกเขาบ้าง แต่ก็คิดได้ว่า เขาเป็นอุบาสกได้รู้เห็นธรรมะภายในเป็นผู้เข้าถึงพระรัตนตรัย ย่อมจะมีความเคารพเลื่อมใสมั่นคงในพระรัตนตรัยเป็นธรรมดา

ข้าพระองค์ได้สังเกตมาอย่างนี้ เป็นเวลานานนับสิบปี จนเห็นได้ชัดเจนแจ่มแจ้งว่า พระพุทธศาสนาได้เปลี่ยนแปลงพสกนิกรของข้าพระองค์ จากผู้ไม่มีความรู้ ให้เป็นผู้รู้แจ้ง จาก

ผู้ไม่มีระเบียบวินัยกลายเป็นคนมีระเบียบวินัย จากคนเกะกะเกเรไม่มีศีลมีธรรม กลับกลายเป็นคนดี เป็นนักปราชญ์บัณฑิต ข้าพระองค์จึงบังเกิดความอัศจรรย์ใจ และเคารพนอบน้อมยิ่งนักในพระองค์ บัดนี้ข้าพระองค์มีกิจธุระมาก จะขอทูลลาไปก่อน”

หลังจากที่พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จกลับแล้ว พระบรมศาสดาจึงทรงประชุมพระภิกษุทั้งหมดที่พักอาศัยในพระวิหาร ทรงเล่าเรื่องที่พระราชาตรัสไว้พลางย้ำว่า ให้พระภิกษุทรงจำคำพูดนี้ และบอกต่อๆ กันไป เพราะคำพูดเช่นนี้เป็นประดุจธรรมเจดีย์ เป็นวาจาที่แสดงถึงความเคารพในธรรมด้วยเหตุและผล ด้วยความนอบน้อม ไม่มีความโอ้อวดหรือยกตนข่มท่าน ซึ่งจะเป็นไปเพื่อความสงบสำรวมของพุทธบริษัท ๔ สืบไป

จากเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า ถ้าภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา มีความเคารพในธรรม จะก่อให้เกิดความสงบสุข ความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทุกคนจะมีจิตใจผ่องใส มีความสงบสำรวม น่าเลื่อมใส ทำให้ชาวโลกทั้งหลายต้องมองดูด้วยความอัศจรรย์ใจ และพลอยเลื่อมใสในคำสอนของพระ-สัมมาสัมพุทธเจ้าไปด้วย ซึ่งการแสดงความเคารพต่อพระ-รัตนตรัยที่แท้จริงนั้น ก่อนอื่นต้องรู้ว่าพระรัตนตรัยอยู่ตรงไหน จะเข้าถึงได้อย่างไร

พระรัตนตรัยสถิตอยู่ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ จะเข้าถึงได้เมื่อทำใจให้หยุดนิ่งอยู่ที่ตรงนี้ ถ้านำใจไปจดจ่ออยู่กับท่านติดแน่นอยู่ที่ตรงนั้น จึงจะเรียกได้ว่า มีความเคารพอย่างสูงสุดต่อพระรัตนตรัย เพราะใจของเราได้มาหยุดถูกส่วน ในตำแหน่งที่บังเกิดขึ้นของพระรัตนตรัยอย่างแท้จริง คือ ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗

เพราะฉะนั้น ให้นำใจมาหยุดนิ่งอยู่ที่ศูนย์กลางกายอย่างสม่ำเสมอ ให้มีศรัทธาแน่วแน่เป็นอจลศรัทธา ใจติดแน่นอยู่กับพระรัตนตรัยเท่านั้น ไม่ไปติดเรื่องอะไรเลย เราจะได้เข้าถึงความสุขที่แท้จริง เข้าถึงดวงธรรมภายใน เข้าถึงพระธรรมกายกันทุกๆ คน

๑๑

เคารพกันตามลำดับ

บุคคลกระทำความเคารพผู้ที่ควรเคารพ สักการะผู้ที่ควรสักการะ นับถือผู้ที่ควรนับถือ บูชาผู้ที่ควรบูชา เพราะกรรมนั้นที่ยึดถือไว้บริบูรณ์อย่างนี้ เบื้องหน้าแต่ตาย เพราะกายแตก เขาย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้าเขาไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ หากมาเกิดเป็นมนุษย์ในประเทศใด ก็จะเป็นผู้มีตระกูลสูง

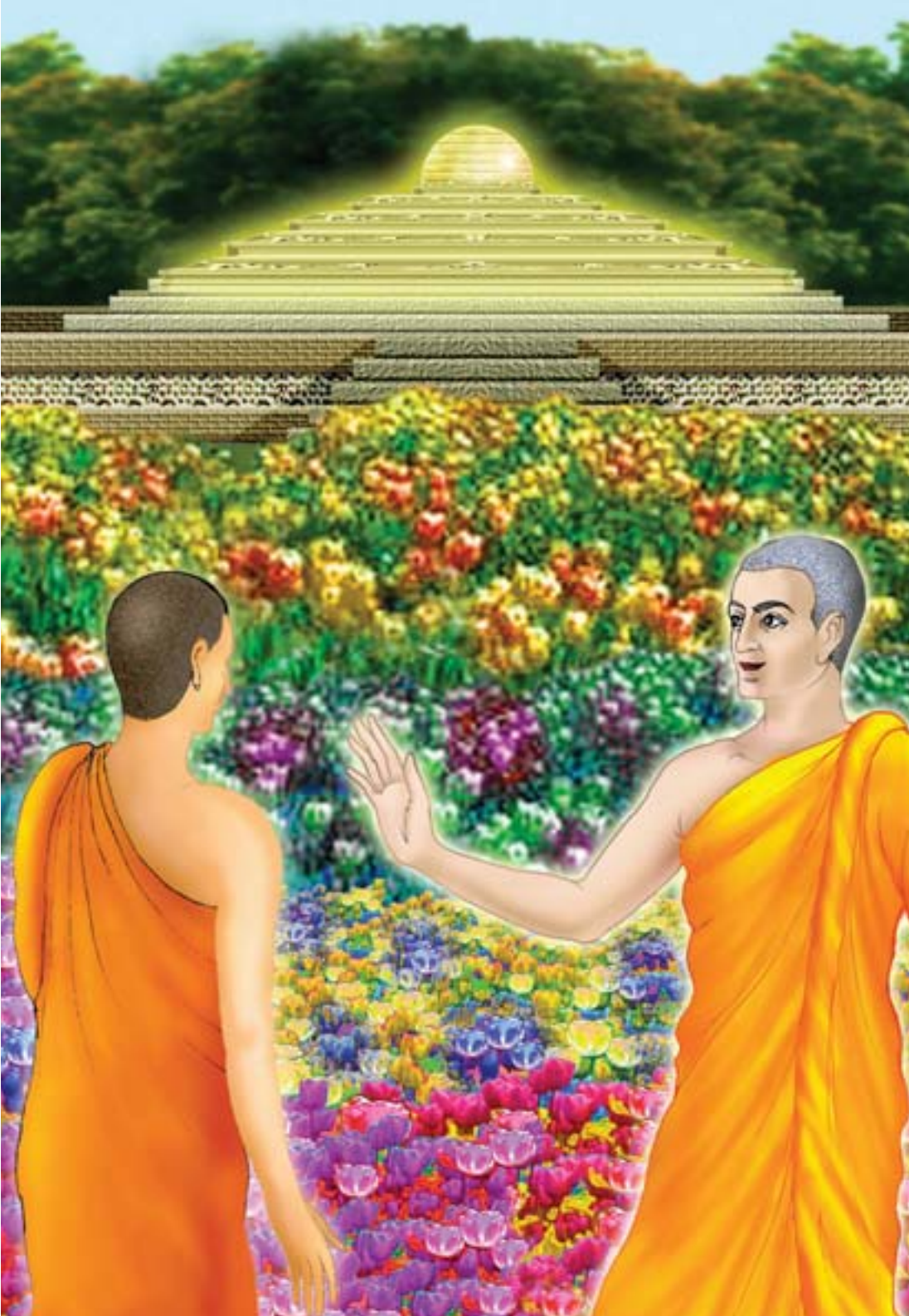

การปฏิบัติธรรมโดยการฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง เป็นกรณียกิจที่สำคัญของมนุษย์ทุกๆ คน เพราะเป็นทางเดียวเท่านั้นที่จะทำให้ได้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายใน ซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันแท้จริง และยังเป็นเหตุที่จะทำให้ใจหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะทั้งหลาย ซึ่งจุดประสงค์ของการเกิดมาเป็นมนุษย์นั้น เพื่อแสวงหาหนทางที่จะหลุดพ้นจากการเป็นบ่าวเป็นทาสของพญามารที่บังคับ และครอบงำจิตใจของสรรพสัตว์ไม่ให้หลุดพ้นให้ยึดให้ติดในคน สัตว์ สิ่งของ วนเวียนอยู่ในทะเลทุกข์แห่งสังสารวัฏที่ยาวไกล อันหาเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุดไม่ได้ ฉะนั้นกรณียกิจสำคัญของตัวเราที่ได้เกิดมาแล้ว คือ การฝึกฝนใจให้หยุดให้นิ่งเพื่อไปสู่นิพพาน

มีวาระพระบาลีในขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ ความว่า

“บุคคลกระทำความเคารพผู้ที่ควรเคารพ สักการะผู้ที่ควรสักการะ นับถือผู้ที่ควรนับถือ บูชาผู้ที่ควรบูชา เพราะกรรมนั้นที่ยึดถือไว้บริบูรณ์อย่างนี้ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เขาย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้าเขาไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ หากมาเกิดเป็นมนุษย์ในประเทศใดก็จะเป็นผู้มีตระกูลสูง”

การแสดงความเคารพ คือ มีความตระหนักในคุณธรรม

ความดีของคนอื่น และนอบน้อมด้วยการแสดงออกทางกาย วาจา ซึ่งมีอยู่หลายวิธีด้วยกัน เช่น หลีกทางให้ ลุกขึ้นยืนต้อนรับ ให้ที่นั่ง ประณมมือเวลาพูดคุยด้วย กราบไหว้ หรือขออนุญาตทำกิจต่างๆ เป็นต้น หากสังคมใดมีความเคารพต่อกัน ความสมัครสมานสามัคคีย่อมเกิดขึ้น สังคมนั้นก็จะอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข

ความเคารพควรเริ่มฝึกตั้งแต่ในครอบครัว คือ ลูกๆ เคารพพ่อแม่ด้วยการเชื่อฟัง พูดจามีสัมมาคารวะ ไปลามาไหว้ และให้คุณธรรมนี้แผ่ขยายออกไปถึงโรงเรียน หมู่บ้าน ชุมชน จนถึงระดับประเทศ เคารพในกฎหมายบ้านเมือง ไม่ล่วงละเมิดในกฎระเบียบข้อบังคับ ต่อไปบ้านเมืองก็จะร่มเย็นเป็นสุข น่าอยู่น่าอาศัย

พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงอานิสงส์ของผู้มีความเคารพว่า “บุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม บุรุษก็ตาม เป็นคนไม่กระด้าง ไม่เย่อหยิ่ง กราบไหว้คนที่ควรกราบไหว้ ลุกรับคนที่ควรลุกรับ ให้อาสนะแก่คนที่สมควรแก่อาสนะ ให้ทางแก่คนที่สมควรแก่ทาง สักการะคนที่ควรสักการะ เคารพคนที่ควรเคารพ นับถือคนที่ควรนับถือ บูชาคนที่ควรบูชา เมื่อละโลกไปแล้ว จะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมนั้น อันเขาให้พรั่งพร้อมสมาทานไว้อย่างนี้ หากตายไป ถ้าไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

ก็จะได้มาเกิดเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะเกิด ณ ที่แห่งใด ย่อมเป็นผู้ที่เกิดในตระกูลสูง”

เพราะฉะนั้น พระบรมศาสดาจึงทรงแนะนำพร่ำสอนให้ความสำคัญในเรื่องความเคารพมาก ภิกษุสงฆ์ที่บวชเข้ามาอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข สืบอายุพระพุทธศาสนากระทั่งทุกวันนี้ เพราะท่านอาศัยความเคารพกันตามอาวุโส ใครบวชก่อนก็ได้ชื่อว่ารัตตัญญู รู้ราตรีนาน หมู่สงฆ์จึงเป็นหมู่ที่งดงามน่าเลื่อมใส เพราะอาศัยมหากรุณา และพระปัญญาอันเฉียบแหลมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงวางไว้เป็นเนติแบบแผนที่ดีงาม

มีเรื่องเล่าว่า *ในสมัยพุทธกาล เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จไปโปรดชาวเมืองเวสาลี และกำลังเสด็จจาริกมาทางพระนครสาวัตถี สมัยนั้น ภิกษุอันเตวาสิกของพระฉัพพัคคีย์รีบเดินไปให้ถึงที่พักก่อนภิกษุสงฆ์เพื่อจะจองที่พักให้กับอุปัชฌาย์อาจารย์และพวกตนเอง เป็นเหตุให้พระสารีบุตรซึ่งไปถึงภายหลัง ไม่มีที่พักผ่อน ซึ่งอัธยาศัยของพระอรหันต์นั้น ท่านไม่ได้น้อยอกน้อยใจไม่ได้ถือตัวว่าตนเองเป็นถึงอัครสาวกเบื้องขวา ต้องได้เสนาสนะที่ดีกว่าผู้อื่น เมื่อที่พักถูกจับจองจนหมด ท่านจึงหลีกไปนั่งพักที่

---

*มก. เรื่องความเคารพ เล่ม ๙ หน้า ๑๓๒

โคนไม้แห่งหนึ่ง

รุ่งเช้า พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จลุกขึ้น ทรงเห็นพระเถระนั่งอยู่ใต้โคนไม้ตามลำพัง จึงตรัสถามว่า "ดูก่อนสารีบุตร ทำไมเธอจึงมานั่งที่โคนไม้นี้" พระสารีบุตรจึงกราบทูลเรื่องราวทั้งหมด พระพุทธองค์ทรงมีพุทธประสงค์ รับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์เป็นการด่วน ทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ได้ข่าวว่า ภิกษุอันเตวาสิกของพระฉัพพัคคีย์รีบไปก่อนภิกษุสงฆ์ แล้วจองวิหาร กันที่นอนไว้ จัดเฉพาะเสนาสนะที่ดีๆ สำหรับอุปัชฌาย์อาจารย์ของพวกตน แต่ไม่ได้จัดไว้เพื่อพระสารีบุตรหรือ"

ครั้นพวกภิกษุกราบทูลว่าเป็นความจริง พระพุทธองค์จึงทรงติเตียนว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ไฉนโมฆะบุรุษเหล่านั้นจึงรีบไปก่อนเหล่าภิกษุสงฆ์อันมีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข เหตุใดจึงประพฤติเช่นนั้นเล่า การกระทำของโมฆะบุรุษเหล่านั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส เป็นไปเพื่อคลายความเลื่อมใสของผู้ที่เลื่อมใสแล้ว ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเช่นไร ควรได้อาสนะอันเลิศ น้ำอันเลิศ บิณฑบาตอันเลิศ"

เมื่อพระพุทธองค์ตรัสถามเช่นนั้น ภิกษุบางพวกกราบทูลว่า"พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุใด บวชจากตระกูลกษัตริย์ ภิกษุนั้น

ควรได้อาสนะอันเลิศ น้ำอันเลิศ บิณฑบาตอันเลิศ” ภิกษุบางพวกกราบทูลว่า “พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุใดบวชจากตระกูลพราหมณ์ ภิกษุนั้นควรได้อาสนะอันเลิศ น้ำอันเลิศ บิณฑบาตอันเลิศ” บางพวกกราบทูลว่า “ภิกษุผู้ออกบวชจากตระกูลคฤหบดี ควรได้วัตถุอันเลิศก่อน” บางรูปเสนอว่า “ภิกษุผู้ทรงจำพระสูตรไว้ได้ขึ้นใจ ควรได้วัตถุอันเลิศก่อน” ต่างรูปต่างเสนอความเห็นว่ารูปใดควรจะได้ ไม่ว่าจะเป็นภิกษุผู้ทรงธรรม ทรงวินัย เป็นพระธรรมกถึก ผู้ได้ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน จนกระทั่งถึงพระอรหันต์ว่าผู้ใดควรได้วัตถุอันเลิศก่อน

พระพุทธองค์สดับคำตอบของภิกษุทั้งหลายจึงตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรื่องเคยมีมาแล้ว มีต้นไทรใหญ่ต้นหนึ่งอยู่แถบป่าหิมพานต์ มีสัตว์ ๓ สหาย คือ นกกระทา ลิง และช้าง อาศัยต้นไทรใหญ่นั้นอยู่ สัตว์ทั้งสามชนิดนั้นมิได้เคารพยำเกรงกัน อยากจะทำอะไรก็ทำตามใจชอบ จึงเป็นเหตุให้ทะเลาะวิวาทกันเป็นประจำ บางครั้งลิงไปเขย่ารังมดแดงใส่หัวช้าง ช้างโมโหก็ใช้งวงเขย่าต้นไม้ ลิงจึงนอนไม่เป็นสุข ฝ่ายนกกระทาก็ถ่ายรดใส่หัวช้างบ้าง ลิงก็มักจะไปคุ้ยเขี่ยรังนกให้กระจัดกระจาย ทำให้ต่างฝ่ายต่างก็อยู่ไม่เป็นสุข

ต่อมา สัตว์ทั้งสามได้ปรึกษากันว่า “เพื่อนเอ๋ย พวกเราอยู่ที่นี่ไม่มีความสุขเลย เพราะมัวแต่แกล้งกันไม่ได้หลับไม่ได้นอน

ไม่มีความเคารพยำเกรงต่อกัน ทำอย่างไรหนอ จึงจะรู้ได้แน่ว่าพวกเราทั้งสามนี้ ผู้ใดเกิดก่อน จะได้ให้ความเคารพกันตามลำดับและตั้งอยู่ในโอวาทของผู้ที่เกิดก่อนด้วย” ช้างเสนอขึ้นมาว่า “สหาย ฉันเกิดมาตั้งแต่ต้นไทรนี้ยังเล็กๆ อยู่เลย เพราะเมื่อฉันยังเล็ก ฉันยืนคร่อมต้นไทรต้นนี้ไว้ในระหว่างขา ยอดไทรก็ระท้องฉัน ฉันยังจำเรื่องเก่าได้ดี เพราะฉะนั้น ฉันจึงเป็นผู้มีอายุมากกว่าใครๆ ”

ฝ่ายลิงรีบแย้งว่า “เจ้าช้างเพื่อนยาก สมัยที่ฉันยังเล็กเมื่อฉันนั่งบนพื้นดิน ก็เคี้ยวกินยอดไทรนี้ได้ แสดงว่าฉันเกิดก่อน” นกกระทาก็บอกเพื่อนๆ ว่า “สหายทั้งหลาย ในสถานที่โน้นมีต้นไทรใหญ่ ฉันกินผลจากต้นไทรใหญ่นั้น แล้วได้ถ่ายมูลไว้ ณ ที่ตรงนี้ ต้นไทรต้นนี้เกิดจากต้นไทรใหญ่นั้น เพราะฉะนั้น ฉันจึงเป็นพี่ใหญ่”

เมื่อไล่ลำดับกันเช่นนี้ ลิงกับช้างจึงสัญญากับนกกระทาว่า “เมื่อท่านเป็นผู้ใหญ่กว่าโดยกำเนิด พวกเราจักสักการะ เคารพนับถือ บูชาท่าน และจะตั้งอยู่ในโอวาทของท่าน” เมื่อสัตว์ทั้งสามมีความเคารพยำเกรงต่อกัน มีความประพฤติกลมเกลียวต่อกันตั้งแต่นั้นมาต่างก็อยู่กันอย่างมีความสุข นกกระทาได้ให้ลิงกับช้างสมาทานศีล ๕ และตนเองก็ประพฤติสมาทานศีล ๕ เมื่อตายไปก็เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

ครั้นพระบรมศาสดาตรัสเล่าเรื่องราวของสัตว์ทั้งสามเป็นตัวอย่างสอนใจแล้ว ก็ตรัสสอนว่า “ภิกษุทั้งหลาย สัตว์เหล่านั้นเป็นสัตว์เดียรัจฉาน ยังมีความเคารพยำเกรงต่อกัน มีความประพฤติกลมเกลียวต่อกัน การที่พวกเธอเป็นบรรพชิตในธรรมวินัยที่เรากล่าวดีแล้วนี้ ให้มีความเคารพยำเกรงกัน มีความประพฤติกลมเกลียวกันอยู่ นั่นเป็นความงามในธรรมวินัยโดยแท้ ภิกษุทั้งหลายเราอนุญาตการกราบไหว้ การลุกรับ การทำอัญชลีกรรม การทำสามีจิกรรม อาสนะที่เลิศ น้ำอันเลิศ บิณฑบาตอันเลิศ ตามลำดับผู้ที่มีพรรษากาลมากกว่า”

ตั้งแต่นั้นมา ภิกษุสงฆ์ต่างประพฤติสามีจิกรรม ใครบวชก่อนก็ได้รับการให้เกียรติจากผู้ที่บวชในภายหลัง เพราะไม่ว่าใครจะออกบวชจากตระกูลไหน มีชื่อเสียงโด่งดังเพียงใด ต่างละทิ้งสิ่งเหล่านั้นทั้งหมด เมื่อบวชเข้ามาแล้วก็ให้เคารพกันตามภันเตอาวุโส ผู้บวชก่อน ท่านเรียกว่า ภันเต บวชทีหลังก็เรียกว่าอาวุโส ซึ่งถือเป็นธรรมเนียมข้อวัตรปฏิบัติสืบต่อๆ กันมาตราบกระทั่งทุกวันนี้

นอกจากนี้ ผู้ที่มีความเคารพมาก ตระหนักในความดีของผู้อื่น จะเป็นที่มาแห่งปัญญาด้วย เพราะนิสัยที่คอยจับผิดคนอื่นจะค่อยๆ หายไป จะมองหาแต่คุณธรรมความดีของผู้อื่น จะมองข้ามสิ่งที่ไม่ดีของคนอื่น เหลือไว้แต่สิ่งที่ดีติดตัว ทำให้ตัว

เราเป็นแหล่งศูนย์รวมของความดี เหมือนทะเลเป็นที่รวมของแม่น้ำทุกสาย ดังนั้น ขอให้พวกเราทุกคนหมั่นฝึกตนให้เป็นผู้มีความเคารพอ่อนน้อมถ่อมตนให้มากๆ จะได้เป็นต้นบุญ และต้นแบบที่ดีงามสำหรับชาวโลก และคุณธรรมนี้จะได้ติดตามตัวเราไปทุกภพทุกชาติ กระทั่งถึงที่สุดแห่งธรรม

๙๑

ขาดความเคารพ
พบความพินาศ

ภิกษุผู้มีความเคารพในพระศาสดา มีความเคารพในธรรม มีความเคารพอย่างแรงกล้าในสงฆ์ มีความเคารพในสมาธิ มีความเพียร มีความเคารพอย่างแรงกล้าในสิกขา ถึงพร้อมด้วยหิริและโอตตัปปะ มีความเคารพ ยำเกรง เป็นผู้ไม่ควร เพื่อความเสื่อม ย่อมมีในที่ใกล้นิพพานทีเดียว

บุญ เป็นเครื่องสนับสนุนในการเดินทางไกลข้ามสังสารวัฏไปสู่จุดหมายปลายทางคือ อมตมหานิพพาน บุญเท่านั้นเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงให้เราได้สร้างบารมีอย่างสะดวกสบาย บุญกุศลเป็นเรื่องสำคัญที่สุดที่เราจะต้องสั่งสมไว้ เพราะบุญเป็นเพื่อนแท้ในการเดินทางไปสู่สัมปรายภพ เมื่อได้เกิดมาเป็นมนุษย์มีโอกาสในการสร้างบุญสร้างบารมี จงอย่าปล่อยให้โอกาสนี้ผ่านไปอย่างน่าเสียดาย เพราะบุญเท่านั้นเป็นที่พึ่งของเรา ทั้งในโลกนี้ และโลกหน้า บุญจะสนับสนุนให้เราได้บรรลุจุดหมายปลายทาง ไปถึงที่สุดแห่งธรรมได้ ดังนั้น ให้รีบขวนขวายในบุญกุศลกันทุกคน

มีวาระพระบาลีที่กล่าวไว้ใน อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต ว่า

“สตฺถุครุ ธมฺมครุ สงฺเฆ จ ติพฺพคารโว
สมาธิครุ อาตาปี สิกฺขาย ติพฺพคารโว
หิริโอตปฺปสมฺปนฺโน สปฺปติสฺโส สคารโว
อภพฺโพ ปริหานาย นิพฺพานสฺเสว สนฺติเก

ภิกษุผู้มีความเคารพในพระศาสดา มีความเคารพในธรรม มีความเคารพอย่างแรงกล้าในสงฆ์ มีความเคารพในสมาธิ มีความเพียร มีความเคารพอย่างแรงกล้าในสิกขา

ถึงพร้อมด้วยหิริและโอตตัปปะ มีความเคารพ ยำเกรง เป็นผู้ไม่ควรเพื่อความเสื่อม ย่อมมีในที่ใกล้นิพพานทีเดียว”

ความเคารพ คือ การตระหนักในคุณงามความดีของผู้ควรเคารพ และก็หาโอกาสแสดงความเคารพนอบน้อมต่อผู้ที่เราเคารพนั้นด้วยความจริงใจ และด้วยจิตที่เลื่อมใสศรัทธาจริงๆ ทั้งทางกาย วาจา ใจ ทำจนเป็นปกติทั้งต่อหน้า และลับหลัง ทำจนคุ้นเคยชินเป็นปกติ ความเคารพเป็นทางมาแห่งปัญญา เป็นบุญกุศลที่จะส่งผลให้ได้เกิดในตระกูลสูง และได้บรรลุมรรคผลนิพพานโดยเร็วพลัน

ทางมาแห่งปัญญา ภาษาพระท่านใช้คำว่า สัปปุริสูป-สังเสวะ คือต้องคบหาสัตบุรุษ ซึ่งหมายเอาครูบาอาจารย์ของเรานั่นเอง สัทธัมมัสสวนะ คือ ตั้งใจฟังคำสอนของครูบาอาจารย์ด้วยความเคารพ โยนิโสมนสิการ เมื่อฟังแล้วก็นำไปพิจารณาไตร่ตรอง และสุดท้าย คือ ธัมมานุธัมมปฏิปัตติ ปฏิบัติตามคำสอนของท่าน ทำตามที่ท่านชี้แนะ เช่นนี้แล้วชีวิตของเราก็จะไม่ผิดพลาด มีแต่ความเจริญรุ่งเรืองยิ่งๆ ขึ้นไป สรุปง่ายๆ คือต้องเข้าหาครู ฟังคำครู ตรองคำครู และทำตามครู

มีตัวอย่างเรื่องที่ลูกศิษย์ไม่เชื่อฟัง และไม่ปฏิบัติตาม

คำสอนของครู จึงทำให้เสื่อมจากฤทธิ์ เรื่องมีอยู่ว่า *พระ-อรหันต์รูปหนึ่ง มีความประสงค์จะไปไหว้พระมหาเจดีย์ และต้นมหาโพธิ์ จึงชวนสามเณรไปด้วย แต่สามเณรกราบเรียนว่าจะตามไปทีหลัง พระมหาเถระได้ไปยืนนมัสการมหาเจดีย์ ด้วยความเคารพยิ่งในพระรัตนตรัย เจริญพุทธานุสติ มีพระพุทธเจ้าเป็นอารมณ์ ฝ่ายสามเณรเหาะมาทางอากาศ เห็นพระเถระกำลังไหว้พระเจดีย์ ด้วยมือเปล่า จึงเหาะไปที่ป่าหิมพานต์ เพื่อเลือกเก็บดอกไม้ ที่สมบูรณ์ด้วยสี และกลิ่นมาถวายพระเถระ

พระเถระบอกว่า ดอกไม้ที่สามเณรนำมามีน้อยเกินไป สามเณรจึงใช้อิทธิปาฏิหาริย์ ไม่ว่าพระเถระจะนำดอกไม้แม้เพียงกำมือเดียวไปบูชาตรงไหน ดอกไม้ก็ไม่เคยพร่องเลย ทำให้ทั่วลานพระเจดีย์เต็มไปด้วยดอกไม้นานาชนิด มีกลิ่นหอมฟุ้งขจรขจายไปทั่วสารทิศ พระเถระเห็นว่า “แม้สามเณรรูปนี้จะมีฤทธานุภาพมาก แต่เป็นฤทธิ์ของปุถุชน หากแสดงอิทธิปาฏิหาริย์พร่ำเพรื่อ ไม่รู้จักกาลเทศะ ต่อไปในอนาคตจะไม่สามารถรักษาฤทธิ์เหล่านี้ไว้ได้ ท่านจึงแนะนำว่า “สามเณร บัดนี้เธอมีฤทธิ์มาก แต่ต่อไปในอนาคต เมื่อเติบโตเป็นหนุ่ม เธอจักเสื่อมจากฤทธิ์ และต้องดื่มน้ำซาวข้าวจากมือของหญิงทอหูกตาบอดข้างเดียว

---

*มก. อรรถกถามหาสกุลุทายิสูตร เล่ม ๒๐ หน้า ๕๘๕

ขอให้เธออย่าได้ประมาท ให้สำรวมอินทรีย์ไว้ให้ดี”

สามเณรได้ฟังเช่นนั้นรู้สึกหวั่นไหวในถ้อยคำของพระ-อุปัชฌาย์ แต่ความทระนงในฤทธิ์เดชของตน จึงไม่ได้ขอร้องให้ท่านช่วยสอนกัมมัฏฐานให้ยิ่งๆ ขึ้นไป ได้แต่ทำเป็นไม่ได้ยินเรื่องที่พระอาจารย์พูด

หลังจากพระเถระไหว้มหาเจดีย์แล้ว ท่านให้สามเณรถือบาตร และจีวรตามไปเพื่อจะเข้าไปบิณฑบาตในหมู่บ้าน สามเณรรับบาตรของพระอาจารย์มา แต่ไม่ได้เดินตาม ต่อเมื่อพระเถระเดินไปถึงประตูบ้านของญาติโยม สามเณรก็เหาะเอาบาตรมาถวายได้ทันเวลา

แม้พระเถระจะเป็นพระอรหันต์ทรงอภิญญา บรรลุวิชชา ๘ มีฤทธานุภาพมากกว่าสามเณร แต่ท่านไม่เคยแสดงฤทธิ์ให้ใครๆ ชื่นชม เพราะท่านสงบสำรวม ท่านได้ชี้ขุมทรัพย์สั่งสอนสามเณรบ่อยๆ ว่า “สามเณร เธออย่าได้ทำอย่างนั้นเลย ฤทธิ์ของปุถุชนไม่แน่นอน ครั้นได้อารมณ์ที่เป็นปฏิปักษ์ ฤทธิ์นั้นก็สามารถเสื่อมไปได้ เมื่อเสื่อมจากสมาบัติ ก็ไม่อยากอยู่ประพฤติพรหมจรรย์อีกต่อไป” สามเณรได้ฟังแล้ว แทนที่จะปฏิบัติตามกลับทำเป็นหูทวนลม ยังคงหลงในฤทธิ์เพียงเล็กน้อยของตน

วันหนึ่ง ลูกสาวของช่างทอหูกออกจากบ้านไปเก็บ

ดอกบัวที่สระน้ำ เก็บดอกบัวไปพลาง ร้องเพลงไปพลาง สามเณรเหาะไปใกล้บริเวณสระบัวแห่งนั้น เกิดติดใจเสียงขับร้องของนาง เนื่องจากไม่สำรวมอินทรีย์ส่งใจไปในหญิงสาว ทำให้เกิดความกำหนัดยินดี กามราคะที่ข่มไว้ด้วยอำนาจฌานสมาบัติก็ฟูขึ้นท่วมทับจิตใจ ทันใดนั้นเอง ฤทธิ์ของสามเณรก็เสื่อมไม่อาจเหาะได้ ดุจกาปีกหัก ค่อยๆ ร่วงลงเหมือนปุยนุ่นหล่นลงสู่พื้นดิน

สามเณรรีบนำบาตรไปมอบให้พระอาจารย์ และกลับมาที่เดิม ยืนอยู่บริเวณขอบสระบัว มองดูหญิงสาวด้วยความสิเนหา พระมหาเถระเห็นเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับสามเณรหนุ่มผู้อยู่ในวัยคะนอง และได้เตือนหลายครั้งแล้ว แต่สามเณรก็ไม่ยอมเชื่อฟัง ท่านจึงไม่ได้พูดอะไรอีก ฝ่ายหญิงสาวรู้ว่าสามเณรมีใจต่อนาง แต่เนื่องจากเป็นหญิงที่มีหิริโอตตัปปะ จึงบอกโทษของการอยู่ครองเรือน แต่สามเณรก็ไม่เชื่อฟัง ปรารถนาจะลาสิกขาและขอแต่งงานกับนาง

หญิงสาวได้นำเรื่องราวทั้งหมดไปบอกบิดามารดา ฝ่ายบิดามารดาก็ห้ามปรามสามเณรว่า อย่าสึกออกมาเลย เพราะฆราวาสมีกิจมาก แต่สามเณรก็ไม่ยอมเชื่อ ปรารถนาจะแต่งงานกับลูกสาวช่างทอหูกอย่างเดียว ช่างทอหูกเห็นว่าห้ามไม่ได้แล้ว จึงบอกให้สามเณรกลับไปลาสิกขาที่วัด และให้พา

พ่อแม่มาสู่ขอลูกสาวตามประเพณี สามเณรก็ทำตามทุกอย่าง

เมื่ออยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยาไม่นาน จากที่เคยรักกันมาก ก็เริ่มเห็นข้อบกพร่องของกันและกัน ทำให้ทะเลาะเบาะแว้งกันทุกวัน ต่างคนต่างก็ไม่ยอมกัน วันหนึ่ง ขณะที่ฝ่ายสามีกำลังทอหูกด้วยความเหน็ดเหนื่อยอยู่นั้น ภรรยาได้พูดขัดใจขึ้นมา สามีจึงขว้างกระสวยใส่ภรรยาด้วยความโมโห บังเอิญภรรยาหลบไม่ทัน ปลายไม้กระสวยจึงกระทบตาของนาง ทำให้ตาบอดไปข้างหนึ่ง

สามีหนุ่มเห็นภรรยาตาบอดเช่นนั้น ก็รู้สึกสงสารนางขึ้นมาอย่างจับใจ พลางระลึกถึงถ้อยคำของพระอาจารย์ที่เคยกล่าวไว้ว่า “ในอนาคต เธอจักต้องดื่มน้ำข้าวที่ขยำด้วยมือของหญิงทอหูกตาบอดข้างเดียว” พระอาจารย์ของเราคงเห็นเหตุนี้มาก่อนเป็นแน่ แต่เพราะความไม่เคารพในครูบาอาจารย์ ไม่ปฏิบัติตามคำสอนของท่านทำให้ชีวิตต้องมาลำบากลำเค็ญอย่างนี้ เมื่อคิดได้แล้ว ก็ยิ่งเสียใจเป็นทับทวีคูณที่ตนต้องเสื่อมจากฤทธิ์ เสื่อมจากพรหมจรรย์ แม้สึกออกมาแต่งงานก็พบกับความยากลำบาก มีภรรยาตาบอดที่ต้องทนเลี้ยงดูกันไปชั่วชีวิต

จากเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า ผู้ที่ไม่เชื่อฟังคำครู ไม่ปฏิบัติตามคำสอนของครูบาอาจารย์ ก็ต้องประสบกับความเสื่อมเช่นนี้

แต่หากบุคคลใดทำตามคำแนะนำของครู ไม่ดูเบา ไม่มองข้าม พิจารณาเห็นโทษแม้เพียงเล็กน้อย ที่ท่านได้ชี้ขุมทรัพย์ให้ และรีบนำไปแก้ไขปรับปรุงด้วยความเคารพ บุคคลนั้นย่อมพบแต่ความเจริญรุ่งเรืองตลอดไป

สิ่งที่ควรเคารพในโลกนี้มีมากมาย แต่ย่นย่อมีอยู่ ๗ ประการ ตั้งแต่เคารพในพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ในการทำสมาธิ ในไตรสิกขา ในความไม่ประมาท และในการปฏิสันถาร

ดังนั้น ทุกคนควรฝึกฝนตนเอง ให้เป็นผู้มีความเคารพอยู่ในหัวใจ ชีวิตเราจะได้ไม่มีวันเสื่อมจากคุณธรรมความดี มีแต่จะเจริญรุ่งเรืองยิ่งๆ ขึ้นไปทั้งทางโลก และทางธรรม

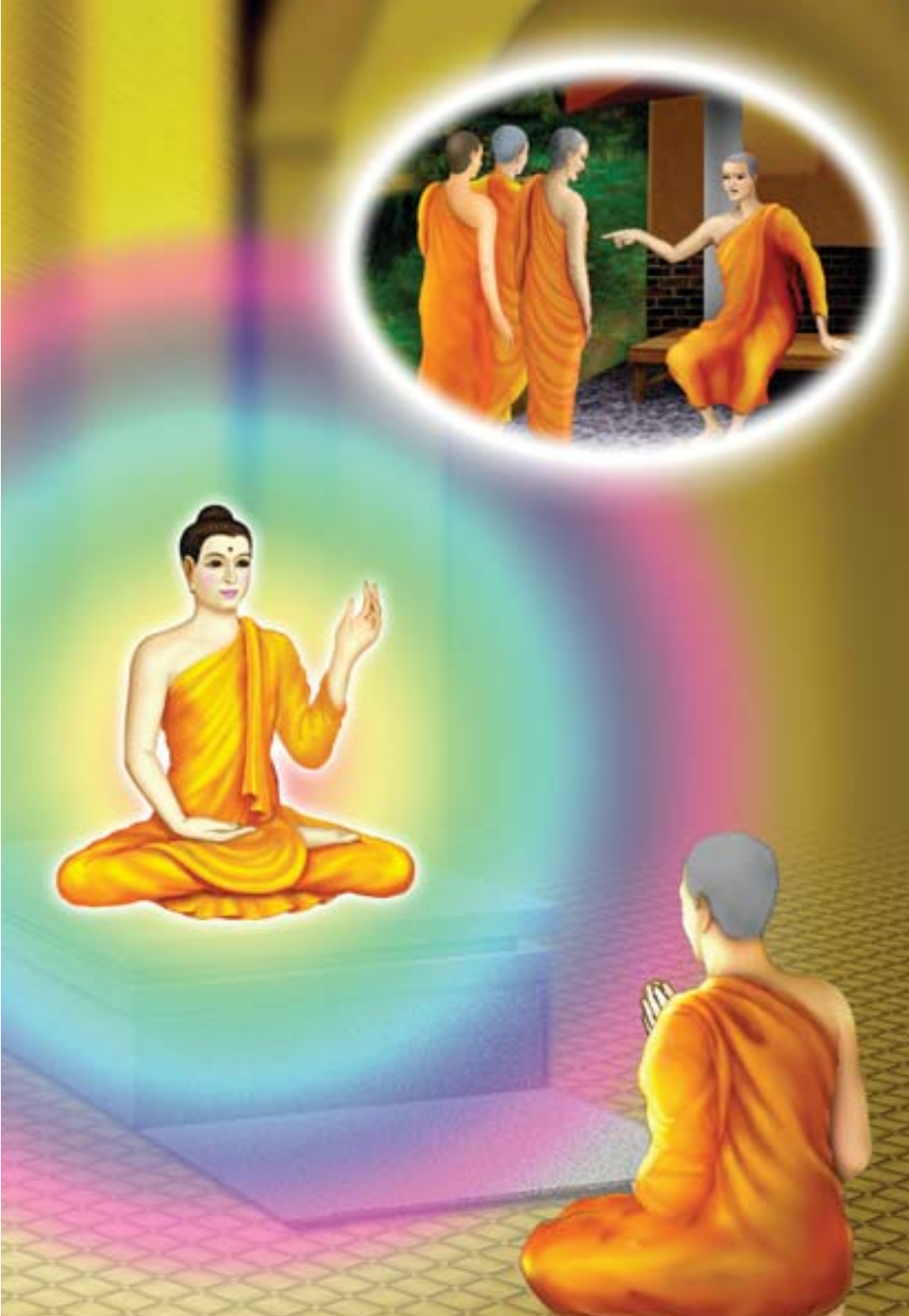

๔๙

ทางมาแห่งปัญญาบารมี

พระพุทธเจ้าเหล่าใดที่ล่วงไปแล้วก็ดี พระพุทธเจ้าเหล่าใดที่ยังไม่มาถึงก็ดี พระพุทธเจ้าเหล่าใดผู้ยังความโศกของชนเป็นอันมากให้เสื่อมหายในปัจจุบันนี้ก็ดี พระพุทธเจ้าทั้งปวงนั้นเป็นผู้ทรงเคารพพระสัทธรรมแล้ว ทรงเคารพพระสัทธรรมอยู่ และจักทรงเคารพพระสัทธรรม นี้เป็นธรรมดาของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ดังนั้น ผู้รักตน จำนงความเป็นใหญ่ ระลึกถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย พึงเคารพพระสัทธรรมเถิด

การเจริญสมาธิภาวนาเป็นทางมาแห่งมหากุศล และเป็นทางลัดของการสร้างบารมี เพื่อมุ่งตรงสู่ที่สุดแห่งธรรม ทุกครั้งที่เราได้นั่งหลับตาเจริญสมาธิภาวนา นำใจกลับมาหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ธาตุธรรมเห็นจำคิดรู้ในตัวของเราจะถูกกลั่นให้ใสสะอาดบริสุทธิ์ ความบริสุทธิ์จะเป็นทางมาแห่งความสุข ซึ่งเป็นสิ่งที่มวลมนุษยชาติต่างปรารถนา เพราะเสรีกว้างขวางไร้ขอบเขต ไม่มีใครมาพรากเอาความสุขจากเราไปได้ อีกทั้งยังเป็นเหตุให้เข้าถึงความเต็มเปี่ยมของชีวิต เข้าถึงพระ-ธรรมกายภายในที่อยู่ในกลางกายของพวกเราทุกๆ คน

มีธรรมภาษิตที่ท้าวสหัมบดีพรหมได้กล่าวไว้ใน อุรุเวลาสูตร ว่า

“พระพุทธเจ้าเหล่าใดที่ล่วงไปแล้วก็ดี พระพุทธเจ้าเหล่าใดที่ยังไม่มาถึงก็ดี พระพุทธเจ้าเหล่าใดผู้ยังความโศกของชนเป็นอันมากให้เสื่อมหายในปัจจุบันนี้ก็ดี พระพุทธเจ้าทั้งปวงนั้นเป็นผู้ทรงเคารพพระสัทธรรมแล้ว ทรงเคารพพระสัทธรรมอยู่ และจักทรงเคารพพระสัทธรรม นี้เป็นธรรมดาของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ดังนั้น ผู้รักตน จำนงความเป็นใหญ่ ระลึกถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย พึงเคารพพระสัทธรรมเถิด”

ความเคารพเป็นทางมาแห่งปัญญา ความเคารพ หมายถึง ความตระหนัก ซาบซึ้ง รู้ถึงคุณความดีที่มีอยู่จริงในสิ่งนั้นหรือบุคคลนั้น เป็นการยอมรับนับถือด้วยใจจริง และแสดงความนับถือต่อผู้นั้น ด้วยการแสดงความอ่อนน้อม อ่อนโยนอย่างเหมาะสม ทั้งต่อหน้าและลับหลัง สิ่งของทั้งหลายในโลกนี้ต่างมีคุณสมบัติเฉพาะตัวของมัน หากเรารู้ถึงคุณสมบัติเหล่านั้นตามความเป็นจริง ก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มาก ในทำนองเดียวกัน คนทั้งหลายในโลกต่างมีคุณความดีในตัวต่างๆ กันไปมากบ้าง น้อยบ้างไม่เท่ากัน หากเราตระหนักถึงคุณความดีของบุคคลทั้งหลายได้ตามความเป็นจริง ก็จะเป็นประโยชน์ทำให้มีโอกาสรองรับคุณความดีนั้นๆ จากผู้อื่นมาสู่ตัวเราเอง

การที่จะรู้เห็นถึงคุณความดีของผู้อื่นเป็นสิ่งที่ทำได้ยากยิ่งกว่าการรู้คุณสมบัติของวัตถุต่างๆ เพราะเรื่องของคนเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน คนส่วนใหญ่ยังมีกิเลสมาบังใจ เช่น มีความคิดลบหลู่คุณท่านบ้าง ความไม่ใส่ใจบ้าง ความทะนงตนบ้างทำให้มองไม่เห็นคุณความดีของคนอื่น เหมือนมีม่านบังตา เมื่อมองไม่เห็นคุณความดีของคนอื่น ก็ไม่สนใจที่จะถ่ายทอดคุณความดีของเขาเข้ามาสู่ตน

ในสมัยที่พระผู้มีพระภาคเจ้าของเราเสวยพระชาติเป็นสุเมธดาบส ทรงได้เลือกเฟ้นพุทธการกธรรม คือธรรมที่จะ

ทำให้ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณ ซึ่งก็คือ บารมี ๑๐ ทัศนั่นเอง พระองค์ได้ไต่สวนทางมาแห่งปัญญาบารมีว่า หากปรารถนาที่จะบรรลุโพธิญาณ ไม่ว่าจะเดินทางไปขอความรู้จากใคร ไม่เลือกว่าท่านผู้นั้น จะเป็นคนตระกูลสูง ปานกลาง หรือต่ำ จงตั้งใจศึกษาแสวงหาความรู้ ด้วยความเคารพในฐานะศิษย์ที่เคารพต่อครู เหมือนภิกษุที่ออกบิณฑบาตตามตรอกซอย ไม่เลือกว่า จะเป็นตระกูลที่ยากจน มีฐานะปานกลางหรือร่ำรวย รับมาแล้วก็ฉัน เพื่อเป็นเรี่ยวแรงในการบำเพ็ญสมณธรรมให้ยิ่งๆ ขึ้นไป เมื่อไต่ถามชนผู้รู้ตลอดกาลทุกเมื่อเช่นนี้ ก็จะถึงความเป็นผู้มีปัญญาบารมีจักบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณได้

เมื่อท่านปฏิญญาตนเช่นนั้นแล้ว ก็ตั้งใจเข้าไปสอบถามแสวงหาความรู้จากครูบาอาจารย์สำนักต่างๆ ด้วยความนอบน้อม ไม่ถือเนื้อถือตัวใดๆ ทำให้พระองค์เป็นผู้มีปัญญาเฉียบแหลม บางภพบางชาติเกิดมาก็มีสติปัญญาเป็นเลิศ ร่ำเรียนเขียนอ่านจากอาจารย์เพียงไม่กี่วัน ก็รู้แจ้งแทงตลอดทะลุปรุโปร่งในคำสอนของครูบาอาจารย์ แม้ภพชาติจะมาตัดช่วง ทำให้หลงลืมไปบ้างเพราะได้รูปกายใหม่ แต่สติปัญญา และความรู้ทั้งหลายที่เคยร่ำเรียนไว้นั้น ก็ยังติดตามตัวข้ามภพข้ามชาติ เมื่อเกิดมาได้มาเรียนวิชาเดิมๆ จึงรู้สึกว่าง่าย ไม่ลำบากในการศึกษาจดจำ สามารถเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว มาในภพชาติปัจจุบัน พระองค์ก็

เรียนจบศาสตร์ทั้ง ๑๘ สาขาในเวลาเพียงไม่กี่วันเท่านั้น พระองค์ทรงเคารพครูอาจารย์เสมอต้นเสมอปลาย ไม่เคยลบหลู่ดูหมิ่น มีแต่ให้เกียรติยกย่องเสมอ

ครั้นถึงภพชาติสุดท้ายที่จะมาตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อเสด็จออกผนวช ได้เข้าไปศึกษาจากสำนักของอาจารย์อาฬารดาบส และอุทกดาบสซึ่งเป็นนักพรตผู้มีชื่อเสียงในยุคนั้น พระองค์เรียนอยู่เพียงแค่ ๗ วัน ก็แทงตลอดในความรู้ของท่านอาจารย์เหล่านั้น จนอาจารย์ต้องเอ่ยปากให้พระองค์ช่วยเป็นอาจารย์สอนลูกศิษย์ลูกหาในสำนักแทน แต่พระองค์ทรงพิจารณาเห็นว่า ความรู้ที่มีนั้นไม่สามารถที่จะหลุดพ้นจากความทุกข์ในสังสารวัฏได้ จึงทรงปฏิเสธในข้อเสนอของอาจารย์และตัดสินพระทัยแสวงโมกขธรรมด้วยพระองค์เอง

*เมื่อพระองค์ได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ในวันที่ประทับอยู่ที่ต้นอชปาลนิโครธ ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ตำบลอุรุเวลา ทรงเกิดปริวิตกว่า คนที่ไม่มีที่เคารพไม่มีที่ยำเกรงย่อมอยู่เป็นทุกข์ ควรที่จะสักการะ เคารพ พึ่งพิงสมณะ หรือพราหมณ์ผู้ใดหนอ พระองค์ทรงตรองเห็นว่า การที่ต้องไปสักการะเคารพพึ่งพิงสมณะ หรือพราหมณ์ผู้ทรงคุณธรรม ก็

---

*มก. ปฐมอุรุเวลสูตร เล่ม ๓๕ หน้า ๕๒

เพื่อทำสีลขันธ์ สมาธิขันธ์ ปัญญาขันธ์ วิมุตติขันธ์ที่ยังไม่บริบูรณ์ให้บริบูรณ์ แต่พระองค์ไม่เห็นสมณะ หรือพราหมณ์เหล่าอื่น ที่ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะกว่าพระองค์ในโลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก และพรหมโลก ในหมู่สัตว์ทั้งเทวดา และมนุษย์ ทั้งสมณพราหมณ์ ที่พระองค์จะพึงสักการะเคารพพึ่งพิงได้ พระองค์ทรงรู้ด้วยปัญญาอันยิ่งว่า ธรรมใดที่ได้ตรัสรู้ พึงสักการะเคารพพึ่งพิงธรรมนั้นอยู่เถิด

ขณะนั้นเอง ท้าวสหัมบดีพรหมรู้ความปริวิตกของพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงเสด็จจากพรหมโลกมาปรากฏเฉพาะเบื้องพระพักตร์ของพระพุทธองค์ เหมือนบุรุษผู้มีกำลังเหยียดแขนที่คู้หรือคู้แขนที่เหยียดออกฉะนั้น สหัมบดีพรหมทำผ้าห่มเฉวียงบ่าข้างหนึ่ง คุกเข่าข้างขวา ประคองอัญชลีต่อพระพุทธองค์ พลางกล่าวว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้เป็นที่พึ่งของโลก ข้อที่พระองค์ทรงตกลงพระหฤทัยนั้น ข้าพระองค์เห็นด้วย เพราะพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่าใด ที่มีมาแล้วในอดีตกาล พระผู้มีพระภาคเจ้าเหล่านั้น ก็ทรงสักการะเคารพพึ่งพิงธรรมอยู่เหมือนกัน พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าแม้เหล่าใดที่จักมีในอนาคตกาล พระผู้มีพระภาคเจ้าแม้เหล่านั้น ก็จักทรงสักการะเคารพพึ่งพิงธรรมนั่นแล แม้พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าใน

กาลบัดนี้ ก็ทรงสักการะเคารพพึ่งพิงธรรมนั้นอยู่” จากนั้นสหัมบดีพรหมก็ถวายบังคมลาพระพุทธองค์ หายวับไปจากมนุษยโลกไปปรากฏอยู่บนพรหมโลกตามเดิม

จากเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า ขนาดพระผู้มีพระภาคเจ้าผู้เป็นบรมศาสดาเอกของโลก ก็ยังทรงเคารพพระธรรมที่พระองค์ได้ตรัสรู้ เพราะความเคารพในธรรมเป็นทางมาแห่งความเจริญรุ่งเรือง ไม่เป็นไปเพื่อความเสื่อม ในพระไตรปิฎกมีหลายสูตรที่พระพุทธองค์ตรัสเรื่องความเคารพไว้ ทรงสั่งสอนทั้งแก่ภิกษุภิกษุณี อุบาสกอุบาสิกา และเหล่าเทวดา ไม่ว่าจะเป็นการเคารพในพระศาสดา เคารพในพระธรรม เคารพในพระสงฆ์ เคารพในการศึกษา เคารพในสมาธิ เคารพในความไม่ประมาท และเคารพในการปฏิสันถาร

เราจะสังเกตเห็นว่า คนในโลกนี้มีหลายพันล้านคน วัตถุสิ่งของในโลกนี้มีมากมายนับไม่ถ้วน แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้เรามีความเคารพอ่อนน้อมอย่างแรงกล้าใน ๗ อย่าง ได้แก่ เคารพในพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ การศึกษา การทำสมาธิ ความไม่ประมาท และปฏิสันถาร เพราะสิ่งที่ควรเคารพทั้ง ๗ ประการนี้ เป็นหลัก เป็นประธานของทางมาแห่งคุณธรรม เมื่อเราสามารถตรองจนตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งที่ควรเคารพอย่างยิ่งนี้ ต่อไปเราก็จะสามารถตรองถึงความดีของ

คนอื่น และสิ่งอื่นได้ชัดเจน ละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น เราย่อมจะกลายเป็นผู้รู้จริง และทำได้จริง

ดังนั้น ให้เราทุกคนหมั่นฝึกฝนอบรมตนเอง ให้เป็นผู้มากด้วยความเคารพมองแต่คุณงามความดีของผู้อื่นและตนเอง ต่อไปความชั่วทั้งหลายเราก็จะนึกไม่ออก นึกออกแต่ความดีและวิธีการทำความดีเท่านั้น ตัวเราก็จะกลายเป็นที่รวมแห่งคุณความดีทั้งหลาย ฉันใด เหมือนมหาสมุทรเป็นที่รวมของแม่น้ำทุกสาย ที่ไหลมาจากทั่วสารทิศฉันนั้น

๕๐

มงคลที่ ๒๓
มีความถ่อมตน

หนทางสู่ความรุ่งโรจน์

บัณฑิตผู้ถึงพร้อมด้วยศีล เป็นคนละเอียด และมีไหวพริบ มีความประพฤติเจียมตน ไม่ดื้อไม่กระด้าง ผู้เป็นเช่นนั้นย่อมได้ยศ คนหมั่น ไม่เกียจคร้าน ย่อมไม่หวั่นไหวในอันตรายทั้งหลาย คนมีความประพฤติดีต่อเนื่อง มีปัญญา ย่อมได้ยศ

ชีวิตของสรรพสัตว์ทั้งหลายในสังสารวัฏ เป็นชีวิตที่เสี่ยงต่อภัยรอบด้าน ผู้ใดรู้จักใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท หมั่นสั่งสมบุญบารมีก็จะมีอานิสงส์ผลบุญเป็นกำไรชีวิต เพราะบุญเป็นสิ่งที่มีค่ายิ่งกว่าสมบัติหรืออัญมณีใดๆ ในโลก ที่จะติดตามตัวเราไปได้ทุกหนทุกแห่ง และทุกภพทุกชาติ ดวงบุญที่ติดอยู่ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ จะคอยส่งผลอันดีงาม นำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองให้กับชีวิตของเรา และขจัดดวงบาปหรือสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย ให้มลายหายสูญไป ยิ่งเรามีความบริสุทธิ์มาก บุญก็ยิ่งมาก และจะส่งผลดีได้อย่างเต็มที่ โดยไม่มีอะไรมาเป็นอุปสรรค ดังนั้น วันเวลาที่ผ่านไป จึงควรหมั่นทำใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส หมั่นสั่งสมบุญอยู่เป็นนิตย์ บุญจะได้ตามหล่อเลี้ยงให้เราประสบความสำเร็จในชีวิตทุกด้าน

มีวาระพระบาลีที่กล่าวไว้ในทีฆนิกาย ปาฏิกวรรคว่า

“ปณฺฑิโต สีลสมฺปนฺโน สณฺโห จ ปฏิภาณวา
นิวาตวุตฺติ อตฺถทฺโธ ตาทิโส ลภเต ยสํ
อุฏฺฐานโก อนลโส อาปทาสุ น เวธติ
อจฺฉิทฺทวุตฺติ เมธาวี ตาทิโส ลภเต ยสํ

บัณฑิตผู้ถึงพร้อมด้วยศีล เป็นคนละเอียด และมีไหวพริบ มีความประพฤติเจียมตน ไม่ดื้อไม่กระด้าง ผู้เป็นเช่น

นั้นย่อมได้ยศ คนหมั่น ไม่เกียจคร้าน ย่อมไม่หวั่นไหวในอันตรายทั้งหลาย คนมีความประพฤติดีต่อเนื่อง มีปัญญา ย่อมได้ยศ”

มหาสมุทรเป็นที่ไหลมารวมกันของน้ำจากทั่วทุกสารทิศ เพราะมีระดับที่ต่ำกว่า ฉันใด ผู้ที่ต้องการจะรับการถ่ายทอดคุณธรรมความดี จากผู้รู้ทั้งหลาย ก็จะต้องมีความอ่อนน้อมถ่อมตน ฉันนั้น ความอ่อนน้อมถ่อมตนมาจากภาษาบาลีว่า นิวาโต หมายความว่า ไม่พองลม เอาลมออกแล้ว คือ เอามานะทิฏฐิออกจากใจ มีความสงบเสงี่ยมเจียมตน ไม่มีความมานะถือตัว ไม่อวดดื้อถือดี ไม่ดูถูกเหยียดหยามใคร มีแต่ยกย่องคนทำความดี และคอยให้กำลังใจผู้ที่เคยพลั้งพลาด

ความเคารพกับความอ่อนน้อมถ่อมตน มีความแตกต่างกัน ความเคารพเป็นการปรารภผู้อื่น ตระหนักในคุณงามความดีของผู้อื่น พบใครก็คอยมองหาข้อดีของเขา ไม่ไปจับผิด สามารถประเมินคุณค่าของผู้อื่นได้ตามความเป็นจริง และแสดงอาการเคารพนับถือด้วยกาย วาจา ใจ ทั้งต่อหน้า และลับหลัง ส่วนความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นการปรารภตนเอง คือหมั่นพิจารณาข้อบกพร่องของตนเอง ลดทิฏฐิมานะ ไม่อวดดื้อถือดี สามารถน้อมตัวลงเพื่อถ่ายทอดคุณความดีของผู้อื่นเข้ามาสู่ตนได้

สิ่งที่คนทั่วไปมักหลงตนเอง คือ ถือชาติตระกูล ว่าตนเองมีชาติตระกูลสูงหรือเป็นตระกูลเก่าแก่มีชื่อเสียง บ้างก็ถือตัวเพราะคิดว่าตัวมีทรัพย์สมบัติมากกว่าคนอื่น จึงมักเอาแต่ใจตนเอง บางคนหลงตนเองเพราะรูปร่างหน้าตาดี หลงในความรู้ความสามารถ ยศ ตำแหน่งหรือบริวาร เมื่อหลงยึดสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นข้อที่จะถือดี การทะเลาะวิวาทหรือการไม่ประนีประนอมกันก็จะเกิดขึ้น มีผลทำให้เกิดการแตกแยกในภายหลัง ทั้งๆ ที่สิ่งต่างๆ ที่เข้าไปยึดถือนั้น หาความเที่ยงแท้แน่นอนไม่ได้เลย ไม่สามารถคงอยู่กับเราได้ตลอดไป ทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลง เพราะไม่ใช่เป็นของเราจริงๆ เป็นเพียงเครื่องอาศัยหรือสิ่งสมมุติกันขึ้นมาทั้งนั้น สิ่งที่จะคงอยู่กับตัวเราจริงๆ ก็มีเพียงแต่คุณงามความดีที่เราได้ทำไว้เท่านั้น

ฉะนั้น ผู้ที่จะได้รับการยกย่องนับถือจากคนอื่นทั้งกาย วาจา ใจ จะต้องเป็นผู้มีคุณธรรม มีความอ่อนน้อมถ่อมตนอย่างแท้จริง ไม่เอาชาติตระกูล ทรัพย์สมบัติ รูปร่างหน้าตา ยศ ตำแหน่ง หรือบริวารมาเป็นเหตุให้เกิดมานะถือตัว และทำลายชื่อเสียงของตนเองโดยไม่รู้ตัว

มีเรื่องเล่าว่า ในสมัยพุทธกาล ฉันนะมหาอำมาตย์ผู้เป็นคนพาเจ้าชายสิทธัตถะออกผนวชเพื่อแสวงหาโมกขธรรม

ครั้นพระพุทธองค์ได้ตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ก็ออกบวชตาม แต่เนื่องจากมัวกระหยิ่มในใจว่า เป็นผู้ที่พาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จออกบวช จึงเกิดมานะไม่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นคนที่มากไปด้วยทิฏฐิมานะ เมื่อเห็นพระอัครสาวกทั้งสองได้รับการยกย่องในท่ามกลางหมู่ภิกษุสงฆ์พร้อมทั้งพุทธศาสนิกชน ก็เกิดทิฏฐิมานะว่า ตนเองซึ่งเป็นผู้ช่วยให้พระพุทธเจ้าได้เสด็จออกบวชแท้ๆ กลับไม่ได้รับการยกย่องหรือเหลียวแล แทนที่จะเป็นผู้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ตั้งใจศึกษาธรรมะ ให้มีคุณธรรมภายใน กลับว่าร้าย และกล่าวจ้วงจาบพระเถระทั้งสองอยู่เป็นประจำ

พระบรมศาสดาสดับข่าวนั้น จากสำนักของพระภิกษุ จึงรับสั่งให้ไปตามพระฉันนะมาเข้าเฝ้า ได้ตรัสสอนให้พระฉันนะเป็นผู้ว่าง่าย ให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน อย่าไปว่าร้ายพระอรหันต์ พระฉันนะก็ได้แต่ฟังนิ่งๆ แต่ก็ยังเที่ยวกล่าวตู่พระเถระทั้งสองอยู่เหมือนเดิม และยังกล่าวข่มขู่ภิกษุรูปอื่นอีกด้วย ทำให้ไม่มีใครกล้าว่ากล่าวตักเตือน เพราะถือว่า ท่านเป็นคนเคยใกล้ชิดพระผู้มีพระภาคเจ้ามาก่อน

พระบรมศาสดารับสั่งให้พระฉันนะมาเข้าเฝ้าอีก ทรงตักเตือนว่า “ฉันนะ อัครสาวกทั้งสอง เป็นยอดกัลยาณมิตรของเธอ อีกทั้งเป็นอริยบุคคล เธอจงคบหาเป็นกัลยาณมิตรเถิด

อย่าได้ถือเอาทิฏฐิอันลามกเลย” ทรงตักเตือนถึง ๓ ครั้ง แต่พระฉันนะก็ยังอวดดื้อถือดีเหมือนเดิม ไม่ยอมเชื่อฟังแม้กระทั่งพระบรมศาสดา กลับเกิดความน้อยอกน้อยใจ

พระฉันนะยังข่มขู่พระภิกษุอยู่เหมือนเดิม พระบรมศาสดาจึงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เมื่อเรายังมีชีวิตอยู่ พวกเธอจักไม่อาจทำให้ฉันนะสำนึกผิดได้ แต่เมื่อเราปรินิพพานแล้ว ฉันนะจักสำนึกได้” เมื่อพระอานนท์ทูลถามพระพุทธองค์ขณะกำลังจะเสด็จปรินิพพานว่า “พระพุทธเจ้าข้า พวกข้าพระองค์จะพึงปฏิบัติต่อพระฉันนะอย่างไรดี จึงจะเหมาะสมต่อพฤติกรรมของท่าน” ทรงรับสั่งว่า “พวกเธอทั้งหลายพึงลงพรหมทัณฑ์ไม่ปฏิบัติกิจใดๆ กับพระฉันนะ”

เพราะฉะนั้น *เมื่อพระพุทธองค์ดับขันธปรินิพพานไปแล้ว พระอานนท์ได้เข้าไปวัดโฆสิตาราม และประกาศในท่ามกลางสงฆ์ว่า “ท่านฉันนะ สงฆ์ลงพรหมทัณฑ์แก่ท่านแล้ว” พระฉันนะไม่รู้ว่า ลงพรหมทัณฑ์คืออะไร ตอนแรกท่านก็ไม่รู้สึกเดือดร้อนอะไร แต่เมื่อพอพระเถระอธิบายว่า พรหมทัณฑ์คือ ไม่ให้ภิกษุสงฆ์พูดจากับพระฉันนะ ไม่พึงว่ากล่าว ไม่ตักเตือน และไม่ให้สอนธรรมแก่พระฉันนะ เมื่อได้ยินเช่นนั้น ก็รู้ว่าตนเองเป็นผู้ที่

---

*มก. ลงพรหมทัณฑ์ เล่ม ๙ หน้า ๕๒๔

ใครๆ ไม่ต้องการแล้ว ท่านถึงกับเป็นลมสลบไปทันที แต่เมื่อเป็นสังฆามติ และเป็นพุทธประสงค์แล้ว ก็ไม่มีภิกษุรูปใดฝ่าฝืน

ตั้งแต่นั้นมา พระฉันนะก็ได้คิดและกลับตัวกลับใจใหม่ เป็นผู้ว่าง่าย อ่อนน้อมถ่อมตนต่อพระเถระ และภิกษุผู้มีภูมิรู้ภูมิธรรมสูงกว่าตน แทนที่จะมัวเที่ยวไปเกะกะระรานคนอื่น ก็หันกลับมาพิจารณาตนเอง ทำให้เป็นผู้ไม่ประมาท หมั่นปรารภความเพียร ในที่สุดท่านสามารถทำใจให้หยุดนิ่งจนบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ ครั้นหมดกิเลสแล้ว ท่านเข้าไปหาสงฆ์ และขอให้สงฆ์งดการลงพรหมทัณฑ์ต่อท่านด้วย พระอานนท์ได้กล่าวต่อที่ประชุมสงฆ์ว่า เมื่อพระฉันนะทำให้แจ้งซึ่งพระอรหัตผลแล้ว ดังนั้น พรหมทัณฑ์ก็เป็นอันต้องยุติลง

จากเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า คนที่ไม่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ใครๆ ก็ไม่อยากแนะนำตักเตือน แต่ในทางตรงกันข้าม ผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนก็จะเป็นที่รัก ใครๆ ก็เมตตาแนะนำสั่งสอน จะได้แต่สิ่งที่ดีๆ มีอานิสงส์ติดตัวข้ามภพข้ามชาติ ผู้รู้ได้กล่าวไว้ว่า “บุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีหรือบุรุษก็ตาม เป็นคนไม่กระด้าง ไม่เย่อหยิ่ง กราบไหว้คนที่ควรกราบไหว้ ลุกรับคนที่ควรลุกรับ ให้อาสนะแก่คนที่สมควรแก่อาสนะ นับถือคนที่ควรนับถือ เมื่อตายไปย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เมื่อกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมทำให้เกิดในตระกูลสูง”

เมื่อเข้าใจเช่นนี้แล้ว ขอให้ทุกคนหมั่นฝึกฝนอบรมตนให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ทั้งกิริยาอ่อนน้อม มีวาจาอ่อนหวาน และมีใจที่อ่อนโยน ให้สมกับที่เป็นนักสร้างบารมี ผู้มุ่งจะไปให้ถึงที่สุดแห่งธรรม

๙

พระทัพพมัลลบุตร (๑)

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ ตนเองเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา มีหิริ มีโอตตัปปะ มีการสดับมาก มีความเพียร มีสติ มีปัญญา ยังชักชวนผู้อื่นให้เป็นอย่างนั้นด้วย นี้เรียกว่า สัตบุรุษ ยิ่งกว่าสัตบุรุษ

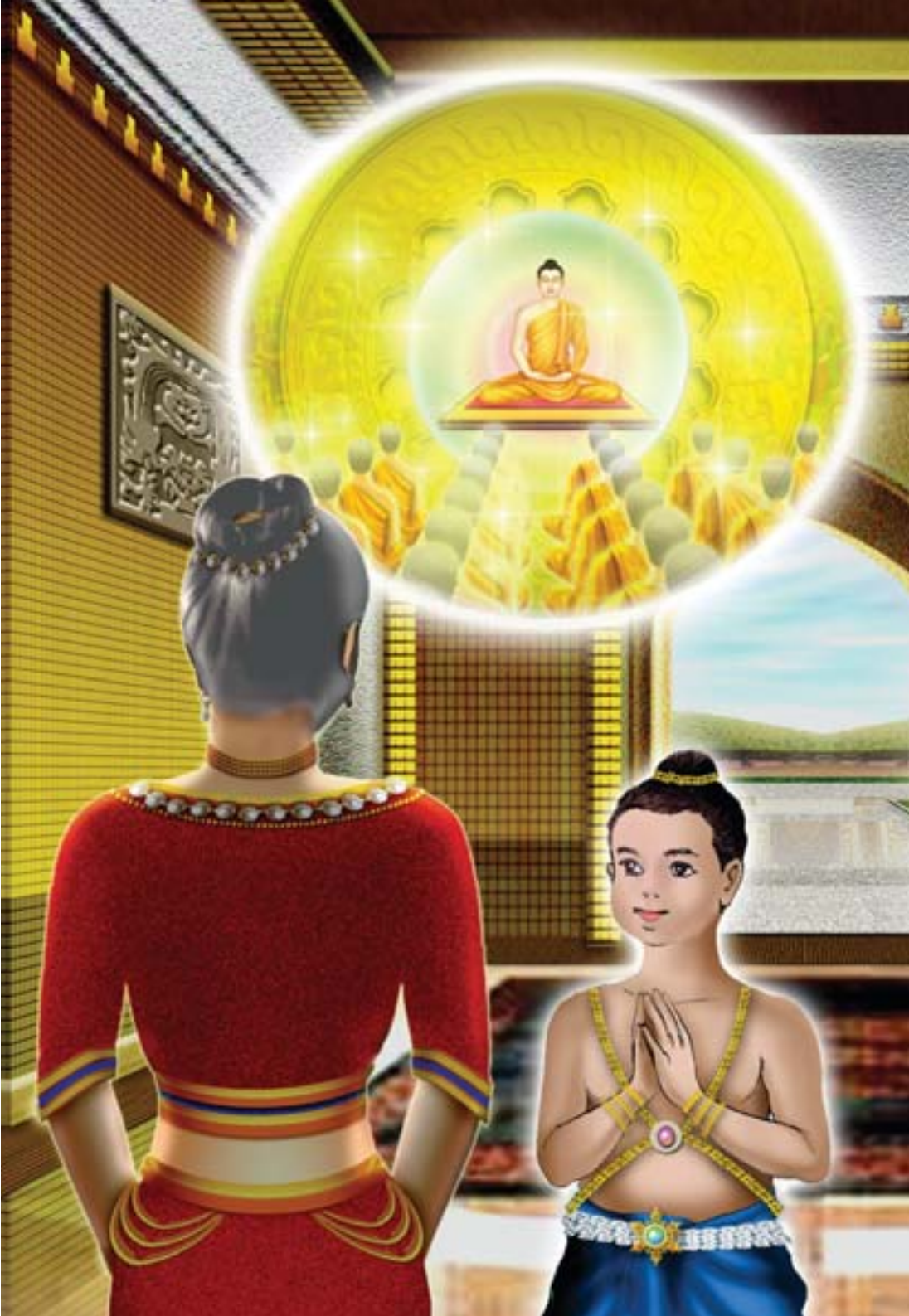

การที่เราได้กายมนุษย์นี้ นับว่าเป็นโอกาสที่ดีที่สุดในการสร้างบารมี ยิ่งเราเป็นสัมมาทิฏฐิเข้าใจเรื่องบาปบุญคุณโทษ ยิ่งสร้างบุญบารมีได้เต็มที่ เพราะรู้ถึงอานิสงส์ที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นเราควรที่จะทุ่มเทสร้างความดีอย่างไม่หยุดยั้ง การเกิดมาทำอย่างนี้ ได้ชื่อว่า เกิดมาใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า ได้สร้างบารมีซึ่งเป็นงานที่แท้จริง สิ่งที่เราควรทำควบคู่ไปกับภารกิจประจำวัน คือหมั่นทำใจหยุดใจนิ่งไปพร้อมๆ กัน เพื่อเราจะได้เข้าถึงที่พึ่งที่ระลึกที่แท้จริง คือ พระรัตนตรัยภายในตัว

มีวาระแห่งพระบาลีที่ปรากฏใน อัสสัทธสูตร ความว่า

“ภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ ตนเองเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา มีหิริ มีโอตตัปปะ มีการสดับมาก มีความเพียร มีสติ มีปัญญา ยังชักชวนผู้อื่นให้เป็นอย่างนั้นด้วย นี้เรียกว่า สัตบุรุษ ยิ่งกว่าสัตบุรุษ”

การจะดำรงตนให้อยู่อย่างมีความสุขในเพศสมณะ ต้องมีธรรมะสำหรับสอนตนเอง คือ ต้องเริ่มจากมีศรัทธาก่อน ความศรัทธานำไปสู่ความสบายใจในการประพฤติธรรม ครั้นบวชแล้วต้องมีหิริโอตตัปปะคอยกำกับด้วย จะได้ไม่ทำผิดพลาด เป็นการควบคุมสีลสิกขาของท่านเองให้บริสุทธิ์ จากนั้นต้องหมั่นทำความเพียร ชำระกาย วาจา ใจให้ใสบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นตัวจิตต-

สิกขา ควบคู่กับการศึกษาธรรมวินัยให้แตกฉาน ทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติ เป็นการเพิ่มพูนปัญญาสิกขาของตัวท่านเอง เมื่อเป็นผู้สมบูรณ์ด้วยคุณธรรมเหล่านี้แล้ว ยังทำหน้าที่ถ่ายทอดความสุขที่เกิดจากการปฏิบัติธรรม และการศึกษาธรรมวินัยมาสู่พวกเรา และชาวโลก ให้ได้รับรสพระธรรมตามไปด้วย เช่นนี้แล้ว ได้ชื่อว่าเป็นยิ่งกว่าสัตบุรุษ คือ พระแท้ในอุดมคติของชาวโลก

ในสมัยพุทธกาล มีพระภิกษุที่ประพฤติเป็นต้นแบบอย่างนี้เป็นจำนวนมาก โดยขอนำประวัติของพระอริยสาวกรูปหนึ่ง นามว่า พระทัพพมัลลบุตรเถระ ซึ่งเป็นพระเถระที่ทรงคุณธรรม และรับผิดชอบต่อหน้าที่ จนได้รับการแต่งตั้งจากพระบรมศาสดา ให้เป็นเอตทัคคะในด้าน “การจัดแจงเสนาสนะ” การบรรลุธรรมของท่าน ค่อนข้างจะพิเศษสุดและรวดเร็ว ได้เป็นหนึ่งในจำนวนพระอสีติมหาสาวก

*พระทัพพมัลลบุตรเถระ ท่านถือกำเนิดในวรรณกษัตริย์ในตระกูลมัลลราช ในอนุปิยนิคม แว่นแคว้นมัลละ เมืองกุสินารา เมื่อใกล้จะประสูติ พระมารดาของท่านได้ทิวงคตเสียก่อน พระประยูรญาติทั้งหลายจึงช่วยกันยกสรีระของพระนางไปวางบน

---

*มก. ประวัติพระทัพพมัลลบุตร เล่ม ๓๒ หน้า ๔๒๓

จิตกาธานที่สุสาน เพื่อถวายพระเพลิง

เมื่อพระครรภ์ของพระเทวีถูกไฟเผาเช่นนั้น ไม่อาจทนต่อความร้อน จึงแตกออก ส่งผลให้ทารกที่อยู่ในครรภ์กระเด็นตกลงบนกองหญ้า ด้วยอำนาจบุญกุศลที่ท่านได้สั่งสมบ่มบารมีมานับภพนับชาติไม่ถ้วน มีบารมีเต็มเปี่ยมพอที่จะบรรลุธรรม บุญนั้นก็ช่วยปกป้องคุ้มครองให้พระกุมารพ้นภยันตรายได้อย่างน่าอัศจรรย์ เหล่าทหารจึงได้นำพระกุมารไปถวายแก่พระอัยยิกาผู้เป็นยาย และทูลเล่าเรื่องราวทั้งหมด พระอัยยิกาทรงถือเอาเหตุการณ์ที่กองหญ้าแฝกรองรับพระกุมารไว้ และตั้งชื่อให้ว่าทัพพะ

เมื่อพระกุมารมีพระชนมายุได้ ๗ พรรษา พระผู้มีพระ-ภาคเจ้าพร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์ได้เสด็จมาสู่แว่นแคว้นของท่าน แม้ท่านจะเป็นเด็กอายุเพียง ๗ ขวบ แต่ด้วยบุญที่สั่งสมมานับภพนับชาติไม่ถ้วน ทำให้บังเกิดความเลื่อมใสในพระผู้มีพระภาค ทันทีที่เห็น ก็ปรารถนาที่จะออกบวช จึงเข้าไปหาท่านยาย และบอกถึงความต้องการที่จะบรรพชา

พระอัยยิกาเป็นผู้มีศรัทธา และเข้าใจเรื่องราวในสังสารวัฏอย่างดี จึงสนับสนุนทันทีว่า ดีแล้วหลานเอ๋ย การบรรพชาเป็นการนำชีวิตไปสู่ทางประเสริฐ ชีวิตสมณะเป็นชีวิตที่แสวงหา

ความบริสุทธิ์ เพื่อให้หลุดพ้นจากอาสวกิเลสได้เต็มที่กว่าชีวิตฆราวาส และได้พาทัพพมัลลบุตรกุมารไปเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า กราบทูลว่า "ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ขอพระองค์ทรงพระกรุณาให้กุมารนี้บรรพชาในสำนักของพระองค์เถิดพระเจ้าข้า"

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเห็นว่า เป็นการสมควรที่จะทรงอนุญาตการบรรพชาให้แก่กุมารนี้ จึงตรัสสั่งพระภิกษุรูปหนึ่งว่า "ดูก่อนภิกษุ เธอจงให้กุมารนี้บรรพชาเถิด" ภิกษุนั้นรับฟังพระพุทธบัญชาแล้ว จึงพาทัพพมัลลบุตรกุมารไป ได้สอนตจปัญจกกรรมฐาน คือ กรรมฐานมีหนังเป็นที่ ๕ อันหมายถึงเกสาคือผม โลมาคือขน นขาคือเล็บ ทันตาคือฟัน ตโจคือหนัง ให้มัลลบุตรกุมารยึดสิ่งเหล่านี้เป็นอารมณ์ของกรรมฐานว่าเป็นสิ่งไม่งาม ไม่เที่ยง พิจารณาทั้งโดยอนุโลม คือ เรียงไปตามลำดับเริ่มจากเกสา เป็นต้น ไปจนถึงตโจ และว่าโดยปฏิโลม คือ จากตโจย้อนกลับขึ้นไปจนถึงเกสา

การสอนให้ว่าโดยอนุโลม และปฏิโลมนี้มีผลดี คือ ทำให้เกิดสมาธิขึ้น ผู้ที่กล่าวนี้ต้องคอยกำหนดใจให้สงบนิ่ง มีสติกำกับถ้าเผลอไป ใจไม่จดจ่อ ก็จะไม่เรียงไปตามลำดับ และก็ไม่รู้ว่าเรากำลังพิจารณาอยู่ในช่วงของอนุโลมหรือปฏิโลม การสอนให้ภาวนากลับไปกลับมาทั้งสองอย่างควบคู่กันไป โดยไม่ให้ว่า

อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว เป็นการป้องกันการกล่าวแบบเรื่อยเปื่อย แต่ใจกลับล่องลอยฟุ้งซ่านคิดไปต่างๆ นานา การภาวนากรรมฐานนั้นก็ไม่ได้ผล เป็นเหมือนนกแก้ว นกขุนทอง เพราะกรรมฐานทั้งห้านี้ ท่านสอนไว้เพื่อใช้พิจารณาตนเอง ให้เห็นว่าไม่สวยไม่งาม เป็นสิ่งปฏิกูล จะได้เบื่อหน่าย คลายกำหนัด และจะได้มุ่งทำพระนิพพานให้แจ้ง

ทัพพมัลลบุตรกุมารนั้น มีบารมีเต็มเปี่ยมอยู่แล้ว เมื่อได้เรียนตจปัญจกกรรมฐาน ท่านก็กำหนดกรรมฐานนั้นไว้ในใจ ทันทีที่พระอาจารย์เริ่มปลงผม ท่านได้สำเร็จโสดาปัตติผล ขณะกำลังปลงผมอยู่ ได้สำเร็จสกิทาคามิผล และเมื่อปลงผมไปได้ค่อนศีรษะ ก็สำเร็จอนาคามิผล และหลังจากปลงผม ก็ได้สำเร็จพระอรหัตผล การสำเร็จพระอรหัตผลกับการปลงผมเสร็จไม่ก่อนไม่หลังกันเลย คือ สำเร็จกิจพร้อมกันพอดี นี้เป็นการบรรลุธรรมที่พิเศษของท่าน เป็นแบบปฏิบัติได้สะดวก รู้ได้รวดเร็ว

พระทัพพมัลลบุตรเถระสำเร็จอริยมรรคขั้นสูงสุด เป็นพระอรหันต์แล้ว ได้ตามเสด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าไปกรุงราชคฤห์ด้วย หลังจากทรงประทับอยู่ในแว่นแคว้นมัลละตามพระพุทธประสงค์แล้ว ขณะที่กำลังพักอยู่ในสถานที่อันเงียบสงัด ก็คิดถึงกิจของพรหมจรรย์ว่า เราได้สำเร็จกิจที่จะต้องประพฤติ

ปฏิบัติแล้ว เราควรจะเป็นผู้รับใช้พระสงฆ์ โดยรับหน้าที่จัดแจงแต่งตั้งเสนาสนะ ทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ชาวโลก

ครั้นคิดแล้ว ก็ไปเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า กราบทูลพระพุทธองค์ถึงเรื่องที่ท่านตั้งใจจะกระทำหน้าที่เพื่อหมู่คณะ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสสรรเสริญ และทรงมอบหน้าที่ให้ ๒ ประการ คือ ๑. ให้เป็นผู้จัดแจงเสนาสนะของสงฆ์ คือ การจัดแจงปูลาดเสนาสนะเพื่อพระภิกษุทั้งหลาย ๒. เป็นผู้ทำหน้าที่แจกภัตร คือ ทำหน้าที่นิมนต์พระภิกษุ ให้ไปสู่สถานที่ที่ญาติโยมได้อาราธนาไว้

ภาระหน้าที่ทั้ง ๒ ประการนี้ จะต้องได้รับการยอมรับจากหมู่สงฆ์ เพราะไม่ใช่เรื่องง่ายเลย ในขณะที่พระทัพพมัลลบุตรเถระเข้ารับหน้าที่สองอย่างนั้น ท่านยังถือว่าเป็นผู้มีพรรษากาลอ่อนมาก หากจะกล่าวตรงๆ คือ ตำแหน่งที่ได้รับเป็นภาระเกินกว่าเด็กจะรับผิดชอบได้ แต่ท่านได้ทำหน้าที่อย่างไม่มีข้อแม้เงื่อนไข

เราจะเห็นได้ว่า เรื่องราวชีวิตในสังสารวัฏนั้น มีเรื่องแปลกๆ มากมาย ที่เป็นคำถามให้สงสัย รอคอยผู้มีบุญมาเฉลยคำตอบ ชีวิตของบุคคลที่เกิดมา ล้วนมีฉากหลังกำกับ นั่นคือบุญและบาป ขึ้นอยู่กับสิ่งใดจะมีกำลังส่งผลมากกว่ากัน คนที่ได้

รับผลบุญพิเศษนั้น จะต้องสร้างบุญไว้มากๆ ไม่ใช่ว่าจะได้มาอย่างง่ายๆ ถ้าอยากกำหนดชีวิตของเราให้เป็นไปในทิศทางใด เราต้องสร้างบุญให้มากๆ และอธิษฐานจิตตามที่เราต้องการ สักวันหนึ่งเราจะประสบผลแห่งบุญนั้นอย่างแน่นอน

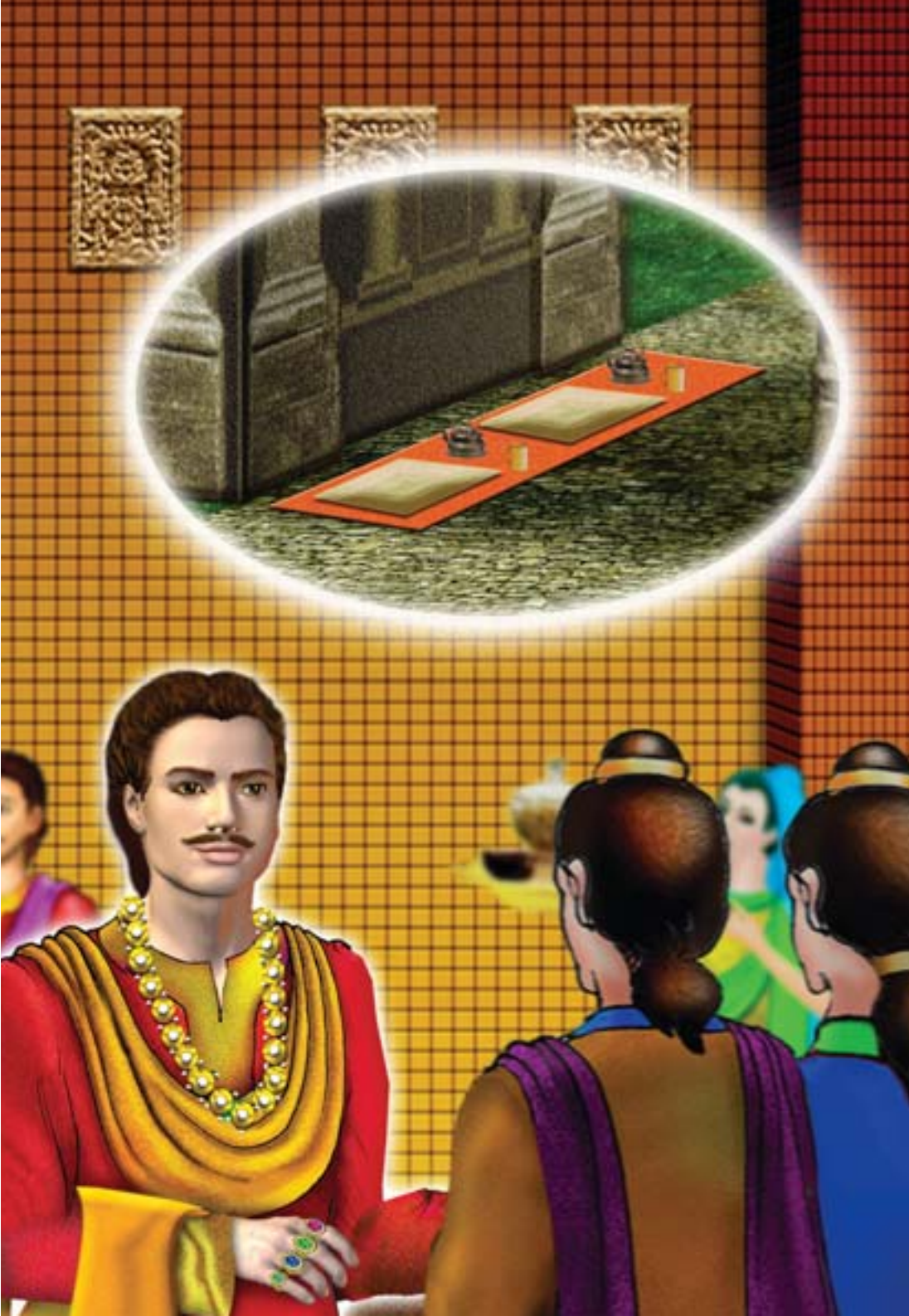

๕๓

พระทัพพมัลลบุตร (๒)

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมเป็นผู้ได้รับเชิญให้มาบังเกิดบนสวรรค์ ธรรม ๕ ประการ คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มีศรัทธา มีหิริ มีโอตตัปปะ ปรารภความเพียร มีปัญญา ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล ย่อมเป็นผู้ได้รับเชิญมาบังเกิดบนสวรรค์

ธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมอันบริสุทธิ์ ผู้ที่ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธองค์ จะสามารถยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น ให้บริสุทธิ์ขึ้นไปเรื่อยๆ ตามลำดับ เมื่อจิตสะอาดบริสุทธิ์เต็มที่ ก็จะสามารถหยั่งลงสู่อริยมรรค เส้นทางสายกลางของพระอริยเจ้าทั้งหลาย ฉะนั้นการปฏิบัติตนให้ดำรงอยู่ในหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้สรรพสัตว์ทั้งหลาย มีชีวิตที่รอดปลอดภัยในสังสารวัฏ และสามารถข้ามห้วงแห่งวัฏทุกข์ ไปสู่ฝั่งพระนิพพานได้ในที่สุด

มีวาระแห่งพระบาลีที่ปรากฏใน ภตสูตร ความว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมเป็นผู้ได้รับเชิญให้มาบังเกิดบนสวรรค์ ธรรม ๕ ประการ คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มีศรัทธา มีหิริ มีโอตตัปปะ ปรารภความเพียร มีปัญญา ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล ย่อมเป็นผู้ได้รับเชิญมาบังเกิดบนสวรรค์”

ผู้ที่มีธรรมทั้ง ๕ ประการนี้ จะมีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไป ไม่ว่าจะเป็นคฤหัสถ์หรือบรรพชิต ใช้ได้กับทุกๆ คน ถ้าปฏิบัติตามแล้วจะพ้นจากอบายภูมิ ได้เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์อย่าง

แน่นอน พระพุทธองค์ได้ตรัสหนทางไปสวรรค์แล้ว ผู้มีหิริ-โอตตัปปะคือมีความละอายต่อการทำความชั่ว และเกรงกลัวต่อผลของบาป ทำให้ไม่ต้องไปรับใช้กรรมในอบายภูมิ แต่จะพากเพียรพยายามทำบุญกุศลให้มากๆ ใช้สติปัญญาไตร่ตรองว่าช่วงเวลาอันแสนสั้นในโลกมนุษย์นี้ ทำอย่างไรถึงจะได้บุญใหญ่ทางใดเป็นหนทางสู่สวรรค์นิพพาน ก็จะขวนขวายประพฤติปฏิบัติอย่างไม่ย่อท้อ เมื่อคิด พูด ทำ แต่เรื่องดี เป็นประจำครั้นละโลกไปแล้ว กุศลกรรมย่อมนำไปสู่สุคติสวรรค์ได้โดยไม่ยาก

เมื่อตอนที่แล้ว ได้เล่าถึงอัตชีวประวัติของท่านพระทัพพ-มัลลบุตรเถระ คราวนี้เรามาศึกษากันต่อ คือ *หลังจากที่ท่านได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ด้วยวัยเพียง ๗ ขวบเท่านั้น จากนั้นท่านได้เป็นผู้ขวนขวายกิจการงานของสงฆ์ โดยรับหน้าที่เป็นผู้จัดแจงเสนาสนะ และเป็นพระภัตตุเทศก์ จัดแจงกิจนิมนต์ต่างๆ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสกับท่านว่า “ทัพพะ เธอยังเยาว์นักแต่ดำรงตำแหน่งใหญ่ เธอสมควรที่จะได้รับการอุปสมบท” เมื่อตรัสแล้ว พระพุทธองค์ทรงให้ท่านอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ในขณะที่ท่านมีอายุได้เพียง ๗ ขวบเท่านั้นเอง นี้เป็นบุญเก่าของท่านที่อธิษฐานมาดี ทำให้ได้บวชเป็นพระตั้งแต่ ๗ ขวบ เมื่อได้

---

*มก. ประวัติพระทัพพมัลลบุตร เล่ม ๓๒ หน้า ๔๒๓

อุปสมบทแล้ว ท่านทำหน้าที่แจกแจงเสนาสนะ พร้อมทั้งดูเรื่องการนิมนต์พระไปยังสถานที่ที่ทายกทายิกาทั้งหลายนิมนต์ไว้

การจัดแจงเสนาสนะของพระเถระ ทำได้อย่างยอดเยี่ยม เป็นระเบียบเรียบร้อย แยกเป็นสัดเป็นส่วน โดยจัดให้เหล่าภิกษุที่มีจริตอัธยาศัยตรงกันอยู่ในเสนาสนะเดียวกัน พวกภิกษุที่ถนัดเรื่องพระสูตร ก็จัดให้อยู่ส่วนหนึ่ง พวกที่ถนัดเรื่องวินัย ก็จัดให้อยู่อีกส่วนหนึ่ง พวกที่เป็นพระธรรมกถึก ก็จัดให้อยู่อีกกลุ่มหนึ่ง ฝ่ายพวกที่ชอบทางสมถวิปัสสนา ก็จัดให้อยู่อีกส่วนหนึ่ง ส่วนพวกที่ชอบสนทนา ก็จัดไว้ให้อยู่อีกสถานที่หนึ่งต่างหาก เพื่อความเป็นอยู่อย่างผาสุกของหมู่สงฆ์ ไม่สร้างความรำคาญแก่กัน

บางคราวเมื่อมีพระอาคันตุกะมาในวัดยามวิกาล ท่านก็จะเข้าเตโชธาตุ บันดาลให้เกิดแสงสว่าง และจัดแจงเสนาสนะให้ บางรูปคิดจะแกล้งท่าน เพื่อจะดูปาฏิหาริย์ โดยขอร้องท่านให้ไปจัดเสนาสนะในที่ไกลๆ เช่น ที่ภูเขาคิชฌกูฏบ้าง ที่ถ้ำสัตตบรรณคูหาบ้าง ข้างภูเขาเวภารบรรพตบ้าง เป็นต้น พระเถระก็จัดแจงให้ตามความต้องการของพระภิกษุรูปนั้นๆ เมื่อจัดแจงแล้วก็เชื้อเชิญด้วยถ้อยคำที่ไพเราะว่า “ท่านขอรับ นี่เตียง นี่ตั่ง นี่ที่นอน นี่ที่ขับถ่าย นี่น้ำใช้ นี่น้ำฉัน” นอกจากนั้น ท่านยังบอก

ธรรมเนียมข้อปฏิบัติให้กับพระภิกษุทั้งหลายผู้เข้ามาพักในที่ต่างๆ ได้ทราบด้วย

ท่านจัดแจงเสนาสนะอย่างรอบคอบ และชาญฉลาด กิจการงานของสงฆ์จึงสำเร็จเรียบร้อย จะหาผู้อื่นที่ทำได้อย่างท่านไม่ได้อีกแล้ว จึงทำให้ท่านได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งเอตทัคคะเป็นผู้เลิศที่สุดในทางจัดแจงเสนาสนะได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการทำหน้าที่เป็นภัตตุเทศก์ ซึ่งท่านสามารถจัดพระไปยังสถานที่ต่างๆ ที่มีผู้นิมนต์โดยทั่วถึง ไม่มีสิ่งใดสิ่งหนึ่งขาดตกบกพร่อง โดยท่านจัดตามลำดับพระเถระ และอาวุโส ไม่เคยทำให้เกิดความลักลั่น หรือมีอคติใดๆ จึงเป็นที่ชื่นชมของหมู่สงฆ์โดยถ้วนหน้า

แม้ท่านจะตั้งใจทำหน้าที่อย่างดีขนาดนี้ แต่ไม่แคล้วที่จะเกิดเรื่องขึ้นจนได้ คือในสมัยนั้น *ชาวเมืองราชคฤห์มีความเลื่อมใสในพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และภิกษุสงฆ์สามเณรทั้งหลาย จึงพร้อมใจกันตกแต่งบิณฑบาต โดยจัดแจงอาหารหวานคาวที่มีรสอร่อยประณีตถวาย ซึ่งแต่ละคนต่างทำกันสุดฝีมือของตน บางคนมีทรัพย์น้อย ก็มีเพียงปลายข้าวกับน้ำผักดองถวาย แต่บังเอิญพระเมตติยะ และพระภุมมชกะ ซึ่งอยู่ในกลุ่มของพวก

---

*มก.พระเมตติยะและพระกุมมชกะ เล่ม ๓ หน้า ๔๕๐

ภิกษุฉัพพัคคีย์ มักจะได้แต่อาหารประเภทนี้เป็นประจำ

วันหนึ่ง เมื่อท่านทั้งสองกลับจากบิณฑบาต ได้พบกับพระทัพพมัลลบุตร จึงถามว่า “ท่านไปบิณฑบาตมา ได้อาหารอะไรมาบ้าง” เมื่อได้รับคำตอบจากพระเถระ ท่านทั้งสองจึงบอกถึงอาหารที่ตนได้รับในวันนั้นบ้างว่า “วันนี้พวกกระผม ได้รับแต่ปลายข้าวกับน้ำผักดองเท่านั้น” พระเถระฟังแล้วเกิดมหากรุณา อยากให้ท่านทั้งสองได้ฉันอาหารที่ประณีต จึงนิมนต์ให้ไปฉันที่บ้านของท่านคฤหบดีในวันรุ่งขึ้น ซึ่งในสมัยนั้น ท่านกัลยาณภัตติกคฤหบดี จะจัดภัตตาหารอันประณีตถวายแด่พระสงฆ์วันละ ๔ รูปทุกวัน อีกทั้งท่านคฤหบดีพร้อมด้วยบุตรและภรรยาจะคอยอุปัฏฐากรับใช้คณะสงฆ์ด้วยตนเองด้วยความเคารพเลื่อมใสยิ่งนัก

ในวันนั้น ท่านทานบดีมีกิจธุระจะต้องไปที่วัด และได้แวะเข้าไปกราบพระทัพพมัลลบุตร เมื่อท่านฟังธรรมกถาจากพระเถระจนปีติเบิกบานใจและลากลับ ก่อนกลับท่านรู้ว่าวันพรุ่งนี้พระเมตติยะ และพระภุมมชกะจะไปฉันที่บ้าน แต่ท่านเศรษฐีไม่อยากให้ท่านทั้งสองเข้าไปในบ้าน เพราะกิตติศัพท์ในทางไม่ดีของภิกษุฉัพพัคคีย์ดังมาก เมื่อกลับถึงบ้าน ก็สั่งคนใช้ให้จัดอาสนะที่ซุ้มประตู และให้ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุที่จะ

มาฉันในวันพรุ่งนี้ ด้วยปลายข้าวกับน้ำผักดองเท่านั้น

ฝ่ายพระภิกษุทั้ง ๒ รูป รู้ตัวว่า พรุ่งนี้จะได้ฉันภัตตาหารที่บ้านของท่านกัลยาณภัตติกคฤหบดี คืนวันนั้นจึงนอนไม่ค่อยหลับ เพราะดีใจที่จะได้ฉันอาหารอร่อยๆ ครั้นรุ่งเช้า ทั้งสองรูปรีบพากันไปที่บ้านของท่านคฤหบดี นึกกระหยิ่มอยู่ในใจว่านานๆ ครั้งถึงจะโชคดี มีโอกาสมาฉันในเรือนของคฤหบดีผู้มีทรัพย์มาก วันนี้เราคงจะได้ปัจจัยไทยธรรมมากมายแน่นอน เดินไปนึกไป นึกไปยิ้มไป ภิกษุทั้งสองรูปจะเกิดความรู้สึกเช่นไรกับเหตุการณ์นั้น ไว้ศึกษากันต่อในตอนต่อไป

จากเรื่องนี้ จะเห็นว่า ท่านพระทัพพมัลลบุตร ถึงแม้ว่าจะบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ เสร็จกิจของการประพฤติพรหมจรรย์แล้ว ท่านยังมีความเสียสละ รับเป็นธุระในกิจการงานของสงฆ์ เป็นการกระทำที่น่ายกย่อง และเป็นแบบอย่างในการสร้างบารมี แม้พวกเราจะมีภารกิจการงานมาก แต่สิ่งใดที่เป็นเรื่องของส่วนรวม ของหมู่คณะ ของพระพุทธศาสนา เราจะต้องช่วยกัน ทั้งให้การสนับสนุน และคอยสอดส่องดูแลปกป้องผองภัย ให้เกิดความผาสุกในสังฆมณฑล และดำรงรักษาพระพุทธศาสนาไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง ดังที่พระทัพพมัลลบุตรท่านได้แสดงความรับผิดชอบต่องานพระพุทธศาสนา

บุญนี้จะคอยปกป้องคุ้มครอง ทำให้เราพ้นจากภยันตรายทั้งปวง ไม่มีคนมาคิดร้ายปองร้าย ห่างไกลจากคนภัยคนพาล เป็นที่รักของมนุษย์ และเทวดาทั้งหลาย และเมื่อปฏิบัติธรรมก็จะปฏิบัติได้สะดวก เข้าถึงธรรมได้อย่างง่ายดาย รู้แจ้งเห็นแจ้งในธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้าอย่างทะลุปรุโปร่ง

พระทัพพมัลลบุตร (๓)

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุหรือภิกษุณีบางรูป แม้มีทุกข์โทมนัส มีหน้านองด้วยน้ำตา ร้องไห้อยู่ ย่อมประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ เธอย่อมถึงฐานะอันน่าสรรเสริญ ที่ชอบแก่เหตุ ๕ ประการในปัจจุบัน คือ เธอมีศรัทธาในกุศลธรรม มีหิริ มีโอตตัปปะ ปรารภความเพียร และมีปัญญาในกุศลธรรม ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุหรือภิกษุณีบางรูป แม้มีทุกข์โทมนัส มีหน้านองด้วยน้ำตา ร้องไห้อยู่ ย่อมประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ เธอย่อมถึงฐานะอันน่าสรรเสริญที่ชอบแก่เหตุ ๕ ประการนี้แล

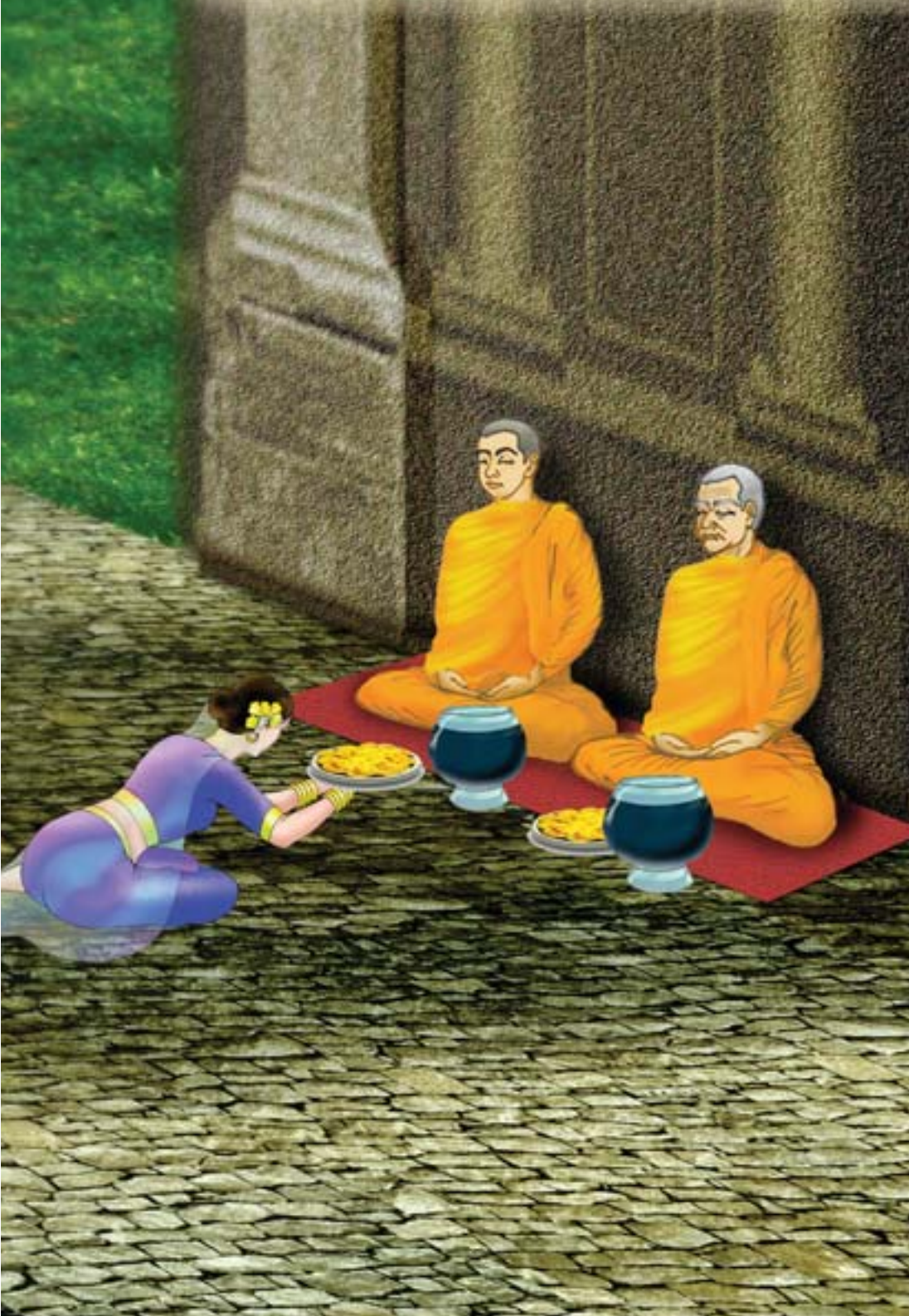

การตั้งใจทำความดีเป็นความคิดที่ประเสริฐสุด แต่บางครั้งอาจจะมีอุปสรรคต่างๆ บังเกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น เราจะต้องอดทน และมีกำลังใจที่เข้มแข็ง จึงจะเอาชนะอุปสรรคทั้งหลาย บรรลุถึงเป้าหมายอย่างน่าชื่นใจ ชีวิตของนักสร้างบารมีก็เป็นอย่างนี้ เพราะได้ก้าวลงสู่สมรภูมิรบอันยิ่งใหญ่ จะต้องทำสงครามรบกับกิเลสอาสวะภายในใจ ผู้ใดเอาชนะใจของตนเองได้ ผู้นั้นย่อมจะได้รับชัยชนะอันน่าภาคภูมิใจ และเป็นที่ยกย่องสรรเสริญของมนุษย์ และเทวาทั้งหลาย

มีวาระแห่งพระบาลีที่ปรากฏใน สิกขสูตร ความว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุหรือภิกษุณีบางรูป แม้มีทุกข์โทมนัส มีหน้านองด้วยน้ำตา ร้องไห้อยู่ ย่อมประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ เธอย่อมถึงฐานะอันน่าสรรเสริญ ที่ชอบแก่เหตุ ๕ ประการในปัจจุบัน คือ เธอมีศรัทธาในกุศลธรรม มีหิริ มีโอตตัปปะ ปรารภความเพียร และมีปัญญาในกุศลธรรม ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุหรือภิกษุณีบางรูป แม้มีทุกข์โทมนัส มีหน้านองด้วยน้ำตา ร้องไห้อยู่ ย่อมประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์เธอย่อมถึงฐานะอันน่าสรรเสริญที่ชอบแก่เหตุ ๕ ประการนี้แล”

นักสร้างบารมีผู้ตั้งใจจะทำพระนิพพานให้แจ้งนั้น จะ

ต้องใช้กำลังใจอย่างสูงที่จะต่อสู้กับอาสวกิเลสที่สั่งสมอยู่ในใจ สิ่งใดที่อยากทำ บางครั้งต้องละเว้น ต้องหักห้ามใจ ไม่ตามใจกิเลส ยิ่งเป็นนักบวช ยิ่งต้องระมัดระวังอย่างมาก เพราะจะต้องต่อสู้กับกิเลสภายใน ที่คอยยั่วยวนใจให้ออกนอกเส้นทางของพระ-ธรรมวินัย การเป็นนักบวชที่สมบูรณ์ได้ จึงเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ บัณฑิตทั้งหลายก็อนุโมทนาสรรเสริญ ดังเช่นพระดำรัสที่ได้นำมากล่าวข้างต้น

เมื่อตอนที่แล้วเล่าถึงเรื่องของพระทัพพมัลลบุตรซึ่งเป็นพระอรหันต์ ๗ ขวบ ที่ท่านรับหน้าที่อันยิ่งใหญ่ เป็นผู้จัดการแจกแจงเสนาสนะ และรับหน้าที่นิมนต์พระไปยังบ้านเจ้าภาพทั้งหลาย ท่านได้ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ไม่ขาดตกบกพร่อง จนกระทั่งมาถึงตอนที่ท่านนิมนต์พระเมตติยะ และพระภุมมชกะ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ทำทานมาน้อยในอดีต จึงไม่ค่อยได้ลาภสักการะเหมือนพระภิกษุรูปอื่น ครั้นรู้ตัวว่าจะได้ไปฉันที่บ้านของคฤหบดีก็ดีใจมาก จึงออกบิณฑบาตมุ่งตรงไปยังบ้านของท่านคฤหบดีตั้งแต่เช้า

*เมื่อทาสีผู้รับมอบหมายจากท่านคฤหบดี เห็นพระภิกษุสองรูปนั้นกำลังเดินมาแต่ไกล ก็ปูลาดอาสนะไว้ที่ซุ้มประตู

---

*มก. พระเมตติยะและพระภุมมชกะ เล่ม ๓ หน้า ๔๕๐

นิมนต์ให้นั่งบนอาสนะที่จัดเตรียมไว้ พระเมตติยะและพระภุมมชกะคิดว่า เขาคงจัดเตรียมภัตตาหารยังไม่เสร็จ จึงให้เราทั้งสองนั่งรออยู่ที่ซุ้มประตู ครั้นถึงเวลา นางทาสีก็นำปลายข้าวกับน้ำผักดองมาถวาย พลางเชื้อเชิญว่า "ขอนิมนต์พระคุณเจ้าทั้งสองฉันเถิด เจ้าข้า" ท่านจึงซักถามว่า "ทำไมถึงเอาปลายข้าวมาถวาย" นางทาสีจึงชี้แจงว่า "ท่านเจ้าข้า ท่านคฤหบดีสั่งข้าพเจ้าให้รับรองพระคุณเจ้าทั้งสองที่นี่ และให้จัดอาหารเช่นนี้ถวาย ทั้งให้คอยปฏิบัติอยู่จนกระทั่งพระคุณเจ้าฉันเสร็จ เจ้าข้า"

พระเมตติยะและพระภุมมชกะ ต่างคิดในแง่ลบว่า "เมื่อวานนี้ ท่านคฤหบดีเข้าไปหาพระทัพพมัลลบุตรเถระ สงสัยพระทัพพมัลลบุตรคงจะแกล้งเราเป็นแน่" คิดแล้วรู้สึกเสียใจจนฉันอาหารไม่ลง ฉันพอเป็นพิธีเท่านั้น และรีบลากลับด้วยความไม่พอใจ โดยไม่ได้นึกถึงตนเองว่า ที่เป็นเช่นนี้ เพราะการประพฤติอันไม่ตั้งอยู่ในพระธรรมวินัยของตนนั่นเอง

เมื่อกลับไปถึงวัด ทั้งสองเก็บบาตรและจีวรพลางนั่งทอดถอนใจไม่ยอมพูดจากับใคร ขณะเดียวกันนั่นเอง นางเมตติยาภิกษุณีผู้มีความคุ้นเคยกัน ได้มาเยี่ยมพระเมตติยะและพระภุมมชกะ นางได้พูดทักทายหลายหน แต่ท่านทั้งสองกลับไม่ยอมปราศรัยด้วย ยังคงนั่งหน้าบอกบุญไม่รับ นางนึกแปลกใจ

กลัวว่าจะทำอะไรให้พระทั้งสองขัดใจ จึงเรียนถามว่า “ดิฉันทำผิดอะไรหรือพระคุณเจ้าถึงไม่ยอมพูดจาด้วย”

ด้วยความที่ท่านทั้งสองยังมีอารมณ์ค้างอยู่ในใจ จึงพูดกับนางว่า “เราทั้งสองถูกท่านพระทัพพมัลลบุตรข่มเหงเอาทำให้ได้รับความอับอาย” นางเมตติยาภิกษุณีถามว่า “ท่านพระ-ทัพพะข่มเหงรังแกพระคุณเจ้าทั้งสองอย่างไร และจะให้ดิฉันช่วยทำอะไรได้บ้าง ขอให้พระคุณเจ้าทั้งสองจงบอกมาเถิด” พระเมตติยะและพระภุมมชกะ ตอบว่า “ถ้าเธอจะช่วยพวกเราเธอจงไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วกราบทูลใส่ร้ายพระ-ทัพพมัลลบุตรว่า “พระทัพพมัลลบุตรได้ประทุษร้ายเราทั้งสอง”

ด้วยความเคารพเลื่อมใสในท่านทั้งสอง นางภิกษุณีรีบรับคำขอร้องนั้น และไปเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า กราบทูลฟ้องพระทัพพมัลลบุตรเถระผู้ไม่มีความผิด โดยหวังจะทำลายชื่อเสียงของพระทัพพมัลลบุตรให้มัวหมอง จะได้ลาสิกขาไป ทั้งๆ ที่พระพุทธองค์ทรงรู้ว่า พระทัพพมัลลบุตรจะไม่ทำเช่นนั้น แต่เพื่อป้องกันการครหานินทา จึงตรัสเรียกประชุมสงฆ์ทันที

เมื่อคณะสงฆ์พร้อมด้วยพระทัพพมัลลบุตรมาประชุมพร้อมกันแล้ว พระพุทธองค์ตรัสถามพระทัพพมัลลบุตรในท่ามกลางหมู่สงฆ์ว่า “ดูก่อนทัพพะ เธอนึกได้หรือไม่ว่า เคย

ทำกรรมชั่วช้าอย่างที่นางภิกษุณีนี้กล่าวหา” พระเถระกราบทูลว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า เรื่องทั้งหมดพระองค์ทรงทราบอยู่แล้วมิใช่หรือ พระเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสถามซ้ำอีกเป็นครั้งที่ ๒ เพื่อให้ท่านพระทัพพะตอบเองว่า ได้ทำหรือไม่ได้ทำ

พระทัพพมัลลบุตรกราบทูลเหมือนครั้งแรก พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงพิจารณาเห็นว่า การกล่าวแก้ตัวของพระทัพพมัลลบุตรเถระไม่กระจ่างแจ้ง จึงตรัสว่า “ดูก่อนทัพพะ บัณฑิตทั้งหลายไม่กล่าวแก้อธิกรณ์เหมือนเธอ หากเธอเคยกระทำ จงกล่าวว่าได้ทำ หากเธอไม่ได้ทำจงกล่าวว่า ไม่ได้ทำ นี่เป็นความงามในพระธรรมวินัย”

พระทัพพมัลลบุตรเถระจึงกราบทูลว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค นับตั้งแต่ข้าพระองค์เกิดมา แม้แต่เพียงจะฝันไปว่าได้เสพเมถุนธรรม ก็ยังไม่เคยเลย ไม่ต้องกล่าวถึงตอนที่ตื่นอยู่ว่าข้าพระองค์จะทำกรรมอันลามกถึงปานนี้ ข้าพระองค์ไม่เคยกระทำ และไม่เคยคิดด้วย พระเจ้าข้า”

พระบรมศาสดาทรงพอพระทัยในคำให้การของพระทัพพมัลลบุตร แม้พระพุทธองค์จะทรงรู้เรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้นแต่เพื่อให้ความจริงกระจ่างแจ้งแก่ปุถุชน และหวังอนุเคราะห์ผู้ไม่รู้ไม่ให้มีบาป จึงทรงกระทำเช่นนั้น พระพุทธองค์ตรัสสั่งให้

พระภิกษุผู้ทรงธรรมมาไต่สวนทบทวนหาข้อมูล แล้วเสด็จลุกจากพุทธอาสน์เข้าสู่พระคันธกุฎี ฝ่ายพระภิกษุทั้งหลายได้ช่วยกันสืบหาพระภิกษุผู้เป็นต้นเรื่องตามพระพุทธดำรัส ในที่สุดก็รู้ว่าพระเมตติยะ และพระภุมมชกะเป็นผู้เสี้ยมสอนนางเมตติยาภิกษุณีให้กุเรื่องนี้ขึ้น

จากเรื่องนี้ เราจะเห็นได้ว่า แม้เราจะทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ที่สุด ก็อาจเกิดการเข้าใจผิดกัน ไม่เว้นแม้กระทั่งพระ-อรหันต์ผู้หมดกิเลสแล้ว ฉะนั้น การเข้าใจผิดจึงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ง่าย และพร้อมจะเกิดขึ้นเสมอในสังคมโลกปัจจุบัน เรื่องราวที่เกิดขึ้นนี้ พวกเราทุกคนควรนำไปเป็นข้อคิดว่า เมื่อเราหรือบุคคลใกล้ชิดเกิดเรื่องราวใดๆ เราควรใช้สติปัญญา พินิจพิจารณาไตร่ตรองให้รอบคอบ ต้องมีโยนิโสมนสิการ พิจารณาให้แยบคายละเอียดถี่ถ้วน ก่อนที่จะตัดสินใจ เพราะจะทำให้เกิดผลเสียหายภายหลังได้ ความผิดพลาดแม้น้อยนิด ก็สามารถเป็นแผลร้ายในใจได้ตลอดไป เพราะฉะนั้น ให้เราหมั่นเจริญสมาธิภาวนา เราจะได้คิดดี พูดดี และทำดี ประกอบด้วยสติปัญญากันทุกคน

พระทัพพมัลลบุตร (๔)

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เด็กอ่อนอาจพึงเอาชิ้นไม้ หรือชิ้นกระเบื้องใส่เข้าไปในปาก เพราะความพลั้งเผลอของพี่เลี้ยง พี่เลี้ยงพึงสนใจในเด็กนั้น แล้วรีบนำเอาชิ้นไม้หรือชิ้นกระเบื้องออกโดยเร็ว พี่เลี้ยงผู้หวังประโยชน์ มุ่งความสุข พึงกระทำอย่างนั้น ด้วยความอนุเคราะห์ แต่ว่าเมื่อใด เด็กนั้นเจริญวัยมีปัญญาสามารถ เมื่อนั้น พี่เลี้ยงก็วางใจในเด็กนั้นได้ว่า เด็กนี้มีความสามารถรักษาตนเองได้แล้ว

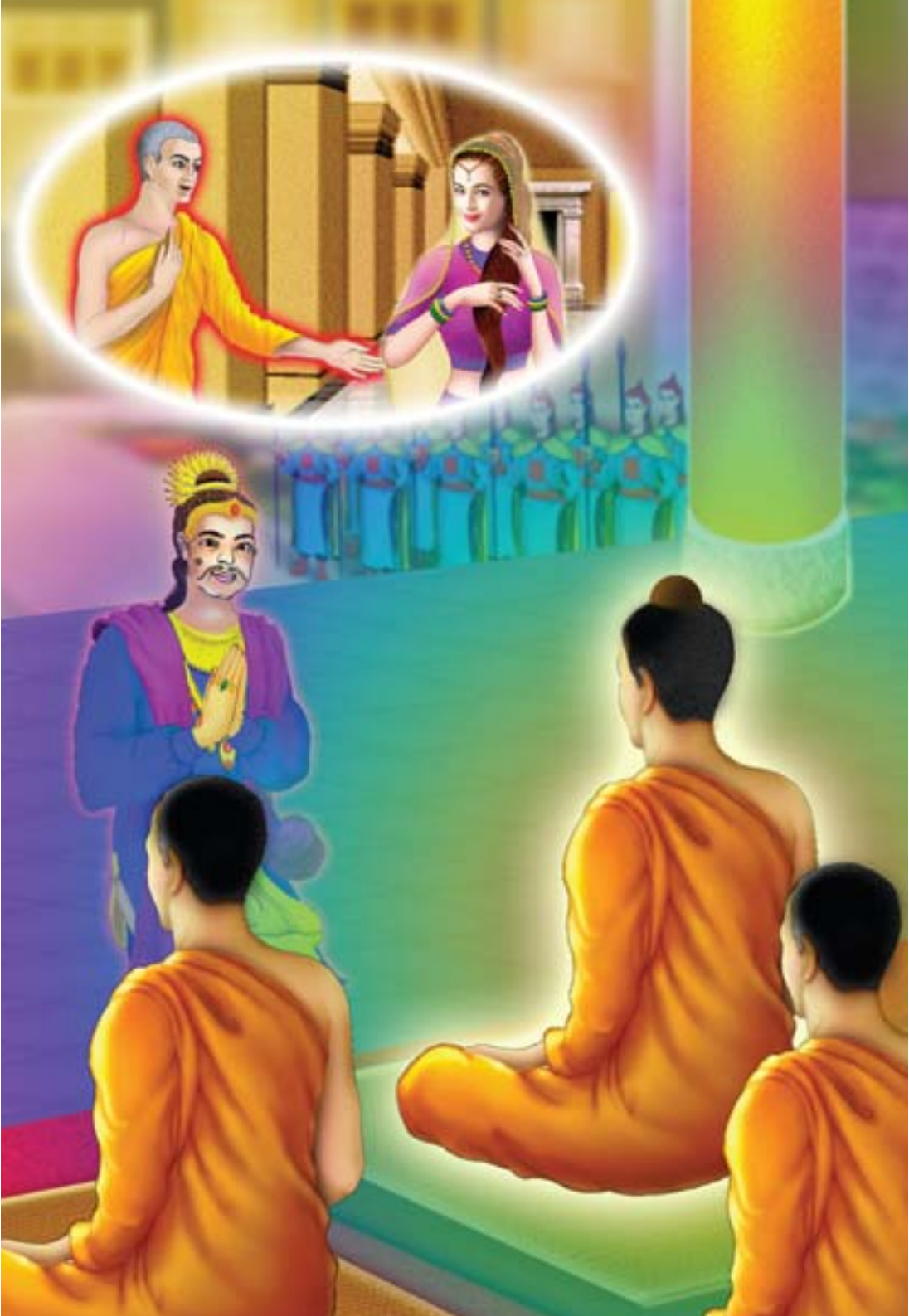

หัวใจของครูบาอาจารย์นั้น มีแต่ความห่วงใยในตัวของลูกศิษย์ ปรารถนาให้ลูกศิษย์มีแต่ความเจริญรุ่งเรือง เช่นเดียวกับพระบรมศาสดา ที่ทรงมีหัวใจอันเต็มเปี่ยมด้วยพระมหากรุณา มีความปรารถนาที่จะให้สรรพสัตว์ทั้งหลายหลุดพ้นจากความทุกข์ ทรงประคับประคอง แนะนำแต่สิ่งที่ดีที่จะนำพาทุกชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ผู้ใดก็ตาม ได้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระองค์ บุคคลนั้นย่อมจะมีนิพพานเป็นที่ไปในเบื้องหน้า

มีวาระแห่งพระบาลีที่ปรากฏใน กามสูตร ความว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เด็กอ่อนอาจพึงเอาชิ้นไม้ หรือชิ้นกระเบื้องใส่เข้าไปในปาก เพราะความพลั้งเผลอของพี่เลี้ยง พี่เลี้ยงพึงสนใจในเด็กนั้น แล้วรีบนำเอาชิ้นไม้หรือชิ้นกระเบื้องออกโดยเร็ว พี่เลี้ยงผู้หวังประโยชน์ มุ่งความสุข พึงกระทำอย่างนั้น ด้วยความอนุเคราะห์ แต่ว่าเมื่อใดเด็กนั้นเจริญวัย มีปัญญาสามารถ เมื่อนั้น พี่เลี้ยงก็วางใจในเด็กนั้นได้ว่า เด็กนี้มีความสามารถรักษาตนเองได้แล้ว

ภิกษุก็ฉันนั้นเหมือนกัน ย่อมเป็นผู้ที่เราต้องรักษา ตลอดเวลาที่เธอยังไม่กระทำด้วยศรัทธาในกุศลธรรม ไม่กระทำด้วยหิริ ด้วยโอตตัปปะ ด้วยวิริยะ และด้วยปัญญาในกุศลธรรม แต่เมื่อใด ภิกษุกระทำด้วยศรัทธาในกุศลธรรม

กระทำด้วยหิริ ด้วยโอตตัปปะ ด้วยวิริยะ และด้วยปัญญาในกุศลธรรม เมื่อนั้น เราย่อมวางใจในเธอได้ว่า ภิกษุมีความสามารถรักษาตนเองได้แล้ว”

พระบรมศาสดา เปรียบเสมือนบิดาของพระภิกษุ สามเณร อุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย ความรักของพระองค์ที่มีต่อพุทธ-บริษัททั้งสี่นี้ เป็นรักที่บริสุทธิ์ เพราะพระองค์ทรงปรารถนาจะให้ทุกๆ คนมีชีวิตที่บริสุทธิ์บริบูรณ์ หมดสิ้นอาสวกิเลส เข้าถึงพระนิพพาน จึงพยายามอบรม ชี้แนะเส้นทางแห่งอริยมรรค อีกทั้งประคับประคองให้อยู่บนเส้นทางอันถูกต้อง แม้จะมีเรื่องราวอะไรเกิดขึ้น พระองค์จะทรงแก้ไขด้วยพุทธวิธี

*หลังจากที่นางเมตติยาภิกษุณี กล่าวโทษพระทัพพมัลล-บุตรเถระว่า ต้องอาบัติปาราชิก ขาดจากความเป็นภิกษุ พระพุทธองค์ทรงรู้ความจริงด้วยพระสัพพัญญุตญาณ แต่ทรงปล่อยให้มีการสอบสวนสืบสวน เพื่อความกระจ่างแจ้งแก่บุคคลทั้งหลาย เมื่อสอบสวนแล้วพบว่า นางภิกษุณีใส่ร้ายพระอรหันต์ ทางคณะสงฆ์จึงปรับอาบัติหนักแก่นางภิกษุณี

ครั้นพระเมตติยะและพระภุมมชกะรู้ว่า นางเมตติยาภิกษุณีจะต้องถูกลงโทษ โดยให้พ้นจากความเป็นภิกษุณี ทั้งสอง

---

*มก. พระเมตติยะและพระภุมมชกะ เล่ม ๓ หน้า ๔๕๐

เกิดความละอายใจ และสงสารนางภิกษุณี จึงสารภาพต่อพระภิกษุที่ทำหน้าที่สืบสวนว่า “ท่านทั้งหลาย ขออย่าให้นางเมตติยาภิกษุณีต้องสึกจากเพศพรหมจรรย์เลย เพราะนางไม่ได้กระทำผิดอะไร ความผิดที่เกิดขึ้น ข้าพเจ้าทั้งสองเป็นผู้ต้นคิดทำไปด้วยความโกรธ และความเสียใจ อยากจะให้พระทัพพมัลลบุตรมัวหมอง”

พระภิกษุทั้งหลายต่างพากันติเตียน และรีบกราบทูลพระผู้มีพระภาคเจ้า พระพุทธองค์จึงทรงบัญญัติอมูลกสิกขาบทว่า ภิกษุโกรธแค้นแกล้งโจทก์ภิกษุด้วยอาบัติปาราชิกอันไม่มีมูลโดยหมายจะให้ผู้ถูกกล่าวโทษเคลื่อนจากพรหมจรรย์ ต่อมาจะมีใครซักถามก็ตาม ไม่มีใครซักถามก็ตาม อธิกรณ์นั้นไม่มีมูล และภิกษุผู้โจทก์นั้นต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ผลการกระทำของท่านทั้งสองนั้นก็ถูกติเตียนจากพุทธบริษัท ๔ การกล่าวหาด้วยเรื่องอาบัติปาราชิกที่ไม่มีมูลนั้น เป็นเรื่องใหญ่ เพราะถ้าไม่พิจารณาไต่สวนให้ดี อาจจะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องพ้นจากความเป็นภิกษุ อันที่จริงเรื่องนี้ก็เป็นกรรมในอดีตของท่าน คือ มีอยู่ชาติหนึ่ง พระทัพพมัลลบุตรเคยผิดพลาดกล่าวโทษพระอรหันต์รูปหนึ่ง ด้วยอาบัติปาราชิกที่ไม่มีมูลความจริง บาปกรรมนั้นส่งผลให้ท่านต้องตกนรกอยู่หลายแสนปี มาในชาติปัจจุบันนี้ พระเมตติยะและพระภุมมชกะจึง

กล่าวโทษท่านด้วยอาบัติปาราชิกที่ปราศจากความจริง

แต่เรื่องยังไม่จบเพียงเท่านี้ *ต่อมาวันหนึ่ง เจ้าวัฑฒลิจฉวีผู้เป็นสหายเก่าได้เข้าไปหาท่านทั้งสองรูป แล้วกล่าวนมัสการทักทาย แต่พระเมตติยะและพระภุมมชกะ กลับไม่ทักทายปราศรัยด้วย เจ้าวัฑฒลิจฉวีจึงถามว่า "กระผมทำผิดอะไรต่อพระคุณเจ้าหรือ" ภิกษุทั้งสองรูปตอบว่า "ท่านทำผิดต่อพวกอาตมา เพราะพวกอาตมาถูกพระทัพพมัลลบุตรกลั่นแกล้ง แต่ท่านกลับเพิกเฉยดูดาย" เจ้าวัฑฒลิจฉวีจึงถามว่า "แล้วจะให้ผมช่วยอย่างไร"

ภิกษุทั้งสองบอกว่า "ถ้าหากท่านเต็มใจช่วย ท่านจงไปเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้วกราบทูลว่า ท่านพระทัพพมัลลบุตรเป็นชู้กับภรรยาของท่าน" แทนที่เจ้าวัฑฒลิจฉวีจะเห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าละอาย กลับรับคำของภิกษุทั้งสอง และรีบไปเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าทันที

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสสั่งให้ประชุมสงฆ์ ทรงสอบถามพระทัพพมัลลบุตรเถระว่า "ทัพพะ เธอได้ทำอย่างที่เจ้าวัฑฒลิจฉวีกล่าวหาจริงหรือ" พระเถระกราบทูลว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระผู้มีพระภาคเจ้าย่อมทรงทราบว่า ข้า-

---

*มก.เรื่องเจ้าวัฑฒลิจฉวี เล่ม ๙ หน้า ๓๘

พระองค์เป็นอย่างไร พระเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสถามอีกเป็นครั้งที่ ๒ และที่ ๓ พระเถระก็กราบทูลเหมือนครั้งแรก พระพุทธองค์จึงตรัสว่า “ทัพพะ ถ้าหากเธอกระทำ จงบอกว่ากระทำ ถ้าหากเธอไม่ได้กระทำ ก็บอกว่าไม่ได้กระทำ” พระ-ทัพพมัลลบุตรเถระกราบทูลว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า นับตั้งแต่ข้าพระองค์เกิดมา ไม่เคยฝันว่า ได้เสพเมถุนธรรม อย่าได้พูดถึงขณะที่ยังตื่นอยู่เลย พระเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงรับสั่งกับพระภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น สงฆ์จงคว่ำบาตรเจ้าวัฑฒลิจฉวีเสีย”

ผู้ที่จะถูกคว่ำบาตรนี้ จะต้องครบองค์แห่งการคว่ำบาตร พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสองค์ของผู้ที่จะต้องถูกสงฆ์คว่ำบาตรมีถึง ๘ ประการ คือ ๑.ขวนขวายเพื่อให้ภิกษุทั้งหลายเสื่อมลาภ ๒. ขวนขวายเพื่อให้ภิกษุทั้งหลายเสียหาย ๓.ขวนขวายเพื่อให้ภิกษุทั้งหลายอยู่ไม่ได้ ๔.ด่าว่าเปรียบเปรยภิกษุทั้งหลาย ๕.ยุยงภิกษุทั้งหลายให้แตกกัน ๖.กล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า ๗.กล่าวติเตียนพระธรรม ๘.กล่าวติเตียนพระสงฆ์ทั้งหลาย

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้สงฆ์คว่ำบาตรเจ้าวัฑฒลิจฉวี ภิกษุสงฆ์ก็ได้ดำเนินการในทันที เพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลทั้งหลาย โดยสมมติพระภิกษุที่ฉลาดรอบรู้ ให้

ประกาศในท่ามกลางสงฆ์ว่า "ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า เจ้าวัฑฒลิจฉวี โจทก์ท่านพระทัพพมัลลบุตรด้วยศีลวิบัติอันไม่มีมูล ถ้าความพรั่งพร้อมของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงคว่ำบาตรแก่เจ้าวัฑฒลิจฉวี คือ อย่าให้คบกับสงฆ์ นี้เป็นญัตติการคว่ำบาตร คือ ไม่ให้คบกับสงฆ์ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงนิ่งเฉย ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูดขึ้น เมื่อไม่มีใครแย้ง ก็เป็นอันว่าสงฆ์คว่ำบาตรแก่เจ้าวัฑฒลิจฉวี" เมื่อพระภิกษุได้สวดประกาศเช่นนี้แล้ว และไม่มีผู้ใดทักท้วง คณะสงฆ์ทั้งหมดจึงมีมติเป็นเอกฉันท์คว่ำบาตรเจ้าวัฑฒลิจฉวี

แม้ท่านเป็นพระอรหันต์ ก็ยังถูกฆราวาสกล่าวหา นับประสาอะไรกับพวกเรา ซึ่งเป็นคนเดินดินธรรมดา มีหรือที่จะพ้นคนครหานินทา แต่หน้าที่ของเราจะต้องตั้งสติทำใจให้หนักแน่นและสร้างความดีกันต่อไป และอีกอย่างหนึ่งที่พวกเราควรตระหนักคือ เป็นคฤหัสถ์ไม่ควรไปกล่าวร้ายพระสงฆ์ผู้ทรงศีล มันจะเป็นบาปติดตัวไป สนุกปากแต่ลำบากเรา อย่างนี้ไม่คุ้ม ฉะนั้น ให้เราหมั่นทำภาวนาให้ดี เพราะเมื่อใจเราใสสว่าง เราจะมีสติคอยกำกับ จะสำรวมกาย วาจา ใจได้ตลอดเวลา

๕๖

พระทัพพมัลลบุตร (๕)

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ คือ ภิกษุเป็นผู้มีศรัทธา มีหิริ มีโอตตัปปะ ปรารภความเพียร และมีปัญญา เป็นผู้ควรเพื่อถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ในพระธรรมวินัยนี้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล เป็นผู้ควรเพื่อถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ในพระธรรมวินัยนี้

ชีวิตที่ปลอดกังวลเป็นชีวิตที่แจ่มใส สามารถสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้แก่โลก เพราะสิ่งที่ดีงามจะเจริญในจิตใจที่งดงาม ชีวิตของสมณะเป็นชีวิตที่ปลอดกังวลจากเรื่องไร้สาระ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงตรัสว่า ฆราวาสเป็นชีวิตที่คับแคบ เป็นทางมาแห่งธุลี มีแต่สิ่งที่จะคอยชักนำจิตใจให้ตกอยู่ในกระแสกิเลส คือ ราคะ โทสะ โมหะ ส่วนชีวิตสมณะ เป็นชีวิตที่เหมาะสมแก่การฝึกฝนอบรมตนเอง ให้หลุดพ้นจากวังวนเหล่านี้ เป็นเส้นทางที่พระอริยเจ้าทั้งหลายต่างดำเนินไป เป็นชีวิตสุดท้ายในสังสารวัฏ ผู้ที่มีโอกาสได้มาเป็นสมณะ จึงควรบำเพ็ญตนมุ่งตรงต่อหนทางพระนิพพาน

มีวาระแห่งพระบาลีที่ปรากฏใน ทุติยอคารวสูตร ความว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ คือ ภิกษุเป็นผู้มีศรัทธา มีหิริ มีโอตตัปปะ ปรารภความเพียร และมีปัญญา เป็นผู้ควรเพื่อถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ในพระธรรมวินัยนี้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล เป็นผู้ควรเพื่อถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ ในพระธรรมวินัยนี้”

ผู้ที่จะมีชีวิตที่บริสุทธิ์บริบูรณ์ได้ จะต้องหมั่นฝึกฝนอบรม

ตน ทั้งกาย วาจา และใจให้สมบูรณ์พร้อม จึงจะเป็นที่รักที่เคารพบูชาของมนุษย์ และเทวาทั้งหลาย ถ้าเป็นพระภิกษุสามเณรก็จะเป็นเนื้อนาบุญ เป็นหัวใจของโลก และจักรวาล ฉะนั้นสมณะที่แท้จริง จะต้องหมั่นฝึกตัวตลอดเวลา ให้บริบูรณ์ด้วยคุณธรรมทั้ง ๕ ประการ ดังพระดำรัสที่พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสไว้ ตอนที่แล้วได้เล่าเรื่องของพระทัพพมัลลบุตร ที่ท่านพบเจอเรื่องราวต่างๆ มากมาย จนกระทั่งถูกเจ้าวัฑฒลิจฉวีกล่าวหาว่า ล่วงละเมิดมเหสีของตน แต่พอสอบสวนแล้ว พบว่าไม่เป็นความจริง คณะสงฆ์จึงพร้อมใจกันคว่ำบาตรเจ้าวัฑฒลิจฉวี

*วันรุ่งขึ้น พระอานนท์เถระได้ไปแจ้งเจ้าวัฑฒลิจฉวี ทันทีที่เจ้าวัฑฒลิจฉวีรู้ข่าว พระองค์ถึงกับสลบล้มลง ณ ที่นั้น เมื่อฟื้นขึ้นมา เหล่ามิตร อำมาตย์ ญาติสายโลหิตของพระองค์ต่างพากันปลอบใจว่า “อย่าได้เสียใจไปเลยท่านวัฑฒะ พวกเราจะทำให้พระผู้มีพระภาคเจ้ากับพระภิกษุสงฆ์เลื่อมใสให้ได้” เจ้าวัฑฒลิจฉวีพร้อมด้วยบุตร และภรรยา ตลอดทั้งมิตร อำมาตย์ ญาติสายโลหิต จึงพากันไปเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า หมอบศีรษะลงแทบพระยุคลบาทของพระพุทธองค์ พลางทูลอ้อนวอนว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ข้าพระองค์กระทำผิดด้วยความ

---

*มก. เรื่องเจ้าวัฑฒลิจฉวี เล่ม ๙ หน้า ๓๘

โง่เขลา ด้วยการกล่าวหาท่านพระทัพพมัลลบุตร นับว่าได้ทำความผิดอันใหญ่หลวง ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงพระกรุณายกโทษให้ข้าพระองค์ เพื่อความสำรวมระวังต่อไปเถิด พระเจ้าข้า”

พระบรมศาสดาตรัสว่า “เจ้าวัฑฒะ พระองค์ได้ทำผิดด้วยความโง่เขลา ด้วยอกุศล แต่ก็สำนึกผิดแล้ว ตถาคตจึงยกโทษให้” ต่อจากนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายให้สงฆ์หงายบาตรแก่เจ้าวัฑฒลิจฉวี คือ ให้คบหาสมาคมกับสงฆ์ได้เหมือนเดิมโดยให้เจ้าวัฑฒลิจฉวีห่มผ้าเฉวียงบ่าเข้าไปกราบขอขมา ขอให้สงฆ์ยกโทษ แล้วให้สงฆ์สวดประกาศหงายบาตร และได้ตรัสถึงองค์แห่งการหงายบาตรแก่อุบาสกไว้ ๘ ประการ ซึ่งมีข้อความตรงข้ามกับองค์แห่งการคว่ำบาตรที่ได้กล่าวไว้ในครั้งก่อน

เมื่อพระทัพพมัลลบุตรเถระพ้นมลทินแล้ว ท่านประสงค์จะประกาศคุณธรรมของท่าน จึงกล่าวขึ้นว่า “ตนที่ฝึกหัดได้ยากอย่างไร ผู้มีปัญญาก็ได้ฝึกหัดด้วยการฝึกหัดอย่างดี ผู้มีปัญญาเป็นผู้มีความสันโดษ เป็นผู้ข้ามความสงสัยเสียได้ เป็นผู้ชนะกิเลส เป็นผู้ปราศจากความกลัว ไม่มีภัย”

กว่าจะมาถึงวันนี้ ไม่ใช่เรื่องง่ายที่พระทัพพมัลลบุตรเถระจะเป็นผู้ที่ถึงพร้อมด้วยคุณธรรมต่างๆ และเป็นที่สรรเสริญของ

บุคคลทั้งหลาย แต่ที่ท่านได้มา เพราะท่านได้สั่งสมอบรมมานับภพนับชาติไม่ถ้วน อย่างเช่น *เมื่อย้อนกลับไป ๑๐๐,๐๐๐ กัปจากภัทรกัปนี้ ครั้งที่พระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งมีพระวรกายสูง ๕๘ ศอก มีพระชนมายุ ๑๐๐,๐๐๐ ปี เสด็จอุบัติขึ้นในโลก ทรงมีพระอรหันต์จำนวนมากแวดล้อม ทรงประกาศสัจธรรมทำให้เทวดา และมนุษย์มากมายหลุดพ้นจากห้วงวัฏทุกข์ได้

สมัยนั้น พระทัพพมัลลบุตรเถระเกิดเป็นบุตรเศรษฐี อยู่ในเมืองหงสวดี วันหนึ่ง ท่านได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นพระพุทธองค์ทรงแต่งตั้งพระสาวกรูปหนึ่งไว้ในตำแหน่งอันเลิศกว่าพระสาวกทั้งหลาย ในฝ่ายจัดแจงแต่งตั้งเสนาสนะ ท่านมีใจยินดีต้องการจะเป็นเช่นนั้นบ้าง จึงได้ถวายมหาทานแด่พระภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข ท่านทำอยู่ถึง ๗ วัน ในวันที่ ๗ ก็หมอบลงแทบพระยุคลบาทของพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า และตั้งความปรารถนาในตำแหน่งอันเลิศนั้นในอนาคตกาล

พระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงพิจารณาด้วยอนาคตังสญาณ ทรงเห็นว่า ความปรารถนาของกุลบุตรนี้จักสำเร็จ จึงทรงพยากรณ์ว่า ในเวลา ๑๐๐,๐๐๐ กัปข้างหน้า กุลบุตรนี้จะ

---

*มก. บุพจริยาของพระทัพพฯ เล่ม ๗๒ หน้า ๒๕๕

ได้เป็นพระสาวกของพระสมณโคดมพุทธเจ้า จะปรากฏชื่อว่า "ทัพพะ" และจะได้รับหน้าที่จัดแจงแต่งตั้งเสนาสนะแก่สงฆ์

ถัดจากชาตินั้นมา พระทัพพมัลลบุตรเถระได้ขึ้นไปเกิดเป็นท้าวสักกเทวราชอยู่ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นานถึง ๓๐๐ ชาติ ต่อมาได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๑๐๐ ชาติ เป็นพระราชาธรรมดาและพระราชาประเทศราชอีกนับครั้งไม่ถ้วน ทั้งหมดนี้เป็นผลแห่งความดีที่เคยถวายมหาทานไว้

ในกัปที่ ๙๑ ถอยจากภัทรกัปนี้ไป เมื่อพระวิปัสสีพุทธเจ้าเสด็จบังเกิดขึ้นในโลก ท่านได้เกิดในยุคนั้น ท่านได้ถวายสลากภัตนมสดแด่พระพุทธองค์พร้อมทั้งพระอรหันตสาวกทั้งหลาย

ครั้นมาถึงภัทรกัปนี้ ในช่วงปลายพระศาสนาของพระ-กัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า มีพระภิกษุ ๗ รูป เห็นเหตุที่แสดงถึงความสิ้นสูญของพระศาสดา จึงเกิดความสังเวชใจ และปรึกษาหารือกันว่า จะเข้าป่าปฏิบัติสมณธรรม เพื่อสืบอายุพระพุทธ-ศาสนา เมื่อเดินไปจนเห็นภูเขาศิลาอันสูงตระหง่านอยู่ในป่าใหญ่ จึงช่วยกันพาดบันไดขึ้นสู่ยอดภูเขานั้น จากนั้นได้ผลักบันไดทิ้งด้วยความตั้งใจว่า หากไม่บรรลุคุณวิเศษ จะไม่ยอมลงจากภูเขานี้เด็ดขาด

พระเถระผู้เป็นหัวหน้าได้สั่งสอนก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ

สมณธรรมว่า การเกิดขึ้นของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นการยาก เพราะกว่าที่พระองค์จะบำเพ็ญบารมีได้เต็มเปี่ยม ท่านต้องสั่งสมบารมีมายาวนาน โอกาสที่จะเกิดมาเป็นมนุษย์ แล้วพบพระพุทธศาสนาก็ยิ่งยาก ศรัทธาก็เป็นสิ่งที่หาได้ยาก ในตอนนี้พระศาสนาของเรามีอายุเหลือน้อยเต็มที หากเราทั้งหลายยังเป็นผู้ประมาทอยู่ ปล่อยให้โอกาสผ่านเลยไป ย่อมตกอยู่ในห้วงทุกข์แห่งวัฏสงสาร ต้องเวียนเกิดเวียนตายอีกหลายภพหลายชาติ เราควรจะทำความเพียรกันให้เต็มที่

ในที่สุดท่านทั้ง ๗ รูป ทำกติกากันว่า ตราบใดยังไม่ได้บรรลุคุณวิเศษ พวกเราทั้งหลายจะถวายชีวิตเป็นพุทธบูชา จะไม่ยอมฉันอาหารตราบนั้น และยังมีการถามย้ำเพื่อความมั่นใจว่าผู้ที่ยังมีความอาลัยในชีวิต ก็ให้รีบลงจากภูเขา แต่ไม่มีท่านใดลงจากภูเขา หลังจากนั้น ต่างแยกย้ายไปปฏิบัติสมณธรรมอย่างเอาจริงเอาจัง ตัดความกังวลทั้งหลายออกจากใจ ไม่มีอาลัยในชีวิต มุ่งทำพระนิพพานให้แจ้ง

เราจะเห็นได้ว่า กว่าพระอริยเจ้าทั้งหลายที่จะมีวันนี้ได้ต่างมีเบื้องหลังแห่งความสำเร็จ คือ การสั่งสมบุญบารมีมาอย่างเต็มที่ เต็มกำลังทั้งนั้น แต่ละท่านล้วนมีประวัติการสร้างบารมีที่งดงาม ไม่ใช่ว่า ปรารถนาจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ไม่

ได้ลงมือทำความดีใดๆ อย่างนี้ไม่สมหวังแน่นอน จะต้องมีบุญหนุนนำด้วยกันทั้งนั้น เมื่อเรารู้เช่นนี้ ควรที่จะตั้งใจสั่งสมบุญให้มากๆ ให้ใจอยู่ในบุญ อยู่ในพระรัตนตรัยกันทุกๆ คน

คาถา

พระทัพพมัลลบุตร (๖)

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กำลังของพระเสขะ ๕ ประการ คือ ศรัทธา หิริ โอตตัปปะ วิริยะ ปัญญา บรรดากำลังของพระเสขะ ๕ ประการนี้ กำลังคือปัญญาเป็นเลิศ สิ่งที่เป็นเลิศ เป็นยอด เป็นที่รวบรวมแห่งเรือนคือยอด ฉันใด บรรดากำลังของพระเสขะ ๕ ประการนี้ กำลังคือปัญญา ก็เป็นเลิศ เป็นยอด เป็นที่รวบรวม ฉันนั้นเหมือนกัน ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายพึงศึกษาว่า พวกเราจักประกอบด้วยกำลัง คือศรัทธา หิริ โอตตัปปะ วิริยะ ปัญญา อันเป็นกำลังของพระเสขะ เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้แล

การเกิดมาของเราในแต่ละชาติ มีวัตถุประสงค์หลัก คือ ทำพระนิพพานให้แจ้งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หรืออย่างน้อยต้องสร้างบารมีกันให้ได้มากที่สุด สั่งสมความบริสุทธิ์กาย วาจา ใจ ให้เต็มที่ สั่งสมไปอย่างนี้เรื่อยๆ จนกระทั่งความบริสุทธิ์เต็มเปี่ยม เราก็จะหลุดพ้นจากการบังคับบัญชาของพญามาร มีอิสระ เป็นตัวของตัวเอง เพราะจุดสุดท้ายของทุกๆ ชีวิตในสังสารวัฏ คือ การเข้าสู่อายตนนิพพาน ดังนั้น ผู้มีปัญญาทั้งหลาย เมื่อเกิดมาในชาตินี้แล้ว จึงไม่มัวหมกมุ่นอยู่กับสิ่งไร้สาระ แต่จะมุ่งแสวงหาพระรัตนตรัยภายในตัว เป็นที่พึ่งที่ระลึกที่แท้จริง ที่มีอยู่ภายในตัวของพวกเราทุกๆ คน อันเป็นหนทางไปสู่พระนิพพาน

มีวาระแห่งพระบาลีที่ปรากฏใน สังขิตตสูตร ความว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กำลังของพระเสขะ ๕ ประการ คือ ศรัทธา หิริ โอตตัปปะ วิริยะ ปัญญา บรรดากำลังของพระเสขะ ๕ ประการนี้ กำลังคือปัญญาเป็นเลิศ สิ่งที่เป็นเลิศเป็นยอด เป็นที่รวบรวมแห่งเรือนคือยอด ฉันใด บรรดากำลังของพระเสขะ ๕ ประการนี้ กำลังคือปัญญา ก็เป็นเลิศเป็นยอด เป็นที่รวบรวม ฉันนั้นเหมือนกัน ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายพึงศึกษาว่า พวกเราจักประกอบด้วยกำลัง คือ ศรัทธา หิริ โอตตัปปะ วิริยะ ปัญญา อันเป็นกำลังของพระ-เสขะ เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้แล”

พระเสขะ คือ ผู้ที่ยังต้องศึกษาในไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา จะต้องบำเพ็ญสิกขาทั้งสามให้บริบูรณ์ การจะบำเพ็ญไตรสิกขาให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ได้นั้น เบื้องต้นต้องประกอบด้วยศรัทธา หิริความละอายต่อบาป โอตตัปปะความเกรงกลัวต่อผลของบาป วิริยะ ความเพียรที่จะตั้งใจละบาปอกุศล อีกทั้งบำเพ็ญกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว ให้เจริญยิ่งๆ ขึ้นไป และสมบูรณ์ด้วยปัญญาอันบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นไปเพื่อกำจัดอาสวกิเลส ให้สิ้นเชื้อไม่เหลือเศษ พระเสขะผู้ประกอบด้วยกำลังทั้ง ๕ ประการนี้ ย่อมจะเข้าถึงพระนิพพานได้อย่างแน่นอน พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงห่วงใยในภิกษุสงฆ์สาวกของพระองค์มาก จึงตรัสสอนเพื่อให้ตระหนักว่า ชีวิตที่จะก้าวไปสู่ความบริสุทธิ์บริบูรณ์ได้ อย่างน้อยต้องประกอบด้วยธรรมทั้ง ๕ ประการนี้ จึงจะมีกำลังมากพอที่จะเอาชนะกิเลสอาสวะภายในได้

*เมื่อตอนที่แล้วกล่าวถึงเรื่องราวการสร้างบารมีของพระทัพพมัลลบุตร ว่าท่านได้บังเกิดในสมัยของพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยท่านพร้อมกับสหธรรมิกอีก ๖ รูป ตั้งใจมั่นเอาชีวิตเป็นเดิมพัน ขึ้นสู่ภูเขาเพื่อปฏิบัติธรรม และทำกติกากันว่าหากไม่บรรลุคุณวิเศษ จะไม่ยอมฉันอาหาร เมื่อขึ้นถึงยอดเขาแล้ว

---

*มก. บุพจริยาของพระทัพพฯ เล่ม ๗๒ หน้า ๒๕๕

ก็ผลักบันไดทิ้ง เพื่อตัดทางสัญจร ใจจะได้ไม่วอกแวก มุ่งทำหยุดในหยุดอย่างเดียว

แต่ละรูปต่างแยกย้ายกันไปปฏิบัติธรรม เมื่อผ่านไปได้ ๕ วัน พระเถระรูปที่หนึ่งก็สำเร็จเป็นพระอรหันต์ เหาะไปบิณฑบาตที่อุตตรกุรุทวีปด้วยฤทธานุภาพ และนำภัตตาหารมาแบ่งแก่เพื่อนสหธรรมิกที่เหลือ แต่ไม่มีรูปใดยอมฉัน เพราะต้องการจะบรรลุธรรมให้ได้ และไม่ต้องการผิดกติกาที่วางไว้ร่วมกัน ครั้นล่วงถึงวันที่ ๗ พระเถระอีกรูปหนึ่ง ได้สำเร็จพระอนาคามิผล ท่านก็เหาะไปบิณฑบาต นำอาหารมาแบ่งถวายพระเพื่อนที่ยังไม่ได้บรรลุธรรม แต่เพื่อนๆ ก็ปฏิเสธ และได้มุ่งปฏิบัติธรรมทำใจหยุดใจนิ่งอย่างไม่ลดละ เพื่อจะทำพระนิพพานให้แจ้ง

ในที่สุด บั้นปลายชีวิตของท่านทั้ง ๗ รูปนี้ พระเถระผู้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ก็ดับขันธ์เข้าสู่พระนิพพาน พระเถระผู้บรรลุพระอนาคามิผล เมื่อมรณภาพแล้วไปเกิดในพรหมโลกชั้นสุทธาวาส ฝ่ายพระภิกษุ ๕ รูปที่เหลือ เมื่ออดอาหารอยู่หลายวันก็มรณภาพ และไปบังเกิดในสวรรค์

จนกระทั่งเวลาผ่านไปหนึ่งพุทธันดร หนึ่งในนั้นได้กลับมาเกิดเป็นพระเจ้าปุกกุสาติ อยู่ในเมืองตักสิลา รูปหนึ่งกลับมาเกิดเป็นพระโสภิยเถระ รูปหนึ่งกลับมาเกิดเป็นพระพาหิยะ อีก

รูปหนึ่งได้เกิดมาเป็นพระกุมารกัสสปเถระ ส่วนรูปสุดท้ายได้มาเกิดเป็นพระทัพพมัลลบุตร ผู้เป็นโอรสของมัลลกษัตริย์ในแคว้นมัลละ แห่งเมืองกุสินารา นี่เป็นเรื่องราวของพระทัพพ-มัลลบุตรเถระ ที่ท่านรับภาระหน้าที่ เป็นภัตตุเทศก์มาโดยลำดับ

วันหนึ่ง ท่านได้พิจารณาดูอายุสังขารว่า สมควรจะปรินิพพานแล้ว จึงไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งในขณะนั้นทรงประทับอยู่ที่เวฬุวันมหาวิหาร ใกล้พระนครราชคฤห์ เมื่อถวายบังคมแล้ว ก็กราบทูลลาเพื่อนิพพานว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เป็นเวลาสมควรต่อการปรินิพพานของข้าพระองค์แล้ว ข้าพระองค์ขอทูลลาเข้าสู่พระนิพพาน พระเจ้าข้า"

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตว่า "ดูก่อนทัพพะ เธอจงพิจารณาดูเวลาอันสมควรเถิด" เมื่อพระทัพพมัลลบุตรเถระได้รับพุทธานุญาตแล้ว ท่านลุกขึ้นจากอาสนะและถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้า กระทำประทักษิณรอบพระพุทธองค์ ๓ รอบ แสดงความเคารพเป็นวาระสุดท้าย แล้วเหาะขึ้นไปสู่ท้องฟ้า นั่งขัดสมาธิ เข้านิโรธสมาบัติ มีเตโชธาตุเป็นอารมณ์ ครั้นออกจากสมาบัติก็ดับขันธ์นิพพาน

ในขณะที่สรีระของท่านถูกไฟเผาไหม้อยู่นั้น มีเหตุอัศจรรย์เกิดขึ้นคือ เถ้าและเขม่าไม่ปรากฏให้ใครเห็น เหมือน

กับเถ้าของเนยใส หรือน้ำมันหอมที่ถูกไฟเผาไหม้ระเหยไป พระผู้มีพระภาคเจ้าถึงกับเปล่งพระอุทานขึ้นในขณะนั้นว่า

"รูปกายได้สลายแล้ว สัญญาดับแล้ว เวทนาทั้งปวงเป็นธรรมชาติเย็นแล้ว สังขารทั้งหลายสงบแล้ว วิญญาณก็ตั้งอยู่ไม่ได้ คติของพระขีณาสพ ผู้สิ้นอาสวะ ปราศจากกิเลสที่หมักดองอยู่ในสันดาน เป็นผู้หลุดพ้นแล้วโดยชอบ ข้ามเครื่องผูก คือกามและโอฆะได้แล้ว ถึงซึ่งความสุขอันหาความหวั่นไหวมิได้ ไม่มีเพื่อจะบัญญัติ เหมือนคติแห่งไฟลุกโพลงอยู่ในภาชนะสำริด"

จากเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า ยอดนักสร้างบารมีทั้งหลายในกาลก่อน กว่าที่ท่านจะประสบความสำเร็จในชีวิตได้นั้น ต้องชิงช่วงชีวิตในการสร้างบารมี เป็นผู้ที่ไม่ประมาทในขณะที่ผู้อื่นประมาทอยู่ เป็นผู้ตื่นอยู่ในขณะที่ผู้อื่นหลับใหล การสร้างบารมีแบบชิงช่วงนี้เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะต้องอาศัยกำลังใจอันสูงยิ่งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น อุปสรรคต้องพ่ายแพ้แก่ผู้มีความเพียรเสมอ เหมือนความมืดในโลกนี้มีไม่เกิน ๑๒ ชั่วโมง เมื่อถึงชั่วโมงที่ ๑๓ ก็จะสว่างขึ้น เช่นเดียวกับความมืดในชีวิต ถ้าเราไม่ยอมแพ้ ความมืดนั้นจะอยู่กับเราไม่นาน ในไม่ช้าจะจากเราไป ความสว่างก็จะบังเกิดขึ้น เมื่อความสว่างบังเกิดขึ้นแล้วย่อมสามารถพลิกผันชีวิตให้ประสบความสำเร็จยิ่งกว่าใครๆ ทั้งหมด สถานการณ์เป็นเพียงเครื่องวัดกำลังใจในการสร้าง

บารมีของเราเท่านั้นเอง

ดังนั้น เราต้องรีบชิงช่วงเวลาในการสร้างบารมีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป โดยเฉพาะในพรรษาของการพบพระภายใน พระเห็นพระ เณรเห็นพระ และโยมเห็นพระ จะเห็นพระธรรมกายภายในได้ ต้องทำให้ถูกหลักวิชา ทำใจของเราให้หยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกาย อย่างเบาสบาย สม่ำเสมอ ประกอบความเพียรอย่างแกร่งกล้า เอาชีวิตเป็นเดิมพัน ถ้าทำถูกหลักวิชชาได้อย่างนี้ เราจะต้อง เข้าถึงพระธรรมกายภายในพรรษาอย่างแน่นอน ผังสำเร็จก็ ติดตัวเราไปในภพเบื้องหน้า ตลอดเส้นทางของการสร้างบารมี เราจะพบแต่คำว่าสำเร็จ เป็นผู้มีชัยชนะไปทุกภพทุกชาติ จนกว่าจะถึงที่สุดแห่งธรรม อย่าลืมเป้าหมายหลักตรงนี้ และให้ หมั่นปฏิบัติธรรมทุกๆ วัน ให้เข้าถึงพระธรรมกายภายในให้ได้ กันทุกคน

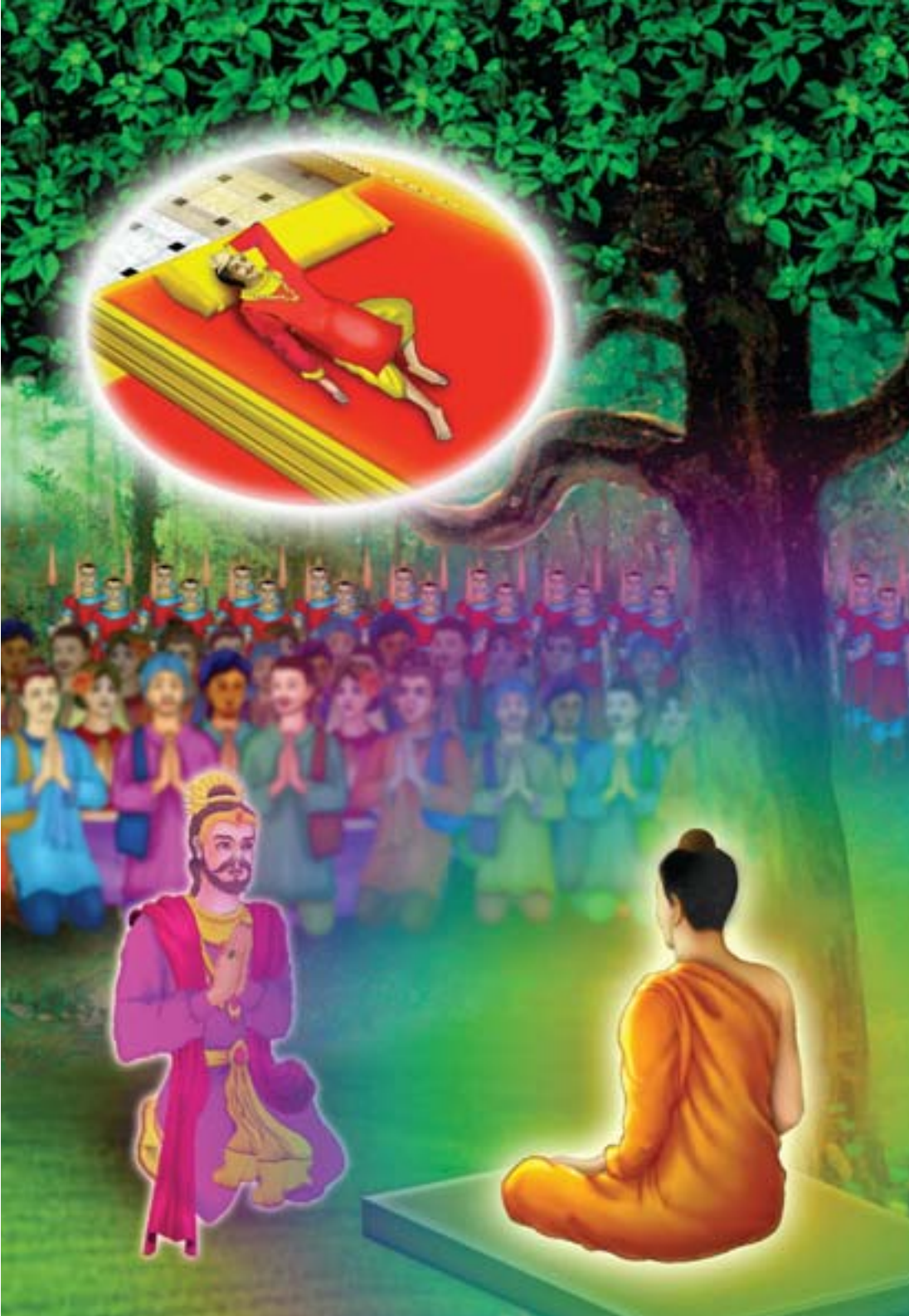

มงคลที่ ๒๔

มีความสันโดษ

รู้จักพอ ก่อให้เกิดสุข

ท่านผู้เห็นภัยในวัฏสงสารทั้งหลาย เราไม่เล็งเห็นธรรมอื่นแม้สักอย่างหนึ่ง ซึ่งจะเป็นไปเพื่อความตั้งมั่น เพื่อความไม่เลือนหาย เพื่อความไม่อันตรธานแห่งพระสัทธรรม เหมือนกับความเป็นผู้สันโดษนี้เลย ความเป็นผู้สันโดษ ย่อมเป็นไปพร้อม เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม

สุดยอดแห่งความปรารถนาของการเกิดมาเป็นมนุษย์ คือการได้เข้าถึงความสุขที่แท้จริง ซึ่งมีแหล่งกำเนิดในตัวของเรา คือที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ อันเป็นที่บังเกิดขึ้นของพระรัตนตรัย ซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกของชาวโลกทั้งหลายเมื่อเข้าถึงพระรัตนตรัยได้ ความทุกข์ทั้งหลายก็จะดับไป เหมือนคบเพลิงที่จุ่มลงไปในน้ำ เมื่อไฟแห่งความทุกข์ดับไป ก็จะมีแต่ความสุขล้วนๆ ไม่มีทุกข์เจือเลย ที่เรียกว่าเอกันตบรมสุข เพราะฉะนั้นเป้าหมายของชีวิต คือจะต้องเข้าถึงพระรัตนตรัยในตัวให้ได้

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ใน อังคุตตรนิกาย เอกนิบาต ว่า

“ท่านผู้เห็นภัยในวัฏสงสารทั้งหลาย เราไม่เล็งเห็นธรรมอื่นแม้สักอย่างหนึ่ง ซึ่งจะเป็นไปเพื่อความตั้งมั่น เพื่อความไม่เลือนหาย เพื่อความไม่อันตรธานแห่งพระสัทธรรม เหมือนกับความเป็นผู้สันโดษนี้เลย ความเป็นผู้สันโดษ ย่อมเป็นไปพร้อม เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม”

ที่พึ่งที่แท้จริงของมนุษย์ และสรรพสัตว์ทั้งหลายที่ยังเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภพทั้งสาม คือ พระรัตนตรัย ได้แก่ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ สามอย่างนี้มีอยู่ในตัวของมนุษย์ทุกคนในโลก เมื่อได้เข้าถึงแล้ว เราจะมีความสุข จะรู้สึกอบอุ่น

ปลอดภัย และจะรู้จักคำว่า “พอ” เกิดความสันโดษขึ้นในใจ แม้ไม่ได้ร่ำรวยทรัพย์สินเงินทอง ก็ไม่รู้สึกว่าอดอยากยากจน ไม่อยากได้ของของใคร เพราะมีชีวิตที่เต็มเปี่ยม ไม่มีความพร่องแล้ว

เมื่อใจตั้งมั่นอยู่ในกลางพระรัตนตรัย ความสุขจะพรั่งพรูอยู่ตลอดเวลา หลับเป็นสุข ตื่นเป็นสุข นั่ง นอน ยืน เดิน เป็นสุขทุกอิริยาบถ เราจะพบความอัศจรรย์ว่า แหล่งกำเนิดแห่งความสุขทั้งมวลที่เราปรารถนานั้น จริงๆ แล้วมารวมประชุมอยู่ในกลางกาย ซึ่งเป็นที่ตั้งที่ถาวรของใจ เมื่อนำใจของเรากลับมาสู่ที่ตั้งดั้งเดิม คือ ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ แล้ว ก็จะพบกับความสุขที่แท้จริงซึ่งแตกต่างจากสิ่งที่เราเคยสัมผัสผ่านมา และเราจะเปรียบเทียบได้ว่า สิ่งที่เราเคยรู้สึกนั้นเป็นเพียงความสนุก ความเพลินชั่วครั้งชั่วคราว ถ้าจะเป็นความสุข ก็เป็นสุขแค่เพียงเล็กน้อย ไม่ใช่ความสุขที่ยิ่งใหญ่ หรือสุขแท้จริงที่เราปรารถนา

เพราะฉะนั้น สังเกตได้ว่าเราเบื่อง่าย ไม่ว่าจะได้ของถูกใจ คนถูกใจ หรืออะไรๆ ที่ถูกใจ มันถูกใจประเดี๋ยวเดียว เดี๋ยวเราก็เบื่อแล้ว พอเบื่อหน่ายก็เปลี่ยนแปลงแสวงหาสิ่งที่อยู่ในอุดมคติของเราต่อไป คนสัตว์สิ่งของที่อยู่ในอุดมคติ แสวงหาสิ่งที่ดีกว่า

ประณีตกว่า ประเสริฐกว่า ที่คิดว่าเป็นความสุขที่แท้จริง คิดว่าได้มาแล้วจะไม่ต้องไปแสวงหาอีก แต่หาเท่าไรก็ไม่พบความสุขที่แท้จริง หรือมีอุดมคติว่า คนลักษณะเช่นนี้จะให้ความสุข ครั้นพบเข้าจริงๆ ก็สุขนิดเดียวแต่ทุกข์มากกว่า ต้องแก้ปัญหาสารพัด ต้องเปลี่ยนคนใหม่ มีของสิ่งนี้พอจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสุข ความบันเทิงใจ ได้เดี๋ยวเดียวก็หายเห่อ เปลี่ยนของใหม่อีกแล้ว เปลี่ยนกันไปเรื่อยๆ

การเปลี่ยนแปลง คือ การแสวงหา นั่นคือ สัญญาณบอกให้เรารู้ว่า เรายังไม่พบของที่ดีจริง จึงเบื่อหน่ายเร็ว หายเห่อเร็ว เมื่อเบื่อก็เปลี่ยนแปลง แสวงหากันต่อๆ ไปอย่างนั้น การแสวงหาที่ไม่มีที่สิ้นสุดนี้แหละ ที่เรียกว่าไม่สันโดษ

หากเรานำใจกลับมาหยุดนิ่งอยู่ในที่ตั้งดั้งเดิม ใจจะมีความสบาย มีความสุข เป็นความสุขอย่างที่ไม่เคยพบมาก่อน ยอมรับว่า นี่คือ สิ่งที่เราแสวงหา เป็นอารมณ์ที่มีความสุขจนกระทั่งไม่อยากได้อะไรเลย ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินเงินทอง ลาภ ยศ สรรเสริญ อะไรต่างๆ เหล่านั้น อยากจะหยุดนิ่งอยู่กับอารมณ์ชนิดนี้เพียงอย่างเดียว

เมื่อมีความรู้สึกอย่างนี้เกิดขึ้น ใจก็เคลื่อนเข้าไปข้างใน ในที่สุดก็เข้าถึงกายต่างๆ พบกายภายใน กายในกาย เวทนาใน

เวทนา สุขจังเลย สุขขึ้นไปเรื่อยๆ จิตในจิตก็สุกใสสว่าง ธรรมในธรรมก็ละเอียดเข้าไปเรื่อยๆ อาศัยการหยุดการนิ่งนี่แหละเป็นตัวสำเร็จ

เมื่อเราเข้ามาสู่แหล่งของความสุขภายในที่แท้จริงบ่อยๆ อยู่กับสิ่งนี้บ่อยๆ ไม่ว่าจะทำกิจกรรม ในอิริยาบถต่างๆ จะนั่ง นอน ยืน เดิน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด หยุดนิ่ง ลิ้มรส เหยียดแขน คู้แขน หรือจะทำอะไรก็แล้วแต่ จะมีแต่ความสุข เพราะใจเป็นสุข

*ครั้งหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ในป่าสิงสปาวันในแคว้นอาฬวี ในครั้งนั้น เจ้าชายหัตถกะ พร้อมอุบาสก ๕๐๐ คน ได้กราบทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระองค์นั่งนอนยืนเดินเป็นสุขหรือ ในเมื่ออาสนะที่นั่งของพระ-ผู้มีพระภาคเจ้า ปูลาดอยู่บนแผ่นดินที่หลังฤดูฝนมีโคเหยียบย่ำบัดนี้แข็งกระด้างทรงอยู่ใต้โคนไม้ ใบก็โปร่งมีแสงแดดสาดส่อง พื้นปูลาดด้วยใบไม้ มีผ้าประทับนั่งบางๆ เท่านั้น บางครั้งก็มีแดดลมฝนหรืออากาศหนาวพัดผ่าน บางคราวก็มีหิมะตก ลมเย็นจากทิศทั้งสี่ก็พัดต้องพระวรกาย ผ้ากาสายะก็เย็น พระองค์บรรทมเป็นสุขหรือ”

พระองค์ตรัสตอบว่า “ในบรรดาผู้ที่นั่งนอนยืนเดินเป็นสุข

---

*มก. หัตถกสูตร เล่ม ๓๔ หน้า ๑๔๒

ตถาคตก็เป็นหนึ่งในนั้น” และตรัสถามหัตถกราชบุตรว่า “หากมีคฤหบดีท่านหนึ่ง อยู่ในเรือนยอดที่ลมพัดผ่านไม่ได้ แดดลมฝนไม่กระทบผิวกายเลย นอนบนเตียงที่มีฟูกหลายๆ ชั้น หุ้มด้วยหนังกวาง และผ้าขาว ปูลาดด้วยขนแกะ ดอกไม้ และผ้าเนื้อละเอียด มีหมอนที่นอนที่นุ่มนวล ในปราสาทนั้นมีประทีปโคมไฟส่องสว่าง และมีภรรยา ๔ คน คอยเฝ้าปรนนิบัติรับใช้ ท่านคิดว่าเขาจะนอนเป็นสุขหรือ”

เจ้าชายหัตถกะตอบว่า “เขาคงนอนเป็นสุขพระเจ้าข้า” พระบรมศาสดาจึงตรัสถามว่า “ราคะ โทสะ โมหะ ที่ทำให้เกิดความเร่าร้อนกาย และใจ ซึ่งเป็นเหตุทำให้นอนไม่เป็นสุข สามารถเกิดขึ้นกับคฤหบดีท่านนั้นได้หรือไม่” เจ้าชายตอบว่า “เกิดขึ้นได้พระเจ้าข้า”

พระบรมศาสดาจึงตรัสว่า “ในบรรดาผู้ที่นั่งนอนยืนเดินเป็นสุข ตถาคตเป็นหนึ่งในนั้น เพราะว่าใจของตถาคตนั้นเป็นสุข หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ ซึ่งเป็นสาเหตุแห่งความทุกข์แล้ว บัดนี้ใจของตถาคตหยุดอยู่ภายในที่ตั้ง อันเป็นแหล่งแห่งความสุขทั้งมวล ส่วนคฤหบดีท่านนั้นยังมีธุลีในดวงตา มีปัญหาต่างๆ ผ่านเข้ามาในใจอยู่ตลอดเวลา ถึงจะนอนบนที่นอนที่ลาดปูด้วยสิ่งที่นุ่มนวล ก็หลับไม่เป็นสุข”

เพราะฉะนั้น จะสุข หรือทุกข์เขาวัดกันที่ใจ เราดูอย่างพระบรมศาสดา ทั้งๆ ที่สมบัติของพระองค์มีเพียงแค่อัฐบริขาร มีแต่ร่างกาย และศูนย์กลางกายเท่านั้น ไม่ได้อยู่ในปราสาทราชวัง ไม่ได้แวดล้อมไปด้วยนางสนมกำนัล ไม่มีอาสนะอันอ่อนนุ่ม ไม่มีฟูกหนาๆ ไว้บรรทม แต่พระองค์กลับมีความสุขอยู่ตลอดเวลาทุกอิริยาบถ ทั้งนั่งนอนยืนเดิน เพราะทรงมีความสันโดษ ไม่ปรารถนาจะแสวงหาอะไรต่างๆ เหล่านั้น เนื่องจากพระองค์ตระหนักดีว่า สิ่งเหล่านั้นไม่ใช่เป็นทางแห่งความสุขที่แท้จริง พระองค์ถึงที่สุดของการแสวงหาแล้ว เพราะได้เข้าถึงพระ-รัตนตรัยภายใน ความสุข และความสันโดษย่อมจะเกิดขึ้น

เพราะฉะนั้น ถ้าเราอยากจะเข้าถึงความสุขที่แท้จริง ถึงความเต็มเปี่ยมของชีวิต ไม่แสวงหาอะไรอีก เราต้องหมั่นทำใจหยุดใจนิ่ง ให้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายในให้ได้

การเกิดมาในภพชาตินี้ของทุกคน เป็นภพชาติแห่งความสุขสมปรารถนา ให้เรามาร่วมกันเจริญสมาธิภาวนา ให้บ้านของเราเป็นที่ชุมนุมของผู้มีบุญ ที่จะมากลั่นกาย วาจา ใจ เพื่อให้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายใน แล้วกระแสแห่งความบริสุทธิ์ที่เกิดจากการประพฤติธรรม จะรวมตัวกันกลั่นโลกนี้ให้เป็นโลกแก้วที่บริสุทธิ์ผ่องใส ให้ทุกคนมีความสุข ความเบิกบานใจ โดยมีพระรัตนตรัยเป็นสรณะ เป็นที่พึ่ง ที่ระลึกตลอดไป

๕๑

ความพอดีให้เกิดสุข

เพราะว่า คนผู้มักน้อย มีความสุขแบบพระอริยเจ้า ผู้คิดน้อย รู้จักประมาณในอาหารที่รับพอดีแล้ว ย่อมมีความประพฤติที่น่าสรรเสริญ

ภารกิจทั้งหลายที่มีอยู่ในโลกนี้ ส่วนใหญ่ล้วนเป็นภาระที่เกี่ยวข้องกับการทำมาหาเลี้ยงชีพในแต่ละวัน มวลมนุษย์ทั้งหลายต่างติดข้องกันอยู่อย่างนี้มายาวนาน ทำให้ลืมเลือนภารกิจหลักที่แท้จริงของชีวิต คือการเกิดมาสร้างบารมีทำความบริสุทธิ์บริบูรณ์ให้แก่ตนเอง ด้วยการกลั่นจิตกลั่นใจให้ใสบริสุทธิ์ จนกระทั่งเข้าถึงความบริสุทธิ์ภายใน ถึงดวงธรรมถึงกายในกายเรื่อยไป จนกระทั่งเข้าถึงกายธรรมอรหัต ทำกิเลสอาสวะให้หมดสิ้นไป นี่คือเป้าหมายในการมาเกิดในแต่ละภพแต่ละชาติ เกิดมาเพื่อทำอย่างนี้เท่านั้น เช่นนี้แล้ว เราควรตั้งใจทำความบริสุทธิ์บริบูรณ์ให้เกิดขึ้นกับตัวของเราด้วยการประพฤติปฏิบัติธรรมกันทุกคน

มีวาระพระบาลีใน วัฏฏกชาดก ความว่า

“อปฺปิจฺฉสฺส หิ โปสสฺส อปฺปจินฺติสุขสฺส จ
สุสงฺคหิตปฺปมาณสฺส วุตฺตี สุสมุทานิยา

เพราะว่า คนผู้มักน้อย มีความสุขแบบพระอริยเจ้า ผู้คิดน้อย รู้จักประมาณในอาหารที่รับพอดีแล้ว ย่อมมีความประพฤติที่น่าสรรเสริญ”

สิ่งที่มวลมนุษย์ทั้งหลายต่างแสวงหา คือ ทำอย่างไรจะสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข สามารถแสวงหาปัจจัยสี่

มาเลี้ยงชีพอย่างสะดวกสบาย แม้กระนั้นก็ตาม การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีทรัพย์สมบัติที่สมบูรณ์บริบูรณ์ ก็ไม่ได้หมายความว่าชีวิตของผู้นั้นจะเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข เพราะในโลกปัจจุบันนี้แม้มีเงินทองมากมายก็มิได้หมายความว่าจะมีความสุขที่แท้จริง หากผู้นั้นไม่รู้จักหนทางแห่งการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ในทางตรงกันข้าม หากผู้ใดมีทรัพย์สมบัติพอประมาณ แต่รู้จักใช้ทรัพย์สมบัตินั้นในทางที่ถูกต้อง ใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ในการสร้างบารมี ผู้นั้นก็สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีความสุข

ในทางพระพุทธศาสนา การที่เรารู้จักใช้ทรัพย์ ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายนั้น เป็นสิ่งที่พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญยกย่องอย่างมาก เพราะเป็นการใช้ชีวิตอยู่อย่างบัณฑิตนักปราชญ์ทั้งหลายในกาลก่อนเรียกว่า เป็นผู้รู้จักประมาณในตนเอง หรือเราใช้คำง่ายๆ ว่า สันโดษรู้จักความพอดี หากเรารู้จักทำตนให้ดำรงอยู่อย่างพอเหมาะพอดี รู้จักประมาณในทุกสิ่ง ก็จะทำให้ชีวิตของเรามีความสุข โปร่งเบาใจ และจะห่างไกลจากความกังวลได้อย่างดีเยี่ยมชีวิตของผู้นั้นย่อมได้ชื่อว่าเป็นชีวิตที่ไม่พร่องเพราะเป็นผู้ที่รู้จักตนเอง มักน้อยสันโดษ ผู้ที่รู้จักตนเองเช่นนี้เป็นผู้ที่ไม่เหลวไหลในการใช้ชีวิต จะรู้คุณค่าของลมหายใจ และใช้ชีวิตอย่างคุ้มค่า

ส่วนผู้ใดเป็นคนที่เหลวไหล การเป็นอยู่ของผู้นั้นว่างเปล่าจากประโยชน์ทั้งในภพนี้ และภพหน้า มีชีวิตอยู่ก็จะเป็นที่ติเตียนของบัณฑิต และนักปราชญ์ทั้งหลาย เหมือนเรื่องที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในสมัยพุทธกาล

*ครั้งนั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดพระเชตวัน โดยปกติทุกๆวัน หลังจากที่พระภิกษุทั้งหลายบำเพ็ญสมณกิจประจำวันแล้ว ท่านจะพากันมานั่งสนทนาธรรมกันตามวาระ หากช่วงนั้นมีเรื่องราวใดเกิดขึ้นจนเป็นที่เลื่องลือ พระภิกษุทั้งหลายก็จะปรารภเหตุการณ์เหล่านั้น ยกขึ้นเป็นหัวข้อธรรมสนทนากัน

วันหนึ่ง เหล่าภิกษุพากันปรารภถึงพฤติกรรมของภิกษุรูปหนึ่งว่า ภิกษุรูปนั้น เป็นพระที่เหลวไหลจริงๆ บวชเข้ามาในพระศาสนาของพระบรมครูผู้ประเสริฐแล้ว ก็ไม่ได้ตั้งใจทำความเพียรอย่างเต็มที่ กลับทำตัวเหลวไหลไร้สาระไปวันๆ ไม่ได้ตั้งใจฝึกฝนอบรมตนเอง หรือทำความบริสุทธิ์ให้เกิดขึ้นกับตนเลย

เมื่อสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จมาถึง ทรงได้สดับเรื่องนั้น ก็ปรารถนาจะปรารภเหตุนั้นแสดงธรรมแก่ภิกษุทั้งหลาย

---

*มก. วัฏฏกชาดก เล่ม ๕๙ หน้า ๑๙๔

จึงตรัสเรียกภิกษุรูปนั้นมาตรัสถามท่ามกลางคณะสงฆ์ว่า “ดูก่อนภิกษุ ได้ข่าวว่า เธอเป็นผู้เหลวไหล ทำให้สหธรรมิกพากันติเตียนจริงหรือ” ภิกษุรูปนั้นยอมรับต่อหน้าพระพักตร์ว่า “จริงพระพุทธเจ้าข้า” พระพุทธองค์ตรัสว่า “ไม่ใช่แต่เฉพาะในบัดนี้เท่านั้น ที่เธอเป็นผู้เหลวไหล เมื่อก่อนเธอก็เป็นผู้เหลวไหลเหมือนกัน ก็เพราะความทะยานอยากไม่รู้จักพอนั่นแหละ ทำให้เธอแสวงหาอยู่ร่ำไป ไม่ได้รับความสุขที่โปร่งใจเลยสักครั้ง” เมื่อพระพุทธองค์ตรัสเช่นนี้ พระภิกษุทั้งหลายต่างปรารถนาจะรู้เรื่องราวในอดีต พากันทูลอ้อนวอน พระพุทธองค์จึงตรัสเล่าว่า

ในอดีตกาล เมื่อครั้งที่พระเจ้าพรหมทัตครองราชย์อยู่ในกรุงพาราณสี บ้านเมืองในยุคนั้นเป็นอีกยุคหนึ่งที่มีแต่ความสุขสงบร่มเย็น พระราชาทรงครองราชย์โดยทศพิธราชธรรม เหล่าทวยราษฎร์ทั้งหลายต่างเคารพรัก และเทิดทูนพระองค์ ในยุคนั้นพระโพธิสัตว์ของเราไม่ได้เกิดเป็นมนุษย์ ทรงเกิดเป็นพญานกกระจาบ ที่มีรูปร่างน่าดูน่าชมอย่างยิ่ง

เส้นทางการสร้างบารมีของพระบรมโพธิสัตว์เจ้าทั้งหลายกว่าพระองค์จะได้ตรัสรู้เป็นพระบรมครูของเราได้นั้น ต้องสร้างบารมีทุกรูปแบบ แต่มีข้อพิเศษอยู่ว่า แม้พระองค์จะเกิดในกำเนิดใดๆ ก็ตาม พระองค์จะยังคงความเป็นนักสร้างบารมี

จะเป็นผู้ที่มีความพิเศษกว่าบุคคลอื่นเสมอ

แม้ในพระชาตินี้จะเกิดเป็นนกกระจาบก็ตาม พระองค์ก็เป็นนกกระจาบที่มีปัญญามาก มีคุณธรรมอย่างหนึ่งคือความมักน้อยสันโดษ รู้จักความพอดี รู้จักประมาณ และเป็นสัตว์ที่สอนตนเองได้อย่างน่าอัศจรรย์ พระโพธิสัตว์ได้อาศัยอยู่ในป่าใหญ่แห่งหนึ่ง มีหญ้า และพืชผักผลไม้เป็นอาหาร

ครั้งนั้น ในเมืองพาราณสีมีกาเหลวไหลตัวหนึ่ง เป็นสัตว์ที่มักมากไม่รู้จักพอ ในใจของกามีแต่ความอยากจะได้อยู่ร่ำไป แม้มีชีวิตอยู่ในเมืองมีโอกาสได้กินเนื้อ ได้กินซากสัตว์อย่างมากมาย แต่ก็เป็นสัตว์ที่ไม่รู้จักพออยู่นั่นเอง ในใจมีแต่ความปรารถนาอยากจะได้ยิ่งๆ ขึ้นไป คิดว่า “ตัวเราเองควรที่จะได้อาหารมากกว่านี้อีก” จึงบินเข้าไปในป่าใหญ่แห่งนั้น ไปหากินผลไม้ชนิดต่างๆ ทำให้ชีวิตและจิตใจของกาไม่รู้จักความสงบสุขอันเกิดจากความรู้จักพอ วันๆ ได้แต่ขวนขวาย แสวงหาอาหารตลอดเวลา เหมือนกลัวจะอดตาย กลัวว่า จะมีใครมาแย่งอาหารของตนไป

วันหนึ่ง ขณะที่กากำลังบินหาอาหาร สายตาเหลือบไปเห็นนกกระจาบพระโพธิสัตว์กำลังหาอาหารบริเวณเช่นกัน เมื่อสายตาของกานั้นแลเห็นสรีระที่สมบูรณ์แข็งแรงของ

พระโพธิสัตว์ ก็คิดว่า “นกกระจาบตัวนี้ มีรูปร่างที่อ้วนท้วนสมบูรณ์เหลือเกิน สงสัยมันจะได้กินอาหารที่เอร็ดอร่อยกว่าเราเป็นแน่ เราจะถามถึงเหยื่อของนกกระจาบนี้ เผื่อเราจะได้สมบูรณ์แข็งแรงเหมือนนกตัวนี้บ้าง”

ด้วยความที่ไม่รู้จักพอ และไม่รู้สถานะของตนเอง ทำตัวอย่างนี้มายาวนาน อยากได้อยากมีอยากเป็นอยู่อย่างนั้นตลอดเวลา กาจึงบินไปเกาะที่กิ่งไม้พลางเอ่ยถามพระโพธิสัตว์ว่า “เจ้านกกระจาบผู้เจริญ เจ้ากินอาหารที่ละเอียดประณีตอย่างไร จึงเป็นผู้ที่มีรูปร่างแข็งแรงสมบูรณ์อย่างนี้ ได้โปรดบอกเราหน่อยเถิด เราเองก็อยากมีรูปร่างงดงามอย่างเจ้าบ้าง”

พระโพธิสัตว์ปรารถนาจะถามที่มาที่ไปก่อน จึงเอ่ยถามว่า “ท่านลุงกา ตัวท่านเองก็กินอาหารที่ละเอียดประณีต พร้อมทั้งมีโอกาสได้กินเนยใสเนยข้น และน้ำมัน แต่เหตุไรเล่า ลุงจึงผ่ายผอมเช่นนี้” กาตอบว่า “ดูก่อนนกกระจาบ เมื่อกาทั้งหลายอยู่ท่ามกลางศัตรู แสวงหาเหยื่อ มีจิตใจที่หวาดระแวงอยู่เป็นนิตย์ จะมีความอ้วนมาจากที่ไหนกัน โดยธรรมดาแล้ว กาทั้งหลายมีแต่ความหวาดระแวง อาหารที่ได้มาด้วยความโลภ ไม่ทำให้กาทั้งหลายอิ่มได้ สาเหตุนี้แหละที่ทำให้เราผ่ายผอม ดูก่อนนกกระจาบ ตัวเจ้าเองกินแต่หญ้า และพืชผักผลไม้ที่มีรสอร่อย

น้อย ทำไม เจ้าจึงอ้วนท้วนสมบูรณ์ได้”

เมื่อนกกระจาบพระโพธิสัตว์ได้ฟังดังนั้น ด้วยความที่เป็นสัตว์ผู้มีบุญ และทรงปัญญา ปรารถนาจะให้ข้อคิดกับกา จึงพูดขึ้นว่า “ลุงกา ตัวข้าพเจ้าเองยังอัตภาพให้เป็นไป ด้วยอาหารที่หามาได้ รู้จักความพอดี มักน้อยสันโดษ คิดน้อยไม่หวาดระแวงเรื่องที่ไร้สาระ ไปหากินไม่ไกลจึงไม่ลำบาก ผู้รู้เคยกล่าวว่า ผู้ที่มักน้อยสันโดษ รู้จักความพอดี จะมีความสุขแบบพระอริยเจ้า ที่รู้จักประมาณในอาหารที่รับมาอย่างพอเหมาะพอดีแล้ว ย่อมจะเป็นสุขในทุกๆ ถิ่น และการดำเนินชีวิตของเขาก็จะเป็นไปได้อย่างมีความสุข” เมื่อพระศาสดาทรงนำอดีตนิทานมาตรัสแล้ว ในที่สุดแห่งพระธรรมเทศนา ภิกษุผู้เหลวไหลก็ได้บรรลุโสดาปัตติผล และเลิกทำตัวเหลวไหล เพราะมีมรรคผลนิพพานเป็นแก่นสารแล้ว

จะเห็นได้ว่า ความเป็นผู้รู้จักประมาณมักน้อยสันโดษ มีความพอดีอยู่ในตัวนั้น เป็นสิ่งที่จะทำให้เราดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข จิตใจปลอดโปร่งโล่งเบาสบาย ห่างไกลจากตัณหาคือความอยากทั้งหลายในโลก ตัณหานี่แหละ ที่ทำให้มวลมนุษย์ต้องดิ้นรนแสวงหากันอยู่ร่ำไป จนกระทั่งลืมเลือนการแสวงหาเป้าหมายที่แท้จริงของชีวิต คือการแสวงหาหนทางของพระ-นิพพาน แสวงหาความพอดีที่จะนำใจของเรากลับคืนสู่ฐานที่ตั้ง

ที่แท้จริง คือศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ความพอดีตรงนี้เท่านั้น ที่จะคืนความบริสุทธิ์ให้กับใจของเราได้ เพราะฉะนั้น ขอให้พวกเราอย่าลืมความพอดีในการหยุดใจไว้ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ กันทุกคน

๖๐

สันโดษ
ให้ถูกหลักวิชา

ภิกษุผู้สันโดษ ย่อมเป็นผู้อยู่เป็นสุขในทิศทั้ง ๔ และเป็นผู้ไม่หงุดหงิด สันโดษด้วยปัจจัยตามมีตามได้ ย่อมครอบงำอันตรายทั้งหลาย ไม่หวาดเสียว เที่ยวไปคนเดียว ดังนอแรด

ภารกิจทั้งหลายในโลกนี้ ส่วนใหญ่ล้วนเป็นภาระที่เกี่ยวข้องกับการทำมาหาเลี้ยงชีพในแต่ละวัน มวลมนุษย์ทั้งหลายต่างวุ่นกันอยู่เช่นนี้มายาวนาน ทำให้ลืมภารกิจหลักที่แท้จริงของชีวิตว่าเกิดมาเพื่อสร้างบารมี มาแสวงหาความบริสุทธิ์บริบูรณ์ให้กับตัว ด้วยการกลั่นจิตใจให้ใสบริสุทธิ์ จนกระทั่งเข้าถึงความบริสุทธิ์ภายใน เข้าถึงดวงธรรมภายใน ถึงกายในกาย จนกระทั่งเข้าถึงพระธรรมกาย ทำกิเลสอาสวะให้หมดสิ้นไป นี่คือเป้าหมายในการมาเกิดในแต่ละภพแต่ละชาติ เกิดมาเพื่อทำอย่างนี้เท่านั้น เรื่องอื่นเป็นเรื่องปลีกย่อย เมื่อเราตระหนักเช่นนี้แล้ว ควรตั้งใจทำความบริสุทธิ์บริบูรณ์ให้เกิดขึ้นกับตัวของเราด้วยการประพฤติปฏิบัติธรรมกันทุกคน

มีวาระพระบาลี ที่กล่าวไว้ใน ขุททกนิกาย สุตตนิบาต ว่า

“จาตุทฺทิโส อปฺปฏิโฆ จ โหติ
สนฺตุสฺสมาโน อิตรีตเรน
ปริสฺสยานํ สหิตา อจฺฉมฺภี
เอโก จเร ขคฺควิสาณกปฺโป

ภิกษุผู้สันโดษ ย่อมเป็นผู้อยู่เป็นสุขในทิศทั้งสี่ และเป็นผู้ไม่หงุดหงิด สันโดษด้วยปัจจัยตามมีตามได้ ย่อมครอบงำอันตรายทั้งหลาย ไม่หวาดเสียว เที่ยวไปคนเดียว ดังนอแรด”

ความสันโดษเป็นทางมาแห่งความสุข เพราะไม่ต้องดิ้นรนไขว่คว้าในสิ่งที่เกินความจำเป็น มีเพียงปัจจัยสี่ไว้หล่อเลี้ยงสังขารร่างกายก็พอแล้ว เพราะการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีทรัพย์สมบัติที่สมบูรณ์บริบูรณ์ ก็ไม่ได้หมายความว่า ชีวิตของผู้นั้นจะเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข หากใช้ทรัพย์ไม่เป็นไม่รู้จักหนทาง หรือวิธีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง แต่ถ้าหากมีทรัพย์สมบัติแล้ว รู้จักใช้ทรัพย์สมบัตินั้นให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ด้วยการสร้างบารมี เป็นบุญต่อบุญ สมบัติต่อสมบัติ ผู้นั้นก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ผู้ที่รู้จักประมาณ มัธยัสถ์ประหยัด อดออม ท่านเรียกว่า สันโดษ คือให้เรามีความยินดีพอใจในสมบัติที่หามาได้ ได้น้อย ก็ไม่รุ่มร้อนใจ และรู้จักใช้อย่างประมาณ เราจะห่างไกลจากความกังวลทั้งหลาย ชีวิตของเราจะเป็นชีวิตที่ไม่พร่อง เพราะมีคุณธรรมภายใน คือความมักน้อยสันโดษนี่เอง

*เหมือนอย่างบรมครูของเราคือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอยู่สมัยหนึ่ง พระพุทธองค์ได้รับนิมนต์จากพราหมณ์เวรัญชาให้เสด็จจำพรรษาที่เมืองเวรัญชาตลอดพรรษานั้น พระองค์พร้อมด้วยหมู่ภิกษุสงฆ์ได้รับความลำบากในเรื่องบิณฑบาตมาก

---

*มก. จุลลสุวกราชชาดก เล่ม ๕๙ หน้า ๖๓๙

เพราะพญามารได้ดลใจพราหมณ์เวรัญชา และคนทั้งเมืองไม่ให้ใส่บาตร ไม่ให้ทำบุญ แม้ข้าวทัพพีเดียวก็ดลใจไม่ให้ถวาย

แต่ถึงอย่างนั้นก็ตาม พระพุทธองค์อาศัยขันติธรรม มีความสันโดษ ไม่คิดที่จะไปแสวงหาอาหารที่อื่น แม้ว่าจะมีอรหันตสาวกหลายรูปเข้ามากราบทูลว่า จะขออาสาพาหมู่ภิกษุไปบิณฑบาตที่อุตตรกุรุทวีป หรือใช้ฤทธานุภาพพลิกเอาง้วนดินขึ้นมาฉันบ้าง พระองค์ก็ทรงห้ามการแสวงหาเช่นนั้น ทรงยังอัตภาพให้เป็นไปได้ด้วยข้าวแดงที่พ่อค้าม้าได้ถวาย เนื่องจากพ่อค้าม้าเดินทางมาถึงเมืองเวรัญชาภายหลังจากที่มารได้ดลใจชาวเมืองแล้ว พ่อค้าม้าจึงยังไม่ถูกพญามารดลใจ แม้จะลำบากด้วยเรื่องอาหาร แต่พระสาวกก็ดำรงตนอยู่ในพระบัญชาอย่างเคร่งครัด ไม่เดือดร้อนใจเรื่องอาหาร คิดแต่เพียงเรื่องเดียวว่าจะบำเพ็ญสมณธรรมให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

เมื่อออกพรรษาแล้ว พระบรมศาสดาพร้อมด้วยหมู่ภิกษุสงฆ์ ได้เสด็จกลับพระนครสาวัตถี ภิกษุสงฆ์ได้สนทนากันในโรงธรรมสภาว่า “ดูก่อนอาวุโสทั้งหลาย พระตถาคตเป็นกษัตริย์สุขุมาลชาติ เป็นพุทธสุขุมาลชาติประกอบด้วยอิทธานุภาพอันยิ่งใหญ่ เวรัญชพราหมณ์นิมนต์ไปจำพรรษาอยู่ตลอด ๓ เดือน แม้ไม่ได้ภิกษาจากเวรัญชพราหมณ์สักวันเดียว ทรงละความ

โลภในอาหารได้ ดำรงพระชนม์ด้วยข้าวสำหรับเลี้ยงม้า ที่พ่อค้าม้าถวายวันละก้อน มิได้เสด็จไปแสวงหาอาหารที่อื่นเลย ความที่พระตถาคตทรงมักน้อยสันโดษนี้ น่าสรรเสริญยิ่งนัก”

พระบรมศาสดาเสด็จมาตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอสนทนากันด้วยเรื่องอะไร” เมื่อภิกษุสงฆ์กราบทูลเรื่องที่กำลังสนทนา พระพุทธองค์จึงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย การละความโลภในอาหารของตถาคตในบัดนี้ ยังไม่น่าอัศจรรย์ แม้ในกาลก่อน ตถาคตเคยเกิดเป็นสัตว์เดียรัจฉาน สร้างบารมีเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ ได้ละความโลภในอาหารมาแล้วเหมือนกัน” ทรงนำเรื่องในอดีตมาเล่าให้ฟังว่า

ในอดีตกาล นกแขกเต้าหลายพันตัว อยู่ในป่าไม้มะเดื่อแห่งหนึ่งใกล้ฝั่งแม่น้ำคงคาในป่าหิมพานต์ ในบรรดานกแขกเต้าเหล่านั้น มีพญานกแขกเต้าตัวหนึ่ง เมื่อผลมะเดื่อต้นที่ตนอาศัยอยู่หมดผลแล้ว ก็จิกกินหน่อใบหรือเปลือกซึ่งยังเหลืออยู่ เป็นผู้ที่มีความปรารถนาน้อยอย่างยิ่ง สันโดษในอาหาร ไม่บินไปแสวงหาต้นอื่น เหมือนนกตัวอื่นๆ ครั้นดื่มน้ำในแม่น้ำคงคาแล้วก็จะบินกลับมาพักอยู่ที่ต้นมะเดื่อเหมือนเดิม พลางรำพึงถึงศีลที่บริสุทธิ์ มีใจมุ่งมั่นที่จะรักษาศีล จะได้หลุดพ้นจากการเป็นสัตว์เดียรัจฉาน เพื่อกลับไปเกิดเป็นมนุษย์ จะได้สั่งสมบุญอย่าง

เต็มที่

ด้วยคุณ คือ ความมักน้อยสันโดษของพญานกแขกเต้า มีอานุภาพถึงขนาดทำให้ภพของท้าวสักกะหวั่นไหว ท้าวสักกะทรงเห็นความมักน้อยสันโดษของพญานกแขกเต้า ก็ประสงค์จะทดลองดูว่า จะมีความมักน้อยเพียงไร จึงทรงบันดาลให้ต้นมะเดื่อเหี่ยวแห้งด้วยเทวานุภาพ ต้นไม้ได้หักโค่นลง เหลือเพียงตอและเป็นช่องน้อยช่องใหญ่ปรุไปหมด ขุยปลิวออกจากช่องของต้นไม้ ถึงกระนั้น พญานกแขกเต้าก็ยังจิกกินขุยเหล่านั้น แล้วดื่มน้ำในแม่น้ำคงคาตามปกติ ไม่ยอมไปที่อื่น ไม่พรั่นพรึงแรงลมและแสงแดด จับอยู่ที่ปลายตอมะเดื่อโดยไม่รู้สึกหวั่นไหวต่ออุปสรรคที่บังเกิดขึ้นทั้งสิ้น

ท้าวสักกะทรงรู้ว่าพญานกแขกเต้าตัวนี้ มีความปรารถนาน้อยอย่างยิ่ง จึงปรารถนาจะให้พร และบันดาลให้ต้นมะเดื่อเจริญงอกงามมีผลดกตามเดิม จึงได้เนรมิตพระองค์แปลงเป็นพญาหงส์ตัวหนึ่ง เสด็จลงจากเทวโลกบินตรงไปป่ามะเดื่อ จับที่กิ่งต้นไม้ต้นหนึ่งในที่ไม่ไกล และตรัสสนทนากับนกแขกเต้าว่า “ต้นไม้อื่นที่มีใบเขียว มีผลดก มีอยู่เป็นอันมาก เหตุไรท่านจึงมีใจยินดีในต้นไม้แห้งๆ ผุๆ นี้เล่า ดูก่อนพญานกแขกเต้า ท่านเห็นโทษอะไรหรือ จึงไม่ยอมไปหาผลไม้ที่ต้นอื่น”

พญานกแขกเต้าตอบว่า "เราเคยบริโภคผลของต้นไม้นี้นับได้หลายปีมาแล้ว ถึงเราจะรู้ว่าต้นไม้นี้ไม่มีผลอีกต่อไป ก็ต้องรักษาไมตรีไว้ให้เหมือนดังก่อน นกเหล่าใดคบหากันเพราะต้องการผลไม้ ครั้นรู้ว่าต้นไม้นั้นไม่มีผล ก็ละทิ้งต้นไม้นั้นไปเสีย นกเหล่านั้นไม่รักษาน้ำใจ จึงทำให้มิตรภาพไม่ยั่งยืน" พระอินทร์ได้ตรัสชมเชยว่า "ความเป็นเพื่อน ความมีไมตรี ความสนิทสนมกัน ท่านได้ทำไว้ดีแล้ว ถ้าท่านชอบใจธรรมนั้น ท่านก็ควรเป็นผู้ที่วิญญูชนทั้งหลายจะสรรเสริญ ดูก่อนพญานกแขกเต้า ผู้ชาติวิหคมีปีกเป็นยานพาหนะ มีคอโค้งเป็นสง่า เรานั้นจะให้พรแก่ท่าน ท่านจงเลือกเอาพรตามที่ใจปรารถนาเถิด"

พญานกแขกเต้าได้ฟังดังนั้นก็ดีใจ ทูลขอว่า "อยากให้ตอมะเดื่อนี้ เป็นต้นไม้ที่มีผลดก ให้ร่มเงาแก่สัตว์ทั้งหลายเหมือนเดิม" ท้าวสักกเทวราชก็ทรงวักน้ำมาประพรมต้นไม้ กิ่งก้านของต้นมะเดื่อก็งอกงาม ให้ร่มเงาเย็นสบายเป็นที่น่ารื่นรมย์ และก็ทูลว่า "ข้าแต่ท้าวสักกเทวราช ขอให้พระองค์ทรงพระเจริญสุขพร้อมด้วยพระญาติทั้งปวง เหมือนดังข้าพระบาทมีความสุข เพราะได้เห็นต้นไม้ผลิตผลในวันนี้เถิด"

นี่ก็เป็นตัวอย่างของความมักน้อยสันโดษ ผู้รู้ทั้งหลายท่านจะไม่เสียเวลาในการดิ้นรนแสวงหาสิ่งที่ไม่ใช่แก่นสาร ซึ่ง

เป็นเพียงสุขนอกตัวชั่วครั้งชั่วคราว และก็ไม่ยึดติดในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสเหล่านั้นซึ่งไม่จีรังยั่งยืน แต่ถ้าพูดถึงเรื่องการเพิ่มเติมบุญบารมีให้กับตนเองแล้ว ท่านจะทุ่มเทใช้สติปัญญาและเอาชีวิตเป็นเดิมพัน จะไม่ทำย่อหย่อน มีเรี่ยวมีแรงมีกำลังความสามารถแค่ไหน ก็จะนำออกมาใช้อย่างเต็มที่ ฉะนั้นต้องนำความสันโดษมาใช้ให้ถูกหลักวิชาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะได้สมกับเป็นพุทธศาสนิกชน ผู้ประพฤติธรรมอย่างแท้จริง แล้วก็ให้หมั่นเพิ่มเติมความบริสุทธิ์ให้กับตนเองด้วยการนั่งธรรมะให้ได้ทุกวัน พากเพียรพยายามเรื่อยไป แล้วสักวันหนึ่งเราจะสมปรารถนา ได้เข้าถึงพระธรรมกายภายในกันทุกคน

ประวัติย่อ
พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)

พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)

สมณศักดิ์ พ.ศ.๒๕๓๕	ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะ ชั้นสามัญ ที่ พระสุธรรมยานเถร
พ.ศ.๒๕๓๙	ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะ ชั้นราช ที่ พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (ฝ่ายวิปัสสนาธุระ)
นามและฉายา	ไชยบูลย์ ธมฺมชโย (สุทธิผล)
ชาติกาล	วันเสาร์ที่ ๒๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๗
ชาติภูมิ	อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี
บรรพชาอุปสมบท	วันพุธที่ ๒๗ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๑๒ ณ พัทธสีมาวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ โดยมี สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ.๙) วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ในขณะดำรงสมณศักดิ์ที่พระเทพวรเวที เป็นพระอุปัชฌาย์
วิทยฐานะ	เศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ นักธรรมโท สำนักเรียนวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำแหน่ง	อธิบดีสงฆ์วัดพระธรรมกาย ประธานมูลนิธิธรรมกาย เจ้าสำนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

ผลงานโดยสังเขป

๑. จัดพิธีมุทิตาสักการะพระภิกษุสามเณรเปรียญธรรม ๙ ประโยค ซึ่งจัดมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๑ เพื่อยกย่องผู้ที่สอบได้เปรียญธรรมชั้นสูงสุดของการคณะสงฆ์ไทย

๒. เป็นผู้ริเริ่มโครงการอบรมให้ความรู้แก่พระนักบริหาร และพระกัลยาณมิตรอย่างมีระบบ

๓. จัดส่งเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิธรรมกายเข้าเป็นภาคีสมาชิกขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก และองค์การสหประชาชาติ เพื่อแลกเปลี่ยนและสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรต่างๆ ทั่วโลก

๔. สร้างวัดในทวีปอเมริกา ทวีปยุโรป ทวีปออสเตรเลีย และทวีปเอเชีย รวมทั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมกว่า ๑๐๐ แห่ง ทั่วโลก เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และส่งเสริมการปฏิบัติธรรมแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ

๕. นำเสนอให้มีวันสมาธิโลก และจัดวันสมาธิโลก ร่วมกับองค์การยุวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก โดยกำหนดให้วันที่ ๖ สิงหาคม ของทุกปี เป็นวันที่ชาวโลกทั้งหลายจะได้ทำใจให้เป็นสมาธิร่วมกัน

๖. จัดตั้งโครงการสร้างเสริมคุณธรรมกว่า ๑๐๐ โครงการ แก่เยาวชนและประชาชนทั่วประเทศ เช่น โครงการบรรพชา-อุปสมบทหมู่ นักเรียนนิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ภาคฤดูร้อน ภาคเข้าพรรษา เป็นประจำตลอดปี โครงการอบรมธรรมทายาทหญิง โครงการสมาธิแก้ว เป็นต้น

๗. จัดตั้งโครงการปฏิบัติธรรมพิเศษ ซึ่งจัดให้มีการสอนสมาธิภาวนานอกสถานที่ ครั้งละ ๑ สัปดาห์ ตลอดทั้งปี

๘. จัดตั้งโครงการบ้านกัลยาณมิตร โดยส่งพระอาจารย์ออกบรรยายธรรมในสถานศึกษาและสถาบันต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดเป็นประจำ

๙. ริเริ่ม ปลูกฝัง และสร้างค่านิยมในการแต่งชุดขาวเข้าวัดปฏิบัติธรรมในวันอาทิตย์ รณรงค์ให้เยาวชนและประชาชนเข้าร่วมปฏิบัติธรรมโดยมีคำขวัญว่า "ไปวัดทุกวันอาทิตย์ เพื่อสร้างชีวิตให้มีคุณค่า"

๑๐. ริเริ่มโครงการตอบปัญหาธรรมะ ทางก้าวหน้า เริ่มตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๒๕ มีผู้เข้าสอบเพียง ๓๐๐ คน จนถึงปีพ.ศ.๒๕๔๖ มียอดผู้เข้าสอบมากถึง ๔,๐๖๗,๓๗๒ คน

๑๑. เป็นผู้สนับสนุนการศึกษาภาษาบาลี จนมีภิกษุสามเณรสอบได้มากที่สุดของประเทศติดต่อกันหลายปี และสร้างประวัติศาสตร์การศึกษาที่มีนักเรียนสอบได้มากถึง ๒๑๓ รูป

๑๒. เป็นผู้ริเริ่มโครงการ "เทเหล้า-เผาบุหรี่" อย่างเห็นเป็นรูปธรรม และจัดทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จนปรากฏว่ามีการเลิกดื่ม เลิกขาย และเลิกผลิตกันมากมายทั่วโลก

๑๓. เทศน์ สอนธรรมะ และการเจริญสมาธิภาวนาทุกวันแก่ประชาชนทั่วไป ณ สภาธรรมกายสากล วัดพระธรรมกาย จ.ปทุมธานี

๑๔. ให้ทุนการศึกษาแก่พระภิกษุ-สามเณร นักเรียน นิสิต นักศึกษา ปีละกว่า ๒,๐๐๐ ทุน ทุกปี

ฯลฯ

พ จ น า นุ ก ร ม

สำหรับหนังสือธรรมะเพื่อประชาชน

กฐิน ตามศัพท์แปลว่า ไม้สะดึง คือไม้สำหรับทำจีวร, ในทางพระวินัย ใช้เป็นชื่อเรียก สังฆกรรมอย่างหนึ่ง ที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตแก่สงฆ์ ผู้จำพรรษาแล้ว

กตัญญุตา ความเป็นคนกตัญญู, ความเป็นผู้รู้คุณ

กตัตตากรรม กรรมสักว่าทำ คือ ไม่ได้จงใจจะให้เป็นอย่างนั้นโดยตรง ทำไปโดยไม่ตั้งใจชัดเจน

กสิณ วัตถุอันจูงใจ คือ จูงใจให้เข้าไปผูกอยู่ ใช้สำหรับเพ่ง เพื่อจูงจิตให้เป็นสมาธิ

กหาปณะ ชื่อมาตราเงินในสมัยโบราณ
๑ กหาปณะ เท่ากับ ๒๐ มาสก หรือ ๔ บาท

กัป กาลกำหนด, ระยะเวลายาวนานเหลือเกิน

กัมมัฏฐาน ที่ตั้งแห่งการงาน, อารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งการงานของใจ
กัมมัฏฐาน ๔๐ คือ กสิณ ๑๐ อสุภะ ๑๐ อนุสสติ ๑๐
พรหมวิหาร ๔ อาหาเรปฏิกูลสัญญา ๑
จตุธาตุววัตถาน ๑ อรูป ๔

กามคุณ ส่วนที่ปรารถนาน่าใคร่มี ๕ อย่าง คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ที่น่าใคร่น่าพอใจ

กามฉันท์ ความพอใจรักใคร่ในอารมณ์ที่ชอบใจมีรูปเป็นต้น, ความพอใจในกามคุณทั้ง ๕

กามตัณหา ความทะยานอยากในกาม,

กามภพ ที่เกิดของผู้ที่ยังข้องอยู่ในกาม, ได้แก่ อบายภูมิ มนุษยโลก และเทวโลก

กามราคะ ความกำหนัดด้วยกิเลสกาม, ความรักใคร่กาม

กามสุขัลลิกานุโยค การประกอบตนให้พัวพันหมกมุ่นอยู่ในกามสุข เป็นที่สุดอย่างหนึ่ง ในบรรดาที่สุดสอง คือ กามสุขัลลิกานุโยค ๑ อัตตกิลมถานุโยค ๑

กามารมณ์ อารมณ์ที่น่าใคร่ น่าปรารถนา หมายถึง รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ได้แก่กามคุณ ๕ นั่นเอง

กามาวจร ซึ่งท่องเที่ยวไปในกามภพ, ซึ่งเกี่ยวข้องอยู่ในกาม

กามาสวะ อาสวะคือกาม, กิเลสดองอยู่ในสันดานที่ทำให้เกิดความใคร่

กาเมสุมิจฉาจาร ความประพฤติผิดในกามทั้งหลาย, ความผิดประเวณี

กายสุจริต ประพฤติชอบทางกาย มี ๓ อย่าง คือ เว้นจากฆ่าสัตว์ เว้นจากลักทรัพย์ เว้นจากประพฤติผิดในกาม

กาลทาน ทานที่ให้ตามกาล ไม่ใช่ให้ได้ตลอดเวลา เช่น การถวายผ้ากฐิน การถวายผ้าอาบน้ำฝน เป็นต้น ซึ่งทายกจะถวายได้ตามกำหนดเวลาที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตเท่านั้น

กาสาวพัสตร์ ผ้าที่ย้อมด้วยน้ำฝาด, ผ้าเหลืองสำหรับพระ

กิเลสกาม กิเลสเป็นเหตุใคร่, กิเลสที่ทำให้อยาก

กิเลสมาร มาร คือ กิเลสที่เข้าครอบงำจิตใจขัดขวางไม่ให้ทำความดี

กุฏิ กระท่อมหรือที่พัก ซึ่งเป็นที่อยู่ของนักบวช เช่น พระภิกษุ

กุศลกรรม กรรมดี, กรรมที่เป็นกุศล, การกระทำที่ดี คือ เกิดจากกุศล

กุศลกรรมบถ ทางแห่งกรรมดี, ทางทำดี, ทางแห่งกรรมที่เป็นกุศล, กรรมดี อันเป็นทางนำไปสู่สุคติมี ๑๐ อย่าง

กุศลธรรม ธรรมที่เป็นกุศล, ธรรมฝ่ายกุศล, ธรรมที่ดี, ธรรมฝ่ายดี

ขันติ ความอดทน

ขันธมาร ขันธ์ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นมาร เพราะเป็นสภาพอันปัจจัยปรุงแต่งขึ้น เป็นที่ตั้งแห่งทุกข์

ขิปปาภิญญา รู้ฉับพลัน

ขีณาสพ ผู้มีอาสวะสิ้นแล้ว, ผู้หมดกิเลส, พระอรหันต์

เขฬะ น้ำลาย

ครุกรรม กรรมหนักทั้งที่เป็นกุศลและอกุศล ในฝ่ายกุศล ได้แก่ ฌานสมาบัติ ในฝ่ายอกุศล ได้แก่ อนันตริยกรรม

คฤหบดี ผู้เป็นใหญ่ในเรือน, พ่อเจ้าเรือน, ผู้มั่งคั่ง

คันถธุระ ธุระ คือ การเรียนพระคัมภีร์, การศึกษาพระปริยัติธรรม

คาวุต ชื่อมาตราวัดระยะทางเท่ากับ ๘๐ อุสภะ หรือ ๑๐๐ เส้น (๔ คาวุต เป็น ๑ โยชน์)

จตุตถฌาน ฌานที่ ๔ มีองค์ ๒ ละสุขเสียได้ มีแต่อุเบกขากับเอกัคคตา

จตุปัจจัย สิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ๔ อย่าง คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานเภสัช

จรณะ เครื่องดำเนิน, ปฏิปทาคือข้อปฏิบัติอันเป็นทางบรรลุวิชามี ๑๕ คือ สีลสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยศีล อปัณณกปฏิปทา ๓ สัทธรรม ๗ และฌาน ๔

จัณฑาล ลูกต่างวรรณะ เช่น บิดาเป็นศูทร มารดาเป็นพราหมณ์ มีลูกออกมา เรียกว่า จัณฑาล

จีวร ผ้าที่ใช้นุ่งห่มของพระในพระพุทธศาสนาผืนใดผืนหนึ่งก็ได้ ในจำนวน ๓ ผืน ที่เรียกว่า ไตรจีวร คือ ผ้าสังฆาฏิ ผ้าอุตราสงค์ และผ้าอันตรวาสก

จุติ เคลื่อนจากภพหนึ่งไปสู่ภพอื่น, ตาย ส่วนมากใช้กับเทวดา

จุฬามณีเจดีย์ พระเจดีย์ที่บรรจุพระจุฬาโมลีของพระพุทธเจ้าในดาวดึงส์เทวโลก

ฉัพพรรณรังสี รัศมี ๖ ประการ ซึ่งเปล่งออกจากพระวรกายของพระพุทธเจ้า คือ ๑.เขียวเหมือนดอกอัญชัน ๒.เหลืองเหมือนหรดาลทอง ๓.แดงเหมือนตะวันอ่อน ๔.ขาวเหมือนแผ่นเงิน ๕.สีหงสบาทเหมือนดอกหงอนไก่ ๖.ประภัสสรเลื่อมพรายเหมือนแก้วผลึก

ชฎิล นักบวชประเภทหนึ่ง เกล้าผมมุ่นเป็นมวยสูงขึ้น มักถือลัทธิบูชาไฟ

ชนกกรรม กรรมที่นำไปเกิด, กรรมที่เป็นกุศลหรืออกุศลก็ตามที่เป็นตัวแต่งสัตว์ให้เกิด คือ ชักนำให้ถือปฏิสนธิในภพใหม่

ชมพูทวีป ชื่อประเทศอินเดียครั้งโบราณ

ชาคริยานุโยค การประกอบความเพียรเครื่องตื่นอยู่ คือ เพียรพยายามปฏิบัติธรรม ไม่เห็นแก่นอน ตื่นตัวอยู่เป็นนิตย์

ฌาน การเพ่งอารมณ์จนใจแน่วแน่เป็นอัปปนาสมาธิ

ญาณ ความรู้, ปรีชาหยั่งรู้, ปรีชากำหนดรู้

ดาวดึงส์ สวรรค์ชั้นที่ ๒ แห่งสวรรค์ ๖ ชั้น มีจอมเทพผู้ปกครอง คือ พระอินทร์

ดุสิต สวรรค์ชั้นที่ ๔ มีท้าวสันดุสิตเทวราชปกครอง เป็นชั้นที่สถิตของพระโพธิสัตว์

เดียรถีย์ นักบวชภายนอกพระพุทธศาสนา

ตถาคต พระนามอย่างหนึ่งของพระพุทธเจ้า เป็นคำที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงพระองค์เอง

ตบะ ความเพียรเครื่องเผาผลาญกิเลส, การบำเพ็ญเพียรเพื่อกำจัดกิเลส

ไตรลักษณ์ ลักษณะ ๓ คือความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ เป็นอนัตตา

ไตรสิกขา สิกขา ๓, ข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา ๓ อย่าง คือ ศึกษาเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา

ถูปารหบุคคล บุคคลผู้ควรแก่สถูป คือ บุคคลที่ควรนำกระดูกบรรจุสถูปไว้บูชา มี ๔ คือ ๑.พระพุทธเจ้า ๒.พระปัจเจกพุทธเจ้า ๓.พระอรหันตสาวก ๔.พระเจ้าจักรพรรดิ

ทักขิณาวัฏ เวียนประทักษิณ คือ เวียนขวาเหมือนเข็มนาฬิกา

ทักขิไณยบุคคล บุคคลผู้ควรรับทักษิณา ได้แก่ พระสงฆ์, สมณะ

ทักขิโณทก น้ำที่หลั่งในเวลาทำทาน เป็นเครื่องหมายของการให้

ทัสสนานุตตริยะ การเห็นที่ยอดเยี่ยม

ทิพพจักขุ ตาทิพย์, ญาณพิเศษของผู้ได้อภิญญาทั้งหลาย

ทิศาปาโมกข์ อาจารย์ผู้มีชื่อเสียงโด่งดัง

ทุกรกิริยา การทำความเพียรอันยากที่ใครๆ จะทำได้

ทุศีล มีศีลชั่ว คือ ประพฤติไม่ดี มักละเมิดศีล

เทพธิดา นางฟ้า, หญิงชาวสวรรค์

เทพบุตร เทวดาผู้ชาย, ชาวสวรรค์เพศชาย

เทวดา หมู่เทพ, ชาวสวรรค์ เป็นคำเรียกชาวสวรรค์ทั้งเพศชายและเพศหญิง

เทวธรรม ธรรมที่ทำให้เป็นเทวดา มี ๒ อย่าง คือ หิริ และโอตตัปปะ

เทวโลก โลกของเทวดา ได้แก่ สวรรค์กามาพจร ๖ ชั้น คือ ๑.จาตุมหาราชิกา ๒.ดาวดึงส์ ๓.ยามา ๔.ดุสิต ๕.นิมมานรดี ๖.ปรนิมมิตวสวัตดี

เทโวโรหณะ การที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากเทวโลกหลังออกพรรษา

ธมกรก กระบอกกรองน้ำของพระสงฆ์

ธรรมกถึก ผู้กล่าวสอนธรรม, ผู้แสดงธรรม, นักเทศน์

ธรรมาภิสมัย การตรัสรู้ธรรม, การสำเร็จมรรคผล

ธรรมาสน์ ที่สำหรับนั่งแสดงธรรม

ธุดงค์ องค์คุณเครื่องกำจัดกิเลส, ชื่อข้อปฏิบัติประเภทวัตร ที่ผู้สมัครใจจะพึงสมาทานประพฤติได้ เป็นอุบายขัดเกลากิเลส

นมัสการ การไหว้, การเคารพ, นอบน้อม

นิคหกรรม กรรมที่สงฆ์ทำแก่ภิกษุที่ควรปราบเพื่อให้เข็ดหลาบ

นิพพาน การดับกิเลสสิ้นเชื้อไม่เหลือเศษ, การดับขันธ์ห้าของพระอรหันต์

นิมนต์ เชิญ หมายถึงเชิญพระ เชิญนักบวช

นิยยานิกะ ธรรมเป็นเครื่องนำสัตว์ออกไปจากกองทุกข์

นิรยบาล ผู้คุมนรก, ผู้ลงโทษสัตว์นรก

นิรามิสสุข สุขไม่เจืออามิส, สุขไม่ต้องอาศัยเครื่องล่อหรือกามคุณ

นิโรธ ความดับทุกข์ คือ ดับตัณหาได้สิ้นเชิง, ภาวะปลอดทุกข์

นิโรธสมาบัติ การเข้านิโรธ คือ ดับสัญญาความจำได้หมายรู้ และเวทนาการเสวยอารมณ์ เรียกเต็มว่าเข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ

บรมศาสดา ศาสดาที่ยอดเยี่ยม,
พระผู้เป็นครูที่สูงสุดคือพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

บัณเฑาะก์ กะเทย, คนไม่ปรากฏว่าเป็นเพศชายหรือเพศหญิง

บารมี คุณความดีที่บำเพ็ญอย่างยิ่งยวด เพื่อบรรลุจุดหมายอันสูงสุดยิ่ง มี ๑๐ คือ ทาน, ศีล, เนกขัมมะ, ปัญญา, วิริยะ, ขันติ, สัจจะ, อธิษฐาน, เมตตา, อุเบกขา

บุญนิธิ ขุมทรัพย์คือบุญ

บุพกรรม กรรมที่เคยทำไว้ในอดีต

บุพพาราม วัดที่นางวิสาขาสร้างถวายพระพุทธเจ้าและภิกษุสงฆ์ที่กรุงสาวัตถี พระพุทธเจ้าประทับที่วัดนี้ รวมทั้งสิ้น ๖ พรรษา

บุพเพสันนิวาส การเคยอยู่ร่วมกันในกาลก่อน

เบญจกามคุณ สิ่งที่น่าปรารถนาน่าใคร่ ๕ อย่าง คือ รูป เสียง กลิ่น รส และโผฏฐัพพะ

ปฏิคาหก ผู้รับทาน, ผู้รับของถวาย

ปฏิจจสมุปบาท สภาพอาศัยกันจึงเกิดมีขึ้น, การที่ทุกข์เกิดขึ้นเพราะอาศัยปัจจัยต่อเนื่องกันมา

ปฏิเวธ เข้าใจตลอด, แทงตลอด, ตรัสรู้, รู้ทะลุปรุโปร่ง

ปฏิสัมภิทา ความแตกฉาน, ปัญญาแตกฉานมี ๔ คือ ๑.แตกฉานในอรรถ ๒.แตกฉานในธรรม ๓.แตกฉานในนิรุตติ คือภาษา ๔.แตกฉานในปฏิภาณ

ปรทาริกกรรม การประพฤติล่วงเมียคนอื่น, การเป็นชู้เมียเขา

ปรมัตถบารมี บารมียอดเยี่ยม, บารมีระดับสูงสุด สูงกว่าอุปบารมี เช่น การสละชีวิต เป็นทานปรมัตถบารมี เป็นต้น

ปรมัตถประโยชน์ ประโยชน์อย่างยิ่ง คือ พระนิพพาน

ประเคน ส่งของถวายพระให้ถึงมือ

ประทักษิณ การเวียนขวา คือ เวียนอย่างเข็มนาฬิกา เป็นอาการแสดงความเคารพ

ปริพาชก นักบวชผู้ชายนอกพระพุทธศาสนาพวกหนึ่งในชมพูทวีป ชอบสัญจรไปในที่ต่างๆ สำแดงทรรศนะทางลัทธิของตน

ปฤษฎางค์ อวัยวะเบื้องหลัง, ส่วนหลัง, ข้างหลัง

ปลิโพธ เครื่องผูกพันหรือหน่วงเหนี่ยวเป็นเหตุให้ใจพะวักพะวง

ปัญจขันธ์ ขันธ์ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

ปาฏิหาริย์ เรื่องที่น่าอัศจรรย์, การกระทำที่ให้บังเกิดผลเป็นอัศจรรย์

ปุถุชน คนที่หนาแน่นไปด้วยกิเลส, คนที่ยังมีกิเลสมาก หมายถึงคนธรรมดา ทั่วๆ ไป

พยาบาทวิตก ความตรึกในทางคิดร้ายต่อผู้อื่น

พรหม ผู้ประเสริฐ, เทพในพรหมโลกเป็นผู้ไม่เกี่ยวข้องด้วยกาม มี ๒ พวก คือ รูปพรหมมี ๑๖ ชั้น อรูปพรหมมี ๔ ชั้น

พรหมจรรย์ การบวชซึ่งละเว้นเมถุน, การครองชีวิตที่ปราศจากเมถุน

พระพุทธเจ้า พระผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ แล้วสอนผู้อื่นให้รู้ตาม, ศาสดาเอกของโลก

พุทธบริษัท ผู้นับถือพระพุทธศาสนามี ๔ จำพวก คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา

พุทธุปบาทกาล กาลเป็นที่อุบัติของพระพุทธเจ้า, เวลาที่มีพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในโลก

โพธิสัตว์ ท่านผู้ที่จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ซึ่งกำลังบำเพ็ญบารมี ๓๐ ทัศ

มนสิการ การทำในใจ, ใส่ใจ, พิจารณา

มนุษยธรรม ธรรมที่ทำคนให้เป็นมนุษย์ ได้แก่ ศีล ๕ และคุณธรรม เช่น เมตตา กรุณา เป็นต้น

มหาบริจาค การสละอย่างใหญ่ของพระโพธิสัตว์มี ๕ อย่าง คือ สละทรัพย์ สละอวัยวะ สละชีวิต บริจาคลูก บริจาคภรรยา

มหาภิเนษกรมณ์ การเสด็จออกบวชของพระพุทธเจ้า

มิจฉาทิฏฐิ ความเห็นที่ผิดจากคลองธรรม เช่น เห็นว่าทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว มารดาบิดาไม่มีคุณ เป็นต้น

มิจฉาวณิชชา การค้าขายไม่ชอบธรรม, การค้าขายที่ผิดศีลธรรม ๕ อย่าง คือ ๑.ค้าอาวุธ ๒.ค้ามนุษย์ ๓.ค้าสัตว์สำหรับนำไปฆ่าเป็น

อาหาร ๔.ค้าของเมา ๕.ค้ายาพิษ

ยัญ การเซ่น การบูชา การบวงสรวงชนิดหนึ่งของพราหมณ์ เช่น ฆ่าสัตว์บูชาเทพเจ้า

โยชน์ ชื่อมาตราวัดระยะทาง เท่ากับ ๔ คาวุต หรือ ๔๐๐ เส้น หรือ ๑๖ กิโลเมตร

โยนิโสมนสิการ การทำในใจโดยแยบคาย, พิจารณาไตร่ตรองด้วยสติปัญญาที่รอบคอบ

รัตนตรัย แก้ว ๓ ดวง, สิ่งมีค่าและเคารพบูชาสูงสุดของพุทธศาสนิกชน ๓ อย่าง คือ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์

รูปพรหม พรหมในชั้นรูปภพ, พรหมที่เกิดด้วยกำลังรูปฌาน มี ๑๖ ชั้น

โลกธรรม ธรรมที่มีประจำโลก มี ๘ อย่าง คือ มีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ นินทา สรรเสริญ สุข ทุกข์

โลกุตตรธรรม ธรรมอันมิใช่วิสัยของโลก, ธรรมเหนือโลก (นิพพาน)

วัจกุฎี ส้วม, ที่ถ่ายอุจจาระสำหรับภิกษุ สามเณร

วิทยาธร ผู้มีฤทธิ์ที่สำเร็จด้วยวิทยาคม อยู่ในป่าหิมพานต์

วิปฏิสาร ความเดือดร้อน, ความร้อนใจที่เกิดจากการทำความผิดหรือทำบาป

วิปัสสนา ความเห็นแจ้ง คือเห็นตรงต่อความเป็นจริงของสภาวธรรมด้วยธรรมจักขุ

วิภวตัณหา ความอยากในวิภพ คือความทะยานอยากในความไม่มีไม่เป็น อยากไม่เป็นนั่น ไม่เป็นนี่

วิมุตติ ความพ้นจากกิเลส

วิมุตติญาณทัสสนะ ความรู้ความเห็นในวิมุตติ, ความรู้เห็นว่าจิตหลุดพ้นแล้วจากอาสวะทั้งหลาย

วิโมกข์ ความหลุดพ้นจากกิเลส

เวไนยสัตว์ สัตว์ผู้ควรแก่การแนะนำสั่งสอน, สัตว์ที่พึงแนะนำได้

ศาสดา ผู้สั่งสอน, เป็นพระนามอย่างหนึ่งที่ใช้เรียกพระพุทธเจ้า; ปัจจุบัน ใช้เรียกผู้ตั้งศาสนาโดยทั่วไป,

ศิลปศาสตร์ ตำราว่าด้วยวิชาความรู้ต่างๆ อันได้มีการเรียนการสอนกันมา ตั้งแต่ก่อนสมัยพุทธกาล

เศวตฉัตร ฉัตรขาว, ร่มขาว, พระกลดขาวซึ่งนับว่าเป็นของสูงของกษัตริย์

สมณโคดม คำที่คนทั่วไปหรือคนภายนอกพระพุทธศาสนา นิยมใช้เรียกพระพุทธเจ้า

สังคหวัตถุ เรื่องสงเคราะห์กัน,
คุณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้

สังฆทาน การถวายแก่สงฆ์ คือ ถวายเป็นกลางๆ ไม่จำเพาะเจาะจงภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง

สังสารวัฏ การเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภพสาม

สัมภเวสี ผู้แสวงหาภพที่เกิด

สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ คือ เว้นจากเลี้ยงชีวิตโดยทางที่ผิด

สามิสสุข สุขเจืออามิส, สุขที่ต้องอาศัยเหยื่อล่อ ได้แก่สุขที่เกิดจากกามคุณ

โสดาบัน ผู้ถึงกระแสพระนิพพาน, พระอริยบุคคลผู้ได้บรรลุโสดาปัตติผล

โสดาปัตติผล ผลคือการถึงกระแสนิพพาน, ผลที่ได้รับจากการละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ด้วยโสดาปัตติมรรค ทำให้ได้เป็นพระโสดาบัน

อคติ ฐานะอันไม่พึงถึง, ทางแห่งความประพฤติที่ผิด, ความลำเอียงมี ๔ คือ ๑.ลำเอียงเพราะรัก ๒.ลำเอียงเพราะชัง ๓.ลำเอียงเพราะเขลา ๔.ลำเอียงเพราะกลัว

อนาคตังสญาณ ญาณหยั่งรู้ส่วนอนาคต, ปรีชากำหนดรู้คาดผลข้างหน้า อันสืบเนื่องจากเหตุในปัจจุบันหรือในอนาคตก่อนเวลานั้น

อนาคามิผล ผลที่ได้รับจากการละสังโยชน์ คือ กามราคะ และปฏิฆะด้วยอนาคามิมรรค อันทำให้เป็นพระอนาคามี

อนุโมทนา ความยินดีด้วย, การพลอยยินดี, การแสดงความเห็นชอบ

อบายภูมิ ภูมิที่ปราศจากความเจริญ มี ๔ อย่าง คือ นรก เปรต อสุรกาย และเดียรัจฉาน

อบายมุข ช่องทางของความเสื่อม, เหตุเครื่องฉิบหาย

อรหันต์ ผู้สำเร็จธรรมวิเศษสูงสุดในพระพุทธศาสนา, พระอริยบุคคลชั้นสูงสุด

อรูปฌาน ฌานที่มีอรูปธรรมเป็นอารมณ์

อวิชชา ความหลงอันเป็นเหตุไม่รู้จริง มี ๔ คือ ความไม่รู้อริยสัจ ๔ ไม่รู้อดีต ไม่รู้อนาคต ไม่รู้ทั้งอดีตทั้งอนาคต ไม่รู้ปฏิจจสมุปบาท

อาชีวก นักบวชชีเปลือยพวกหนึ่งในครั้งพุทธกาล

อามิสบูชา การบูชาด้วยอามิส คือด้วยวัตถุสิ่งของ เช่น อาหาร ดอกไม้

วิธีฝึกสมาธิ

เบื้องต้น

วิธีฝึกสมาธิเบื้องต้น

สมาธิ คือ ความสงบ สบาย และความรู้สึกเป็นสุขอย่างยิ่งที่มนุษย์สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนากำหนดเอาไว้เป็นข้อควรปฏิบัติ เพื่อการดำรงชีวิตทุกวันอย่างเป็นสุข ไม่ประมาท เต็มไปด้วยสติสัมปชัญญะและปัญญา อันเป็นเรื่องไม่เหลือวิสัยทุกคนสามารถปฏิบัติได้ง่ายๆ ดังวิธีปฏิบัติที่**พระเดชพระคุณพระมงคลเทพมุนี** (สด จนฺทสโร) หลวงปู่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ได้เมตตาสั่งสอนไว้ดังนี้

๑. กราบบูชาพระรัตนตรัย เป็นการเตรียมตัวเตรียมใจให้นุ่มนวลไว้เป็นเบื้องต้น แล้วสมาทานศีลห้าหรือศีลแปด เพื่อย้ำความมั่นคงในคุณธรรมของตนเอง

๒. คุกเข่าหรือนั่งพับเพียบสบายๆ ระลึกถึงความดี ที่ได้กระทำแล้วในวันนี้ ในอดีต และที่ตั้งใจจะทำต่อไปในอนาคต จนราวกับว่าร่างกายทั้งหมดประกอบขึ้นด้วยธาตุแห่งคุณงามความดีล้วนๆ

๓. นั่งขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้าย นิ้วชี้ของมือข้างขวาจรดนิ้วหัวแม่มือข้างซ้าย นั่งให้อยู่ในท่าที่พอดี ไม่ฝืนร่างกายมากจนเกินไป ไม่ถึงกับเกร็ง แต่อย่าให้หลังโค้งงอ หลับตาพอสบายคล้ายกับกำลังพักผ่อน ไม่บีบกล้ามเนื้อตาหรือขมวดคิ้ว แล้วตั้งใจมั่น วางอารมณ์สบาย สร้างความรู้สึกให้พร้อมทั้งกายและใจว่ากำลังจะเข้าไป สู่ภาวะแห่งความสงบสบายอย่างยิ่ง

ภาพแสดงที่ตั้งจิตทั้ง ๗ ฐาน

ฐานที่ ๑ ปากช่องจมูก หญิงข้างซ้าย ชายข้างขวา

ฐานที่ ๒ เพลาตา หญิงข้างซ้าย ชายข้างขวา

ฐานที่ ๓ จอมประสาท

ฐานที่ ๔ ช่องเพดาน

ฐานที่ ๕ ปากช่องลำคอ

ฐานที่ ๗ ศูนย์กลางกายที่ตั้งจิตถาวร

ฐานที่ ๖ ศูนย์กลางกายระดับสะดือ

ภาพแสดงที่ตั้งจิตทั้ง ๗ ฐาน

ฐานที่ ๑ ปากช่องจมูก หญิงข้างซ้าย ชายข้างขวา

ฐานที่ ๒ เพลาตา หญิงข้างซ้าย ชายข้างขวา

ฐานที่ ๓ จอมประสาท

ฐานที่ ๔ ช่องเพดาน

ฐานที่ ๕ ปากช่องลำคอ

ฐานที่ ๗ ศูนย์กลางกายที่ตั้งจิตถาวร

ฐานที่ ๖ ศูนย์กลางกายระดับสะดือ

๔. นึกกำหนดนิมิต เป็น **"ดวงแก้วกลมใส"** ขนาดเท่าแก้วตาดำ ใสบริสุทธิ์ ปราศจากรอยตำหนิใดๆ ขาวใส เย็นตาเย็นใจ ดังประกายของดวงดาว ดวงแก้วกลม ใสนี้เรียกว่า **บริกรรมนิมิต** นึกสบายๆ นึกเหมือนดวงแก้วนั้นมานิ่งสนิทอยู่ ณ ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ นึกไปภาวนาไปอย่างนุ่มนวลเป็นพุทธานุสติว่า **"สัมมา อะระหัง"** หรือค่อยๆ น้อมนึกดวงแก้วกลมใสให้ค่อยๆ เคลื่อนเข้าสู่ศูนย์กลางกายตามแนวฐาน โดยเริ่มต้นตั้งแต่ฐานที่ ๑ เป็นต้นไป น้อมนึกอย่างสบายๆ ใจเย็นๆ ไปพร้อมๆ กับคำภาวนา

อนึ่ง เมื่อนิมิตดวงแก้วกลมใสปรากฏแล้ว ณ กลางกาย ให้วางอารมณ์สบายๆ กับนิมิตนั้น จนเหมือนกับว่าดวงนิมิตเป็นส่วนหนึ่งของอารมณ์ หากดวงนิมิตนั้นอันตรธานหายไป ก็ไม่ต้องนึกเสียดาย ให้วางอารมณ์สบาย แล้วนึกนิมิตนั้นขึ้นมาใหม่แทนดวงเก่า หรือเมื่อนิมิตนั้นไปปรากฏที่อื่น ที่มิใช่ศูนย์กลางกาย ให้ค่อยๆ น้อมนิมิตเข้ามาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่มีการบังคับ และเมื่อนิมิตมาหยุดสนิท ณ ศูนย์กลางกาย ให้วางสติลงไปยังจุดศูนย์กลางของดวงนิมิต ด้วยความรู้สึกคล้ายมีดวงดาวดวงเล็กๆ อีกดวงหนึ่ง ซ้อนอยู่ตรงกลางดวงนิมิตดวงเดิม แล้วสนใจเอาใจใส่แต่ดวงเล็กๆ ตรงกลางนั้นไปเรื่อยๆ ใจจะปรับจนหยุดได้ถูกส่วน เกิดการตกศูนย์และเกิดดวงสว่างขึ้นมาแทนที่ ดวงนี้เรียกว่า **"ดวงธรรม"** หรือ **"ดวงปฐมมรรค"** อันเป็นประตูเบื้องต้นที่จะเปิดไปสู่หนทางแห่งมรรคผลนิพพาน

การระลึกนึกถึงนิมิตสามารถทำได้ในทุกแห่งทุกที่ทุกอิริยาบถ ไม่ว่าจะนั่ง นอน ยืน เดิน หรือขณะทำภารกิจใดๆ

ข้อแนะนำ คือ **ต้องทำให้สม่ำเสมอเป็นประจำ ทำเรื่อยๆ ทำอย่างสบายๆ** ไม่เร่ง ไม่บังคับ ทำได้แค่ไหน ให้พอใจแค่นั้น ซึ่งจะเป็นการป้องกันมิให้เกิดความอยากจนเกินไป จนถึงกับทำให้ใจต้องสูญเสียความเป็นกลาง และเมื่อการฝึกสมาธิบังเกิดผลจนได้ "ดวงปฐมมรรค" ที่ใสเกินใส สวยเกินสวย ติดสนิทมั่นคงอยู่ที่ศูนย์กลางกายแล้ว ให้หมั่นตรึกระลึกนึกถึงอยู่เสมอ

อย่างนี้แล้วผลแห่งสมาธิจะทำให้ชีวิตดำรงอยู่บนเส้นทางแห่งความสุข ความสำเร็จและความไม่ประมาทได้ตลอดไป ทั้งยังจะทำให้สมาธิละเอียดลุ่มลึกไปตามลำดับอีกด้วย

ข้อควรระวัง

๑. อย่าใช้กำลัง คือไม่ใช้กำลังใดๆ ทั้งสิ้น เช่น ไม่บีบกล้ามเนื้อตาเพื่อจะให้เห็นนิมิตเร็วๆ ไม่เกร็งแขน ไม่เกร็งกล้ามเนื้อหน้าท้อง ไม่เกร็งตัว ฯลฯ เพราะการใช้กำลังตรงส่วนไหนของร่างกายก็ตาม จะทำให้จิตเคลื่อนจากศูนย์กลางกายไปสู่จุดนั้น

๒. อย่าอยากเห็น คือทำใจให้เป็นกลาง ประคองสติมิให้เผลอจากบริกรรมภาวนาและบริกรรมนิมิต ส่วนจะเห็นนิมิตเมื่อใดนั้น อย่ากังวล ถ้าถึงเวลาแล้วย่อมเห็นเอง การบังเกิดของดวงนิมิตนั้นอุปมาเสมือนการขึ้นและตกของดวงอาทิตย์ เราไม่อาจจะเร่งเวลาได้

๓. อย่ากังวลถึงการกำหนดลมหายใจเข้าออก เพราะการฝึกสมาธิเพื่อให้เข้าถึงพระธรรมกายภายใน อาศัยการนึกถึง **"อาโลกกสิณ"** คือกสิณความสว่างเป็นบาทเบื้องต้น เมื่อฝึกสมาธิจนเข้าถึงดวงปฐมมรรคแล้ว ฝึกสมาธิต่อไป ผ่านกายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายรูปพรหม กายอรูปพรหม จนกระทั่งเข้าถึงพระธรรมกายแล้วจึงเจริญวิปัสสนาในภายหลัง ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดลมหายใจเข้าออกแต่ประการใด

๔. เมื่อเลิกจากนั่งสมาธิแล้ว ให้ตั้งใจไว้ที่ศูนย์กลางกายที่เดียว ไม่ว่าจะอยู่ในอิริยาบถใดก็ตาม เช่น ยืนก็ดี เดินก็ดี นอนก็ดี หรือนั่งก็ดี อย่าย้ายฐานที่ตั้งจิตไปไว้ที่อื่นเป็นอันขาด ให้ตั้งใจบริกรรมภาวนา พร้อมกับนึกถึงบริกรรมนิมิตเป็นดวงแก้วใสควบคู่กันตลอดไป

๕. นิมิตต่างๆ ที่เกิดขึ้น จะต้องน้อมไปตั้งไว้ที่ศูนย์กลางกายทั้งหมด ถ้านิมิตเกิดขึ้นแล้วหายไปก็ไม่ต้องตามหา ให้ภาวนาประคองใจต่อไปตามปกติ ในที่สุดเมื่อจิตสงบ นิมิตย่อมปรากฏขึ้นใหม่อีก

การฝึกสมาธิเบื้องต้นเท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ย่อมเป็นปัจจัยให้เกิดความสุขได้พอสมควร เมื่อซักซ้อมปฏิบัติอยู่เสมอๆ ไม่ทอดทิ้งจนได้ดวงปฐมมรรคแล้ว ก็ให้หมั่นประคองรักษาดวงปฐมมรรคนั้นไว้ตลอดชีวิต ดำรงตนอยู่ในศีลธรรมอันดี ย่อมเป็นหลักประกันได้ว่าได้ที่พึ่งของชีวิตที่ถูกต้องดีงามที่จะส่งผลให้เป็นผู้มีความสุขความเจริญทั้งในภพชาตินี้และภพชาติหน้า เด็กเคารพผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เมตตาเด็ก ทุกคนมีความรักใคร่ สามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

หากสามารถแนะนำต่อๆ กันไป ขยายไปยังเหล่ามนุษยชาติอย่างไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา และเผ่าพันธุ์ สันติสุขอันไพบูลย์ที่ทุกคนฝันใฝ่ก็ย่อมบังเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

รายนามเจ้าภาพ

หนังสือธรรมะเพื่อประชาชน

รายนามเจ้าภาพกิตติมศักดิ์พิเศษ

พระภาวนาวิริยคุณ (หลวงพ่อทัตตชีโว)

ศูนย์ปฏิบัติธรรมฮ่องกง

ครอบครัวหว่อง วณิชชากรวรากุล

คุณจารุชา-น.พ.พรชัย-คุณชวลิต ติระกิจสุนทร

คุณเพทาย-คุณวารี มณีไพโรจน์ และครอบครัว

คุณสุขเกษม-คุณไมตรีจิตร์ สุพรรณานนท์

คุณสุนทร-คุณจิรวัฒน์-คุณเมณฑกะ ศรีสัตนา

คุณอนันต์ อัศวโภคิน

กลุ่มปฏิบัติธรรมบ้านเรือนแก้ว

คุณบุญชัย เบญจรงคกุล และครอบครัว

คุณเพียงพิมพ์-คุณอัญดา-คุณอานนท์ อัศวโภคิน

คุณแม่เพียงใจ หาญพาณิชย์

คุณอาชวิน-คุณอลิสา-คุณอาชนัน อัศวโภคิน

ดร.ประกอบ-คุณวรรณา จิรกิติ

ธรรมะเพื่อประชาชน

รายนามเจ้าภาพ

๕๕๙

รายนามเจ้าภาพกิตติมศักดิ์

พระครูสังฆรักษ์พิพัฒน์ จิตสุทฺโธ
พระครูปลัดภูเบศ ญานาภิญฺโญ
พระครูสมุห์สุวิทย์ สุวิชฺชาโภ
พระครูปลัดวันชัย สีลวณฺโณ
พระมหาชาติชาย ตกฺกสรโณ
พระมหาสมบุญ สมฺมาปุญฺโญ
พระมหา ดร.สมชาย ฐานวุฑฺโฒ
พระรังสฤษดิ์ อิทฺธิจินฺตโก
พระปลัดสุธรรม สุธมฺโม
พระมหาวิชา อธิวิชฺโช
พระสมชาย สุคนฺโธ
พระวิษณุ ปญฺญาทีโป
พระมหามนตรี จริตมนฺโต
พระอารักษ์ ญาณารกฺโข
พระมหาฉัตรชัย ฉตฺตญฺชโย
พระมหาชัยฟ้า ธญฺญกุโล

พระกล้าณรงค์ ญาณวิโรและครอบครัวโตนดแก้ว
พระกำธร ติทฺธโร
พระเกษตร ญาณวิชฺโช
พระขจรศักดิ์ ปุญฺญากโรและภควัฒน์-ณัชชา สมประเสริฐสุข
พระคมสัน ธมฺมาสนฺโนและครอบครัว
พระครูโกศลสุตากร
พระเจต อธิมุตฺโต
พระชัยยง อตฺถชโย
พระชัยวัฒน์ อตฺตทนฺโต
พระณรงค์ ทนฺตจิตฺโตและศูนย์ปฏิบัติธรรมฮ่องกง
พระณฤทธิ์ คุณิทฺธิโก
พระณัฐกฤช ณฏฐกิตฺติ
พระถวัลย์ศักดิ์ ยติสกฺโกและครอบครัวธีรวศิน
พระถวัลย์ศักดิ์ ยติสกฺโกและครอบครัวบุญศิริวัฒนกุล
พระถวัลย์ศักดิ์ ยติสกฺโกและชมรมบ้านกัลยาณมิตรภูเก็ต
พระทวีศักดิ์ ธมฺมสรโณ พร้อมกลุ่มทวีบุญและบุญทวี
พระธีรพัฒน์ กุลธีโรและครอบครัวเกิดพิทักษ์
พระบุญส่ง ปุญฺญพโล
พระบุญญู ธีรปญฺโญและกลุ่มอภิธรรมแก้ว
พระปรเมษฐ์ ปรมสจฺโจและครอบครัวสัจจะกานต์
พระประเสริฐกิจ สุเมโธและญาติมิตร
พระปลัดสุธรรม สุธมฺโม และคณะกัลยาณมิตรออสเตรเลีย
พระปลัดสุธรรม สุธมฺโม-คุณสุภร-คุณธรรมนูญ ตีระวนิช
พระพิชิต จิตชโย และครอบครัวชุมพลไพศาล
พระพิพัฒนพร กิตฺติสุโภ-คุณพ่อหยิ่งไพ้ แซ่โง้ว
พระไพบูลย์ ธมฺมวิปุโล
พระไพบูลย์ ธมฺมวโรและครอบครัวดวงพรมณฑล
พระภิกษุรุ่น ๑๓ บูชาธรรมโดยวชิร พัฒนพนิชธำรงค์
พระภิกษุรุ่น ๑๔ ปีพ.ศ. ๒๕๔๑
พระภิกษุรุ่น ๑๕ ปีพ.ศ. ๒๕๔๒

ธรรมะเพื่อประชาชน

รายนามเจ้าภาพ

๕๖๐

พระภิกษุรุ่น ๑๖ ปฐมสมโภช
พระภิกษุรุ่น ๑๗ สำเร็จวิชชา
พระภิกษุอัญเชิญ มนุญฺโญ
พระมหาจตุรงค์ จตฺตมโล
พระมหาเฉลิมศักดิ์ สิทฺธิชโย-ธุดงคสถานปราจีนบุรี
พระมหาธรรมนูญ ธมฺมปตฺโต
พระมหาบุญชู อริยธมฺโม
พระมหาพันธ์ศักดิ์-พระมหาเอก และครอบครัวทวีธัญลักษณ์
พระมหาวิชา อธิวิชฺโช
พระมหาวิรัตน์ มณิกนฺโต
พระมหาสงวน สุริยวํโสและวัดพุทธเอ้าสบวร์ก
พระมหาสาธิตสมาจาโร-ถาวร-คิริโสภา นันติวานิชและครอบครัว
พระมหาอริยะ อริยชโย
พระวรเทพ รติโก-พระดลธนา วรชิโต และญาติมิตร
พระวุฑฒ์ สุวุฑฺฒิโกและคณะญาติมิตร
พระสถาพร กิจฺจวฑฺฒโกและคณะญาติมิตร
พระสมคิด ฉนฺทิสฺสโรและคณะญาติมิตร
พระสมนึก ฌานวโรและคณะญาติมิตร
พระสมบูรณ์ จิตฺตทนฺโตและครอบครัวจิตรนิมิตร
พระสมุห์อำนวยศักดิ์ มุนิสกฺโกและสำนักงานองค์ประธาน
พระสาธิต สมาจาโรและครอบครัวนันติวานิช
พระสิทธิโชค สิทฺธิภคฺโคและครอบครัว
พระสุทธิชัย-สุทธิพงศ์-เกษราภรณ์และครอบครัวชัยกิตติภรณ์
พระสุรัตน์ อคฺครตโน-กลุ่มผู้รักบุญรักธรรมะ
พระอติคุณ จิตวโร พร้อมคณะญาติมิตร
พระอธิวัฒน์ กตวฑฺฒโน
พระอนันต์ ตโมนุโทและครอบครัวพิศาลไพโรจน์
พระอยุทธ์ ธมฺมวีโร พร้อมทีมแก้วพุทธานุภาพ
พระอรรณพ เปมสีโลและคณะญาติมิตร
พระอาจารย์-ผู้นำบุญ-เจ้าหน้าที่ภาคกลาง
พระอาจารย์ภาคนครหลวง ๑
พระอาจารย์-สามเณรนวกะ ๓ ปีพุทธศักราช ๒๕๔๖
พระอารักษ์ ภูริวฑฺฒโกและศูนย์ฝึกอบรมพระธรรมทายาท
พระอุดม ยติสฺสโร
พระภิกษุ-เจ้าหน้าที่-กัลยาณมิตร วัดภาวนาวอชิงตัน
พระมหาฯ รุ่น ๒๒ เมษา ปี ๒๕๓๖

สามเณรธราดล-น.ต.สายชล ชมพูนุท-คุณกมลชนก รอดถนอม
กองรักษาบรรยากาศ
กลุ่มการบินไทย
กลุ่มกำแพงแก้ว(ตลาดไท) ภาคนครหลวง ๕
กลุ่มคลองเตยทะเลบุญ
กลุ่มบุญสหวาระ(อุบาสิกาถวิล วัติรางกูล)
กลุ่มปฏิบัติธรรมบ้านเรือนแก้ว
กลุ่มสหพันธ์มหาเปรียญ
กลุ่มสัมมา อะระหัง เชียงใหม่
กลุ่มสายธรรมล้านนา เชียงใหม่
ครอบครัว ณ ตะกั่วทุ่ง
ครอบครัวขาวเผือกและคณะญาติมิตร
ครอบครัวคชศิลา-บุญอิ้ง
ครอบครัวคู่ขวัญ
ครอบครัวคูหาสรรพสิน
ครอบครัวงามเชวง
ครอบครัวฉัตรภัทรพล
ครอบครัวชิโอโนะ
ครอบครัวเดชะปทุมวัน
ครอบครัวตันติวิทและครอบครัวแดกนาแตล
ครอบครัวเตชะพิสิษฐ์
ครอบครัวธำรงวรางกูร-ครอบครัววงศ์จงรุ่งเรือง
ครอบครัวธิติศุภโชติ-ตังลิ้ม แซ่คู
ครอบครัวฟักมณี-หอพักดวงแก้ว
ครอบครัวภัทรพล
ครอบครัวภัทรวรกุลวงศ์
ครอบครัวภิญญรัตน์-มิลเลอร์-บุญญาอุปถัมภ์
ครอบครัวรุจิระธนลักษณ์
ครอบครัวฤดีพิพัฒนพงศ์
ครอบครัวลิ้มศิริโพธิ์ทอง-ครอบครัวหวังชาลาบวร
ครอบครัวลีพัฒนะพันธ์
ครอบครัวลีลาสมานชัย
ครอบครัวลือสุขประเสริฐ-ครอบครัวจิตขจรวานิช
ครอบครัวโลหารชุน
ครอบครัวแสงทองพินิจ
ครอบครัวอรุณพัฒนชัย-ครอบครัวฟูรังษีโรจน์

รายนามเจ้าภาพ

๕๖๑

ครอบครัวอิสรานุกูลเดช
คณะกัลยาณมิตรวัดภาวนา ดี.ซี
คุณกนกกร มาสิงและครอบครัว
คุณกมลชนก วัฒนศิลป์-คุณประสิทธิ์ ศรีไพบูลย์
คุณกฤตยะ กฤตมโนรถ
คุณกฤษ-คุณขวัญฤดี-คุณนลินี-คุณธิติพันธุ์ ศรีอนันตนนท์
คุณกล้าตะวัน-คุณเพชรตะวัน-คุณเพ็ญศศิธร-คุณสมทรง สุทธิประเสริฐ
คุณก่อเกียรติ์-คุณประทุม เกษรศิริ
คุณกังวาล ลีชัยสิทธิ์และครอบครัว
คุณกัญญา สุวรรณเสม
คุณกัณหา อรรณพเพ็ชร
คุณกัลยา ปัญญาสกุลวงศ์
คุณกาญจนา งามสันติกุลและครอบครัว
คุณกาญจนา ชนสยองและกลุ่มประกายธรรม
คุณกิ่งแก้ว โตศิริพัฒนาและครอบครัว
คุณกิจชัย เอื้อเกษมและครอบครัว
คุณกิจณี ตั้งสัจจานุรักษ์และครอบครัว
คุณกิตติเดช-คุณอินทิรา-คุณอริสา-คุณสปัญญา ภัทรธีรานนท์
คุณกิตติวัฒน์-คุณธนาภรณ์-คุณกตพล พรสุขสว่าง
คุณกิมเฮี้ยง แซ่ตั้ง-ครอบครัววรุตมนุกูล
คุณกุลบุตร-คุณน้ำค้าง แก้วก่าและครอบครัว
คุณเกรียงไกร-คุณฐิตา เจียรไพโรจน์และบุตรธิดา
คุณเกรียงศักดิ์-คุณสุชาดา จิราธิวัฒน์และครอบครัว
คุณเกษมศักดิ์-คุณวิภาพร กัมพลพาณิชวงศ์และครอบครัว
คุณเกษมสุข-คุณฉวีวรรณ์ อิสริยธรรมและครอบครัว
คุณเกสร-คุณกิ่งคำ ชนะนิกรและครอบครัว
คุณเกหม่อง แซ่ตั้ง-คุณเอี่ยมเซ็ง แซ่แพ้-คุณจงตั้ง แซ่ล้อ-คุณอำพร
คุณเขมชาติ-คุณมณฑาทิพย์-คุณเปี่ยมสุข ชำนาญรบ
คุณเขมทัต จันทรัคคะและครอบครัว
คุณแข่งแข จิระชุติโรจน์
คุณคมกฤช สินเจริญรุ่ง
คุณค่าง้อ แซ่ลี่-คุณยาใจ อื้อสัมพันธกิจ
คุณโฆษิต-คุณมาลีรัตน์ รุ่งโรจน์ชัยและครอบครัว
คุณง๊วยกี-คุณไชหมง-คุณสมจิตร แซ่พัว และคณะญาติมิตร
คุณงามตา พจนกรโกศล
คุณจงกล ธังศิริ-คุณมะลิ มาลัย เฮี้ยนเจริญ
คุณจงตั้ง แซ่ล้อ
คุณจรัสศรี และครอบครัวธีรวศิน
คุณจักรพงษ์ พินทุสมิต
คุณจันทนี มหัศนีศิรินุกูล
คุณจันท์พิมพ์-คุณนิวัติ โชติวงศ์วรนันท์ และบุตร
คุณจันทร์จรัส ธรรมวัฒนวะสุ
คุณจันทิรา-คุณคริสเตียน แอลิช
คุณจำนงค์-คุณนงลักษณ์-คุณณัฏฐชัย พัดเอี่ยม
คุณจำลอง-คุณวันทนีย์ แก้วประสิทธิ์
คุณจิตตวุฒิ-คุณสุภัททา ลิ้มศิริเศรษฐกุลและครอบครัว
คุณจิตราวี-คุณจิตราวดี โรหิตธรรมพร
คุณจิตลัดดา ลิ้มสกุล พร้อมบุตร-ธิดา
คุณจิตสิริ ธนภัทร
คุณจิรวัฒน์-คุณชื่นสุข-คุณโสรัจจะ ภู่เพียงใจ
คุณจิราภรณ์ ตันคุณากรและครอบครัว
คุณจิราภรณ์-คุณอัญชิสา สว่างอำไพพงษ์
คุณจิราภา บุญบุตร
คุณจุฑาทิพย์ นาคสมภพ
คุณจุฑารัตน์ เริงหทัยธรรมและกลุ่มอุดมลาภ
คุณเจ็งหยุ่น แซ่เจี่ย
คุณเจริญ-คุณอรพินท์-คุณกมล เถลิงนวชาติ
คุณใจสมาน อัมรี
คุณฉวีวรรณ กลิ่นจุ้ย
คุณฉัฐกมล แซ่ตั้ง-คุณปภัสรัฐ จุทอง-บจ.บ้านกัลยาณมิตร
คุณฉัตรชัย กุลศิโรรัตน์
คุณฉัตรฤดี เจียรไพโรจน์
คุณเฉลิมชาติ-คุณหัทยา ทาสุคนธ์
คุณชนินทร จารุจันทร์
คุณชนินทร์-คุณเกษรี ปิติวรรณและครอบครัว
คุณชรินทิพย์ ปัญญาสกุลวงศ์
คุณชลอ-คุณอณัญญา-คุณธัญพร รัศมีและครอบครัว
คุณชลารัตน์ สรรเพชุดา
คุณชัชฎา-ด.ช.เรียว Yoshimoto-ครอบครัวเนียลเซ็น
คุณชัชวาล-คุณปิ่นมณี พันธ์กัทลีและครอบครัว
คุณชัยธวัช-คุณอภิสรา สุริยากุลพานิชและครอบครัว
คุณชัยประสิทธิ์-คุณวรลักษณ์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา

ธรรมะเพื่อประชาชน

รายนามเจ้าภาพ

๕๖๒

คุณชัยพร-คุณจุไร-คุณกานต์ชนก-คุณชัยธวัช ลีวิริยะเลิศ
คุณชัยวัฒน์-คุณสุวรรณี ทองเจริญชัยและครอบครัว
คุณชาญชัย กลิ่นหอม
คุณชาญชัย-คุณอรุณี อังคศิริลาวัณย์
คุณชาญ-คุณพรชดา อิสสระ-คุณนิดา สุนทรสวัสดิ์
คุณชาตรี สูติวราพันธ์
คุณชิยู-คุณจรรยา แซ่นิ้มและครอบครัว
คุณชุติกานต์ เช่นพิมาย
คุณชุติมา บุญศิริวัฒนกุล
คุณเชิงชาย-คุณสุพัตรา ภูริปัญโญและครอบครัว
คุณเชื้อ-คุณสมชาย วงศ์สมุทรและครอบครัว
คุณแช่มช้อย-คุณชายชาญ เติมวรธรรม
คุณโชคชัย วลิตวรางค์กูร
คุณไชยา-คุณยุพิน ตั้งทรัพย์วัฒนาและครอบครัว
คุณชิม แซ่เชียว
คุณซุนอู๋ แซ่จึง
คุณเซียงหมู่ แซ่อุ่ย-คุณไช้พ้ง แซ่ด่านและครอบครัว
คุณเซียแซมฟอง-คุณทองคำ แซ่เจีย
คุณญา ศุขจรัส-คุณสุขุม โตการัณยเศรษฐ์และครอบครัว
คุณฐิติภา ตุลารักษ์ และครอบครัวตุลารักษ์
คุณณรงค์-คุณพัชนี กำธรกิตติกุล และครอบครัว
คุณณรงค์-คุณวรรณา-คุณวรงค์ อุดมผล
คุณณัฐพงศ์ ควรสวัสดิ์,คุณเพิ่มศักดิ์-คุณอำนวย-คุณเกวลิน จันแดง
คุณดรุณี ศรีวรเวียง-คุณปราโมทย์-คุณมนตรจน์ นันทชนก
คุณดรุณี-คุณนฤมล-คุณปัทมา-คุณอัญชลี สุวิศิษฐ์พงศ์
คุณดวงรัตน์ วัฒนพงศ์ชาติและครอบครัว
คุณดารณี มั่นอนันต์ทรัพย์
คุณดารณี-คุณศุภเวทย์ วังกานต์และครอบครัว
คุณดารา-คุณยุพาพรรณ-คุณเกศวดี จุฑาทอง
คุณถวิล-คุณอุดม-คุณสายทอง แพรดำและครอบครัว
คุณแถว พุ่มพฤกษี
คุณทนุ-คุณจันทราทิพย์ มานะไชยรักษ์และครอบครัว
คุณทวิท สวัสดิ์นที และครอบครัว
คุณทวี-คุณขันเงิน จันทร์เหลือง
คุณทวีลาภ ศรีโกมล
คุณทวีศักดิ์-คุณสงัด-คุณกิ่งเพชร พรหมภักดี
คุณทัศนีย์ ปัญญาสกุลวงศ์
คุณทัศนีย์ ลิ้มตระกูล-คุณสาธิต เตชะพูลผล
คุณทิพยา แซ่ลิ้ม
คุณทิพวรรณ นาคสินธุ์
คุณเทพ-คุณรินทร์และครอบครัวสมุหวิญญู
คุณธงชัย ลีโทชวลิต
คุณธงชัย-คุณจุฬาภรณ์ สุนทรีวงศ์และครอบครัว
คุณธงชัย-คุณมุ้ยจู-คุณหนึ่งนุช สิริวเสรีและครอบครัว
คุณธงชัย-คุณสมมิตร-คุณปกรณ์-คุณมธุรส คันธวจนะ
คุณธนกฤต วนอนุพงษ์
คุณธนพร โชติศิริวัฒน์
คุณธนวัฒน์-คุณธิติยา-คุณสิรวิชญ์ ใฝ่รัชตพาณิช
คุณธนัญชา กุลวรเศรษฐ และครอบครัว
คุณธนาวัฒน์-คุณเสาวนิตย์ สุขัคคานนท์และครอบครัว
คุณธรรมปรีดา
คุณธรรมะ อ่อนนาค
คุณธวัช-คุณสุนีย์ สุริยะไชยากร
คุณธารินี จิวากานนท์และครอบครัว
คุณธิดา ศรวณียารักษ์
คุณธีรพล ผดุงฤกษ์และครอบครัว/ญาติมิตร
คุณธีรวัฒน์-คุณวรนุช พัชรตระกูลและครอบครัว
คุณธีรศักดิ์-คุณอุดมลักษณ์ มงคลและครอบครัว
คุณธีระ-คุณวิภาวี-ด.ช.ภัทรภณ หนูแก้ว
คุณโยธิน-คุณจรัสศรี ลีนานนท์
คุณนงนุช พูนสวรรค์
คุณนงนุช ทวีสินและครอบครัว
คุณนงลักษณ์ หัตสุวรรณ
คุณนนทศักดิ์-คุณศุภลักษณ์ จันทร์อัมพรและครอบครัว
คุณนฤมล-คุณวิทูร อิทธิวงศ์ศุภกิจ
คุณนราวิชญ์-คุณชนม์นิภา-ด.ญ.มนต์รัฐ-ด.ช.ธรรมปพน รัศมี
คุณนวลศรี-คุณคนึงสุข และแผนกทันตกรรม ศูนย์พยาบาล
คุณนำชัย รุ่งรัตน์-คุณพัฒนา-คุณศิริพร เจตน์มงคลรัตน์
คุณนิตร-คุณนงค์ชัย รือนีย์และครอบครัว
คุณนิติยา วงศ์นรัตน์
คุณนิพันธ์-คุณพัชรี เบ็ญจวิลาส และครอบครัว
คุณเนตรชนก-คุณพันโทกล้าณรงค์ ไพรีพ่ายฤทธิเดช

รายนามเจ้าภาพ

๕๖๓

คุณบรรจบ-คุณลัดดา-คุณสุวรรณี เตชาพิสุทธิ์
คุณบัณฑิต-คุณวัชรี ธรรมา
คุณบัว-คุณสมคิด-คุณจรรยา-คุณวัชระ แสงอรุณ
คุณบายัน-คุณกุลยิต จันทร์ศรีชวาลา
คุณบุญชัย ชัยกิตติศิลป์
คุณบุญชัย อภินันทน์
คุณบุญชื่น-คุณหทัยรัตน์ วิทยเบญจางค์และครอบครัว
คุณบุญดวง-คุณวณีย์และครอบครัวอุครานันท์
คุณบุญเรือน ตุ้มทอง
คุณบุญโรจน์-คุณจินดา เสรีวัฒนวุฒิและครอบครัว
คุณบุญลือ-คุณสุพรรณ ลิ้มสกุล พร้อมลูกหลาน
คุณบุญศักดิ์-คุณโสภา-คุณวโรดม-คุณอชิรญา สุขเจริญจิต
คุณบุญส่ง ชัยกิตติศิลป์
คุณบุษกร-พ.ญ.วราภรณ์ บูลย์ประมุข
คุณบุษบา สามิบัติ
คุณประกอบ-คุณรุจิรา สายรัตน์
คุณประชา เทศพานิช-คุณอุรารัตน์ ไชยรังษี
คุณประณต งามนิรัตน์และครอบครัว
คุณประทุม เล็กมณี
คุณประไพ มุตตามระ
คุณประยงค์ ชัยกิตติศิลป์
คุณประยนต์-คุณคำฟอง โนนริบูรณ์
คุณประยูร-คุณเงิน มาสุธน และครอบครัว
คุณประวี-คุณพรทิพย์ พันธุ์นนท์และครอบครัว
คุณประสงค์ รักสินเจริญศักดิ์
คุณประสิทธิชัย-คุณศิริพร พงษ์สุวรรณศิริ
คุณประสิทธิ์-คุณนภารัตน์ วชิราวุฒิชัยและครอบครัว
คุณปรางค์ทิพย์ สะกะโยริและคณะญาติมิตร
คุณปัทมา วิวิธธนกุล
คุณปิยธรรม มาสิง
คุณเปรมใจ ลิ้มสุวัฒน์
คุณไปรยดา-MR.KOUICHI-KIMIE ENOMOTO
คุณไผท-คุณศิริเพ็ญ-คุณเอกพล เมธารมณ์
คุณพงศ์พิชญ์ ยูวะนิยม
คุณพงษ์เดช-คุณกาญจนา ประชาธำรง
คุณพงษ์เทพ ธนิสรกุลและครอบครัว
คุณพรชัย ศุภวิทิตภัฒนาและครอบครัว
คุณพรทิพย์-คุณพรรณทิพย์ พิริยะโยธินและครอบครัว
คุณพรเพ็ญ-คุณนิตยา โตศิริพัฒนา
คุณพรรณประภา-Nicholas-Serena-Aaron-Ari
คุณพรรณราย วณิชยางกูรานนท์
คุณพรรณี-คุณชาตรี-คุณแก้วมณี วนิชยางกูรานนท์
คุณพรรณี-คุณวรรณา ครอบครัวพุทธเจริญลาภและทวีสุข
คุณพรรณี-คุณสมสุข นิโครสหเกียรติ์
คุณพรหมินทร์-คุณเพ็ญศิริ สุขจิรวัฒน์
คุณพวงเพ็ญ ทิสยากรและครอบครัว
คุณพวง-คุณเรณู โชคอนันต์ตระกูล
คุณพ่อเกียรติ-คุณแม่วิภา-คุณสุภาภรณ์ ชัยสถาวรวงศ์
คุณพ่อเจริญ-คุณแม่สายหยุด-คุณจิราภา นาคสุทธิ และครอบครัว
คุณพ่อชันต่อม-คุณแม่โบ๋-คุณสมพงษ์ ลิ้มนุกูลและครอบครัว
คุณพ่อโบ-คุณลออ ศิริวงษ์-คุณอิทธินันท์ กิตติประยูร
คุณพ่อสุเทพ-คุณแม่พวงรัตน์ พีรจรูญรุ่งเรือง
คุณพ่อสุวัฒน์-คุณแม่รัตนา-คุณรัชนีย์ ตั้งจรูญวาณิชย์
คุณพ่อหิน แซ่จิว
คุณพัฒนะ-คุณพัฒนา อินทพฤกษ์พร้อมครอบครัว
คุณพันธิภา ขุมเพ็ชร์
คุณพิชญ์สินี วรุณวัชรินทร์-คุณโชคศรี สิทธิไกรพงศ์
คุณพิชิต-คุณศิริกุล-คุณเอกลักษณ์-คุณเอกภาพ ไพบูลย์ยิ่ง
คุณพิเชฐ รัตนยันต์
คุณพิพัฒน์ พรพิทยากูลและครอบครัว
คุณพิมชนก สายสมรและครอบครัว
คุณพิศวง กระบวนรัตน์และครอบครัว
คุณพิษณุ บำรุงมิตรและครอบครัว
คุณพีรนิธิ์-คุณวรัมพร เพ่งศรี
คุณพีระศักดิ์ เรืองจิต
คุณพีระ-คุณสุมาลี นามมนตรีและครอบครัว
คุณพูนศรี อึ้งตระกูล
คุณเพ็ญพรรณ ไข่แก้ว และครอบครัว
คุณเพ็ญพรรณ อุทัยสินธุเจริญ
คุณเพียงนิล ศิริเกษม-คุณนฤพร-คุณสุภัชชา มหาแถลง
คุณแพงตา-คุณสมบัติ-คุณวิสาขา กิติมหาคุณ-คุณคิด-คุณแช่ม วงศ์ลา
คุณไพเราะ นกดำ(ติปยานนท์)

รายนามเจ้าภาพ

๕๖๔

คุณไพโรจน์-คุณวนิดา สิริภูริกาญจน์
คุณไพศาล-คุณกรองทอง แซ่ล่อ
คุณไพศาล-คุณวรรณี สุชาติกุลวิทย์และบุตรธิดา
คุณไพสิฐ-คุณไช้ยู้ เจียรสกุลธรรมและครอบครัว
คุณภรณี ชัยกิตติศิลป์
คุณภัทรพร รัตนนันทวาที
คุณภัทรภณ รอดเครือมิตร
คุณภัทรฤดี-คุณภัทราภา ผดุงพัฒน์
ภาคจักรวาลและกองประสานงานศูนย์สาขาต่างประเทศ
คุณภาณุพันธ์ เอกชูเกียรติ
คุณภาโณตม์-คุณประภาภรณ์-คุณนริศ
คุณภาสกร กาญจนะ
คุณมงคล-คุณเจริญสุข อัศวโรจนกุลชัยและครอบครัว
คุณมงคลชัย-คุณสำรวย คุปตระกูล
คุณมณฑล-คุณทองพิน กันล้อม-ด.ญ.จารุวรรณ คงเสือ(น้ำหวาน)
คุณมณฑิชา พิบูลย์คณาทรัพย์
คุณมณีรัตน์ เอมเปรมศิลป์
คุณมนต์ชัย-คุณนันทนา-คุณวราภรณ์-คุณวรวุฒิ ยอดพินิจ
คุณมนู-คุณวรรณพร ไตรเนตรและครอบครัว
คุณมัณฑนา เชิดวิศวพันธุ์และครอบครัว
คุณมัลลิกา ไพบูลย์สมบูรณ์-คุณจันทร แสงสุวรรณวาว
คุณมาณพ-คุณกรรณิกา-คุณมหัทธนา-คุณฉัตรธรรม เค้ามาก
คุณมาณี ภูริปัญญวานิชและครอบครัว
คุณมาโนช-คุณสมลักษณ์-คุณยศวัฒน์-คุณณพดนัย ปานโต
คุณมายัน-คุณกุลยิต จันทร์ศรีชวาลา
คุณมาร์ค จอร์จ
คุณมารศรี อุสาหะ
คุณมารุต ทรงแสงธรรม
คุณมาลีวรรณ ลิโทชวลิต
คุณมิตรภาพ อภิบุญสุวรรณ
คุณแม่กิมดัน แซ่ภู่
คุณแม่ชิด พุทธาพิทักษ์กุล
คุณแม่ซิ้วเน้ย-คุณสุรินทร์ แซ่เบ้และครอบครัวอัศวพงษ์ไพบูลย์
คุณแม่ประเมิน อินกร่ำ
คุณแม่พะเยา กำแหงปฏิยุทธิ์ และครอบครัว
คุณแม่ย้ง แซ่โล้ว-คุณจิตาภา สุภาวิมล
คุณแม่ยุพา แซ่จุง(จตุรพิตร)โดยครอบครัวจตุรพิตรและแซ่ด่าน
คุณแม่ลีเทียมอิม แซ่ลีและครอบครัวกรวิจิตต์ศิลป์
คุณแม่วิเชียร-คุณรัตนา-คุณเบญจา ตันกิม
คุณยมโดย เวชศิริและครอบครัว
คุณยรรยง-คุณสมฤทัย เถลิงนวชาติ
คุณยุทธนา-คุณพรรณี จันทร์บาง และครอบครัว
คุณยุทธพล-คุณทิวากร ปอพานิชกรณ์และครอบครัว
คุณยุวดี วิวัฒนปฐพีและครอบครัว
คุณเยาวเรศ อิชาวะ
คุณรชต-คุณธีรนุช ประเสริฐ
คุณรมย์ฤดี เวสสุนทรเทพ
คุณรสกร วหาวิศาล
คุณรัง พุ่มพฤกษี
คุณรัชนี พิบูรณ์และครอบครัว
คุณรัตนา (มหาเกตุ) ปริญญาตรและครอบครัว
คุณรัตนา สันทัดพานิช
คุณรัตนา-คุณพนม บ่อทองและครอบครัว
คุณรานี-คุณพนิตา-คุณฐีรวัฒนา บุนนาคและลูกหลาน
คุณรุ่งทรัพย์ ลิ้มชูปฏิภาณ์
คุณรุจิ ทรัพย์อดุลชัยและครอบครัว
คุณเรณู ขันธ์นภา
คุณเรวดี ปาลวัฒน์วิไชย
คุณเรวดี-DARREN-ด.ช.โชติกะ นอร์แมน
คุณฤทัย-David-Edward Frost
คุณละเอียด รัศมีธนานนท์
คุณลัดดา ปันทวธานนท์และครอบครัว
คุณลัดดา อุ่นจิตติกุล
คุณลัดดา-คุณณัฐธร และครอบครัววิทยานุภาพยืนยง
คุณลาวัลย์ ธนาสว่างกุลและคณะญาติ
คุณลำใย-คุณขาว แสนวงศ์-คุณประหยัด วงษ์พิรา
คุณเล็ก-คุณเสาวคนธ์ เสงี่ยมศักดิ์และครอบครัว
คุณเลิศชัย ไลประวัติและครอบครัว
คุณเลิศชัย-คุณสุวรรณา วงศ์วัฒนันท์
คุณวชิร พัฒนพนิชธำรงค์และครอบครัว
คุณวรนุช เลาหวัฒน์
คุณวรรณา โยชิโอกะและครอบครัว(ทองเที่ยง)

รายนามเจ้าภาพ

๕๖๕

คุณวรรณา-John Warren-พลโทสำราญ กานต์ประภา
คุณวรรณี จิระชุติโรจน์
คุณวรรณี ลวชัยโยธินและครอบครัว
คุณวรวุฒ-คุณพีระนุช วรสุบินพร้อมครอบครัว
คุณวรเศรษฐ-คุณเพ็ญสินี สุวรรณทวีโชติและครอบครัว
คุณวัฒนาพร ภัทรวนากุลและครอบครัว
คุณวันทนา บุญสูงและครอบครัว
คุณวัลลภา-คุณสุนีย์ เคียงศิริ
คุณวาณิช บุญอำไพไชยกุล
คุณวานิช-คุณสุวรรณ วานิชสัมพันธ์และบุตรธิดา
คุณวารินทร์ จิตรอารีย์
คุณวารี-คุณมานะ เปี่ยมฉวีวงศ์
คุณวาสนา โควินท์ทวีวัฒน์
คุณวาสนา ธาระวานิช
คุณวาสนา-คุณสายสมร เรืองรักษ์ลิขิต
คุณวิชชุดา พรพิสุทธิ์พันธุ์
คุณวิชัย-คุณสุรีย์ เจียมพิทยานุวัฒน์
คุณวิเชียร,คุณศรีเพ็ญ ตุงคะบูรณะ
คุณวิฑูรย์-คุณทิชา เลิศยิ่งยศ
คุณวิทยา-คุณวรรณา-ด.ช.ธนภัทร ห้องหิรัญ
คุณวิทยา-คุณสุพัตรา ลิวสุวรรณพร้อมบุตร-ธิดา
คุณวิธาน-คุณวีรวรรณ เสถียรธรรมมณีและครอบครัว
คุณวินชัย-คุณทัศนีย์รัตน์ แววสว่างวงศ์และครอบครัว
คุณวิบูลย์-คุณสุมนต์ ด่านวิวัฒน์พรและครอบครัว
คุณวิมล-คุณพยนต์ถาวรวงศ์-คุณเสตะพันธุ์-คุณจิตรยมนานันท์อรุณรัตนติลก
คุณวิรงรอง รัตนฉายา
คุณวิโรจน์-คุณจิราวรรณ-คุณสุธัญญา ตรงพิทักษ์กุล
คุณวิโรจน์-คุณนงนุช-คุณมาริสา ลี
คุณวิโรจน์-คุณสุมาลี รัตนศิริวิไลและบุตรธิดา
คุณวิลาสินี ชัยธัมมปกรณ์
คุณวิวัฒน์ อมรกิจวณิชและครอบครัว
คุณวิวัฒน์-คุณกัลยา อัคราวานิชและครอบครัว
คุณวิสมัย เกตุทัต
คุณวีรดี ลิ้มศิริเศรษฐกุล
คุณวีระชัย-คุณกรรณิกา พนารมย์และครอบครัว
คุณวีระพล หล่อวิมงคล-คุณสุมาลี ตันรัตนสกุลและบุตรสาว
คุณวีระพล-คุณอุไร อุณวิไลและครอบครัว
คุณวีระศักดิ์-คุณอารีรัตน์ ศิริคุรุรัตน์และบุตรธิดา
คุณเวียงแก้ว-คุณสุจินดา บริหารและครอบครัว
คุณศจี เบนจลาภ
คุณศรีจันทรา-คุณกัญญา-คุณกมลรัตน์-คุณดวงดาว ใต้ธงชัย
คุณศรีบังอร-คุณณัฏฐกานต์-คุณณัฏฐพงษ์ ศรีวรเวียง
คุณศรีรัตน์ แมคเลนแนนและครอบครัว
คุณศศิธร เจริญวิเศษศิลป์-คุณพิทักษ์-คุณนิพาพร ไกรนาค
คุณศักดิ์ชัย-คุณทิพย์สุคนธ์ อุดมรุ่งเรืองผล และผู้มีจิตศรัทธา
คุณศันสนีย์ กาญจนสุวรรณและครอบครัว
คุณศิริพรรณ มนต์ณัฐศิริและบุตร-ธิดา
คุณศิริพันธุ์ วานกูล
คุณศิริวดี แสวงดี
คุณศิริอร งามจริยางกูร,คุณธงชัย-คุณเอกชิต-คุณสิทธิกาจ อัชวรานนท์
คุณศุภชัย ศรีศุภอักษร
คุณศุภเดช-คุณพรเทพ ภัทรกานต์กุลพร้อมครอบครัว
คุณศุภลักษณ์ อุดมโชคสกุลและโค้วเตียงเอี๋ยม
คุณศุภวิทย์ ชะนะ-แน่งน้อย พันธุ์มีเชาน์
คุณสงเคราะห์-คุณอัญชลี-คุณกันตภณ-คุณชวิน ชัยวัฒน์
คุณสงวน-คุณภัทรา-คุณเยาวณี-คุณเยาวนิจ ศรีสถาพร
คุณสงวนศักดิ์-คุณศุภวิทย์ ชะนะ-คุณสุรณี ทองเหลืองและครอบครัว
คุณสมเกียรติ-คุณโชคชัย วลิตวรางค์กูร-คุณอริยา แซ่ห่าน
คุณสมจิตร์ ตั้งสถิตยางกูร
คุณสมใจ ไชยสระแก้วและครอบครัว
คุณสมชัย-คุณผกามาศ-คุณศิวรักษ์ ธเนศบวร
คุณสมชาติ กิจพงษ์ศรีและครอบครัว
คุณสมชาย อนุเคน-คุณประพิศ กัญญาวุฒิ
คุณสมชาย-คุณบุปผา สุรกิตติดำรง
คุณสมชาย-คุณสุดา-คุณตะวัน ศิริคุรุรัตน์
คุณสมถวิล บุนนาค
คุณสมบัติ-คุณอนงค์นาฎ ลิ่มสุวัฒนาพงษ์และครอบครัว
คุณสมพงษ์ อัจฉริยะอนุชนและครอบครัว
คุณสมพร ต่อตระกูล
คุณสมโพธ-คุณจุฑาฐิติ เพลียครบุรี
คุณสมยศ ทัศนพันธุ์
คุณสมร จินาวรกุล

ธรรมะเพื่อประชาชน

รายนามเจ้าภาพ

๕๖๖

คุณสมฤทธิ์-คุณรัตนาภรณ์ ชุณหรัศมิ์
คุณสมลักษณ์-คุณสดีเว่น คลีเม้นท์และครอบครัว
คุณสมศักดิ์-คุณเฉลิมศรี หัสเดชะและครอบครัว
คุณสมศักดิ์-คุณสุพร วงศ์ศิริกุล
คุณสมาน-คุณทินกร-คุณทองจันทร์-คุณวันเพ็ญและครอบครัว
คุณสมุทร-คุณรสริน ศิริบุรี
คุณสราวุฒิ วิวิธธนกุล
คุณส่วน อิ่มแก้วและครอบครัว
คุณสวัสดิ์-คุณหญิงล้อม-ท่านผู้หญิงสาวิตรี โอสถานุเคราะห์-พระยาศรีวิสารวาจา
คุณสะไกร-พญ.ลักษณา สามเสนและครอบครัว
คุณสะอาด-คุณธีรเดช ไชยวรรณ
คุณสันติ-คุณพิมพ์ใจ ทิสยากร
คุณสายคำ-คุณอาร์ท บริหารและครอบครัว
คุณสายชล-คุณวรรณชัย และครอบครัวอวยพรกชกร
คุณสาโรช-คุณสุกัญญา สกุลวัฒนะและครอบครัว
คุณสิน-คุณยุวลักษณ์ ลิ่วเฉลิมวงศ์และครอบครัว
คุณสีหพล สิทธิ์ธรรมาพรและครอบครัว
คุณสุกัญญา ชลอำนวยและครอบครัว
คุณสุกัญญา ติระวัฒน์
คุณสุจิตร ลิ้มวานิชย์
คุณสุจิตรา ทองหล่อ
คุณสุจิตรา สุวรรณมีมงคล
คุณสุจินดา-คุณเอมอร ศรีสัจจากุล
คุณสุจินตนา-คุณรุ่งโรจน์ ชูชัยศรีและครอบครัว
คุณสุชาดา บุญใจและครอบครัว
คุณสุชาดา-คุณธนดี-คุณธนาธิป อุชชุพันธ์
คุณสุชาติ-คุณอังสนา-คุณณัฐนิชา กิตติชาติวรกุล
คุณสุชีวัน สลายแก้ว
คุณสุเทพ-คุณกงใจ พีรจรูญรุ่งเรือง
คุณสุนันท์ เยสุวรรณ
คุณสุนันท์ วรรธนรียชาติและครอบครัว
คุณสุนันทา กังวาลกุลกิจ
คุณสุนีย์ แซ่จิว
คุณสุนีย์ ว่องประเสริฐ วิลด์
คุณสุนีย์-คุณสุ่ยอั้น-คุณสุเพียงพิสดุ์ แซ่ตัน
คุณสุพจน์-คุณอนงค์ ถาวรากรและครอบครัว
คุณสุพัฒน์-คุณวรรณทนา เทวสิริโชคชัยและครอบครัว
คุณสุมิตร-คุณศิริพร-คุณพรสิทธิ์ ด่านวนิช
คุณสุรศักดิ์ ลาภวรัตถกุล
คุณสุรศักดิ์-คุณเพ็ญจันทร์ อัศวโสภณ
คุณสุรสีห์-คุณปุณทริก-คุณกานต์ประภา อิทธิกุล
คุณสุระเกียรติ ลิปิวัฒนาการ
คุณสุรัตน์-คุณโยชิกิโย-คุณเตชินทร์-พีรณัฐ ฟูจิโมโต
คุณสุรัตน์-คุณอรทัย แสงสุระธรรมและครอบครัว
คุณสุรางค์ บุญตาม
คุณสุวรรณ หล่อวิวัฒนพงศ์ และกัลยาณมิตร จ.สุรินทร์
คุณสุวรรณี ทองเจริญชัย
คุณสุวรรณี กิตติวรศาสน์ และครอบครัวรวมญาติมิตร
คุณสุวัฒน์-คุณรวีนิธาน ว่องไวพนานิจและครอบครัว
คุณสุวัฒน์-คุณรัตนา-คุณรัชนีย์ ตั้งจรูญวาณิชย์
คุณสุวัฒน์-คุณอารีรัตน์-คุณวันสุข ศิริคุรุรัตน์
คุณสุวิทย์-คุณสัณห์จุฑา-คุณวรพัทธ์-คุณสิริญา วิชชาวุธ
คุณเสนาะ ทวีเดชสุริยาและคุณเทพฤทธิ บุญอาจินต์
คุณเสริมทรัพย์ มโนภิญโญภิญญะและครอบครัว
คุณเสริมพงษ์-คุณอังคณา คุณาธิคมพร้อมบุตรธิดา
คุณเสริมศักดิ์-คุณพัชรี-คุณธิดาพัชร์ จันทร์เต็ม
คุณเสาวณีย์ เรืองเวชวรชัย
คุณเสาวนีย์ ส้มภัตติกุลและครอบครัว
คุณเสาวภา ณ ตะกั่วทุ่ง
คุณเสียว-คุณอำนาจ อภิรัตนพิมลชัย
คุณแสง อารยศักดากุลและครอบครัว
คุณแสงจันทร์ พิชิตวงศ์เลิศ
คุณโสมนัส พันธจารุนิธิและครอบครัว
คุณหยกฟ้า มโนสุดประสิทธิ์
คุณองอาจ-คุณวารี ลวชัยโยธินและครอบครัว
คุณองุ่น เอี่ยมสำอางค์
คุณอดิเรก พิพัฒน์ปัทมา
คุณอติชัย บวรมงคลศักดิ์ และครอบครัว
คุณอนุวัฒน์-สุภัทรา-ด.ญ.นิรินธน์-ด.ญ.อนัญญา ศีตมโนชญ์
คุณอนุศักดิ์-สุวรรณี-ดช.อรรฆพร-ดญ.วรากร โชคมีศีล
คุณอภิชน จีนเสวก
คุณอภิญญา ตันวิจิตร

ธรรมะเพื่อประชาชน

รายนามเจ้าภาพ

๕๖๗

คุณอภิสรา ชัยกิตติศิลป์
คุณอมร-คุณนาตยา อังศธรรมรัตน์และครอบครัว
คุณอมร-คุณสุภาดา วานิชสัมพันธ์พร้อมครอบครัว
คุณอมรา พวงชมภู
คุณอมรา-คุณละออง บรรจงศิริ
คุณอรพินทร์ จิระชุติโรจน์
คุณอรัญญา ดำรงวุฒิการณ์และครอบครัว
คุณอร่าม-คุณประมูล อนุชปรีดาและบุตรธิดา
คุณอร่ามศรี ฉัตร์แก้วมรกตและครอบครัว
คุณอรุณี-คุณชัชชฎา-คุณวรวิทย์-คุณถวัลย์ ตั้งลิตานนท์
คุณอังคณา วงศ์เพชรและครอบครัว
คุณอังคณา ศรีวรรณวัฒน์และครอบครัว
คุณอั้งเฮง แซ่เตียว
คุณอัจฉรีย์ ศรีทองส่งแสง
คุณอัญชลินทร์ ปัญญาสกุลวงศ์
คุณอัญชลี สาครินทร์และร้านเพื่อนนักเรียน
คุณอัญญรัตน์-คุณแพรวพรรณ สีมารัตน์
คุณอัฐมา สวาทยานนท์
คุณอัทฒ์ ตันวิจิตร
คุณอัมพร Gibbs
คุณอาทิตย์-คุณมาลี-คุณอธิบดี-คุณณิชา สุวรรณโชติ
คุณอาภรณ์ อินทรพัฒน์(สมโลก)
คุณอารมณ์ กาญจนาภา
คุณอารักษ์-คุณจารุณี-คุณเทอรี่ สุวรรณฤทธิ์
คุณอารุณี-คุณสุธาสินี-คุณกรพินธุ์ นิลแสง
คุณอำพร หล่อสัญญาลักษณ์
คุณอินทิรา แดงจำรูญและครอบครัว
คุณอิษฎ์นันทน์-คุณอัจจิมา-คุณศรีสมบัติ-คุณดุลิต ศิริโรจน์
คุณอุดร-คุณวิมลวรรณ ตันติสุนทรและครอบครัว
คุณอุทัย-คุณสุเกี้ยว-คุณลัดดาวัลย์ แซ่โค้ว และครอบครัว
คุณอุบลพงศ์ ธเนศสถิตย์กุล
คุณอุบลวดี-คุณชัยภัทร ลิ้มศิริโพธิ์ทอง
คุณเกศิณี-คุณบรรเจอด หวังชาลาบวร
คุณอุษา สกุลไทย
คุณเอี่ยมเซ็ง แซ่แพ้
คุณโอวาท-คุณบุษบง-คุณบวร-คุณเรือนลักษณ์-คุณกสานต์ ศรทัตต์
คุณฮุ่ยไน้ แซ่เล้า-คุณเก๊า แซ่หว่อง
โครงการปฏิบัติธรรมพิเศษ
โครงการมหาวิหารคุณยายอาจารย์มหารัตนอุบาสิกาจันทร์ ขนนกยูง
โครงการเศรษฐีถาวรและกัลฯธุดงคสถานล้านนา
เจ้าหน้าที่อาสาสมัครและชมรมผู้สนับสนุนอาสาสมัคร
ชมรมปล่อยปลาบูชามหาธรรมกายเจดีย์
ชมรมพระโขนงสัมพันธ์และกลุ่มบุญญรังสี
ชมรมพุทธศาสตร์ทีพีไอ
ชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ
ด.ญ.กัญจนพร-ด.ช.จิตติภัทท์ ทองประเสริฐ
ด.ญ.ภัทราภา ชัยกิตติศิลป์
ดร.สมศักดิ์ จงวัฒน์ผลและครอบครัว
ดร.หรรษา ปุณณะพยัคฆ์
ดร.เอิร์ล เอฟ-คุณพยอม เบนซ์ อาคม ดีประชา
ตระกูลต้นบุญฤทธิ์-ตระกูลกาญจนเสถียรและกัลฯ ออสเตรเลีย
ทพ.ไพโรจน์-คุณจารุณี ตันติเวชวุฒิกุลและครอบครัวธรรมปรีดา
ทพ.สุทธิสิทธิ์-พญ.พัฒนา-ด.ญ.ญาดา แก้วประสิทธิ์
น.พ.ชัยนันท์-คุณพรเพ็ญและครอบครัวบุญศิริวัฒนกุล
น.พ.ถนอมพล เครือเถาว์และคุณเดือนเพ็ญ หมื่นคิด
น.พ.ทวิทัศน์-คุณวนิดา ตั้งรพีพากร
น.พ.บุณย์ธนิสร์-คุณสรีระเพ็ญ โอทกานนท์และครอบครัว
น.พ.ภาณุเมศ-พ.ญ.สุนีย์-ด.ช.กล้าตะวัน ศรีสว่าง
น.พ.รุ่งโรจน์-คุณดวงใจ-ด.ช.พุทธานุภาพ แซ่เอง
น.พ.วาทิต-คุณจตุพร วัฒนศัพท์และครอบครัว
น.พ.สุนทร-พ.ญ.ลัดดาวัลย์ ฮ้อเผ่าพันธ์
น.พ.อุทัย ชัยกิตติศิลป์
นสพ.ธานินทร์ ชีวะผลาบูรณ์และบริษัทในเครือเวทโปรดักส์
น.อ.อิทธิศักดิ์ นาคะวิสุทธิ์
น.อ.(พิเศษ)พ.ญ.สุพัตรา-คุณสันทิฏฐ์-คุณพัชพารชา สิทธิราชา
น.อ.(พิเศษ)สันต์-คุณสุขศรี ชาติษฐ์
บจ.ชาติเศวต กรุ๊ป
บจ. ดี.ไอ.ซี เอ็นเตอร์ไพร์สและคณะญาติมิตร
บจ.คริสตอล ซอพท์แวร์ แพ็คเกจ
บจ.เจคเชียร์ เทคโนโลยี
บจ.ซอฟท์เฮาส์
บจ.ไดเซะกิ โดยนายเชนจิ-คุณจันทนี คอนโด

ธรรมะเพื่อประชาชน

รายนามเจ้าภาพ

๕๖๘

บจ.บางไผ่อะไหล่ตลาดไท(คุณกวี-คุณสุกัญญา เวชยันต์วิวัฒน์)
บจ.เมณฑกะ และคณะกัลฯพญาไท-ราชเทวี
บจ.สตางค์ เคมิคอล
บจ.แสงมิตรไลท์
บจ.ออกแบบสบายใจ
บจ.ออโต้ไฟล์ท(ระบบบัญชีสำเร็จรูป)
บจ.อีซี่วิน ในเครือคริสตอลซอฟท์แวร์กรุ๊ป
บจ.เท็กซัสสุกี้ยากี้บะหมี่
บุคลากรรุ่น ๑๖ ไม่ตกกันดาร มีนิพพานเป็นที่ไป
บุคลากรรุ่นที่ ๑๗ เรือนทองหัวเพชรสำเร็จทุกอย่าง
บุคลากรใหม่รุ่น ๑๘ กายแก้วอัศจรรย์อนันตกาล
ผศ.ดร.สมสุดา ผู้พัฒน์
ผู้นำบุญ-ผู้ประสานงานภาคนครหลวง ๑
พ.อ.(พิเศษ)ไพเกียรติ แสนยานุสิน
พ.ญ.กาญจนา ชัยกิตติศิลป์
พ.ญ.นรีลักษณ์ พิทักษ์ดำรงวงศ์
พ.ญ.อุดมลักษณ์ มงคลและครอบครัว
พลตรีวีรวัฒน์-คุณเสาวคนธ์ ตันสุหัช
พลตรีชาญณรงค์-คุณวรรณวิภา รสจันทน์และครอบครัว
มงกุฎทูตลูกพระราชพันธุ์ตะวัน
ร้านท็อปแฟชั่น ชลบุรี
"ร้านบุญดีเฟอร์นิเจอร์,คุณสุภาภรณ์ โพธิณรงค์และครอบครัว"
ร.ต.น.พ.เถลิงเกียรติ แจ่มอุลิตรัตน์-ร.ท.พญ.ณัฐศุลี
รศ.ธดาวดี-พ.อ.หญิงปาณทรา มีนะกนิษฐ
รศ.น.พ.พีรพันธ์-ธัญพร เจริญชาศรีและครอบครัว
ลูกค้าและทีมงานภาคชุมทอง ๒๔ เค ๘ (บริษัทเอ.ไอ.เอ จำกัด)
วัดไทยนากาโน่
วัดภาวนาจอร์เจีย(แอตแลนต้า)
ศูนย์กัลยาณมิตร จังหวัดตรัง
ศูนย์กัลยาณมิตรนครปฐม
ศูนย์กัลยาณมิตรหาดใหญ่
ศูนย์ปฏิบัติธรรมโตเกียว
ศูนย์ปฏิบัติธรรมสิงคโปร์
ศูนย์ปฏิบัติธรรมโอซาก้า
ศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมเยาวชน
ศิษย์เก่า-ศิษย์ปัจจุบันชมรมพุทธศาสน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
หัวหน้าชั้นและนักเรียนอนุบาลฝันในฝันวิทยา
อากงลิ้มเกียก แซ่เจี่ยและครอบครัวเจริญอนันตสิน
อาจารย์พิศมัย แสงหิรัญและครอบครัว
อาจารย์วริยา สาคเรศ
อาจารย์ศรีพัท-รศ.ธดาวดี-พันเอกหญิงปาณทรา มีนะกนิษฐ
อุบาสิการุ่น ๑-คุณฉวีวรรณ ศิริบุญ
อุบาสิกาวรนารถ โพธิบุญ
Doney Vongseng
Eric-Diane Bouatay
Fergus-วันเพ็ญ Statom
Henry & Sunee Law ครอบครัวและญาติมิตร
Jim-Khim Weir
Judy Pon-คุณอำนวย ชนานุกูล
Kingkham Sananikone
M T K D 16 (AOR_YUI_POM_NAT)
Madam Chewing Ciao and family
Phrapratchaya Sotthiyothin
Prasong Mccray
SIRI - ON BANNISTER
Smitthi P.Napachoti
Souchinda Borihanh and Family
Tan Chin Hiang
Thavysack & Sangath Phomphakdy & Family
The Middle Way (Young Star Team)-ศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติ
Wee Ah Moi
Yee Wee Har SuSan and Family
S A M - M O G R O U P
~ S U B_S T A T I O N ~
~ S U K O Ū ~

คณะผู้จัดทำ

ธรรมะเพื่อประชาชน

ฉบับมงคลชีวิต เล่ม ๔ (มงคลที่ ๑๗–๒๔)

ISBN 974-92976-2-8

ประธานที่ปรึกษา พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)

ที่ปรึกษา พระมหา ดร.สมชาย ฐานวุฑฺโฒ
พระมหาฉัตรชัย ฉตฺตญฺชโย
พระสมุห์อำนวยศักดิ์ มุนิสกฺโก

บรรณาธิการบริหาร พระสมบัติ รกฺขิตจิตฺโต

กองบรรณาธิการ พระบดินทร์ สิริธโร, พระมหาเสถียร สุวณฺณจิโต (ป.ธ. ๙)
พระมหาประดิษฐ์ สิรีภาโส (ป.ธ.๙)
พระมหาธรรมนูญ ธมฺมปตฺโต (ป.ธ. ๙)
พระมหาสุธรรม สุรตโน (ป.ธ. ๙)
พระมหากมล จิตญาโณ (ป.ธ. ๙)
พระมหาธงชัย สารชโย (ป.ธ.๙)
พระมหาบุญช่วย ปุญฺญสุโภ, พระมหากมลชัย กมโล
พระมหาเวช วิชฺชคุโณ, พระมหาประภาส ปภาโส
พระมหาจตุรงค์ จตฺตมโล, พระมหานพพร ปุญฺญชโย
พระสมศักดิ์ จนฺทสีโล, พระวิชิต ผาสุกวาโส
พระตรีเทพ ชินงฺกุโร, พระกล้าณรงค์ ญาณวีโร
พระสมบูรณ์ จิตฺตทนฺโต, พระทศพร กิตฺติวโร
พระสังเวียร สุสํวโร

สามเณรสุบิน ผุยผง, สามเณรศราวุฒิ ขอสุข
สามเณรประสิทธิ์ ทิมาใจ, สามเณรพรภิรมย์ เกษสุภะ
ผศ.สุชีพ พะหูชนม์, ผศ.สุภาศิริ พะหูชนม์
ดร.สุชาติ หงษา, รัตนาภรณ์ ชุณหรัศมิ์
มรกต มณีไพโรจน์, นพ.ประภาส อุครานันท์
สุกัญญา ชลอำนวย, สุธิดา จินดากิจนุกูล
ศุกลรัตน์ บุญยัง, วรรณา ภัทรนุรักษ์
อำไพ เถื่อนทองคำ, ละม่อม พรมโณภาส
สุจิตรา พูนพิพัฒน์, อุษา จันผะกา
ดนยา คูหากนก, กรรณิการ์ อยู่ศรี
ปราณี ชัยผดุง, รัดเกล้า ลิ่วเฉลิมวงศ์
วรวรรณ ถนอมพงษ์, นงนุช ตั้งโชคสิริกุล
ดวงดาว ใต้ธงชัย, ชูเดช อนุรักษ์
อนุสิทธิ์ กล่อนศรี,

ฝ่ายภาพประกอบ กองพุทธศิลป์, สมบัติ-น้องนุช ตั้งสถิตยางกูร
วุฒิชัย ตันเวทติยานนท์, ภูษิต พูดสงคราม
ศิริวรรณ อยู่พิพัฒน์, ปรีชา อุ่นรัศมีวงศ์
ทิพวรรณ เวชศิลป์, อาสาสมัครกองสื่อธรรมะ

ออกแบบปก ภัทรา ศรีวสุธา

ฝ่ายจัดรูปเล่ม ลือพงศ์ ลีลพนัง, ชาญชัย พรหมตา, วัลลภ นิลถนอม
ชัยชนะ กิตติโสภาพันธุ์, จีรนันท์ วีรชัยพิเชษฐ์กุล
ภัทรา ศรีวสุธา, นาถนดา นิโรจน์, พีระ แสงงาม

ลิขสิทธิ์ มูลนิธิธรรมกาย

พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์เมื่อ ๒๒ เมษายน พ.ศ.๒๕๔๗
พิมพ์ที่ บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด

“กฎแห่งการกระทำ
เป็นสิ่งที่เรา และใครๆ หลีกเลี่ยงไม่ได้
ไม่ว่าจะรู้หรือไม่รู้ก็ตาม
กฎหมายเรายังหลีกเลี่ยงไม่ได้
กฎแห่งกรรมร้ายแรงยิ่งกว่านั้นหลายเท่านัก
ไม่ว่าใครจะมีความรู้หรือไม่รู้
เชื่อหรือไม่เชื่อก็ตาม
ต่างก็ตกอยู่ในกฎแห่งกรรมทั้งสิ้น”

พลเอก เทวน ศรีสุวรรณ